

Ippitchuat Makpigaat
- Agaayyutim Uqalhi
Iñupiatun

The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

Ippitchuat Makpiġaat - Agaayyutim Uqalhi Inupiatun
The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6

Contents

FRT	1
Matthew	2
Mark	46
Luke	73
John	118
Acts	151
Romans	194
1 Corinthians	215
2 Corinthians	235
Galatians	247
Ephesians	254
Philippians	261
Colossians	266
1 Thessalonians	271
2 Thessalonians	275
1 Timothy	278
2 Timothy	284
Titus	288
Philemon	291
Hebrews	292
James	308
1 Peter	314
2 Peter	320
1 John	324
2 John	330
3 John	331
Jude	332
Revelation	334

**Ipqitchuat Makpig̃aat
Agaayyutim Uqalhi Iñupiatun**

**The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo**

Wycliffe Bible Translators

The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo
[esk]

First edition, © International Bible Society, 1997
Second Edition, © Wycliffe Bible Translators, 2010

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons License (Attribution, Noncommercial, No Derivatives)
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Table of Contents

page

Uqallich Aglaani Matthew-ñum

Sivulliani Jesus Christ-ñum

¹ Uvva ukua aglanich sivullianiñ Jesus Christ-ñum, kinuvianupluni David-miñ Abraham-miñlu.

² Abraham aapagigaa Isaac-ñum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ñum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ñum aniqataiñlu.

³ Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ñumlu Zerah-ñumlu, taapkuak aakanak Tamar,
Perez aapagigaa Hezron-ñum.
Hezron-li aapan Ram-ñum.

⁴ Ram-li aapagigaa Amminadab-ñum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ñum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ñum.

⁵ Salmon-li aapagigaa Boaz-ñum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ñum, aakaqaqtuam Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶ Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.
David-li aapagigaa Solomon-ñum, aakaqaqtuam Uriah-m nuliagaluanjanik.

⁷ Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ñum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ñum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ñum.

⁸ Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ñum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ñum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ñum,

⁹ Uzziah-li aapagigaa Jotham-ñum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ñum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ñum.

¹⁰ Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ñum,
Manasseh-li aapagigaa Amon-ñum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ñum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ñum aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-aagmiut aullau-
traupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaunanikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ñum,
Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ñum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ñum,
Abiud-li aapagigaa Eliakim-ñum,
Eliakim-li aapagigaa Azor-ñum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ñum,
Zadok-li aapagigaa Achim-ñum,
Achim-li aapagigaa Eliud-ñum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ñum,
Eleazar-li aapagigaa Matthan-ñum,
Matthan-li aapagigaa Jacob-ñum,

¹⁶ Aasiñ Jacob aapagigaa Joseph-ñum, uinan Mary-m, taamna Mary Jesus an-
nivigikkaña taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatiñaasiñ kinuviagiich aullagniiplutin Abraham-miñ David-munaglaan
akimiaguutailauniqsut, suli aullagniiplutin David-miñ iñuich aullautrauhhatnunaglaan

Babylon-mun kinuviagiich akimiaguutailaupmiñiqsut. Aasiili iñuich aullau-traulhatniñaglaan akimiaguutailaupmiut kinuviagiich aniñhanunaglaan Christ-ñum.

Aniñña Jesus Christ-ñum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ñum aniñha itnailiplugu inniqsuq. Aakaña Mary nuliaksrau-siutianikami Joseph-mun, aglaan katigaluqaatik ilitchuğiniqsuq sinaiyautilaagmiñik Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiñ uiksrautaa Joseph nalaunñaruañuniqsuq. Iisimagaa katchuutiksrani Mary-mik nalaunñaitkisilaaña, aglaan kanñusaagunñiñigaa iñunun. Taatnamik sivunniğniqsuq avitchuklugu nalunautchipluni. ²⁰ Taavrumiña isumaaluktitlugu Atangum isağulgan sagviutinigaa siññaktukun nipliçhuni, “Joseph, kinuviagigaatin David-ñum, sivuuganak Mary-mik tuvaaqatniññaqniłutin atakkii sinaiyaupkağaa Ipqitchuam Irrutchim. ²¹ Iğñiqağisuruq. Atchigiisigiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsugisigai iñunni killuqsautiñiñi.” ²² Tamatkua iluqatiñ atuumarut tanjisaqługu Atangum uqauttutigikkaña tumigiplugu taimña sivuniksriçiri, ²³ “Taamna añutituqsimaitchuaq sinaiyauniaqhuni iğñiqağisuruq.

Iñuich taiguutiqağisigaat Immanuel” (itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ñum itiqami taimma ilaqaatiksraqaagigaa Mary isağulgan Atangum uqauttutaagun. ²⁵ Iłaksianñiñigaa iğñiqałhanunaglaan; aasiñ Joseph-ñum atchigiñigaa Jesus-mik.

2

Puqiksuat Añutit Aggiquat Kivaknamiñ

¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialgułhani, añutit puqiksaat tikiñniqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutiñ, ² “Sumiimma aniva umialgat Jew-ñuruat? Tautukkikput uvluğiaña kivaknamiñ, taatnaqhuta aggiquat sitquğvigituqtuqługu.” ³ Umialgum Herod tusaakamiun taamna isumaalutchanñiqsuq iluqatiñlu Jerusalem-miut. ⁴ Tavra katipkağugich iluqaisa qaukñiçich agaayuliqsit aglaliçirit, ilinich apiqsruğniğai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, aniñiaqmagaan. ⁵ Ilinisa kiuniğaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriçiri aglañatigun ittuq,

⁶ Iñuich iñuuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami Judah-m, kamanaiñniqsraunuruasii akunğatni iñuiñ Judah-m, ilipsitñiñ sivulliuqti aggigisuruq

añalatchityaqtuaguni iñugikkamnik Israel-ñum.’ ”

Micah 5:2

⁷ Herod atangum nalunautchipluni puqiksaat añutit tikisinniğai, ilitchuğiviginiallapiaçugich napmun ilipman uvluğiaç sagviqmagaan. ⁸ Ilitchuğianikamiun Bethlehem-muquniğai nipliçhuni, “Aullağusi pakallapiaçsiun ililgauraq, aasiñ paçitkupsion ilitchuğipkağumagipsitña. Uvañaptuuq utlakkumagiga sitquğvigituqtuqługu.” ⁹ Taavrumiña umialgum uqautianikmatin aullağniqsut. Tautuñniğaat uvluğiaç qinikkaçtin kivaknamiñ. Sivulliukkauniqsut uvluğiam nutqağniłhanunaglaan inimun ililgauram nayukkañanun. ¹⁰ Tautukamitruñ uvluğiaç quviatchallapiagñiqsut. ¹¹ Isiqhutiñ tupiğmun tautuñniğaat ililgauraq aakañalu Mary. Sitquğvigiñniğaat sivuğanun ililgauraq. Añmağniğaiç akisuruagikkatiñ qaitchipluguasiñ maninñik kaviqsaanik tiprağiksautinigli, frankincense-nik suli myrrh-nigli. ¹² Aasiñ kilikkauniqsut siññaktukun utiqunitlugich Herod-mun. Tavra aiñiqsut atlakun apqutikun.

Pigrugñiñat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaanikmata isağulga atangum sagviğniqsuq Joseph-mun siññaktukun nipliçhuni, “Makillutin. Pigruutiun ililgauraq aakañalu Egypt-mun, aasiñ taamani-itçhumausi uvamnun uqautiniałapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakañniğaa ililgauraq

tuqqutchuglugu.” ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniġaa ililgauraq aakanjalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immigñiqsuq Atangum uqauttutigikkaña tumigiplugu sivuniksriqiri, “Egypt-miñ tuqługiga Igñiġa.” Taatnamik tavraniinniqsut tuquniałhanunaglaan Herod-ñum.

Nukatpiaġruurat Tuquġaqtaurat

¹⁶ Herod ilitchuġikami saglutaqtilaagmiñnik puqiksaanun anutinun qinnallapiagñiqsuq. Tilisiñiqsuq tuqqutquplugich nukatpiaġruurapayaat Bethlehem-miittuat suli iluqaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaqtuat malġunnik nutautluktuatlu, atakkii ilitchuġiplugu puqiksaat anutit uqautigikkañat uvlugiam sagviłhagun. ¹⁷ Uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiumaniqsuq,

¹⁸ “Nipi tusaġnaġniqsuq Ramah-mi qiaruaq kiñuvġupluni.

Rachel-ñum qianiġai qitungaurani arayunaiqhuniunniñ atakkii qitungañich iluqatiñ tuquplutiñ.”

Jeremiah 31:15

¹⁹ Herod tuquanikman isaġulga Atangum sagviġñiqsuq Joseph-mun siññaktukun Egypt-mi uqaqhuni, ²⁰ “Makillutin aullautiñ ililgauraq aakanjalu nunañanun Israel-ñum. Taipkua tuqqutchiñiaqtuat ililgauramik tuqurut.” ²¹ Makitluni aullautiniġaa ililgauraq aakanjalu nunañanun Israel-ñum. ²² Aglaan tusaakamiuñ Archelaus atanguniplugu Judea-mi in-aani aapami Herod sivuugatchañiqsuq aullaħksraġmiñnik. Kilikkaukama siññaktukun aullaġniqsut nunañanun Galilee-m. ²³ Aasiñ iñuuniagaqsiplutiñ nunaaqqimi Nazareth-mi. Immiumaniqsuq uqautaumaruaq tumigiplugich sivuniksriqirit, “Taiguutiqaġisiruq Nazareth-miumik.”

3

Quliaqtuałha John Paptaaqtitichirim

¹ Taipkunani uvluni John Paptaaqtitichiri quliaqtuaġniqsuq iñuilaami Judea-mi, ² uqaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim anjaayuqautaa qalliruq.” ³ Taamna John ilaanuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkaña nipliqhuni,

“Iñuk tuqłiraqtuq iñuilaamiñ,

Itqanaiyautisiuñ apqutiksraña Atangum, nalġuġlugu tumiksraña.”

Isaiah 40:3

⁴ John atnuġaaqaġniqsuq pikukturuaam amian nuyaiñnik, qisiñmik tapsiqaqhuni, niqiqaqhuni pigligianik suli igutchaich siġñaqtaallianitñnik nanipayaaq paqitchumiñ.

⁵ Iñuich utlañniġaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaaqqiñiñlu avataani kuñan Jordan-ñum ittuat. ⁶ Iñuich quliaġiniġaich killuqsautitiñ aasiñ John-ñum paptaagñiġai kuñani Jordan-ñum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñugiaktuat Pharisee-ñuruat Sadducee-ñuruatlu utlautiruat paptaagvianun uqautiniġai, “Tuqunaliktun nimigiatun ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu aggigñiaqtuamiñ qinnautaaniñ? ⁸ Qiñiqtititichi iñuuniałhapsigun isummitqillapiaqtilaapsitñnik. ⁹ Suli isumaniqasi, ‘Uvagut Abraham-mik aapaqaqtugut.’ Nipliutiniaġipsi uumiña, uyaġañniñ makunakña Agaayyun iñiqsiłhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiġautaqtauaq kipriłhiñaaġuqtuq napaaqtunik kanjnisigun. Napaaqtupayaaq asirritłaitchuaq kipikkaugisiruq aasiñ igitauluni ikniġmun.

¹¹ “Iłumun paptaagipsi imiġmik isummitqilġimun, aglaan aqupkun aggigisiruq kamanatluktuq uvañniñ. Nakuñitchuña saagaħksramnik aluġutiknik. Paptaagisigaasi Ippitichuamik Irrutchimik suli ikniġmik. ¹² Tigummiagigaa tiktittaun salummallapiagukługich mukkaaksrat sanikłunniñ. Katitkisigai mukkaaksrat sigłuaġmiñun, aglaan ikipkaġisigai sanikłuich ikniġmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptaakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiññiqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqupluni ilaanun. ¹⁴ Aglaan John-ñum paptaagunjtakaluagaqsiñigaa uqautiplugu, “Ilvich paptaaq-taksraigaluağikma. Suvaata utlautivich uvañnun paptaaquplutin?” ¹⁵ Aglaan Jesus kiunigaa, “Nakuuruq. Taamna taatnağuptigu tañigñiağikpuk iluqaan Agaayyutim iniaña.” John taatna piyumaliğñiqsuq. ¹⁶ Jesus paptaakkaunjanikami mayuğniqsuq imiğmiñ. Aasiiñ qilak añaqahuni tautuñigaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuaq tinmiağruuratun mitluni ilaanun. ¹⁷ Aasiiñ nipi qilañmiñ nipliğñiqsuq, “Taamnataavra piqpagikkağa Iğñağa. Quyalisi-mağaaña.”

4

Jesus-ñum Aniqusaaqsiuħa

¹ Taatnaanikman Ipqitchuam Irrutchim sivulligñigaa Jesus iñuilaamun uuktuaqsi-utyatitlugu tuungagmun. ² Aasiiñ uisauraaqhuni malğukipiani uvluni unnuaniļu niğisuliğñiqsuq. ³ Uuktuaqtitchirim utlakamiuñ uqautiniğaa, “Iğñigipiaqpatin Agaayyutim makua uyağaich qaqqiağutitkich.” ⁴ Aglaan Jesus kiunigaa, “Aglausimaruq Agaayyutim uqaħhani, ‘Iñuk iñuuniañitchuq niqilhiñakun aglaan uqalipayaatigun aniruati-gun qanganiñ Agaayyutim.’” ⁵ Tavrani tuungaum aullautiniğaa Jesus Jerusalem-mun, aasiiñ inillaklugu qutchiññiqsrañanun nuvukkanan agaayyuvikpaum, ⁶ uqautiplugu, “Iğñigipiaqpatin Agaayyutim nutigiagiñ. Aglausimaruq, ‘Tiligisigai isaguligikkani munagıtqulutin.

Argagikkağmikmik akigağisigaatin.

Atniñitchumaittin isigaktin uyağañnun.’”

Psalm 91:11, 12

⁷ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Aglausimaruqsuli, ‘Uuktuağumiñaitchiñ Ataniq Agaayyutin.’”

⁸ Tuungaum aullautitqilgiññigaa Jesus qutchillapiaqtuamun iğğimun, aasiiñ qiniqtitlugu atanguvipayaañiñik nunam kamanautiñitñiglu. ⁹ Uqautiniğaa, “Tamatkua supayaat qaitk-isigitka ilipnun sitquğvigigupña sivumnun.” ¹⁰ Jesus-ñum kiunigaa, “Tuungaaq, piigiñ! Atakkii aglausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisian agaayyuvigiyumagiñ savau-tilugulu.’” ¹¹ Tavra tuungaum uniññigaa, aasiiñ isagulgich tikiññigaa savautityaqługu Jesus.

Jesus-ñum Aullağniigaa Savaani Galilee-mi

¹² Jesus-ñum tusaakamiuñ John isiqtauniplugu aullağniqsuq Galilee-mun.

¹³ Unitlugu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani narvaqpaum nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtali-mlu. ¹⁴ Taamna immiumatquplugu uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah,

¹⁵ “Iñuich tamatkua nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtali-mlu tunjaani narvaqpaum, taaganitchianani Jordan-ñum, Galilee-mi nunañatni Jew-ñuñitchuat,

¹⁶ tamatkua iñuuniaqtuat taaqtuami tautuñiğaat kamañaqtuaq qauma,

aasiiñ qaumam qaggutiniğai iñuuniaqtuat tagğañani tuquħhum.”

Isaiah 9:1-2

¹⁷ Tikiññanikami Capernaum-mun Jesus-ñum aullağniñigaa quliaqtuaħi, “Isummitqig-itchi atakkii Agaayyutim añaayuqautaa qalliruuq.”

Jesus-ñum Tuqluğniğai Sisamat Aqaluñniaqtit

¹⁸ Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpañan Galilee-m tautuñigik aniqatigiik, Si-mon taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpañmun aqaluñniaqtauplutik. ¹⁹ Uqautiniğik, “Maliksikña, uvakñaniñaglaan piññañağisirutik iñuñnik aqaluñniaqtitun.” ²⁰ Tavrauua Simon-ñum suli Andrew-m uniññigaik kuvratik malikluguasiiñ. ²¹ Jesus igliqtuiñaqhuni apqusaaqługu narvaqpaña Galilee-m. Tautuk-miñigik aniqatigiik James-lu John-lu, iğñağ Zebedee-m, ikimmiruak umiami aaparñlu

Zebedee ilaaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ñum tuqluğniğik maliqupluni. ²² Tavrauva uniññaak umiaqtik aapariñlu maliklugu Jesus.

Jesus İlisauriruglu, Quliaqtuaqsiriruglu, İluaqsiriruglu

²³ Jesus kukilunniqsuq iluqaani Galilee-mi, ilisautripluni Jew-ñuruat katragvinitñi suli quliaqtuağıplugu tusaayugaallautaq Agaayyutim anaaquqautaata, mavruuqlugillu iñuich atniğñautipayaanitñik. ²⁴ Tusaayugaallautaq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun Syria-ñum, aasiiñ iñuich tikiutruğniğaiç atniğñaapayaaqtuat nanjirutipayaaqtuatlu, ilañich irrusiqłuqaqhutin qiiqsruqtaqhutinlu suli avatinich tuqunaplutin. Jesus-ñum mavruuğniğai iluqaitñik. ²⁵ İñugiaktuat iñuich malinığaat, aggiqhutin Galilee-miñ, avataaniittuaniñlu nunamiñ atiliniñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, suli nunamiñ igluani ittuam Jordan-ñum kuñan.

5

Jesus-ñum Quliaqtuałha İğğimi

¹ Jesus-ñum qiniqamigich iñugiallapiaqtuat mayuğniqsuq qimığaamun, aquvitluniasii. Maliguaqtai Jesus-munniqsut.

Quviasuutipiğatat

- ² İlaan ilisautiaqsiñiğai nipliçhuni,
- ³ Quvianamiurut tamatkua ilitçhuqsiruat inuqsraliğmiknik irrutçhikun, atakkii Agaayyutim anaaquqautaa pigigaat.
- ⁴ Quvianamiurut tamatkua kiñuvğuruat, atakkii Agaayyutim arakkisigai.
- ⁵ Quvianamiurut tamatkua piisaanitçhuat, atakkii nunapayaaq pigigisigaat.
- ⁶ Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunñarualığmik, atakkii Agaayyutim pisuiqsimaaqtitkisigai.
- ⁷ Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat, atakkii Agaayyutim nagliktuğisipmikai.
- ⁸ Quvianamiurut tamatkua uummatiqaqtuat ipqitçhuamik, atakkii qiniğisigaat Agaayyun.
- ⁹ Quvianamiurut tamatkua tutqiutiqaqtitçhiruat akunğatni iñuich, atakkii Agaayyutim taiguutiqağisigai qitunğagmiñik.
- ¹⁰ Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqutigiplugu nalaunñarualıq, atakkii Agaayyutim anaaquqautaa pigigaat.
- ¹¹ Quvianamiurusi piinilaqsruutigikpasi suli piyuağusi suli niplialutin qanusipayaanik pigiitçhuanik ilipsigun sagluturuagilusi pisigilugu maliguaqtalıqsi uvamnun.
- ¹² Quviatchapiğatağitçhi atakkii kamañtuq akiliusiaksraqsi ittuq qilañmi. Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñiqsut taipkua sivuniksriqirit sivupsitni iñuuniaqtuat.

İñuich İttut Tağıutunlu Qaummaqtunlu

¹³ “İlipsi tağıuğigaasi nunam. Tağıuq tağıuğniğumi qanuğuni tağıuğniłitqikkisiva? Atuğumiñaiqsuq aglaan igitaksraqulhiñtuq tutmiğaguçhuni iñunun. ¹⁴ Naniğigaasi nunam. Nunaaqçiq nappakkauruq qimığaamun iriqsimatlaitçhuq. ¹⁵ Kisupayaam ikitnamiun naniq ilitłaitkaa ataanun utkusium aglaan naniqağvinmun qaummatautlasiplugu tupqum iluani ittuapayaanun. ¹⁶ Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivuğaatni iñuich. Tautukkumagaat savaallataqsi, aasiiñ kamaksruaqsilugu aapari ittuq qilañmi.

Jesus İlisaurirug Maligutaksrakun

17 “Isumanasi agğigñiluna piyaqquğiağlugich maligutaksrañi Moses-ñum naagaqaa ilisauttutinjich sivuniksriqirit. Agğinjitchuna piyaqquğiağlugich aglaan tanjigiağlugich. 18 Uqautigipsi, Qilaglu nunalu piigumiñaitchuk aglausimaruapayaaq maligutaksrani im-miumagaluaqnagu. 19 Kiñapayaaq navguiruaq kamanaiññiqsrallapiañatnik tillisit aasiiñ ilisautripluni atlanik iñuñnik taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiññiqsrauniaqtuq ukunakña iñuñniñ Agaayyutim añaayuqautaani. Aglaan kiñapayaaq kamaksriruaq tillisiñik ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna iñuk taiguutiqağisiruq kamañaqtuamuk ukunakña iñuñniñ Agaayyutim añaayuqautaani. 20 Uvva uqautigipsi, Nalaunñaruaiqsi nakuutluñitpan iñuuniagañiatniñ aglaliqirit sulii Pharisee-ñuruat suu-ramikunniñ isigumiñaitchusi añaayuqautaanun Agaayyutim.

Jesus Ilisautriruq Qinnautilikun

21 “Tusaamarusi uqautauruamik iñuñnun injilgaan, ‘Iñuağniaqnak’. Kiñapayaaq iñuaqtuq tikiutraugisiruq atanniivinjmun. 22 Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qinnautriruaq aniqatmiñik tikiutraugisiruq atanniivinjmun, sulii kiñapayaaq nipliraqtuq aniqatmiñun suksraunijñiñiplugu tikiutraugisiruq uqaqsittaagvinjmun, sulii kiñapayaaq nipliraqtuq aniqatmiñun kinnauniplugu tikiutraugisiruq ikniñanun anasiññuqsagvium. 23 Taatnamik, aatchuityağniğuvich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun tunillaqtuğvinjmi itqağluguasiiñ aniqatvich sua-tasamma akikñautaa ilipnun, 24 unillugu aatchuutiksrautin sivugaanun tunillaqtuğvium aasiiñ ihuaqsityaqaaglugu taimña akingautaa aniqatiupnun, aasiili utigutin aatchuutigityağlugu aatchuutiksrautin. 25 Akiligiikkaqpich uqaqsittaagvinjmuutiniaqpatin ilauraagiliutiyumagiñ qilamik piqatiginñaan apqutmi. Aatchuutigiviagaatin atanniqsuqtimun, aasiiñ atanniqsuqtim qaillutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. 26 Uqautigikpiñ, Aniyumiñaipiaqtutin kisianik akiligiğuvich akiqsruutipnik ilaanun.

Jesus Ilisautriruq Atlatulikun

27 “Tusaamarusi itna uqaqsimaruamik, ‘Atlatuğniaqnak.’ 28 Aglaan uqautigipsi, Kiñapayaaq qiniqtuq ağnamik ikhigiplugu atlatuaniktuq isumamiñi. 29 Taliqpium irivich killuqsagtupatin piiglugu igirrunj. Nakuutluñniaqtuq piyaqquğupku ilaviñga timivich uumakña iluqaan timivich igitauksrañaniñ anasiññuqsagvinjmun. 30 Sulii taliqpium argakpich killuqsagtupatin kipilugu igirrunj. Nakuutluñniaqtuq piyaqquğupku argağhiñan uumakña iluqaan timivich aullağksrañaniñ anasiññuqsagvinjmun.

Jesus Ilisautriruq Avitilikun

31 “Uqaqsimaruqsulii, Kisupayaam avitkumiun nuliani qaitchiliun aglaamik nalupqinaigtutini avinnikun. 32 Aglaan uqautigipsi, Anutim nuliani tuniqsimagaluanñaan ilaanun avitkumiun atlatuqtitkaa. Taamna avittuq patchisauruq. Sulii anun nuliaqtuq avittuamik atlatuqmiiq.

Jesus Ilisautriruq Akiqsruutigun

33 “Tusaasimagiksisulii itna uqautaumaruaq iñugikkaptiknun injilgaan, Akiqsruqtağuvich navinñiaqnagu aglaan atuumayumagiñ akiqsruutigikkan iñuñnun Atangum sivugaani. 34 Aglaan uqautigipsi, Sumiunniñ akiqsruğumiñaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutağigaa, 35 naagalu nunakun atakkii iñiqtuqsiaqvigigaa isiganmiñun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqigigaa kamañaqtuam umialgum. 36 Naagaqaa akiqsruğumiñaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatipsipkağumiñaitkiñ unniñ taaqsipkağlugu. 37 Taatnamik, anjigniağuvich anillapiağumuutin sulii naagağniaguvich naagaallapiağutin, atakkii supayaam uqağhum illatauruam tamatkuñnuna pigitichuamitñaqtuauruq.

Jesus Ilisautriruq Akisaqtulikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqauttutauruaq, ‘Iri akisautiqagli irimik, kiguttuq kigutmun.’
³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuḡniaqnagu iñuum pimaqłuktaqpatin. Kisupayaam isak-
 saqpatin taliqpiagun iqsrappich alaḡumagiñ iḡluanik iqsrappich. ⁴⁰ Kisupayaam
 akiliipkaḡniaqpatin atnuḡaapnik uqaqsittaagvinmi pipkaḡumagiñ quppiḡaan. ⁴¹ Suli
 aḡuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmaḡmiknik atautchimik mile-lamik saagautiyu-
 magiñ malḡuḡnik mile-laaknik. ⁴² Iñuum iniqpatin sumik-tasamma qaitchumagiñ ilaa-
 nun. Suli iñuk atugaksraḡukpan itigautipkaḡniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruaq, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqatiusi aasiñ
 uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi
 uumiksrigikkasi suli agaayutilugich tamatkua piyuaqtigikkasi. ⁴⁵ Taatnaḡupsi
 qiñiqtitkiksi iñuḡnun iħuaqqun atrilugu aapari qilaḡmi ituaq, atakkii siqiñini
 siqiñnaaḡiksitkaa pigiitчуuanunlu nakuuruanunlu suli sialuktitlugu nalaunḡaruanunlu
 nalaunḡaitчуuanunlu. ⁴⁶ Piqpagigupsigik kisiitnik tamatkua piqpaksrigikkasi, suvaata
 akiñnaaktaaqḡniaqpsi Agaayyutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁷ Suli
 paḡlagupsigik kisiitnik aniqatiusi, savaaqḡniqpsi pitlukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq
 tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunḡaruksraurusi atrilugu aapagikkaqsi qilaḡmi
 nalaunḡallapiaqtuaq.”

6

Jesus Iļisauriruaq Nagliktuutitigun

¹ “Qaunagititchi savaaḡiniaqasiḡ nalaunḡaruakun savaaqsi qiñiqqusaaqsiñḡusi
 sivuḡaatni iñuich. Taatnaḡupsi aapapsi qilaḡmiittuam akiliḡumiñaitkaasi. ² Taatnamik
 aatchuḡuvich nagliktuutinik nipitusiraḡautiginiaqḡagich atrilugich ukpiḡḡuaqtit Jew-
 ḡnuruat katraḡvinitni suli tumitchiani kamasruḡusaaqsiñaqhutin iñuḡnun. Uqautigipsi,
 akiliusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuḡuvich nagliktuutinik inuqsraqtuanun saumik argaiñ
 iļisimapkaḡniaqnagu taliqpium argakpich savaaḡanik. ⁴ Nagliktuisitchi nalunaqtuakun.
 Aapavich qilaḡmi qiñitlaruam supayaanik akiliusiaksritkisigaatin.”

Jesus Iļisauriruaq Agaayutikun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñiaqasi atrilugich ukpiḡḡuaqtit, atakkii agaayullaturut
 makitaplutin katraḡvinitni suli saqquvinitni tumitchiat qiñillaḡniaquplutin iñuḡnun.
 Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagḡniaguvich isigutin inipnun talu-
 luguasiñ suli agaayuyumautin aapapnun qiñiḡnaitчуuamun. Aapavich qiñitlaruam
 nalunaqtuakun akiliḡisigaatin. ⁷ Suli agaayuguvich nipliraḡniaqnak imailaanik uqau-
 tinik atrilugich ukpiqtuanḡitчуuat, atakkii isumasuurut Agaayyutmun tusaagisiñiplutin
 takliḡugu agaayugumin. ⁸ Tuvrautinasu, atakkii Agaayyutim aapapsi iļisimagaa sumik
 inuqsraqtilaaqsi apiqsruḡaluaqtitnasi ilaanun. ⁹ Itna agaayuyumuusi,
 ‘Aapapta qilaḡmiittuatiin!

Iñupayaaq nunami kamaksriļi ilipnik ipqiḡsitlugu taavrumuuna atqiñ.

¹⁰ Aullaḡniili aḡalatchiħiñ iñupayaanik.

Iñupayaaq nunami tupiksriļi pisuḡigikkapnik
 qilaḡmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvluḡaḡikpan niqimik inuḡikkaptiknik.

¹² Suli natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun tamatkua savamaqłutriruanik uvaptiknun.

¹³ Suli sivulliutiniaqasigut uuktuaqsiuḡmun,
 aglaan annautiluta pigiitчуamiñ.

[Atakkii umialḡurutin saḡḡipayaqaqhutin kamanautiqaqhutinu isuitчуuamun.
 Amen.]’

14 Atakkii natqigutigupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qılañmiittuam natqigutigisipmigaasi. 15 Aglaan natqigutinıtkupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qılañmiittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.”

Jesus İlisaurirıuq Uisauraałıkun

16 “Suli uisauraağupsi, qıññaqaqnasi ipıqtunaqsıłusi ukpıññuaqtıtun. Qıññağıılıragagnaıgaıch kiiñnatiñ qıñıqqusaalıññaqhutiñ iñuñnun ilıñitñik uisauraałıgmikni. Uqautıgıpsı, akılıusiaqaaniktut. 17 Aglaan uisauraağupsi uqsruqtıglugich nıaqusi, suli igğuglugich kiiñnasi; 18 Qıñıqtılhiññağniaqasi iñuñnun uisauraağusi aglaan Aapapsitñun qıñıgnaitchuamun, suli Aapapsi qıñıqtuam nalunaqtuakun akılıusiaksritkisigaasi.”

Jesus İlisaurirıuq Umialgutitigun

19 “Tugvaiñnasi umialgutınik marrumuña nunamun, qupılğullu qalhumlu piiñğıqsakkañanun, suli tiglinıñaqtıt sıqumitchıplutiñ tigliktuğviatnun. 20 Aglaan tugvaisitchi annıgıkkapsitñik qılañmun qupılğullu qalhumlu piiñğıqsagumiñaisañanun, suli tiglinıñaqtıt sıqumitchumiñaisañatnun tiglinıñağutiñ. 21 Atakkii annıgıpayaačkavich irviatni uummatin tavraniitkisipmiuq.”

Jesus İlisaurirıuq Qaummatıgunlu Taaqtuakunlu

22 “Iri naniğigaa timim. İrrakkiñ qıñıtlakpaknik qaunagılgunıaqtutin aullapayaaguvich. 23 Aasiñ irrakkiñ pigıitpaknik ilvich saptaaqsıñıaqtutin. Aglaan qıñılguitchupku Agaayyun [kanıqsitılailıutin pisulhanik] qanutunaglaan taaqtuaq ilipni tatamnaqtıgini-aqpa!”

Jesus İlisaurirıuq Agaayutıkunlu İsumaaluutitigunlu

24 “Kiñalıqaa savautriyumiñaitchuq malğunıñ anıayyuqaqaguni. Atakkii uumıgıgısigaa ilaqataa aasiñ piqpagıluqu ilaqataa, naagaqaa iluqnauqsımaagısiuruq ilaqataanun aasiñ suksraagıluqu ilaqataa. Savautriyumiñaitchutin iluqaaknik Agaayyutımgılu manıñmgılu. 25 Taatnamik uqautıgıpsı, isumaalunıñaqasi iñuukıpsitñik, sumik niğıgısipmagaapsı suli imıgusi, naagaqaa timıgıkaqsi sumik atnuğaağısipmagaapsı. Uvva iñuulıq pitluktuanunıtpa niqimiñ suli timi atnuğaañıñ? 26 Qıñıqsıgik tiñmiurat sılamı. Nautchırriitılaitchut naagaqaa kıpıritılaitchut tugvaiłutiñlu sigıluagmiknun. Naagauvva Aapapsı qılañmiittuam niğıpkagsımaagagıgai. İlipsimi akısutluktuanunıñıqıpsı tiñmiuraniñ? 27 Nallıpsı isumaaluguni iñuunıqtusılaagısiivaun iñuulı? 28 Suli suvaata isumaalugagıvisi atnuğaaksrapsitñik? İsummatıgıllaksıgik qanuq nauriat nunami nauragıtılaañatnik. Savatılaitmiut naagaqaa ukılharrıtılaitmiut. 29 Aglaan uqautıgıpsııli, Solomon-unniñ qanutun kamañatıgıgaluaqhuni atnuğaaqanıñıqsuq atrıplugich piññaqnaqtuat nauriat. 30 Taatna Agaayyutim qaunagıtlanıqpagıch ivgıch ittuat ugluvak aasiñ uvlaakun igıtauplutiñ ikniğmun, qaitchıgısigaa atnuğaanik inugıkkapsitñik. Ukpıqsrıñikiññaqpat! 31 İsumaalukasi itnağusi, Sumik niğıñıaqpısa imıgıtalu atnuğaaqagıtalu? 32 Atakkii ukpıñaitchuat isumaalukmıraqtut supayaanik tamatkunıña. Aasiñ aaparı qılañmiittuag ilısimaruq inuqsraqtılaapsitñik iluqaitñik tamatkunıña. 33 Pakaaqqaagıluqu Agaayyun anıalatchıruaq nalaunñaruañupluni umialıktun. Taatnağupsi qaitchıgısigıpsı inugıkkapayaapsitñik. 34 Taatnamik isumaalunıñaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraq isumaaluutiqaqtuq inımgun. Uvlulaat iluıllıuğutiqaaniktut inımgılaa.”

7

Jesus İlisaurirıuq Atannııłıkun

1 “Atannıñıñaqasi atlanik, Agaayyutimlı atannıñıtchumagaasi. 2 Atakkii atannıgıpsı atlanik, taatnatuntuuq atannıkkagısisıpmısi. Taatnatuntuuq qanuq irrutrigıpsı atlanik irrutıkkagısisıpmısi. 3 Suvaata tautukpıun irrıutanıuluuraq anıqatvıch iraani

aasiñ suliqutigini lugu tamanna qirugraitchiaq iripni? ⁴ Qanuġuvva uqautriñaġniqipich aniqatiupnun, ‘Piiglagu irriutañuluuraq irimiitan,’ qiñisunjaqnagu qirugraitchiaq irimiitan? ⁵ Ukpinñuaqtii, sivulliulugu piiqsirrun qirugraitchiaq iripniñ. Qiñilguniaġiñli nalupqinaig! lugu irriutaiqsiliksrān aniqatvich irāaniñ. ⁶ Qaiññiaqasigini ipqitchuat sut qipmiñun, atakkii saatpiaġaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginniaqasigini akisuruat sunjaurat sivuġaatnun kuniat, atakkii tutmaluginiaġaich isiganmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuqitchi

⁷ “Inġiġupsi qaisaugisiruq ilipsitñun, pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktuġupsi talu anmakkauniaqtuq ilipsitñun. ⁸ Atakkii kiñapayaaq inġisruqtuaq akuqtuigisiruq, suli pakaaqtuq paqitchigisiruq, suli talu anmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ⁹ Kia iġñiñi qaitchigisivaun uyaġanmik inġipan qaqquqtuġuni? ¹⁰ Naagaqaa qaitchigisivaun nimigiamik inġipan aqaluktuġuni? ¹¹ Pigiitchaluaqhusi ilisimaraġigiksi qanuq qaitchiħksraqsi nakuuruanik sunik qitunġaurapsitñun, maatnaasu aapasi qilañmiittuq qaitchiñiapiaqtuq nakuuruamik tamatkununa inġisruqtuanun ilaanun. ¹² Qanusipayaatigun irrutitqusuugupsi atlanun iñunun taatnatuntuq irrutriumausi atlanik. Taavruma atunim ilġai iluqaisa ilisauttutiniġich sivuniksriqirit suli malġutaksranj Moses-ñun.”

Amisuuraqtuaq Paa

¹³ “Isiġitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniqaqtuaq piyaqquġviksramun anġiruq, suli tumi tasamuna qaġanaqtuq aasiñ iñuġiaktuat igliġvigiplugu. ¹⁴ Aglaan paa sivuniqaqtuaq iñuħiġmun amisuurauraqtuq suli apqun tasamuna qaġanaitchuq. Aasiñ iñuġiakisuurat paqitkaat.”

Napaaqtuq Iliġaġaat Asianġun

¹⁵ “Qaunagititchi sivuniksriqinñuaqtuanik utlautreqtuat ilipnun atnuġaagutin ipnaisun qaamiktigun, aglaan ilumiktigun amaqqtun uġiaġnaqhutin. ¹⁶ Asianġisigun iliġaġiniġisi. Iñuħich asiġniġuuvat asiavinñik kakitluñnaniñ, naagaqaa aqpinñik kakitlaġnaliġaaniñ? ¹⁷ Napaaqtuġiksuaq nauriraqtuq asiġiksuanik, aglaan napaaqtuġiilaq nauriraqtuq asiġiitchuanik. ¹⁸ Napaaqtuġiksuaq nauritlaitchuq asiġiitchuanik, suli napaaqtuġiitchuaq nauritlaitchuq asiġiksuanik. ¹⁹ Napaaqtupayaaq asirritlaitchuaq asiġiksuanik kipikkauraqtuq igitaupluniasiiñ ikniġmun. ²⁰ Taatnamik asianġisigun ilitchuġiniġisi, ami iñuuniallauħatigun.”

Qanajunniñ Naluniġipsi

²¹ “Kiñapayaaq uqauqtuaq uvañnun, ‘Ataniiq,’ isiġumiñaitchuq anjaayuqautaanun Agaayyutim, aglaan kisiitnik tamatkua tupiksriurat pisulħanik aapam qilañmiittuam. ²² Aqulligmi uvlumi iñuġiaktuat iñuħich uqagisirut uvañnun, ‘Ataniiq, sivuniksriqisuurugut atigikkapkun anitqataqħuġich irrusiqħuħich suli savaaqaqhuta iñuġiaktuanik quvinqaqtuanik.’ ²³ Aasiñ nalupqinaig! lugu uqautigisigitka, ‘Piigitchi uvañniñ. Iliġsimañiñniġipsi, piġiiliqirisii!’ ”

Malġuk Tuppirik

²⁴ “Taatnamik kisupayaaq tusaaruq tamatkunina nipliuttutigikkamnik aasiñ atuġlugich, atriqaqtuq puqiksaamik iñunmik tuppuruamik uyaġaum qaananun. ²⁵ Sialugruaġuqman kuġich ulitlutin, suli anuqħiġruaġuqman makitalgupluni taamna tupiq ulġuniñniqsuq, atakkii turviqaqhuni uyaġanmik. ²⁶ Aglaan kisupayaaq tusaagaluqhuni nipliuttutimnik atumanitñamigich atriqaqtuq isumalguitchuamik iñunmik tuppuruamik qaviam qaananun. ²⁷ Sialugruaġuqman kuġich ulitlutin, suli anuqħiġuqman makitalguitluni tupiq ulġuniqsuq suksraunġillapiaqhuni.”

²⁸ Jesus uqanaiqman taapkunina iñuġiaktuat iñuħich quvigusunniqsut ilisauttutaiñik. ²⁹ Atakkii Jesus-ñun ilisautiniġai anjalatchisiquaqtuatun iñuktun, atrisunjaqnagich aglaliqirit.

8

Jesus Mamititchiruaq Auyugaqtualinmik

¹ Jesus atqaqman qimigaamiñ, iñugayaapaurat malinigaat. ² Tavrani auyugaqtual-gum utlakami sitqugviginigaa sivugaanun uqaqhuni, “Ataniiq, pisuksiñağuvich mami-tilhiñaugikma.” ³ Jesus-ñum isaklugich argakni aksinñigaa nipliqhuni, “Piyumma-tiqaqtuña, mamittin!” Tavrauva añutim auyugaqtuana mamitikkauruq. ⁴ Jesus-ñum uqautinigaa, “Uqağniaqnak kisumununniiñ iñuñmun, aglaan tautuktitchaqtuagiñ agaayuliqsimun isivgiuqtillutin. Aatchuiyumautin tunillautinik Agaayyutmun tuvrağlugu Moses-ñum tillisaa. Taatnağuvich iñupayaam ilitchuğiniağaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchiruaq Anuyyiuqtaiñ Qaukhiata Savaktaanik

⁵ Jesus tikitman Capernaum-mun, anuyyiuqtit qaukhiata Rome-mağmium paağniğaa apiqsruqlugu ikayuqupluni. ⁶ Tavra nipligñiqsuq, “Ataniiq, savaktiga amma kinunimni nalaruq aulatlaitchuqaq ihuilliullapiaqhuni.” ⁷ Jesus-ñum nipliutinigaa, “Utlakkisigiga aasiiñ ihuaqsilugu.” ⁸ Anuyyiuqtit qaukhiata kiuniğaa, “Ataniiq, utlaktaksrauniluqtuñauñniñ tupimnun, aglaan tillisiqalhiñağin savaktigali ihuaqsiumuuq. ⁹ Atakkii analatitqaqmuna qaukhiğnik suli anuyyiuqtitaqquña analatamnik. Tilikapku una, ‘Aullağin!’ aullağaqtuq. Suli tilikapku taamna, ‘Qağğaiñ!’ agğigaaqtuq. Suli tilikapku savaktigikkaga, ‘Taamna piun!’ piragigaa.” ¹⁰ Jesus-ñum tusaakamiun taamna quviğusuniqsuq. Nipliutinigai iñuich maliktuat inmiñik, “Illumun uqautigipsi, paqitchinitchuñ Israel-unñniñ kisumik ukpiqsriñlapiaktuamik uumatun. ¹¹ Suli nipliutigipsi, Iñugiaktuat Jew-ñunitchuat agğigisirut kivaknamiñ suli kanaknamiñ aqvillutiñaasiiñ nigiqpaktuani Agaayyutim anayyuqautaañni piqatigilugich Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayyutmun qitunğaginiruat igitaugisirut taagniqsrallapiamun. Tavrani qiağisirut tiriquulalutinunñniñ kigutinich.” ¹³ Jesus-ñum nipliutinigaa anuyyiuqtit analataat, “Aniłaagiñ. Ukpiqsriñlapiakun iñiqtaugisiruq.” Taavrumatavra savaktaa mamitkaniktigñiqsuq taavrumani sassağniğmi.

Jesus Mamititchiruaq Iñugiaktuanik Iñuñnik

¹⁴ Jesus isiqami Peter-m tupqanun tautuñniğaa Peter-m aakaruna nalaruqaq uunaqłuktitluni. ¹⁵ Jesus-ñum aksinñigaa argaigun aasiiñ uunaqłunaiqhuni. Tavra makitiqhuni niqłiugutiaqsiiñigai. ¹⁶ Unnuksraaqman iñugiaktuat irrusiqłuqaqtuat tikiutruğniğaiç ilaanun, aasiiñ Jesus-ñum anittağniğai irrusiqłuich uqağimiñik, suli ihuaqsipługich iluqaisa atniğñaqtuat. ¹⁷ Atuumakamiun taamna tanjigñigaa sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkaña, “Ilaan piigai sayairrutivut timikun

suli akigağiplugich atniğñaautivut.”

Isaiah 53:4

Iluqnaunitchuat Maliguaqtit

¹⁸ Jesus-ñum tautukamigich iñugayaat avatimiñi tiliñigai maliguaqtini ikaaqplugich igłuanun narvaqpaum. ¹⁹ Aglaliqiri utlautiniqsuq ilaanun nipliqhuni, “Iñisautrii, malikkisiikpiñ sumupayaaguvich.” ²⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “Kayuqtut sisiqaqtut tinmiuratlu silam ugluqaqhutin, aglaan Iğniñan Iñuum iniksraitkaa napmun tullakksraña ni-aquğikkagmi.” ²¹ Atlamsuli maliguaqtim nipliutinigaa, “Ataniiq, iluviğiallaktiqqağlugu aapaga malikkumaikpiñli.” ²² Aglaan Jesus-ñum uqautinigaa, “Malinña, tamatkua tuqunaruat irrutchikun iluviqsillich tuqunaruanik.”

Jesus-ñum Quunniğuaqtitkaa

²³ Aasiiñ ikiniqsuq umiamun maliguaqtailu malikhutin. ²⁴ Tavrakñatchiaq anuqłiğruağniqsuq narvaqpak qaiqpaich immautruğniqaliqługu umiaq, aglaan Jesus siñiktuağniqsuq. ²⁵ Maliguaqtañ utlaklugu iqiiqsagñigaa nipliqhutin, “Ataniiq, anniqsuqtigut piyaqqaqsirugut.” ²⁶ Aglaan nipliutinigai, “Ukpiqsriñikiññaqpat!

Suvaata iqsivisi?” Makitnami iñiqtiḡniḡik anuḡilu qaiqpaiḡlu, aasiiñ quunniḡuḡniqsuq. ²⁷ Maliguaqtai quviḡusukhutiḡ uqaḡniqsut, “Qanusiuḡpa una aḡun anuḡimunniñ qaiḡpauratlu kamagivatruiḡ?”

Jesus Mamititchiruq Malḡuḡnik Aḡutik Irrusiḡluqaqtuak

²⁸ Jesus tikitman iḡḡuanun narvaqpauḡ nunanjanun Gadarenes, malḡuk aḡutik irrusiḡḡullak nuyuaḡnallapiaqtuak agḡiqhutik iḡviḡniñ paḡniḡaak, kia-unniñ iñuum qaanḡḡuisak apqutmi. ²⁹ Iḡialaniqsuk, “Suniaqpisiguk? Agḡiqpich nagliksaaqtitchaqtuaghunuk sivuani piviksram?” ³⁰ Kuniaqaḡniqsuq iñugiallapiatuaniḡ niḡiruanik uḡasipianḡichuami. ³¹ Irrusiḡḡuich inḡisruaḡniḡaat Jesus, “Aninniaguptigut tuyuḡisigut tamatkunuja kunianun.” ³² Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Aullaḡitchi!” Aasiiñ anikamiḡ malḡuḡniñ aḡutiḡniñ isiḡniqsut munaqsranun kunianun. Iḡuqatiḡ kuniat paḡaliḡniqsut tuḡaanun narvaqpauḡ, naparaḡhutiḡ qutailakun ipnakun aasiiñ ipiplutiḡ. ³³ Qaunaksriruak kunianik piḡruḡniqsut nunaaqqimun. Tarani uqaḡtiniḡaat iluqaan qanuḡtilaanḡ aḡutik irrusiḡḡullak. ³⁴ Iḡuqatiḡ nunaaqqim iñuiñ paḡniḡaat Jesus. Tautukamitruiḡ inḡiqtiḡniḡaat unitquplugu nunaaqqiḡtiḡ.

9

Jesus Mamititchiruq Aḡutmik Aulatlaitchuamik

¹ Jesus ikipluni umiamun ikaḡniqsuq aasii tikitluni nunaaqqimiñun. ² Iḡanich iñuich tikiutriñiqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivḡani. Jesus-ḡum tautukamiun ukpiqsriḡhat nipliḡniḡsuq aulatlaitchuamun, “Iḡauraamaaḡ, quviatchaḡiḡiḡiñ. Killuqsautitin natḡigutikkaurut.” ³ Iḡanich aglaliḡirit uqaḡniqsut inḡmiknun, “Una iñuk uqaḡniḡḡuktaḡniqsuq.” ⁴ Jesus iḡisimaplugich isummatiḡich nipliḡniḡsuq, “Suvaata isumavisi piḡiḡtchuanik?” ⁵ Nalliaknik qaḡanatlukpa nipliḡsuni, ‘Killuqsautitin natḡigutikkaurut,’ naagaqaa nipliḡsuni, ‘Makillutin pisuḡiḡ?’ ⁶ Iḡitchuḡitquḡipsi Iḡniḡanik Iñuum aḡalatchisiqaḡtilaanjanik nunami natḡigutritḡaruamik killuqsautinik.” Tavraasiiñ nipliḡniḡsuq aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivḡatin agḡiñ.” ⁷ Aḡun makitluni aiñiqsuq. ⁸ Iñugayaat qiñiqtuat taavrumiḡa quviḡutchaḡniqsut, aasiiñ kamaksruḡniḡaat Agaayyun qaitchiruqaḡ taatnatchimik aḡalatchiḡimik iñuḡnun.

Jesus-ḡum Tuḡḡaa Matthew

⁹ Jesus aullaqami tavrakḡa tautuḡniḡaa aḡun atilik Matthew-mik aquppiruaq tax-siliḡiviḡmi nipliutiḡluguasii, “Maliḡḡa.” Matthew-m makitluni maliḡniḡaa. ¹⁰ Jesus niḡiñiaḡtitlugu Matthew-m tupqani iñugiaḡtuat tax-siliḡirit suli killuliḡirit isiḡhutiḡ niḡiqasiḡniḡaich Jesus-ḡum maliḡuaqtaiñlu. ¹¹ Pharisee-ḡuruat tautukamitruiḡ taamna apiqsruḡniḡaich maliḡuaqtai, “Suvaata iḡisautriksi niḡiñiaḡatauva tax-siliḡirini suli killuliḡirini?” ¹² Jesus-ḡum tusaakamiun Pharisee-ḡuruat apiqsruutaat nipliḡniḡsuq, “Tamatkua surruitchuat inuqsratlaitchut taaktimik, aglaan tamatkua atniḡniḡaqtuak. ¹³ Ki, iḡitchaḡsiunata taavruma uqaḡhan qanuutautilaanjanik, ‘Kimmutigitlukḡiga nagliḡtaḡ uumakḡa tuniḡlaḡtuḡiḡmiñ.’ Agḡiḡitchuḡa tuḡḡiḡiaḡlugich nalaunḡaruat, aglaan killuliḡirit.”

Apiqsruun Uisauraalikun

¹⁴ Maliḡuaqtaiñ John-ḡum utlanḡniḡaat Jesus aasii apiqsruḡḡugu, “Suvaata uvagut Pharisee-ḡuruatlu uisauraagḡivisa aasiiḡi maliḡuaqtitin taatnatun piñḡitmipkaḡlugich?” ¹⁵ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iḡauraani iḡaḡatniḡniḡaqtuam alianniutlaitchut ilaan nayuḡataulhani ilinḡitni. Aglaan katchuutiniḡaqtuam unitchiviksraḡa tikiñniḡaqtuq. Tavrali aullaanikpan iḡauraani alianniḡisirut uisauraagutiḡ. ¹⁶ Iñuk iḡaḡtuitḡaitchuḡ nutaamik iḡiqniḡmik atnuḡaalunmun, atakkii iḡaḡutauruaḡ alḡutiniḡaqtuq utuḡqaḡtuamiñ atnuḡaamiñ aasiiñ alḡaḡ aglitḡlukhuni. ¹⁷ Naagaqaa iñuich kuviritlaitchut nutaamik misuḡḡumik puḡḡruanun.

Taatnaǵaluaqmikpata puuǵruat qaag̃niaqtut aasiiñ misuǵuq kuviluni suli puunich suk-sraunǵigutinj. Aglaan kuviraǵigaat nutaaq misuǵuq nutaamun puumun. Iluqatikli puuǵlu misuǵuǵlu piiñǵinjitchumuuk.”

Jairus-ǵum Pania suli Aǵnaq Aksinñiktuaq Jesus-ǵum Atnuǵaanaǵnik

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkununa sivulliuqtim Jew-ǵuruat katraǵviata tikiññiqsuq sitquqhuni sivuǵaanun Jesus nipliǵhuni, “Paniga amma tuquqammiqsuq. Maligluna aksigiagun argaknik iñuuluniasiiñ.” ¹⁹ Jesus-ǵum makitluni malinǵigaa piqatigiplugich maliguaqtini. ²⁰ Malikititlugu aǵnam aunaqsruguitlaiqsuam qulit malǵunni ukiuni tikiññigaa tunuanun Jesus-ǵum, aksikǵuǵasiiñ atnuǵaanaǵ akuagun ²¹ isumapluni inmiñun, “Aksillagukkaluaǵiga quppigaaña mamillunaasiiñ.” ²² Jesus-ǵum kiniaqami qinǵinǵigaa aǵnaq nipliutipluǵasiiñ, “Aǵnaaq, quviatchauǵigiñ. Ukpigsriǵiqpich iħuaqsipkaǵaatin.” Tavrakñatchiaq aǵnaq iħuaqsikkauniqsuq. ²³ Jesus-ǵum tikitñami sivulliuqtim tupqanun tautunǵigai supluaqtuǵnanik atuqtuuraqtit iñugayaatlu kinuvǵuruat. ²⁴ Nipliǵñiqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiagruk tuqunajitchuq. Siñiktuaqsiñaqtuq.” Aglaan iñuich mitautiginigaa Jesus. ²⁵ Iñugayaat anianikmata, Jesus isig̃niqsuq niviaqsiagruum inaanun. Tigupmaniasiiñ arganmigun niviaqsiagruk makinniqsuq. ²⁶ Iñuich siaminnigaa tusaayugaallataq taavrumuuna nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Malǵunnik Iññunnik Ayaunaruǵnik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakña malǵuk ayaunaruak añutik malinǵigaa kappainaplutik, “Nagligillanñiaqtiguk, iǵñiǵikkañatiin David-ǵum.” ²⁸ Jesus isiqman tupiǵmun ayaunaruak utlanǵigaa. Aasiiñ Jesus-ǵum apiqsruǵniǵik, “Ukpiǵivitku uvamnun taamna savaag̃itlatilaña?” Taapkuak kiunigaa, “Aa, Ataniq.” ²⁹ Jesus-ǵum aksinñiǵik irinikkun nipliutiplugik, “Ukpiǵipluna taatnaqhutik qinñitlasitqiksutik.” ³⁰ Taapkuak añutik qinñitlasitqinñiqsuk. Jesus-ǵum alǵaqsrullapiǵniǵik uqaqunñitlugik kisumununniiñ taavrumina, ³¹ aglaan aullaqamik siaminnigaa tusaayugaallataq Jesus-kun nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Añutmik Uqatlaitchuamik

³² Taapkuak aniaqsipmiuglu. Añun irrusiqǵulik uqatlailaaq Jesus-muutikkauniqsuq. ³³ Irrusiqǵuk anitmagu uqatlailaaq añun uqaaqsiñiqsuq, iñugayaat quviǵusukhutinñ nipliǵñiqsut, “Qañanniiñ tautuksimaiññiqsugut atrinjanik uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-ǵuruat nipliǵñiqsut, “Anitchiraqtut irrusiqǵunñik atuqǵuǵu sanña anjalataata irrusiqǵuich.”

Jesus-ǵum Iñunñuksriħa

³⁵ Aasiiñ Jesus kukilunñiqsuq nunaqqipayaanu nunaqqiuranilū, ilisautripluni Jew-ǵuruat katraǵvinñi quliaqtuag̃iplugulu tusaayugaallataq Agaayyutim anaaquqautaagun suli mamititlugich qanusipayaanik atniǵñautilǵillu nanjrrutilǵillu. ³⁶ Tautukamigich iñugayaat iñunñutchanñiqsuq, atakkii iħuilliuqhutinñ qanuqsausiuqhutinñlu atripluǵu ipnaiq qaunaksrailaaq. ³⁷ Jesus-ǵum uqautinǵigai maliguaqtini, “Katittaksraq ilumun iñugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit ikittut. ³⁸ Iniqsrusiuñ anaaquqanña katitchivium tuyuqaqulugu savaktinik katitchivinñun.”

10

Jesus Piksraqtuq Qulit Malǵunnik Uqqiraqtinik

¹ Jesus-ǵum inmiñuqunigai qulit malǵuk maliguaqtini, aasiiñ sanñiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqǵunñik suli iħuaqsipkaitlasiplugich qanusipayaanik nanjrrutilinñik. ² Uvva ukua qulit malǵuk uqqiraqtaiñ atinich: Sivulliq Simon taiguutiqaqtuq Petermik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu iǵñak Zebedee-m, ³ Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu iǵñina Alphaeus-ǵum, suli Thaddaeus,

⁴ Simon-lu ilanata Zealot-kuaqtuat, suli Judas Iscariot aatchuutigitniktuaq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-ñum Aullaqtikai Qulit Malgüich Maligüaqtini

⁵ Taapkua qulit malguk Jesus-ñum tuyuginigai algaqsruqlugich itnaqhuni, “Aullağniaqasi Jew-ñunitchuanun naagaqaa isigñiaqasi nunaaqqipayaanitñun Samaria-gmiut. ⁶ Aglaan aullałhiñagitchi iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummirutitun ipnaisun. ⁷ Aasiñ iglaullapsitñi quliaqtuağiyumagiksi, ‘Agaayyun anjalatchiłhiñaağtuqtuq iñunnik nutaakun.’ ⁸ Ihaqsipkailusi atniğñaqtuanik, anipkaqtillugich tuquruat, mamititchilusi auyugaqtualgitñik, anitaglugich irrusiqluich, suli aatchuutigiyumagiksi akuqtuağikkaqsi akiilaaglugu. ⁹ Maniligaagñiaqasi kaviqsaamiglu qatiqtaamiglu unniñ kannuyamiglu. ¹⁰ Puukatailaagusi aullağupsi, quppigaatqiutailaagusilu, suli alugutitqiutailaagusi, naagaqaa ayauppianilaagusi, atakkii savakti piqaqtitaksrauruq inugikkañanik. ¹¹ Nunaaqqimupayaagupsi naagaqaa nunaaqqiuramun pakakkumausi iñunmik tukkiyumaruamik, aasiñ tukkuummilusi tupqani aullağniałapsitñunaglaan. ¹² Tukkuummigupsi taavrumani tupigmi nipliğumuusi, ‘Agaayyutim ihaaqtutillañniağumagaasi.’ ¹³ Iñuich taapkua paglakpasi tutqiutiqağniaqtut. Aglaan paglanitpasi tutqiutiqağumiñaitchut. ¹⁴ Kisupayaam akuqtunitpasi naagaqaa naalağnisunitpatigik uqauttutisi, ipsuktuqsun apyuq isigapsitñiñ aniñiağupsi tupigmiñ naagaqaa nunaaqqimiñ. ¹⁵ Ilumun uqautigipsi, qağanatluñniaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorrah-ñumlu Atanniivium uvluani taapkunakña iñuiñiñ tukkuliñitchuamiñ ilipsitñik nunaaqqiatni.

Nagliksaqtirrutiksrautit

¹⁶ “Tuyuginiağipsi ipnaisun akungatnun amaqqut. Taatnamik puqikkumausi nimigiaturun suli suqlukkatalaitchuaturun tiñmiağruuraturun. ¹⁷ Qaunagilugich iñuich, atakkii uqaqsittaagvinmuutigisigaasi ipigaqtuglusi Jew-ñuruat katragvinitñi. ¹⁸ Suli pisigilunja tikiutrauniaqtusi sivuğaatnun kavanauruat umialgillu. Piviksraqağisirusi ilisimaraulusi ilinjitñun suli Jew-ñunitchuanun. ¹⁹ Aglaan tigurağupsi isumaalunñiaqasi qanuq naagaqaa sumik uqağniaqtılaapsitñik, atakkii tavrağuppan qaitchikkauniaqtusi uqaksrapsitñik. ²⁰ Atakkii ilipsi uqağumiñaitchusi, aglaan Irrusinja Aapapsi uqağisuruq ilipsigun. ²¹ Aniqatim aatchuutigigisigaa aniqatni tuqqutautqulugu, suli aapam pigisipmigaa taatnatun qitunğaurani; ililgaat akikñaqtuipmiñiqsut anayyuqaagmiknik aasiñ anayyuqaatin tuqqutillugich. ²² Iñupayaam uumigiliutigisigaasi piqutigilunja, aglaan makitaruaq payanağuni isuanun anniqsukkaugisirusuq. ²³ Piyuaqsiugupsi uumani nunaaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaaqqimun. Ilumun uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitñik nunaaqqipayaanitñi Israel-ñum Iğñinja Iñuum agğigisirusuq. ²⁴ Maligüaqt kamanatlutlaitchuq ilisautrimiñiñ, naagaqaa savakti anayyuqağmiñiñ. ²⁵ Iñuich uumigigisigaat maligüaqt atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkaña, suli taatnatuntuuq savakti anayyuqañaturun. Iñuich tuqlirağniqpatrun anayyuqaña tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuqlirağniağaiç taavruminja atigmik.

Sivuuğaginasigik Iñuich

²⁶ “Iqsiginiaqnasigik iñuich. Supayaaq matuqaqtuaq sagvikkaugisirusuq, suli nalunaqtuapayaaq ilitchuğipkakkauğisirusuq. ²⁷ Uqautigikkağa ilipsitñun taagmi uqautigiyumagiksi qaumami. Suli iñuich isivruutigikkañat siuttapsitñun quliaqtuağiyumagiksi tupqich qaanañiñ. ²⁸ Suli iqsiginiaqnağich iñuich tuqqutchirağaqtuat timimik, aglaan tuqqutchumiñaitkaat iñuusi; sivuuğagilhiñaqsiun taamna piyaqquitlaruaq iluqaaknik iñuutchimiglu timimiglu anasiñhuqsagvinmi. ²⁹ Uvva malguk tiñmiurak tunitlaitpak atautchimun nalliglugik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq

nunamun aapagikkaqsi nalunjaan. ³⁰ Agaayyutim ilisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsitni suli qanutun iñugiaktilaan. ³¹ Taatnağusi sivuuganasi, akisuruanjutluktusi tamatkunakna tinmiurağayaaniñ.

Uqağithalu Piilaagithalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginiluni uvamnun, ilaa nalupqinaiglugu uqağigisipmigiga sivuğaanii Aapaa qilañmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piilaagikpana iñunun piilaagigisipmigiga Aapaanun qilañmiittuamun.

Jesus Aggiutriruq Aviktuiğmik

³⁴ “Isumaniaqasi aggiğniñuna tikiutityağlugu tutqiuñ nunamun aglaan savikpak. Agginitchuna iñuich piqatigiiksityağlugich aglaan atingiquplugich.

³⁵ Atakkii piqutigiluna igñiguruat akiknaqtuitlasiplugich aapamiknik, paniuruat aakamikniglu, ukuanjuruat aakaruumikniglu.

³⁶ Iñuum tupiqatini uumigirigigisigai.

Micah 7:6

³⁷ “Iñuum piqpagitlukkumiun aapani naagaqaa aakani uvamniñ maliguaqtaulguyumiñaitchuq uvamni, suli iñuum piqpagitlukkumiun igñigikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ maliguaqtiginjtkiga. ³⁸ Suli iñuum akiggiutinjtumiun sannigutani maliguna maliguaqtiginjtkiga. ³⁹ Iñuum tiggummiñaqtuam iñuukigmiñik tammaigisigaa ilumutuuruuq iñuukiq; aasiñ iñuum tammaigumiun iñuukli piqutigiluna piññaaktaagigisigaa.

Akiliusiaksrat

⁴⁰ “Iñuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmigaana, suli kisupayaaq akuqtuiruag uvamnik akuqtullapiaqmigaa tuyugiriga. ⁴¹ Kiña iñuk akuqtuiruag sivuniksriqirimik pisigiplugu sivuniksriqiraupluni akuqtuigisiruq sivuniksriqirit akiññaaktsrañatitun, suli iñuk akuqtuiruag nalaunjaruamik iñunmik pisigiplugu nalaunjaruauha iñuum akuqtuigisiruq nalaunjaruauha iñuum akiliusiañatun. ⁴² Suli kisupayaaq aatchuiruag atautchimunnniñ makua kamanaiññiqsrauruat maliguaqtima nigliñaqtuamik imigmik qallutmun pisigilugu maliguaqtauha, ilumun uqautigipsi, tammaiyumiñailapiağaa akiliusiaksrani.”

11

¹ Jesus naatchianikami ilisautriğmiñik qulit malğuk maliguaqtimiñik aullağniqsuq tavrakna ilisautriyaqhuni suli quliaqtuağiaqhuni nunaqqinjitñun Galilee-m.

John Paptaaqtitchiri Tuyuqaqtuq Malğunmik Maliguaqtinik

² John tusaakami isiqtauliğmiñi qanuq Christ, anniqsuqti akiqsruutauruag, savaaqatilaananik, tuyuginigik malğuk maliguaqtinik ³ apiqsruğiaqplugu Jesus, “Taimñaavich John-ñum uqautigikkaña aggiğniğniplugu? Naaga nigiuñniaqpisa atlamik?” ⁴ Jesus-ñum kiunigik, “Utigusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli qinikkaqsik. ⁵ Ayaunaruat qinñitlasiplutin, pisutlaitchuatlu pisutlasiplutin, auyugaqtualgillu mamitikkauplutin, tusaatlaitchuat tusaatlasiplutin, tuqunaruat anjpkaglugich, suli tusaayugaallautaq quliaqtuanupluni ilaippanun. ⁶ Quvianamiuruq iñuk qapiqtanjitchuaq pisigiluna.”

⁷ John-ñum maliguaqtik aullaqsiptomaknik Jesus uqaqsiñiqsuq iñugayaanun John-kun, “Sumik qinğiaqpsi iñuilaami nunami, ivigaamik anjalataakkanik anuğim? ⁸ Sumikmi qinğiağniqpsi? Iñunmik atnuğaaqatuaq akisuruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat akisuruanik atnuğanik iñuuniaqtuanurur utialgum tupiqpanani. ⁹ Taitñinjitpan sumikmi qinğiaqpsi? Sivuniksriqirimik? Aa, John qinikkaqsi pitluktuaq sivuniksriqirimiñ.

¹⁰ Uvvauna aglausimaruag John-kun,

‘Atañii, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni.

Itqanaiyagisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

¹¹ Iumutuuruamik uqaqtuṅa ilipsitñun, John Paptaaqtitchiri kamanatluktuq iñuñniñ aniruaniñ nunami uvuṅanunaglaan. Aglaan iñupayaaq kamanaiññiqsrauruaq ukunakṅa Agaayyutim aṅalatañiññ kamanatluktuq John-miñ. ¹² John Paptaaqtitchiri sagviqman Agaayyun aullagñiñiqsuq aṅalataḡmiñnik iñuñnik, aglaan iñuich saqlaktuat aip-paavak akilliliqsuiñiqsut uvuṅanunaglaan. ¹³ Atakkii sivuniksriqiripayaat suli Moses-ṅum maligutaksrañiñ uqaḡigaa John-ṅum aggigñiaḡhanunaglaan. ¹⁴ Ukpigisukkupsiuṅ sivuniksriqirit uqaḡikkaṅat ukpiginiagiksi John Elijah-ṅutilaanṅanik aggiqsaḡumaruamik. ¹⁵ Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.

¹⁶ “Sumik atriqaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililgaatun aquppipluṅ tu-niriñiaqtuatun katimmaviññi suli tuqlirautipluṅ avatmun,

¹⁷ ‘Atuqtuurautigaluagipsi aglaan aḡḡiñitlusi.’

‘Atuqhutali kinuvḡuutinik aglaan qianjitchusi.’

¹⁸ John aggiqami nigitlaniññiqsuq imiḡluniḡ, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiqluqaḡnipluḡ.

¹⁹ Iḡñiṅa Iñuum aggiqami nigitlapiḡni imitlapiḡni atlatitun, aglaan uqaḡutiginigaa itna, ‘Marra nigḡiqsuruaq imiqtuqtulu, ilauraaginiḡaa tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqiutaa ilitchuḡipkautauruq ilumutuuplugu savaaṅagun.”

Ukpiñitchuat Nunaaqḡich Iḷaṅatni

²⁰ Aasiñ Jesus-ṅum iñiqtiqasiñigai iñuich nunaaqḡiñi savaaqḡvigitlukkani quviqnaqtuanik atakkii isummitqinjmata. ²¹ “Nakliṅ Chorazin-naḡmiusii! Nakliṅ Bethsaida-ḡmiusii! Savaaqḡaluaqtuṅa iñugiaktuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qinikkasi savaaṅuniqpata inilḡaanima Tyre-miḡ Sidon-miḡ iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuḡaaḡuṅ suli aḡramun aquvilluṅ qinigtitlugu taavrumuuna mumiliqtin killuqsautmikniñ. ²² Aglaan uqaḡutigipsi, Uvluani atanniivium iḡlutuyunaitlukkisuruq ukunakṅa Tyre-miñḡ Sidon-miñḡ ilipsitñi. ²³ Aasiñ Capernaum-miusii! Kamaḡasugivisi? Iktaugisirusi anasiñḡuqsagvinmun. Atakkii quviqnaqtuat savaaṅuruat ilipsitñi savaaṅuniqpata Sodom-mi, ittuiḡaḡayaḡaluaqtuq uvuṅanunaglaan. ²⁴ Aglaan uqaḡutigipsi, Sodom-miut atanniusiaksraṅat qaḡanatluṅniaqtuq atanniusiak-srapsitñiñ.”

Aggiqhusi Uvamnun Minguiqsiagitchi

²⁵ Tavraasiñ Jesus nipliḡñiqsuq, “Aapaṅ, atanguruatiin qilaṅmi nunamiḡ, quyagikpiñ! Sagvigitin puqiitchuanun sut iriqsimaruat puqiksuanin ilisimaruaniñḡ.

²⁶ Aa, Aapaṅ, taamna sivunniutigikkan quviagigiñ. ²⁷ Aapaa sanḡipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ iñuum ilisimanjtkaa iḡñiḡuruuq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniñ ilisimanjtmigaa aapa aglaan kisimi iḡñiḡuruam iñupayaamlu iḡñiḡuruam ilitchuḡipkakkana aapamik. ²⁸ Minguiqtuasii uqumailiḡuqtuasiiḡ! Uvuṅaḡitchi, minguiqsiagtitchumagipsi. ²⁹ Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisaḡvigilunaaasiñ. Taatnaḡupsi iñuutchisi minguiqsiagñiaqtut atakkii piisaanjitchuṅ atchikluṅalu. ³⁰ Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qaḡanaqtuq.”

12

Apiqsruun Minguiqsiagvikun

¹ Akuniisunaqatin Jesus-lu maliguaqtailu apqusaḡniqsut mukkaaksrat nautchiiviati-gun minguiqsiagvium uvluani. Jesus-ṅum maliguaqtai nigisulihutin nutchuigaqsiñiqsut mukkaaksranik aasiñ nigipluṅ. ² Pharisee-ṅuruat tautukamisigik upyañniḡaa Jesus, “Qinillakkich maliguaqtitin. Navgillapiaqtut maligutaksraptiknik minguiqsiagvium uvluagun.” ³ Jesus-ṅum kiunigai, “Aḡliqisimasuknaḡiksi sumik David-ṅumlu piqataiñḡ pisilaṅat nigisuliqamin. ⁴ David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqataiḡ,

nigirut ipqiqsakkauruamik qaqqiamik nigiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliqsun. Maligutaksrakuağnanğitchuq nigipmatruñ taamna qaqqiaq. ⁵ Suli agliqisimasuknağiksi maligutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyuvikpañmi qaayuğnaqsiliuğniałhat minguiqsiağvium uvluani, tavraami patchisaiłhat navguikamiñ maligutaksranik. ⁶ Aglaan uqautigipsi, iñuk maaniitkaluaqtuq kamanatluktuq agaayyuvikpañmiñ. ⁷ Iisimanayağniğupsi qanuutautilaañanik uuma uqałhum, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuhğmiñ,’ suksraunğigayaitchisi iñuich killukuañitchuat. ⁸ Atakkii Iğñiña Iñuum ataniğigaa minguiqsiağvium uvluan.”

Añun Argalik Pannaqłuktanik

⁹ Jesus tavrakña aullaqami isigniqsuq Jew-ñuruat katrağviatnun. ¹⁰ Añutiqağniqsuq tavrani pannaqłuktanik argalik. Atlanik iñuqağmiñiqsuq tavrani agvisiksraiiqiruanik Jesus-mik. Apiqsruğniğaat maligutaksrakuağnaqmagaan iħuaqspkairuni minguiqsiağvium uvluani. ¹¹ Jesus nipliutinigai, “Nalliqsi piqağniğumi atautchimik ipnaimik aasiiñ ipnaiq kataguni ilunaamun minguiqsiağvium uvluani, taavruma amunayaiññiqpauñ taavrumakña? ¹² Nalupqinaitchuq, Iñuk piqpaknatluktuq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuağnaqtuq ikayuiruni minguiqsiağvium uvluani.” ¹³ Aasiiñ nipliutiplugu taamna añun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isañniğai argañni aasiiñ iħuaqsiplutin iğłunjsitun argaiñ iliplutin. ¹⁴ Tavrakña Pharisee-ñuruat anikamiñ katiplutin sivunniğniqsut qanuğlugu Jesus tuqquchukługu.

Agaayyutim Piksraqtaañuruq Savaktaa

¹⁵ Jesus ilisimapluni sumik sivunniuqtilaañatnik, aullağniqsuq tavrakña. Iñugiaktuat iñuich malinğiğaat. Jesus-ñum iħuaqsirağniğai iluqaisa atniğñaqtuat. ¹⁶ Jesus-ñum iñiqtiğniğai iñuich uqağitqunıłluni. ¹⁷ Taamna immiqsaqlugu uqautaumaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, itnaqhuni,

¹⁸ “Uvvauna savaktiga piksraqtaagıkkaga!

Ilaañuruq piqpagıkkaga suli ilaagun quyalikkaupluna.

Iłigisigiga irrusıllautağa ilaanun,

suli quliaqtuagıgisigaa iñupayaanun

qanuq atanniıłksrağa iñupayaanik atisilugich.

¹⁹ Uqaalatłaitchuq iğialalunılu.

Kia-unniñ tusaayumiñaitkaa nipaa tumitchiani.

²⁰ Piyacquğniañitkai sayaitchuat iñuich ittuat piğittuatun ivikpaktun

naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiğañatun

atanniıłksrağmiñunaglaan iñupayaanik nalaunñalunılu atisilunılu.

²¹ Suli ilaan atqagun nunaaqqipayaat niğiugaqağisirut.”

Isaiah 42:1-4

Jesus-lu Beelzebul-lu

²² Iñuich Jesus-muutinigaa añun irrusiqlulik ayaañaruagłlu uqatłaitchuagłlu. Jesus-ñum iħuaqsiñiğaa. Tavrani taamna añun uqatlasiruq qıñitlasıplunılu. ²³ Iluqatin iñuich quviğutchañniqsut uqaqhutin, “Kinuviağinıtkaluagñiqpauñ una David-ñum?” ²⁴ Aglaan Pharisee-ñuruat tusaakamitrुñ uqağniqsut, “Jesus anitchirağaiñiqsuq irrusiqlunıñnik iñunıñ atuqlugu sañña Beelzebul-ñum aňalataata irrusiqluich.” ²⁵ Jesus-ñum ilisimaplugich sumik isummatilaañatnik uqautiniğai, “Iñuich atañuviñmiguuq akikñautirut avatmun; ataniğliasiiñ taavrumani suksraunğigñiaqtuq iñugıkkañi avgumakpata. Nunaaqqipayaat naagaqaa tupiqatigiich avikamiñ makitatłaitchut. ²⁶ Taatnatuntuuq tuungaq irrusiqlunıñi avgumagumiñ akikñautılutin avatmun atañuvia isukłiññiaqtuq. ²⁷ Aasiiñ anittağupkich irrusiqluich Beelzebul-kun, kisukunli iñugıkkapsi anittağuuvatigik irrusiqluich? Taatnamik atanniqsuqtiginiagısi. ²⁸ Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittağuma irrusiqlunıñnik, nalupqinaitchuq Agaayyutim aňalatchianiktilaaña iñunıñnik akunnapsitni. ²⁹ Kiñapayaaq isiğuktuaq saññiruam iñuum tupqanun tigliguguni,

qiliqsruqqaaglugu sanjiruaq iñuk tiglikkisiruq suuranjñik. ³⁰ Iñuk piqataunitchuaq uvamni akikñautiruq uvamnun, suli iñuk katitchiqataunitchuaq siamitchiñhiñaqtuq. ³¹ Taatnaqhusi uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitlagai iñuich killuqsautipayaanich itqagitqikkumiñaiğlugich uqagñiqłuktapayaanich. Aglaan uqagñiqłuktuaq akikñaqługu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq sumiunniiñ. ³² Kiñapayaaq uqaqtuaq pigiiitchuamik akikñaqługu Igñiña Iñuum natqigutikkaugisiruq, aglaan kiñapayaaq uqaqtuaq pigiiitchuamik akikñaqługu Ipqitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiñaitchuq pakmapak suli taimuņa.

Napaaqtuq Asianjlu

³³ “Napaaqtuq ilitchuğinaqtuq asianjgun. Napaaqtuğiksuaq asirriłlautağaqtuq aasiiñ napaaqtuğiitchuaq asirripluni asiagiiitchuanik. ³⁴ Ilipsi tuqunalgich nimigiät! Uqat-laitchusi nakuuruanik atakkii pigiiitchuanuplusi. Qanğaum uqagirağigaa taatnasiq it-tuaq uummatmi. ³⁵ Iñullautaq piqagagtuq nakuuruamik uummatmiñi aasiiñ uqal-lautat anirağaqhutiñ uummatmiñiñ, aasiłi pigiiitchuaq iñuk uummatigmiutağaqtuq kil-luğmik uqaghuniasiiñ nakuunitchuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluani atanniivium iñuich pasirauniaqtut uqagiiłlapayaağmiktigun uqautigikkağmikkun. ³⁷ Atakkii uqagikkapsigun nalaunņasripkakkauniaqtusi, suli uqagikkapsigun suksraunğiqsaugisirusi.”

Iñuich Jesus Savaqugaat Quviqnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani ilañisa Pharisee-ñuruat suli ilañich aglaliqirit uqagñiqsut Jesus-mun, “Iłisautrii, qiñiğuktugut quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutauplugu kisuutilaaqnik.” ³⁹ Jesus-ñum kiuniğai, “Makua iñuich pigiiitchuatlu sayunaruatlu qiñiğuktut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinaigutaulugich, aglaan qiñiğumiñaitłutiñ taatnatchimik. Qiñiłhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq atuupmatun Jonah-mun sivuniksriqirimun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraañi inniqsuq piņasuni uvluniłu unnuaniłu. Taatnatuntuuq Igñiña Iñuum iluviğmiitkisipmiuq piņasuni uvluniłu unnuaniłu. ⁴¹ Atanniivium uvluani iñuñisa Nineveh-m patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutiñ killuqsautmikniñ Jonah-m quliaqtuağutipmatiñ. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Jonah-miñ. ⁴² Atanniivium uvluani atangum ağnam patchisiginiagaasi iñuuruasi pakmapak, atakkii agğiqhuni uñallam tuņaaniñ uņasiksuamiñ naalağnityaqługu Solomon-ñum puqiksilaaña. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuq Solomon-miñ.”

Irrusiqłuk Utiqtuq

⁴³ “Irrusiqłuk anipman iñuñmiñ kukiługaqtuq paliqsaakun nunakun pakakhuni iñiqtuıqsiagviksrağmiñik, aasiiñ paqingitługu. ⁴⁴ Inmiñun uqagaqniqsuq, ‘Utiğlaña tupiğmun annivigikkamniñ.’ Aasiiñ utiqami paqillağniğaa imaiłaaq inigisimakkani salikuq-taatchiaq suli inillaktullautaqtuq. ⁴⁵ Anipluni agğiutriraqniqsuq tallimat malğunñik at-lanik irrusiqłunñik pigiiłluktuanik inmiñiñ. Aasiiñ isiqhutiñ iñuuniagaqsiirağniqsut tavrani. Aqullia taavruma iñuum pigiiłlaksiraqtuq sivulligmiñ iñuuniahigmiñiñ. Taatnatuntuuq itkisiruq killuliqirini iñuuniaqtuat pakmapak.”

Aakanalu Aniqataılu Jesus-ñum

⁴⁶ Jesus-ñum uqaqtitlugu iñuñnun aakanalu aniqatiñiłu qikağniqsut tatqaani uqaqatigisukługu Jesus. ⁴⁷ Iñuich ilañata uqautiniğaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatigisukhutiñ.” ⁴⁸ Jesus-ñum kiuniğaa taamna iñuk uqautriñi, “Kisuuva aakaga? Suli kisuuva aniqatiutka?” ⁴⁹ Tikkuuqługich maliguaqtini nipliğniqsuq, “Qiñiqsigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu. ⁵⁰ Atakkii kiñapayaaq savaaqtuq pisułhanik aapaa qılanmiittuam aniqatigigiga naagaqaa aakagiplugu.”

13

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupigmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. ² Iñugiallapiaqtuat iñuich katirviginiñaat avatlugu. Kiisaimma ikiniqpuq umiamun aquvitluni, iñugayaaqpaurat makitaplutiñ narvam siñaani. ³ Aasiñ Jesus-ñum uqautiaqsiñigai iñugiaktuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Iñugguuq nunaliqiri nautchiityağniqsuq. ⁴ Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat ilañich katagağniqsut apqutmun, aasiñ tiñmiurat niğiqlugich. ⁵ İlanjitsuli katagağniqsut uyağauruamun nunamun nunaqapianjitchuamun, aasiñ nauplutiñ qilamik atakkii nunakitluni, ⁶ aasiñ siqiniñ nuiyman pasiklugich pannaqluñigai atakkii kanjiliviksraitlutiñ. ⁷ Suli ilañich nautchiaksrat katagağniqsut akunğatnun kakitlağnat, aasiñ kakitlağnat naukamiñ nagguviksraiğniğai nautchiagiksaat. ⁸ Aglaan ilañich katagağniqsut nunagiksuamun, aasiñ nauriñiqsut asianik iñugiaksiplugich, ilañich atautchimiñ tallimakipianjutaaqhutiñ naaga piñasukipianjutaaqhutiñ naaga iñuiññaq qulinjutaaqhutiñ.” ⁹ Aasiñ Jesus nipliğniqsuq, “Kiña siutiqaqtuaq naalağni.”

Sivuniñat Atrikusautit

¹⁰ Maliğuaqtañ utlaklugu Jesus apiqsruğniñaat, “Suvaata uqaqpich iñuñnun atrikusautitigun?” ¹¹ Jesus-ñum kiuniğai, “İlipsitñuñhiñaq Agaayyutim sagvigñiğaa nalunaqtuanjanik añaayuaqataan qilaum, aglaan makunuña iñuñnun sagvikkaunjitchuq. ¹² Atakkii iñuk piqaqtuaq akuqtullaagisuruq, aglaan taavruma piqanjitchuam anniagisigaa mikiruuraqunniñ pigikkani. ¹³ Una pisigiplugu uqaqtuña iñuñnun atrikusautitigun:

Atakkii qiniğaluaqhutiñ ilisaqsritlaitchut

suli naalağnigaluaqhutiñ tusaatlaitchut aasiñ kanjitsitlaitlutiñ.

¹⁴ Aasiñ makunuuna iñuktigun immiumaniqsuq İsaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni, ‘Tusaagaluağupsi kanjisiyumiñaitchusi,

suli qiniğumağaluağupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

¹⁵ Atakkii makua iñuich uummatiñich pitchigiñiğniqsut, tusaasunğitlutiñ supayaamik, iritiñlu siquplugich.

Utitiqiniğitchut Agaayyutmun mamitiliksramiknun

atakkii qiniñitlaitlutiñlu tusaatlaitlutiñlu kanjitsitlaitlutiñlu.’

İsaiah 6:9-10

¹⁶ Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qiniñtlarut suli siutigikkasi tusaatlaplutiñ. ¹⁷ İlumun uqautigipsi, iñugiaktuat sivuniksriqirit nalaunñaruatlu Agaayyutim iñuiñ qiniğukkaluağaat tamanna pakma qiniñkaqsi aglaan qiniñitkaat. Tusaasukkaluağaatuuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanjitkaat.

Jesus-ñum Kanjisiqpağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹⁸ “Naalağniłlaksiuñ qanuutautilaaña atrikusautim nautchirriqirikun. ¹⁹ Tamatkua tusraaruat uqağimik añaayuaqutaagun Agaayyutim kanjisisuñaqatiñ atriqagtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigiitchuam aggiqhuni aattağigai nautchirriutauruat uummataatniñ, suli piiguipkağai tusaakkañatnik. ²⁰ Aasiñli akuqtuiruat uqağimik quviasuutigiplugu tusaapqauraqamitruñ atriqagtut nautchiaksranik kataktuanik uyağaulamun nunamun. ²¹ Aglaan kanjiliviksraitman akuniutlaitchuq. Tavra ihuilliuiq piyuaqsiuñglu tikitmata iñuich taapkua qilamik qapiqtigaqtut. ²² Suli nautchiaksrat kataktuat akunğatnun kakitlağnat atrigigaat iñuk tusaaruq uqağimik, aglaan isumaaluutit iñuuniakikun kinniñniñiağtitlu umialgutitigun suqutiginğigagaat uqağiq taimmaasiñ naurisunjaqani asianik. ²³ Aglaan iñuk akuqtuiruq nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakhutiñ nunagiksuamun atriqagtut iñuktun tusaaruatun uqağimik kanjisiplugu. İlaa naurisuruq asianik, ilañich tallimakipiatun, ilañich piñasukipiatun, suli atlat iñuiññaq qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksraġiilatigun

²⁴ Jesus uqagñiqsuq atlamiksuli atrikusautmik, “Agaayyutim añaayyuqautaa sagviqpan itkisiruw iñuktun nautchiiruutun mukkaaksraġiksaanik nautchiiviniñun. ²⁵ Aglaan iñuich siñiktitlugich uumiksri aggiqhuni nautchiiniñiqsuq mukkaaksraġiilanik akunġatnun mukkaaksraġiksaat aullaqhuniasiiñ. ²⁶ Naugaqsipmata nautchiat mukkaaksraurat nuinjuraqmata mukkaaksraġiilattuuq sagviġmiñiqsut. ²⁷ Savaktit utlakamitruj añaayyuqatni apiqsruġniġaat, ‘Ataniiq, nautchiiniġiptigiñ mukkaaksraġiksaanik. Nakiñ makua mukkaaksraġiilat nuivat?’ ²⁸ Qaukhiata kiuniġai, ‘Uumiksrim savaagigaa taamna.’ Savaktit apiqsruġniġaat, ‘Aullaquvisigut nutchugiaglugich mukkaaksraġiilat?’ ²⁹ Tavra kiuniġai, ‘Naaga, nutchuigupsi mukkaaksraġiilanik taputriviaqtusi mukkaaksraġiksaanik. ³⁰ Iluqatik naulik kipriviksramunaglaan, aasiiñ kiprivik tikitpan uqautigisigitka kipririt sivulliulugu katitqulugich mukkaaksraġiilat qiliqtaulaalugich ikipkaaqsriuglugich, aglaan katillugich mukkaaksraġiksaat sigluamun.’ ”

Atrikusaun Mikiniqsarakun Nautchiaksrakun

³¹ Jesus-ġum uqautilgiñniġai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim añaayyuqautaa ittuq mustard-ġum nautchiaksraurajutun iñuum nautchiikkañjutun nunautmiñi. ³² Mikiniqsraugaluññaġmi nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami añiniqsrauraqtuq nautchiapayaaniñ napaaqtuġuqhuni. Aasiiñ tinjiurañi silam aggiqamin ugluliñiqsut qisiqsiutinjitñun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

³³ Jesus-ġum uqautilgiñniġai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim añaayyuqautaa sagviqpan itkisiruw aġnaq akutchipmatun puvlaksautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataqtitlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ġum Uqaqtilaana Atrikusautitigun

³⁴ Jesus-ġum uqaginiġai iluqaisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautailaaguni uqatlainiñiqsuq. ³⁵ Tavra immiumaniqsuq uqauttutauruq sivuniksriqirikun itnaqhuni, “Atrikusautitigun uqagisiruñ ilinjitñun.

Uqautigisigitka sutigun iriqsimaruatigun nunam aullaġniñhaniñaglaan.” *Psalms* 78:2

Jesus-ġum Kanjipsipkaġaa Atrikusaun Mukkaaksraġiilatigun

³⁶ Jesus-ġum aullaqtitqaaqlugich iñuich isigñiqsuq tupiġmun. Maliguaqtai utlautiniqsut ilaanun itnaqhutin, “Kanjipsipkallaktigut atrikusaun mukkaaksraġiilatigun nautchiiviniñi.” ³⁷ Jesus-ġum kiuniġai, “Iñuk taamna nautchiiruaq mukkaaksraġiksaanik Iġniġigaa Iñuum. ³⁸ Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksraġiksaat tamatkuanjurut qaitchuut inmiknik Agaayyutmun aňalatquplutin, mukkaaksraġiilatli tamatkuanjurut qaitlutin inmiknik pigiitchuamun aňalatquplutin. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniña mukkaaksraġiilanik tuunġauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiiñ kipririt isagulguplutin. ⁴⁰ Atrilugich mukkaaksraġiilat katitauruat ikipkaqlugich ikniġmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isukhitpan nuna. ⁴¹ Iġniñan Iñuum tuyuġigisigai isaguligikkani aasiiñ katityaġlugich ukunakña Agaayyutim añaayyuqautmiñiñ killuqsusaagutipayaat suli iñupayaat pigiiliqiruat. ⁴² Isagulgich igitkisigaich ikkularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiaġisirut suli tiriqulatchilugich kigutitin. ⁴³ Nalaunjaruatli qaumagisirut siqiniqtun añaayyuqautani aapagikkaġmin. Kiña siutiqaqtuaq tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruakun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim añaayyuqautaa sagviqpan itkisiruw akisuruq iriqsimapmatun nautchiiviniñi. Iñuum paqitnamiun iritqiklugu nautchiiviniñmun; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityaġniqsuq sulliñaurapayaagmiñik, aasiiñ tauqsigñigaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunjauraqpakun

⁴⁵ “Aasiisuli Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq tauqsiġñaqtitun pakaktuatun akisuruamik sunjauraqpagiksaamik. ⁴⁶ Paqitnami akisullapiaqtuamik sunjauraqpanmik aipluni tunityaqługich sulliñaurapayaani tauqsiqługu taamna akisullapiaqtuaq sunjauraqpagiksaq.

Atrikusaun Kuvrakun

⁴⁷ “Aasiisuli Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq qaaqtuutitun niñitauruatun taġiumun aasiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqaluñnik. ⁴⁸ Qaałallaanikamin aqaluñniaqtit nuqitlugu siñaanun aqvutlutinj avguaqsiplugich aqaluich, nakuuruat iliplugich aqaluqaġvinmiknun aasiñ nakuunitchuat igitlugich. ⁴⁹ Itna itkisiruq isuklitpan nuna. Isaġulgich avguityaġisirut pigiitchuanik iñuñnik akunġatniñ nalaunjaruat iñuich ⁵⁰ igitlugich ikkularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiaġisirut suli tiriquulatchilugich kigutitinj.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Suġalġich

⁵¹ Jesus-ñum apiqsruġniġai maliguaqtini, “Kañiqsivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiu-niġaat, “Aa, kañiqsigivut.” ⁵² Aasiñ Jesus-ñum uqautiniġai, “Aġlaliqipayaaq ilisaaqqtuaq Agaayyutim añaayuqautaanik atriqaqtuq tupqum iñuanik sagviqsruiruamik suuraġmiñik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaqsivinmiñiñ.”

Nazareth-miut Ukpigijnitkaat Jesus

⁵³ Jesus-ñum uqaġinjaiqamigich tamatkua atrikusautit aullaġniqsuq tavrakña. ⁵⁴ Tikitluni iñuguġvinmiñun ilisautiniġai iñuich katraġviatni. Iñuich tusaaruat quviġusukhutin apiqsruqtautiaqsiñiqsut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puqutmik suli sanñimik savaaqatlasipluni quviqnaqtuanik? ⁵⁵ Uvvauna kaapintam taivruma iġñiġinjipauñ? Aakaña taimña atiqanjitpa Mary-mik? Aniqatiginjipagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, suli Judas? ⁵⁶ Iluqatinjsuli nukatchianj iñuuniaqataunjiññiqpat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññañniqpa tamatkuniña supayaanik?” ⁵⁷ Tavra atniummatiqaġniqsut Jesus-mik. Aġlaan Jesus-ñum uqautiniġai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkaauraqtuq nanipayaaq aġlaan kamagikkaunjitluni iñuguġvinmiñilu naagaqaa ilamiñilu.” ⁵⁸ Tavra Jesus savaaqaniññiqsuq iñugiaktuanik quviqnaqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsrinjitlutinj ilaanik.

14

Tuqqutaulħa John Paptaaqtitchirim

¹ Taatnaħatni Herod, atanġa Galilee-m, tusaaniqsuq uqqamik Jesus-kun, ² uqautiniġai savaktini, “Jesus una John Paptaaqtitchirauniqsuq anjtiqikhuni tuquġmiñ. Taatnaħhuni savaaqatlanisquq quviqnaqtuanik.” ³ Sivuaniiomma Herod-ñum tigupkaġniġaa John qiliqsruqługu isiqtaupkaqługu. Taatnaqtinnigaa pisigiplugu Herodias, aniqatmi Philip-ñum nuliana. ⁴ Atakkii John Paptaaqtitchirim akulaiqługu uqautiniġaa Herod, “Maligutaksrakuagñangitchuq ilaqatiginiagupku aniqatvich nuliana.” ⁵ Herod-ñum tuqqutchukkaluagñigaa John, aġlaan iqsiñiqsuq iñuñnik atakkii ilinjisa isummatigiplugu John sivuniksriqirauplugu. ⁶ Herod-ñum annivia tikitman, pania Herodias-ñum sayuġniqsuq sivuġaatni Herod-ñumlu tuyuġmianjñilu quyalillapiaqługu. ⁷ Akiqsruġniġaa nalupqinaiqługu qaitchigisiñiplugu supayaanik injiqtan. ⁸ Niviaqsiq pitchuksaakkaupluni aakamigun nipligñiqsuq, “Qaitchinġa niaquanik John Paptaaqtitchirim ililugu alluiyamun.” ⁹ Umialik aliatchañniqsuq, aġlaan pisigiplugu akiqsruutni suli tamatkua niġiqatini tiliriñiqsuq qaitquplugu niviaqsiam injiaġikkaña. ¹⁰ Herod tiliriñiqsuq isiqsivinmun niaquigiaquplugu John. ¹¹ Itqutiniġaat niaqua iliplugu alluiyamun qaitluguasiñ niviaqsiamun, aasiili taavruma aakamiñuutiplugu. ¹² John-ñum maliguaqtañ agġiqhutinj piñiġaat timaa iluviqługuasiñ. Taatnaanikaminj uqautityaġniġaat Jesus.

Jesus Niġipkaiñiqsuq 5,000 Anġutinik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtilaanjanik John-ġum, aullaġniqsuq umiakun quvgutiplugu iñuilaamun kisimi. Iñugayaat tusaakamiñ maliutiniġaat nunaaqqipayaaniñ pisukkataqħutiñ. ¹⁴ Jesus tulakami tautukħugich iñugayaaqpaurat iñunġutħaġniqsuq. Mamitinnigai atniġñautiñitñiñ. ¹⁵ Unnuksraaġataqman maliguaqtaiñ utlañniġaat uqautiplugu, “Unnuagħuqtuq. Suviksraailaaq manna. Tuyuġikkich iñuich nunaaqqiuranun tauqsigħaqulugich niqiksramiknik.” ¹⁶ Jesus-ġum uqautiniġai, “Aullañitkumiñ sunjitchut. Ilipsi niġipkaqsigik.” ¹⁷ Kiuniġaat, “Piqaqtugut tallimaħhiñanik qaqqianiglu malġuñniglu aqaluñnik.” ¹⁸ Jesus-ġum nipliutiniġai, “Uvuñautisigik uvamnun.” ¹⁹ Aasiñ tiliñigai iñugayaat aquvitquplugich iviñnun. Tigukamigich taapkua tallimat qaqqiat malġuglu aqaluk aagħuġniqsuq qilañmun quyyatiplugich. Tavra Jesus-ġum avguqħugich qaqqiat qaiñniġai maliguaqtimiñun aasiñ taapkua autaaqħugich iñugayaanun. ²⁰ Iluqatiñ iñugayaat niġiñiqsut niġisuiqħutiñ. Niġiñaiqmata maliguaqtit katitchiñiqsut iħakuñitñik immiġataqħugich qulit malġuk aguupmaich. ²¹ Taapkua niġiruāt 5,000-tuyuñnaq inniqsut anġutit, kisiqatigisuñnaqnağich aġnat iħilġaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imġum Qaanagun

²² Jesus-ġum maliguaqtini iħipkaqtiniġai umiaqpauramun ikaaġiaquplugich iħluanun narvaqpaum aasiñ aipkaqħugich iñugayaat. ²³ Taatnaanikami mayuġniqsuq iġġimun agaayutyaqtuaqħuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisiñuġniqsuq. ²⁴ Tavra umiaqpauraq tikiñniqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniuliġniqsuq qailġutiplugu atakkii anuġim paġġaġuutiplugulu. ²⁵ Aasiñ Jesus-ġum utlañniġai maliguaqtini uvluayasipman pisukħuni imġum qaanagun. ²⁶ Maliguaqtaiñ tautukamitruñ Jesus pisuktuaq imġum qaanagun iqsitħaġniqsut nipliħutiñ, “Aliuqtuaq marra!” Kappaiñaaqsiñiqsut tatavrauplutiñ. ²⁷ Aglaan tavrauua Jesus nipliutiniġai, “Quviatħağigitchi. Uvañauruñ. Iqsiñasi!” ²⁸ Peter-m kiuniġaa, “Ataniq, ilviupiaġuvich tiliñna utlaqulutin imġum qaanagun.” ²⁹ Jesus-ġum kiuniġaa, “Uvuñagiñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukħuni imġum qaanagun utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-m tautukamiuñ qanutun sanñisilaana anuġim iqsitħaġniqsuq. Kiviaqsikami kappaiñaniqsuq, “Ataniq, annautiñna.” ³¹ Tavrauua Jesus-ġum isautiplugich argañni tiguniġaa Peter nipliutiplugu, “Ukpiqsriħikiññiaqpat! Suvaata arguaqtuqpiħ?” ³² Iħipmaknik umiaqpauramun anuġaiġniqsuq. ³³ Taapkua umiaqpauramiittuat sitquġviginiġaat sivuġaanun Jesus uqaqħutiñ, “Iħumun iġniġiniġaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamititchiruq Atniġñautiñnik

³⁴ Ikaaqamiñ iħluanun nunaliñniqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiñ iñuñi taavruma nunam iħitħuġikamiñ Jesus-mik tuyuġniqsut uqqamik avalliupayaamiknun nunaaqqiuranun, tikiutruaqsipħugich aasiñ atniġñautiħipayaat Jesus-mun. ³⁶ Injiqsullapiaqħugu aksillañnaqsiñagukħuguunniñ akua atnuġaan, aasiñ aktuipayaatquāt ilaanik mami-tikkauniqsut.

15

Iħisauttutiñich Sivulliañuruat

¹ Pharisee-ġuruat aġlaliqiritlu utlañniġaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsruqħugu, ² “Suvaata maliguaqtivich kamagitħaitpatigik iħisauttutiñich sivulliaġikkapta? Iġġuñitkaich argatiñ niġigaluqatiñ.” ³ Jesus-ġum kiuniġai, “Suvaatamipsuq kamagitħaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritħaitħusi atakkii maligukkisi iħisauttutiñich sivulliaġikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaq uqamaqħuutritruaq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ Ilipsiħiasiiñ iħisautritrusi iñuñmun uqautiħiñiauniplugu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqağaluqtuñna aatħuutiksramik. Aatħuutigiymiiñaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutmun.’

⁶ Taatnatun ilisautigupsiun iñuk kamaksritqunjtługu aapanjanik naagaqaa aakanjanik suungigisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliapsi ilisauttutinich. ⁷ Ukpinqaqtisii! Qanutun nalauttiginipqa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun,

⁸ Tamatkua iñuich kamaksrulgualuagaatja uqałhiñagmiktigun aglaan uummatinich unjasikut uvamniñ piqpagillapiangitłuna.

⁹ Agaayyuvigiragigaatja imailaakun, atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutinjtñik iliplugich maligutaksragiruatuun Agaayyutun.”

Isaiah 29:13

Sut Qaayugnaqsipkairuat Iñunjun

¹⁰ Jesus-ñum inmiñuqunigai iñugayaat nipliutiplugich, “Naalañnilaksinja kanjqsilusiasiiñ. ¹¹ Sum isiqtaqtuam iñuum qangagun qaayugnaqsipkatlaitkaa, aglaan taavruma aniragaqtuam qanigmiñ, uqałhum qaayugnaqsipkağagigaa iñuk.”

¹² Maliguaqtaiñ utlakługu apiqsruğniğaat, “İlisimavigich Pharisee-ñuruat atniummatilaanjat tusaakamitruñ taamna uqautigikkan?” ¹³ Kiunigai, “Nautchiapayaaq aapama qilañmiittuam nautchirriutinajsaña amuruaniaqtuq kanjtuummaan. ¹⁴ İnmiqtuğlich. Ayañaruani sivulliuqtaurut ayañaplutin. Ayañaruam sivulliuqpagu ayañaruam, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.”

¹⁵ Tavra Peter-m kiunigaa, “Uqautitigut qanuutaulaanjanik taavruma atrikusautim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutinigai, “İlipsipsuuq kanjqsisaitmivisi? ¹⁷ Kanjqsinjtipsisuli? Suapayaaq qanigmuktuaq aqiağumugaqtuq aasiiñ anipluni timimiñ. ¹⁸ Aglaan sut tamatkua aniragaqtuam qanikun aniragaqtut uummatmiñ, aasiiñ qaayugnaqsiragağługu iñuk. ¹⁹ Atakkii uummatmiñ aniraqtut pigitituat isummatit, iñuqtuq, ilaqatiqagaluahuni atlatuq, ilaqatailluni sayuñalıq, tiglyuq, tanjilaakun ilisimarauq, uqaniqłuktalıq. ²⁰ Taapkuatavra qaayugnaqsiragağaat iñuk, aglaan nigiruni igğugaluagñagich argaich qaayugnaqsitłaitchaat iñuk.”

Ağnam Ukpigutaa

²¹ Jesus aullağniqsuq tavrakña nunañanun Tyre-m suli Sidon-ñum. ²² Canaanit-ağmiu ağnaq tamaani iñuuniaqtuq utlautiniqsuq ilaanun kappainapluni, “Ataniiq, kinujanja David-ñum! Nagligillañnianaña! Paniga pigiillıllapiaqtuq irrusiqłuqaqłuni.” ²³ Aglaan Jesus kiunijnigaa. Maliguaqtaiñ utlakługu injqsruallapiagñiğaat itnaqhutin, “Aqpigiun una ağnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.”

²⁴ Jesus-ñum kiunigai, “Tuyugikkaauruñ kisiitñun iñuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummiruatuun ipnaisun.” ²⁵ Ağnaq utlau-tikami sitquğniqsuq sivuğaanun nipliqhuni, “Ataniiq, ikayullañnianaña.” ²⁶ Jesus-ñum kiunigaa, “Nakuungitchuq pigupsiun ilığaat qaquksrautaat qailluguasiiñ qipmiñun.”

²⁷ Ağnaq nipliğniqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniñ nigipmiraqtut kangakunik kangaaluanik iñunmiñ nigğivinjtñiñ.” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Ağnaaq, kamanallapiaqtuamik ukpiqsriğniqsutin; injqsruagikkan savañjugisiruq ilipnun.” Tavra ağnam pania iluaqsikkauniqsuq taavrumani sassagñi.

Jesus Mamititchiruq Iñugiaktuanik Iñunjanik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakña iglauniqsuq siñiqsraqługu narvaqpana Galilee-m; aasiiñ mayuqhuni qimigaamun aquvinniqsuq tamaña. ³⁰ Iñugiallapiaqtuam iñuich utlau-tiniqsut ilaanun tikiutruiplutin pisutlaitchuanik, ayañaruaniq, uqatlaitchuanik, sulguilmaruanik, suli iñugiaktuanik atlanik. İliuqqağniğaiç Jesus-ñum sivuğaanun. Aasiılı Jesus-ñum iluaqsiiñigai. ³¹ Iñuich quvigutchanjqsut qiniqamisigik uqatlailaat uqaqsiptomata, sulguilmaruat iluaqsikkaupmata, pisutlaitchuat pisutlasiplutin, suli ayañaruat qiniqlasiplutin; kamaksruğniğaat Agaayyutaat Israel-ñum.

Jesus Nigipkaiñiqsuq 4,000 Anjutinik

³² Jesus-ñum maliguaqtini inmiñuqunigai nipliutiplugich, “Iñunñutchaliquña makuninña inñunñik nayuutituiñaqtuanik uvamni pinjasuni uvluni, atakkii niqiksraitmiut. Aullaqtin-nianñitkitka nigisunaitñik atakkii taaqtukkaqpiagtut apqutmi.” ³³ Maliguaqtaiñ nipliutiniñaat, “Sumiñ paqitkisivisa naamayumiñaqtuamik qaqqiamik marrumani iñuilaami nigipkautiksramik iñugayaanun?” ³⁴ Jesus-ñum apiqsruñigai, “Qanutun iñugiaktigiruanik qaqqianik piqaqpsi?” Kiuniñaat, “Tallimat malgunñik sulii iñugiakisuuranik aqalugauranik.” ³⁵ Jesus-ñum tiliñigai iñugayaat aquvitquplugich nunamun. ³⁶ Tiguniñigai tallimat malguk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaamikamiñun Agaayyun avguqlugich qaiññigai maliguaqtimiñun, aasiili taapkua autaaqlugich iñugayaanun. ³⁷ Iluqatin iñuich nigiqisut nigisuiğataqhutin. Aquagun maliguaqtai katitchiñiqsut ilakunik immigataqlugich tallimat malguktun aguupmanñik. ³⁸ Tamatkua nigiruat 4,000-tun iñugiaktiginiqsut, ađnatlu ililgaatlu kisirrutisunagnağich. ³⁹ Jesus-ñum aullaqtinñanikamigich iñugayaat ikiniqsuq umiaqpaauramun tikitluni nunañanun Magadan-ñum.

16

Iñuich Qasiñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuagiaqlugu. Apiqsruñigai qiniqtitquplutin quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugu Agaayyutim tuyuqtılaañanik qilañmiñ. ² Kiuniñigai, “Unnuksraaqman uqağuurusi, ‘Silaññugniaqtuq atakkii qilak kaviqsiruq.’ ³ Sulii uvlaami uqağaqtsi, ‘Silaññugniaqtuq ugluvak atakkii qilak kaviqsiruq nuviyaqluğuman.’ Sivuniqsitlagaluahusi silamik qilaum qiniñanagun, aglaan ilitchuğitlaiññigisi qanuutautılaañat quviqnaqtuat savaat atuumaruat akunnapsitñi. ⁴ Makua iñuich pigiitchuatlu sayunaruatlu qiniğuktut quviqnaqtuanik savaanik, aglaan qiniğumiñaitlutin taatnatchimik. Qiniñhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq sivuniksriqirikun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniññigai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakatağniqsuq Maliguaqtimiñik

⁵ Jesus maliguaqtailu ikaagñiqsut igluanun narvaqpaum. Maliguaqtai ilitchuğiniqsut piiguisilaagmiknik qaqqianik. ⁶ Jesus-ñum uqautiniñigai, “Qaunagititchi puvlaksautinñatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ⁷ Aglaan uqauragñiqsut inmiknun itnaqhutin, “Uqautigigaa taamna qaqqialigaanñiñapta.” ⁸ Jesus-ñum ilisimaplugich qanuq uqaqtilaañat apiqsruñigai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraqpsi qaqquiññiplugu? Ukpisrihiññiğniqpat ilipsitñi. ⁹ Kanisitlaitpisisuli? Naagaunniñ itqatlaitpisigik avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun añutinun? Qapsiñik aguupmanñun immiqsitpisi? ¹⁰ Naagaunniñ tallimat malguk qaqqiat avguqapkich 4,000 inñun? Qapsiñun aguupmanñun immiqsitpisi? ¹¹ Qanuğimña kanisinqiññiqpsi uqautiqanjsilaamnik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinñatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ¹² Taatnaanikman maliguaqtai kanisiqsiñiqsut ilaanun uqautinjsilaagmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutinñiñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginiğaa Kisuutilaaña Jesus-ñum

¹³ Jesus utlautikami nunañanun Caesarea Philippi-m apiqsruñigai maliguaqtini, “Iğniña Iñuum kisuuniplugu uqağagivat?” ¹⁴ Kiuniñaat, “Ilañisa John Paptaaqtitçhirau-nigaat, atlatli Elijah-ñuniplugu, atlatli Jeremiah-ñuniplugu naagaqaa ilaginasugiplugu sivuniksriqiraiñun Agaayyutim.” ¹⁵ Apiqsruñigai, “Ilipsilimi kisuunasugivisitña?” ¹⁶ Simon Peter-m nipliutiniğaa, “Christ-ñurutin. Iğniğigatin iñuuruam Agaayyutim.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “Simon, iğniña Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikkan iñuum sagviaqtunitkaa ilipnun aglaan aapaam qilañmiittuam. ¹⁸ Uqautillakkipiñ, Peter-ñurutin [itnautauruaq Uyağamnik] aasiñ taavrumuñña uyağamun nappağniğiga agaayyuviga, sulii sanñipayaanñi tuquhum akiiliyumiñaitkai.

19 Ilvichuvva, qaitchigisigikpiñ itqutiksranik añaayuuqautaanun Agaayyutim. Suapayaaq qilqisruumakkaqsi maani nunami qilgutiqaqtuiñağisiruq qılañmi, aasiñ suapayaaq qilgutaiyakkaqsi maani nunami qilgutaiyakkaugisiruq qılañmi.” 20 Jesus-ñum maliguaqtini uqaqunñiñğai kisumununniiñ iñuñmun Christ-ñuniluni.

Jesus-ñum Uqautiginiğaa Tuqutiksranilu Anipkakkautiksranilu

21 Tavrakñaniñağlaan Jesus uqautriaqsiñiqsuq maliguaqtimiñik nalupqinaiqługu, “Jerusalem-muktuksrauruna. Tavraniasiñ nagliksooqtuksraupluna sivulliuqtigruaniñ qaukñitñiñlu agaayuliqsit aglaliqiriniñlu, suli tuqqutauruksraupluna. Aglaan anipkakkauğisiruna piñayuatigun uvlut.” 22 Peter-m avunaqtaagutiplugu Jesus iñiqtiğniğaa itnaqlugu, “Ataniiq, Agaayyutimtuq taatniitingiñiñ taamna. Atuumaruksraunipiaqtuq ilipnun.” 23 Jesus-ñum qiviaqlugu Peter nipliutiniğaa, “Tuungaaq, piigiñ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqanjitchutin Agaayyutim isummataiñik, aglaan isummatiqagtutin iñuich isummataatun.” 24 Jesus-ñum nipliutiniğai maliguaqtini, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksrağigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani aasiñ maligluna. 25 Atakkii kiapayaaq anniginiagumiñ iñuñli tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiyumiñ iñuñli piqutigiluna piññakkisiruq ilumun iñuñliğmik. 26 Iñuum piññaktağiñiñaugaluğaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutçii. Sakuñurağniañha sumun atuğumiñaitçuq! Tarra simmiutiksraitçaa iñuum iñuutçii. 27 Atakkii Iğñiña Iñuum agğiqsağumaruq piqatigilugich isağuliñni quvianañagun aapami, tavraniasiñ akilligisigaa iñupayaaq savaañigun. 28 Ilumun uqautigipsi, Iñuqaqtuq-samma makitaruanik uvani tuqunianitchuanik qiniğaluaqnagu Iğñiña Iñuum agğiqpan umialgulugu.”

17

Jesus-ñum Atlanñuqtilha

1 Itchaksrat uvlut aquatigun Jesus-ñum aullautiniğai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ñum, kisiitñik qutchiksuamun igğimun. 2 Tavrani qiniqtitlugich Jesus atlanñuğniqsuq sivuğaatni. Kiiñana qaummağiksiñiqsuq siqiniqtun atnuğaanı qatıqsıplutıñ kırırtçiatun. 3 Taatnağmiutlu Moses suli Elijah sagviğniqsuk uqaqatigıaqsiplugu Jesus. 4 Peter-m nipliutiniğaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutıkapta uvani. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuna piñasunik palapkaaksranik, atautçimik ilipnun, suli atautçimik Moses-mun, suli atautçimik Elijah-mun.” 5 Uqaqtitlugusuli qaumaruam nuviyam qulanıutiniğai aasiñ nipi nipliqhuni nuviyamiñ, “Tavrataamna piqpagıkkaga Iğniğa quyalımaaqtigillapiakkaga, naalağniyumagiksi.” 6 Maliguaqtit tusaakamıtrun nipi punniqsut nunamun iqsıttçakhutıñ. 7 Aglaan Jesus-ñum utlaklugich aksıñniğai aasiñ nipliutiplugich, “Makitıttçı, suli iqsıñaiğitçı.” 8 Aağluqamin maliguaqtit qiniñiñniqsut iñuñnik. Jesus inniqsuq kisimi. 9 Atqaaqsikamin igğimiñ Jesus-ñum tilisiñiğai, “Uqağniqasi kisumununniiñ tamatkuniña qiniñkapsitñik Iğniña Iñuum anıttılhanunaglaan tuquliğmiñ.” 10 Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaqpat Elijah agğiqqaaqtuksraunıplugu agğıñaiññaan Christ?” 11 Jesus-ñum kiuniğai, “Taapkua uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah agğiqqaağniqtuq Christ-miñ itqanaiyağiağlugu suapayaaq. 12 Aglaan uqautigipsi, Elijah agğianıktuq, aasiñ iñuich nalurut kisuuılaanjanik. Qanupayaaq analatçukamıtrun analatkaat. Taatnatuntuuq Iğniña Iñuum nagliksooqtinnıaqmıgaat.” 13 Maliguaqtaiñ kanıqsılğataniğaat Jesus-ñum uqañha John Paptaaqtıttçirimik.

Jesus İluqaşıpkaiñiqsuq Nukatpiğrunmik İrrusiqlılinmik

14 Jesus maliguaqtinilu tikitmata iñugayaanun iñuum utlanıniğaa sitquqhuni sivuğaanun 15 nipliqhuni, “Ataniiq, nagligıllanıniğun iğniğa. Qııqsruğuupluni nagliksoallapiaqtuq. Akulaıqlugu puukağaqtuq ikniğmunlu imiğmunlu. 16 Maliguaqtıpnıutıgaluağıga,

aglaan ihuaqsilguiññaat.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ukpiqqutaitchuasii ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmiusi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpiik ilipsitñi? Qanutunaglaan iglutuqtaksrağivisisuli? Uvuñautisaqsuñjata nukatpiağruk.” ¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiqłunmik anitquplugu nukatpiağrunmiñ. Irruqsıqłuk anitman nukatpiağruk ihuaqsilğniqsuq. ¹⁹ Maliguaqtaiñ utlanıñaat Jesus kisipquqhutin apiqsruqługu, “Suvaata irrusiqłuk anitlaitpisigu?” ²⁰ Jesus-ñum uqautiniğai, “Pisigiplugu ukpiqsrinıñiqsi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi mikitilaanatan mustard-ñum nautchiaksrauranatan uqautihıñaugiksi una igğiq, Nuuttin iñuñ uvakña, aasiñ nuunniqtuq. Piñhiñaugisirusi supayaanik. ²¹ [Aglaan kisiagun agaayulikun uisauraañkunlu anitlagai taatnatchich irrusiqłuich. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ñum Uqautigitqikkaa Tuqułiksranılu Anıpkakkaułiksranılu

²² Atatchimukamin Galilee-mi Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini, “Iğñıña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñunñun; ²³ ilinisa tuqqutkisigaat. Aglaan piñayuatigun uvlut anıpkakkauniaqtuq tuqqutaułhaniñ.” Tavra maliguaqtai ipıqtutthallapiğniqsut.

Akılıñiq Agaayyuvikpaum Tax-siğutiniñik

²⁴ Jesus maliguaqtiniñ tikitñamin Capernaum-mun nalautchirut iñunñik katitchirau-nik aatchuutinin agaayyuvikpañmun. Tamatkua Peter apiqsruğniğaa, “Umaa, ilisautriksi akılıqsuğagıva tax-sinik agaayyuvikpañmun?” ²⁵ “Aa, akılıisuuruq,” Peter-m kiuniğaa. Aasii isiqman tupığmun Jesus nipliğaağniqsuq ilaanun apiqsruqługu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialıñi nunam katitchirağivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakñaqtaniñ?” ²⁶ Peter-m kiuniğaa, “Atlanıñ.” Jesus nipliutiniğaa Peter, “Tavra, nunaqatit akılıqsuğñianıñniqsut tax-sinik. ²⁷ Aglaan atniummativiagıvut iñuich. Aullağutin niksigiğniñ narvamun. Qanğaniñ sivullium aqalum niksısaqpiç paqitkisirutin manıñmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ ilinıtñun, aasii akılıutilunuk.”

18

Kiña Kamanagñiqsrauva?

¹ Maliguaqtaiñ utlakługu Jesus apiqsruğniğaa, “Kiña kamanagñiqsrauva Agaayyutim anıayyuqautaani?” ² Jesus-ñum tuqługniğaa ilılgauraq inımiñuquplugu, aasiñ qıkaqtıtlugu akunğatnun maliguaqtit ³ nipliğhuniasiiñ, “Uqautigipsi, isummitqinısuagupsi aasiñ ilıłusi ilılgauratun isıgumiñaitchusi Agaayyutim anıayyuqautaanun. ⁴ Kiñapayaaq atchik-sıruaq inımiñik atrıplugu taamna ilılgauraq kamanagñiqsrauruq ukunakña Agaayyutim anıayyuqautaani. ⁵ Suli kisum iñuum akuqtuğumiñ ilılgauraq pisigilunı akuqtuğaaña.

Killuqsasusağutit

⁶ “Aglaan kia iñuum killuqsagtıpagu ilanat makua ukpiqsrisiqagıtuat uvanñun ilılgaatun nakuutlukıyagıtuq taamna qunısiğmiutchiğlugı uyağakpañmik ipıpkappa itiniqsranıni tağium. ⁷ Qanutun tatamnaqtıgıvat nunam iñui killuqsasusağtuat iñunñik. Taatnatchich killuqsasusağutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtıgıva taamna iñuk ukpiğutaiqsitchıruaq iñunñik killuqsasusağıgmıgun. ⁸ Argapsi naagaqaa isıgapsi killuqsagtıpasi, kılilugıch igıthumagısi. Nakuutlukıyagıtuq isıgupsi iñuulıgmun argaıllısi naagaqaa isıgaıllısi uumakña igłuktun argalıñmiñ naagaqaa isıgalıñmiñ igıtauluniasiiñ isuitchuamun ikniğmun. ⁹ Suli irıpsi killuqsagtıpasi piıglıgu igıthumagıksi. Nakuutlunıyaqtuq isıgupsi isuksraitchuamun iñuulıgmun atatchimik irıqagısi uumakña malğunñik irılıñmiñ igıtauluniasiiñ anasıñıuqsagıvium ikniñanun.

Atrıkusaun Tammaqtuakun İpnaikun

¹⁰ “Qaunagıtıchi suunıllagıksranatniñ makua ilılgaurat. Atakkıi isıgılıñıch ataramik aapamnułhiñaurat qılanımi. ¹¹ [Iğñıña Iñuum agıqsuq annıqsuğıağlugı tammaqtıtuq]. ¹² Qanuq isummatıginayağniqpiñun iñuk piqagıtuq tallimakıpiñik ipnaıñik

aasiñ atausiq tammağuni? Pakkiagumiñaiññiipaun taamna atausiq tammaqtuaq? Uniññaigai taapkua tallimakipiağuuatıl at ipnaich qimigaamun. ¹³ Uqautigipsi, paqitku-miun taamna atausiq ipnaiq quviatchautigitluññaigaa ukunakña tallimakipiağuuatılaniñ tammanjitchuaniñ. ¹⁴ Taatnatuntuuq aapapsi qılanmiittuam pisuliginitkaa atausigunniñ ilañat tamatkua ukpiqsruuat ililgauratun iliplutin tammaqulugu.

Aniqan Killuqsauq

¹⁵ “Aniqatin killuqsauqan akikñağutin uqautityağun killuqsautaanik kisinğusik ilaalu ilvillu. Naalağnikpatin aniqatigiliutitqinñiagiñ utitmun. ¹⁶ Aglaan naalağnisunjtpatin utlatqikkumagiñ piqasigutin atautchimik naagaqaa malğunnik iññunnik. Taapkua iñuich ilisimarautlaniaqtut uqagipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisuruq malğukun naagaqaa pinasutigun ilisimarauratigun. ¹⁷ Naalağnisunjlitpagich uqagilugu ukpiqtuanuruanun; naalağnisunjitchuiñaqpan aasiñ ukpiqtuanuruanikunniñ irrutigisigiksi Jew-ñunjitchuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ Ilumun uqautigipsi, Suapayaaq qılıqsruumakkaqsi maani nunami qilğutiqaqtuiñağisuruq qılanmi; sulı suapayaaq qilğutaikkaqsi maani nunami qilğutaiyakkaugisuruq qılanmi. ¹⁹ Uqautipsaagipsi, Malğuuğupsik maani nunami aasiñ anığutilusik supayaakun apiqsruğupsik, aapaa qılanmi savaagigisigaa ilipsitñun. ²⁰ Atakkii nani malğuk naagaqaa pinasut katikpata pisigiluna nayuutigisiruna ilinjtñi.”

Atrikusaun Natqigutrinjitchuakun Savaktigun

²¹ Aasiñ Peter-m utlaklugu Jesus apiqsruğniğaa, “Ataniiq, qapsiñiaglaan natqigutiraksragivigu aniqatiga akitñağuna killuqsauqan? Tallimat malğunniaglaan?” ²² Jesus-ñum kiuniğaa, “Tallimat malğulhiñauñılañnik aglaan pinasukipiaq qulit tallimat malğunniaglaan. ²³ Agaayyutim anayyuqautaa sagviqpan atriqagisuruq umialinmik apiqsruqtuamik savaktimiñik qanutun ilinjtñun akiqsruutiqaqmagaagmi. ²⁴ Makpigarriqisaanikman iñuk akiqsruummirigikkaña manikpauramik tikiutikkau-niqsuq ilaanun. ²⁵ Akiliyumiñaiññiqman anayyuqan tunirautquniğaa añaatlu sulı qitungauranı sulı iluğaisa suurapayaanı aasiñ akiliutigilugich niggiuqsruutaiñun. ²⁶ Savakti sitquqami sivuğanun uqapsağniqsuq, ‘Ataniiq, utaqquurallaña. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’ ²⁷ Anayyuqan ilunñutchautiplugu aullaqtinnigaa natqigutiplugich niggiuqsruutai. ²⁸ Aglaan savakti anikami tavrakña nalaunniğaa ilañat savaqatmi niggiuqsruummirigikkani qapsiuranik maninñik. Tiguniqlukamiun qim-itchiqsruaqsiñiğaa nipliutiplugu, ‘Niggiuqsruutin utiqtirun uvamnun.’ ²⁹ Savaqataan purviginigaa iniqsruaqługuasiñ, ‘Utaqqiurallaña. Utiqtitchigisigikpiñ iluqaitñik.’ ³⁰ Aglaan akiqsruğvigikkaña utaqqisuninñiqsuq. Aullautiñhiñniğaa isiqsivinmun aasiñ isiqtaupkaqlugu utiqtitchiñiñhanunaglaan niggiuqsruutaanik. ³¹ Atlas savaktit qinıqamitruñ taamna atuumaruq ipiqtutchallapiagniqsut. Utlaklugu anayyuqatin uqautiniğaat iluqaitñik atuumaruanik. ³² Anayyuqan savakti isiquniğaa nipliutiplugu, ‘Pigiitchuatiin savaktii! Natqigutigaluagikpiñ niggiuqsruutipnik uvamnun iniqsruaqapña. ³³ Suvaata ilunñuksriñiññiqpich savaqatnik atriluna naglikrsiñhaptun ilipnik?’ ³⁴ Tavra anayyuqan qinnautiplugu tuyuginigaa isiqsirinun anasiñnuqsauqlugu akiliñiñhanunaglaan niggiuqsruutipayaanıñik. ³⁵ Taatnatuntuuq aapama qılanmi irrutiniaqmigaasi natqigutrinjitchupsi aniqatiupsitñik uummatipsitñi.”

19

Jesus İlisaururuq Avitikon

¹ Jesus uqanaiqami tamatkunıña aullağniqsuq Galilee-miñ utlautipluni nunaqqiuraniñun Judea-m akiani Jordan-ñum. ² İñugiaktuat iñuich malinığaat. Jesus-ñum mamitinnigai atniğñaqtuat tavrani. ³ İlanısa Pharisee-ñuruat utlanığaat. Tavra uuk-tuaqsauqlugu apiqsrulğinıñiğaat, “Anutim avitpagu nuliani patchitchiguni supayaanik,

maligutaksrakuagnaqpa?” ⁴ Jesus-ñum kiuniġai, “Aġliqisimasuknaġiksi aullaġniipman Agaayyutim iñiqsiħha añutmiglu aġnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni añutim unisaksraġigaa aapani suli aakani aasiĩ piqasiutiluni nuliġmiñun, iluqatik-aasii atautchisun timinigutik. ⁶ Malġuunaiqsuk aglaan atausiññuqtuk. Iñuum avitiñiññiñ tuvaaqatini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik.” ⁷ Pharisee-ñuruat apiqsruġniġaat, “Suvaatami Moses tillisiqagnaqpa añutmun aġliutiqqaaglugu aullaqtilluguasiĩñ nuliani?” ⁸ Jesus-ñum kiuniġai, “Moses-ñum avititkaasi nuliapsitñiñ atakkii iħisautitchiġiitpaitħusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullaġniñħaniñaglaan. ⁹ Uqautigipsi, Aġnaq tuniqsimauraqnaiññaan añutmiñun naagasuli añutim avitkumiun, iħaqatnitqiguniasii atlamik aġnamik. Taamna añun atlatuqtauruq.” ¹⁰ Malġuaqtaĩñ nipliutiniġaat, “Taatna inniaqpan akunġakni nuliġiik nakuutluññaġniqsuq iħaqatniñitħuni.” ¹¹ Aglaan Jesus kiuniġai, “Iñuġiaktuat iñuich akuqtutlaitkisigaat taamna iħisauttun. Kisimiñaglaan tamatkua Agaayyutim qaitħikkani akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii añutiqaqtuq isuanunaglaan iħaqatnikkummataitħuanik; suli añutiqaqmiuq iħaqatnikkumiññaiyakkañitñik iñuich; atlatsuli, iħaqatnikkummataitħutiñ atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Iñuum akuqtuġumiññagumiun taamna iħisauttun akuqtuġliun.”

Jesus-ñum Agaayyutiniġai Iħilgaurat

¹³ Iñuich iħilgaurat tikiutruġniġaich Jesus-mun argani iħilugich iħilgauranun agaayyutitquplugich. Aglaan malġuaqtit iñiqtiġniġaich tamatkua iñuich. ¹⁴ Jesus nipliġniqsuq, “Iħilgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi iħiñitñun atakkii Agaayyutim añaayuqautaa añmaruq iñunun atriqaqtuanun iħilgaanik.” ¹⁵ Iħikamigich argani agaayyutiqqaaglugich aullaġniqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁶ Añun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, “Iħisautrii, sunik nakuuruanik savaglunja piqatlasinaayaqpiq isuitħuamik iñuuhġmik?” ¹⁷ Jesus-ñum nipliutiniġaa, “Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruamik? Kisimi Agaayyun nakuuruanañuruq. Aglaan iñuuhġaġukkuvich tupigiyumagitin tillisit.” ¹⁸ Nukatpiam apiqsruġniġaa, “Nalliñich?” Jesus nipliġniqsuq, “Iñuagnaqnak, atlatuġniaqnak atlam iħaqataanik, tigliñniaqnak, sagluniaqnak iħisimarauguvich. ¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu iñuuniaqatin iliptun iħilugu.” ²⁰ Nukatpiaq nipliġniqsuq, “Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutauħamniñaglaan. Sumik minitħivik?” ²¹ Jesus-ñum uqautiniġaa, “Tanġisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich surat pisin aasiĩñ qaiħlugich maniich iħaippauranun. Taatnaġuvich piññakkisirutin akisuruamik qilañmi. Taatnaanikkuvich maliñña.” ²² Nukatpiam tusaakamiun taamna ipiqtutħakhuni aullaġniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³ Jesus-ñum nipliutiniġai malġuaqtini, “Iħmun uqautigipsi, Sakiqnallapiagisiruq umialguruami iñunmi isigñiaħiksraña Agaayyutim añaayuqautaanun. ²⁴ Uqautipsaaġipsi, qaġanatluktuq pikukturuaam isilikksraña ‘Mitqutim Iraagun’ uumakña umialguruam isilikksrañaniñ Agaayyutim añaayuqautaanun.” ²⁵ Malġuaqtaĩñ tusaakamitruñ taamna quviġutħallapiagñiqsut nipliħutiñ, “Kiñami anniqsuġisiñiqa?” ²⁶ Jesus-ñum takusaqħugich nipliutiniġai, “Sua iñuich savaaġiyumiññaisañat Agaayyutim savagitlapiagataġaa.” ²⁷ Peter-m kiuniġaa, “Supayaat unitkivut maligukħutin. Aasiili sumik piññanñañiaqpiisa?” ²⁸ Jesus-ñum nipliutiniġai, “Uqautigipsi, Iġniña Iñuum aquvinñanikpan aquppiutaqpanmiñun quvianagmiñi suli supayaaq nutaaguppan, tavra ilipsi malġuaqtuasii uvamnik, aquppigisipmiusi qulit malġunñun aquppiutaqpanñun atanniqsuġlugich kiñuviani qulit malġuk iġniñiñ Israel-ñum. ²⁹ Suli kiñaliqaa unitħiruaq kiñuniġmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, iħilgaaġmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigilunja akuqtuigisiruq aħiħusianik tallimakipiaguglugu. Piññakkisiruq isuitħuamik iñuuhġmik. ³⁰ Aglaan iñuġiaktuat sivulliuruat pakma aqulligugisirut, suli iñuġiaktuat aqulliuruat pakma sivulliġuġutin.”

20

Savaktit Nautchiivinjmi

¹ “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisirug iñuktun nautchiiviqagtu-atun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksraqsiugniqsuq nautchiivinjmiñun. ² Sivunniuatigiqqaaglugich savaktiksrat akiligiñiplugich uvlum akiksrajanik savakpata nautchiivinjmiñi tiliñigai. ³ Qulinugutailamun sassaqtikitman aullalgitñami qinignigai atlat tunisiñiaqvijñi qikaqtuat ittuaqsiñaqhutin. ⁴ Nipliutinigai, ‘Savviagitchili nautchiivimñun. Nalaunjaruamik akiligisigipsi.’ Savviagniqsut. ⁵ Aullalginñiqsuq uvlug qitiqqugunnaqman sulipinasunun sassaq ilipman, taatnatunsuli savviaqtitchipluni. ⁶ Suli aullalginñiqsuq tallimanun sassaqtikitchunnaqsipman, aasiñ paqilgitñami atlanik qikaqaaqsiñaqtuaniq apiqsruqñigai, ‘Suvaata qikaqtuaqsiñaqpsi taatna uvluvakpauraq ittuaqhusi?’ ⁷ Kiunigaat, ‘Atakkii kia-unniñ iñuum savaktiksraqtaaginjtuta.’ Uqautinigai, ‘Aullagitchili savviagusi nautchiivimñun.’ ⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqagtuag uqagniqsuq savaktit añaayuqanatanun, ‘Tuqluglugich savktaut akilikkich akiññaaktaanitñik, aullaqniilugich aqulliuplutiñ savviaqtauniñ sivulligñunaglaan.’ ⁹ Aggiqmataasiñ taapkua savaktiksraqtaanuruat tallimanun sassaq ilipman, akililugich uvlum akiksrajanik. ¹⁰ Taapkuali savaktiksraqtaaqqaanuruat aggiqamin, isumaniqsut akiknatlunjaqhutin. Aglaan atausiullaaplutiñ akuqtuipmiñiqsut uvlum akiksrajanik. ¹¹ Taapkua akuqtuikamin akiññaaktaagmiknik uqapiluaqsiñiqsut akiknaqlugu nunautilik ¹² uqaqhutin, ‘Tamatkua aqulliich savviaqtuat savaktut atautchihñami sassaqñigmi. Akiligitin atunim uvaptiktun naagauvva iglutuqlugu uunaq savakhuta uvlugtutilaanatan.’ ¹³ Aglaan kiunigaa ilanaj, ‘Ilauramaan, savvaqhuutinikkipiñ ivayaqniaqutin. Sivunniuatiginjipinja savagukhutin akiksrajanun uvlum? ¹⁴ Tigulugu akiliusian anilaagin. Qaitchisukkiga anun savviaqtuaq aqulliupluni ilipniktuaq akilipmatun. ¹⁵ Nalaunjaiñniqipik isumaptun anjalatchikama pigikkamnik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama?’ ¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivulliguutigisirut, sulisivulliich aqulliguutilutiñ. [Iñugiaktuat iñuich tuqhirakkaugaluqut, aglaan ikituurat piksraqtaanurut.]”

Jesus-ñum Pinatchigñigai Uqaqalli Tuqqutauliksraqmiñiglu Anipkakkauliksraqmiñiglu

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaagutinigai qulit malguk maliguaqtini uqautiplugich, ¹⁸ “Naalaqnisitchi, Jerusalem-munjaqtugut Iqñija Iñuum aatchuutigikkauviksrajanun qaukñitñun agaayuliqsit sulis aglaliqirinun. Ilinja tuqqutaksraqugñiñigaat. ¹⁹ Qaitkisigaat Jew-ñunjtchuanun mitautigitqulugu ipigaqtuglugulu, sulis kikiaktuutipkaqlugu sannigutamun; aglaan anitqiksikkauniaqtuq pinjauyatigun uvlut.”

Aakauruam Injqsruanja

²⁰ Aasiñ Zebedee-m iqñakkiñ aakanak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik iqñanani. Sitquqvginigaa sivugaanun injiqlugu pisitquplutiñ. ²¹ Jesus-ñum apiqsruqñigaa agnaq, “Sumik pisukpich?” Agnam kiunigaa, “Tilikkik ukuak iqñakka aquppitlasilugik ilipni, ilaqataa taliqpiqñun sulis ilaqataa saumipñun atanniqsuiguvich añaayuqautipni.” ²² Jesus-aasiñ nipligñiqsuq, “Nalursi sumik injqsruqtilaapsitñik. Imilhiñauvitku qallun imiqsaqumakkaqa [naagaqaa apqusaalhiñauvitku naninnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaga]?” Taapkuak iqñakkiñ kiunigaak, “Imilhiñaugipuk.” ²³ Jesus-ñum nipliutinigik, “Ilumun imiqniagaluaqtusik qallutmiñ imiqniakkamniñ. Aglaan piksraqtuksraunjtchunja aquppiruksrajanik taliqpimñi saumimñilu. Taapkuak innak iñuqagniaqtuk aapaa itqanaiyautikkañiknun.” ²⁴ Qulit tusaakamin taavruminja iluaginñiñigai taapkuak malguk aniqatigiik. ²⁵ Jesus-ñum tuqlugñigai maliguaqtini uqautiplugich, “Iisimarusi anjalatinich Jew-ñunjtchuat anjalanniglugaqtilaanatnik iñunjtñik sulis kamaqniqsrajanisa nanjtitchuuplugich. ²⁶ Aglaan taatnaittuksraungitchuq ilipsitñi.”

Kiñapayaaq kamanaguktuaq akunnapsitñi ilipsitñun savaktiruksrauruq. ²⁷ Suli kisupayaaq qaukñiusukkumi savaktaağruguqtuksrauruq iluqapsitñun. ²⁸ Taatnatun Igñiña Iñuum agginitchuq savautipkağiağuni, aglaan savautrityaqhuni suli qaitchaqtuqługu iñuulki tasuğukługich iñugiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruaq Malğunñik Ayaunaruñnik Anjutinñik

²⁹ Jesus maliguaqtinilu aullaagsipmata Jericho-mun, iñugiallapiaktuat malinñigaat. ³⁰ Malğuk anutik ayaunaruak aquppiñiqsuk saniğaatni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaagñiplugu kappainiqsuk, “Ataniiq, kinuviana David-ñum! Nagligillanñiaqtiguk.” ³¹ Iñugayaat iñiqtiğniğaiç nipaisaaquplugik, aglaan nipituluuraqhutik kappainiqsuk, “Ataniiq, kinuviana David-ñum! Nagligillanñiaqtiguk.” ³² Jesus nutqaqhuni tuqługñigik, aasiin apiqsruqługik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiuniğaaq, “Ataniiq, qiñitlasisuktuguk.” ³⁴ Jesus ilunñutchanñiqsuq taapkuñniña. Aksinñigik irinñik. Tavrauuaa qiñitlasiñiqsuk, aasiin malikługu Jesus.

21

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Aasiin qallikaminñ Jerusalem-mun tikiññiqsut Bethphage-mun, igğigñun atiqaqtu- amun Olives-mik. Tavrakña Jesus-ñum tiliñigik malğuk maliguaqtinñi, ² uqautiplugik, “Aullağutik nunaaqquoramun sivunnaptikniittuamun. Amanianani paqitkisigiksik pituqaqtuaq natmaksigvik nuğğañalu. Pituğlugik uvunautiyumagitik uvamnun. ³ Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagitik atanguruamun inuğiniługik. Taavruma tavrauuaa aullaqtinniağik.” ⁴ Iluqaan atuumaniqsuq tanjisaqługu sivuniksriqirim uqautigikkanña itnaqhuni,

⁵ “Uqautisigik iñunñi Zion-ñum,
Atanñi, umialiksi agqiqsuq ilipsitñun.

Piisaanitchuq usiaqsiqsuq natmaksigvinñi,
nuğğañaniunniñ natmaksigvium.”

Zechariah 9:9

⁶ Maliguaqtik aullağniqsuk tuvraqługu Jesus-ñum uqauttutaa inmiknun. ⁷ Taapkuak ag- giutinigaaq natmaksigvik nuğğañalu Jesus-mun. Iñiğaiç atnuğaatik natmaksigvinñun aasii Jesus aquvitluni taapkuñnuña. ⁸ Iñugiallapiaktuat iñuich siaminnigaiç atnuğaatinñi tumitchianun. Atlatli kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun.

⁹ Iñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ñum suli tamatkualu maliktuat niprualaniqsut, “Hosanna. Nanğağlakput igñiña David-ñum.

Uvvatuq Agaayyutim piñiutiqaglıunñ tikitchuaq piqusiğhuni Ataniğmik. *Psalms 118:26*
Nanğakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami qılañmi.”

¹⁰ Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iñupayaanñi nunaaqqim ağayaullañniqsut, aasiin iñuich apiqsruqtuğniqsut, “Kiña una?” ¹¹ Tamatkua iñugayaat kiuniğaiç, “Taamna tavra Jesus-ñuruq, sivuniksriqiri Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ñum Suaqłuyaiħha Agaayyuvikpauramik

¹² Jesus-ñum isiqami agaayyuvikpañmun anittağniğai iluqaisa tauqsuqsuktuat suli tunisiullaqtuat tavrani, suli ulğutaqługich tiivlut maninñik simmiqsuğvinñich aquppiutanitlu tamatkua tunisiullaqtuat tinmiagruuranik. ¹³ Jesus-ñum uqautinigai tamatkua, “Aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanñi, Tupiğa taggisiqagñiaqtuq agaayutyagvinñik, aglaan iriqtuğvigiliutipkağiksi tiglinñiaqtinun.” ¹⁴ Tavrani agaayyuvikpañmi ayaunaruat suli pisutlaitchuat Jesus-munñiqsut, aasiin Jesus mamititlugich. ¹⁵ Qaukñinich agaayuliqsit aglaliqiritlu uumitchanñiqsut qiñiqamitruñ Jesus savaaqqtuaq quvinqaqtuanik suli ililğaat niprualaruat agaayyuvikpañmi nipliqhutinñi, “Nanğağlakput igñiña David-ñum.” ¹⁶ Tamatkuali nipliutinigaaq Jesus,

“Tusaavigich makua sumik uqaqtilaanat?” Jesus-ñum kiuniğai, “Ii, agliqisimasuknağiksi uqaliq uqaqsimaruaq,

‘Aniqammiurat ililgauratlu nanğaipkağniğitin quyyatillautamik?’”

Psalm 8:2

¹⁷ Jesus-ñum uniññiğai. Aullağniqsuq nunaqçiqpañmiñ siñiktaqhuni Bethany-mi.

Jesus-ñum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹⁸ Uvlaağunman Jesus utillağmi nunaqçiqpañmun niğisuliğniqsuq. ¹⁹ Qiñiqamiun fig napaaqtua apqutmi utlaniğaa aglaan paqitçinjtłuni fig-nik, tamarra milukataigaluaq. Jesus-ñum nipliutiniğaa napaaqtuq, “Tavrakñaniñaglaan asianik nauritçinñiaqnak.” Taamna napaaqtuq pannaqçuktiginiğaa. ²⁰ Maliguaqtaiñ qiñiqamitruñ taamna quviğutçakhutiñ uqağniqsut, “Qanuqhuni manna fig napaaqtua paniqtiqupaun?”

²¹ Jesus-ñum kiuniğai, “Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi arguaqtusunajaasi pitlanayaqtusi savaağikkaptun taavrumiña fig napaaqtuanik, aglaantuq nipliğupsiunniñ uumuña iğgimun, ‘Nuutittin igitaulutin tağiumun’ taatnallapiaq atuumanayaqtuq. ²² Ukpiqsriħkun apiqsruğupsi supayaamik akuqtuigisirusi agaayuhkun.”

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqpa?

²³ Jesus Jerusalem-mun tikiññanikman isiğniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukñiña agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu utlaniğaat Jesus ilisautripkaçlugu aasii nipliu-tiplugu, “Kisum aňalatchiħhagun savaağivigich tamatkua? Kia sanñiksritpatin taatnatun?” ²⁴ Jesus-ñum kiuniğai, “Uvanaptuuq apiqsruğniagipsi atautçihñamnik. Kiugupsitña uqautigisipmigiçpsi nakiñ aňalatchiħiqaçlunja savaağitilaanjanik tamatkua. ²⁵ Kia sanñiksritpaun John paptaaqtitchiquplugu, Agaayyutim naagaqaa iñuich?”

Uqaqtuyaağniqsut inmiknun, “Uqağupta agaayyutmiqsauniługu Jesus-ñum uqautiniagaatigut, ‘Suvaatami ukpiğinjtpsiun John?’ ²⁶ Aglaan uqağupta iñukmiqnisauniługu, iħuigtçaktinniağivut iñuich atakkii iñupayaat nalupqiginjtkaat John sivuniksriqirautilaana.” ²⁷ Aasiili kiuniğaat Jesus, “Nalurugut.” Tavra nipliutiniğai, “Uqautiyumiñaitmigipsi sumiñ aňalatchisiqaçlunja savaaqaçtilaamnik tamatkuninja.

Atrikusaun Malğukkun Iğñikkun

²⁸ “Qanuq isummatigiviuñli anun iğñiqaçtuaq malğunnik? Utlaniğaa anayukliq nipliutiçlugu, ‘Iğñiin savviağiñ nautchiivimñun ugluvak.’ ²⁹ Taavruma kiuniğaa, ‘Savviağumiñaitçunja,’ aglaan aquagun nunuuranisusq aullaqhuniasii. ³⁰ Aapanak utlautilgiñniqsuq ilaqataanun iğñiğmi uqautiçlugu sivuanisun. Taavruma kiuniğaa, ‘Savviağisirunja,’ aglaan aullañiñniqsuq. ³¹ Nalliak taapkuak iğñakkiñ tupiginiçpatku aaparik?”

Kiuniğaat, “Taavruma sivullium.” Jesus-ñum nipliutiniğai, “Ni-pliutigipsi, tax-siliqirit suli akiisut iñugiliutiniğai Agaayyutim anayyuqautmiñi sivup-sitñiñ. ³² John agğigaluaqtuq ilipsitñun ilisautityaqhusi nalaunñaruakun iñuuniagviksrakun, aglaan ukpiğinjtiksi John. Aglaan tax-siliqirit akiisutlu ukpiğigaat. Aasiili qiñiqapsigik nunuuranitçhusi aquvatigun ukpiğilugu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalağniłlagitçhi atlamik atrikusautmik, Iñuqağniqsuq nunaqaçtuamik. Nautchirriğviliuğniqsuq, sapukutçiqçlugu avataagun, nivakhuni misuğuliuğviksramik, nappaiçluni nasiqsruğviñmik, tavraasiiñ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun. Taatnaamikami aullağniqsuq unasiksuamun nunamun. ³⁴ Tavra çallipman pukugviksraq asianik tuyuğiniğai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaktaaksrautni ilinjtñiñ. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tiguñiğaiç savaktai, aasiñ anaumikçlugu atausiq, suli tuqçutlugu ilanat, atlasuli miłuqtuqçlugu uyağañnik. ³⁶ Tuyuqalgiñniqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuunik sivulligñiñ. Aglaan savvağlulgiñniğaiç taatnatun. ³⁷ Aqulliqpianuplugu tuyuğniqsuq iğñiğmiñik ilinjtñun uqaqhuni, ‘Taluginiagaat iğñiğai.’ ³⁸ Aglaan nautchirriqirit qiñiqamitruñ iğñiq uqağniqsut inmiknun, ‘Tamarra

paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piññaaktaagiluguasii paitchaktaaksrautaa.’
³⁹ Tiguplugu aninnigaat asialivinmiñ tuqqutluguasiiñ. ⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium
 aggigumi qanuǵniaqpagich tamatkua nautchirriqirit?” ⁴¹ Kiunigaat, “Taapkua iñukluich
 nanjitillugich tuqunniagai, aasiiñ atukkirrutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun
 aatchuǵumiñaqtuanun inmiñun asianik pivik tikitpan.” ⁴² Jesus-ñum nipliutiniǵai,
 “Aǵliqisimasuknaǵiksi Agaayyutim uqałha,
 ‘Uyaǵak tuppirt ayakkanat,
 taamna uyaǵak piitchuillaqiaǵaqtuq tuppirauni.

Taamna atanǵum savaaǵigaa

suli quviqnaqtuanunasugigikput.’

Psalm 118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Iñuǵingigisigai Agaayyutim añaayuqautaa, uvakñaniǵlaan
 Agaayyun anjalatchiñaqtuq iñuñnik tupiksriuanik pisuligmiñik. ⁴⁴ Aasiiñ kisupayaaq
 puukaqtuq taavrumuñ uyaǵanmun siqumitauniaqtuq, aǵlaansuli taavruma uyaǵaum
 kattaqitñikkumi iñuñmik kanuǵiñaǵaa.”

⁴⁵ Qaukñich agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautiñi
 ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaǵmiknik. ⁴⁶ Tigusukkaluaǵniǵaat, aǵlaan iqsiñiqsut
 iñuǵayaanik atakkii iñuich ukpiqhutin Jesus sivuniksriqiraunipluǵu.

22

Atrikusaun Niǵiqpagvikun Ilaqatnigviksrautni

¹ Taimma uqaaqtuagaqsilǵiññiqsuq atrikusautitigun uqaqhuni, ² “Agaayyutim
 añaayuqautaa sagviqpan atriqagisiruq umialinmik itqanaiyairuamik niǵiqpagviksramik
 iǵni ilaqtatnigviksrautaani. ³ Tiliñigai savaktini tuqǵuǵiaquplugich tamatkua
 aiyugaaqtauruat niǵiqpagviksramun, aǵlaan aggigunññiqsut. ⁴ Umialik tiliritqilǵiññiqsuq
 atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruat,
 Itqanainanikkiga nullautchiǵviksraǵa. Tuqqutchianiktuna uqsraqsanitñik tuttuqpałunma
 nuǵǵaǵmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Aggigusi niǵiqpagiǵitchi katchuutiniaqtuanun.’
⁵ Tamatkua aiyugaaqtauruat suliqutiginiññiǵaich aǵlaan aullaħhiñǵniqsut, ilaǵat
 savviaqħuni nautchiivinmiñun suli atla tauqsigñiǵvinmiñun. ⁶ Ilañisa tiguniqłunniǵaich
 savaktit anaumikługich suli tuqqutqataqługich. ⁷ Umialgum tusaakamiun
 taamna uumitchañniqsuq. Tuyuǵiniǵai añuyyiuqtini tuqqutchaqtuquplugich
 tamatkua iñuaqtuqtuq suli ikipkaǵlugu nunaaqqinat. ⁸ Tavra nipliutiniǵai
 savaktini, ‘Ilaqtatnigviksraun itqanaitkaluaqtuq aǵlaan taipkua aiyugaaqtaugaluqtuq
 nalliummatinitchut. ⁹ Aullaǵusi tumitchiat kanǵalunitñun aiyugaaqłiǵiǵitchi
 kisupayaanik qinikkapsitñik agǵiqulugich katchuutiniaqtuak niǵipkaiviksrautaaknun.’
¹⁰ Savaktit aullaǵniqsut tumitchianun aasiiñ katitchiaqsiplutin iñuñnik atisiplugich
 nakuuruatlu pigiitchuatlu. Ilaqtatnigviksraunaasiiñ immiǵniqsuq paqitapayaǵmiknik.
¹¹ Aǵlaan umialik isiqami qinǵiaqługich tuyuǵmiaksraqtaanuruat, qinǵniǵaa iñuk tavrani
 atnuǵaaqtummaanitchuaq piqutigilugu ilaqtatniñniaqtuq. ¹² Umialgum nipliutiniǵaa
 taamna iñuk, ‘Ilauraamaan, qanuqħutin isiqpich niǵiqpagvianun atnuǵaaqtusunaqnak
 nalaunñaruanik?’ Taamna iñuk nipiksraiññiqsuq. ¹³ Umialgum uqautiniǵai savaktini,
 ‘Qilǵisigik argailłu isigailłu igillugu aasii taǵniqsralapiamun. Tavrani itkisiruq qialiq
 suli tiraalatchiñiq kigutinik.’ ¹⁴ Tavrani Jesus niplipsaǵniqsuq, “Iñugiaktuat iñuich
 aiyugaakkaugaluqtut, aǵlaan ikituurat piksraqtaanurur.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵ Pharisee-ñuruat sivunniugaqsiñiqsut pitchaǵukługu Jesus uqałhigun.
¹⁶ Tuyuqǵniqsut malǵuaqtimiknik ilaanun, piqasiqługich Herod-kuaqtuanik
 uqaqħutin, “Ilisautrii, ilisimarugut nalaunñaruanutilaaqnik. Ilisautrirutin Agaayyutim

iñuuniagvigitqukkanjanik ilumutuuruakun sugisunjaqnagu qanuq iñuich isummatiqatilaanaj, aasiin suginjtmitgijn iñuum suurautilaanja. ¹⁷ Uqautitigut sumik isummatilaanjan taavrumuuna, Maligutaksrakuaagnaappa akiliiiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunjaipa?” ¹⁸ Aglaan Jesus ilisimaplugu sivunniugutaat pigiiliqikun nipliigniqsuq, “Ukpinjuaqtisi! Suvaata uuktuaqpsitja? ¹⁹ Qiniqtillaksitja manijnmik akiliiqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut manijnmik. ²⁰ Jesus-ñum apiqsruñigai, “Kia-una agliutraña manijnmi? Kiasuli aglaña?” ²¹ Kiuniñaat, “Caesar-m.” Aasiin Jesus-ñum uqautiniñgai, “Akiliiutigitilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkaña, suli Agaayyutmun pigikkaña Agaayyutim.” ²² Tusaakamitruñ Jesus-ñum uqagikkaña quvigusunjnisut unitluguasiiñ.

Apiqsruun Anjpkakkautikun Tuquligmiñ

²³ Taavrumani uvlumi Sadducee-ñuruat, tamatkua uqaguuruat tuquruat anjtitlaniñiplugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruñigai, ²⁴ “Iisautrii, Moses-ñum uqautigaatigut itnaqhuni, Anjun ilaqatituaq tuqukpan qitungigaluaqani, taavruma anjutim aniqataan ilaqatniktaagiraksraginiñaa uilgagna qitungisilugu anjutmik ilisimanaguniasiiñ tuquruam qitungagitilaanjanik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat malguktun aniqatigiich akunnaptikni: anjayukliq nuliaqtuaq tuqupluni qitungaitluni, unitlugu nuliani aniqatmiñun. ²⁶ Tugliasuli aniqataa taatnatun tuqupluni pinayuaglu, kiisaimma iluqatin aniqatigiich tuquvut. ²⁷ Aqulliupluniasiiñ agnaq tuqupmiñiqsuq. ²⁸ Taapkua tallimat malguuruat anjutit nuliaqtuaq iluqatin taavrumiña agnamik, nalliata nuliaqigisiñiqpaun taamna anjtitqivniñmi?” ²⁹ Jesus-ñum kiuniñgai, “Qanutun killukuaqtigivisi! Nalugisi Agaayyutim uqahich ilaanlu sanja. ³⁰ Iñuich anjtitqigumiñ tuqumiñ ilaqatniktuqumiñaitchut naagaqaa ilaqatniktitakkauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isaguliktitun qilaniñmiittuun. ³¹ Agliqisimasuknaqiksi Agaayyutim uqauttutaa ilipsitñun anjtitqikun tuquligmiñ. ³² ‘Agaayyutigigaatja Abraham-lu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu.’ Agaayyutigijitkaat tuqunaruat aglaan iñuuruat.” ³³ Iñugayaat tusaakamitruñ Jesus-ñum ilisauttutaa quvigusunjnisut.

Kamanaqniqsarakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-ñuruat katimaniqsut tusaakamin Jesus-mun nipaiqsiñiplugich Sadducee-ñuruat. ³⁵ Ilañata ilisautriñuruam maligutaksranik apiqsruñigai Jesus uuktuaqguklu, ³⁶ “Iisautrii, nalliat tillisit kamanaqniqsarauva maligutaksrani?” ³⁷ Jesus-ñum kiuniñgai, “‘Piqpagiyumagiñ ataniq agaayyutigikkan iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, suli iluqaaniñ isummatipniñ.’ ³⁸ Taamna tavra sivulliq suli kamanaqniqsraq tilliñ. ³⁹ Suli tuglia taatnatun itmiuq, ‘Piqpagilugu iñuuniaqatin ililugu iliptun.’ ⁴⁰ Maligutaksrapayaaq suli sivuniksriqirit ilisauttutigitikkañich tunñaviqaqtut taapkuñnuna malgunnun tillisiññun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ñuruat katimapkaqguch Jesus-ñum apiqsruñigai, ⁴² “Qanuq isummatigivisiñ Christ, anniqsuqti akiqsruutauruag? Kia kinuniagivaun?” Kiuniñaat, “David-ñum.” ⁴³ Jesus-ñum nipliutiniñgai, “Qanuqhunimi David-ñum, uqaqhuni Irrutchikun, taiguutiqaqniqpaun ataniqmi? Atakkii uqagñiguguuq,

⁴⁴ ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun

uvañnun akiiliiñialhatnunaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁵ David-ñum inmiñik taiguutiqaqpagu Ataniqmi, qanuqmi Anniqsuqti David-ñum kinuviaqitlaniqpaun?” ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-ñuruat kiulguiññigai Jesus-ñum apiqsruutai. Tavrakñaniñaglaan uvlumiñ kia-unniñ apiqsruqtaguñaiññigai Jesus.

23

Jesus-ŋum Kiliktuutigigai Ukpinnuaqtit

¹ Taatnaanikman Jesus uqaŋniqsuq iñugayaanun maliġuaqtimiñunlu, itnaqhuni, ² “Aglaliqirit Pharisee-ŋuruatlu maliġutaksrijuqtut Moses-tun inilġaanimma. ³ Taatnamik tupigiraksraġigisi atuġlugillu supayaanik uqautikpasi tuvrasuŋaqnagich qanuq pisuuti-laanaŋat. Atakkii atuummitlaitchaat sumik uqaqqaqhutin. ⁴ Natmiqsuiragtut iñuŋnun uqumailanik. Aasiisuli ikayuġummataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaagtin iñiqtaġiraġigaaŋ qiniqusaalhiñagutin iñuŋnun. Agliġaaqtaġniġaich puukataurat qauġmikniġu taliġmikniġu imaqaqtuat uqaġniġnik suli atnugaaġmin niviŋalukkatanich takliġaaqġugich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukġinich aquppiutanitnik niġiqpakmata, suli Jew-ŋuruat katraġvinitni aquppiġlatuplutiŋ qaukġiuruam inaani, ⁷ suli tumitchiani paġlatqutuplutiŋ suli iñuŋnun tuqġiraqusuuplutiŋ iġisautriñik. ⁸ Aglaan taiguutiqaġumiñaitchusi iġisautriñik, atakkii atautchiñhiñamik iġisautriqaqhusi aasiiñ iluqasi aniqaŋtiġiiksusi. ⁹ Taiguġniqasiuŋsuli kiñapayaq maani nunami aapapsitnik, atakkii atautchiñhiñamik aapaqaqtusi qilaŋmiittuamik. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiuŋ kiñapayaq sivulliuqtinik atakkii atautchiñhiñamik sivulliuqtiaqtusri, taamna Christ-ŋuruq, anniqsuqti akiqsruutauruaq. ¹¹ Iñuk kamaŋaŋniqsrauruaq akunnapsitni savaktiġiyumagiksi. ¹² Suli kiñapayaq kamaŋaŋasugiruaq inmiñik atchiksipkakkauġisiruq. Kiñapayaq atchiksiruq inmiñik kamaŋaŋsipkakkauġisiruq.

Jesus-ŋum Suakataġai Ukpinnuaġhatigun

¹³ “Nakġiuŋ, aglaliqirisiiġu Pharisee-ŋuruasiiġu, ukpinnuaqtisii! Kaŋiqsitlaitkiksi Agaayyutim uqaġha uqqaŋraŋtaalu suli iġisautriŋitġugich. Atriqaqtusi iñuŋnik aŋmautiqaqtuanik Agaayyutim aŋaayyuqautaanun aglaan aŋmaŋitġugu. Isinitchusi sulipsuq isiqaŋiġigisi tamatkua isiġniuraqtuat. ¹⁴ [Nakġiuŋ, aglaliqirisiiġu Pharisee-ŋuruasiiġu, ukpinnuaqtisii! Ivayaqtuipġusi tupinjitnik sulliñauranitniġlu uilġaġnaat, aasiiñ taimma qiniqtinniqaqsiplusi takiruamik agaayuplusi, taamna pisigilugu anasiñuqsasuiġkirsraŋsi pigiitluŋniatquq.] ¹⁵ Nakġiuŋ, aglaliqirisiiġu Pharisee-ŋuruasiiġu, ukpinnuaqtisii! Kukiluktusi taġiukunlu nunakunlu atautchimikunniñ maliġuaqtinigukhusi. Aasiiñ maliġuaqtiksraŋtaaġianikapsiuŋ anasiñuqsasviŋmutlasiraġigiksi pigiitlitlukġugu ilipsitniñ. ¹⁶ Nakġiuŋ, ayaunaplusi sivulliuqtaurasii! Uqaqtusi, ‘Kiñapayaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suuŋitchuq, aglaan kiñapayaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’ ¹⁷ Ayaunaplusi isumalguitchuasii! Nalliak ukuak pitluktuanaŋuva—kaviqsaq manik naaga agaayyuvikpak ipqiŋsitchipkairuaq kaviqsaamik maninmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami tuniġlaqtuġvikun taamna suuŋitnipluġu, aglaan akiqsruqami aatchuutauruakun tuniġlaqtuġvinmi akiqsruutiniktuq. ¹⁹ Ayaunarasii! Nalliak ukuak pitluktuanaŋuva aatchuun naaga tuniġlaqtuġvik ipqiŋsitchipkairuaq aatchuutmik? ²⁰ Taatnamik iñuum tuniġlaqtuġvikun akiqsruqami taputiraġigai aatchuutit tuniġlaqtuġvinmiittuat. ²¹ Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmiraġigaa Agaayyun ittuaq tavrani. ²² Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmiraġigaa Agaayyutim aquppiutaŋa taamnalua aquppiruaq tavrani. ²³ Nakġiuŋ, aglaliqirisiiġu Pharisee-ŋuruasiiġu, ukpinnuaqtisii! Qulikuraqtusi avuġutipsitnik—mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitlugich qulliupiaqtuat iġisauttutit maliġutaksrani: nalaunŋaruakiq, nagliktaq suli ukpiqsriġiq—taapkua atuumaraksraġaluasi minitchiraġasunqaŋasiaglaan sivulligñik. ²⁴ Ayaunaplusi sivulliuqtisii, miluġiatchiat piigñiaġaġigisi qallutipsitniñ salummautituqġugich, aglaan iilġataqtigagigiksi pikukturuq natmaksigvik. ²⁵ Nakġiuŋ, aglaliqirisiiġu Pharisee-ŋuruasiiġu, ukpinnuaqtisii! Salumapkairusi qaalhiñanitnik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan iluŋich immaukkaqhutin ivayaqtuġigmik suli killiqiġigmik. ²⁶ Pharisee-ŋuruasii, qanutun qiniŋtlaisigivisi! Salummaqqaqsigik iluanŋnik qallutimlu puggutamlu, qaanġigli

salumayumauk. ²⁷ Nakhiun, aglaliqirisiilu Pharisee-nuruasiilu, ukpinjuaqtisii! Ittusi qiñiyunaqtuatun iluvğich silataatitun, aglaan ilunich immaukkaqhutin tuqunjaruat iñuich saunijitnik suli qaayuğnapayaaqtuanik. ²⁸ Taatnallapiaq qaalhiñapsigun sagviaqtuğaqtusii iñunun nalaunjaruatun iliplusi, aglaan ilupsitni immaukkaqtusi ukpinjuağutininik pigiiliqiliğniglu.

Jesus Sivuniksriqiruaq Anasiñjuqsaağviksrajanik

²⁹ “Nakhiun, aglaliqirisiilu Pharisee-nuruasiilu, ukpinjuaqtisii! Qiñiyunaqsağisi ilunich sivuniksriqirit suli nalaunjaruat iñuich. ³⁰ Uqagtusisuli, ‘Iñuuniaqsimagupta inilğan taimani aapaavut iñuuniaqmata, piqasiqsuutinayaitchugut ilinithi iñuaqtuqmata sivuniksriqirininik.’ ³¹ Taatna uqağapsi ilipsitnik ilisimarauniqsusi kinjuviagitilaapsitnik tuqqutcheruanun sivuniksriqirininik. ³² Ki naatchiun sivulliapsi aullağniikkañat. ³³ Ilipsi qitunğanich tuqunaqtuat nimigiat! Qanuğlugu nanaqniaqpisin anasiñjuqsaağvinmuktitaaviksraqi? ³⁴ Taatnamik tuyuğisiruna sivuniksriqirininik ilipsitnun puqiksaaniglu iñunich aglaliqirininiglu —ilanich tuqqutkisigisi, suli ilanich kikiaktuutilugich, atlatsuli ipigaqtuğlugich katrağvipsitni suli qimaaratchilugich nunaqqaqimiñ atlanun nunaqqaqinun. ³⁵ Taamna pisigiplugu anasiñjuqsaaqsuiksraqi tikiñiaqtuq ilipsitnun maqitchipkañapsigun aunanik nalaunjaruat iñuich mauna nunamun, aullağniilugu iñuaqtuñhaniñ Abel-nun iñuaqtuñhanunaglaan Zechariah-m iğñinan Barachiah-m, iñuaqtapsi akunğakni agaayyuvikpaumlu tunillaqtuğviumlu. ³⁶ Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiñjuqsautiksraq tikiunmagisiruq makununa iñunun pakmapak iñuuranun.

Jesus-nun Piqaksriha Jerusalem-miunik

³⁷ “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqtuchuruasii sivuniksriqirininik miluqtuiruasii uyağanik tamatkuniña tuyuauruanik ilipsitnun! Akulaiqugu katitchum-miugaluağagigitka iñugikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitniktuatun paiyaagmiñik ataaknun isaqqunmi. ³⁸ Atanii, tupiqsi suksraakkaullapiagñaqtuq suunillağuglugu. ³⁹ Taatnaquna uqautigipsi, qinithiqikkumiñaitkipsitna nipliğñiañapsitnunaglaan, ‘Uvvatuq Agaayyutim piluutigilun taamna tikitchuaq atqagun atangum.’ ”

24

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaqquğñianhanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus unitkaqsi pmagu agaayyuvikpak maliguqtañ upyaugniğaat inijitnik agaayyuvikpaum. ² Jesus-nun apiqsruğniğai, “Iluqaisa makua tupqich qinithipisigich? Uqautigipsi, Kisinjuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyağanmik qalliani atlam ulğusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Ituilliugutniglu Piyuaqsuiksramiglu

³ Jesus aquppiqaqtitlugu iğgimi taggisigaqtuamik Olives-mik maliguqtañ utlanigaaat kisipkuqhutin apiqsruqlugu, “Uqautitigut uumiña. Qakugun tamanna atuum-miñiaqpa? Sukun ilitchuqutigun ilitchuğigisivisa aggyiasiguvich suli nuna isukliyasikpan?” ⁴ Jesus-nun kiuniğai, “Qaunatiagigitchi iñuilli kinnitichumagaasi. ⁵ Atakkii iñugiaktuat iñuich aggyisirut uqağutin, ‘Christ-nuruna,’ aasiñ kinnitigutin iñugiaktuanik iñunich. ⁶ Tusaagisirusi anuyaktuanik qanittuamiñ unasikuamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluqatin tamatkua atuumaruksraurut aglaan isukhiñgitchuqsuli. ⁷ Nunaqqaqich anuyyugisirut akiligiiksillutin avatmun suli atanguviich akiligiiksillutin avatmun, niğisuksuiliqmilutin, suli nuna aulapmiluni nanipayaaq nunani. ⁸ Iluqaitnik tamatkua aullağniisaagigai auliyautilhum.

⁹ “Qaisaugisirusi nagliksaaqsuiviksrapitnun, suli tuqqutauliksrapsitnun, uumigitchiulusi nunaqqaqpayaaniñ piqutigiluna. ¹⁰ Taimaniguqpan iñugiaktuat iñuich

ukpiġutaigñaqtut, aatchuutigiragautilitiņ avatmun suli uumikkutilutiņ avatmun. 11 Iñugiaktuat sivuniksriqiriņñaqtuat agġiġisipmiñiqsut kinnitñigutiņ iñugiaktuanik iñuņnik. 12 Suli pisigilugu iñuich pigiñiqiñhat iñugiaksitmukhutiņ piqpakkuat niglaqsiñiaġaa. 13 Aglaan iñuk makitaruaq payaņaiġuni isuanun anniqsukkaugisiruq. 14 Quliaqtuagigisigaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim aņaayquataagun, uqautigilugu nunaqqipayaanun. Aquagun isukñitkisiruq.

Tatamnapiaġataqtuaksraq

15 “Iñuk agliqiruaq ukuniņa kanjqsili. Qiñiġniaġiksi nagġunallapiaġataqtuag qikaġlugu ipqitchuami inimi iniksraġiņsamiñi, Daniel-ņum Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkaņa. 16 Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunaņani Judea-m qimakkumaut iġġiñun. 17 Iñuksuli itkumi tupiġmi qaanaņi atqaġniaqani aikliġuni sumik tupiġmi iluaniñ. 18 Kiñasuli iñuk nautchiiviņmi itkumi utiġniaqani aikliġuni quppiġaaġmiñik. 19 Taipkua uvlut tikitpata, nakñiuņ aġnat siņaiyauniġumiņ suli aakat miluktitchigumiņ ilġauragmiknik. 20 Agaayutitchi qimaliksraqsi atuumatqunillugu ukiumi naagaqaa miņġuiqsiagvium uvluni. 21 Atakkii taivrumani nagliksaaqpaurakiksraq atuumagisiruq atrigiņisaņa atuumaruam aullaġniñhaniñ nunam uvuņanunaglaan. Taatnasiq nagliksaaqpauraliq atuummitqinñianjitchuq taavruma aquagun. 22 Aasii Atangum makua uvlut ilaņñaqtaani sūaqpagich, kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilaņñaqtaagisigai. 23 Taimaniġuqpan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiuņ, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpaasi, ‘Tkaniittuq,’ ukpiġiniaqasigik. 24 Atakkii anniqsuqtiņñaqtuat suli sivuniksriqiriņñaqtuat ilġisirut savaaqagutiņ kamaņaqtuanik savaanik suli quviqnaqtuanik. Taapkunuuna kinniñiaġniġaich Agaayyutim piksraqtaani pisagiyumiñagumisigik. 25 Atañii, uqautigipsi taavrumiņa atuummialuaqnaġu.

26 “Aasiili kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami inniġlugu tatpavunaqasi naagaqaa iriqsimaniġlugu uvani tupqum iluani ukpiġiniaqasiuņ. 27 Atakkii Iġñiņa Iñuum agġiġisiruq atrilugu ikniqpalaņmun qaummagiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. 28 Sumipayaasuli tuqunařuaq itpan, tavruiņa tiņmiaqpaich tuqunařaqtuġuuruat katisuurut.

Agġiġiksraņa Iġñiņan Iñuum

29 “Aquuraņagunaasiiñ uvluiñ nagliksaaqsiuñhum, siqiñiq taaqsigisiruq

suli tatqiq qaumaġiņġiġuni,

uvluġiat katagaqmiliutiņ qilaņmiñ

suli qaummatipayaani siłam nuktitaulutiņ inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

30 Taivrumani uvluni ilitchuqquataa Iġñiņan Iñuum sagviġisiruq qilaņmi. Iñupayaaņa nunam qialuni qiñiġisigaat Iġñiņa Iñuum agġiqsuaq nuviyakun qilaņmiñ saņnimigun suli kamaņallapiaqtuakun kamaņautmigun. 31 Qalġuqtautiqpaktuġlugich nipituruat tuyuġigisigai isaġuligikkani katitchityaqtillugich piksraqtaagmiñik iñuņnik nakitñapayaaq nunami.

Iłisaaksraņa Asirritłaitchuam Napaaqtum

32 “Iłisaaqagitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akiguiñ milukataņich naugaqsipmata suli suņaaqsiplutiņ qituglipmata ilisimaraġigiksi upiņġaam qalliñha. 33 Taatnatuntuuq qiñiġupsigik tamatkua atuummiruat ilisimaniaqmigiksi Iġñiņa Iñuum qallilłapiaqtilaana qakma. 34 Iłumun uqautigipsi, Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuqunaņiņniajitchut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaqnaġu. 35 Iłuqani nuna suli qilak piyaqqukkaugisirik, aglaan uqañhich uqautigikkatka piiñiġumiñaitchut.

Pivia Agġiġiksraņan Iłisimaraitchuq

³⁶ “Kia-unniiñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassaḡ sumi tikisilaaksraḡa. Isagulgich qilaḡmiittuat unniikii iḡñiḡuruam nalugaat. Kisimi aapam iḡsimagaa. ³⁷ Iḡñiḡa Iñuum agḡiḡpan taimanisun itkisiruḡ atrilugich iñuich iñuuniaqmatun uvluiñi Noah-m. ³⁸ Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliḡpaḡhum iñuich niḡimaaqtut imiḡsimaagḡutinḡu, iḡaqatniḡtuḡutinḡ suli qitunḡatiḡ iḡaqatniḡtuḡtitlugich Noah-m isiḡniaḡhanunaglaan umiamun. ³⁹ Iñuich iḡtchuḡiḡiñiñiḡsut atuumaniaḡtuamik uliḡpanmun pisagilḡataḡtitlutinḡ. Taatnatun itkisipmiuḡ Iḡñiḡa Iñuum agḡiḡpan. ⁴⁰ Malḡuk aḡutik savaktuak nautchi-iviniḡmi, iḡaqataa tigurauliḡisiruḡ aasiiñ iḡaqataa uniktauliḡuni. ⁴¹ Malḡuk aḡnak mukkaaksriuḡtuak mukkaaksriuḡviniḡmi, iḡaqataa tigurauliḡisiruḡ aasiiñ iḡaqataa uniktauliḡuni. ⁴² “Taatnaḡusi ataramik itḡanaitchuksraurusi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atan-napsi agḡiḡñiaḡtilaaḡanik. ⁴³ Aglaan iḡsimayumagiksi una, tupqum iñuan iḡsimayumiḡn napmun iḡkpan unnuaḡ tiglinḡiaḡtim agḡiḡñiaḡtilaaḡa qaunaginayaḡtuḡ tiglinḡiaḡti siḡumḡutitḡunḡilluḡu tupiḡmiñun. ⁴⁴ Taatnatuntuuḡ itḡanaitchuksraupmiusi atakkii Iḡñiḡa Iñuum agḡiḡñiaḡtuḡ sassaḡniḡmi niḡiugviniḡisapsitñi.

Tuniḡsimaruḡ Naaga Tuniḡsimaitchuḡaḡ Savakti

⁴⁵ “Kiñā tuniḡsimaruḡnupluni isumatupluniḡu savaktauva? Ilaḡnuruḡ aḡaayuḡam ḡaukḡiḡutikkaḡa atlanun savaktimiñun tupiḡmiñi ittuanun niḡiksritñikaḡtuamun piviksraḡ nallaullapiḡḡuḡu. ⁴⁶ Qanutun ḡviasuktigigisiva taamna savakti aḡaayuḡam utiḡumi paḡitaḡa savaaḡigluḡu. ⁴⁷ Iḡumun uḡautigipsi, atangum piksraḡtaagigisigaa taamna savakti qaunaksritḡulugu iluḡaitñik suuraḡmiñik. ⁴⁸ Aglaan ḡanuḡ savaktauniḡpan piḡiitluni? Isumapiḡniḡsuḡ iḡmiñun, ‘Aḡaayuḡaḡa maunauraḡ utiḡniaḡitchuḡ,’ ⁴⁹ aasiiñ anaumiaḡsilugich atlat savaḡatini suli niḡiḡatigipluḡillu imiḡatigipluḡillu imiḡtuḡtit. ⁵⁰ Aḡaayuḡaḡa taavruma savaktim utiḡniaḡtuḡ iḡaḡatigun uvlut niḡiuginiḡilluḡu ilaanik sassaḡniḡmiḡu qaunaginiḡilluḡu. ⁵¹ Atangata agḡiḡumi tatapsallapiḡisigaa piḡasiutipkaḡlugulu ukpiniḡuaḡtinun. Tavrani iñuich ḡiḡisirut tiriḡuulatchiḡuḡilluḡu kigḡutitiniḡ.”

25

Atrikusaun Qulitigun Niviaḡsiatigun

¹ “Aḡaayyutim aḡaayuḡautaa sagviḡpan itkisiruḡ qulitun aḡutituḡsimaitchuḡatun tigummiḡaḡtuḡanik nanniuramiknik paḡiḡaḡuḡu iḡaqatniḡniaḡtuḡaḡ. ² Tallimat taapkunani isumaturuḡuniḡsut, suli tallimat isumatuitlutinḡ. ³ Taapkua isumatuitchuḡat saagaḡmiñiḡaich nanniuratiḡ, aglaan uḡsritḡiḡutiksraḡitñik saagaḡniñiḡisut. ⁴ Isumaturuḡataasiiñ uḡsritḡiḡutiksraliḡaḡniḡisut nanniuramiknun. ⁵ Iḡaqatniḡniaḡtuḡaḡ tuuliḡnappaḡuḡu taapkua iluḡatiḡ siñiḡnialiqamiḡ siñiksaḡniḡisut. ⁶ Tavra unnuaḡ ḡitiḡḡuḡman iñuk niḡliḡsuḡ, ‘Marra, iḡaqatniḡniaḡtuḡaḡ agḡiḡsuḡ. Anilusi paḡiḡaḡsiḡ.’ ⁷ Iḡuḡatiḡ aḡutituḡsimaitchuḡat makitnamiḡ ikummaktaḡniḡaich nanniuratiḡ. ⁸ Isumatuitchuḡat uḡautiniḡaich isumaturuḡat, ‘ḡaitchisigut iḡananiḡ uḡsrupsi atakkii nanniuravut ḡamiaḡsiñiḡisut.’ ⁹ Aglaan isumaturuḡat kiuniḡaich, ‘Naaga, naamayumiñaitpaluḡmiugut uvaptiknunlu ilipsitñunlu piḡuḡta, aglaan aullaḡusi taipkununa tunisiullaḡtuḡanun uḡsrunik tauḡsiḡiḡitchi piksraḡsitñik.’ ¹⁰ Tavrani isumatuitchuḡat aullaḡniḡisut, aasiiñ tauḡsiḡiḡtitlugich iḡaqatniḡniaḡtuḡaḡ agḡiḡniḡisut. Taapkua itḡanaitchuḡat isiḡatigigaḡat katchuḡtiniḡmun niḡiḡpaḡiaḡutinḡ, tavraasiiñ taluḡluḡu. ¹¹ Aquvatigunli agḡiḡmiñiḡisut alḡianiḡich niviaḡsiat. Uḡaaḡsigaluḡatut, ‘Ataniḡ, aḡmautillaḡniaḡtiḡut.’ ¹² Aglaan kiuniḡai, ‘Naluniḡipsi. Kisuuvisi?’ ¹³ Taatnaḡusi qaunatiḡiḡitchi. Atakkii nalugiksi uvlug unniñi sassaḡniḡ Iḡñiḡa Iñuum agḡiḡksraḡa.

Atrikusaun Piniḡsutiḡun Savaktitigun

¹⁴ “Suliuvva Aḡaayyutim aḡaayuḡautaa sagviḡpan atriaḡtuḡ aḡutmik iḡlausuktuamik unḡasikuḡamun nunamun. Iḡmiñuḡuḡluḡich savaktiḡikkani qaunaksriḡitiniḡai

suuraġmiñun. ¹⁵ Atausiq iñuk qaitchiñigaa 5,000-tun manijñik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipłuni pitłakkaġmigun. Aasiñ aullaġniqsuq iglauviksraġmiñun. ¹⁶ Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun manijñik aullaqħuni piñatchiasuñaqani tauqsigñiutiginiġai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷ Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmıuq atlanik 2,000-nik. ¹⁸ Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqħuni paksrautiplugu nunamun iriġniġaa añaayuqaġmi manija. ¹⁹ Akuni piłgataġaluaqami añaayuqañat taapkua savaktit utiġniqsuq, aasiñ makpiġarriqutiaqsiplugich maniksriusrianañatigun. ²⁰ Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutriruq atlamik 5,000-naktaaġmiñik uqaqħuni, ‘Ataniiq, qaitchikapña 5,000-tun manijñik, uvva piññapsaaqtuña 5,000-nik.’ ²¹ Añaayuqañan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautaġniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruñuniqsutin savakti! Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun; inillañniaġikpiñ añaalatigugutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqaġikkapni.’ ²² Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun manijñik agġiqħuni uqaġmiuq, ‘Ataniiq, qaitchikapña 2,000-tun manijñik, uvva piññapsaaqtuña 2,000-nik.’ ²³ Añaayuqañantuq uqautipmigaa, ‘Savaaqallautaġniqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruñuniqsutin savakti. Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuatigun suuratigun. Inillakkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqaġikkapni.’ ²⁴ Tavralli iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun manijñik agġiqħuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, ilisimagikpiñ. Anayaktuqañunġitchutin añun. Pukuiraqħutin nautchiivigiñisapniñ katitchisuuplutinlu kanġaqsruivigiñisaqniñ nautchiaksranik. ²⁵ Sivuuġaplunja taatnaqħunja iriġitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ ²⁶ Añaayuqañan uqautigaa, ‘Pigiitħuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Ilisimagaluaqtutin kiprisuutilaamnik nautchiivigiñisamniñ katitchiplunjalı kanġaqsruivigiñisamniñ nautchiaksranik. ²⁷ Iliñayaġniġitin manitka manniqiriñun, aasiñ utiġuma akuqtuitłanayaqtuñja pimñik naggutinjñik.’ ²⁸ Aasiñ uqautiniġai atlat savaktit, ‘Pisigiñ taapkua maniich ilaaniñ qaityaġiaġlugichaasii taavrumunja 10,000-tun maniqaqtuamun.’ ²⁹ Tavraasiiñ kiñapayaaq añaatchillıautaqtuaq aatchuusriaġmiñik piññapsaaġisıruq sippakuuqtualiguni. Aglaan taamna piññanġitchuaq, mikiruamikunniñ piginasugikkaġmiñik piikkaugisıruq ilaaniñ. ³⁰ Siñitħiun piññanñiuranġitchuaq savakti taaqtuam taagñiqsrañanun. Tavrani qiaġisırut tiriqullaisa kiggutinj.

Aviktuiliksraq Nunam Iñupayauranji

³¹ “Iġniñja Iñuum agġitqikpan kamañaqtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitħuat isaguligikkani piqatigilugich, aquvinniaqtuq aquppiutaqpañmiñun kamañaqtuamun. ³² Aasiñ iñupayauranji nunam katitaugisırut sivuġaanun. Tavrani aviktuġisigai atausiuttaagługich, atrilugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttuħuranıñ. ³³ Suli inillakkisigai ipnaich taliqpiñmi tuñaanun, aglaali tuttuħurat saumium tuñaanun. ³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqpiñmiñi ittuat, ‘Maunġitħi, aatchuusriaqaqtuasii piliusiamik Aapamniñ, paitchaktaagısiun Agaaıyutim añaayuqañata itqanaiyañuruuq ilipsitñun iñiqtaulħaniñaglaan nunam. ³⁵ Atakkii niġisuktauqama niqiksritħaġigikma. Imiġukamalu imiksritħaġigikma. Iglaanukama aiyugaaqħunja isiqtitagıgikma. ³⁶ Atnuġaanjñama atraksritħaġigikma atnuġaamik. Atniġñaqama takuraġigikma. Isiqtaukama tikitħunja isiqattaagıgıgikma.’ ³⁷ Tavralli iñuich nalaunñaruat kiuniġaat, ‘Ataniiq, qañaaġlaan qiñiqpisigiñ niġisukavich aasiñ niġipkaqħutin naagaqaa imiġukavich imiqtitagıvisigiñ? ³⁸ Qaņasuli qiñiqpisigiñ iglaanuplutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuġaanjñavich atnuġaaqtıpisigiñ? ³⁹ Suli qañaaġlaan qiñiqpisigiñ atniġñaqħutin naagaqaa isiqsıvinmiitnavich takuniqpisigiñ?’ ⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatkua itnaġlugich, ‘Iłumun uqautigıpsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsrañatnun aniqañtuma savaaġigiksi uvañun.’ ⁴¹ Aasiñi uqautiniaqmıgai

tamatkua saumium tunjaani, 'Piigitchi uvañniñ! Anasiññuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniñmi itqanaiyaanuruamun tuungagmun isaguliñiñunlu. ⁴² Atakkii niğisukama niqiksritłaitchipsitja. Imiguliqama imiksritłaitchipsitja. ⁴³ Iglaañukama aiyugaat-laitchipsitja. Atnuğaitñama atnuğaaqtitłaitchipsitja. Atniğñaqamalu isiqsiviñmiitnamalu isiqattaatłaitchipsitja.' ⁴⁴ Tavraptuuq kiuniagaat itnağutiñ, 'Ataniiq, qañaaglaan qiñiqpisigiñ niğisukavich imigukavillu naagaqaa iglaañukavich atnuğaitñavillu, naagaunniñ atniğñaqavich isiqtaukavillu aasiñ savautingitłutin?' ⁴⁵ Aasiñ kiuniagai, 'Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisungitñapsi atautchimununniñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñgitchusi uvañnik.' ⁴⁶ Tamatkuali aullaqtitkisigai isuitchuamun anasiññuqsaqsiuviñmun, aglaali nalaunñaruat isuitchuamun iñuukigmun."

26

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Jesus uqaguiqami tamatkuniña, uqautigai maliguaqtini, ² "Iisimarusi, malğuk uvluk aquagun atuumagisuruq Jew-ñuruat niğiqpagvikañat atilik Apqusaakkauğimik, aasiñ Iğñiña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni." ³ Qaukñich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpañanun qaukñat agaayuliqsit atilgum Caiphas-mik. ⁴ Sivunniugaqsiñiqsut tigusrağuklugu Jesus nalunautchilutiñ tuqulluguasiñ. ⁵ Aglaan uqagñiqsut, "Niğiqpagvikaam uvluañi taatnağniangitchikput. Iñuich añałanniqluktaiviaqtut."

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

⁶ Uvvaasriñ Jesus Bethany-miitlugu tupqani Simon-ñum auyugaqtualgum ⁷ tikiññiğaa ağnam saagaqhuni nakasrunñuanuramik tiprağiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiñ kuviplugu Jesus-ñum niaquanun niğiñiaqtitlugu. ⁸ Maliguaqtaiñ qiñiqamitruñ iħuagiñiñiğaat nipliħutiñ avatmun, "Supman asiñun tiprağiksaun atuqpañ? ⁹ Una tiprağiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiiñ nagliñnaqtuanun." ¹⁰ Jesus-ñum iħtħuğiplugu nipliutigikkañat uqautiniğai, "Suvaata una isumaaluksaapisiuñ ağnaq? Savautigaaña savaallutamik. ¹¹ Nagliñnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitchipsitja ataramik. ¹² Uvvauna ağnam kuvikamiuñ tiprağiksaun timimnun itqanaiyautigaa iluvikkauħksrağa. ¹³ Iłumun uqautigipsi, nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuanukpan nunapayaani, taavrumaptuuq ağnam savaaña uqautaugisipmiuq itqakkutauluni ilaanun."

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁴ Taimmali ilañata qulit malğuk maliguaqtit, atiqaqtuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukñitñun agaayuliqsit ¹⁵ uqautiplugich, "Sumik qaitchiñiaqpsitja Jesus aatchuutigigupku ilipsitñun?" Akiliññiğaat iñuiññaq qulitun manihñik. ¹⁶ Tavrakñaniğlaan Judas qaunaksruaqsiuruq piviksramik aatchuutigisrukluq Jesus.

Jesus Niğiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Niğiqpagviani Atiliñmi Apqusaakkauğimik

¹⁷ Sivulliqpiani uvluañi niğiqpagvikaam puvlaksigniğilaanik qaqqunik maliguaqtit tikiññiğaat Jesus uqautipluguasiñ, "Nani itqanaiyaquvisigut niğiqpakisrapnik atiliñmik Apqusaakkauğimik?" ¹⁸ Kiuniğai, "Nunaaqqimugitchi añutmun ilisimakkamnun uqautilugu, 'Iisautri uqaqtuq, piviksrağa qalliuraqtuq. Niğiqpagvia atilik Apqusaakkauğimik niğgiviğisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.'" ¹⁹ Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ñum piraksrirtaataun ilinñitñun, aasiñ itqanaiyaqħutiñ niğiqpagviksramun atiliñmun Apqusaakkauğimik. ²⁰ Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq niğisukħuni piqatigiplugich qulit malğuk [maliguaqtini]. ²¹ Niğiñiallagmin Jesus-ñum uqautigai, "Uqautigipsi, ilapsisamma aatchuutiginiagaaña uumiksriñun." ²² Iluqatiñ isumaalutħallapiağataqtut. Atausiutħaħutiñ apiqsrillaagaqsiğaat,

“Ataniiq, uvaŋaunġitchuq, amii?” ²³ Uqautigai, “Ilaaŋuruq misuqatauruq argaŋmiñik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiagaŋa uumiksriñun. ²⁴ Iġñiŋa Iñuum aullaġisiruq uqałhum aglaksimałhatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna aŋun Iġñiŋanik Iñuum aatchuutigitniktuaq uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñġiñiñiġumi.” ²⁵ Tavralli Judas-ŋum aatchuutigitniktuaŋan apiqsruġniġaa, “Iłisautrii, uvaŋaunġitchuq, amii?” Jesus-ŋum uqautiniġaa, “Ii, ilviuruq.”

Ataŋum Nullautchiġvia

²⁶ Niġillaġmiŋ Jesus-ŋum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluġuasiñ maliguaqtimiñun uqaqhuni, “Tigulugu niġġisiuŋ, tavrataamna timiga.” ²⁷ Tigupluguasiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilinjitñun uqaqhuni, “Imiġvigisiuŋ! ²⁸ Taamna auga maqipkakkauruq iñugiaktuanun aullaġniuruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmił u iñuŋnił. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigñiġaa sivunniugutni iñuŋnun natqigutiksraupluni killuqsautinjitñun. ²⁹ Imitqinñianġitchuŋa taavruma asam misuġuaniñ uvakŋaniñaglaan tikiłgataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa aŋaayuqautaani.” ³⁰ Atuanikamiŋ atuutmik aullaqtut iġġimun taggisiquaqtuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piilaatiksraŋa

³¹ Pisullaġmiŋ Jesus-ŋum uqautiniġai maliguaqtini, “Iluqasi uniññiagipsitŋa uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqałiġni itna, ‘Tuqutkisigiga munaqsri,

aasiñ ipnaich siamillapiagutin.’

Zechariah 13:7

³² Aglaan aŋipkakaŋanikkuma tuquliġmiñ, aullaġisiruŋa sivupsitñi Galileemun.” ³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatin atlat suksraaġaluaqpatin sumiunniñ taatnaġumiñaitchikpiñ.” ³⁴ Jesus-ŋum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piilaagutiginiagikma piŋasuniaglaan aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu.” ³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksraġigupkiñunniñ piilaagiyumiñaiapiagikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtaġmiut iluqatin maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ŋum aullautigai maliguaqtini inimun atilinmun Gethsemane-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyuaqtuaqtilluŋa iñuŋa.” ³⁷ Aullautiplugich Peter malġuglu iġñanik Zebedee-m alianniuliqsuq ihuilliulillaapiaqhunił. ³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumailliullapiagniqsuŋa. Alianam pisaġilhiñaaġuqtaġaŋa. Tavraniittualagitchi qaunaksruqasillaġluŋa.” ³⁹ Taiñuŋaqaallakhuni pullapiaqługu kiiñani agaayuruq, “Aapaan, pisuliġigupku piġuŋ qallutaa nagliksałhum uvaŋniñ. Uvaŋa pisuliġinillaaptun aglaan ilvich pisukiptun.” ⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqinniġai siñiktuat. Apiqsruġniġaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpisiŋa atautchimiunniñ sassaġniġmi? ⁴¹ Siñiniasuŋaqasi agaayulusił. Ukpiqsrisaiŋitchumausił uuktuqaŋsiugupsi. Iłmun ir-rusiq piyummatiqagaluqtuq aglaan timi sayaitchuq.” ⁴² Jesus aullatqilġitchuq iłaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapaan, una qallugauraq piġumiñaitpan uvaŋniñ imiqtak-sraġipiagupku piłagu pisuliġikkan.” ⁴³ Utilgitñami paqilgitchai siñiktuat atakkii irinich siqupsaġulillaapiaqhutin. ⁴⁴ Uvvaasiñ aullalgitchuq agaayutyuqhuni piŋatchiqługich, uqaqhuni taapkuniŋasuli uqautigikkagmiñik sivuani. ⁴⁵ Jesus utiqami maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuqaŋpisiŋi iñiqtuiqsiaqhusi? Uvva, sassaġ tikitchuq aatchuutigikkau-viksraŋa Iġñiŋan Iñuum argaŋitñun killuliqirit. ⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitnik-tuaġa imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqagugaaqtitlugu Judas aggigñiqsuq, ilan̄at qulit mal̄guk mal̄iguaqtit. Piqatigagñiqsuq in̄ugiallapiaqtuanik in̄un̄nik savikpiraqtuanik anautchiraqtuaniglu, tuyuumaruanik qaukñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruañitñiñlu. ⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqutiksriññigai uqaghuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnaugisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Taavrumatavra nalin̄iñaaqlugu utlakkaa Jesus paglaplugu, “Paglagikpiñ, ilisautrii!” aasiiñ kuniklugu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiunigaa, “Ilauraamaan, tavra taatnagiaguguutinkii.” Tamatkua in̄uich tiguñiqłuklugu Jesus tiguqaat. ⁵¹ Tavrani ilan̄ata taapkua piqatiniñ Jesus-ñum amunigaa savikpani uugiraqtigluguasii savaktiña qaukliata agaayuliqsit. Uugiraqamiun̄ tavra siutaiqsigñigaa. ⁵² Tavrani Jesus-ñum uqautigaa taamna, “Utiqtirruñ savikpaiñ puunanun atakkii iluqatin̄ anuyaktuat savikpakun piyaqqugisirut savikpakun. ⁵³ Isumañitpich in̄iqsruğupku Aapaga ikayuqtailiqiluna, akkuvaurapiaq tuyugayağaana qulit mal̄guktun kavluutinik isağulin̄nik. ⁵⁴ Taatnagupku qanuğuni Agaayyutim uqal̄ha immiumagisiva uqagiruaq taatna ittuksraupluni?” ⁵⁵ Taavrumani Jesus-ñum uqautigai in̄ugiallapiaqtuat in̄uich, “Savvaqluktauvik, atakkii aggighusi tigutyaqłuna savikpan̄nik anautaniglu. Uvluğagipman aquppigaluğaqtuna piqatigiplusi agaayyuvikpan̄mi ilisautripluna, aglaan tigusratlaitchipsitña. ⁵⁶ Aglaan iluqatin̄ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqal̄hich uqagikkañich sivuniksriqirit immiumaruksraupmata.” Tavrani iluqatin̄ mal̄iguaqtit unitchaat pigruqhutin̄.

Jesus Apiqsruqtuğaat Uqaqsittaagvin̄mi

⁵⁷ Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautiniğaat Caiaphas-mun qauklat̄ agaayuliqsit katimmavigikkañatnun aglaliqirit sivulliuqtigruatlu. ⁵⁸ Aasiiñ Peter-m mal̄iñigaa un̄asiuraaqhuni qaukliata agaayuliqsit igluqpan̄an sil̄ataanaglaa. Isiqhuni aquppiqatauniqsuq qaunaksrini qin̄iguklugu qanuğisitilaana. ⁵⁹ Qaukñich agaayuliqsit suli iluqatin̄ uqaqsittaagtitchirit pakaaqagñiqsut tan̄igilaanik ilisimauruanik sagluutigilugu Jesus tuqquchuklugu. ⁶⁰ Aglaan paqitchiniññiqsut sumikunniñ, in̄ugiakkaluaqhutin̄ tikiaruat tan̄igilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitchin̄itchut. Kiisaimmalu mal̄guk tan̄igilaakun ilisimauruak saavitpuk ⁶¹ uqaqhutik, “Uvvauna in̄uk uqaqtuaq, ‘Piyaqqułhiñaugiga agaayyuvikpan̄a Agaayyutim aasiiñ nappatqiglugu piņasuni uvluni.’” ⁶² Uvvaasiiñ qaukliata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kiggutiksraitpich sumik ukuak in̄ñuk uqautaakkun ilipkun?” ⁶³ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukliata agaayuliqsit uqautiniğaa Jesus, “Itqagun̄ una, Pakma nayuutirugut sivuğaani in̄uuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ñuvich, Igñiña Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-ñum kiunigaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin̄ taatna. Aglaan uqautigipsi, qakugun̄ taimma qin̄igisigiksi Igñiña In̄uum aquppiruaq taliqpian̄ tun̄aani san̄nipayaaqatuam, aggiguni nuviyatigun̄.” ⁶⁵ Tavrani qaukliata agaayuliqsit aligaagñigai atnuğaani uqaghuni, “In̄miñik uqagñiqłuktağniqsuq! Suvaatami piqagupsaaqpisa ilisimarunik? Pakma tusaagisi uqagñiqłuutai. ⁶⁶ Qanuq isumavisi?” Kiunigaa, “Tuquruksrağtuq.” ⁶⁷ Aasiiñ tivvuaqtuaqsiñigaa kiiñan̄agun̄ qakiqtaqsimmaan̄ pattaklugu argan̄miknik. ⁶⁸ Uqagñiqsut, “Christ-ñuruatiin̄! Nalautchağutin̄ uqautitigut, kia qakiqpatin̄?”

Peter-m Piilaağigaa Jesus

⁶⁹ Taatnal̄hatni Peter aquppiñiqsuq sil̄ataani igluqpaum. Niviaqsigaam tikitlugu nipliutinigaa, “Ilvichtuq piqatigipmikkan Jesus Galilee-ğmiu.” ⁷⁰ Aglaan Peter piilaaqtuq iluqan̄isa takkuatni uqaghuni, “Naluruña sumik uqautiqaqtilaapnik.” ⁷¹ Aasiiñ anipman qanitchağruamun, atlam qin̄iqługu uqautiniğai tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna in̄uk piqatauruq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷² Tavrani Peter piilaaqtuq suamasiplugu, “Nalugiga taamna an̄un̄.” ⁷³ Suli akkunilitchiiallaklugu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautiliglugu Peter, “Ilumun̄ ilagigaatin̄ taapkua, atakkii

uqausipkun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiñnuqsagñija uqangiññiguma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaanja taavruma aḡutim.” Uqaqtitlugu tavrakḡatchiaq aqargiqpak qalḡuqtaḡniqsuq. ⁷⁵ Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ḡum inḡmiñun itna, “Aqargiqpak qalḡuqtaḡaluaḡnagu piilaḡutiginiaḡikma pinasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiqsuq ihuilliullapiaqhuni.

27

Jesus Pilate-muutiniḡaat

¹ Uvlaatchaurami qaukḡiñich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruañich Jew-ḡuruat sivunigñiqsut tuqqutchukḡugu Jesus. ² Qiḡiḡugu aullautiniḡaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruḡ

³ Tavrali Judas, Jesus-ḡum aatchuutigirina, ilitchuḡikami Jesus-ḡum tuqqutak-sraḡuqtilaanjanik nunuurchallapiaḡniqsuq utiqtitlugich taapkua ihuiññaq qulit maniurat qaukḡiñitñun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruañitñunlu Jew-ḡuruat ⁴ nipliḡhuni, “Killuqsagtuna atakkii aatchuutigitnikḡuna patchisailaamik ihuñmik.” Kiuniḡaat, “Suutauniaḡpami taamna uvaptiknun? Tavra savaaḡigini.” ⁵ Judas-ḡum miḡuqsautiniḡai maniich agaayyuvikpaḡmun. Aullaḡami qimiñniqsuq inḡmiñik. ⁶ Qaukḡiñich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipliḡniqsut, “Maliḡutaksrakuḡḡnangitchuḡ tugvaigupta maninḡmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷ Sivunniḡniqsut tauqsitigisukḡugu utkutchim nunañjanik ihuviḡaḡvigisukḡugu iglaanḡruanun. ⁸ Taatnaḡḡugu taamna nuna taiguutiḡaḡaat nunañjanik augum ugluḡanunaglaan. ⁹ Taamna immiumaniqsuq uqautturaḡuḡ tumigiḡplugu Jeremiah sivuniksriḡiri uqautigikkaḡa, “Tiguniḡaich ihuiññaq qulit maniich. (Taapkua maniich ihuḡiaktilaanḡat Israel-aḡḡmiut sivunniutigikkañich akiliutigisukḡugich ilaanun.) ¹⁰ Tauqsitiginiḡaat utkutchim nunañja, maliḡutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruḡtuḡaa Pilate-ḡum

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuḡaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruḡniḡaa Jesus, “Umialigivatin Jew-ḡuruat?” Jesus kiuniḡaa, “Uqaaniktutin taatna.” ¹² Aasiñ Jesus pasiikkaukami qaukḡiñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruaniñlu kiuninñiḡai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliḡpuḡ ilaanun, “Tusaqsaginiḡpigich ilisimarriqsuutiñich akikḡaḡhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-ḡum kiuninñiḡaa atautchimikunniñ uqaqsagñimik. Kavanauruḡuḡ quviḡutchallengeḡniqsuq.

Jesus Tuquruksraḡuḡaat

¹⁵ Uvvaasiñ ukiḡaḡipman niḡiḡpaḡvikaami kavanauruḡuḡ anipkairagñiqsuq atautchimik isiqtamik ihuich pisukkaḡatnik. ¹⁶ Taatnaḡhatni ihuk isiqtauniqsuq ilisimallautakḡaḡat atiqaqtuḡ Barabbas-mik. ¹⁷ Inḡgayaat katipmata Pilate-ḡum apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik anipkaitquvisitḡa—Barabbas-mik naagaḡaa Jesus-mik taiguutiḡaḡtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ilitchuḡiniḡaa tamatkua qaisilaanḡat Jesus inḡmiñun siḡḡataḡaḡḡmiktigun. ¹⁹ Aasiñ Pilate aquppiḡkaḡḡugu atangum aquppiutanani, aḡnaata tuyuḡniḡaa uqqamik itnaḡḡugu, “Iḡaksianagu taamna nalaunḡaruḡuḡ ihuk, atakkii ihuilliḡutigillakkiga ugluvak siññaktuḡiḡplugu.” ²⁰ Aglaan qaukḡiñisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu maliksunḡiḡaich inḡgayaat apiqsruḡlugu anipkaḡuplugu Barabbas aasiñ tuqqutillugu Jesus. ²¹ Kavanauruam apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik ukuak ihñuk anipkaitquvisitḡa?” Ihuich kiuliḡniḡaat, “Barabbas.” ²² Pilate-ḡum apiqsruḡniḡai, “Suniaḡpiguasiñ Jesus taiguutiḡaḡtuḡ Christ-mik?” Iluḡatiñ kiuniḡaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.” ²³ Pilate-ḡum nipliutiniḡai, “Sumik savamaḡluḡaḡpa?” Aglaan nipaalapsaaḡsiñagñiqsut nipitusillapiaḡhutiñ, “Kikiaktuutili sannigutamun!” ²⁴ Pilate ilitchuḡiniqsuq qanugunniñ piyumiñaiḡhanik suliasiiñ apai

nipruaqhutin iñuich. Imiksraqhuni igguñigai argañni sivugaatni iñugayaat. Aasiñ nipliqhuni, “Uvva, patchisaunitchuna uuma iñuum tuqqutauniaħagun. Taamna savaagigiksi.” ²⁵ Iluqatin iñuich nipaalaniqsut, “Anasiññuqsausiaksraq tuqqutaulħagun illi uvaptiknun qitungaptiknunlu.” ²⁶ Tavrani Pilate-ñum anipkañigaa Barabbas, aasiñ ipigaqtuqtitqaaqlugu qaiññigaa Jesus anuyyiuqtinun kikiaktuutityaquplugu sannigutamun.

Anuyyiuqtit Mitautiginigaaat Jesus

²⁷ Aasiñ Pilate-ñum anuyyiuqtinñiñ Jesus aullautinigaat kavanaauruam igluqpananunaasii, katipkaqlugich anuyyiuqtipayaat avataniqlugu Jesus. ²⁸ Atnugaiyaqlugu atipkañigaaat kaviqsaamik atnugaamik. ²⁹ Niaqugusiugniqsut kakitlaganik iliplugu niaquanun tiggummiqliqulugulu ayauppiaamik taliqpiagun. Aasiñ sitquqhutin sivugaanun mitautigiasiniigaat nipliqhutin, “Paqlagiptigiñ, umialgat Jew-ñuruat.” ³⁰ Taatnaanikmata tivvuaqtuñigaaat Jesus piplugu taamna ayauppiaq anaumiagsipluguasiiñ niaquagun. ³¹ Mitautigisuiqamitruñ Jesus anuyyiuqtit mattaqlugu atnugaaq atukkanja atnugaatqiksinnigaat atnugaanñik. Aasiñ aullautinigaat kikiaktuutikkaaviksrajanun.

Jesus Kikiaktuutiniigaat Sannigutamun

³² Anuyyiuqtit anillağminñ nalaunnigaat anun Cyrene-nağmiu atilik Simon-mik. Nunuriplugu taamna anun iqsruktinnigaat Jesus-ñum sannigutanjanik. ³³ Tikitñaminñ inimun atilimun Golgatha, itna mumiutiqaqtuaq “Saunga niaqum,” ³⁴ anuyyiuqtit qaitchiñigaat misuqqumik avuqtamik sunjamik. Aglaan Jesus-ñum uukuallakkaluaqamiuñ imigunñiñigaa. ³⁵ Kikiaktuutianikamitruñ Jesus anuyyiuqtit autaañigaich atnugaanñi inmiknun saaptaqtuutigiqlugich. ³⁶ Aquvinniqsut qaunagiagsiplugu tavrani. ³⁷ Qulaanun niaquan iliniigaat pasikkun ilaagun, aglausimaruag itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ñuruat.” ³⁸ Malğuk tiglinniaqtik kikiaktuutiqatigipmiñigik Jesus-ñum, ilaqataa taliqpianun aasiñ ilaqataa saumianun. ³⁹ Iñuich apqusaaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanñatinik Jesus-mun, ⁴⁰ “Uqağuruatin piyaqquħhiñauñiplugu agaayyuvikpak nappatqiglugu pinasuni uvluni, anniqsuğin ilipnik. Iğniğikpatin Agaayyutim, atqagiñ sannigutamiñ.” ⁴¹ Taatnatun qauklinjisa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuqtigruatlu pisaanapmiñigaat Jesus. ⁴² Uqağniqsut, “Ikayutlagaluagai atlat iñuich, aglaan inmiñun ikayulguiñniqsuq! Umialgikpaunñ Israel-ñum, ki atqagli kikiaktuutriviñmiñ. Aasiñ ukpigisigikput. ⁴³ Tunñaniqsuq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisullapiagumiunñ anniqsuğliunñ Jesus pakma, atakkii uqağniqsuq iğniğinipluni Agaayyutmun.” ⁴⁴ Taapkuak tiglinniaqtik kikiaktuutiqatauruak ilaani pisaanapmiñigaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nunapayaami pinasuni sassagñiğni. ⁴⁶ İiyunnaqsipman qulinñugutailam sassagñinjanun Jesus nipliğniqsuq nipitusillapiaqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruag, Agaayyutmaanñ, Agaayyutmaanñ, suvaata suksraaqpinaja?) ⁴⁷ İlanjisa iñuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruñ taamna uqağniqsut, “Uvva uuma anutim tuqlirağaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauvaan ilañat iñuich tigusiniqsuq misuktaqtuamik. İmmiqsinnigaa misuquqlunmik iliplugu qiruum nuvukkanjanun. Aasiñ qaiññigaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan ilañich iñuich nipliğniqsut, “İlaksianasiunñ. Naipiqtuğlakput Elijah agğigisipmagaan annautityağlugu.” ⁵⁰ Aasiñ Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniğniğniğniqsuq. ⁵¹ Tavraguuq talukuyaaq nivinjaruag agaayyuvikpanñmi siiksiğniqsuq tatpichakñja takanunjaaglaan. Nuna aulapmiñiqsuq sulı uyağaiç qupluqhutin. ⁵² İluvğillu anmağniqsut aasiñ iñugiaktuat Agaayyutim iñunñ tuqugaluaqtuat anitqikhutin. ⁵³ Anitqianikaminñ uniñniğaiç iluviqtinñ, aglaan aquagun anitqilhanñ Jesus-ñum nunaaqqimunñiqsut ipqitchuamun sagviqhutin iñugiaktuanun iñunñun. ⁵⁴ Anuyyiuqtit analatinillu qaunaksriruut Jesus-mik qiniqaminñ aularuamik

nunamik suli supayaanik atuumaruanik, iqsitchallapiagniqsut nipliqhutin, “Ilumun igñiginigaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Inugiaktuat agnat qiniqtuagniqsut unjavaniñ. Tamatkua agnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ savautrityaqhutin ilaanik. ⁵⁶ Ilaupmiñiqsut Mary Magdalene, Mary aakanak James-ñumlu Joseph-ñumlu, suli aakanak igñanisa Zebedee-m.

Jesus Iluviñigaa

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik aggigñiqsuq atilik Joseph-mik Arimathea-gmiumik maliguaqtaupmiñiqsuamik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiñgaa timaa Jesus-ñum. Pilate tiliriñiqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ñum atqaqamiun timi aasii nimiqsruñigaa salumaruamik ukihaamik. ⁶⁰ Aasiñ inillanigaa Jesus-ñum timaa nutaamun iluviliuqtamun uyağanmi, iluviksrağmiñun inmiñik. Aksraanikamitruñ uyağakpak umiñigaa talua iluvğum aullaqhuniasiiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñiqsuk akiani iluvğum.

Munaqsrit Iluviñmi

⁶² Uvvaasiñ uvlutqikman, itqanaiyağvium uvluan aquagun, qaukñich agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliqhutin, “Anuum, itqagikput taavruma kinnirim uqagikkaña iñuunjağmi makitqikkisiñipluni aquatigun pinasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tilisiiñ iluviq qaunagillapiaqulugu taapkunani pinasuni uvluni. Maliguaqtai aggipiaqtut tigliglugu timaa Jesus-ñum aasii uqautilugich iñuich anitqinñilugu tuqumiñ. Taatnasiq sagluñiq pigiitlukisiruaq sivulligmiñ sagluutimiñ.” ⁶⁵ Pilate-ñum uqautiniğai, “Piksrağusi anuyyiuqtinik qaunaksriksrapstitnik qaunagityaqsiun iluviq pisuqtilaapsitñi.” ⁶⁶ Tavrali utlautiniqsut iluviğmun anmağumiñaiyağiaqulugu uyağak, suli qaunaksriñiqulugu anuyyiuqtinik.

28

Jesus Anitqiksuq Tuquliğmiñ

¹ Aquagun minguiqsiagvium, qauniuraagataqtuami sivulligmi uvluañi akunniqsaam, Mary Magdalene-ñumlu atlamlu Mary-m qiniğiağniğaa iluviq. ² Tavratavrani suamaruamik nuna iliqsraqtuq, atakkii isagulgan Atangum atqaqhuni qilañmiñ aksraktinnigaa uyağagruaq paananiñ aasii aquvirvigiplugu. ³ Qiniñña atriqağniqsuq ikniqpalañmik, suli atnugaanji qatigniqsut aputitun. ⁴ Iqsigiplugu qaunaksrit uuliksiñiqsut. Iliñiqsut tuqunaruatun inuktitun. ⁵ Isagulgum uqautiniğik agnak, “Iqsiñatik. Iliisimagiga ivaqliqtik Jesus-mik kikiaktuutrauruamik. ⁶ Uvaniingitchuq. Anitqiksuq nipliğmisun. Maunagitchik. Qiniğiatku Atanguruam nallavia. ⁷ Aullağitchik qilamik uqautilugich maliguaqtai, ‘Anitqinñiqsuq tuquliğmiñ aullaanikhuni sivupsitñi Galilee-mun. Taamani qiniğisigiksi.’ Tavrunaaglaan.” ⁸ Aullaqtiqtuk qilamiksruaqhutik iluviğmiñ iqsillağmik quviasullapiagataqhutigli. Aqpaqsruaqhutik uqautrityaqtuk maliguaqtaiñik. ⁹ Uqautrityaqtuaqtitlugik maliguaqtaiñik taimmaiñaq Jesus-ñum nalaunnigik nipliutigaluni, “Pağlagiptik.” Taapkuak utlaklugu tiguniğaa isiganigun, aasiñ agaayyuvigiplugu. ¹⁰ Uvvaasiñ Jesus-ñum uqautiniğik, “Iqsiñatik. Aullağutik uqautityatik aniqatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qiniğisigaatña.”

Munaqsrit Quliaqtuałhat

¹¹ Tavraguuq, igliqtitlugik ilañich qaunaksrit nunaaqqimunniqsut uqautiaqsiplugich qaukñich agaayuliqsit iluqañitnik atuumaruanik. ¹² Uvvaasiñ taapkua katimaanikmata sivulliuqtigruatlu sivunniuhutin anuyyiuqtitlu qaitchiñigaich manigayaanik ¹³ uqautiplugich, “Uqautiyumagisi iñuich, maliguaqtaiñ tikitlugu unnuami timaa tiglinigaa siñiktitluta aullautipluguasiñ. ¹⁴ Taamnaasii uqautauruaq kavanauruam tusaaniqpauñ quyaliniqsağisigikput qanuutaisitchağusi.” ¹⁵ Anuyyiuqtit

akuqtuḡniḡaich maniich tupigiplugu urriqsuusiaqtin. Taamna quliaqtuaq
siaminḡasugaaqtuq akunḡatni Jew-ḡuruat uvluvanḡnunaglaan.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

¹⁶ Tavraasiñ qulit atautchimik maliguaqtit Galilee-munḡiqsut igḡimun Jesus
aullaḡvigitqukkānanun. ¹⁷ Uvvaasiñ qinḡiqamitruḡ agaayyuviginigaaḡ, aglaan iḡanisa
nalupqisuutigiplugu. ¹⁸ Jesus-ḡum tikitḡuni uqautinḡai, “Agaayyutim sanḡiksriññiḡaanḡ
analatagḡitlasiplugich qilaḡmiittuat nunamiittuatlu. ¹⁹ Taatnamik aullaḡusi iñḡnun
nanipayaaq nunami maliguaqtigūqtititchi, paptaaḡlugich atqagun Aapauruamlu
Iḡñiḡuruamlu Iḡqitchuam Irrutchimlu, ²⁰ Iḡisautilugich kamaksritqulugich iluqanḡitñik
tillisigikkamnik ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkiksi nayuutihḡa ilipsitñi ataramik
isukḡitchaagatalḡhanunaglaan nunam.”

Uqal̄hich Aglaan̄i Mark-ŋum

John Paptaaq̄titchiri Quliaqtuaq̄aḡniqsuq

¹ Uvvauna tusaayugaallautauruq̄ Jesus Christ-kun, igñin̄agun Agaayyutim.
² Agaayyutim uqautaa aglausimaruq̄ sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna,
 “Atañ̄ii, tuyuḡigisigiga uqqiraqtiga sivupni
 itqanaiyautitqulugu tumiksran̄ sivunnapni.”

³ “Iñuk tuq̄hiraqtuq̄ iñuilaamiñ:
 Itqanaiyautisiuḡ apqutiksraḡa Atanḡum,
 nalḡuḡlugu tumiksraḡa!”

Isaiah 40:3

⁴ Atuumasimaruq̄ taatnatun, John Paptaaq̄titchiri quliaqtuaq̄ami iñuḡnun iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaq̄tillusi mumiqqaḡusi killuqsautipsitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁵ Iñugiaktuat iñuich aggiumauraḡniqsut ilaanun nakikḡapayaaq̄ Judeamiñ suli Jerusalem-miñ. Quliaḡimatigik killuqsautitḡ John-ŋum paptaḡniḡai kuuḡmi taggisiqaq̄tuami Jordan-mik. ⁶ John atnuḡaaḡniqsuq̄ pikukturuam amianik, q̄isḡmik tapsiqaq̄huniḡ, niq̄iqaq̄huniḡ pigliḡianik suli igutchaich siḡḡnaq̄taallian̄itñik nanipayaaq̄ paq̄itnami. ⁷ Quliaqtuaqtuq̄, “Aḡunimma tikiumagisiruq̄ kamanatluktuaq̄ uvaḡniñ, aasiñ̄ siḡiḡl̄guyumiñaitchuḡaunniñ̄ aluḡutiḡnik. ⁸ Aa, iḡumutun paptaḡaluḡiḡpsi imikun, aglaan̄ ilaan̄ paptaḡisigaasi Ipq̄itchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptaakkaupman Aniqusaḡsiupluniḡ

⁹ Taipkunani uvluni Jesus agḡiḡniqsuq̄ Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ŋum paptaḡniḡaa Jordan-mi. ¹⁰ Jesus-ŋum qakipqauraq̄ami imiḡmiñ̄ tautuḡniḡaa q̄lak aḡmaqman. Agaayyutim Irrusia atqaq̄huni miñ̄niqsuq̄ ilaanun tiḡmiḡruuratun. ¹¹ Nipi tusaḡnaḡniqsuq̄ pakmakḡa, “Ilvich piq̄pagiplutin̄ Iḡniḡigikpiñ̄, q̄yalimaḡikma.”

¹² Tarakḡatarra Ipq̄itchuam Irrutchim aullaqtinn̄iḡaa iñuilaamun. ¹³ Taavani iñuilaami inniqsuq̄ malḡukipiaq̄ uvluni, aasiñ̄̄ tuunḡaum uukuḡtallaḡniḡaa. Nayuutiniqsuq̄ iñuilaam niḡrutaiñ̄i, aasiñ̄̄ isaḡulḡich savautiḡaḡniḡaat.

Jesus Tuḡluḡniqsuq̄ Sisamanik Iqaluḡniaqtinik

¹⁴ Taipkunani uvluni Herod-ŋum, umialḡuruam, John tiguplugu isiḡniḡaa. Jesus utlautiniqsuq̄ Galilee-mun quliaqtuaq̄huni tusaayugaan̄anik Agaayyutim. ¹⁵ Nipliḡniqsuq̄, “Pakma aḡayuqautaa Agaayyutim qallipl̄uni atuumaaqsiruq̄. Isummitqigitchi ukpiḡilugulu tusaayugaḡiksuaq̄.”

¹⁶ Uvvaasiñ̄̄ Jesus pisuktualḡitl̄uni siñ̄aagun narvaḡan Galilee-m, tautuḡniḡik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriḡniḡniqsuak narvami, iqaluḡniaq̄tauplutik. ¹⁷ Jesus-ŋum nipliutigik, “Maliksikḡa. Uvakiñ̄aniḡlaan̄ piñ̄naḡniḡisirutik iñuḡnik aqaluḡniaqtitun.” ¹⁸ Tarvauvaa uniñ̄niḡiḡnik kuvraḡikkatik maliaq̄sipl̄uguasiñ̄̄. ¹⁹ Tarakḡatarra Jesus pisuktuaallaakhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, igñak Zebedee-m, kuvriuḡniqsuak umiaḡmikni. ²⁰ Jesus-ŋum tautupqauraq̄amigik tuḡluḡniḡik. Unisiḡaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiñ̄̄akniaqtuanun savaktaiñ̄un umiami, maliaq̄sipl̄uguasiñ̄̄ Jesus.

Iñuk Irrusiḡl̄ulik

²¹ Tikitñ̄amin̄ Capernaum-mun minḡuiqsiaḡvium uvluni Jesus katraḡviatnuktiḡniqsuq̄ iḡisautriaq̄sipl̄uniasiñ̄̄. ²² Katimaruat aarigaḡusuḡniqsut iḡisauttutaiñ̄ik atakkii iḡisautripl̄uni aḡalatchiḡiq̄tuatun, atlakaupluni ukunakḡa aglaliqiriniñ̄. ²³ Jew-ḡuruat katraḡviatni piq̄aḡniqsuq̄ irrusiḡl̄uliḡmik nipliuruamik, ²⁴ “Iḡaksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaq̄pisigut? Uvuḡaq̄pich piyaq̄quḡukhuta? Naluḡitchiga kisuuḡtilaan, ipq̄itchuan̄urutin

Agaayyutim tuyugikkaṅa.”²⁵ Jesus-ḡum tarra tiliñigaa irrusiqḡuk itnaḡḡuḡu, “Qiñuisaagiiñ! Anilutinaasii aṅutmiñ!”²⁶ Irrusiqḡuum iñukniaḡ nagliksaaḡtituullaṅniḡaa qiiqsruḡmatununniiñ iḡialapkaḡpauraḡḡuḡu uniksaḡamiuḡ. ²⁷ Iluḡatiṅ tautuktuat taavrumiṅa quviḡutḡhakpagitḡutiṅ apiqsruḡtuutiḡsiñiqsut avatmun, “Qanusiuniḡpa una? Qanusiuniḡpa nutaaḡ ilisauttun? Una aṅun aṅalatchiḡiḡaḡḡuni tilitḡaniḡai irrusiqḡuich, aasii ilinḡisa tupiḡitḡaniḡaat.”²⁸ Qilamik tavra siaminniḡsuḡ taamna atuumaruaḡ nunaḡḡqipayaa-nun Galilee-mi.

Jesus Mamititchiñiqsuḡ Iñugiaktuanik Iñuḡnik

²⁹ Anikamiṅ Jew-ḡuruat ktraḡḡviatniñ tupḡatnuḡniḡsut Simon-kutlu Andrew-tkutlu, piḡatigiḡlugik James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ḡum aakaruaṅa nalanḡsuḡ uunaḡḡukhuni. Jesus tikiḡauraḡman uḡautiniḡaat atniḡñḡniḡḡuḡ. ³¹ Utlakḡuḡu aḡnaḡ tiguniḡaa argaiḡgun makititḡuḡu, aasiiñ uunaḡḡuḡḡiḡsiḡḡuni. Tavra niḡḡuḡutiḡsiñiḡai. ³² Minguiḡsiḡḡvium uvlua nuḡitman, unnuksraakun siḡiñiḡ nipianikhuni, iñuich tikiutriñiqsut ilaanun tamatkuniṅa atniḡñḡautiliḡnik atlakaḡḡiñiḡ suli irrusiqḡuliḡnik. ³³ Iluḡatiṅ nunaḡḡqim iñui katiniḡsut taavruma tupḡum sivuḡaanun. ³⁴ Jesus mamititchiñiqsuḡ iñugiaktuanik atniḡñḡautiḡaḡtuanik atlakaḡḡiñiḡ suli anipkaipḡuni iñugiaktuanik irrusiqḡuḡnik. Ilaan irrusiqḡuich niḡḡuḡiñiḡai atakkii ilisimaniḡaat kisuutilaṅa.

Jesus Quliaḡtuaḡniḡsuḡ Galilee-mi

³⁵ Uvlaatchaurami ḡaugaluḡnaḡu Jesus aullaḡniḡsuḡ nunaḡḡqimiñ iñuiḡaamun. Tavrani agaayuniḡsuḡ. ³⁶ Simon-ḡum piḡasiḡḡuni piḡatmiñiḡ pakaḡḡsiñiḡaa. ³⁷ Paḡitnamitruṅaasiiñ niḡḡiḡtiḡuḡu, “Iluḡatiṅ iñuich ḡiñiḡukkaatin.” ³⁸ Aglaan Jesus-ḡum kiuniḡai, “Aullaḡtuksraurugut atlamun nunaḡḡqimun. Uvaṅali ḡuliaḡtuaḡumaṅa taamani atakkii piḡutigiḡlugiḡ agḡiḡsuḡaṅuruṅa.” ³⁹ Tarra ilaa ḡuliaḡtuaḡtuḡ ktraḡḡviṅitni iluḡaani Galilee-mi, anipkaipḡuniḡu irrusiqḡuḡnik.

Jesus Mamititchiñiqsuḡ Auyugaḡtualiḡmik

⁴⁰ Tarrasuli una auyugaḡtualiḡ tikiuḡmaniḡsuḡ Jesus-mun sitḡuḡḡuniasii inḡiḡsuḡḡuḡu ikayuḡḡuḡuni, “Ilvich pisuḡsiñḡuḡvich mamititḡhiñḡuḡiḡma.” ⁴¹ Jesus ilunḡutḡaṅniḡsuḡ, isakḡuḡich argagikkani aksikḡuḡasiiñ. Niḡḡiḡtiniḡaa, “Pisugaḡḡluṅa, mamititḡuḡiḡkpiñ.” ⁴² Jesus niḡḡiḡluḡḡaaḡtuḡ taavrumiṅa, taamna tavrakḡatchiaḡ iluaḡsiḡuḡ auyugaḡtuaḡmiñiñ. ⁴³ Tarra Jesus-ḡum taamna aṅun aullaḡtitkaluaḡnaḡu iñiḡtiḡniḡaa, ⁴⁴ “Uḡautiniḡnaḡu kiñḡaunniñ aglaan agaayuliḡsimugutin, ḡiñiḡtitchumiḡiñ iluaḡsiḡhiñ ilaanun. Aatchuutiḡumautin tuniḡḡautinik Agaayyutmun tuvraḡḡuḡu Moses-ḡum tillisigikkaṅa mamititkaatinkii. Taatnaḡuḡvich iñupayaam ilitḡuḡiḡniḡḡaa mamitilaan.” ⁴⁵ Aglaan taamna aṅun aullaḡḡami uḡallaḡsiñiḡsuḡ atḡunallapiaḡ siamitḡuḡu mamitikkauḡi. Taatnaḡḡuni Jesus isitḡilḡuiñiḡsuḡ nunaḡḡqiiñun, aglaan aullaḡniḡsuḡ iñuiḡaamun, iñuichaasiiñ utlaḡḡaaḡsiḡḡuḡu nakitḡapayaaḡ.

2

Jesus Mamititchiñiqsuḡ Aṅutmik Aulatḡaitchuamik

¹ Kiṅuaḡun ikituurat uvlut Jesus utitḡiḡniḡsuḡ Capernaum-mun. Iñupayaat uḡaaḡsiñiḡsut aiñiḡḡuḡu. ² Iñugiaktuat kativagiḡḡutiṅ tavruiṅa iniksraigutiniḡsut tupḡum iluani naagaunniñ paam silataani. Jesus-ḡum ḡuliaḡtuaḡtiniḡai Agaayyutim uḡaḡḡhanik. ³ Tarra sisamat iñuich tavruiḡautriñiḡsut aulatḡailaamik iñuḡmik. ⁴ Qalligaluḡḡutiṅ tikiḡḡuiñiḡḡaat Jesus iñugiḡḡagiḡḡutiṅ iñuich. Tavra aṅmaḡḡuḡu tupḡum ḡilaṅa atḡaḡtinnḡḡaat taamna aulatḡailaḡ ḡaatchiaḡtuummaan. ⁵ Jesus-ḡum ilitḡuḡḡiḡamiḡuḡ ukpiḡsrisiḡaḡtillaṅat, niḡḡiḡtiniḡaa aulatḡailaḡ, “Nukatḡpiaḡ, killuḡsautiḡniḡ natḡiḡutigiḡkpiñ.” ⁶ Iḡaṅich aglaliḡirit aḡuppiruat tamaani isummatiqḡniḡsut itna, ⁷ “Suvaata una uḡaḡḡa Agaayyutitun? Taamna uḡaḡniḡḡuktauruḡ. Agaayyun kisimi

natqigutritlaruq killuqsautinik!”⁸ Jesus-ñum irrutchiñmigun kanqisqiañigamigich uqapilukhat, nipliutliñigai, “Suvaata uqapilukpisi isummatipsigun?”⁹ Qanuq una nipliutitquvisiun aulatlañlaq, ‘Killuqsautipnik natqigutigikpiñ’ naagaqaa nipliutlihanik, ‘Makillutin, uqummatitin tigulugich pisugiñ?’ Nalliak qañanatlukpa?¹⁰ Aglaan ñlitchuñitqugipsi Iññinan Anjutim analatchiñqalhanik maani nunami natqigutritlapluni killuqsautinik.” Tavrani nipliutigaa aulatlañlaq,¹¹ “Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu qaatchian aggiñ!’ ”¹² Tavrakñatchiaq taamna anun makitiqtuq. Tiguplugu qaatchiani aullañniqsuq nakuqsipqauraqami. Qiñiqtuapayaat taavrumiña quviñgutchanñiqsut. Kamasruaqsiñiñaat Agaayyun, “Tautunñanñitçugut taatnatchimik,” itnaqhutin.

Jesus Piksrañniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumunñalñiñniqsuq siñaanun narvanan Galilee-m aasii katirviginigaa iñugaañruich. Ilaan ñlisautiaqsiñigai.¹⁴ Tamaani apqusaqami tautunñigaa Levi, iññigikkanña Alphaeus-ñum aquppiruq savaañmiñi manñiqipluni. Tavra Jesus-ñum nipliutipmani itna, “Malinña,” taavruma makitluni maliutliñigaa.

¹⁵ Aasiñ taavruma aquagun Jesus niñiñniqsuq tupqani Levi-ñum. Iñugiaktuat tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatiginigaiñ Jesus-ñumlu maliguaqtaiñlu. Tamatkua iluqatinñ maliqaqsiñniñigaa.¹⁶ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tautunñigaa niñiqatitqatlugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigaiñ maliguaqtai, “Suvaata ñlaa niñiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?”¹⁷ Jesus-ñum tusaakamigich nipliutigai, “Iñuqtuat taapkua atniññaitçuat inuqsranñitçut taaktinik aglaan ñlinñich atniññaitçuat. Uvanña agñiñitçunña aiyugaañiañlugich nalaunñaruat aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauraañkun

¹⁸ Maliguaqtai John-ñum Paptaañirim suli Pharisee-ñuruat uisauraañuñiqsuat piqusigiplugu. Iññich iñuich utlakamitruñ apiqsruñniñigaa, “Suvaata maliguaqtai John-ñum suli Pharisee-ñuruat uisauraañmata, ñvilli maliguaqtitin taatnatlañniñiqpat?”¹⁹ Jesus-ñum kiuniñgai atrikusautmik, “Iñaiñ uumani ñlaqatniñiaqtuami uisauraañniñiqpat ñlaqatniñiaqtuam nayuutininñisuli? Taatnañumiñaitçut ñlaqatniñiaqtuam nayuutliñani.²⁰ Aglaan uvluq tikitkisiruq ñlaqatniñiaqtuam aullañviksrañña ñlinñitñiñ. Tavra uisauraañviksrañpaaluk.”²¹ Jesus-ñum ñlisautipsaañniñgai atrikusrautmik, “Iñuum utuqqaq atnuñaaq ñlaañumiñaitçhaa nutaamik ukiñhaamik atakkii ñlaanñuyumi nutaam utuqqaq alikpalaañisigaa, aasiñ ñllaq aglitlukhuni.²² Naagasuli, iñuum utuqqaq puuq immiñumiñaitçhaa nutaamik asiam misuñuanik atakkii nutaam misuqquq alikkisigaa asiam misuñuan puunña, suli asiam misuñua maqigisiruq taavrumakñña puumiñ. Aglaan nutaaq asiam misuñua immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutañlaañña Minguiqsiañvium

²³ Uvluani minguiqsiañvium Jesus pisunñiqsuq nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaunnaaqamiñ pukunñiqsut mukkaaksranik, niñiaqsiñlugitaasiñ.²⁴ Tavra ñlanñisa Pharisee-ñuruat nipliutilñiñniñigaa, “Atañii, suvaata ñlinñich savakpat minguiqsiañvium uvluani maligutaksrakuaññanñitkaluaqtuat tamarrumani uvlumi?”²⁵ Ilaan kiuniñgai, “Añliqimasuknañgiksi David-ñumlu piqataññlu inuqsriukhat niqiksrañmiknik?”²⁶ David isigñiñiguuq tupqanun Agaayyutim niñipluniasii qaqqumik tunillaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atumasruunñisuaq Abiathar-ñum qaukiñlukhatni agaayuliqsit. Maligutaksrañtigitun kimun-unniiñ niqiksrautitqunñiñniñigaa avataatigitun agaayuliqsit. Aglaan David-ñum niñiñigaa qaqqiaq, aasiñ aatçuñniñigaa maliktigikkani.”²⁷ Taatnañaluaqamigich Jesus-ñum nipliutipsaañniñgai, “Minguiqsiañvium uvluani iñniqturuq iñunmun aglaan iñuk iñniqtunñitçuq minguiqsiañvium uvluani.”²⁸ Taatnamik Iññiñña Iñuum atanñuruq unñiñ minguiqsiañvium uvluani.”

3

Anun Argalik Pannaqłuktanik

¹ Jesus isitqinñiqsuq Jew-ñuruat katragvianun. Aasiili tarani itmiñiqsuq anun argalik pannaqłuktanik. ² Jew-ñuplutin sivulliuqtuat qaunaksruaqsilgiññaat mavruigisikmanaan minguiqsiagvium uvluani, tavraami agvisiksraqsiuqługu. ³ Jesus-ñum tarra nipliutiniğaa anun argalik pannaqłuktanik, “Makillutin uvunagiñ.” ⁴ Tavraniasiin apiqsruqługich taapkua, “Nalliak maligutaksrakuagnaqpa Minguiqsiagvium uvluani — savaaqaliq nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik, anniqsuiñiq iñuuligmik naagaqaa tuqqutchiñiq?” Aglaan ilinich nipaisaagñiqsut. ⁵ Uumitchaksaalhum tikiumpuligaluagnağaa tarani aglaantuuq iñurritiginiğaa pitchigiñhatigun sulisuksraqanñhatigun, uummatiqaghutin siqquqtuamik. Tarra nipliutiniğaa anun taamna, “Isivitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinniğai, aasiitai argai iñuaqsiñiqsut iglumiktitun iliplutin. ⁶ Tarra taapkua Pharisee-ñuruat aullaqtigñiqsut, tarvauvaa sivunniuatigityaqługich Herod-kuayaat qanuq tuquiksranagan Jesus-ñum.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷ Jesus aullaqasriqhuni maliguaqtimiñik Galilee-m narvananunñiqsuq. Iñugaagruiç malilgiññaat Galilee-miñlu Judea-miñlu, ⁸ Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, unataaniñlu Jordan-ñum, avataañniñlu Tyre-m lu Sidon-ñum lu. Taapkua tusaaniğaat kamanaqtuanik savaaqalha utlakługuasiin. ⁹ Tarra Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini umiaq ikkiviksrani tigulhiñaaguquplugu qanimiñun atakkii iñugaagruiç ukua iñugiaksivagitłutin tatruliğaat. ¹⁰ Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat atniğñautilgich tatviksraigññaat aksigukługu Jesus. ¹¹ Tamarrasuli irrusiqługich tautukamitruñ putqatağvigiplugu niplianiqsutli itna, “Ilvich Iğñiña Agaayyutim.” ¹² Aglaan iñiqtiqtagñiğai tamatkua ilinithun ilitchuğipkautigitquñitłuni.

Jesus Piksrağniqsuq Qulit Malğuiñik

¹³ Jesus kilvaqtaagñiqsuq tunaanun kiniktaam nunam. Tarani qinñuagnağai tamatkua pigisukkani. Tarra utlanñiğaat. ¹⁴ Nalunaiqsagai qulit malğuk maliguaqtiksrat, uqqiraqtaunik taiyuqługich piqatigisukługich, tuyugisukługich quliaqtuagiaquplugich. ¹⁵ Sañniksriññiğai mamititchitłasiplugich atniğñaqtuanik sulianitchitłasiplugich irrusiqłunñik. ¹⁶ Uvva ukua qulit malğuiç Jesus-ñum nalunaiqsagikkañi: Simon-lu atchikkaña Peter-mik, ¹⁷ James-lu John-lu iğñak Zebedee-m Jesus-ñum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “Iğñiğikkak katlulam” [uumitchiyalallakhutigguuq]. ¹⁸ Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu iğñiña Alphaeus-ñum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ñuruuq, ¹⁹ suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuuaq ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰ Akuniisunaqani Jesus isigniqsuq tupiğmun. Iñugaagruiç malilgiññaat. Kiisaimmatai taatnaqhutin Jesus-lu maliguaqtinilu nigilguiligniqputunniñ. ²¹ Tavra ilaiñ tusaakamitruñ taatnaqtuaq aullağniqsut aggisityağukługu Jesus, atakkii iñuich uqautigigaat iñuangiğñiplugu. ²² Iñanich aglaligirit tikiññaat Jerusalem-miñ itnaqhutin, “Jesus Beelzebul-mik anjalatiqaqtuq, aasiin anitchirağaqtuq irrusiqłunñik atuqługu sañña anjalataata irrusiqłuiç.” ²³ Jesus-ñumtarra qallilaaquniğai iñuich inmiñun uqautiuraagaqsiplugichaasiin atrikusautitigun itna, “Qanuğuni tuunğaq anittaigisiva tuunğagmik?” ²⁴ Uvva nunaqqim anjalatai akilliliqsuutikpata avatmun, taamna nunaqqiq suksraunğigñiaqtuq. ²⁵ Uvvasuli iñuich tupiğmi atingiqpata akitnaqtuutilutin suksraunğigñiaqmiut. ²⁶ Uvva taatna qaukiat tuunğaiç irrusiqłunñi piyuutigumin avatmun, ilaan sañña isukliññaqtuq. ²⁷ Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniñ iñuk

isiğumiñaitchuq sanñiruum iñuum tupqanun ivayaqtuaqsiluniasiiñ sulliñaurañiñik aglaan sivulliulugu pitukkayağaa sanñiruaq iñuk, tavrakñaasiñ ivayaqtuaqsiluni sulliñaurañiñik.

²⁸ “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriyumaqtuq pisugaaqhuni iñuich kil-luqsautipayaanitñik suli uqağniqluktalipayaanitñik Agaayyutmik. ²⁹ Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa taimuņa iñuk uqağniqluutriruaq Ipqitchuamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisaugisiruq isuitchuaguni.”

³⁰ Jesus taatnağniqsuq atakkii taapkua upyaktuqlugu itna, “Taamna aņalatiqaqtuq ir-rusiqlunmik.”

Jesus-ñum Aakanalu Aniqatiunılu

³¹ Uvvali Jesus-ñum aakanu suli aniaqatiuni tikiññiqsut. Qichaqhutin qakma kili-giaqtinnigaat. ³² İlanata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atañii, aakanlu ani-aqatiutinlu kigga utaqqiñigaatin.” ³³ Jesus-ñum kiunigai, “Kiña uvaņa aakapiagiviyu unniiñ aniaqatiupiağiviyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsağniğai, “Atañii, uvaņa aakapiaga suli aniaqatiupiatka! ³⁵ Kisupayaaq savaaqaqtuq pisuñhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

4

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Tarrasuli Jesus-ñum ilisautiaqsilgiññigai narvam siñaani imma. İñuich katilgiññiqsut iñugiaksiplutin. Taatnaqmataasiñ ikiniqsuq umiamun, mikiruoramik ayaktaallakhugu, aquvinniqsuq. İñugaagruich qichaqtuiñaqtut narvam siñaani. ² İlaan ilisautiniğai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasii ilisauttutmiñi uqaqtuutiuraaqługich. ³ “Naalağniłlagitchi! İñugguuq nautchiityağniqsuq. ⁴ Nautchirapkaqlugu nautchiaksrat ilañich katagağniqsut apqutmun, aasiitai tinmiurat tikitlutin niginiğai. ⁵ İlanich katanıqsut uyagauruamun nunamun nunaqapianitchuamun. Naunıqsut qilamik atakkii nunakitłuni. ⁶ Aasiñ siqiniğum mayuaqami pasikługich atakkii kanıqapianitłutin pannaqlunığai. ⁷ Suli ilañich katanıqsut akunğatnun kakitlağnat, aasiñ kakitlağnat naukaminı nagguviksraigniğai asirrinıtlutin aasiñ. ⁸ İlanıtsuli katakhutin nunagiksaamun asirriaqagınsut. İñugiaksiplutin nauriñiqsut mukkaaksranik atautchimiñ iñuññıaq qulinıttaaqhutin suli ilañich pinasukipianıttaaqhutin suli ilañich tallimakipianıttaaqhutin.” ⁹ İlaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuq naalağniłi.”

Sivuniņat Atrikusautit

¹⁰ Kisiñuqaminı, maliğuaqtaiñ iñuıllu tusaaruat ilaanik apiqsruğniğaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹ Jesus-ñum nipliutigai, “Agaayyutim sagviğaa nalunaqtuanınik aņaayuaqutaan ilipsitñulhiñaq, aglaali tamatkunıņa ukpiqsrinıitchuanun uqağaqtuņa atrikusautitıgıulhiñaq. Taamna aglausimaruaq uqağni immiumaruq Agaayyutim itnauttugikkana,

¹² ‘Qiniğaluaqhutin irimiknik ilisaqsritłaitchut, unniñ tusaagaluaqhutin siutimiknik kanıqsıllaitchut.

Kanıqsıniğuminı mumikpiaqtut Agaayyutmun, ilaanli natqigutigai killuqsautinıitnik.’ ”

Isaiah 6:9-10

Jesus Kanıqsıpkaiñiqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³ Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Nalunıqpisiunı taamna atrikusaun? Qanuğmi kanıqsıniıaqpisigich atlat atrikusautit? ¹⁴ Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaallautamik. ¹⁵ İlaatni uqağı nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqağı, aglaan tuunğaum tikitługu qilamik aattağniğai uqağhich nautchirriutaurat uummatinıitni. ¹⁶ Suli atlat iñuich atrıplugich nautchiaksrat kataktuat uyagauraalinımun; tusaaplugulu uqağı qilamik quviasukhutinı akuqtuqlugulu, ¹⁷ aglaan uqağı kanılinıtman

akuniutlaitchuq. Kinquagun ihuilliuhiglu piyuaqsiuhiglu ilipmaknik pigiplugu uqaliq qapiqtigagniqsut. ¹⁸ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat akungatnun kakitlagnat. Taapkua tusaaruat uqaligmik ¹⁹ aglaan isumaaluutit iñuuniaħkun, kinnitñiñniaġutitlu umialgutmik suli kimmutit supayaanik suqutigingigagigaat Agaayyutim uqalħa. Taimmaasiñ nauritlaitchut asianik. ²⁰ Suli atlat iñuich atriplugich kataktuat nunagiksaumun: tusaakamitruñ uqaliq akuqtuqlugu suli asirriaqaqhutin, ilañich iñuiññaq qulitun, ilañich pinjasukipiatun, ilañitsuli tallimakipiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹ Jesus nipliutigikkani ilaniġai, “Atañii, iñuich iliraġingitchaa naniq ataanun utkusium unniñ ataatnun siñigviich. Aglaan iñuich naniq iliraġigaa naniqagvinmun. ²² Agaayyutim iriqsimakkañi pakma sagviġisigai ilaatnigu. Iñuich kañiqsimañitchaluagumisigik pakma kañiqsigisigaich taimanigu. ²³ Kiña iñuk siutiqaġumi tusaatlaruañnik, ki ilaa tusaali.” ²⁴ Ilaan nipliutimmiñiġai, “Ki, naalaġnimmaaġiksi ata! Qanutun naalaġnisilaaqsi taimma itpan, taatnatun kañiqsiaqtilaaqsi itkisiruq, suli kañiqsisaiññaqtausi. ²⁵ Ilaa piqaqtuaq akuqtullaagisiruq aglaan taavruma piqañitchuam anniagisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶ Jesus nipliqsuq, “Atriquaqtuq añaayuqautaa Agaayyutim iñuñmik nautchiiruamik nautchiaksranik nunamun. ²⁷ Unnuagaġipman siñikhuni suli uvlugaġipman makitluni savaaqaqtuq. Qaunaksrailaat nautchiaksrat nauraqtut, suli qanupiaq nalugaa nauħhat. ²⁸ Aglaan nunam naupkaqlugu asirriraqtuq, sivulliuplugu nautchiaksraq nuillaqaqtuq qiñiġnaqsiuraqhuni aasiitai nauqqaaghuni puuñja pinñuqmata mukkaaksram, tavrakña iluqani niqiksraq nauvaalukhuni. ²⁹ Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipi-aqsiraġigai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰ Jesus nipliqsuq, “Sumun atritlavisigu Agaayyutim añaayuqautaa iñuñnik? Uqautiniaġipsi atrisilaañanik. ³¹ Atriquaqtuq nautchiaksrauramik atiquaqtuamik mustard-mik. Mikiniqtaġaluaqtuq nautchiaksrapayaaniñ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami ³² naugaqsiraqtuq aglitlukhuni nauriapayaaniñ. Akiġuġluksipluni tinmiñuich uvlutiqaġvigiraġniġaat taġġañatni akutuqpalgich.”

³³ Suli iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ñum uqaaqtuutiraġniġai iñuich kañiqsilgutilaañatitun. ³⁴ Ilaan uqautitlaitkai atrikusautailaaqhuni. Aglaan kisiññuqamin maliguaqtini kañiqsipkaġniuraapiaqlugich piraġniġai.

Jesus-ñum Quunnigūqtitkaa

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaqaksraaqman ilaan nipliutiniġai maliguaqtini, “Ak-muñaqta” ³⁶ Tavrani ilinisa uniññaġaich iñugaaġruich. Maliguaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ñum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut. ³⁷ Anuqħiġuqman qailiġuqhuni umiañat immautiaqsiñiġaa. ³⁸ Jesus aquani umiam siñiñniqsuq akitchillakhuni. Ilinisa itiqsaġniġaat niplialaplutin, “Ataniiq, sugiñitpiuñ piyaqquġupta?” ³⁹ Ilaa makitluni iñiqtiġniġik anuġilu qailiġlu, “Ki, anuġaiġli!” itnaqhuni. Anuġaiqhuni quunnigūniqsuq taatnaqman. ⁴⁰ Nipliutiniġai, “Suvaata iqsvisi ukpiqcutaitmatun?” ⁴¹ Taapkua iqsilippauraġniqsut. Apiqsruutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusuniqpa una iñuk anuġimunniñ qailiqaauratlu kamagivatruñ?”

5

Jesus-ñum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiqlulik

¹ Ilinich ikaaġniqsut igluanun narvam nunañatnun Gerasene-naġmiut. ² Niupqauraqman umiamiñ paaġniġaa irrusiqlulgum iluvġich akungatniñ. ³ Uvvaguuq taamna iñuuniaġniqsuaq tamaani. Kia-unniñ iñuum qiliqsimalguitlugu kalimñiġnik;

⁴ Akulaiqługu qilígaluağagnígaat niukkunlu argaigunlu. Kiktugaalarağnigai qilgútini piiyaqługich. Kia-unniñ iñuum nuyuiqsalguiññíga. ⁵ Ataramik unnuamilu uvlumilu nayuutirağniqsuq nipaalapluni qipiqsralakami iluvigich akungatni lu qimígaat qaanatni lu, sulí iñugiaktuami killialapluni uyağanun. ⁶ Taiññaqiuaraq qiniqamiun Jesus aqpaliqsruğniqsuq ilaanun, sitquğvigipluguasiññ sivugaanun. ⁷ Iñuum iluaniñ irrusiqluum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Igñiña Qutchiññiqsrauruaam Agaayyutim, suniaqpiña? Agaayyutim atqagun inigikpiñ anasiññuqsauñitluna.” ⁸ Jesus-ñum tiligaa irrusiqluk anitquplugu taavrumakña iñunmiñ. ⁹ Atakkii Jesus-ñum apiqsruğaa, “Sumik atiqaqpich?” Ilaan kiuniğaa, “Uvaña atíga Iñugiaktuaraq atakkii uvagut iñugiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma iniqsruağniğaa, “Tuyuginiaqasigut tamarrumakña nunamiñ.” ¹¹ Qanimi munaqsraqpauraqagñiqsuq malgunnik kavluutiñnik kunianik, nigíñiaqhutiñ qimígaami. ¹² Irrusiqluich iniqsruaqsiniğaa, “Isiqittigut kunianun taapkununa.” ¹³ Jesus-ñum anigñigai. Irrusiqluk aullağniqsut anutmiñ, isiqhutiñaasiññ kunianun. Iluqatiñ kuniat pañalikhutiñ anayasuktuasunaqatiñ ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiññ ipiplutiñ. ¹⁴ Munaqsriruat taapkuniña kunianik qimakhutiñ uqautityağniğaiç nunaaqqiğmiut. Tamatkua iñuich aullaqhutiñ tautugiağniğaa tamanna atuumaruaraq. ¹⁵ Iñuich utlautikamiñ Jesus-mun tautuñniğaa irrusiqluqagaugaluqtuaraq aquppiruaraq atnuğaaqhuni qauğrimapluni lu. Taatnaqhutiñ iñuich iqsitchañniqsut. ¹⁶ Tamatkua qiniqatauruat uqauti-giaqsiniğaa iñupayaanun qanuq atuumalha atlağuqman irrusiqluqagaugaluqtuaraq sulí qanuq piyaqquhat kuniat. ¹⁷ Tavra iñuich iniqsruagaqsiniğaa Jesus aullaquplugu nunamikniñ. ¹⁸ Jesus ikiaqsipman umiamun taavruma irrusiqluqagaugaluqtuam iniqsruaqsiniğaa maligukługu Jesus. Maligulillapiagñiğaa Jesus. ¹⁹ Naagauvva Jesus-ñum maliquñiññiğaa aglaan itna nipliutlhiññiğaa, “Ailutin ilauraaqnun uqautityakkich tamarrumiña kamañtuamik Atangum savauttutaanik ilipnun sulí ilunñuksriñhanik ilipnun.” ²⁰ Tavra iñuk aullağniqsuq, aasiññ quliaqtuagaqsipluni nanipayaaq Qulini Nunaaqqiñi qanuq kamañtuamik savaaqalha Jesus-ñum inmiñun. Tarra iluqatiñ iñuich quviğusunisut.

Jairus-ñum Pania sulí Ağnaq Aksikniqtuaq Jesus-ñum Atnuğaananiç

²¹ Jesus utiqami igłuanun narvam, iñugiaktuat iñuich katilgiññiqsut siñaañ narvam. ²² Tavra aggiqmiñiqsuq añalataa Jew-ñuruat katrağviata, Jairus-mik atilik. Tautukamiun Jesus punniqsuq sivugaanun. ²³ Iniqsrullapiagñiqsuq itnaqhuni, “Paniurağa amma tuqułhiñaaguqtuq. Ilillañniaqugitka argaktin ilaanun mamitquplugu. Iñuuyumauğli.” ²⁴ Taatnaqmantarra Jesus taamunaqatiqagiññiqsuq. Iñuich iñugiakpagitlutiñ malilgiññiğaa tatrucługuunniñ. ²⁵ Ağnaqtuuq tamaaniitmiñiqsuq atniğñautiqaqtuaraq auñmik qulit malguni ukiuni, ²⁶ iluaqsiqkağniğaluqtitluni iñugiaktuanun taaktinun. Akilisuutigiplugitunniñ sulliñaurani iluaqsiñiññiqsuq, aglaan atniğñaliqsaiññiğniqsuq. ²⁷ Ilaan tusaakamiun Jesus utlautiniqsuq iñugiaktuat akungatigun. Tarra tunuaniñ aksiññiğaa atnuğaağikkaña, ²⁸ isumapluni, “Aksikkupku Jesus-ñum atnuğaaña iluaqsiyumiñaqtuña.” ²⁹ Tavrakñatchiaq aunaqsrunağniqsuq. Ikpiginiğaa timigikkağmiñi iluaqsiñi taavrumakña atniğñautmiñ. ³⁰ Jesus ilisimaliqhuni sanñi aullaqtilaananiç inmiñiñ kiniağniqsuq tatrucłutani nipliqhuni, “Kia aksiksiqpauñ atnuğaağa?” ³¹ Maliguaqtaññ nipliutigaat, “Ilisimagaluqługu iñugiaktuanun tatrucłutalan, naagasulí apiqsruqtutin kimun aksiksilaqnik.” ³² Jesus qiniğniağniqsuq kimun aksiksilaagmiñik. ³³ Taavruma ağnam Jesus utlanñiğaa iqsilisiqhuni ataqsralsiqhuni ilisimaplunikii iluaqsisilaagmiñik. Putluni sivugaanun uqautiniğaa aksiññiplugu. ³⁴ Jesus-ñum nipliutigaa, “Ukpiqsriñiqpich iluaqsiqkağaañ. Tutqiksautlasirutin, iluaqsiirutin atniğñautigikkaqniñ.”

³⁵ Jesus uqaqtitlugu ilanich iñuich tikiññiqsut tupiğikkañaniñ taivruma añalataan katrağvium nipliqhutiñ, “Paniuran tuquaniktuq. Ilaksiatqiniñiaqñagu Ilisautri.” ³⁶ Jesus-ñum suliqutigisunaqñagich nipliqsuat nipliutigaa añalataa katrağvium, “Iqsiñak,

ukpiqsriñhiñgaiñ.” ³⁷ Ilaan kiñaanñiñ iñuk maliqunñiñigaa avataatigun Peter-mlu, James-lu, suli John aniqatigikkaña James-ñum. ³⁸ Tikitñamin tupqanun aňalataan katraǵvium Jesus-ñum qiniñigai kiñuvǵurit tamatkualu qarit atqunallapiaq. ³⁹ Isiqhuni nipliutigai, “Suvaata itnaǵniqisi qiaplusilu? Una ililgaaq tuqunitchuq, siñiktuaqsiñiaqtuq.” ⁴⁰ Tamatkua mitautigiaqsiñigaa. Uvvaasiñ anitqunigai. Kisinñuqhutin aňayuqaaglu ililgaam suli taapkualu pinasut maliguaqtai isiqniqsut ililgaam nalavigikkañanun. ⁴¹ Tigunigaa ililgaaq argaigun nipliutipluguasii, “Talitha Coum” (mumiutiqaqtuq “Niviaqsiǵruuk, nipliutigikpiñ, makittin”). ⁴² Tavrakñatchiaq ililgaaq makinniqsuq pisuaqsipluniasiiñ. Taamna ukiuqtutilaaqǵniqsuq qulit malǵuñnik. Taapkua nayuutiruat quvigutçhallapiaǵniqsut. ⁴³ Ilaan iñiqtiñigai kisumununniiñ ilitchuǵipkaquñitlugu tamanna atuumaruq aglaan niǵipkaqunigaa.

6

Nazareth-miut Ukpigñitkaat Jesus

¹ Taavrumakña Jesus aullaǵniqsuq iñuguqniaǵvinñiñun. Maliguaqtaiñ malinñigaa. ² Minguiqsiǵvium uvluani ilaa ilisautriaqsiruq Jew-ñuruat katraǵvianñi. Iñugiaktuat tusaakamitruñ quvigusuñniqsut nipliuhutin, “Nakikñakiaq ilisimmatiqǵnikpa, una iñuk? Kia marrumina puqitmik aatchuǵniqpaun suli sanñimik savaaqatlasipluni quviqnaqtuanik?” ³ Taamna qiruñnik savaaqǵuusruguuq, amii? Iñiñigaa Mary-m. Suli aniaqatigigaa James-ñumlu, Joseph-ñumlu, Judas-ñumlu Simon-ñumlu, suli aǵnat aniaqatai marra iñuuniaqhutin akunnaptikni.” Tarraasiñ ukpiǵiñiñigaa kamanalha. ⁴ Aglaan Jesus-ñum itnaǵniǵai, “Iñuich nanipayaaq kamagiraqniǵaaq sivuniksriqiri aglaan kamagitlaiñiñigaaq iñuguǵviani unniiñ akunǵatni ilagikkaiñ naagaunniiñ kiñunǵani.” ⁵ Jesus savaaqalguñniqsuq quviqnaqtuanik savaanik. Iǵaluaǵniǵai argañni ikituuranun atniǵnaqtuanun iluaqsipluǵichaasiñ. ⁶ Ilaan quvigusuutiginigaa Nazareth-miut ukpiqsrisunñhat. Jesus nunaaqqiñuktaǵniqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ.

Jesus-ñum Aullaqtitkai Qulit Malǵuich Maliguaqtini

⁷ Jesus-ñum sivunniuatiginigai qulit malǵuich maliguaqtini, aasii aullaqtitkaqsipluǵich malǵuuttaaqǵuǵich. Sanñiksriñiñigai anitçitlasipluǵich irrusiqñuñnik, ⁸ tilipluǵich, “Iglauñapsitñi saagǵniaqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisan; qaqqumik unniiñ injularim puukatananik unniiñ maninñmik aullautriñiaqasi. ⁹ Aluǵuaqtuǵusi suli atnuǵaatqitiksrailaǵusi.” ¹⁰ Suli ilaan nipliutinigai, “Tukkunigupsi tupiǵmun atlamik tukkuksraqsuǵumiñaitçhisi aullaǵniañapsitñunaglaan, ¹¹ suli iñuich paǵlanitpasi naalaǵnisunitpatigiglu uqalusi, unillugu nunaaqqiǵ ipsuktuǵumagiksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinñitñun akuqtuinñisilaanatnik tusaayugaǵiksuumik. [Ilumun uqautigipsi, qaǵanatluñniaqtuq iñuiñi Sodom-ñum Gomorrha-ñumlu atanniivium uvluani taapkunakña iñuiñiñ nunaaqqim.]” ¹² Quliaqtuǵutiginigaaq iñunñun isummitqiqupluǵich mumikǵuǵich killuqsautinñiñ. ¹³ Suli anittaiñiqsut iñugiaktuanik irrusiqñuñnik iñunñiñ, uqsruqtiquǵillu uqsruǵutnik iñugiaktuat atniǵnaqtuat iluaqsipluǵichaasiñ.

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii iñuich uqaqǵniqsut ilaanik nanipayaaq. Iñanich iñuich nipliǵniqsut, “John Paptaaqtitchiri anitqinñiqsuq tuquǵiñiñ. Taatnamik savaaqatlasiiñiqsuq quviqnaqtuanik.” ¹⁵ Atlas nipliǵniqsut, “Elijah-ñuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqaǵniqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq ilañatitun taipkua kamañtuat sivuniksriqiritun inilgaan.” ¹⁶ Aglaan Herod tusaakami nipliǵniqsuq, “Una John-ñuniqsuq niaquikkaga, makitqikhuni tuquǵiñiñ.” ¹⁷⁻¹⁸ Sivuan

Herod-ñum ilaqaatigiliutinikkaña aniaqatmi Philip-ñum nuliaña atilik Herodias-mik, John-ñum suakatağaluagñigaa Herod, “Maligutaksrakuağnanğitchuq aniaqatvich nuliağikkaña tuvaqasiutigupku.” Taatnaqlugu Herod-ñum tigupkağñigaa John isiqsiuvinmuktitluguasiin ağnaqtin quyalisuklugu. ¹⁹ Aasiin Herodias-ñum qinnautigaluagñigaa tuqqutchukkalu-aqlugu, aglaan taatnalguiññigaa piqutigiplugu Herod. ²⁰ Herod-ñum attaginiğaa John ilisimaplugu nalaunñapluni ipqitchuaq iñuk. Taatnamik tugluaqsimaagñigaa. Naalağnisuullapiagaa John tutqiilisuugaluanağmi naalaqtuapayaaqamiun.

²¹ Kiisaimma Herodias-ñum piviksrani nalautitpaa. Herod-ñum annivilirvia tikitman aiyugaaqlıqhuni qaukñitñik kavamaauruat, anuyaktillu qaukñitñik suli sivulliuqtinıñıglu Galilee-m. ²² Tavra pania Herodias-ñum isiqhuni sayuğniqsuq quyalıplugu Herod suli tuyuğmiani. Umialgum nipliutiniğaa ağnauraq, “Iniqsrugiñ, sumik piqagukkapanik aatchuğisigikpiñ.” ²³ Akiqsruutiniğaa taamna ağnauraq, “Qanutchipayaamik inıgupña qaitchigisigikpiñ, avvananikunniiñ atanguvinma.” ²⁴ Niviaqsiag aakamiñukhuni itnağniğaa, “Sumik apiqsruğisivik?” “Apiqsruğumautin niaquanik John Paptaağirim,” aakanan itnağniğaa. ²⁵ Taamna utiğniqsuq qilamiksruaqhuni umialınmun nipliutiplugu, “Uvana aatchuquruña ilipnun akkupak niaquanik John Paptaaqtitchirim puggutamun ilıluğ.” ²⁶ Umialgum tusaakamiun aliasulıllapiagñiqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni pigiplugu suli pigiplugich tuyuğmiani itigautipchangitchaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tilisiñiqsuq niaquiqsirimik niaquanik John Paptaaqtitchirim aggiutritquplugu. Taavruma isiqsivimukhuni niaquigñigaa John. ²⁸ Aasiin aggiutiplugu niaqua puggutamun ilıplugu qaiññigaa ağnauramun, aasiin ağnauram qaitlugu aakamiñun. ²⁹ Tavrakña John-ñum malıguaqtaiñ tusaapqauraqamitruñ taamna, aiñıgaat timaa tugvağiaqluguasiin.

Jesus Niğipkairuq 5,000 Anıutinik

³⁰ Uqqiraqtit utiğniqsut Jesus-mun, uqautipluguasiin savaagıkkagmiknik suli ilisautrığmiknıglu. ³¹ Iñuich utiqtaqpaitlutin malıguaqtai niğgıvıksraıgñıgaichunniiñ. Taatnaqhuni Jesus-ñum nipliutiniğai, “Kiata, kisinıuğutiluta iñuılaamun, minguiqsıallagağitchi.” ³² Tavra aullağniqsut iñuılaamun umiakun kisimin. ³³ Iñuich tautukamisigin aullaqmata, ilisaqlıgñıgaich. Aqpatkaqsilıgñıqsut iluqaitñıñ nunaaqqiñıñ tikumasukhutin sivuniğvigıkkanañatnun taapkua sivuatni. ³⁴ Jesus niukami umiamiñ tautunıqsuq iñugiaktuanik iñunınik. İlunıutchanıqsuq atrıliutiplugich ipnaiyaatun munaqsraılaatun. Tavra Jesus-ñum ilisautıuraagatasrugrunıgai. ³⁵ Uvlupaguqman malıguaqtaiñ utlanıgaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput iñuitchuq, suli unnuaqsiyaa. ³⁶ Aullaqtitkich iñuich nunaaqqiuranun. Tauqsıgiağlich niqıksragmiknik.” ³⁷ Tarra Jesus-ñum kiunıgai, “Aatchuqsıgik niqıksranıñik.” Taapkua apiqsruğniğaat, “Qaqquqsitquvisıgıt malğuk tallimakıpiak akıksranıknik niğipkautıksranıknik?” ³⁸ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Qanutunmi samma qaqqıanuraqapısi? İlitchuğiniurallaktıgitchi.” İlitchuğıkamitruñ Jesus uqautıgaat, “Paqıttugıt tallımanik qaqqıanuranik suli malğunınik iqalunınik.” ³⁹ Tilıgai iñuich aquvititquplugich ivıgaamun. ⁴⁰ Tavra tallimakıpianıtqataaqlugich suli malğukıpiaq qulıtqataaqlugich aquvititkaich. ⁴¹ Tigunıgai tallimat qaqqıanurat suli malğuk iqalugauraak, aagluqhuni qılanmun quyyatıplugich. Aasiin avguqlugich qaqqıat suli iqalugauraak qaiññıgai malıguaqtimiñun autaaquplugich tamatkununa niğisuktuanun. ⁴² Iñuich niğıñıağniqsut, iluqatınaasiin niğisuıllapiaqhutin. ⁴³ Niğısuınanımata katınnıgaich qulıt malğuk aguupmaich ilakunik imalgich. ⁴⁴ Taapkunani niğıruani 5,000-ñunıqsut anıtit.

Jesus Pisrukman Imıgmi

⁴⁵ Niğianıppauraqmata malıguaqtai aullaqtitkai umiakun sivumiñi narvam iğlanun, amuna nunaaqqiuramun Bethsaida-mun. Aasiı taatnaanıkami aitqunıgai taapkua iñugayaat. ⁴⁶ Suli aullaqtitkanıkamıgıch mayuğniqsuq iğgımun agaayutyahuni.

47 Qaumaaraanjaan unnuksraaqman umiaq iliñiqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaqlugu nunami. 48 Qiñignigai sakuullapiaqhutin iputtuat atakkii paaqlugu anugi. Tamaaniguuq uvlaatchauraquqman pisuktuaqniqsuq qaanaqun imgum. Qaanqisaqumaruatun piñigai. 49 Tautunniqaaq ilisaqipmiñagulu pisuktuaqtuaq qaanaqun imgum. Aliuqtuaqsiñasugiplutin nipliagaqsiñiqsut. 50 Qiñiqamitruq iluqatin tataminniqsut. Qilamik Jesus-ñum nipliutigai, “Quviatchauqigitchi, uvañauruqa, iqsiñasi.” 51 Tarra utlanñigai ikipluni umiamun, aasii anuqaiqhuni. Taapkua quviqut challapiaqniqsut. 52 Tautukkaluaqlugu Jesus nigipkaipman qaqqunik iñugiaktuanun kanqisimalguiññaatsuli kisuutilaana, ukpigilguitlugu tavrakii.

Jesus Mamititchiruaq Atniqñaaqtuanik Gennesaret-mi

53 Taapkua ikaaqlugu narvaq tulanñiqsut Gennesaret-mun. 54 Niukamin umiamin iñuich ilisaqigutiniqaaq Jesus. 55 Iglauñiqsut iluqaani nunami Jesus-muutriaqsiplutin atniqñaaqtuanik akiyaqhutin siñigviksummaisa ilitchuqigamitruq Jesus sumiitilaana. 56 Napmupayaaq Jesus nunaqqiuramukman suli nunaqpanmun iñuich aggiutruqniqaaq atniqñaaqtuat illiuqaqlugich tumitchaanun apqusaagaksrañiñun Jesus. Tamatkua iñuich inqisruqniqaaq Jesus atniqñaaqtuat aksillañiaqgukluguunniñ atnugaana. Aasiñ taatnaqamitruq nakuqsiragaqtuginiqaaq.

7

Sivullianja Ilisauttutiqikanat

1 Tavra ilanisa Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit agqiqsuat Jerusalem-miñ utlanñiqaaq Jesus. 2 Tautunniqaaq Jesus-ñum maliguaqtit ilanisa nigiruat igguqaluaqnaqich argatin Pharisee-ñuruat piraksriutaatitun iñun. 3 Pharisee-ñuruat suli atlat Jew-ñuruat nigillaiñiqsut igguqaluaqnaqich argatin, kamagiqlugu ilisauttutaat sivulliaqigikagmin inqilgaanimakna. 4 Aikamin tauqsigñiaqvinmiñ sunik nigillaiñiqsut igguqaluaqatin. Suli iñugiaktuat piraksriutinich aapamin maligutmigaich itnatun ittuat, igguqalugich qallutit suli utkusiich suli puggutat. 5 Tavra Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit apiqsruqniqaaq Jesus, “Suvaata maliguaqtitin maligutinipat ilisauttutiqikanatñik sivulliaqta, nigiplutin qaqqianik igguqniqilaanik arganmiknik?”

6 Jesus nipliutigai, “Ukpinñuaqtaurasii, Isaiah sivuniksriqiri nalauttuq uqaqami ilipsigun, itnaqhuni,

Iñuich kamaksrulqaluaqaaqta uqaqhiñagmiktigun

aglaan uummatinich unasiksut uvamniñ [piqpagillapiangitluna].

7 Kamaksruutaat uvamnun tanqilaañuruq

atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutaitñik iliplugich maligutaksrañiñun Agaayyutim.

Isaiah 29:13

8 Kamaginikaluagisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriplusi ilitqutchiñik iñuknitñaaqtuanik.”

9 Jesus-ñum nipliutipsaagnigai, “Yaiy, nalungitkaluaqniqiksi qanuq ayaksimaaliksranaq tillisai Agaayyutim. Ilisimagaluaqlugu atuumaniaqtaksrauraq Agaayyutim pisulhagun kamagiraginikisi aglaan ilisauttutisi malikkisi. 10 Moses tilisiñiqsuq, ‘Kamagiyumagin aapan suli aakan’ suli ‘Kiñaimña uqapiluuutriruaq aapamiñik suli aakamiñik tuqqutaksraupiaqtuq’. 11 Aglaan itna ilisautrirusi iñuum nipliutitñiñauplugik anayuaqanñi ‘Corban’ (mumiutiqaqtuaq ‘Ikayuqgukkaluaqiptik aglaan qaiññaniktuna Agaayyutim’).

12 Taatnaqamigguuq patchisaiyagniraqtuq ikayuqgukkaluaqniqiksi anayuaqanñiñik.

13 Taatnaqapsi ayakkisi uqaqhi Agaayyutim taavrumuuna ilisauttutipsigun. Suli iñugiaktuat atlat ilisauttutipsi atuumangigagigisi.”

Sut Qaayugnaqsiruat Iñun

¹⁴ Uumaguuq tuqługñigai iluqaisa iñuich inmiñun nipliutiplugich, “Naalagnillaksitña, kanjisiyumausi! ¹⁵ Isaagaqtuaq iñunmun silataaniñ qaayuğnaqsiragutaunitchuq aglaan samna anniuğaqtuq uummatmiñiñ. ¹⁶ [Kiña iñuk siutiqaqtuaq tusaali.]”

¹⁷ Jesus-ñum unitñamigich iñugayaat isigniysuq tupiğmun. Maliguaqtaiñ kanjisiymasrukhitñ apiqsrulgiññigaa taavrumuuna atrikusautikun. ¹⁸ Suakatağniğai, “Kanjisillaiññiaqpat! Tusaanitchuatun! Uvvaami qanutchim silataaniñ isaagaqtuaq qaayuğnaqsiraganitchaa iñuk. ¹⁹ Atakkii isaagaqtanitchuq uummataanun aglaan aqiağuanun anipluniasiiñ timimiñ.” (Jesus-ñum nipliutigikmaun taamna niğiñaqsigai niqipayaurat.) ²⁰ Niplipsaaqtuq, “Sagviqsiquataqtuaq iñunmiñ taavruma qaayuğnaqsiragigaa iñuk. ²¹ Samakña anniuğagaqtut uummataaniñ iñuum, pigiitchuat isummatit: sayunañiq ilaqataunnani, tigliyuliq, iñuaqtuliq, ²² atlatuliq, kaviuğutiqañiq, pigiililiq, kinnitñiliq, inmiñun anjalalguñiq, sanjaktuliq, uqağniqluktaliq, kamañağasrugiliq, kinnanañaliq. ²³ Iluqatin taapkua pigiitchuat sagviagaqtut iñunmiñ, qaayuğnaqsipługuasiiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriñha Ağnam Jew-ñunğitchuam

²⁴ Tavrakña Jesus aullağniysuq tunaanun Tyre-m suli Sidon-ñumlu. Isigniysuq tupiğmun nalutqugaluaghuni iñunmun. Aglaan nalunilgiññigaa. ²⁵ Uvvauna ağnaq paniurağniqsuaq irrusiqłulinmik. Tusaaniğaa imma Jesus tikiumanipługu. Utlakamiun purviginigaa isigaiñun. ²⁶ Ağnaq Jew-ñunitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma iniqsrugniğaa irrusiqłuk anillañniaquplugu paniurağikkagmiñiñ. ²⁷ Aglaan Jesus-ñum nipliutigaa atrikusautmik, “Ililgaat sivulliulugu nigisuiqsuksraur. Nalaunñanitchuq ililgaat qaquksrañat aatchuutigikksrañat makunña qipmiñun.” ²⁸ Ağnam kiuniğaa, “Aa tarraami, Ataniiq, naagaunniñ qipmich niğgiviich ataadni nigisuupmiut kanğaniñitñik ililgaat.” ²⁹ Ilaan nipliutinigaa, “Aarigaa, kiusrillautaqutintarra, ikayugisigikpiñ. Aggiiñ, taamma irrusiqłuk aniruq paniurağikkaqniñ.” ³⁰ Taavruma aikami paqinnigaa paniurağikkani nalauraaqtuaq siñgvinñi, irrusiqłuqağñanitchalukut.

Jesus Mamitichiruq Iñunmik Uqatlaitchuamiglu Tusaatlaitchuamiglu

³¹ Tarra Jesus aullalgiñniysuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaghuni utlautipluni narvananun Galilee-m, apqusraaqlugu nunakun atilikun Decapolis-mik. ³² Iñuich Jesus-muutilgiññigaa iñuk tusaallaitchuq suli uqallaitmisigalugu. Tarra iniqsrugniğaa patiglugu argaiñik ihuaqsitquplugu. ³³ Tavra unavaqtaagutillañniğaa iñugaagruniñ. Iliplugu tikiğikkani siutanun suli tivvuaqtuqługich aksinñiğaa uqağikkana ihuaqsisukługu. ³⁴ Aağluqhuni qilañmun aniqsaappañniysuq nipliqhuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuaq “Añmagiñ”). ³⁵ Tavrakñatchiaq siuttak añmagniqsuk suli uqana ihuaqsipłuni, uqaqsipłuniasiiñ kanjisiñaqsipłuni. ³⁶ Jesus-ñum tiliñigai uqaqunitługich, aglaan iñiqtiğaluaqtitlutin uqapsağniqsut tamarrumuuna uuma savaagikkanağun. ³⁷ Quviğutchallapiagñiqsut nipliqhutin, “Ilaa savaaqaqtuq supayaamik pillautaqługu: tusaallaiñaat tusaatlasipługich suli uqallaitchuq uqatlasipługich.”

8

Jesus Niğipkaiñiqsuq 4,000 Añutinik

¹ Taipkunani uvluni iñugiaktuat iñuich katiniqsut. Niqiksraitmata, Jesus-ñum tuqługñigai maliguaqtini inmiñun, aasii nipliutiplugich, ² “Uvaña ilunñugigitka iñugiaktuat iñuich, atakkii nayuutirut uvaptikni pinasuni uvluni niqiksraigutiplutin aasiiñ; ³ uvaña aullaqtitkupkich niğipkağaluagnagich ilinich taaqtukkağisirut apqutmi. Iñanich aggigñiqsut unasiksuamiñ.” ⁴ Jesus-ñum maliguaqtaiñ kiuniğaa, “Nakikñami maani iñuilaami qaqquqtuğisivat taatnatun iñugiaktigiruat iñuich niğisuiğutin?” ⁵ Tarra apiqsrugniğai, “Qapsiñik qaqqañuranik piqaqpsi?” Kiuniğaa, “Tallimat malğunmik.” ⁶ Tarra tiliñigai

iñuich aquvitquplugich nunamun; aasiiñ tigukamigich tallimat malguk qaqqianurat quyyavigiqqaaqlugu Agaayyun, avguqlugich qaqqiat qaiññigai maliguaqtimiñun autaağutigitquplugich iñunun. Aasiiñ piñigaat taamna. ⁷ Taapkua piqaqmiñiqsuttuug mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-ñum quyyatiplugich tiliñigai maliguaqtini tamatkuaptuug autaağutigitquplugich. ⁸ Iluqatin iñuich niginiñiqsut nigisuigataqhutin. Maliguaqtit ilakut pukumatigich immigñigaich tallimat malguk aguupmaich. ⁹ Taapkua nigiruat iñugiaktiilaagañiqsut 4,000 iñuich. Jesus-ñum aipkaqqaqlugich ¹⁰ ikiniqsuq umiamun maliguaqtiniñu tiksiquhutin nunañanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiliñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-ñuruat agqihutin uqavaağutiaqsiliññigaat Jesus uuktuaqsaguklugu, “Savaaqağiiñ quviqnaqtuamik. Taavrumuuna ilitchugipkağumigaatigut Agaayyutim tuyuğipiathanik ilipnik.” ¹² Aniqsaapagataqhuni Jesus-ñum qatmigiliutiniğai nipliqhuni, “Uvvali ukua tautugkamiñaglaan quviqnaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quviqnaqtuanik savaanik nalupqinağutaulugu kisuutilaamnik.” ¹³ Taatnaqqaqhuni uniniğai. Ikipluniasiiñ umiyamun aullağniqsuq taavruma narvam siñaan iğluanun.

Kaniquisitlaitchuat Maliguaqtit

¹⁴ Maliguaqtai aullaqamiñ piiguqtigñiqsut qaqqumikunniñ aglaan atausiñhiñaq qaqqianuraq taquağiliğniğaat. ¹⁵ Jesus-ñum tiliñigai, “Qaunagiyumausi puvlaksautatniñ Pharisee-ñuruat suli puvlaksautaniñ taavruma Herod atanğum.” ¹⁶ Taapkua uqaqtuyaagaqsiiñiqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavrumiña taquanitñapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-ñum ilisimalgiññigai kaniquisitlaitchuatigun. Uqaqtuq ilisautritlathatik Pharisee-ñuruat suli surağathanik Herod-ñum, taapkuali uqaqhutin taquanitlathatik qaqqumik. Taatnaqhuni apiqsruğniğai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilgitpisi akunnapsitni qaqqumik taquanitniplusi? Kaniquisitpisisuli? Puqisigivisi taatnatun? ¹⁸⁻¹⁹ Iriqağaluaqhusi qinilguitchusi suli siutiqağaluaqhusi tusaalguitchusi. Itqağiniñniqpisuñ tallimat qaqqiat nigipkautikapkich 5,000 iñugiaktiilaaliñun? Qapsiñik aguupmanñik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?” Tamatkua kiuniğaat, “Qulit malğunñik.” ²⁰ “Suli nigipkautikapkich tallimat malğunñik qaqqiat 4,000 iñugiaktiilaaliñun aasiiñ ilakugikkañich pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aguupmanñik?” Tamatkua kiugaat, “Tallimat malğunñik.” ²¹ Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kaniquisitlaitchuatigipsi?”

Jesus Ihuasipkaiñiqsuq Qiniñlailamik Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrutañiniğaat qiniñlaitchuaq iñuk iniqsruqluguasiiñ ihuaqsitquplugu. ²³ Jesus-ñum tiguplugu qiniñlaitchuaq iñuk argaigun, tasiuqlugu annisinigaa nunaaqqimiñ. Aasiiñ tivvuaqtuqqaqlugik irrak patiniğik arganiñnik nipliutipluguasii, “Sumik qiniñlasiñiqpich?” ²⁴ Iñuk tautuñniagaqsiiñiqsuq nipliqhuni, “Uvaña tautukitka iñuich atriqaqlugich napaaqtunik pisuktuatun.” ²⁵ Jesus-ñum ilitqiniğai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna ihuaqsiiñiqsuq. Takpiksiliğniqsuq. ²⁶ Qiniñlasipkaanikamiñ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Aillaagañ, aglaan nunaaqqimun utiqtiğniğnak.”

Peter-m Uqautiginiğaa Kisuutilaaja Jesus-ñum

²⁷ Jesus aullağniqsuq piqatigiplugich maliguaqtini nunaaqqiñun qaniñanun Caesarea Philippi-m. Iglituağimikni apiqsruğniğai, “Kisuunivatña makua iñuich?” ²⁸ Tamatkua kiuniğaat, “Ilañisa iñuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilañisa Elijah-ñuniplutin, atlatlu sivuniksriqirauniplutin inilğaanima, itna uqağaqut.” ²⁹ Ilaan nipliutigai, “Ilsimi kisuunivisitña?” Peter-m kiuniğaa, “Christ-ñurutin Agaayyutim aqisruutigikkaña.” ³⁰ Jesus-ñum tiliñigai uqautitqunilugu kimun-unniñ.

Jesus-ñum Uqautiginiğaa Tuqutiksranilu Anipkakkautiksranilu

³¹ Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagaqsiñigai maliguaqtini, “Iğñiña Iñuum nagliksaagtuk-srauruq, suli sivulliuqtigruat suli qaukñiñisa agaayuliqsit suli aglaliqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayuakun uvlut añipkakkauğisiruq.” ³² Nalupqinaiyautigai tamatkuniña. Peter-m saniqpaktaagutillaklugu uqautinigaa Jesus taatnatchiñik uqaqunitlugu. ³³ Jesus-ñum takullakkaluaqamigich maliguaqtini iñiqtiğniğaa Peter, “Tuungaaq, aullağiñ uvamniñ atakkii isumanitchutin Agaayyutim isummasianik aglaan iñuich isumanatnik.”

³⁴ Jesus-ñum tuqluqmiñigai iñugayaat inmiñun maliguaqtimiñunlu nipliutiplugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksraigaa pisuñi, iqsriutilugu sannigutani aasiñ maligluna. ³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiagumiñ iñuñi tammaigisigaa aglaan kisupayaam tammaiymuñ iñuñi pigiluna suli pigilugu tusaayugaallataq anniqsuğiakun, taamna iñuugisipiaqtuq. ³⁶ Iñuum piññaktaagiñiñaugaluğaa suurapayaaña mar-ruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutçii. Sakuñurağniñiña atugumiñaitçuq sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitçaa iñuum iñuutçii. ³⁸ Iłapsi kannuğivalukkaatña ilisauttitkalu sivuğaatni iñuich killuuruat sayuñaruatlu. Taatnatun Iğñiñan Anutim kannuğigisipmigaaptuuq utiğumi kamanautiqagumi aapamisun piqasiğuni ipqitçuanik isağuliñnik.”

9

¹ Suli ilaniğai uumiña, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Iłanich marra iñuich tuquyumiñaitçut qiniñaiñiñaan Agaayyutim añaayuaqataa sanñiğun.”

Jesus-ñum Atlanñuqtilha

² Kiñuagun itçaksrat uvlut Jesus-ñum kayuniğniğai Peter-lu, James-lu John-lu aasii sivulliaqsiplugich iğgimun kisiisa. Qiniqtitlugich Jesus atlanñuğniqsuq sivuğaatni. ³ Atnuğaanj qivliqisiraaurahutin qatiqsiplutin aniutun, kia-unniiñ nunami salummagumiñaitçai qatiqsitluglugich. ⁴ Tavrakñatchiaq tamatkua qiniğmiñiğaiç Elijah-lu Moses-lu uqaqatigiaqsipmatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutiniğaa Jesus, “Iłisautrii, nakuunayaqtuq uvani ittuiñağupta. Nappaitquguptiğut nappaiñayaqtuğut piñasunik palapkaaksranik, atautçhimik ilipnun, atautçhimik Moses-mun suli atautçhimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuğviiłlapiagñiqsuq tupañapluni, taatnaqhuni ilisimanğiñiñiqsuq sumikun-niiñ uqağikkagmiñik. ⁷ Taatnaqsagtitlugich nuviyam qulañiutiniğai. Nipi nuviyamiñ tusağnaqsiniqsuq itnaqhuni, “Taamna ilaanuruq piqpagikkağa Iğniğaa, naalağniyumagiksi!” ⁸ Taapkua alaqtasikmata ilagikkak qiniğnainaniktigñiqsuk. Qiniłhiñiğniqsut kisanik Jesus-mik.

⁹ Iluqatin atqaaqsikamin taavrumakña iğgimiñ Jesus-ñum tiliñigai uqautigitqunitlugich qiniçkanit Iğniñan Anutim anitqilhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua tusaakamitruñ tillisaa qanuqsagviitkaluaqhutin apiqsruqtuutiaqsiñiğaat avatmun, “Qanuutauruaq una anitqilçiq tuqumiñ pivaun?” ¹¹ Tavra apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqağuuvat Elijah agqiqsuksrauniplugu sivulliluni?” ¹² Kiuniğai, “Tavra Elijah agqiqaagnaqtuq Christ-miñ itqanaiyağlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq Iğniña Iñuum nagliksaallapiaqtuksraugisiñiñiplugu suli suksrağingigisiñiñiplugu iñunñun. ¹³ Aglaan nipliutigipsi, Elijah aggianiktuq. Iñuichaasiiñ anallaqlukkaat qanupayaaq, tuvraqlugu aglausimaruaq ilaagun.”

Jesus Nakuqsipkaiñiqsuq Nukatpiagruñmik Irrusiqlulinçmik

¹⁴ Tamatkua utiqamin atlanun maliguaqtañun tautunniğaiç iñugayaat suli aglaliqirit uqavaaqtuat maliguaqtinun. ¹⁵ Iñuich tautukamitruñ Jesus quviğusullapiaqhutin aqpaliqsruqhutin ilaanun pağniğaat. ¹⁶ Ilaan aglaliqirit apiqsruğniğai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpsi?” ¹⁷ Iłanata iñugaagruich nipliutiniğaa, “Iłisautrii, tikiutriruña iğniğikkamnik irrusiqluqaqhuni uqatlaiqsitlugu pitchanik. ¹⁸ Irrusiqluum

isiǵuvich iñuuhǵmun argaillutin uumakña argaqagutin igluktun aullaliksraqniñ anasiññuqsagvinmun ikniǵmun qamitlailaamun. ⁴⁴ [Tavrani qupilǵut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁵ Naagasuli isigakpich killuqsagtitpatin piiǵumagitin. Iuatlukkayaqtuq isiǵuvich iñuuhǵmun isigaiillutin uumakña isigaqagutin igluktun iktauliksraqniñ anasiññuqsagvinmun. ⁴⁶ [Tavrani qupilǵut tuquyumiñaitchut suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁷ Suli ilvich irigikkaqpich killuqsagtitpatin piiqsigumagiñ qaqluǵlugu. Iuatlukkayaqtuq ilipni isiǵuvich añaayuqautaanik Agaayyutim atautchimik iriqaññaqpich uumakña malǵuñnik iriqaǵutin iktauliksraqniñ anasiññuqsagvinmun. ⁴⁸ Tavrani

qupilǵut tuquyumiñaitchut

suli ikniq qamiyumiñaitmiuq.

Isaiah 66:24

⁴⁹ “Maanili iñuk inmiguuraq makitalgutillaakkaugisiruq iknikun. ⁵⁰ Taǵiuq nakuuruq, aglaan taǵium taǵiuǵniippan qanuq taǵiuǵniǵiñiaqpisiuñ? Taatnamik qanusriuhıqagıtchi taǵiutun, tutqiutiqaǵusi akunnapsitñi.”

10

Jesus İlisauriruuq Avitikon

¹ Jesus aullaqami tavrakña Judea-muñniqsuq igluanun Jordan-ñum kuunjan. Tavrani iñuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ñum ilisautiuraagaqsilǵiññigai.

² İlanich Pharisee-ñuruat tikitlugu uuktuaqsagñiaǵalualǵiññigaat, “Uvva, malıǵutaksrakuaǵnaqpa iñuum avitkumiun aǵnaqtıñ?” ³ Taavrumali kiunıǵai apiqsruutmik, “Qanuǵmi Moses-ñum tillisiqaqpassı?” ⁴ Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, İñuum aǵnaqtıñ avitchukkumiun qaıchıqiliun aglañnik avirrutiksranik aullaqtilluguasıñ.” ⁵ Jesus-ñum kiunıǵai, “Moses qaıchıruq taavrumıña tillitmik pitchıııipsıgun. ⁶ Aglaan aullaǵniııhani Agaayyun iñıqsipman supayaanik iñıqsipmiñıqsuq añutmik suli aǵnamik. ⁷⁻⁸ Taatnamik añutim unitkisıǵaa aapanılu aakanılu, aǵnamıknun ililuni atausıññuǵutikaasıñ. Tavra malǵuunñaiǵutik aglaan atausıññuǵısırık. ⁹ Taatnamik kia-unniıñ iñuum avitinniaqnagık Agaayyutim atautchimuktitaǵıkkak.”

¹⁰ İsiqamıñ tupıǵmun malıǵuaqtaiñ apiqsrutqılǵiññigaat taavrumuuna. ¹¹ Jesus nipliutıǵai, “Kisupayaaq avitchumi aǵnaǵmiñiñ aasıñ kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitñaglugu aǵnaqqaqtıñ. ¹² Naagaqaa aǵnam avitchumiun añutni aasıñ kasuutiluni atlamun taamna aǵnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ñum Agaayyutıǵai İlıǵaurat

¹³ İlanısa iñuich ilıǵaat Jesus-muutiniǵaıch aksıquplugich. Malıǵuaqtaiñaasıñ iñıqtiaqsıñıǵaıch iñuich tikiutrıruat ilıǵaanik. ¹⁴ Jesus-ñum ilıchugıkamıgıch iñuıñıñıǵai. Nıpliutiniǵai, “İlıǵaurat uvamnuktıtchıgık. Avrıaqtıunagıch ilıñıtñun atakkıı Agaayyutim añaayuqautaa añmaruq iñunun atrıqaqtıunun ilıǵaanik. ¹⁵ Itqagısiun una! Taapkua akuqtuqtıat añaayuqautaanik Agaayyutim ilıǵaurat akuqtıipmatun, kisimıñ taapkua tavrıñagısırıt.” ¹⁶ Tarra ilaan saǵlırıutıkamıgıch ilıǵaat, ilıplugich argañni ilıñıtñun agaayyutiniǵai.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtıuq

¹⁷ Jesus aullaqauraqman iñuum aqpalıqsruqñuni purvıginiǵaa itnaqlugu, “Nakuuruq ilısaurıı, qanuǵlunja piññaktaaqatlasıñıyaqıq isıutchıuamık iñuuhıǵmik?” ¹⁸ Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa, “Suvaata atchıqpinja nakuuruamık? Atautchıñhiñıaq nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹ İlısimagıtın tillısaurıat, ‘İñıuaqtıqnak, atlatuqnak, tıglıktıqnak, saǵlunak, saǵlutaqnak, kamagıluǵu aapan suli aakan.’” ²⁰ Taavruma iñuum kiugaa, “İlısaurıı, iluqaisa tamatkua tupıgıgıtka nutauııamniñaglaan.” ²¹ Tavra Jesus-ñum taurıñıǵaa piqpaksrıııkun itnaqlugu, “Atautchimık inuǵniqsutin. Aullaǵutin tunityakkıch

sulliñipayaagikkatin aasiñ qaillugich maniññaktatin inuqsraqtuanun. Ilvilli umialgutiqağumautin pakmani. Aasiñ taatnaanikkuvich maligluña.” ²² Iñuk tusaakami taavrumiña aliasuligniqsuq, aasiñ aullağniqsuq ihuñliuliqhuni atakkii suuraupkaqpaitluni.

²³ Jesus qiniqtuağatağaluaqamigich nipliutinigai maliguaqtini, “Qanutun sakiqnaqtigigisiva tamatkunani umialguruani isihksrañat Agaayyutim añaayyuqautaanun.”

²⁴ Maliguaqtai quvigusuniqsut taavrumiña nipliqman. Aglaan Jesus-ñum nipliutitqinñigai, “Iñilgaat, qanutun sakiqnaqtigiva [umialguruani] isihksrañat Agaayyutim añaayyuqautaanun. ²⁵ Qağanatlukkayaqtuq pikukturuum isihksraña ‘Traagun Mitqutim’ uumakña umialguruamiñ isignialiksrañaniñ Agaayyutim añaayyuqautaanun.”

²⁶ Maliguaqtai quvigutçhallapiagñiqsut, suli apiqsruaqsiplutin inmiknun, “Kiñami anniqsugisiñiqpa?” ²⁷ Jesus-ñum qiniqamigich irigruiñaqlugich nipliğniqsuq, “Iñuk anniqsugumiñaitchuq inmiñik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaagitlaplugu.” ²⁸ Tavra Peter-m nipliutinigaa, “Atañii, unitchikput sua iluqaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-ñum kiunigaa, “Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kinunigmiñik, aniaqatmiñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitungamiñik, unniiñ umialgutmiñik pigiluña suli pigilugu tusaayugaagiksuaq, tamatkua utigisirut iluqaitñik ilaanun tallimakiyatunaglaan marrumani iñuuligmi piyuaqsiugaluñağmiunniiñ, suli pigigisiplugu isuitçhuaq iñuuliq sivunigmi tikiumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivulliunasugiruat pakma aqulligugisiñiqsut aasiñ aqulliuruat sivulligugutin.”

Jesus-ñum Pinatchiğniğai Uqaqallı Tuqutauniağimniğliglu Anıtqikkauğimniğliglu

³² Ukua igligniqsut tunaanun Jerusalem. Jesus-ñum sivulliuqtuağniğai maliguaqtit kapyalillaktuat. Atlat iñuich maliqsruqtuat iqsilillaktut. Aasiñ katitaallakamigich qulit malğuiç iñugiaktigiruat uqautiaqsilğniğniğai tamatkua atuumaruaksrat inmiñun, ³³ nipliqhuni, “Atañii, Jerusalem-munñaqtugut. Iñuum aatchuutiniğaa Iğniña Iñuum qaukñitñun agaayuliqsinun aglaliqirinunlu. Tamatkua tuqutaksrağugniñağaat. Tavrani qaitkisigaat Jew-ñunitchuanun. ³⁴ Taipkua mitautigigisigaat suli tivvuaqtuğlugu suli anaumigmilugu, aasiñ tuqutkisigaat. Aglaan piñayyakun uvlut anıtqikkisilgitchuq.”

Aakauruam Inıqsruaña

³⁵ James-lu John-lu, iğnak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nipliqhutik, “Iñisautrii, apiqsruutiksraqağiptigiñ pisullapiakkaptiknik.” ³⁶ Tavra nipliutinigik, “Suqağukkaluaqpsik?” ³⁷ Taapkuak kiunigaak, “Aquppiqasrigikhutin uvvaami ilaqatikpuk taliqpiñi suli ilaqatikpuk saumipni pigaluaqtuguk taivrumani uvlumi aquvitkuvich kamañtuani atañvupni.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum nipliutigik, “Iñisimaniğuptiku apqusaagaksrautigikkaga apiqsruğayaitpaluktutik taatna. Imilhiñauvitku qallun imigviksrautigikkaga naagaqaa apqusaalhiñauvitku nañinnaqtuaq apqusaagaksrautigikkaga?” ³⁹ Taapkuak malğuk nipliutigaak, “Pilhiñauruguk.” Jesus-ñum nipliutigik, “Iliptik ilumutun imigisirutik alianaqtuamik imigaksrautimnik suli apqusaagisiplutik nañinnaqtuakun apqusaagaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunitchuña kimik aquppiruksramik taliqpimni unniiñ saumimni, aglaan Agaayyun qaiñniagik taapkuak inik tamatkunuña iñunñun itqanaiyautikkağmiñun inigitquplugik.” ⁴¹ Atlat qulit tusaakamitruñ ihuagiñiñiğaiç James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ñumli inmiñuutiniğai aasiñ nipliutiplugich, “Iñisimarusi añalatinich Jew-ñunitchuat añalanniğlugaqtılaañatnik iñunñitnik, suli kamañniqsrañisa naqititçhuuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittuksraunitchuq akunnapsitni. Kisupayaaq kamañğukkumi akunnapsitni savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Suli kisupayaaq qaukhusukkumi akunnapsitni savautrisuuyumauq iluqapsitnik. ⁴⁵ Iğniña Iñuum agğinitchuq iñunñun savautityağuni aglaan savautrityaqhuni suli qaitçhaqlugu iñuulki tasuqsautiksrauplugu iñugiaktuanun.”

Jesus Qiñitlasitqipkaiñiqsuq Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus maliguaqtiniñu tikiumaniqsut Jericho-mun. Aasiiñ aullalgitñamin Jericho-miñ qiñitlailaq injiulauraagñiaqti aquppiñiqsuq tumitchaam saniğaani, atilik Bartimaeus-mik igñiña Timaeus-ñum. ⁴⁷ Qiñitlailam ilitchuqkiamiuñ Jesus Nazareth-miu apqusaa-gaqsiñiplugu tuqluğaaqsiñiqsuq, “Jesus, kinuviana David-ñum, anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaña injilğanimma. Nagligillanñianña.” ⁴⁸ Iñugiaktuat iñiqtiğaluagñiğaat nipaisaaquplugu, aglaan nipitusipsaağniqsuq, “Kinuviana David-ñum, nagligillanñianña.” ⁴⁹ Jesus nutqaqtigami tiliñigai tikiutitquplugu. Tamatkua utlanñiğaat qiñitlailaq nipliutiplugu, “Quviatchaugigiñ, makillutin. Tuqluğaatin.” ⁵⁰ Quyalicpagitluni mak-srikami quppigaagñiutigalugu aqpaqsruğniqsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ñum apiqsruğniğaa, “Suvaata akku tuqlullaviña?” Qiñitlailam uqautiniğaa, “Iñisautrii, qiñitlasitqipgukkaluaqtuña.” ⁵² Uma kiugaa, “Itqanainaniktigñiqsuq ukpiqsrihipkun.” Tavrakñatchiaq qiñitlasiñiqsuq. Nakuqsiliqami maliutigaluguuğniğaa Jesus.

11

Jesus-ñum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Qaniñani Jerusalem Jesus iglauqatañu qalliñiqsut nunaaqqiuraanñun Bethphagemun suli Bethany-mun ittuanñun iñginani atiqaqtuam Olives-mik. Jesus tuyuqagñiqsuq malğunñik maliguaqtimiñik nipliutiplugik, ² “Nunaaqqiuramukkitik. Taamunaaasii isipqauraguptik paqitkisigiktik pituksimaruaq nuğğaña natmaksigvium natmaksigvigimailaq sivuani. Pituiğlugu uvunautiyatku! ³ Kia iñuum apiqsruqpatik suvaata pituiğñiaqmagaan nipliutiyumagiktik, ‘Atanguruam inuğigaa aglaan utiqtitkisiyaa qilamik.’” ⁴ Taapkuak tarra aullağniqsuk. Paqinnigaak natmaksigvium nuğğaña tumitchiani pituqaqtuaq paanani tupqum. Tarra pituiğñigaak. ⁵ Taatnaluni iñuilli qichaqtuat tamaani nipliutigaik, “Ukuqtiik, suniaqlugu una pituiqpitku?” ⁶ Aikñiqsuak taapkuak kiggutiniqsuk Jesus-ñum tillisaatun. Iñuilli taapkua aullaqtinnigaich. ⁷ Taapkuak taamna nuğğaq Jesus-muutiplugu, aasiiñ quppigaatik mattaqlugik iliñigaik taavrumuña nuğğagmun. Jesus natmaksiaqsiñiqsuq. ⁸ Iñugiaktuat iñuich quppigaatinñi siamitkaqsiñigaich apqutmun, suli ilanich akiguiñik napaaqtum navguqlugich illiuaqaiñiqsut apqutmun. ⁹ Iñuich sivuagun Jesus-ñum suli tamatkua aquagun nipruagaqsiñiqsut, “Hosanna. Nangaglakput Agaayyun!

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqağliuñ tikitchuaq piqusiqhuni Ataniğmik. *Psalm 118:25, 26*

¹⁰ Agaayyutim piliutiqağliuñ taamna anjalatchiaqsiruaq pakma sivulliaptiktun David-tun.

Nangakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami qilani. *Psalm 148:1*

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-munñiqsuq. Tavruraqami isiqhuni agaayyuvikpanmun, qiñiqtuagatağaluqaami aniñiqsuq. Tanuğaksipluni aullağniqsuq Bethany-mun piqatigiplugich qulit malğuk maliguaqtini.

Jesus-ñum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹² Uvlaakuqman iluqatin pisuktuqaqamin Bethany-miñ Jesus niğisuligñiqsuq. ¹³ Tautunniğaa asirrisuuruaq napaaqtuq unavaniñ akutuqpaliqağniqman. Tarra takuniğaa asirritmanaağiaqlugu. Tikitñamiuñ suqagñianğitchuq. Akutuqpalihiñanik paqittuq atakkii pukunnaqsingitlunisuli. ¹⁴ Jesus-ñum nipliutigaa napaaqtuq, “Kia-unniñ iñuum asiaqtuğvigitqikkumiñaitchaatin pakmakñaniğlaan.” Maliguaqtañ tusaaniğaat taatnaqman.

Jesus-ñum Suaqluiyaiha Agaayyuvikpauramik

¹⁵ Tikitñamin Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq agaayyuvikpanmun. Anitkaqsiligñigai tunisiullaqtuat suli tauqsisuktuat taavrumakña agaayyuvikpanmiñ, ulğutqataqlugillu

niggiviich akiñik simmiqsugviich suli aquppiutanich tunisiullaqtuat tinmiagruuranik tunillaautiksrauranik, ¹⁶ suli kiñaunniñ akiyaqtitchumiñaiññigaa tuniakstranik agaayyuvikpakuaglugu. ¹⁷ Iisautiniğai iñuich, “Aglausimaruuq,

‘Uvaña tupiğa taiyuutiqağisiruq

iñupayaat agaayutyuqtuğviatnik.’

Isaiah 56:7

Aglaan ilipsi iriqtuğviliutinigiaksi tigliniaqtinun.” ¹⁸ Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit tusaakamitruñ taamna, pakaagiaqsiññaat qanuq taimma piyaqquğuklugu. Nuyuağiliutinigaat atakkii iluqatin iñuich quvigusuutigiplugich Jesus-ñum iisaututai. ¹⁹ Unnuksraaqman Jesus aullalgiññiqsuq nunaqqimiñ piqatiqaqhuni maliguaqtimiñik.

Iisaaksraq Pannaqluktuamiñ Napaaqtumiñ

²⁰ Suli uvlaağuuqman apqusaqaqamin taututqinñigaat asirrisuuruaq taimña napaaqtuq. Pannaqluñniqsuq kanjituummagmi. ²¹ Peter-m itqaqtilgiññigaa imña atuumaruq aasiñ nipliutiplugu Jesus, “Iisautrii, asirrisuuruaq napaaqtuq piunillaqsruqtikkan paniqtigniqsuq.” ²² Jesus-ñum kiugai, “Ukpiqsrishichi Agaayyutmik. ²³ Iumutun uqautigipsi, Nipliutigupsin iğgiq, ‘Ki, nuutittin igitaulutin tagiumun’ atuumagisipiaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpigillapiagupsin iluqnaugusi taatna atuumagisinilugu, tavra savaanupkalhiñaugiksi. ²⁴ Taatnamik nipliqsun, qanutchipayaat kipiğniugutigikkasi agaayyutigigupsigik ukpigitchi akuqtuğinilugich, suli piginiagisi. ²⁵ Agaayugupsi, natqigutimaagumagisi ilagikkasi qanutchimik akikñaqtuutiqağniğupsi. Taatnağupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaagisigaasi killuutipsitñik. ²⁶ [Natqigutrisimaitkupsi iñuñnik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqa?

²⁷ Utitqikkamin Jerusalem-mun, Jesus isiğniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tikiññaat ²⁸ apiqsruqlugu, “Kia aatchuqpatin aňalatchiğmik savautiplutin tamatkuniña? Kia sanjiksriññiqpatin taatnatun?” ²⁹ Jesus-ñum kiuniğai, “Apiqsruğniagipsi atautchiñhiñamik apiqsruutmik. Kifulgupsitña uqautigisigipsi aňalatchiğkun tamatkuniña savalgutilaamnik. ³⁰ Nakiñña John aňalatchiğnikpa ilaan paptaaqtitchisilaanjanik? Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ? Uqautisitña.” ³¹ Taapkua uqqaagiaqsiñiqsut inmiknun, “Kiuguptigu pakmakñaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpigiññiqpisin John?’ ³² Naagaqaa uqagumiñaitchugut aňalatchiğha iñukmiqnisaunilugu.” Ilinisa sivuugaginigaich iñuich, atakkii iñupayaaq ukpigiğipiagniğaaq John sivuniksriqirauniplugu. ³³ Taatnagaluqaqamin kiulhiññaat Jesus, “Uqautilguiññiğiptiğin.” Jesus-ñumli kiugai, “Uvañaptuuq uqautiyumiñaitmiñiğipsi nakikña aňalatchiğniklunja tamatkuniña savaaqaqtilaamnik.”

12

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

¹ Tavrali Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-ñuruanik atrikusautmik. “Unaguuq iñuk nautchiiviqağniqsuq. Nautchirriğviliuğniqsuq, sapukutchiqlugu avataagun, nivakhuni misuğuliuğviksramik, nappaipluni nasiqsruğvinmik, tarraasiñ atukkirutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaanikami aullağniqsuq unasiksaamun nunamun. ² Katitchiñagsipman nautchiiviqaqtuaq tuyuqağniqsuq savaktaagrukniamik atugaksraqtuanun piññaktaaksrautni aitquplugu ilinjitñiñ. ³ Tamatkua taamna tigukamitruñ anauliğniğaat, aullaqtitluguasiñ saagailaaqlugu. ⁴ Una tuyuqatqinñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaqlugu niaquagun, aullaqtinnigaat uqapiluutiplugu. ⁵ Tuyuqatqilginñiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunnigaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyuğikkani iñuum nanjitqatapiaqtağniğaiç, ilanich anaarağaqługich, atlat tuqquttaqługich. ⁶ Uvvaguuq taamna nautchiiviqaqtuaq atautchimik iğniqağniqsuq

piqqagikkagmiñik. Aqulliuplugu tuyuginigaa itnaqhuni, ‘Tamatkua talugigisivalukkaat ignigikkağa.’ ⁷ Aglaan taapkua nautchiiriqirit inmiknun uqağniqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’ ⁸ Atugaksraqtuat tiggugunniğaataat igniña, aasiiñ tuqqutlugu iginnigaata taavrumakña silataanun nautchiivium. ⁹ Qanuğniaqpa iñua nautchiivium? Utigisiruq tuqqutchağlugich taapkua nautchiiriqirit. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuunun. ¹⁰ Agliqisimasruknağiksi Agaayyutim uqałha:

‘Uyağak tuppirt ayakkanat,
taamna uyağak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni.

¹¹ Taamna atanğum savaagigaa

suli quvinaqtuanunasugigikput.’ ”

Psalm 118:22, 23

¹² Jew-ñuplutinj sivulliuqtit ilisimanigaata uqaqtuutigiplugu atrikusautmik akikñaliqtinj. Taatnaqlugu tigusulicpiavsaagaluagñigaata Jesus maatna aglaan taluqsrağniqsut iñunñik. Aasiiñ qanuusiksraiqaaminj uniñniğaata.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹³ Jew-ñuplutinj sivulliuqtit tuyuginigaich ilañich Pharisee-ñuruat suli Herodkuaqtuata pitchaqtuuplugu Jesus apiqsruqtuutunik. ¹⁴ Tikiumakaminj nipliutinigaata, ‘Ilsautrii, ilisimarugut nalaunñaruajutilaaqnik sugisunjaqnagu qanuq iñuich isummatiqaqtilaanat. Suginjtmigiñ iñuum suurautilaanja, aglaan ilsautrirutin Agaayyutim iñuuniagvigitqukkananik. Maligutaksrakuagñaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? ¹⁵ Akiliiruksrauvisa tax-sinik naaga akiliññianjtpisa?’ Aglaan Jesus-ñum ilisimanigaa ukpiññağutaata nipliutiplugich, ‘Suvaata uuktuaqpisitña? Kiata aatchuqsitña qinillaaksramnik maninjmik!’ ¹⁶ Tamatkua aatchuqmatni manjuramik apiqsruğniğai, ‘Kisumik atriqagñiqpa?’ Kiunigaata, ‘Caesar-mik.’ ¹⁷ Jesus-ñum nipliutinigaata, ‘Utiqtitchumagiksi pigikkaña Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutim sua-samna pigikkaña Agaayyutim.’ Tamatkuatarra quvigusuutiginiğaata nipliutipmatinj taavrumiña.

Apiqsruun Anjikkaułikun Tuquliğmiñ

¹⁸ Tavra ilañich Sadducee-ñuruat Jesus-munniqsut, taapkua nipliğuuruata tuquruata anjitiqlaiññiplugich. Ilinisa apiqsruğniğaata, ¹⁹ ‘Ilsautrii, Moses-ñum uqautigaatigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anjun ilaqatituaqtuq tuqukpan qitunğigaluaqani, taavruma anjutim aniqataan ilaqatniktaagiraksrağiniğaa uilgağnaaq qitunğisilugu anjutmik ilisimanaguniasiiñ tuquruam qitunğagitilaanjanik. ²⁰ Uvva uqaqtaunurur itna, Ilaatniguuq tallimat malğuch aniaqatigiich. Anayukñum nuliagiliutinigaata una ağnaq, tuqupluniasiiñ qitunğigaluaqani, ²¹ suli tuglian nuliagiliutilgiñniğaa taamna ağnaq aasiiñ tuqulgitluni qitunğigaluaqani, taatnatunsuli piñayuak. ²² Tarra taatnatunsuli tallimat malğuch nuliaginiğaata qitunğigaluaqatinj. Aqulliupluni ağnaq tuqupmiñiqsuqtuuq. ²³ Taivrumanij anjitiğmi makitqikkuminj nalliata nuliagigisivaun? Atakkii iluqatinj tallimat malğuch nuliaginiğaata.’

²⁴ Jesus-ñum kiugai, ‘Naluniqpsiun nalaunğiqsi? Naluniğiksi Agaayyutim uqałha aglausimaruqa ilaanlu sanña. ²⁵ Tuqunaruata anjitiqikkuminj atrigigisigaich isagulgich atakkii ilaqatniktułiq itchumiñaitchuq pakmani. ²⁶ Agliqisimasuknağiksi makpiğaanñi Moses-ñum anjitiqikun tuquliğmiñ—Agaayyutim nipaa tusağnaqtuq ikualaruamiñ uqpi-gauramiñ itnaqhuni, ‘Uvaña Agaayyutaa Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu.’ ²⁷ Kanjqsimaiññiqsusri. Agaayyutiginjtkaat tuqunaruata aglaan agaayyutigiplugu iñuuruata. Taatnamik kinnirusi ilipsitñun.’

Kamanağniqsranjat Tillisit

4 “Uqautitigut, qakugun tamanna atuumaniaqpa? Suli sukun ilitchuqutigun ilitchugigisivisa iluqağmin tamatkua atuumaaqsikpata?” 5 Jesus-ñum uqaqsiñigai, “Qaunagiyumausi; kisumun iñunmun kinnipkağniaqasi! 6 Iñugiaktuat tikiumagisirut atuğlugu atiga nipliğutin, ‘Uvaña Christ-ñuruña’. Kinnitñikkisirut iñugiaktuanik. 7 Ihuilliugniaqasi tusaqsraqağupsi aņuyañmik maani naagaqaa uņasiktuani. Aglaan isukhitchumiñairgaqtuqsuli. 8 Nunaaqqich akikñaqtuligisigaich atlat nunaaqqich, suli atanguviich akikñaqtuligisigaich atanguviich atlat, nuna iliqsraqisuruq atlakaagiiñi nunani. Itkisipmiuq nigisunnaq suli ihuilliuiq. Tamarra tamatkua aullağniisaagigisigai nagliksaalhum.

9 “Aglaan qaunakkiagikkumausi ilipsitñik. Qaitqatagisigaasi uqaqsittaaqtitchirinun, suli ipigaqtuğisiyaasi katrağvinñi. Tikiutigisigaasi kavanauruanun umialguruanunlu pisigiluna. Tavra piviksraqağisiñiqsusi ilisimaraulusi. 10 Tamatkua atuumagaluaqtit-nagich quliaqtuağigisigaat tusaayugaagiksuaq iñunmun nanipayaaq. 11 Qakugun tiguk-pasi aullautilusi uqaqsittaağvinmun isumaalusunaqasi sivuani piviksram sumik uqak-srapsitñik. Taivrumani Ipqitchuam Irrutchim ilisautigisigaasi nipliutiksrapstñik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uqağisuruq ilipsigun; nipliyu-miñaitchusi. 12 Aniaqatiunuruat qaitqataligisigaich aniaqatiutin tuqqtaksraulugich, suli aapagikkatin igñiguruat. Ililgaat akikñaqtuligisigaich aņayuqaatin unniñ tuqqtak-sraulugich tamatkua. 13 Iñuich nanipayaaq uumigigisigaasi pigiluna. Aglaan Agaayyu-tim anniqsuğisigaa sivutmuulguruuq isuanunaglaan.

Tatamnapiagataqtuaksraq

14 “Iñuk agliqiruaq ukuniña kanjisi! Tautukkisigiksi nagğunallapiagataqtuaq qikağuni tavrani qikağviksraqviginisağmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut igğiñun. 15 Iñuk innigumi tupqum qaani isigniaqani saagaksraqsiuğiağuni tupqum iluaniñ. 16 Suli taamna qakma nautchiivinmi utigniaqani saagağniağuni atnuğamiñik. 17 Qanutun tatamnaqtigigisivat tamatkunani sinaiyauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. 18 Agaayyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi. 19 Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatlullapiagniaqtut qañapañniñaglaan Agaayyutim nuna iñigataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaaqtigitqikkumiñaitchut aquagun taavruma. 20 Aasiñ Atangum ilaññaqtaañsuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkaayumiñaitchuq, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkañi ilaññaqtaagisigai taipkua uvlut. 21 Taimanigun kia iñuum uqautikpasi, ‘Atañii, uvva Christ-ñuruuq Agaayyutim akiqsruutigikkaña’ naagaqaa uqautikpasi ‘Atañii, ilaa taimña’, ukpiginiaqagich. 22 Anniqsuqtinñuat suli sivuniksriqirinñuat iligisirut savaaniglu quvinaqtuaniglu. Taavrumuuna kinniñağniğaiç Agaayyutim piksraqtaañi pisagiyumiñagumisigik. 23 Taatnamik qaunatqiağikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkuniña iluqañitñik pinaiñnaisa.

Agğilha Igñinjan Iñuum

24 “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna ihuilliugutiqpak, siqiniq taaqsigisuruq,

suli tatqiq qaumağingiguni.

25 Uvlugiat katakkisirut qilañmiñ,

suli qaummatipayaanj silam nuktitaulutin inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

26 Taivrumani uvlumi iñuich tautukkisigaat Igñinjan Iñuum agğiqsuaq nuviyakun piqağuni kamañaqtuamik sañjimik kamañautituummagmi. 27 Taamna tuyuqağisuruq isagulinik katitchityaqtuanik atautchimun Agaayyutim piksraqtaagikkañiñik nakikñapayaaq.

Ilsaaksraña Asirritlatchuam Napaaqtum

²⁸ “Iisaaqagitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq nauñuraaqsiivaalukman qiniñnaqsiuraaqsiptomata akutuqpaliksrai ilisimarağigiksi upingaam qalliha. ²⁹ Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimarisigiksi isuksram tikiu-maaqsiha. ³⁰ Ilumun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. ³¹ Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqałitka piigumiñaitchut.

Pivia Aggikksrajan Ilisimaraitchuq

³² “Kia-unniiñ iñuum nalugaa taimanigun Iğniñan Anjutim qakugun aggikksraja, uvaña unniñ isağulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa ilisimagaa. ³³ Qaunatqiağiksılısi, itqummaağikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumalikksraja. ³⁴ Atrigaqtuq umialinmik aullaqtuamik uñasikuamun nunamun unitchipluni tupigmiñik. Sanjiksriniñigaa pirigikkani savaaksrajanik, tilipluguasiiñ talum munaqsraa qaunatqiağiquplugu. ³⁵ Taatnamik itqummaağikkumausi atakkii nalugiksi qakugu añaayuqaña tupqum aggikksrajan, unnuami naaga unnuagruami naaga uvlaatchaurami unniñ uvlaami. ³⁶ Aggigumi tavrakñatchiaq paqingitchumagaasi siñigusi. ³⁷ Nipliutigikkağa iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iñupayaanun, Itqummaağikkumausi!”

14

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Atuumagaluaqtitnagik malğuk uvluk Jew-ñuruat nigiqpagvikaanatalu atilik Apqusaakkaułigmik sulı nigilhata puvlaksigniğilaamik qaqqumik, qaukñinisa agaayulıqsit sulı aglaliqirit pakağiniğaat qanugimña tigusuklugu Jesus irigaqtuğutin tuqulluguasiiñ. ² Aglaan ilinich nipliğniqsut, “Nigiqpagvikaam uvluani taat-nağnianğitchikput. Iñuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tiprağiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ñum atniğñautiqaqtuam auyugaqtu-amik. Aasii nigipkaqlugu ağnam tikiñniğaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqsruğutmik atiqaqtuamik Nard-mik. Taavruma añağniğaa nakasruññaña kuviklugu uqsruğun Jesus-ñum niaquanun. ⁴ İlanisa iñuich ihuaginilğiniğaat aasiiñ avatmun nipliçhutin, “Suvaata una piilaamun uqsruğun atuqpa? ⁵ Tuniñayaqtuq qaaniğlugu pinasut kavluutit taalanik aasii qaiłlugu manik naglinnaqtuanun.” Taatnaqhutin uqapiluktut akiknaqlugu ağnaq. ⁶ Jesus-ñum nipliutigai, “Suginaiqsun! Suvaata ihuilliuqtitpisiun taamna ağnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamik uvañnun. ⁷ Naglinnaqtuat itchağataqtut. Taimma qanun savautilhiñaugisi nakuuruamik piyumiñağupsi, aglaan nayuutilhaiñağumiñaitchuña. ⁸ Ağnaq savaaqaqtuq piyumiñakkağmiñik. Tiprağiksagaa timigikkağa itqanaiyautiplugu iluvikkaułiksrajanun. ⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagikpatrun tusaayugaagiksuaq iñuich uqautigigisigaat nalupqinaiglugu ağnam taavruma taatnaħa itqakku-tauluniasii ilaanun.”

Judas Anıqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, ilanat qulit malğuich malıguaqtit, utlautiniqsuq qaukñitñun agaayulıqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitñun. ¹¹ Tusaakamitrun quviasulıgnıqsut, sulı akiqsruğniğaat aatchuğuklugu maninñik. Tavrakña Judas utaqqiaqsiñıqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisuğnaqsılıgu.

Jesus Nigiqatauniqsuq Malıguaqtimiñi Nigiqpagviani Atilinmi Apqusaakkaułigmik

¹² Sivulliqpiani uvluani nigiqpagvikaam puvlaksigniğilaamik qaqqumik ipnaiyaaq tuqqutauruqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkaułıgmun. Jesus-ñum malıguaqtaiñ apiqsruğniğaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut nigiqpałiksraptiknik atilinmik Apqusaakkaułıgmik?” ¹³ Jesus-ñum tuyugigik malğuk malıguaqtinıni nipliutiplugik, “Nunaaqqimukkitchik. Tavrani paagisigiktik iñuk saagaqtuag qikumik imiqagvinmik. Malikkumagiktik.

14 Napmun isiqqan nipliutiyumagiktik tupilik, ‘Iisautri nipliqsuq, nanili iniqaqpich niggiiviksramnik ipnaimik atiliñmik Apqusaakkauñgimik piqasiqluñja maliguaqtimnik?’

15 Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraallagviñmik inituruamik qulligmi inimi itqanailaamik inuqsrañaiqlugu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.” 16 Jesus-ñum maliguaqtai aullaqtut nunaaqqimukhutiñ. Paqinniñgaat nipliñha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutiñ nigiqpagviksramun atiliñmun Apqusaakkauñgimik.

17 Anaqaksraaqman Jesus tikiññiqsuq piqatigiplugich qulit malguich. 18 Nigipkaqlugich Jesus-ñum nipliutigai, “Ilapsisamma nigiqatigikkañma aatchuutigigisigañja.” 19 Taapkua aliasuliññiqsut nipliutiplugich atausiuttaaqhutiñ, “Uvaña pivina?” atlatsuli, “Naaga uvaña?” 20 Jesus-ñum kiuniñgai, “Ilapsisamma qulit malguuplusi ittuasi misuksiqatigikkañma puggutamiñ. 21 Iñuk agaayyutitñaqtauruaq nalunaiqsuq tuquruksrauruq tuvraqlugu aglausimaruq ilaagun. Nakñuñ iñuk tamna aatchuiruaq Iñuñmik agaayyutitñaqtauruamik! Ihuatlukkayaqtuq taimani aninitchumi.”

Atangum Nullautchigvia

22 Tamatkua nigilgataqtitlugich Jesus-ñum tigummiplugu qaqquq quyyatipluguasiiñ avguqlugu qaiññigaa maliguaqtimiñun nipliuhuni, “Tigulugu niggiisiñ, taamna timiga.”

23 Jesus-ñum tigukamiñ qallun quyalgitlugu Agaayyun, qaiññigaa tamatkununa imiqsillaavigipluguasiiñ. 24 Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iñugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluñniqsuñgaa akiqsruutni. 25 Nipliutigipsi, imitqikkumiñaitchuñja asiam misuñuanik taivrumuñaaaglaan imigviksramnun nutaakun añaayyuqautaani Agaayyutim.”

26 Tavra atuaniñkamiñ atuutmik aullañniqsut iggimun atiliñmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piilaagñiañhanik

27 Jesus-ñum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqutigiluna. Atakkii aglausimaruq,

‘Tuqqutchiruñja munaqsrimik,

taatnamik ipnaich siamitkisirut.’

Zechariah 13:7

28 Aglaan kiñuagun añitqianikkuma aullañisiruñja sivupsitñi Galilee-mun.” 29 Peter-m nipliutigaa, “Iluqatiñ unitkaluaqpatinunniñ, nikatchakkumiñaitchuñja.” 30 Jesus-ñum itnaññigaa, “Uqautilakpiñ, marrumani unnuami aqargiqpak qalguqtañaluaqñagu malguñniaglaan piilaagutigigisigikma piñasuniaglaan.” 31 Aglaan Peter nipliqsuq qapinaiqhuni, “Tuquluñjaunniñ nayuññañgikpiñ. Piilaagiyumiñaiñaiñgikpiñ sumiunniñ.” Taatnatuntuuq nipliomiñiqsut iluqatiñ.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

32 Jesus-lu maliguaqtiniñlu tikitñamiñ nunagiksañanun atiliñmun Gethsemane-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitchi uvani agaayutyatilluna.” 33 Piqatiginiñgai Peter-lu, James-lu, sulì John. Uqumailiullapiagñiqsuq nagliñnaqsipluniunniñ irrutchiñmigun

34 nipliuhuniasiiñ, “Arrii, uqumailiullapiagñiqsuñja. Alianam pisagilhiññaaguqtañgañja. Tavraniittuallagitchi qaunaksruqasillagluna.” 35 Taavunaqtaallakhuni sitquñniqsuq nunamun agaayupluniasiiñ nagliksaaguniluni piñagumiñaaqpan. 36 Itnañniqsuq, “Abba, Apaañ, suapayaaq añalatkiñ piñqaluañgiga nagliksaagutiqpak uvamniñ. Aglaan pisulhiñ atuumayumuq, pisuliginiñlaapkun.” 37 Jesus-ñum utiqami paqitlugich siñiktuat nipliutiniñgai Simon Peter, “Simaan, siñikpich? Munañiuraallakkumiñaiññiqpichunniñ akkuvauraq?”

38 Tavra nipliutilgiññigai, “Siñiniasuñaqasi agaayulusilu, ukpiqsrisingitichumañsilì uuktuakkaugupsi. Iñuk ilumutun piyummatiqagaluahuni irrutchiñmigun, aglaan timimigun sayaitchaqtuq.” 39 Jesus aullatqinñiqsuq agaayutyahuni sivuanisun. 40 Utiqami paqilgiññigai siñiktuat, irratiñ uisalguillillaklugichunniñ. Taatnamik kiuqausiksraññigaa. 41 Utiqami piñayuakni nipliutiniñgai, “Kiikaa, siñigitchi qanutun minguiqsuñsilu. Aglaan siñikpañnitusi. Uvva

aatchuutauliksrana iñuum Igñinan tikitchuq anjalatagiyumiñaqsiplugu killuliqirinun. ⁴² Makillusi, utlaglavut, atanji tunirigikkaga imma tikitchuq.”

Jesus Tiguniġaat

⁴³ Jesus uqaqtillugu Judas, ilanar qulit malġuich malġuaqtaiñ tikiññiqsuq. Agġiqasiqhuni iñugiaktuanik iñunnik, saviqaqhutin suli anautchiraqhutin. Qaukñich agaayuliqsit, aglaliqiritlu suli sivulliuqtigruat tuyuġiniġaich. ⁴⁴ Taavruma tuniritñiktuam ilaanik qaiññiġaa itnaqhuni ilitchuġipchautigigisiñiplugu, “Taamna kunikkaġa, tavra ilaanuġisuruq. Tiguyumagiksi aullautiluguasiiñ qaunagilugu.” ⁴⁵ Judas-ñum tikirgauraqamiun Jesus nipliutiniġaa, “Ilisautrii,” kuniklugu. ⁴⁶ Aasiiñ tamatkua tiggucħunniġaat. ⁴⁷ Ilanara malġuaqtaiñ qichaqtuam amuliqamiun savikpani anauniġaa savaktaat qaukħiata agaayuliqsit, siutaiqsiqlugu. ⁴⁸ Jesus-ñum nipliutigai, “Suvaata tigutyacqpsitna savikpaliraaqħusi anautaniglu? Savvaqħuktaunasugivisitna? ⁴⁹ Uvlutaugagipman agaayyuvikpanmi ilisautiplusi naagauvva tigullaitchipsitna, aglaan aglaksimaaqtuaq taatna Agaayyutim uqaħhani ittuksraupluni.” ⁵⁰ Tarrali malġuaqtai iluqatin suksraaqħugu qimanñiqsut.

⁵¹ Nukatpiaq, malġuaqtaiñ ilanar, atnuġaaqagñiqsuq qalipquahñamik. Tiguliqsaqman-ituuq ⁵² qalipquani unitlugu qimanñiqsuq atnuġaunnani.

Jesus Uqaqsittaagvini

⁵³ Taapkua tigusiruat pituigun tasiuġniġaat Jesus qaukħiatnun agaayuliqsit, kati-maruanun iluqatin qaukñich agaayuliqsit sivulliuqtigruat aglaliqiritlu. ⁵⁴ Peter malikmiñiqsuq unasiuraaqħuni silataanunaglaa igluqpanan agaayuliqsit qaukħiata. Aqup-piqataunikuq qaunaksrini naniaqtuaqhuni ikniġmi. ⁵⁵ Qaukñich agaayuliqsit suli iluqatin uqaqsittaagtitchirit pakaaqagñiqsut agvisiksrananik akiknaġlugu Jesus tuqqutħukħugu, aglaan paqitchitlaiññiqsut. ⁵⁶ Iñugiaktuat ilisimaraugaluqtut akiknaġlugu, aglaan ilisimaruaruat atinjtqataqtut. ⁵⁷ Tavra ilisimarit ilanar makinniqsut akiknaġlugu nipliqħutin, ⁵⁸ “Tusaagikput nipliġman, ‘Piyaqquġisigiga agaayyuvikpak iñiqtauruuq arganik, aglaan pinayuakkun uvlut nappaiñiaqtunja atlamik iñiqtaunjtħuamik arganik.’ ” ⁵⁹ Ilisimaritunniñ taapkua piqasiutilguiññiqsut taavrumuuna. ⁶⁰ Qaukħiat agaayuliqsit makinniqsuq sivuġaatni. Tarra apiqsruġniġaa Jesus, “Kiggutiksraitpiun una ilisimarit uqaġikkaħat akiknaqhutin?” ⁶¹ Aglaan Jesus nipaisaaqtuq uqaħitluni sumik.

Apiqsrutqilgiñniġaa qaukħiata agaayuliqsit nipliqħuni, “Christ-ñuvich, Igñina Nanġakkauruam Agaayyutim?” ⁶² Jesus-ñum kiuniġaa, “Tarra, Ilaanuruja. Tautukkisigiksi Iñuum Igñina aquppikpan taliqpiani Saħnipayaalgum qiniġisiplugu atqaqpan nuviyakun qilañmiñ.” ⁶³ Qaukħiata agaayuliqsit alikuġniġai atnuġaani nipliqħuni, “Inuqsranaiqsugut ilisimaraurukramik! ⁶⁴ Tusaagiksi uqaġniqħuuta! Qanuq sivunniġniqpsisi?” Iluqatin katimaruat tuqqutaksraġuġniġaat. ⁶⁵ Ilanisa tivvuaqtuqlugu, irrak matuqqaqħugik anaumikkaat apiqsruqlugu, “Ki, nalautħaġiñ kimun anaumiktilaaqnik.” Taatnaanikmata qaunaksrit tiguplugu pattanġaat.

Peter-m Jesus Piilaagigaa

⁶⁶ Peter itillugu silataani uqaqsittaagvium tikiñniġaa aġnam savaktaan qaukħiata agaayuliqsit. ⁶⁷ Uuma tautukamiun naniaqtuaqtuaq inmiñik ilisaqħiġniġaa nipliutiplugu, “Ilvittuuq piqatigipmikħatin Jesus Nazareth-mium!” ⁶⁸ Peter piilaaqtiqtuq, “Naluruja. Kanjqsimanjtħiga qanutħimik uqaqtilaan.” Nuktaaqtitlugu aqargiqpak qalġuġniqsuq.

⁶⁹ Suli aġnam taututqilgitñamiun nipliutiniġai tamatkua qichaqtuat, “Uvvauna ilaġipmikħat.” ⁷⁰ Peter piilaatqilgiññiqsuq. Kinuagunsuli qichaqtuat tavrani nipliutiniġaat Peter, “Ilumun ilaġigaatin Galilee-ġmiunuplutin.” ⁷¹ Aglaan suviagaqsiñiqsuq itnaqhuni, “Agaayyutim anasiñnuqsagħina uqaħitkuma ilumutuuruamik. Nalugiga

kisuutilaana taavruma anutim.” ⁷² Tuglililugugu aqargiqpak qalgugniqsuq. Peter-m itqagñigai uqaligikkañi Jesus-ñum, “Aqargiqpak qalguqtagaluaqnagu malgunniaglaan piilaagutigigisigikma pinjasuniaglaan.” Itqagamion taamna qiagaqsiñiqsuq.

15

Pilate-muutiniġaat Jesus

¹ Tavra uvlaatchaurami qaukñich agaayuliqsit piqatigiplugich sivulliuqtigruat suli aglaliqirit suli iluqagmin uqaqsittaagtitchirit katimaniqsut sivunniughutin. Tamatkua Jesus qiliqtinnigaa. Qilgutilik tasikuaqlugu Pilate-muutiniġaat kavanaauramun.

² Pilate-ñum apiqsruġaa, “Uvva Jew-ñuruat umialigivatin?” Jesus-ñum kiugaa, “Tavra ilvich taatnaqtutin.” ³ Qaukñich agaayuliqsit pasiuġniġaat iñugiaktuatigun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriñiñiqsuq. ⁴ Pilate-ñum apiqsruġitkaa, “Kiggutiksraiñiñiqpich? Qanutunaglaan iñugiaktautigiruanik pasiuqpatin!” ⁵ Jesus nipliñgitchuq. Taatnamik Pilate quviġusunniqsuq.

Jesus Tuquruksraġuġaat

⁶ Ukiupayaaqman Jew-ñuruat niġiqpagvikaatni atilini Apqusaakkauġmik Pilate annaktitchiraġniqsuq atautchimik isiqtamik kisupayaamik pisukamin. ⁷ Akunġatni isiqtat iñuk inniqsuq atilik Barabbas-mik iñuaqatauruaq taapkua anuyakmata akiknaqlugu Roman kavamañatnik. ⁸ Iñugayaat Pilate-mukamitruñ qasriġiaqsiñiġaat pituiquplugu isiqtatq piragikimisun sivuani. ⁹ Pilate-ñum kiugai, “Pituiġitquvisitna Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹⁰ Ilitchuġiniġaa qaukñich agaayuliqsit qaitchiġhat Jesus-mik siqñataqaligimiktigun. ¹¹ Aglaali qaukñich agaayuliqsit akatchiñiqsut iñuñnik Pilate-ñum pituiġitquplugu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuġisiñiqpigu una taiguutiqaqtuaq Umialgatnik Jew-ñuruat?” ¹³ Iluqatin iñuich nipliqaqpanniqsut, “Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ñum apiqsruġniġai, “Suvaata? Savamaqluqaqpa?” Aglaan iñuich nipliqaqpaullapiagñiqsut, “Kikiaktuutisiun!” ¹⁵ Pilate-ñum quyalisuklugich iñuich pituiġniġaa Barabbas ilinittun. Qaitkamiun Jesus anuyyiuqtimiñun tiliñigai, “Ki, ipiġaqtuqsiun! Kikiaktuutinaqsiruq.”

Anuyyiuqtit Mitautigigaat Jesus

¹⁶ Anuyyiuqtit itqutiniġaat Pilate-ñum tupiqaqpanun, aasiñ katitquniġaich atlat anuyyiuqtit, ¹⁷ atnuġaaqlugu akisuruanik kaviqsaamik suli niaquusiplugu kakitlaġnanik aasiñ iliplugich niaquanun. ¹⁸ Kamagiñuagñiġaat sivuġaani nipliġhutin, “Uvvaguq Umialgat Jew-ñuruat!” ¹⁹ Anaullaġniġaat niaquagun anautamik suli tivvuaqtuqlugu sitquġvigiplugu sivuġaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruñ mattaqtinnigaa kaviqsaq silatiġuaq atipkaqluguasiñ ilaan atnuġaaniñik. Tavra aullautiniġaat kikiaktuutiviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sanniġutamun

²¹ Uvvaguq iglaullaġmin anuyyiuqtit paġniġaat iñuk atiqaqtuq Simon-mik utiqtuq nunaqqimun. Nunuriñiġaat iqsruplugu Jesus-ñum kikiaktuutiviksraña. Taamna Simon Cyrene-naġmiu aapanak Alexander-m lu Rufus-ñumlu. ²² Tikiutiniġaat nunañanun taiyuutilinmik Golgotha-mik mumiutiqaqhuni “Niaqum Saunġa.” ²³ Imiksritkaluagñiġaat asiam misuġuanik avuplugu sunaġnitchuamik. Aglaan Jesus imiñiñiġaa. ²⁴ Tamatkua anuyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra avikuġniġaich atnuġaani aasiñ saaptautigiplugich qanutchimik iñuk piksraquplugu. ²⁵ Nine-aklaaqman uvlaami kikiaktuutiniġaat. ²⁶ Aglaich pasikkusiñi iliniġaich niaquan qulaanun itna aglaklugich, “Umialgat Jew-ñuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutiriqatauniqsuk malġuk tigliniaqtik, ilaqataa taliqpian tunani suli ilaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriqirim tarra Agaayyutim uqalħa immiumaruq, “Irrutiniġaat savamaqluktuatun.”]

²⁹ Iñuich apqusaatquaat niaqulaniqsut nipliaplutin pisaanñatinik Jesus-mun, “Aa! Uqaguuruatin piyaqquhiñauniplugu agaayyuvikpak aasiiñ nappatqiglugu pinasuni uvluni, ³⁰ ki, anniqsuñ ilipnik, aasiiñ atqagiñ sannigutamiñ.” ³¹ Taatnatuntuuq qauklinisa agaayuliqsit piqasiqhutin aglaliqirinik mitautigigaat, “Una anniqsuiragtuq atlanik, aglaan inmiñik anniqsulguitiñiqsuq. ³² Ki, Christ, Umialga Israel-ñum, atqagutin kikiaktuutriviñiñ! Uvagut tautukkuptigu ukpiñiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutriqatauruak suviañutiniñgaak.

Jesus Tuquruq

³³ Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nunapayaami. ³⁴ Three-aklaaqman Jesus nipitusiñiqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaqhuni, “Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suqutigingiñiñ?” ³⁵ Iñanich tamatkua qichaqtuat tusaakamiñ nipliqsut, “Atañii, tuqñuñgañ Elijah.” ³⁶ Iñanich iñuich tiguliqamiñ allaqtiñun qilamiksruaqhuni misuktiñuñ misuqqumun, isautchiqsuñuñ ayauppiniñmik qaqukkun aktuñuñ nipliñhuniñiñ, “Ki, qiniñmagikput Elijah aggigisipmagaan atqautiyañuñ.” ³⁷ Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsuq. ³⁸ Talukuyaaq agaayyuvikpañmi siiksiñiqsuq tatpichakña takanunña taatna. ³⁹ Tavra añuyyiuqtit qaukiat qichaqtuaq Jesus-ñum qaniñani tuqupman nipliñiqsuq, “Illumutun taamna añun igñiginiñga Agaayyutim.”

⁴⁰ Itmiñiqsut añnat tautuktuat unjavaniñ, ilagiplugich Salome suli Mary Magdalene suli Mary, aakagikkañak taivruma kamanaiñiñiqsram James-ñum suli Joses-ñum. ⁴¹ Tamatkua piqasiqsuñiñgaat Jesus Galilee-mi itman savautiplugulu. Atlat iñugiaktuat añnat maliñiñgaat Jerusalem-mun.

Jesus Iñuviñiñgaat

⁴² Unnuksraaquraaqman Joseph Arimathea-ñmiu tikiñiñiqsuq. Uvva uvluani sivuani Jew-ñuruat minguiqsiañviat piuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluqsraiqhuni utlautiniqsuq Pilate-mun. Injaginiñgaat Jesus-ñum timaa. Joseph kamagikkaupluni sivulliuqtiñruañuñiqsuq niñiñuñgañiqsuq aullañniñiñksrañanik añaayuqautaanik Agaayyutim. ⁴⁴ Pilate quviñusunñiqsuq Jesus tuquaniktiñiqman. Tuqñuñiñgaat añuyyiuqtit qaukiat apiqsruqñuñ tuquaniktiñmagaan. ⁴⁵ Tarra iñitñuñianikamiñ taavrumakña añuyyiuqtit qaukiatniñ Jesus-ñum tuqqutilaaña, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauqsuñiñiqsuq ukiñhaagiksaamik. Atqautiplugu Jesus-ñum timaa puuñuñ ukiñhaagiksuaamik iñiñiñgaat iñuviñuñtamun uyañmi. Aksrakñuñ uyañmik taluniñgaat taamna iñuviq. ⁴⁷ Mary Magdalene suli Mary aakagikkaña Joses-ñum qiniñiñgaat napmun iñiñiaqmanñaan.

16

Jesus Añitqisusq Tuqutiñmiñ

¹ Jew-ñuruat minguiqsiañviat qaañanikman, Mary Magdalene suli Mary aakaña James-ñum suli Salome tauqsuñiñiqsut tipragiksaamik uqsruqtiñuñuñ Jesus. ² Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaaam tikitchut iñuviñmun nuiyasriuraqmiñuñ siqiniñ. ³ Uqaksraqtuniqsut inmiknun, “Kiami aksrakkisivañ uyañak pañaniñ iñuviñ?” (Atakkii uyañak añigaluaqtuaq). ⁴ Tavrakña tautuñiñgaat uyañak aksraksimaanikñuñ.

⁵ Tavra añnat isiñiqsut iñuviñmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraaqtuq taliqpiñ tunjaani atnugaaqhuni takiruamik qatiqtaamik. Quviñutchañiqsut. ⁶ Aasiiñ nukatpiam nipliutigai, “Quviñusunñaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauraaq. Agaayyutim añitqisitkaa. Uvani inñitñuq. Qiniñiñuñ nallavia. ⁷ Aglaan uqautiyaqsigik maliñuñuñ Peter-lu, ‘Immamniñ Galilee-muñniaqtuq sivupsitni, taamani tautukkisigiksi tuvrañuñ uqauttutaa ilipsitñun.’” ⁸ Tarra uniñiñgaat iñuviq qilamik. Tatamitpaitñutin uuliksiñiqsut. Nipliniñiñiqsut iñuñmun apqutmikni iqsitchakpaitñutin.

Jesus Sagviqsuq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus anitqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaam, sagvigñiqsuq sivulliuplugu taivrumuna Mary Magdalene-mun irrusiqłuiyakkamiñ tallimat malgunnik. ¹⁰ Taavruma utlanigai piqatigisuukkanj Jesus-um kiñuvguruat qaiplutinlu. ¹¹ Uqautinigai Jesus iñuuniplugu suli tautuniplugu. Tamatkua naagatai kiñuvguruat tusaakaminj ukpigingñiñigaat.

Jesus Sagvigñiqsuq Malgunnun Maliguaqtinun

¹² Kinuagun Jesus sagviqmiñiqsuq iglaatun ilipluni malgunnun ilaniknun aullaqtuanun nunaqqimiñ. ¹³ Tavrakñatchiaq utignisuk. Uqauraaqsiñiağaluagnisuk atlanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiginitmiñigaich.

Jesus Sagvigñiqsuq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴ Kinuagun Jesus sagviqmiñiqsuq taapkununa qulit atautchiñun nigñiaqtitlugich. Suakatağniğai ukpiqsriłguiłhatigun pitchigiłhatigunlu atakkii ukpiginitlugich qiniqtuat ilaanik kinuagun anitqilhan. ¹⁵ Nipliutigai, “Aullağusi iluqaanun nunamun, quliaqtuağiyumagiksi tusaayugaagiksuaq anniqsuğiakun iluqaitñun iñunun. ¹⁶ Kisupayaaq ukpiqsriuaq suli paptakauruaq anniqsuğisuruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsriñitchuaq suksraungiqsaugisuruq. ¹⁷ Tamatkua ukpiqtuat piqagnaqtut ilitchuqqutaiñik sanjim taavrumuuna: Atuglugu atiga anittaigisirut irrusiqłunnik suli uqatlagisirut atlakaagiiñik uqqanik. ¹⁸ Tigugaluaguminj nimigianik unniñ imiğaluaguminj tuqunamik nuyuağnamiuyumiñaitchut. Iłigisigaich argagikkatinj atnigñaqtuanun aasiñ tamatkua ihuaqsilutin.”

Jesus Aullautrauruq Qilañmun

¹⁹ Kinuagun Jesus-um Atangum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullauiuraağaqsiñigaa pakmunja aquvititluguasiñ taliqpinmi tunaanun. ²⁰ Maliguaqtai aullaqhutin quliaqtuağnisut tusaayugaagiksuamik nanipayaaq. Atanguruam savaqatiginigai nalupqinaigutiplugu uqauttutaat ilumun itilaanjanik quvinqaqtuatigun savaanjsigun.

Uqallich Aglaani Luke-ŋum

¹ Piqpagiplutin ilauramaan Theophilus! Inugiakuat inuich pisuqtilaagmiktigun aglaniqsut atuumaruanik akunnaptikni. ² Iisimarauruat uqautiniqaatigut tautukkaamik taimakaniñ aullagñihaniñ. Inuich tamatkua pakmapak quliaqtuaqniqsut tusaayugaagiksuamik. ³ Qutchiksuanjuruatiin, aglaniaqtuna ilitchugiraksraqnik ilisaagillapiaqqaaglugich uqaqipayaakkanich aullagñihaniñaglaan. ⁴ Aglaktuña taavrumiña ilisimatquplutin ilumutuupialhanik ilisauttusiagikkaqich.

Anniviksrana John Paptaaqtitchirim Uqautauruq

⁵ Herod-ŋum umialguniñani Judea-mi agaayuliqsiqaqmiñiqsuq atilimik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini taggisiqaqtuani Abijah-ktutnik. Añaata atqa Elizabeth, paniginiqaali atlam agaayuliqsim. ⁶ Iluqatik nalaunnaruanuniqsuk Agaayyutim qiniñhani, tupiksriplutik iluqaitnik Atangum tillisainiglu atuqtaksraiñiglu. ⁷ Qitunqaiñiqsuk atakkii Elizabeth qitungitlailuni, suli iluqatik utuqqanaaguqhutik.

⁸ Abijah-ktut savagviksriutaata Agaayyuvikpañmi tikiummipman, Zechariah-m savautiniqaa Agaayyun agaayuliqsaupluni. ⁹ Tuvraqhugu atuiragilhat agaayuliqsit piksraqtaaginigaat ikipkairuksraupluni tipragiksautmik. Isiqniqsuq agaayyuvikpañanun Atangum. ¹⁰ Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tipragiksautmik inugaagruich agaayuniqsut silataani. ¹¹ Isagulgan Atangum sagviutiniqaa qichaqhuni taliqpiani ikipkaiviuram tipragiksautmik. ¹² Zechariah-m tautukamiun tupaniqsuq iqsiliqsiqhuni. ¹³ Aglaan isagulgum nipliutiniqaa, “Zechariah, iqsiñak! Agaayyutim tusaanigaa iniqsrulhiñ. Nuliagikkan Elizabeth igñigisiruq anugauramik. Atchigisigiñ John-mik. ¹⁴ Quviasuutiqaqniaqtutin! Atlatlu inugiakuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵ Inullautaugisiruq kamanaguni Agaayyutim qiniñhani. Imigumiñaitchuq asiam misuqquanik sanjisamaruamik. Anilgatahigmiñihaglaan anjalatiqaqisiruq Ippitchuamik Irrutchimik. ¹⁶ Utiqtinniaqai inugiakuat Israel-nuruat Atanigmun agaayyutaatnun. ¹⁷ Ataniq aggitlaniñaan taamna John quliaqtuaqniaqtuq sanjiqaquni sivuniksriqiritun Elijah-tun. Ilauraaqisikisigai aapauruat qitunqaniñun. Utiqtitkisigai tupiksritlaitchuat isummatiqatlasilugich nalaunnaruumik. Itqanaiyautigisigai inuich akuqtugumiñaqsilugu Ataniq.” ¹⁸ Zechariah-m nipliutiniqaa isagulik, “Qanuqluñ ilisimaniaqnik ilumutuutilaani? Atanii, anayuqaaqtuna suli nuliagikkaqa utuqqaguqmiuq.” ¹⁹ Isagulgum kiuniqaa, “Gabriel-nuruña. Qichaqtuna sivugaani Agaayyutim. Tuyugigaana uqautiyaquplutin taavrumiña tusaayugaallautamik. ²⁰ Ukpigilguitchiñ uqauttigikkaqa aglaan atuumagisiruq. Atakkii ukpigilguitñapña uqaqumiñaitchutin tikilgataglugu uvluq tamatkua atuumaviksrana.”

²¹ Taatnaqtitlugu inuich utaqqiniqaat Zechariah ilisimasukhutin suvaata muluvaalhakmagaan iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulligataqami uqalguiñniqsuq. Inuich ilitchuginigaat qiniqquraaqalha agaayyuvikpaum iluani. Uqalgitluni urriqaniqsuq arganmiñik. ²³ Abijah-ktut savagviksriutaat Agaayyuvikpañmi naatnamiuñ Zechariah aiñiqsuq. ²⁴ Aquvatigun taavruma nuliaña Elizabeth sinjayauniqsuq. Aasiñ tallimani tatqini aimmiñiqsuq ²⁵ itnaqhuni, “Kiisaimma sanjiruam Atangum Agaayyutim ikayuqpaana. Kanjusutqikkumiñaiqsuna qitungitlaniñiluna.”

Anniviksrana Jesus-ŋum Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatqini Elizabeth sinjayaunanikman, Agaayyutim tuyugilginiñigaa isagulik Gabriel nunaqqimun Galilee-miittuamun atilimun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuginigaa niviaqsiamun anjtituqsimaitchuamun atilimun Mary-mik nuliaksrausiutianiktuumun

aņutmun atiliņmun Joseph-mik. Joseph kinuviagiņigaa Atangum David. ²⁸ Isagulgum tikiņņigaa nipliutiplugu, “Pağlagikpiņ! Atangum Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplutin. [Quvianağniqsraurutin aņnapayaaniņ.]” ²⁹ Mary tupallapiagņiqsuq isagulgum nipliuttutaagun kaņiqsiņitlugu suvaata uqaqtilaņa taatna. ³⁰ Isagulgum nipliutiniğaa, “Iqsiņak Marii! Agaayyutim ihuaqqtigigaatin. ³¹ Siņiayaugisirutin igņilutinaasiiņ aņugauramik atchiqsaksraqigikkaņik Jesus-mik. ³² Taamna kamaņağisuruq, sulii iņuich taiguutiqağisigaat igņiņanik Qutchiņņiqsrauruam Agaayyutim. Agaayyutim ataniğuqtinniğaa David-tun sivulliaņatun. ³³ Ataniğugisuruq kinuviāiņi Jacob-ņum qaņapak taimuņa, sulii aņaayyqautaa isuksraqagumiņaitchuq.” ³⁴ Mary-m tarra nipliutiniğaa isagulik, “Qanuq una itkisiņiqpa? Ilaqatniksimaitchuņasuli.” ³⁵ Isagulgum kiuniğaa, “Ipqitchuaq Irrusiq tikiumagisuruq ilipnun. Agaayyutim Qutchiņņiqsrauruam saņņigikkaņan nayugisigaatin. Taatnağuni ililğaaq ipqitkisuruq taiguutiqağuni Igņiņanik Agaayyutim. ³⁶ Aasiiņ, itqallauņ ilan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitunğaqatlaiņņiplugu. Aglaan pakma siņaiyauruq itchaksrani tatqiņi utuqçanaağugaluāņagmi. ³⁷ Atakkii Agaayyutim supayaaq savaağitlagaa.” ³⁸ Mary nipliğņiqsuq, “Atangum savaktigigaāņa. Atuumali uvaņnun uqauttutigikkaptun.” Tavrakņa isagulgum uniņņigaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹ Taavruma aquagun, Mary paqnaliqtuqçuni aullaqtigņiqsuq nunaaqçiuramun qimiğaaņiıittuamun Judea-m. ⁴⁰ Tarra isiqçuni Zechariah-m tupqanun iqinniğaa Elizabeth. ⁴¹ Elizabeth-ņum tusaapqauraqmagu Mary-m pağlataa ilummiutaq iliqsraqtigņiqsuq. Elizabeth aņalatiqağņiqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik ⁴² nipliçhuni nipitusipluni, “Quvianağniqsraurutin aņnapayaaniņ. Quvianamiuruq ililğaaq siņaiyaukkan. ⁴³ Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, ataniğma aakagikkaņan utlagluğniğaaņa qiniğiaçluņa! ⁴⁴ Tusaapqauraqapku pağlatigikkaan ilummiutağa quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. ⁴⁵ Qanutun quviasuktigivich ukpiğikapku Atangum uqałha tuyuutigikkaņa ilipnun atuumagisiņiplugu.”

Mary-m Kamaksruutaa

⁴⁶ Mary nipliğņiqsuq,
 “Iņuutchimniņ iluqaaniņ kamaksruğiga Ataniq.
⁴⁷ Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkağa.
⁴⁸ Suuņiluqtuaņa itqağiniğaaņa.
 Uvakaņaniğlaan iluqatiņ iņuich taiguutiqağisigaatņa quvianamiuruamik
⁴⁹ atakkii kamaņaqtuaq Saņņiruaq Agaayyun savaaqaçhuni kamaņaqtuanik uvam-
 nun.
 Atqa ipqitchuq.
⁵⁰ Kinuviāiņi aippaavak
 nagliktuutiqağai taluğirigikkani.
⁵¹ Agaayyun isañniqsuq saņņiruamik taliğmiņik
 aasiiņ siāmayaaqçugich kamaņağasuktuat sivunniugutituummitņik.
⁵² Atchiksinnigai kamaņaqtuat atangich
 sulii atchiksuat kamaņaqsipkaçugich.
⁵³ Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruanik
 sulii aullaqtitlugich umialguruat saagaılaaqçugich.
⁵⁴⁻⁵⁵ Ikayugņigaa savaktigikkani Israel nagliktuqçugich,
 akiqsruutmisun sivulliaptiknun Abraham-mun kinuviapayaāņiunlu qaņapak
 taimuņa.”
⁵⁶ Mary nayuutiuraagņiqsuq piņasuni tatqiņi Elizabeth-mi, aasiiņ utigmun aipluni.

Aniłha John Paptaaqtichirim

⁶ Bethlehem-miititlugik Mary igñisuligñiqsuq. ⁷ Igñiñgagñiqsuq aṅugauramik. Nimiqsruqtuallaṅniḡaa ilipḡuguasiñ tuttuqpaich niḡḡiviatnun atakkii iniksraitḡutin nullagvini.

Munaqsriḡlu Isaḡulḡiḡlu

⁸ Ilanich munaqsrit unnuiñiqsut taavani nunami munaqsriḡutin ipnaimiknik. ⁹ Isaḡulḡan Atanḡum sagviutiniḡai aasiñ qaumanan Atanḡum qaggutiplugich. Taapkua tatamitchallapiagñiqsut. ¹⁰ Aglaan isaḡulḡum nipliutiniḡai, “Iqsiñasi, uvuṅaqḡuṅa uqautityaḡipsi tusaayugaallautamik quviatchaktirrutiksrauramik iñupayaamun. ¹¹ Marrumani unnuami anniqsuḡti ilipsitñun aniruḡ David-ḡum nunaaqḡiani, Christ-ḡuruaq Ataniḡ. ¹² Una ilitchuqḡutauruḡ ilipsitñun ilaanutilaananiḡ, paḡitkisigiksi aniqammiuraḡ nimiqsruḡlaktaḡ nalaruaḡ tuttuqpaich niḡḡiviatni.” ¹³ Tavrakḡatchiaḡ iñugiaplaḡtuat isaḡulḡich qilaḡmiñ sagviḡñiqsut. Piḡasiḡḡugu isaḡulik nanḡaḡniḡaat Agaayyun itnaḡhutin,

¹⁴ “Kamanaun illi Agaayyutmun ḡutchinñiqsrami qilaḡmi, sulitutuḡitiḡaḡli nunami akunḡatni iñuich quyalitñiktuat ilaanik.”

¹⁵ Isaḡulḡich utiqmata qilaḡmun munaqsrit nipliḡñiqsut inḡmknun, “Ki, aullaḡta Bethlehem-mun tautuḡiaḡḡugu Atanḡum uḡauttutigikkaḡa uvaptiknun!”

¹⁶ Qilamiksruaḡhutin paḡinniḡaich Mary-lu Joseph-lu sulit aniqammiuraḡ nalauraḡtuaḡ tuttuqpaich niḡḡiviatni. ¹⁷ Munaqsrit tautukamitruḡ uḡaḡiniḡaich isaḡulḡum nipliuttutigikkaḡi taavrumuuna aniqammiurakun. ¹⁸ Tusaapayaaḡtuat quviḡusuḡniqsut tamatkuniḡa munaqsrit nipliuttutigikkaḡitñik. ¹⁹ Mary-m uummatigmiitchiutiniḡai uḡautigikkaḡich aasiñ isummatigiuraḡḡugich. ²⁰ Munaqsrit utiḡniqsut kamaksruḡḡugu nanḡaḡḡugu Agaayyun iluḡaisigun tusaakkaḡmiktigunlu tautukkaḡmiktigunlu. Atuumaruḡ atrilipḡugu isaḡulḡum atuumagisiñikkaḡa.

Jesus Atchiḡaat Agaayyuvikpaḡmi Qaitḡugu Agaayyutmun

²¹ Tallimat malḡuk uvlut naatmata sulit aniqammiuraḡ nalunaitḡutchiḡsaunaniḡman, atchiḡniḡaat Jesus-mik, atigmiḡ isaḡulḡum qaisaniḡ Mary siḡaiyaḡaluaḡtitnagu.

²² Ipḡiqsaḡviksraḡat tikitman, Joseph-lu Mary-m lu aniqammiuraḡ Jerusalem-muutiniḡaak qaitchaḡtuaḡḡugu Agaayyutmun tuvraḡḡugu maligutaksraḡa Moses-ḡum, ²³ maligutḡugu aglausimaruaḡ maligutaksraḡiñi Atanḡuruam, “Aniqqaaḡtuapayaaḡ aṅugauraḡ qaisaksrauruḡ Agaayyutmun.” ²⁴ Tunillaḡtuḡiaḡniqsuk malḡuḡnik tiḡmiaḡruuraḡnik, inḡianuruamik maligutaksraḡaḡun Agaayyutim.

²⁵ Jerusalem-mi aḡutiḡaḡmiñiqsuḡ atiliniḡ Simeon-mik. Una aḡun nalaunḡaniqsuḡ taluḡsriruaḡ Agaayyutmik, sulit utaḡḡiñiqsuḡ Israel-aagmiut annautikkauḡiksraḡatnik. Ipḡitchuam Irrutchim nayuḡniḡaa. ²⁶ Ilaan uḡautiniḡaa tuḡuyumiñaiñiḡipḡugu qiniḡaluaḡnagu Christ Anniqsuḡti Agaayyutim akiḡsruutigikkaḡa. ²⁷ Simeon sivullikkaupluni Ipḡitchuakun Irrutchikun utlautiniqsuḡ agaayyuvikpaḡmun. Jesus-ḡum aḡayuḡaaniñ tikiutipmatku aniqammiuraḡ Jesus agaayyuvikpaḡmun atuumatyaḡḡugu atuiragiḡhagun maligutaksram, ²⁸ Simeon-ḡum akiggiutiniḡaa ililḡaaḡ aasiñ quyaḡḡugu Agaayyun,

²⁹ “Ataniḡ, akiḡsruutigikkaḡ atuumapkaḡiñ, sulitutuḡḡulasiruaḡ tutḡiḡḡuḡa.

³⁰ Irramnik tautukkiga anniqsuḡti

³¹ tuyuḡikkaḡ annautitḡuplugich iñuich sumipayaaḡ.

³² Ilaa qaumauruḡ sagviiruaḡ anniqsuḡiamik Jew-ḡuḡitchuanun sulit kamanautaugisiruḡ iñuiñun Israel-ḡum.”

³³ Ililḡaam aapaḡa aakaḡalu quviḡusuḡniqsuk tamatkunuuna Simeon-ḡum uḡauttutaḡun Jesus-kun. ³⁴ Simeon-ḡum qiniḡuaḡutiniḡik piḡiusiamik sulit nipliutiplugu Mary aakagikkaḡa, “Agaayyutim una ililḡaaḡ piḡsraḡtaḡiniḡaa aḡvisautyaḡuplugu tammaliksraḡatnun naagaḡaa anniqsuḡiksraḡatnun iñugiaktuanun Israel-aagmiunun.

Ilitchuqqutaugisiruq, aasii pisigiplugu ilaan kisuutilaana iñugiaktuat iñuich uqagisirut akitñaqlugu. ³⁵ Taatnağumiñ sagviğisiñiğaiç iriğaqtuqhutiñ isummatigikkañiç ilaagun. Suli alianaq savikpaktun ipiktuatun kapirigisiruq uummatipnik.”

³⁶ Sivuniksriqiriqagmiñiqsuq uilgaağnaamik atiliñmik Anna-mik panianik Phanuel-ñum kinuvianjiñiñ Asher-ñum. Anna utuqqauruq. Uiqagñiqsuq tallimat malğunni ukiuni, aasii uina tuqupluni. ³⁷ Taimakñaaglaan iñuuniağniqsuq uilgaağnaañupluni, aasiiñ pakma ukiuniñiqsuq sisamakipiaq sisamanik. Unillañiñiğaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaqtuummaan savautiniğaa Agaayyun uisauraaqhuniļu agaayupluniļu. ³⁸ Taavrumani sasagñiğmi tikiñiñiqsuq qaitchiplugu quyyatmik Agaayyun. Uqautiginiğaa taamna ililgaaq iluqaitñun niğiugaqaqtuanun tasuqsaityakisrañanik Jerusalem-ñum.

Utilhat Nazareth-mun

³⁹ Joseph-ñum suli Mary-m tanjanikamitkik iluqaisa atuqukkat maligutaksrañigun Agaayyutim utiğniqsuk kinuniğmikhun Nazareth-mun Galilee-miittuami. ⁴⁰ Ililgaaq Jesus aglipuni sanñisiñiqsuq, puqutiqallapiaqhuniļu. Suli Agaayyutim ihuaqutiniğaa.

Nukatpiağruk Jesus Agaayyuvikpañmiittuq

⁴¹ Ukiuğagipman añayuqaak Jesus-ñum utlautirağniqsuk Jerusalem-mun niğiqpagvikaamun atiliñmun Apqusaakkauliğmik. ⁴² Jesus qulit malğunnik ukiunikman utlautiniqsut niğiqpagvikaamun pirağiliğmiktun. ⁴³ Niğiqpagvikaam aquagun aigaqsiñiqsut. Utiqsağmaknik nukatpiağruk Jesus uniniñiqsuq Jerusalem-mun, aasiiñ aakanan Joseph-ñumlu naluniğaa. ⁴⁴ Iliğasuginiplugu iglauqatauruani iglauniqsuk naalğataqlugu uvluq. Uvvaasiiñ tikiuumakamik nullagviksrağmikhun pakaaqsiñiğaa akunğatni ilamiñ suli ilauraaniñi. ⁴⁵ Paqiniñamitku utiaqsiñiqsuq Jerusalem-mun pakkiatqlugu. ⁴⁶ Piñayuatigun uvlut paqinniğaa agaayyuvikpañmi aquppiqataupluni Jew-ñuplutiñ ilisautriñi, naalagñiplugich apiqsruqtaqlugillu. ⁴⁷ Iluqatiñ tusaaruat ilaanik quviğusuutiginiğaat puqikhuni kiggutaigun. ⁴⁸ Añayuqaakkiñ quviğusuutiginiğaa tautukamitku. Aakanan nipliutiniğaa, “Iğniñ, qanulgitpisiguk? Aapanlu piñiksralilapiaqhunuk taatnaqhunuk pakkiagiptigiñ.” ⁴⁹ Jesus-ñum kiuniğik, “Suvaata pakakpisiñta? Naluniqpitku nayuutiruksrauliğaa aapaa tupqani?” ⁵⁰ Aglaan kaniqsiñiñiğaa kiggutaa. ⁵¹ Tavrakña Jesus utiqasiğniğik Nazareth-mun tupigiplugik. Aakagikkañan itqagiplugich iluqaisa tamatkua uummatigmiitchiutiniğai. ⁵² Jesus agliñiqsuq puqiksipluni. Agaayyutimlu iñuillu nakuaginiğaat.

3

Quliaqtuaqalħa John Paptaaqtitchirim

¹ Akimiağuuataatni ukiut atanniqsuiħhani Caesar-m atilgum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami taggisiqagtuami Judea-mik, Herod atangupluni Galilee-mi, aniqataa Philip atangupluni nunami taggisiqagtuami Iturea-mik Trachonitis-miglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiiñ ² Annas-lu Caiaphas-lu qaukhiuplutik agaayuliqsini. Taapkua atangupkaqlugich uqalħa Agaayyutim tikiuumaniqsuq John-mun iğniñanun Zechariah-m iñuilaami. ³ John kukilunniqsuq kuñan Jordan-ñum avataani quliaqtuaqhuni, “Isummitqigitchi mumigusi killuqsautipsitiñiñ paptaaqtillusi. Taatnağupsi Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁴ John agğiğniqsuq tuvraqługu aglausimaruaq makpiğaanani sivuniksriqirim Isaiah-m itna, “Iñuk tuqluiraqtuq iñuilaamiñ:

Itqanaiyautisiun apqutiksraña Atangum,
nalğugługu tumiksraña!

⁵ Natigñapayaat immiğlugich,
iñgich qimiğaallu naqigługich,
saqunaruaq apqutit nalğusaqmiğugich,

qaiğiitchuat tumitchaat qaiqsaglugich.

⁶ Tarrali iñupayaaq iłitchuğiniaqtuq anniqsuqtimik Agaayyutim akiqsruutigikkanik.”

Isaiah 40:3-5

⁷ Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaquplutiñ. Uqautiniğai, “Nimiğiatun ittuasii, kia uqautivasi annatlasiñiplusi anasiñjuqsautiksrañaniñ Agaayyutim?

⁸ Iłitqutchipsigun qinğnaqsisiuñ isummitqihqsi killuqsautipsitñiñ. Isumanasi, ‘Abraham sivulliağigikput.’ Uqautigipsi, Agaayyutim makua uyağaiç kinuivialiutlagai Abraham-mun! ⁹ Agaayyutim atanniłha qallipiağataqtuq, iñuktun itqanaiqsuatun kipilhiñaagukługu napaaqtuq kanjagun. Napaaqtupayaaq asirriñitchuaq kipikkaugisiruq iktauluniasiiñ ikniğmun.”

¹⁰ Iñuich apiqsruğniğaat, “Qanuğmi pigisiñiqpisa?” ¹¹ Kiuniğai, “Kisupayaam malğunnik qaliğuaqagumi qaitchili iñunmun atnuğaaksraitchuamun, sulı kisupayaaq niqiksrautiğagumi niğipkaili niqiksraitchuamik.” ¹² Iłanğich tax-siliqirit utlautipmiñiqsut paptaaquplutiñ aasiiñ apiqsruqługu, “Iłisautrii, Sugisiñiqpisali?” ¹³ Uqautiniğai, “Katitchiñasi qaanjıługu piraksriusiaqsi.” ¹⁴ Iłanğisa anuyyiuqtit apiqsruqmiñiğaat, “Uvagutaasiiñ, qanuğisiñiqpisa?” Nipliutiniğai, “Aqsaknasigik iñuich nunuritñigusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apaigilugu akilıusiağikkaqsi.”

¹⁵ Iñupayaat niğiugaqagñiqsut Anniqsuqtimik agğiqsağumaruamik, aasiiñ isumaniqsut taamna John Christ-ñupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruaq. ¹⁶ Aasiiñ John-ñum uqautiniğai, “Paptaaqitçiruña imikun, aglaan taimma iñuk agğiqsağumaruaq kamanatluktuq uvamniñ. Sinjiłguyumiñaitçunñunniñ aluğutiñnik. Paptaağisigaasi Ipqitçhuakun Irrutçhikun sulı iknikun. ¹⁷ Tigummiagigaa tiktitaun salummağukługich mukkaaksrat sanikłunniñ, katillugichaasiiñ mukkaaksrat sigłuağmiñun. Aglaan ikipkağisigai sanikłuich ikniğmun qamiyumiñaitçuamun.”

¹⁸ Atlakaagıikun John quliaqtuagñiqsuq tusaayugaallautamik iñunñun pitchuk-saaqługich atlağquplugich iñuuniałhat. ¹⁹ John-ñum iñiqtiqmiñiğaa ataniq Herod atakkii ilaqtanikhuni Herodias-mik aniqataan nuliananik sulı savaaqaghuni iñugiaktuanik atlanik pigiiçhuanik. ²⁰ Aasiiñ Herod savaaqagñiqsuq pigiiçluktuanik isiqtaupkaqamiuñ John.

Paptaakkaułha Jesus-ñum

²¹ Iluqaisa iñuich John-mun paptaaqtinñanikmata, Jesus-tuuq paptaaqtinñiqsuq. Agaayupkaqługu qilak anmaqtuq ²² sulı Ipqitçhuaq Irrusiq atqagñiqsuq ilaanun tiñmiağruuratun. Nipi tusaaniğaat pakmakña, “Piqpagiplutin Iğñiğigikpiñ. Quyalimaagikma.”

Jesus-ñum Kanjığvinji

²³ Jesus-ñum aullağniikamiuñ savaani, iñuiññaq qulinik ukiuqtutilaaqagñiqsuq. Iñuich isummatiginığaat iğñiğiniplugu Joseph-mun,

iğñiña Heli-m, ²⁴ iğñiña Matthat-ñum,

iğñiña Levi-m, iğñiña Melchi-m,

iğñiña Jannai-m, iğñiña Joseph-ñum,

²⁵ iğñiña Mattathias-ñum, iğñiña Amos-ñum,

iğñiña Nahum-ñum, iğñiña Esli-m,

iğñiña Naggai-m, ²⁶ iğñiña Maath-ñum,

iğñiña Mattathias-ñum, iğñiña Semein-ñum,

iğñiña Josech-ñum, iğñiña Joda-m,

²⁷ iğñiña Joanan-ñum, iğñiña Rhesa-m,

iğñiña Zerubbabel-ñum, iğñiña Shealtiel-ñum,

iğñiña Neri-m, ²⁸ iğñiña Melchi-m,

iğñiña Addi-m, iğñiña Cosam-ñum,

iğñiña Elmadam-ñum, iğñiña Er-ñum,

²⁹ igñiña Joshua-m, igñiña Eliezer-ñum,
 igñiña Jorim-ñum, igñiña Matthat-ñum,
 igñiña Levi-m, ³⁰ igñiña Simeon-ñum,
 igñiña Judah-m, igñiña Joseph-ñum,
 igñiña Jonam-ñum, igñiña Eliakim-ñum,
³¹ igñiña Melea-m, igñiña Menna-m,
 igñiña Mattatha-m, igñiña Nathan-ñum,
 igñiña David-ñum, ³² igñiña Jesse-m,
 igñiña Obed-ñum, igñiña Boaz-ñum,
 igñiña Salmon-ñum, igñiña Nahshon-ñum,
³³ igñiña Amminadab-ñum, igñiña Admin-ñum,
 igñiña Arni-m, igñiña Hezron-ñum,
 igñiña Perez-ñum, igñiña Judah-m,
³⁴ igñiña Jacob-ñum, igñiña Isaac-ñum,
 igñiña Abraham-ñum, igñiña Terah-m,
 igñiña Nahor-ñum, ³⁵ igñiña Serug-ñum,
 igñiña Reu-m, igñiña Peleg-ñum,
 igñiña Eber-ñum, igñiña Shelah-ñum,
³⁶ igñiña Cainan-ñum, igñiña Arphaxad-ñum,
 igñiña Shem-ñum, igñiña Noah-m,
 igñiña Lamech-ñum, ³⁷ igñiña Methuselah-m,
 igñiña Enoch-ñum, igñiña Jared-ñum,
 igñiña Mahalaleel-ñum, igñiña Cainan-ñum,
³⁸ igñiña Enos-ñum, igñiña Seth-ñum,
 igñiña Adam-ñum, igñiña Agaayyutim.

4

Jesus-ñum Aniqusaqsiuḥa

¹ Jesus utigniqsuq Jordan-miñ aṇalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Sivul-
 likkauniqsuq Irrutchikun iñuilaamun ² uuktuaqsiutyaqhuni tuungagmiñ malgukipiami
 uvluni. Iluqaani taapkunani uvluni niginiñiqsuq, aasiñ nigisuliqhuni piviksrani
 isuklitmata. ³ Tuungaum nipliutiniḡaa, “Agaayyutim igñigipiaqpatin tilliun una uyaḡak
 qaqquḡuqulugu.” ⁴ Aglaan Jesus-ñum kiuniḡaa, “Agaayyutim uqaḥa nipliqsimaqtuq,
 ‘Iñuk iñuuyumiñaitchuq qaqquḥiñakun.’” ⁵ Tavrakña tuungaum aullautilgiññiḡaa
 qiñiqtitluguasiñ atanguviniñik nunam ⁶ nipliutiḡuq, “Aatchuḡisigikpiñ iluqaanik
 aṇalatchiḡmik sulil iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvaṇnun.
 Aasiñ qaitlagiga kisumupayaaq qaitchukkupku. ⁷ Iluqaan tamanna piginayaḡiñ
 agaayyuvigigupña.” ⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniḡaa, “Agaayyutim uqaḥa nipliqsimaqtuq,
 ‘Agaayyuvigisagiñ Atanguruaq Agaayyutin savautilugu kisan.’” ⁹ Tavrakña tuungaum
 aullautilgiññiḡaa Jerusalem-mun inillakluguasiñ qutchiññiqsraṇanun nuvukkananun
 agaayyuvikpaum nipliutiḡuq, “Iḡñigipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taununa.
¹⁰ Atakkii Agaayyutim uqaḥa nipliqsimaqtuq,
 ‘Agaayyutim isaḡulinmiñun munagipkaḡisigaatin.’
¹¹ Nipliqhunisuli, ‘Akiyaḡigisigaatin argaṇmiknik,
 aasiñ atnigumiñaitchitin isigaktin uyaḡaṇnun.’” *Psalms 91:11, 12*
¹² Aglaan Jesus-ñum kiuniḡaa, “Agaayyutim uqaḥa uqaqmiuqtuuq, ‘Uuktuaḡumiñaitchiñ
 Atanguruaq Agaayyutin.’” ¹³ Tuungaum uuktuaqsaḡuiqamiun Jesus qanutchipayaakun
 unisimaallanḡaa.

Jesus-ñum Aullaḡniḡaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakña Jesus utigniqsuq Galilee-mun sanñiqaqhuni Ipqitchuakun Irrutchikun. Iñuich uqaginiñaat nanipayaaq. ¹⁵ Ilaa ilisautripluni katragviñitñi suli kamaksruñiñaat iluqatin.

Nazareth-miut Ukpigiñiñiñaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-munniqsuq iñugugvigikkañmiñun. Jew-ñuruat minguiqsiagvium uvluani pirağihigmigun isigniqsuq katragviñmun. Makinniqsuq agliqipluniasiiñ Agaayyutim uqalhaniñ. ¹⁷ Aatchuñiñaat makpigaanñiñk sivuniksriqirim Isaiah-m. Anmaqamigich makpigaat paqinnigaa aglausimaruaq,

¹⁸ “Irrusian Agaayyutim nayugaaña.

Piksraqtaagigaanñakii

quliaqtuagitquplugu tusaayugaallautaq inuqsraqtuanun.

Tuyugigaaña uqagitquplugu patchisaigun tigutaanñuranun

suli mamirrutiksraq qinñitlaitchuanun

suli patchisaiquplugich nanitaasiruat

¹⁹ suli quliaqtuagitquplugu Atangum anniqsuiñksrañan iñugikkañmiñk tikiññiqsuq.”

Isaiah 61:1-2

²⁰ Jesus-ñum umiklugich makpigaat utiqtinñigai katragvium savaktigikkañanun aquvitluniasii. Iluqatin iñuich katragviñmi qinñiaqsiñiñaat. ²¹ Iñisautiaqsiñigai itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqalha atuumaniqsuq uvlupak agliqianñupman tusaalñapsitñi.” ²² Iñupayaat aarigaagutchanñiqsut quvigusuutigiplugich sanñiqaqtuat uqalñich uqauttutigikkañi. Nipliñiqsut, “Una taimña iğñiğingitpañ Joseph-ñum?” ²³ Jesus-ñum nipliutinigai, “Uqautiniagipsitña uqauttutauruamik inilgaanimma itna, ‘Taaktii, iħuaqsiñ ilipnik!’ Tusaagivut savaagikkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaqagiñ uvani iñugugvipni. ²⁴ Iñumutuuruq, Sivuniksriqiri paglatlaitchaat iñugugviñmiñi. ²⁵ Naalağniñlaksitña, Iñumun iñugiaktuanik uilgağnaaqtuq Israel-mi taimani Elijah iñuupman. Imani sialunitchuğguuq piñasuni ukiuni ukium avvañaiq ilaplugich niğisuksiullapiaqhutin iluqaani nunami. ²⁶ Naagauvva Elijah tuyuñiññiqsuq nalliatnun uilgağnaat Israel-mi aglaan kisianun uilgağnaamun iñuuniaqtuamun Zarephath-mi Sidon-miut nunañatni. ²⁷ Suli iñugiaktuanik iñuqaqmiñiqsuq auyugaqtualinñik iñuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri Elisha iñuupman. Aglaan nalliatunniiñ mamikkañiññiqsuq avataagun Naaman Syria-ğmiu.” ²⁸ Iñuiñ katragviñmi tusaakamitruñ taamna qinnallapiagñiqsut. ²⁹ Makitiqhutin tinuraqlugu Jesus annisiniñaat nunaaqqiğmikniñ. Qaañanuutiniñaat iñgiuram nunaaqqimin irvianun igitchuklugu ipnamiñ. ³⁰ Aglaan akunniraqlugich iñugayaat aullağniqsuq.

Iñuk Irrusiqlulik

³¹ Tavrakña Jesus Capernaum-munniqsuq, nunaaqqimun Galilee-miittuamun aasiñ ilisautripluni iñuñnik Jew-ñuruat minguiqsiagvium uvluani. ³² Iñuich quvigusuñniqsut tamarrumiña ilisauttutaanik, atakkii uqagñiqsuq lilaa aňalatchiñiqtuatun. ³³ Katragviñmi iñuqaqmiñiqsuq irrusiqlulinñmik iğialaruamik, ³⁴ “[Iłaksianatiguk.] Jesus Nazareth-miu, suniaqpisiguk? Uvunaqpiç piyaqquğukhunuk? Naluñitçiga kisuutilaan, ipqitchuanuplutin Agaayyutim tuyugikkañal!” ³⁵ Jesus-ñum tiliñigaa irrusiqluk, “Qinñuisaagiñ! Anniñ iñuñmiñ!” Irrusiqluum ulğusaagtinnigaa añun sivugaatnun iñuich unitluguasiñ atnisuñaqnagu. ³⁶ Iñuich quvigutchanñiqsut nipliqhutin avatmun, “Qanusiuniqpa una nipliun? Aňalatchiñiğmik sanñimiglu uuma iñuum tilitlanigai aasiñ irrusiqluich aniplutin.” ³⁷ Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siaminniqsuq napmupayaaq tamarrumani nunami.

Jesus Mamitichiñiqsuq Iñugiaktuanik Iñuñnik

³⁸ Aasiñi Jesus anikami katragviñmiñ utlautiniqsuq Simon Peter-m kinunğanun. Simon-ñum aakaruaña atniğñiğniqsuq uunaqlukpakhuni. Uqautiniñaat Jesus taavrumiña.

³⁹ Utlakħugu qichaqhuni siñigviiñ saniġaatnun tiliñġaa uunaqłuk aullaquplugu ilaaniñ. Tarra uunaqłunġiqsiñiqsuq. Makitiqhuniasiiñ niqħuġutiaqsiñġai.

⁴⁰ Jew-ħuruat minguiqsiagviat nunġitman, siqiñiq nipianikmanimma iluqatiñ ilauroaqaqtuat atniġñaqtuanik atniġñautilgich atlakaagiiñnik tikiutiniġaich Jesus-mun. Iliñġai argaħni iluqanitiñun aasii iħuaqsipluġich iluqaisa. ⁴¹ Irrusiqluich aninniġai iñugiaktuaniñ iñuħniñ nipliaplutiñ, “Iġñiġigaatin Agaayyutim.” Jesus-ħum tiliñġai irrusiqluich nipliħuñitluġich, atakkii iħisimaniġaat Christ-ħutilaħa.

Jesus-ħum Quliaqtuaqalħa Katraġviñi

⁴² Uvlaagħuqman Jesus-ħum uniññiġaa nunaaqqiq iñuilaamukhuniasiiñ. Iñuich pakaaqsiñġaat. Paqitnamitruħ iġliġiaqsiñġaat aullaqunitluġu. ⁴³ Aglaan nipliutiniġai, “Quliaqtuaqtuksrauruħa tusaayugaallautanjanik anayyuqautaan Agaayyutim iñuħnun atlani nunaaqqiñi. Taatnaqhuni Agaayyutim tuyuġiaħa.” ⁴⁴ Taatnamik quliaqtuaġniqsuq Jew-ħuruat katraġviñitni nanipayaaq.

5

Jesus-ħum Tuqluġai Sivulliich Maliguaqtit

¹ Iħaħatni uvlut Jesus qichaġniqsuq siħaani narvam tagġisiquaqtuami Gennesaret-mik. Iñuich tinurautraġniqsut tusaasukħutiñ uqalħanik Agaayyutim. ² Tautuħniġik malġuk umiak siħaani. Iqaluħniaqtit niuplutiñ salummaiñiqsut kuvramiknik. ³ Jesus ikiniqsuq iħaqataaknun umiak (umiagikħanun Simon-ħum) uqautipluguasiiñ ayaktaallaquplugu siħaaniñ. Jesus aquppipluni umiami iħisautriaqsiñiqsuq iñuħnik. ⁴ Iħisautriħaiqami nipliutiniġaa Simon, “Ayallagun umiaq itiruamun aasiiñ kuvriġiaġusri, ilvich piqatigikkatinlu.” ⁵ Simon-ħum kiuniġaa, “Ataniiq, sakuukkaluaqtugut unnuapak. Iqaluħniħaktugut. Aglaan nipliutigikkan maliglugu kuvriġisirugut.” ⁶ Kuvriqamiñ iqalukpauraġniqsut kuvratiñunniñ aliñniuraliqluġich. ⁷ Isaaqtaġniġaich piqatitiñ atlami umiami ittuat ikayuġiaquplutiñ. Utlautikamiñ immiġñiġaich taapkuak umiak iqaluħnik kiviñialigataqluġik. ⁸ Simon Peter-m tautukamiun tamanna sitquġniqsuq sivuġaanun Jesus-ħum nipliħuni, “Ataniiq, aullaġiñ uvamniñ! Killiqirauruħa.” ⁹ Atakkii ilaalu piqatiniħu narġiasruħniqsut iqalukpauraqtaġmiktigun. ¹⁰ Simon-ħum piqatik James-lu John-lu, iġñak Zebedee-m, quviġusukmiñiqsutuuq. Jesus-ħum Simon nipliutiniġaa, “Iqsiñak, uvakħaniñaglaan piññanħiaġisirutin iñuħnik aqaluħniaqmatun.” ¹¹ Iqaluħniaqtit qakitiniġaich umiatini siħaanun, unisiqluġichaasiiñ supayaat maliaqsipluġu Jesus.

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualinmik

¹² Jesus nunaaqqimiitnami nalautchiñiqsuq aħutmik auyugaqtualinmik. Aħutim tautukamiun Jesus sivuġaanuħniqsuq iñiqsruqluġuasiñ, “Ataniiq, pisuksiħaġuvich mamititħiñaugikma.” ¹³ Jesus-ħum isakluġich argaħni aksiniñġaa, “Piyummatiquaqtuħa. Iħuaqsiñ!” Tavrauħa aħutim auyugaqtuħa mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-ħum tiliñġaa, “Uqautiginiħaħu kisumununniñ, aglaan agaayuliqsimugutin isivġiuqtitchumuutin. Aatħuiyumuutin tuniħlautinik Agaayyutmun tuvraġluġich Moses-ħum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnaġuvich iñupayaam iħtħuġiniġaa mamitilaan.” ¹⁵ Aglaan tusaayugaq Jesus-kun siaminniqsuq iñugiaksipluni. Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tusaasukħuġu suli mamititausukħutiñ atniġñautmikniñ. ¹⁶ Aglaan iñuilaamuaqsiñiqsuq agaayutyahuni.

Jesus Mamititchiñiqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ Iħaatni Pharisee-ħuruat suli iħisautrit maligutaksranik agġiġniqsut nunaaqqipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñlu suli Jerusalem-miñ. Jesus iħisautriħkaħuġu taapkuħa aquppiñiqsut naalaġnipluġu. Agaayyutim Jesus saħħiksritmiñġaa iħuaqsipluġich atniġñaqtuat. ¹⁸ Iħaħiħ iñuich agġiġniqsut akiyaqluġu aulatlaitchuaq

anun ilaan qaatchianagun. Itqutiniagaluagnigaat iluanun tupqum ilisuklugu sivugaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilguiñnamitruñ, iñuitkii tatiplutiñ, akiyautinigaat qaanun tupqum, aasriñ aliklugu qilaña tupqum atqaqtinnigaat qaatchianagun akungatnun iñugayaat iliplugu sivugaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ñum tautukamiun ukpiqsriñhat nipliutinigaa atnigñaqtuag, “Anuun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹ Aglaliqirit sulii Pharisee-ñuruat isumaaqsiñiqsut, “Taamna iñuk kisuunasugiva uqañniqluutriruaq Agaayyutmik? Kiña natqigutriuminiñaitchuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-ñum ilisimaniñai sumik isummatiqaqtilaanat apiqsruqlugich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qaganatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisugiñ’? ²⁴ Iñitichugipkağisigipsi Iğñinjan Iñuum anjalatchirrutiaqhanik natqigutritlapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutinigaa aulatlaitchuaq anun, “Makillutin tigulugu qaatchian anilaagiñ.” ²⁵ Tavrakñatchiaq anun makinniqsuq sivugaanun nayuutipayaaqtuat. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani ainiqsuq kamaksruqlugu Agaayyun. ²⁶ Iñuich katimapayaaqtuat quviğusulillaapiagniqsut, aasriñ taluqsraliqhutiñ nipliqhutiñ, “Maatnavra quviqnallapiaqtuamik qiniqtugut uvlupak.” Tarra kamaksruğniğaat Agaayyun.

Jesus Tuqluğniqsuq Levi-mik

²⁷ Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuñniğaa anun atilik Levi-mik aquppiruaq tax-siliqiviñmiñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maninñik Rome-mağmiunun. Jesus-ñum nipliutinigaa, “Malinña!” ²⁸ Levi makitiqhuni unitlugu suapayaaq mali-aqsiñiğaa. ²⁹ Aquvatigun Levi niğiqpautriñiqsuq Jesus-mik tupiğmiñi. Aiyugaaqtauruani ilaupmiñiqsut iñugiaktuat tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰ Uvvaasiñ Pharisee-ñuruat sulii aglaliqirit uqaalaqsiñiqsut maliguaqtaiñun Jesus-ñum, “Suvaata niğiqatauvisi imiqatauvisi lu tax-siliqirini sulii killuliqirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiuniğai, “Iñuich atnigñañitcheuat taaktiqagnianitcheuat aglaan tamatkua atnigñaqtuat. ³² Agginitcheuna tuqluğiağlugich nalaunñagiruut inmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiquplugich.”

Uisauraatikun

³³ Iñanisa iñuich nipliutinigaaat Jesus, “Maliguaqtai John-ñum uisauraagniqsut akulaiqlugu agaayuplutiñ sulii maliguaqtinich Pharisee-ñuruat taatnatunsulii; aglaan maliguaqtitin niğiraqtut imiqhutiñlu.” ³⁴ Jesus-ñum kiuniğai, “Isummatigivisigik aiyugaaqtauruat katchuutiviñmi uisauraauqlugich uiksraun inñaan? Naagga! ³⁵ Uiksrautaan aullağviksraña tikiññaiaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilauraanji uisauraagniaqtut.”

³⁶ Jesus-ñum uqautitqinñiğai atrikusautmik, “Kiñapayaaq ilaaksrağumiñaitchuq nutaamiñ quppigaamiñ ilaagluguasiiñ utuqqaq quppigaaq. Taatnağumi aliksiñagniağaa nutaaq quppigaaq, atakkii nutaamiñ quppigaamiñ ilaaksrağumiun atriginianitchea utuqqam. ³⁷ Uvvasulii nutaaq asiam misuğua ittuksraunitcheuq utuqqağmi puumi atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiñ misuğuuq puuğlu sunğigisiruk. ³⁸ Aglaan nutaaq asiam misuğua ittuksrauruq nutaami puumi. [Iluqatigli puuğlu misuğuuq piniñitcheumuuk.] ³⁹ Kiñaunniñ imiğukkumiñaitchuq nutaamik imiqqağuni asiam misuğuanik sanñisimaruumik. Atakkii nipliğisiruq, ‘Utuqqağusiq nakuutlunniqsuq.’”

6

Qanuutautilaana Minguiqsiağvium Uvluan

¹ Jesus pisunniqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiivatigun minguiqsiağvium uvluani. Maliguaqtinji pukunniqsut mukkaaksranik sanñiyaqlugich arganmiknik niğiaqsiplugitaasiñ. ² Pharisee-ñuruat apiqsruğniğaiç, “Suvaata savakpisi minguiqsiağvium uvluani? Maligutaksrağikkaptigun savakkumiñaitchusi ugluvak.” ³ Jesus-ñum kiuniğai tamatkua,

“Aqliqisimasuknağiksi sumik David-ñumlu piqataiñlu pisilaan̄at niğisuliqamin̄. ⁴ David isiḡniğuguuq tupqanun Agaayyutim. Aasiñ qaqquksraqhuni tunillauroam̄ik Agaayyutmun niğiniğaa aatchuq̄lugich maliktigikkani. Maliḡutaksraptigun kimununniñ niqiksrautigitqun̄iñniğaa taatnasiq qaqquq avataatigun agaayuliqsit.” ⁵ Jesus nipliğniqsuqsuli, “Iğniña Iñuum atanguruq minḡuiqsiağvium uvluaniunniñ.”

Anun Argalik Pannaq̄uktanik

⁶ Atlami minḡuiqsiağvium uvluani Jesus ktrağvin̄mukhuni ilisautriñiqsuq. Tavrani itmiñiqsuq anun argalik pannaq̄uktanik. ⁷ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat patchisiksraiq̄iqiniğaat Jesus savaaq̄ağasugalugu nalaun̄ñaitchuam̄ik; naipiqtuğniğaat tautugiaqhutin̄ iluaqsiriisipmagaan ilisratlaitchuam̄ik minḡuiqsiağvium uvluani. ⁸ Aglaan Jesus-ñum ilisimaniḡai isummatin̄ich. Uvvaasiñ nipliutiniḡaa anun argalik pannaq̄uktanik, “Makittin uvunağutin.” Anun makitluni tavrunağniqsuq. ⁹ Jesus nipliutiniḡai tamatkua, “Apiqsruğniaḡipsi una, Nalliak maliḡutaksrakuağnaqpa: savaaq̄aliq nakuuruam̄ik naagaqaa pigiitchuam̄ik minḡuiqsiağvium uvluani? Ikayuqtuksrauvisa iñun̄nik naagaqaa piyaqquqtillugich?” ¹⁰ Qiñiq̄lugich iñuich avatmiñi nipliğniqsuq anutmun, “Isakkich argaktin!” Taatnaqman argai iluaqsiñiqsut. ¹¹ Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu qinnallapiaḡniqsut. Aasiñ uqautigiaqsiñiğaat avatmun qanuğuk̄lugu Jesus.

Jesus Piksrağniqsuq Qulit Malğun̄nik Uqqiraqtinik

¹² Taipkunani uvluni Jesus qimiḡaamun̄niqsuq agaayutyahuni, unnuaq naatluguasiñ agaayupluni Agaayyutmun. ¹³ Uvluqman in̄miñuquniḡai maliḡuaqtini. Piksrağniqsuq qulit malğuiñik taiguutiqaqkağmiñik uqqiraqtinik: ¹⁴ Simon-mik atchikkağmiñik Peter-mik suli aniqataaniglu Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik iğniñanik Alphaeus-ñum suli Simon-mik taiguutiqaqtuaq Zealot-ñuruam̄ik, ¹⁶ Judas-mik iğniñanik James-ñum suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuaq ilaanik aquagun.

Jesus Iisauriruaq suli Mamititchiruaq

¹⁷ Tavrakña Jesus atqaqatiginiḡai maliḡuaqtini qimiḡaamiñ. Qichağatağniqsuq qaiğiksaamun nunamun piqatigiplugich iñugiaktuat maliḡuaqtigikkani. Iñugiaktuat iñuich aggiğniqsut nakikñaliqaa Judea-miñ Jerusalem-miñlu suli nunaaq̄qin̄iñ tagium siñaani atiqaqtuamiñ Tyre-miglu Sidon-miglu. ¹⁸ Utlautiniqsut tusaasuk̄lugu Jesus suli iluaqsisukhutin̄ atniğñautmikniñ. Uvvasuli tamatkua iluilliuqtitauruat irrusiqlun̄miñ iluaqsikkauniqsut. ¹⁹ Iñupayaat aksiguñniğaat atakkii san̄ñiqaqhuni in̄miñi iluaqsitlaplugich. Aasiñ tamatkua utlauriat ilaanun iluaqsikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumaaḡutitlu

²⁰ Jesus-ñum tautun̄niğai maliḡuaqtini nipliqhuni,

“Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;

An̄aayuqautaa Agaayyutim pigigiksi!

²¹ Quvianamiurusi niğisuktuasii pakma;

Agaayyutim niğisuiqsitkisasi!

Quvianamiurusi alianniuqtuasii pakma;

Iglaḡisirusi!

²² Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,

ayaksimakpasi pigilugu Iğniña Iñuum aivakpasiunniñ

suli nipliutigikpasi pigiitchuan̄unilusi.

²³ Quviatchapiaḡitchi tamanna atuumakpan, nuttaglusi quvianakun, atakkii akil̄iusiaksraqsi pakmani kamanaḡniaqtuq. Itqumasigik, sivullian̄isa taatnautipmi-raḡigaich sivuniksriqirit.

24 Aglaan iqsiñamiurusi umialguruasii pakma;
qağanaqtuaq iñuuiqsi isukliññaqtuq!

25 Iqsiñamiurusi niğisuiqsimaatqasii pakma;
niğisuligisirusi!

Iqsiñamiurusi iglaqtuasii pakma;
kiñuvğugisirusi qialusilu!

26 Iqsiñamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi.

Itqaumasigik, sivullianjisa uqautigillautaqmiragigaich sivuniksriqinñuaqtuat.

Piqpaksriñiq Uumiksirinik

27 “Aglaali naalağniruasii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilliliqsuqtigikkasi, ihuaqqutilugich uumigirigikkasi. 28 Apiqsruqsiñ Agaayyun ihuaqqutitqulugich tamatkua taiyuaniqñuutriruat ilipsitñik, agaayutilugich tamatkua ihuaqqutriginñisasi. 29 Kia qakiqpatin iqsrappich, ki, maniyumagiñ igluunik iqsrappich; kia iñuum piñiqpagu quppigaañ, ki, pipkağumagiñ atnuğaanlu. 30 Kisupayaam apiqsruqpatin suqağuguni qaiñlugu, sulii kia tiguniqpagu pigikkan apiqsruğniaqnagu utiqtitqulugu. 31 Qanuq irrutitqusuugupsi atlanun iñuñnun taatnatuntuuq irrutriyumuusi atlanik.

32 “Piqpaksrigupsi kisiitñik iñuñnik piqpaksrigikkapsitñik suvaata akuqtuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ piqpagipmiragigaich tamatkua piqpagirigikkatiñ.

33 Ihuaqqutigupsigik kisiisa ihuaqqutrigikkasi suvaata akuqtuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnağaquttuuq!

34 Atugaksritñikkupsi tamatkununa kisiitñun utiqtitçitlaruanun atugaksraqtaagmiknik suvaata akuqtuiñiağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ atugaksritñikamin killuliqiriqatmiknun utiqtitçivigitqupmiraqtut aktilaanatan!

35 Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, ihuaqqutilugich iñuich sulii atuaksriñlughich niğiuğisunatnagu utiqtitkisiñilughich. Taatnağupsi akuqtuigisirusi kamañatqumamik akiliusiamik, sulii igñiğigisigaasi Qutçinñiqsrauram Agaayyutim ihuaqqutriruaq quyyataitçuanik pigiitçuaniglu. 36 Nagliktausitçhi Aapapsisun nagliktuutiqaqtuatun.

Atanniñiq Atlanik

37 “Suksraunğiqnasi atlanik, suksraunğiqsañitçhumaasilii; pigiiññiğaiñiaqasi atlanik, pigiiññiğakkañitçhumaasilii; natqigutisimaaglugich atlat, natqigutisimaakkauyumuasilii.

38 Aatçhuğlugich atlat, aatçhuusiaqagumuasilii; aa, akuqtuigisirusi immiğlugu uuktuun, naqiqsrağlugu, añaalallugu, ulipkaulalugu: akiyağniqtutitlaapsitñun. [Agaayyutim aatçhuğagigaasi iglikkutailaakun.] Uuktuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigigisipmigaa ilipsitñun.”

39 Jesus uqautiniğai atrikusautmik, “Qiñitlaitçhuan iñuum sivulligumiñ atla qiñitlaitçhuaq iluqatik katakkisiruk nivviamun. 40 Maliguaqti kamanatluñitçhuq ilisautrimiñiñ, aglaan ilisaqtaupayaaq naatçhigumi ilisaagmiñnik atrigaigutigisigaa ilisautriñi.

41 “Suvaata tautukpiñ irriutañuluuraq aniqatvich iraani, aasiiñ suliqutigisunagnagu qirugraitçhiaq iripni? 42 Qanuq uqautriñiağniqpiñ aniqatiupnun, ‘Aniqatmaan, piiglagu irriutañuluuraq iripniñ!’ qiñisunagnagu qirugraitçhiaq iripni? Ukpiniñuaqtii! Sivulliulugu piiqsirruñ qirugraitçhiaq iripniñ. Qiñilguniağiñli nalupqinaiglugu irriutaiqsiliksran aniqatvich iraaniñ.

Napaaqtuq Iliisağigaat Asianigun

43 “Napaaqtuğiksaaq nauritlaitçhuq asiagañitçhuanik, naagaqaa napaaqtuğitçhuaq asiritlaitçhuq nakuuruanik. 44 Napaaqtupayaaq ilisimanağaqtuq asirrianigun; pukutlaitçhusi aqpiñnik kakitlağnaniñ, naagaqaa asiaviñnik kakitlağnaqatçuanik uqpiñniñ.

45 Iñullautaq nakuurualiqiruuq atakkii nakuuruamik isumaqaqçhuni; iñullautauñitçhuanii

pigiitchualiqiruoq atakkii pigiiitchuamik isumaqaqḥuni. Taatnamik, iñuk uqaqami irrusipiani salapqigaa uqaḥigmigun.

Malḡuk Tuppirik

⁴⁶ “Taiguqtaksragiñitchipsitḥa Atanipsitñik kamagiyumañitkupsigik uqauttutigikkatka ilipsitñun! ⁴⁷ Kiña iñuk uvañnukkumi naalaḡniḡugich uqaḥigikkatka aasiiñ tupigilugich— ilisautigisigipsi qanuq atriqaqtılaañanik. ⁴⁸ Taamna atriqaqtuoq iñunmik nappairuamik tupigmiñik nivakhuni itisiplugu aasii iliplugu turvia uyaḡañmun. Kuuk uliqḥukman qasaqtaḥugu taamna tupiq auliyañitchuoq atakkii payañaitḥuni. ⁴⁹ Aglaan kiña iñuk tusaaruaoq uqaḥigikkamik tupiginiḥugich atriqaqtuoq iñunmik nappairuamik tupigmiñik nunamun turviilaḥugu; uliqḥuum qasaqtaqmagu taamna tupiq ulḡuruq siqumitipiaḥuni.”

7

Jesus Mamititchiruoq Anuyyiuqtaiñ Qaukḥiata Savaktaanik

¹ Jesus-ḥum ilisautrisuiqami tamatkunuuna iñunmik, ilaa Capernaum-munniqsuoq. ² Taavaniguuoq Roman anuyyiuqtaiñ qaukḥiat savaktiqagñiqsuq piqpagikkaḡmiñik; taamnaasii iñuk atniḡñaḥuni tuqḥiñaḡuḥuni. ³ Uvvauna anuyyiuqtit qaukḥiat tusaakami Jesus-mik tuyuqaḡniqsuoq Jew-ḥuruat sivulliuqtigruañitñik apiqsruḡiaqtitlugu mamititquplugu savaktigikkani. ⁴ Tikitñamitruñ Jesus inḡniḡaat pipiaḥutiñ, “Taamna iñuk ikayuqtaksragipiḡiñ, ⁵ atakkii ilaan piqpagigai iñugikkavut. Nappairuqunniñ katraḡviksaptiknik.” ⁶ Tavra Jesus malinḡiḡai. Uñasiñaiqmiglu tupqaniñ anuyyiuqtit qaukḥiata tuyuḡiniḡai ilauraani nipliutitquplugu Jesus, “Ataniiq, uvuñaniññaqpich. Uvva utlaktaksraunḡuqtuñauñniñ tupimnun. ⁷ Naagalu suñḡuqpaitḥuñ utlaktaksragiñḡugikpiñunniñ. Uqallaksiñaḡiñ uqaḥigmik aasiiñ savaktigikkaḡa atniḡñaqtuoq iḥuaqsiñaqtuoq. ⁸ Atakkii añalatiqaqmiuñ qaukḥiḡnik suli anuyyiuqtiaḥuñ añalatañnik. Tilikapku una, ‘Aullaḡiñ!’ aullaḡaqtuoq; tilikapkusuli taamna, ‘Qaḡḡaiñ!’ agḡiḡaqtuoq; suli tilikapku savaktigikkaḡa, ‘Taamna piun!’ piragigaa.” ⁹ Jesus-ḥum quviḡusuutiginiḡaa taamna tusaakamiuñ. Kiñiaqami iñugaaḡruñnun maliktigikkaḡmiñun uqaḡniqsuoq, “Paqisimaitchuñasuli ukpiqsriḡigmik taatnatun Israel-aagmiuni!” ¹⁰ Anutit tuyuuruat utiqamiñ anuyyiuqtit qaukḥiata tupqanun paqinniḡaat savakti iḥuaqsiplugu.

Jesus Anitqisitchiruoq Uilḡaḡnaam Iḡñiñanik

¹¹ Tamanna atuumaanikman Jesus utlautiniqsuoq nunaaqqimun atilimnun Nainmik. Maliguaqtaiñ suli iñugiaktuat iñuich malinḡiḡaat. ¹² Tikiñniqsuoq paañanun nunaaqqim anilḡataqmiñiqsullu akigaqtuat tuquñaruamik iñunmik. Taamna tuquñaruaoq iḡñitauginikkañ uilḡaḡnaam. Iñugiaktuat iñuich nunaaqqimiñ malinḡiḡaat taamna aḡnaq. ¹³ Atanḡuruam Jesus tautukamiuñ ilunḡutchallapiḡniqsuoq. Nipliutiniḡaa aḡnaq, “Qianak!” ¹⁴ Utlakḥugu aksinḡiḡaa tuquñaruam akigautaata. Iñuich akigaqtuat taavrumiñ nutqaqmata Jesus nipliḡniqsuoq, “Nukatpiaq, tiligikpiñ, makittin!” ¹⁵ Tuquñaruaoq anun aquvitiḡniqsuoq uqaqsipluniñasiñ. Jesus-ḥum utiqtinniḡaa aakañanun. ¹⁶ Iñuich iluqatiñ taluqsraḥañiqsut kamaksruaqsipluguasiñ Agaayyun itnaḥutiñ, “Kamañatuoq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akunnaptiknun. Agaayyun agḡiqsimaniqsuoq anniḡsuḡiaḥugich iñugikkani!” ¹⁷ Taamna tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuoq nunaaqqipayaanun Judea-mun suli avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

¹⁸ John-ḥum maliguaqtaiñ uqauntiniḡaat iluqaitñik tamatkuniñ. ¹⁹ Tuḥuḡugik malḡuk maliguaqtinḡiñ tuyuḡiniḡik atanḡuruamun apiqsruquplugu, “Anniqsuqtauvich agḡiqsaḡumaruaoq, naagaqaa niḡiuktuksrauviasuli atlamik?” ²⁰ Utlautiruk Jesus-mun nipliutiplugu, “John Paptaaqtitchirim tuyuḡiḡaatiguk apiqsruquplutin, ‘Anniqsuqtauvich agḡiqsaḡumaruaoq, naagaqaa niḡiuktuksrauviasuli atlamik?’ ” ²¹ Taavrumani taatnaḥatni

Jesus iħuaqsiragaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik atniğñautinñik nanjirutinñiglu, suli anit-taqługich irrusiqługich, qinñitlasiplugillu qinñitlaitchuat iñuich. ²² Jesus-ñum kiunigai John-ñum maliguaqtik, “Uqautiyatku John qinñikkaptiknik suli tusaakkaptiknik: ‘Qinñitlaitchuat qinñitlasirut, pisutlaitchuat pisutlasirut, tamatkua auyugaqtualgich mamittut, tusaatlaitchuat tusaatlasirut, tuquñaruat anjitiqiksikkaurut iñuuligmun, suli tusaayugaallataq quliaqtuanjuruq inuqsraq-tuanun.’”

²³ Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpigutaiñgitchuaq piqutigipluñ.

²⁴ John-ñum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ñum uqautigiaqsiñigaa iñugaağrunun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuilaamun sumik qinñigasugivisi? Ivinmik anugim analatanjanik liilaa? ²⁵ Uvvasuli qinñigasugivisi iñuñmik atnuğallautalinmik? Iñuich at-nuğallataqagaqtuat inuqsrasunaqatin iñuuniaguurut inillautani. ²⁶ Uqautisitña, sumik qinñigaaqpsi? Sivuniksriqirimik? Taamna ilumutuuruq, aglaan tautukkaqsi kamanatluk-tuanjuruq sivuniksriqiriñhiñamiñ. ²⁷ John taamna ilaanjuruq Agaayyutim uqałhan uqautigikkaña itna, Agaayyun nipliqsuq, ‘Atañii, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.’”

Malachi 3:1

²⁸ Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatluktuq anipayaaqtuaniñ. Aglaan kiñaunniñ kamanaiññiqsrauruq anjayaqutaani Agaayyutim kamanatluktuq John-miñ. ²⁹ (Tusaapayaqtuat ilaanik tax-siliqirituummagmin tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaunjaruanik atuqukkanñik paptaakkauplutiñ John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-ñuruat suli ilisautrit maligutaksranik ayaksimanigaa Agaayyutim sivunniutaa inmiknun, suli paptaaqunñitlutiñ John-mun.)

³¹ “Sumik atriqaqpat iñuich iñuuruat pakmapak? Sutun itpat? ³² Atriqaqtut ililgaanik aquppiruanik tuniriñiaqtuat katimmavinñitni tuqñirautiplutiñ avatmun, ‘Atuqtuurautigaluağipsi katchuutituutirik aglaan agginñitlusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kinuvguutinik qianñitchusi.’

³³ John Paptaaqtitchiri aggiqami nigñitlaiññiqsuq suli imingñitluni asiam misuğuanik, naa-gasuli uqaqtusi irrusiqługagniplugu. ³⁴ Iğñiña Iñuum nigiraqtuq imiqhunñilu. Pakma nipliqaqtusi, ‘Tautullaksiñ iñuk niggiqsuruq imiqtuqtilu, ilaaraanat tax-siliqiritlu kil-luliqiritlu.’ ³⁵ Agaayyutim puqiutaa ilitchuğipkautauruq ilumutuuplugu savaanagun.”

Jesus Kinunğani Simon Pharisee-ñuruam

³⁶ Ilañata Pharisee-ñuruat aiyugaagnigaa Jesus nigiyaaqtuaquplugu. Jesus utlautikami tupqanun, nayummagataqhuni tamaña nigiaqsiñiqsuq. ³⁷ Taavrumani nunaaqqimi ağnaq iñuuniaqmiñiqsuq killuliqiraupluni. Tusaakamiñ Jesus niginiagniplugu Pharisee-ñuruam tupqani aggiutriñiqsuq nakasunñuamik imalinmik piññaqnaqtuamik tiprağiksautmik. ³⁸ Qichağniqsuq tunuani Jesus-ñum isigaiñi qiapluni, imağugich qulvimiñik, ivikugich nutchamiñik, kunikugich, suli kuviplugich tiprağiksautmik.

³⁹ Pharisee-ñuruam aiyugaaqtuq Jesus-mik tautukami taavrumiña nipliğniqsuq inmiñun, “Uma iñuum sivuniksriqiraupağumi nalunñiñayağaa una ağnaq aksiksiggikani; nalunñiñayağaa qanutchimik iñuuniusiqaqtilaaja! Atakkii ilaa killuliqirauruq.”

⁴⁰ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Simon, uqautraksrağigikiñ.” “Aa, ilisautrii, uqautinña!”

⁴¹ Jesus unipkaagaqsiruq, “Malğuk iññuğuuq simmiliaksraqtuğvik akiqsruumanigaaq maninñik. Ilaqataan akiqsruumanigaa naliksralinmik tallimat kavluutit uvlut savaanatnik, ilaqataanaasiñ malğukipiaq qulinik. ⁴² Iluqatik taapkuak akilñilguiññiqmaknik akiqsruutaigñigik. Nalliak taapkuak piqpaksritlukpa ilaanik?” ⁴³ Simon-ñum kiunigaa, “Umaqanugii natqigutrikauruam anitluktuamik akiqsruutmik.” Jesus nipliğniqsuq, “Nalauttutin.” ⁴⁴ Kinjaqługuasiñ ağnaq nipliutiniğaa Simon, “Tautuğun una ağnaq! Uvaña isiqama tupipnun qaitchinñitçikma imigmik iğguutiksranatnik isiganma. Aglaan

uuma aġnam iġġuġai isigatka qulvimiñik aasiiñ iviklugich nutchamiñik. ⁴⁵ Ilvich iqinitchikma kunigluña. Aglaan uuma aġnam nutqautinitchai kunniuqlugich isigatka isigataqamaaglaan. ⁴⁶ Uqsruqtinitchiñ niaquġa. Aglaan uuma aġnam uqsruqtigai isigatka tipraġiksautmik. ⁴⁷ Uqautigikpiñ, uuma aġnam kamañaqtuamik piqpaqsriñhan qinigtitkaa iñugiaktuat killuqsautini natqigutikkauħat. Aglaan iñuk killuqsautiqapianjñasugiruaq natqigutiraksramik piqpaqsripiagnañjitchuq.” ⁴⁸ Tavrakña Jesus-ñum uqautiniġaa aġnaq, “Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ⁴⁹ Atlas aiyugaaqtauruat niġiqatigiplugu Jesus nipliġñiqsut avatmun, “Kisuunasugiva una? Natqigutritłaniqsuqunniñ killuqsautinik.” ⁵⁰ Aglaan Jesus nipliutiniġaa taamna aġnaq, “Ukpiqsriħiqpich anniqsuġaatin. Iñuuniaġiñ tutqiksilutin.”

8

Aġnat Maliktuat Jesus-mik

¹ Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq apqusaaqlugich nunaqqich nunaqqiuratlu quliaqtuaqhuni tusaayugaallautamik añaayuaqutaanik Agaayyutim. Qulit malġuich maliguaqtaiñ maliñniġaat. ² Ilañisa aġnattuq malikmiñniġaat iħuaqsikkauruat irrusiqłunniñ suli atniġñautiniñ. Taapkua Mary-lu (taiguutiqaqtuaq Magdalene-mik), taamna Jesus-ñum tallimat malġunnik irrusiqłunnik anitchirvigikkaña, ³ Joanna-lu, uiaqqtuaq Chuza-mik aňalatauruamik atangum Herod-ñum iniqpañani, suli Susanna suli iñugiaktuat atlas aġnat. Tamatkua ikayuuttutiginiġaich pigikkatiñ Jesus-mun suli maliguaqtaiñun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴ Ilaadni iñugiaktuat iñuich utlauruġniqsut Jesus-mun nunaqqipayaaniñ. Iñugayaat katikmata uqautiniġai uumiña atrikusautmik. ⁵ “Ilaadni iñuk nautchityaġniqsuq. Nautchirripkaqługu nautchiaksrat ilañich katagaġniqsut apqutmun tutmiġaqatauplutiñaasii, suli tinmiurat silami niġiplugich. ⁶ Ilañich katanjnisut uyaġauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaqłunjnisut atakkii nuna ailañitłuni. ⁷ Ilañich nautchiaksrat katanjnisut kakitlaġnalgich akunġatnun. Aasiiñ kakitlaġnat nauqasiqługich nautchiaksrat nagguviksraighiġaich. ⁸ Suli ilañich nautchiaksrat katanjnisut nunagiksaamun. Naukaminj nauriñiqsut mukkaaksranik tallimakipianuttaaqhutiñ atautchimiñ.” Taamna uqausiġillaan nipitusipluni uqallañniqsuq, “Kiña siutiqaqtuaq naalaġniłi!”

Sivuniġat Atrikusautit

⁹ Maliguaqtaiñ apiqsruġniġaat Jesus qanuutautilaanjanik taavruma atrikusautim. ¹⁰ Kiuniġai, “Agaayyutim sagviġaa nalunaqtuaña añaayuaqutmi ilipsitñuħiñaq, aglaali tamatkununa ukpiqsriñitchuanun uqaqtuña atrikusautitigulħiñaq. Taatnamik qinighaluaqhutiñ ilisaqsritłaitchut, suli naalaġnigaluaqhutiñ kañiqsitłaitchut. *Isaiah 6:9*

Jesus-ñum Kañiqsipkaġaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹¹ “Uvvauna qanuutauħa atrikusautim: nautchiaksraq uqaħiġaa Agaayyutim. ¹² Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqagtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan Tuunġaum tikitłuni aattaġigai uqaħhich uummatiñitñiñ ukpiqsritqunitługich anniqsukkautqunitługillu. ¹³ Nautchiaksratli kataktuat uyaġauruamun nunamun atriqagtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtuqługu quviasukhutiñ aglaan kañiñitłutiñ. Ukpiqsriuraallakkaluaqhutiñ akkuniisunjaqani aasiiñ uuktuaqsiuqi tikitman qapiqtigāniqsut. ¹⁴ Nautchiaksratli kataktuat akunġatnun kakitlaġnat atriqagtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan isumatuyaalhum umialġulhumlu suli quvianañan marruma iñuuniaħhum suqutigingiqsitāġaat ukpiqsriħiq, aasiiñ asiañat pigutłaitchuuq. ¹⁵ Nautchiaksratli

kataktuat nunagiksaamun atriaqqtut tamatkuniņa tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtupiağataqługu. Tamatkua tupiginigaa Agaayyutim uqałha aasiin asirriaqahutin anuqsrukun, suli iņuusinich atlanjuqtauplutin.

Naniq Ataani Utkusium

¹⁶ “Kia iņuum ikitnamiun naniq matutlaitchaa utkusinmik naagaqaa ilitlaitchaa ataatanun siņigviich. Aglaan ilirağigaa naniqagvinmun, iņuilli isiqtuat taututlarut naniqaqman. ¹⁷ Qanutchipayaaq irikkauruaq sagvikkaugisiruq, suli qanutchipayaaq matukkaauruaq paqitaugisiruq. ¹⁸ Qaunagititchi taatnamik qanuq naalağnisilaapsitnik atakkii kispayaaq piqagtuaq akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqanjitchuam anniagisigaa taamnaunniin mikillapiaqtuaq pigikkani.”

Jesus-ņum Aakanalu Aniqatiunilu

¹⁹ Jesus-ņum aakanan suli aniqatiunin utlanigaa. Aglaan tikilguiņnigaa iņugiakpaitlutin. ²⁰ Iłanata iņuich nipliutinigaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qichaqtut kigga qinigukhutin.” ²¹ Jesus-ņum nipliutinigai iluqaisa, “Aakagigiga aniqatigigitkalu makua tusaaruat uqałhanik Agaayyutim tupigiplugulu.”

Jesus-ņum Quunniğuaqtikaa Narvaq

²² Iłanadni uvlut Jesus maliguaqtinilu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqhuni, “Ki, ikaaqta igłuanun narvam.” Tarra ayaksaagniqsut. ²³ Tinilğaqsiagvinmikni Jesus siņiksagniqsuq. Tavraknatchiaq anuqłiguutiqpauraginigai narvami, umianat immiaqsipluguasiiņ suli iluqatin navianniuliqhutin. ²⁴ Maliguaqtaiņ utlakługu Jesus itiqsagningaat nipliqhutin, “Iirigii, Ataniiq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iņiqtiğigaa anuği qaiqpauratlu. Anniğuiqman quun-nitchiağullapiagniqsuq. ²⁵ Tavra Jesus-ņum nipliutinigai maliguaqtini, “Naami ukpiqsriłiqsi?”

Aglaan quviğusuniqsut iqsiliqhutin, aasiin uqaqhutin inmiknun, “Qanusuniqpa una iņuk anuğimunniin qaiłiqpauratlu kamagivatruņ?”

Jesus Mamititchiruq Iņugiaktuanik Irrusiğulinmik

²⁶ Jesus maliguaqtailu tinilğaqsiagniqsut nunanun Gerasene-nağmiut, igłuanun narvanan Galilee-m. ²⁷ Jesus niupman umiamiņ paağigaa iņuum nunaaqqimiņ irrusiğluqaqtuam. Taamna iņuk atnuğailaagagniqsuq aimmitłaiqhuni, aglaan nayuutiraqniqsuq iluviğni. ²⁸ Tautukamiun Jesus igitluni isigaiņun nipliğniqsuq nipitusipluni, “Jesus, igņiņa Qutchinņiqsrauruaq Agaayyutim, suniaqpiņa? Inigikpiņ anasiņnuqsauņitłunaj!” ²⁹ Nipliutinigaa taavrumiņa atakkii Jesus-ņum tiliplugu irrusiğluk anitquplugu ilaaniņ. Aippaavak anallaqłunigaa akulaiqługu. Tigurağaluagaqtuq argaiłlu isigaiłlu. Qiliqsruqługich kalimņiğnik kikuğaagaginigai, aasii iņuiłamuktitaqługu irrusiğluum. ³⁰ Jesus apiqsruğigaa, “Kisumik atiqaqpich?”

Taavruma kiunigaa, “Uvaņa atiga Iņugiaktuaq,” atakkii iņugiakhutin irrusiğluich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹ Irrusiğluich iniqsruagningaat Jesus tuyuğitquņitlutin samuņa natiqsiņaitchuamun. ³² Uvvaasiiņ iņugiallapiaqtuat kuniat qanimi niğiņiağniqsut qimigaami. Irrusiğluich iniqsruagningaat Jesus aullaqtitquplutin kunianun. Jesus-ņum aullaqtinnigai tamatkunuja. ³³ Irrusiğluich anikamiņ iņunmiņ isiqniqsut kunianun. Iluqatin aasiin kuniat paņaliņniqsut ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiiņ ipllutin.

³⁴ Iņuich munaqsriuat kunianik tautukamitruņ taamna atuumaruq, qimakhutin tusaayugaagutiginigaa nunaaqqimi avataanilu. ³⁵ Iņuich utlautiniqsut tautugiaqhutin supmagaisa. Tikitņamitruņ Jesus paqinnigaa iņuk anitchivigikkaņa irrusiğluņnik aqup-piruaq isigaiņi Jesus-ņum, atnuğaaqahuni suli qauğrimmaagikhuni. Iņuich tamatkua iqsitchaņniqsut. ³⁶ Tamatkua munaqsriuat tautuktuat taavrumiņa uqautiginigaa iņun qanuq iņuum mamitikkaułha. ³⁷ Iluqatin Gerasene-nağmiut apiqsruğigaa

Jesus aullaquplugu iqsilillapiahutin. Jesus ikipluni umiamun utiaqsiñiqsuq Galileemun. ³⁸ Iñuum anitchivigikkañan irrusiqlunnik inigñigaa Jesus, “Maligukkaluağikpiñ.” Aglaan Jesus-ñum aullaqtitkaa nipliutiplugu, ³⁹ “Ailutin uqağiağiñ Agaayyutim savauttutaanik ilipnun.” Taamna iñuk nunaqqimukhuni uqaqsiñiqsuq qanuq Jesus-ñum savauttutaanik inmiñun.

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksinñiktuaq Jesus-ñum Atnuğaanjanik

⁴⁰ Jesus utiqami iglunanun narvam iñugayaat paglagaat atakkii utaqqiñigaa. ⁴¹ Iñuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-ñuruat katrağviata, tikiumaniqsuq. Punniqsuq isigaiñun Jesus-ñum iniqsruqlugu kiñuniğmiñuquplugu, ⁴² atakkii panitaulua, qulit malğunnik ukiuqaqtuaq, tuqaqsiñiqsuq. Jesus taamunajami iñugiaktuat iñuich tatviksraigñigaa avataaniñ. ⁴³ Iñuich akunğatni itmiñiqsuq ağnaq aunaqsruğuitlaiqsuaq qulit malğunni ukiuni. Akiliqsuutigialuağniğai suurapayaani taaktinun, aglaan kia-unniñ mami-tilguiññigaa. ⁴⁴ Akunğatigun iñugayaat ağnam utlaklugu tunuaniñ aksinñigaa Jesus-ñum akuagun atnuğaanjan. Tavrakñatchiaq aunaqsruğuiqsuq. ⁴⁵ Jesus apiqsruğniqsuq, “Kia aksikpaña?” Iluqatin naluniñiqsut. Peter nipliğniqsuq, “Ataniiq! Iñuich tatviksraiqhutin tinurağatin. [Naagauvva apiqsruqtutin kimun aksiksilaaqnik?]” ⁴⁶ Aglaan Jesus nipliqsuq, “Kia-imña aksikkaaña. Iłisimaligiga anipman sanñigikkağa uvamniñ.” ⁴⁷ Ağnam tautukamiun ilitchuğikkaułi utlautiniqsuq uulillağmi putluni Jesus-ñum isigaiñun. Sivugaatni iluqaisa iñuich uqautiniğaa suvaata aksilhanik Jesus suli qanuq ihuaqsikkaułi tavrakñatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniğaa, “Ağnaaq, [quviatchauğigiñ,] ukpiqsriğiqpich ihuaqsipkağatin. Aullałhiñaaguqtutin tutqiksilitin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtitlugu kiliktuiruaq tikiñniqsuq Jairus-mun nipliqlhuni, “Paniuran tuquruq. Iłaksiatqinñiaqnagu ilisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-ñum tusaaplugu nipliutiniğaa Jairus, “Iqsiñak; ukpiqsriłhiñağiñ. Paniuran ihuaqsigisiruq.” ⁵¹ Tikitñamin tupiğmun Jesus-ñum isiqunitchai iñuich avataagun Peter, John, James suli ililgaam aapanalu aakanalu. ⁵² Iluqatin iñuich qiaplutin kiñuvğugaat ililgaaq. Jesus nipliutiniğai, “Qianasi. Iłilgaaq tuqunitchuq, siñiksiñaqtuq.” ⁵³ Iluqatin mitautigiaqsigaat ilisimaplugu ağnauram tuqulha. ⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuqluğniğaa, “Niviaqsiaq! Makittin.” ⁵⁵ Iłilgaaq iñuutqinñiqsuq makitluniasiiñ tavrakñatchiaq. Jesus-tavra tilisiñiqsuq aatchuquplugu niqiksrajanik. ⁵⁶ Anayuqaak quvigutchaniqsuk. Aglaan Jesus-ñum uqaqunñiğik kisumun taavrumiña atuumaruamik.

9

Jesus Aullaqtitkai Qulit Malğuich Maliguaqtini

¹ Jesus-ñum katipkaqamigich qulit malğuich maliguaqtini sanñiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqlunnik suli mamititchitlasiplugich atniğñautinik. ² Taatnaanikami tuyuğiniğai quliaqtuağiaquplugich anayyuqautaanik Agaayyutim suli ihuaqsitquplugich atniğñaqtuanik, ³ nipliqlhuni, “Aullautriñiaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniñ injiularim puukatajanik unniñ niqiksrapstñiglu unniñ maninmigliu naagaqaa atnuğaatqitutiksrapstñik. ⁴ Kisupayaam akuqtuqpasi nayuutiyumausi taavrumani inaani aullağniałapsitñunaglaan taavrumakña. ⁵ Iñuich nani akuqtunjpasi unitchumagiksi taamna nunaqqiq aasii ipsuktuqlugu apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilinjtñun akuqtuinisilaanjanik tusaayugaagiksuumik.” ⁶ Maliguaqtit aullaqamin iglauniqsut nunaqqiurapayaatigun quliaqtuaqhutin tusaayugaallautamik suli mamititchiplutin iñunnik nanipayaq.

Herod-ñum Qanuğviiłha

⁷ Herod-ñum, analatauruam Galilee-mi, tusaaniğai iluqaisa Jesus-ñum savaani. Tupananiqsuq atakkii iñuich uqaqhutin John Paptaaqtitchiri iñugutqinñiplugu, ⁸ ilanich uqaqhutin Elijah sagvigñiplugu, ilanjsuli uqaqhutin sivuniksriqiri inilgaaqnisaq

iñugutqinñiplugu. ⁹ Herod nipliqsuq, “Uvaja John niaquiqsitağa, aglaan una iñuk kisuuniqpa tusaqsraqikkağa tamatkunuuna?” Taatnamik iłitchugişunñigaa Jesus kisuutilaana.

Jesus Niğipkairuq 5,000 Anjutinik

¹⁰ Uqqiraqtit utiqamin uqautigaat Jesus iluqaanik savaagikkağmiknik. Uvvaasiin aullaqatiginigai kisiitnik nunaaqqianun Bethsaida-m. ¹¹ Iñugaagruich tusaakamitruñ malinñigaa. Jesus-ñum pağlaplugich uqautinigai anjaayuqautaanik Agaayyutim, suli iluaqsiplugich tamatkua ikayuğnaqtuat. ¹² Unnuksraaqhuni siqiniq nipipman, qulit malğuk maliguaqtit utlanñigaa Jesus nipliutiplugu, “Tuyugikkich iñuich nunaaqqianun suli nautchiivilinun nullagñiurağiaqulugich suli niqiksraqiaqulugich, atakkii iñuilaamiittugut.” ¹³ Jesus nipliutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksranjitnik.” Tamatkua kiunigaa, “Uvva piqağaluaqtugut tallimanik qaqqianuranik suli malğunnik iqalugauraanik. Tauqsigiauvisigut niqiksranjitnik iñugaagruich?” ¹⁴ Anjutit 5,000-siyunnaq iñugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iñuich aquvitichigik malğukipiaq qulinullaalugich.” ¹⁵ Maliguaqtit iñupayaat aquvitinnigai. ¹⁶ Jesus tigunigai tallimat qaqquurat suli malğuk iqalugauraaq aasii aagluqhuni qilanmun quyyatigiplugich. Avguagai qaqqut iqalugauraaq qaitlugich maliguaqtiniñun autaagutigitquplugich iñun. ¹⁷ Iñuich niğiniqsut niğisuiğataqhutin. Tavra maliguaqtit immiğniğai qulit malğuk aguupmaich ilakunik.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaana Jesus-ñum

¹⁸ İlaatniguuq Jesus agaayupman kisinñuqhuni maliguaqtaiñ utlanñigaa. Jesus-ñum apiqsruğnigai, “Kisuunasugivatna iñuich?” ¹⁹ Maliguaqtaiñ kiugaat, “İlanisa uqağigaat John paptaaqtitchirauniplutin, ilanisasuli Elijah-ñuniplutin, atlatlu uqaqhutin sivuniksriqiri inilğaaqnisaq iñugutqinñiplugu.” ²⁰ Jesus apiqsruğnigai, “İlipsiasiiñ? Kisuunasugivisitna?” Peter-m kiunigaa, “İlvich Christ-ñurutin, anniqsuqti akiqsruutauruaq.”

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqułksraniļu Anjpkakkaułksraniļu

²¹ Jesus-ñum iñiqtillapiağnigai uqautigitqunıtluni kisuutilaagmiñik kimununniiñ. ²² Uqautipsaagñigai, “Sivulliuqtigruatlu, qaukñisa agaayuliqsitlu suli aglaliqirit nagliksaaqtikisigaat ayaglugulu İğñina İñuum tuqulluguasiin. Aglaan pinayuaqqun uvlut anjpkakkaugisiruq.”

²³ İluqaisa nipliutinigai, “Kia iñuum maligukkumiña suksraaqtaksraqigaa pisułi, iqsriutilugu sannigutani uvlugağikpan aasii maligluna. ²⁴ Atakkii kia iñuum anniginiagumiñ iñuułi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiymuñ iñuułi piqutigiluna piññakkisiruq ilumun iñuułiğmik. ²⁵ İñuum piññaktaagıñiñaugaluağaa suurapayaana marruma nunam aglaan tammautigisigaa iñuułi. Sakuugurağniatna sumun atugumiñaitchuq! ²⁶ İlapsi kanjugivalukkaatna ilisauttitkalu sivugaatni iñuich suksraqañitchuq Agaayyutmik. Taatnatun İğñinan Anjutim kanjugisipmigaaptuuq utigumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiguni ipqitchuanik isağulinik. ²⁷ İlumun nipliutigipsi, İñuqaqtuq ilanjitnik uvani makitaruat tuqunaiñjağmin qiniğniatuanik Agaayyutim anjaayuqautaanik.”

Jesus-ñum Atlanñuqtılha

²⁸ Akunniqsaanman Jesus-ñum kayunıutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuğniqsuq qimiğamun agaayutyahuni. ²⁹ Agaayupkaqlugu qiniñana atlanñuğniqsuq atnuğaanıļu qivliqisiraahutin. ³⁰ Tavrakñatchiaq malğuk anjutik uqaqatiginigaa Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹ aasiiñ qiniñanak qaummağılallanıqsuq. Uqaqatiginigaa Jesus tuqqutaułksranıgun Jerusalem-mi Agaayyutim sivunniutaagun. ³² Peter-lu piqataıļu siñinialıllapiağniqsut, aglaan itiqamin tautunıgaat Jesus kamanatıhagun qichaqatigiplugu malğuk anjutik. ³³ Anjutik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutinigaa,

“Ataniiq, nakuullapiaqtuq uvanihiqput. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtugut piņasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” Iļisimanjtkaluagņiġaa uqaġikkani. ³⁴ Peter uqaqtitlugu nuviyam qulaņiutiġniġai; maligūaqtai iqsitchaņniqsut nuviya qulaņiutipman. ³⁵ Nipi nipliqsuq nuviyamiñ, “Tavrataamna Iġņiġa piksraqtaagikkagā; naalaġniyumagiksi.” ³⁶ Uqaġuiqman Jesus kisiņņuġniqsuq. Taipkunani uvluni maligūaqtaiñ uqautiġiņiñņiġaat kisumununniñ tau-tukkaqtij.

Jesus Iħuaqsiġaiñiġsuq Nukatpiagruņmik Irrusiqłulinmik

³⁷ Uvlutqikman Jesus-lu piņasutlu maligūaqtai atqaqamiņ qimiġaamiñ iñugiaktuat iñuich paaġniġaat Jesus. ³⁸ Iñuk nipliġņiġsuq akunġatniñ iñugayaat, “Iļisautrii, tautullagun iġņiġa, tarra iġņituaługa. ³⁹ Irrusiqłuum aņalatmani kapyaaqsiñiġsuq. Ilaa qiluraġallapiaġaqtuq suli innuliqiaqsiruq qaniġmigun. Irrusiqłuum atniaqtuiñagā suli unitłaiqlugu. ⁴⁰ Uqapsaaġaluagitka maligūaqtitin anitquplugu taamna irrusiqłuk aglaan anipkalguiñņiġaat.” ⁴¹ Jesus kiusriñiġsuq, “Ukpiqtaiñņiaqpat ilipsitņi. Naagasuli killukuaqmisi. Qanutunaglaan nayuqtigiraksraġivisi? Qanutunaglaan iġlutuqtigiraksraġivisi?” Tavrāli nipliutiniġaa iñuk, “Uvuņautisaqsiuņata iġņiġiñ!” ⁴² Nukatpiagruum utlautiħhani irrusiqłuum ulġuqsraaqtinniġaa nunamun qiiqsruqtitkaqsiplugu. Jesus-ņum iñiqtigņiġaa irrusiqłuk aasiñ mamititlugu nukatpiagruk utiqtitlugu aapaņanun. ⁴³ Iluqatiņ iñuich quviġusuutiginiġaat kamaņaqtuq saņņiġikkaņa Agaayyutim.

Jesus-ņum Uqautigilgitkaa Tuqqutaułiksrani

Iñuich quviġusuktitlugitsuli Jesus-ņum savaaġikkaņanik nipliutiniġai maligūaqtini, ⁴⁴ “Piiguġniaqnagu una uqauttutiginiakkaġa ilipsitņun! Iġņiġa Iñuum aatchuutigikkaugisiruq iñuņnun tuqqutqulugu.” ⁴⁵ Aglaan qanuutautilaņa uqautigikkaņan iriqsimaniġsuq maligūaqtaiñiñ. Taatnaqlugu kaņiqsilguiñņiġaat. Taluqsraqhutiņ apiqsrulguiñņiġaat taavrumuuna.

Kiña Kamaņagņiqsrauva?

⁴⁶ Maligūaqtit qapiqtaiłitraaqsiñiġsut nalliqtij kamaņagņiqsraupmagaan. ⁴⁷ Jesus-ņum iļisimanigai isummatilaaņat. Qiñņuaġniġaa iļilġaaq inillakługu saniqqamiñun ⁴⁸ nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtuġumiun iļilġaaq pisigilunā tavra akuqtuġaņa; suli kisupayaam akuqtuġumiña akuqtuġisipmigaa taamna tuyuġirigikkaġa. Iñuk kamaņaiñņiqsrauruq akunnapsitņi ilaa kamaņagņiqsrauruq.”

Akitñaqtuqtinġitchuaq Uvaptiknun Iłagillapiaġikput

⁴⁹ John nipliqsuq, “Ataniiq, tautukkikput iñuk anitchiraġaqtuq irrusiqłunmik atuqlugu atqiñ. Iñiqtigikput atakkii uvagut iłagiņitlugu.” ⁵⁰ “Nutqaqtinnianaiqsiuņ,” Jesus-ņum nipliutiniġaa atlatlu maligūaqtai, “Atakkii kiñapayaaq akilłiłiqsuņitchuaq ilipsitņik ilipsitņuktuqtuq.”

Iłanisa Samaria-ġmiut Akuqtuġunġitchaat Jesus

⁵¹ Jesus-ņum iłitchuġikamiun utiqtuksraulłi Agaayyutmun isummiġņiġsuq Jerusalem-mugukhuni. ⁵² Iġlaułiġmiñi tuyuqaġniġsuq uqqiraqtijnik sivumiñi nunaaqqianun Samaria-m itqanaiautitqupluni tukkuksraġmiñik. ⁵³ Aglaan iñuich tarani akuqtuņiñņiġaat atakkii Jerusalem-muņniaqhuni. ⁵⁴ James-ņum suli John-ņum, maligūaqtikkiñ, tautukamitku taamna nipliutiniġaa, “Ataniiq, qiñņuaquvisiguk ikniġmik qilaņmiñ piyaqquityaqulugu tamatkuniņa?” ⁵⁵ Jesus-ņum kiņiaqluġich iñiqtigņiġai. ⁵⁶ Aasiñ Jesus maligūaqtaiłu iġlauniqsut atlamun nunaaqqiuramun.

Iluqnaunġitchuat Maligūaqtit

⁵⁷ Iqliqtaulig̃mikni iñuum nipliutiniġaa Jesus, “Malikkisigikpiñ napmupayaag̃uvich.”
⁵⁸ Jesus-ñum kiuniġaa, “Kayuqtut sisiqaqtut, suli tiñmiurat silami ugluqaqhutiñ, aglaan Iġñiña Iñuum iniksraitchuq ming̃uiqsiag̃viksraġmiñik.”
⁵⁹ Jesus-ñum atla iñuk nipliutiniġaa, “Malinña.” Aglaan taavruma iñuum nipliutiniġaa, “Ataniiq, sivulliulugu ailaña iluvigiag̃lugu aapaga.”
⁶⁰ Jesus-ñum kiuniġaa, “Ki, tuqunaruat iluvig̃litruñ tuquruag̃ikkaqtiñ. Aglaali ilvich quliaqtuag̃iaġiñ añaayuqautaani Agaayyutim nanipayaaq.”
⁶¹ Atla iñuk nipliqtuq, “Ataniiq, malikkisigikpiñ. Aglaan sivulliulugu qin̄ig̃uiqsaag̃iaġlagich ilagikkatka.”
⁶² Jesus-ñum nipliutiniġaa, “Kiña iñuk nunniuqtuq kin̄ian̄atigalugu atuġumiñaitchuq sumun añaayuqautaani Agaayyutim.”

10

Jesus Tuyuġigai Malig̃uaqtit

¹ Kiñuagun taavruma atang̃uruuq piksraqtuq piñasukipiaq qulit malġuñnik iñuñnik tuyuġiplugich malġuullaaplugich. Aullaqtitkai sivumiñi nunaaqqipayaanun tikitchaġumakkaġmiñun.
² Jesus-ñum nipliutiniġai, “Katitaksraqtugaluaqtuq aglaan savaktit katitchiruksrat ikittut. Iniqsruġumausi atanganun katitchivium tuyupsaaqulugu katitchiruksranik savaqulugich nautchiiviniñi.
³ Aullaħhiñaurusi. Tuyuġiniaġipsi ipnaiyaatun liilaa akunġatnun amaqqt.
⁴ Aullautriñiaqasi manikuviuramik naagaqaa puukatauramik naagaqaa sakpakkimik; igliqtauħapsitñi nutqaaqtuġniaqasi kisumununniiñ.
⁵ Supayaami isiġniġupsi tupiġmun nipliutiyumagisi, ‘Tutqiun iñuiñun uumani tupiġmi illi.’
⁶ Iñuk tavrani iñuuniag̃niqpan piq̄paksriħuni tutqiutmik, taamna tutqiun ittuiñag̃isiruq ilaani. Aasiñ taatniing̃iñnikpan taamna tutqiun utiġisiruq ilipsitñun.
⁷ Nayuutiyumausi taavrumani tupiġmi niġilusiħu imiġusiħu qanutchipayaamik aatchuq̄pasi, atakkii savakti akiliusiaksraqaqtuksrauruq. Nuktaġniaqasi tupiġmiñ atlamun.
⁸ Supayaami nunaaqqimukkupsi paġlakpasi niġiyumausi payugutaatnik,
⁹ mamititchiħusi atniġñaqtuanik taavrumani nunaaqqimi, uqautilugich iñuich, ‘Añaayuqautaa Agaayyutim qalliruq ilipsitñun.’
¹⁰ Aglaan nunaaqqimukkupsi nani iñuich paġlan̄itpasi nipliġumausi tumitchaani,
¹¹ ‘Apyua nunaaqqipsi isigaptikniñ ipsuktuġisigikput; aglaan itqaġiyumagiksi una, Añaayuqautaan Agaayyutim qallisigaasi!’
¹² Uqautilipsi, atanniivium uvluani Agaayyutim ilun̄uġitlukkisigai Sodom-miut taavrumakña nunaaqqimiñ taatniittuamiñ. [Jesus uqaanikman taavrumiña, malig̃uaqtai aullaġniqsut.]

Ukpiñitchuat Nunaaqqich Ilañitñi

¹³ “Nakħuñ, Chorazin-naġmisiħi! Nakħuñ, Bethsaida-ġmisiħi! Savaaqag̃aluaqtuña iñuġiaktuanik quviqnaqtuanik akunnapsitñi. Makua quviqnaqtuat qin̄ikkasi savaan̄uniq̄pata Tyre-miħu Sidon-miħu in̄ilġaanimma, iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuġaaġutiñ suli aġramun aquvillutiñ qin̄iq̄tillugu taavrumuuna mumiliq̄tiñ killuqsautmikniñ!
¹⁴ Atanniivium uvluani ig̃lutuyunaitlukkisiruq ilipsitñi ukunakña Tyre-miñħu Sidon-miñħu.
¹⁵ Ilipsitñunlu Capernaum-misiħi! Kamaġnasugivisi qilañmunaglaan? Iktaugisirusi anasiñħuqsag̃vin̄mun!”
¹⁶ Jesus nipliutiniġai malig̃uaqtini, “Kisupayaam naalaġnikpasi naalaġnig̃isipmigaaña, suli kisupayaam ayakpasi ayak̄kisiipmigaaña, suli kisupayaam ayakpaña, ayak̄kisiipmigaa taamna tuyuġirig̃ikkaġa.”

Jesus-ñum Malig̃uaqtai Utig̃niqsut

¹⁷ Piñasukipiaq qulit malġuich iñuich utiqamin̄ quviasullapiag̃niqsut nipliqhutiñ, “Ataniiq, makua irrusiħuichunniñ tupigirag̃iaatigut tilikaptiġin̄ anitquplugich atuħlugu atqin̄!”
¹⁸ Jesus-ñum kiuniġai, “Tautukkiga tuunġaq atqaqman atriħlugu ikniqpalak pakmakña.
¹⁹ Naalaġniħlaġitchi! Sañħiksritkipsi tutmatlasipħusi nimig̃ianik putyuutiliñniħu akimatlasipħusiħu sañħianiñ piyuq̄tig̃ikkapsi. Suli tamatkua

atnigumiñaitchaasi. ²⁰ Quviatchautiginagu irrusiqłunun tupiginilusi aglaan quviatchautigitluksiuñ atigikkasi aglausimaagnilugich pakmani.”

Jesus Quviatchakpaktuq

²¹ Taavrumani Ippqitchuam Irrutchim quviatchaktinnigaa Jesus suli uqaqtitlugu, “Aapaan, atanguruatiin qilani nunamilu, quyagikpiñ! Sagvigitin puqitichuanun sut iriqsimaruat puqiksuanin ilisimaruaniñlu. Aa, Aapaan, taamna sivunnigikkan quviagigiñ. ²² Aapaa qaitchigaana sanjipayaamik. Kia-unniñ nalugaa Igniguruam kisuupiaqtilaana aglaan kisimi Aapauruam, suli kia-unniñ nalugaa Aapauruam kisuutilaana aglaan Igniguruam, suli tamatkua Igniguruam sagviutisukkani Aapauruamik.” ²³ Jesus-ñum kiniaqamigich maliguaqtini nipliutinigai kisinjuutiplugich, “Quvianamiurusi atakkii inuursi taututlasiplusi atuumaruani! ²⁴ Uqautigipsi, Inugiaktuat sivuniksriqirit suli umialgich tautugummiugniigaat tamanna tautukkaqsi aglaan tautulguiltlugu, suli tusaayummiuqlugu tusaakkaqsi aglaan tusaalguiltlugu.”

Atrikusaun Nakuuruakun Samaria-gmiukun

²⁵ Iisautrim maligutaksranik utlaklugu Jesus uuktuagunigaa apiqsruqtaqlugu, “Iisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuisukkuma isuitchuamik inuukigmik?” ²⁶ Jesus-ñum kiunigaa, “Qanuq maligutaksrani aglaksimaappa? Qanuq agliqiplugu ilisauttutigiragiviuñ?” ²⁷ Anutim kiunigaa, “Piqpagiyumagiñ ataniq Agaayutin iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ inuutchipniñ, iluqaaniñ sayagikkapniñ, iluqaaniñ isummatipniñ; suli piqpagilugu inuuniaqatin ililugu iliptun.” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Tarra, nalauttutin. Taatna inuuniaquvich inuugisirutin.” ²⁹ Aglaan aglaliqirim nalaunjanasugniaqhuni inmiñik apiqsruqtaqlugu Jesus, “Kiña inuuniaqatigivigu?” ³⁰ Jesus uqaqtuagaqsirug, “Ilaatniguuq inuqagniqsuq Jericho-muktuamik Jerusalemniñ. Iglauñaan tigliniaqtit anallaqlunigaa atnugaiqlugu karuklugu unitluguasiiñ tuqłhiñaaguqtuaq. ³¹ Agaayuliqsiptuuq igligmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tautukamiñ taamna inuk apqusaahniñagigaa igluagun tumitchaam. ³² Ikayuqtiptuuq agaayyuvikpanmi taatnatun pipmiñiqsuq, aasiiñ tautukamiñ taamna inuk apqusaagmiñigaa igluagun tumitchaam. ³³ Aglaan Samaria-gmiu iglaupmiñiqsuq tamarrumuuna tumitchaakun. Tikitmiuq taavrumana anallaqluktamun, aasiiñ tautukamiñ ilunjugiliutiplugu. ³⁴ Utlaklugu kuvviqiniga uqsruqutmik wine-miglu killiagninji aasiiñ mamitaqlugich. Taatnaamikami ilinigaa taamna inuk natmaksigviuraqmiñun nullagvinmuutiplugu qaunagiaqsipluguasii. ³⁵ Uvlutqikman manniñigaa malgunnik nullagvium inua uqautiplugu, ‘Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnaagluna akiligisigiga qaunaksriipkun ilaanik akiqsruutiqaqniqupkiñsuli.’” ³⁶ Jesus-ñum apiqsruqniigaa ilisautri, “Qanuq isumanipich taapkunuuna pinasutigun? Nalliat inuugatauva taavrumana inunmun anallaqlukkauruamun tigliniaqtitigun?” ³⁷ Aglaliqirim kiunigaa, “Taamna nagliktuiruaq ilaanik.” Jesus-ñum nipliutinigaa, “Taatnatun inuuniaqiginiñ.”

Jesus-ñum Isiqattaagvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtinilu iglautuiñaqhutin tikiñniqsut nunaaqqiuramun. Agnam tavrani atilgum Martha-mik aiyugaagnigaa kinunigmiñun. ³⁹ Aasiiñ aniqatiqaqniqsuq atiqaqtuamik Mary-mik. Aquptaqhuni isigaiñ sanigaatnun atanguruam naalaqtuagigaa ilisautripan. ⁴⁰ Aglaan Martha alapisrautiqaqniqsuq suraksragayaagmiñik. Utlaklugu Jesus uqautinigaa, “Ataniq, suginipiuñ aniqatma kisivripkaqmana? Uqauttuñ uvunaqulugu ikayugiaqluna!” ⁴¹ Atanguruam kiugaa, “Annaa, Martha! Isumaaluktutin supayaanik. ⁴² Aglaan atausiq piitchuillapiaqtuq. Mary-m piksraqtaagigaa nakuuniqtaq atlat piigumiñaisan at ilaaniñ.”

11

Jesus Ilisautriruq Agaayulikun

¹ Ilañatni uvlut Jesus agaayulgiññiqsuq kisiñjuqhuni. Agaayunñaiqman ilañata maliguaqtaiñ nipliutigaa, “Ataniiq, ilisauttutigut qanuq agaayuliksrapitknik John ilisautripmatun maliguaqtimiñik.” ² Jesus nipliutiniñai, “Agaayugupsi itnağusi, ‘Aapapta:

Iñupayaaq nunami kamaksriñi ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqin.

Aullagñiñi añalatchiñhiñ iñupayaanik.

³ Aatchuqtigut uvluğagikpan niqimik inuğikkaptiknik.

⁴ Natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun savamaqñuutriruanik uvaptiknun.

Sivulliutiniñaiqsigut uuktuaqsiuligmun.’ ”

⁵ Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iłapsisamma utlakkayağaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, ‘Iłauraan, simmiliaksrağuktunja piñasunik qaqqianik. ⁶ Iłauraaga iglauruaq tikiumaruq tupimnun. Niqaitchunja niğipkautiksrañanik.’ ⁷ Iłauraanjan kiunayağaa tupqum iluaniñ, ‘Iłaksianaña! Talu kiluusaaniktuq. Qitunğatkalu uvañalu nallaaniktugut. Makitchunitchunja aatchuğiağutin.’ ⁸ Uqautigipsi, una makitchunitchuğuni aatchuğiağlugu qaqqumik ilauraagihagun, makitchumiñaqtuq aatchuğiağlugu inuğikkanañanik atakkii taamna iniqsruqtuiñaqhuni. ⁹ Taatnamik nipliutigipsi, Injigupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktuğupsi talu añmakkauniaqtuq ilipsitñun. ¹⁰ Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuaq akuqtuğisiruq, sulii pakaaqagtuq paqitçhigisiruq, sulii talu añmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ¹¹ Uvva kisupayaam aapauruam aatchuğayaqpauñ iğni nimigiamik iniqsruqpani iqaluktuğukhuni? ¹² Naagaqaa aatchuğayaqpauñ putyuutiliñmik iniqsruqpani mannixuğukhuni? ¹³ Pigiitçhaluağhusi ilisimarağigiksi qanuq aatchuğiksraqsi nakuuruanik qitunğapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuaq aatchuñiapiqtuq Ipqitçhuamik Irrutçhimik tamatkununja iniqsruqtuanun inmiñun.”

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anitçhiñiqsuq irrusiqñunmik uqalguitchuamik. Aasiññ irrusiqñuk anipman taamna iñuk uqaaqsiñiqsuq. Iñuich quviğutçhanniñisut ¹⁵ aglaan ilañich nipliçhutin, “Beelzebul-ñum, añalataata irrusiqñuich, qaitçhiñiğaa sanñimik anitqataitçlasiplugu.”

¹⁶ Atlat uuktuağuklugu Jesus apiqsruğniğaat savaaqaguplugu quviçnaqtuamik ilitçhuqçutaulugu Agaayyutmun tuyuğitilaanjanik qilañmiñ. ¹⁷ Aglaan Jesus-ñum ilisimaniğai qanuq isummatiçalhat. Nipliutiniğai, “Iñuich nunaaqçikpanmi akikñautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanğuviich avixsimagumiñ suksraunğigñiaqtut.

¹⁸ Taatnatuntuuq tuunğaum irrusiqñunji avgumagumiñ akikñaqtuutilutin avatmun añaayuqautaa isukhiññaqtuq. Nipliqsusi anitçhirağagñiplunja irrusiqñunmik atakkii Beelzebul qaitçhiplunaguq sanñimik savaaqatçlasiplunja taatnatchimik. ¹⁹ Anitçhirağaguma irrusiqñunmik Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitçhiraqmirağivat? Tarra ilañich atanniqsuqtiginiğisi ilisimanaqsilugu killukuapiagataçtilaaqsi. ²⁰ Aglaan anitçhirağagtuñja irrusiqñunmik Agaayyutim irrusillautanjan, taavrumuuna nalupçinaitchuq Agaayyutmun aullagñiñaniktilaana añaayuqautaa akunnapsitñi.”

²¹ “Sanñiruam iñuum paqnasimaaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupiğmiñik, suurai tiglikkautlaitçhut. ²² Aglaan sanitçlaktuam añuyaklugu akiilikamiñ aullautirağigai satkui tunñavigikçanji, avguçlugich tiglikkani piçatmiñun. ²³ Iñuk piçataunitchuaq uvamni akikñautiruq uvamnun, sulii iñuk katitçhiçataunitchuaq siamitçhiññaqtuq.

Irrusiqñuk Utiqtuq

²⁴ “Irrusiqñuk anikami iñunmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni minguiqsiallagviksrağmiñik. Paqinitñamiñ nipliçsuq, ‘Utiğniaqtunja tupiğmun

unisagikkamnun.’ ²⁵ Utiqami paqinnigaa ini salumaplugu suli ihuaqsasimapluni. ²⁶ Aasiin anipluni aggiutigai tallimat malguich irrusiqluich pigiiitluktuat inmiini. Isiqhutin iinuuniagniqsut tavrani. Taamnaasiin iñuk pigiiitluñniqsuq sivuanigniñ.”

Quvianapiagataqtuaq

²⁷ Jesus uqaqtitlugu agnam iñugayaaniñ nipliutinigaa, “Qanutun quvianaqtigiva agnaq iññiruaq ilipnik suli miluktitulutin!” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Aa, aglaan qanutun quvianatluktigivat tamatkua tusaaruat uqałhanik Agaayyutim aasiin tupigiplugu!”

Qasilirut Quviqnaqtuamik Savaaqaquplugu

²⁹ Iñuich iñugiaksisaiñnaaqsiqmata Jesus uqaqsiñiqsuq, “Iñuich uvlupak pigiiitchuanuruat qiiñiguktut quviqnaqtuamik savaamik ilitchuqqutaulugu kisuutilaamnik, aglaan qiiñigumiñaitchut taatnatchimik. Qiñihhiñagisigaat quviqnaqtuaq savaaq atuupmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. ³⁰ Igñiña Iñuum ilitchuqqutauniaqtuq iñuñnun marrumani uvlumi, atriplugu sivuniksriqiri Jonah ilitchuqqutauruaq iñuiñun Nineveh-m. ³¹ Atanniivium uvluaani atanguruam agnam aggiqsuam uñallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimmani iglauniqsuq uñasiksuamiñ naalagnityaqhuni Solomon ilisautripman puqiuutmigun. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Solomon-miñ. ³² Atanniivium uvluaani iñuñisa Nineveh-m patchisigigisipmigai iñuuruat pakmapak, atakkii taimani isummitqinñiqsut mumikhutin killuqsautmikniñ tusaakamitruñ Jonah-m quliaqtuaqałha. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Jonah-miñ!

Qaumman Timimun

³³ “Kia-unniiñ ikitnamiuñ naniq iritlaitchaa naagaqaa ilitłaitchaa ataanun utkusium aglaan ilirağigaa naniqagvinmun. Iñuilli qiiñigumagaat qauma isigumin. ³⁴ Irii nanisun ittut timipsitñun. Irrakkiñ qiiñitlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiiitpaknik saptaaqsiñiaqtutin. ³⁵ Qaunagititchi qaumaruaq ilupsitñi taaqtuanitchumuuq. ³⁶ Iluqani timin qaummaagikpan, ilaņa taaqtuamiisunqaani, qaummaagikkisiruq iluqaani, atriługu naniq qaummatripmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktuğai Ukpinquaqtit

³⁷ Jesus uqanaiqman, Pharisee-ñuruam aiyugaagñigaa niğiyaqtuaquplugu. Malikługu nayummagatağniqsuq tamaņa niğiaqsipluniasiiñ. ³⁸ Pharisee-ñuruuq atlasuktuq ilitchugikamiuñ Jesus-ñum igğunjsilaanat arganiñ niğigaluaqani. ³⁹ Atanguruam nipliutinigaa, “Aatai Pharisee-ñuruasii, salumapkairusi qaalhiñanitiñik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ivayaqtuñgmik suli pigiiłiqihgmik. ⁴⁰ Ukunani ilisağunğitchalukkut. Agaayyutim iñiqtağigik iluqaanik qaanalu ilualu. Taatnatuntuuq iñiqtağigik iñuum timaalu isumaalu. ⁴¹ Aatchuutigisiuñ immanat qallutipsi lu puggutapsi lu nagliñnaqtuanun. Taatnağupsi suapayaaq salumagisiruq sivuğaani Agaayyutim. ⁴² Nakliuñ Pharisee-ñuruasii! Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuğutinik naurianik. Naagatai iñuñnik analatçhitłaitchusi nalaullugu suli piqpaksriñgitłusi Agaayyutmik. Atuumaraksraqtarra suli qulikuruksraupmisi. ⁴³ Nakliuñ, Pharisee-ñuruasii! Qiñiqusaagaaqtusi aquppiutağiksaanun aquvitłusi katrağvinñi suli pağlatqusuursi kamagilusi tauqsigñiağvinñi. ⁴⁴ Nakliuñ, [ukpinñuaqtisii]! Atriqaqtusi nalunaitñutchiğniğilaanik iluviğnik iñuich pisugvigikkanitiñik qaanaatigun naluplugich.”

⁴⁵ Ilaņata ilisautrit maligutaksranik nipliutinigaa, “Ilisautrii, taavrumiña nipliqaavich upyaktuğiptiguttuuq.”

⁴⁶ Jesus-ñum kiunigai, “Nakliuñ, ilisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmiğagigisi kiviqaqtağnaqtuanik aglaan ilipsi isatłaitchisi argagikkasi ikayuutigisuglugich natmanun. ⁴⁷ Nakliuñ! Iñiqsiraqtusi iluviğiksaanik sivuniksriqirinun, taipkununjaami sivuniksriqiripayaanun sivulliağikkapsi tuqputağikkanitiñun. ⁴⁸ Taatnaqapsi

anqataupmiasi, aasiisuli iħuagigiksi tamanna savaagikkañat sivulliaġikkapsi. Taipkua tuqqutchiñiqsut sivuniksriqirinik, naagasuli nappairusi iħuvinjitiñik. ⁴⁹ Piqutigiplugu Agaayyun nipliġñiqsuq puqliġmigun, “Tuyuqagisiruħa sivuniksriqirinik uqqiraqtinigli iħugikkamnun. Tamatkua tuqqutkisilgitchaich iħanich suli piyuaglugich atlat.’ ⁵⁰ Taatnaqhutiñ Agaayyutim anasiñħuqsagisigai iħugikkañi pakmapak iħuaqtuħhatigun iluqanitiñik sivuniksriqirinik aullaġniħhaniñaglaan nunam, ⁵¹ aullaġniipłutiñ tuqqutauħhaniñ Abel-ħum tuqqutauħhanun Zechariah-m, tuqqutauruam akunġakni tunillaġvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iħuich iħuuruat pakmapak anasiñħuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵² Nakħiun, iħisautrisii maligutaksranik! Kañiqsitłaitkiksi Agaayyutim uqalħa uqqiraqtaalu suli iħisauttutiginitiħugich. Atriqaqtusi iħuħmik anħmautiqaqtuaq Agaayyutim anħayuqautaanun aglaan anħmanitiħugun. Isinitchusi sulipsuuq piñailutchiqsuħmiplugich tamatkua isigñiuraqtuat.”

⁵³ Jesus aullaqsiptman tavrakħa aglaliqirit suli Pharisee-ħuruat naipiqtuqsiñiġaat apiqsruqtaħugun supayaatigun, ⁵⁴ piħagisukħugun uqaqpan nalaunġilluni.

12

Jesus-ħum Kiliktuutigigai Ukpiniħuaqtuħiq

¹ Iħugaaġruich kativiiħaħutiñ tatrutivaitłutiñ tutiliqatautiniqsut. Jesus-ħum nipliutiħuqaaġniġai maliguaqtini, “Qaunagititħi qaqqiam puvlaksrautaatiñ Pharisee-ħuruat, ami ukpiniħuaġutaatiñ. ² Qanutħipayaaq matukkaħruaq matuħiġisiruq, suli iluqani iriqsimaruq iħitħuħipkkaugisiruq. ³ Taatnamik qanutħipayaamik nipliaguvich taaqtuami tusagħaġisiruq qaumaruami, suli qanutħipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusiluni uqautaugisiruq nunaaqqiñi.

Sivuuġaginasigik Iħuich

⁴ “Uqautigipsi, iħauramaan, iħsiginagich tamatkua tuqqutħiraġaqtuat timimik aasiñ taavruma aquagun savaaqalguħiłutiñ pigiitłukuam. ⁵ Urriqsuutiniagipsi taluħiraksramik, Sivuuġagisiun Agaayyun tuqupkainamikami anħalatiħiħaqtuaq anasiñħuqsagvinmuktitħitłapluni. Ukpigisitħa, ilaa taluħiraksraġigiksi. ⁶ Tallimat tiħmiurat tunitłaiñiħpat malġuħnun maniuraanħnun? Naagasuli Agaayyutim atausiħunniñ tiħmiuraq piħguumanitħaa. ⁷ Taatnatuntuuq ilipsitiñi, nuyagikkasiunniñ niaqupsitiñi kisisimaqtut. Taatnamik iħsiñasi, akisutłuktusi iħuġiaktuaniñ tiħmiuraniñ.

Uqagithalu Piħlaaġithalu Christ-mik

⁸ “Nipliutigipsi, Kiħna nalupqinaħumi uqaqpan sivuġaatni iħuich piginiłuni uvamnun, Iħniħan Iħuum nalupqinaħugun uqagigisipmigaa sivuġaatni isaġuligikkañiñ Agaayyutim. ⁹ Aglaan ħia ayakpaħa sivuġaatni iħuich Iħniħan Iħuum ayakkisipmigaa sivuġaatni isaġuligikkañiñ Agaayyutim. ¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaagaa iħuk uqagħniħlukaqtuaq Iħniħanik Iħuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitħaa iħuk uqagħniħluutiħaqtuaq Iħqitħuam. ¹¹ Iħuich uqaqsiħtaagvinmuutikpasi sivuġaatnun atangich suli anħalatiħ, isumaalunħiaqasi qanuq naagaqaa sumik uqagħniħlaapsitiñik. ¹² Atakkii tavrachuqpan Iħqitħuam Irrutħim iħisautriħisigaasi uqaksrapitiñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnaħruakun

¹³ Iħuk iħugaaġruħniñ nipliġñiqsuq Jesus-mun, “Iħisautrii, uqauttuun aniqatiga aviħulugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisaġikkañi.” ¹⁴ Jesus-ħum ħiunigaa, “Anħun, atanniħsuqtauyumiñaitħuħa avġuitłasiłuħa suuraksrapitiñik ilipnunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵ Nipliġñiqsuq iluqanitiħun, “Munagitiħi siħħaktuahigmiñ! Atakkii suuraġaħsiħaluħumi iħuk piñħiħautigiyumiñaitħaa iħuħuħigmiħ.” ¹⁶ Tavrili Jesus-ħum uqautiniġai atrikusautmik, “Iħaatniħuuq iħuħaġniħsuq umialguruam. Nunħa nauqpaħraħuni ħipraksranik. ¹⁷ Iħumaqsiñiqsuq, ‘Iħksraħiħtiħta iluħaisa

nauriatka. Qanugisivik? ¹⁸ Itnagisiruᅇaliqaa, uqag̃niqsuq iñmiñun, ‘siqumitkisigitka tugvaᅇvitka aasiiñ nappailuᅇa aᅇitluktuanik. Tavruᅇa tugvaᅇgisigitka nauriaᅇikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹ Taatnaanikkuma nipliᅇisiruᅇa uvamnun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suurapayaanic inuᅇikkaqnik iñugiaktuani ukiuni atugaksranik. Ki aasiiñ iñuuniagiñ qaᅇalutin niᅇilutin imiᅇutinlu. Quviasugiñ!’ ²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutiniᅇaa, ‘Kinnauniqsutin! Marrumani unnuami tuqugisirutin. Kia pigigisivagich suurannaktapayaatin tugvakkatin ilipnun?’ ²¹ Jesus niplipsaag̃niqsuq, “Taatna ittuq tugvairuani umialgutiksranik iñmiknuᅇhiñaq aasriiñ suksraitlutin Agaayyutitᅇaqtauruamik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-ᅇum nipliutitqiñiᅇai malig̃uaqtini, “Uqautigipsi isumaaluquñitlusi iñuuh̃ig̃mik, sumik niᅇiñiaqtilaaksrapsit̃nik naagaunniñ sumik atnuᅇaag̃niaqtilaapsit̃nik. ²³ Iñuuiq pitluktuañuñiqsuq niqimiñ, suli timi pitluktuañuruq atnuᅇaaniñ. ²⁴ Tautullaksigichata tulukkat, Nautchiitl̃aitchut naagaqaa katit̃hitl̃aitchut, suli sig̃luqaᅇit̃chut tugvaᅇviksramiknik. Naagatai Agaayyutim niᅇipkaᅇag̃igai! Akisutluktusi tamatkunakᅇa tiᅇmiñuñiñ! ²⁵ Il̃apsi iñuuh̃i tak̃h̃laalguitchaa isumaaluutigilugu. ²⁶ Aᅇalataᅇilguiñ̃iᅇupsiuᅇ sua-samna mikiruaq, suvaata isumaaluutiqaᅇpisi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuᅇarritl̃aitchuat iñmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atañum Solomon atnuᅇaallautat pigigaluaᅇlugich atriñit̃chai tamatkua piññaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayyutim atnuᅇaqaᅇatlapagich nauriat —ivgich illakhutiñ uvlupak aasiiñ iᅇipkaᅇlugich uvlaakun —atnuᅇaatlukkumiñaiñ̃iᅇqasi? Aatai, ukpiqsriᅇikiñ̃iaqpat! ²⁹ Isumaalukasi niᅇil̃ksrapsit̃nik imil̃ksrapsit̃ñiglu. ³⁰ Atakkii ukpiñaitchuat marrumani nunami isumaaluutiqaᅇaqtut tamatkuñiᅇa. Aapagikkapsi il̃isimagaa inuᅇikkaqsi. ³¹ Taatnaᅇusi pakaaqqaᅇilugu Agaayyun aᅇalatchiruaq nalauñᅇaruᅇupluni umialiktun. Taatnaᅇupsi qaitchiᅇisigipsi inuᅇikkapayaapsit̃nik.

Umialgutit Qilaᅇmi

³² “Iqsiñasi iñugiakitchuasii, atakkii aapagikkapsi qilaᅇmiittuam aatchuᅇukkaasi ilaan pigikkañanik qaunagilusrilu. ³³ Tunisigik sulliñaurasi qailluguasiiñ akuqtuaq nagliñnaqtuanun. Taatnaᅇupsi inniaqtuq maniqaᅇṽiqaᅇmatun piuñᅇiᅇumiñaitchuamik. Tugvaᅇsiuñ umialgutiksraᅇsi pakmuᅇa piyaqquᅇumiñaitchuamun, atakkii tigliñniaqtim tiglikkumiñait̃chai suli qupilᅇut piyaqquᅇumiñait̃lugich. ³⁴ Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaisimaaqtuat Savaktit

³⁵ “Itqanaiyaᅇumausi savautriᅇlipsit̃nun suli nannisi ikumalugich, ³⁶ atrilugich savaktit utaq̃qiruat aᅇayuqaᅇmiknik utiqsaᅇumaruamik katchuutiruat niᅇiqpag̃ṽiatniñ. Tik-illuni katchaktuᅇpan aᅇmautinayaᅇaat utaq̃qipkasuñatnagu. ³⁷ Qanutun quviasuktigivat savaktit aᅇayuqaᅇmiᅇ paᅇitpatiñ itqumalutiñ suli itqanail̃lutiñ utiqpan. Naalaᅇnisit̃chi, Aᅇayuqaᅇ saalisag̃isuruq aᅇṽitillugich aasiiñ payug̃lugich. ³⁸ Qanutun quvianaq̃tigivat Atañiᅇmiᅇ paᅇitpatiñ piññiñaaᅇuᅇutiñ aᅇᅇiq̃sig̃niᅇpan unnuam qitqani unniñ aquagun. ³⁹ Nalupq̃iᅇiñit̃chiksi taamna, tupqum iñuan il̃isimagumiᅇñ tigliñniaqtim tikiumaᅇksraᅇa isiq̃tinnayaᅇit̃chaa tupiᅇikkaᅇmiñun. ⁴⁰ Il̃ipsisuuq, taatnatun piññiñaañuyumausi, atakkii Iᅇñiᅇa Iñuum aᅇᅇiᅇisuruq sassaᅇniᅇmi niᅇiugiᅇisapsigun.”

Tuniqsimaruᅇaᅇ naagaqaa Tuniqsimait̃chuaᅇ Savakti

⁴¹ Peter nipliᅇiᅇisuuq, “Ataniiq, uqautrivich taavrumiᅇa atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴² Atanguruam kiuniġaa, “Uqallaglaṇa tuniqsimapluni suli puqikhuni savaktimik. Taamnauruq aṇaayuqaṇata iglauiġmiñi qaukiliutikkaṇa atlat, savaktit niqiksritquplugich piṇaqsikpan. ⁴³ Quvianamiuruq taamna savakti aṇaayuqaṇan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴ Iḷumun uqautigipsi, Atangum taamna savakti munaqsriḷiutiniaġaa iluqaitñun suuraġmiñun. ⁴⁵ Aglaan taamna savakti qaukiliutikkaṇa isummigñiġumi, ‘Aṇaayuqaġa muluruq,’ tavrakṇaaglaan ipiġaqtuaqsilugich atlat savaktit aṇutit aġnatlu, suli niġiaqsiluni imiliġuniḷu, ⁴⁶ tavrauvaali aṇaayuqaṇa utiġisiruq niġiuginisillugu kilikkaluaq-nagulu. Uma atangum piigisigaa savagvianiñ piqasiutipkaġlugu tuniqsimaitchuanun. ⁴⁷ Taamna savakti qaukiliutikkaṇa ilisimagaluaqtuq aṇaayuqaġmi pisulhanik. Aglaan tupik-srinjitḷuni anasiñḷuqsausiaqallapiagñaqtuq. ⁴⁸ Aglaan savakti naluruq ataniġmi pisulhanik nalaunḷailiqiruaġlu anasiñḷuqsakkaugisiruq atqunaungilaamik. Iñuk aatchuusiaqatuaq atqunaq iñuich niġiugvigigisigaat atqunaq. Aasiñ iñuk aatchuusiaqatluktuq iñuich niġiugvigitlukkisigaat.

Jesus Aggiutruruq Aviktuiġmik

⁴⁹ “Aggiqsuṇa nunamun isummitqigiaqḷugich iñuich. Aggiġiġa ittuq ikniqsuġmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinḷaniksimali. ⁵⁰ Akuqtuigisiruṇa paptaaġutiksramik; qanuttun ihuiliuqtigivik atuumaniaḷhanunaglaan! ⁵¹ Isumavisi aggiutriñipluṇa tutqiutmik nunamun? Qaṇaa, aggiutruruq aviktuiġmik. ⁵² Pakmaniḷaglaan aṇayuqaġiich tallimauyumini avikkisirut, piṇasut akilliliġlugich malġuk suli malġuk akilliliġlugich piṇasut. ⁵³ Apa akilliliutiniaqtuq iġniġmiñun suli iġniġ aapamiñun; aaka akilliliutiniaqtuq paniniñun suli panik aakamiñun; aakaruum akilliliġisigaa ukuani suli ukuaṇuruq aakaruanu.”

Kanqisimalugu Atuumaruksraq

⁵⁴ Jesus-ḷum nipliutilgiñiġai iñuich, “Tautukapsiuṇ nuviya kanaknamiñ nipliġaqtusi sialuguġniagñiplugu, aasii sialuguġaqtuq. ⁵⁵ Ikpigikapsiuṇ anuġi uḷallamiñ nipliġaqtusi uunaqsiñiagñiplugu, aasii uunaġuġaqtuq. ⁵⁶ Ukpiniḷuaqtausii! Iḷisimagaluaqtusi silaksramik qiñḷaṇaḷgun nunam qilaumlu. Suvaatami naluvisiuṇ qanuutauḷha atuumaruam pakmapak?”

Atisiqatigiun Akilliliqsuqtin

⁵⁷ “Suvaata isivgiutlaitpisi ilipsitñik sum nalaunḷatilaanḷanik piraksrapsi? ⁵⁸ Kia iñuum pasikpatin maligutakratigun aasii uqaqsittaagviṇmuutilutin, pisuqtilaapni inillak-saġumagiñ agvisigikkan tikitkaluaqnagu uqaqsittaagvik. Taatnaḷitchuvich tikiutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasiñ atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikḷiqsuqtinun, aasii aikḷiqsuqtit iligisigaatin isiqtauviniḷmun. ⁵⁹ Uqautigikpiñ, aniyumiñaitchutin isiqtauviniñ akiliġaluaġnagich akiliaksrapayaatin.”

13

Mumigusi Killuqsautipsitñiñ Naagaqaa Piyaqquġusi

¹ Jesus uqaqtitlugu ilaḷich iñuich Jesus-muṇniqsut uqautiplugu Galilee-ġmiunik Pilate-ḷum tuqqutaniñik tunillaqtuqtitlugich Agaayyutmun; auḷillu auḷich niġrutitlu avuġiiksitlugich. ² Jesus-ḷum kiuniġai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-ġmiut killiqirautluḷniplugich atlaniñ Galilee-ġmiuniñ tuqqutaupmata taatna? ³ Qaṇaa, uqautigipsi, isummitqiniḷchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun. ⁴ Itqallaksigik taapkua akimiaq piṇasut iñuich Siloam-mi tuqqutauruat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisigini killiqirautluḷniplugich iluqaitniñ iñuḷniñ Jerusalem-miñ? ⁵ Naagga, uqautigipsi, isummitqiniḷchupsi mumigusi killuutipsitñiñ iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritḷailaakun Napaaqtukun

⁶ Jesus-ñum uqautinigai uumiña atrikusautmik, “Ilaatniguuq iñuk asirrisuuruamik napaaqtuqağniqsuq nautchiiviniñi. Asiaqaqmagaqaqamiuñ paqitchiniñniqsuq. ⁷ Aasiñ nipliutinigaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piņasuni ukiuni asiaqaqmagaqaqapku taamna napaaqtuq paqitchinitchuñ. Kippuñ! Atuqsiñağaa manna nuna.’ ⁸ Aglaan nautchirriqirim kiunigaa, ‘Anuun, taatniillagli atautchimi ukiumi. Nivañniaqtuñ avataagun suli illiqilugu naggiuksautmik. ⁹ Aasiñ asirriñiqpan ukiutqikpan nakuuniaqtuq aglaan pinjitpan kipiniagiga.’ ”

Jesus Mamititchiruoq Agnamik Jew-ñuruat Minguiqsiagviata uvluni

¹⁰ Ilañatni Jew-ñuruat minguiqsiagviata Jesus ilisautriñniqsuq katragvini. ¹¹ Tavrani itmiñniqsuq agnaq irrusiqłuqaqtuq nanititchiruamik ilaanik akimiaq piņasut ukiuni. Taatnaqhuni imupluni isivilguiligiñniqsuq. ¹² Jesus-ñum tautukamiuñ tuqlugniğaa inmiñuquplugu, “Ağnaaq, atniğñautaiqsutin.” ¹³ Iłigai argañni ilaanun. Agnam isivitiqami kamaksruaqsigaa Agaayyun. ¹⁴ Analataan katragvium iħuagiñniñniğaa Jesus-ñum iħuagsiħha minguiqsiagvium uvluni. Tarra uqautinigai iñuich, “Itchaksrat uvlut ittut savagviksravut. Aggiğagutitchi taapkunani uvluni iħuagsiraulyaqtuqlusi minguiqsiagvium uvlunilañani.” ¹⁵ Atanguruam Jesus kiunigaa, “Ukpiññuqaqtisii! Iluqapsi pituigayagaa qunñiñi unniñ natmaktini inaaniñ imigiaqtuqtilluguasii minguiqsiagvium uvluni. ¹⁶ Una agnaq kiñuviağigaa Abraham-ñum naagaunniñ tuungaum pituksimaplugu akimiaq piņasuni ukiuni. Pituitłaiñniqpiğı marrumani minguiqsiagvium uvluni?” ¹⁷ Taavruma kiggutaan kannutchtinnigai akilłiqsuqtinji, atlat iñuich quviatchakmipkaqlugich iluqaagun quviqnaqtautigun savaañigun.

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

¹⁸ Jesus apiqsruğniqsuq, “Sumik atriqaqpa añaayuqautaa Agaayyutim? Sumik atriligiñiaqpiğı?” ¹⁹ Ittuq mustard-ñum nautchiaksraurañatun añutim nautchiikkanatun nunautmiñi. Nautchiaq naukami napaaqtuqpağquqtuq aasiñ tinmiurat silami ugluliuqhutin akiğuiñun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

²⁰ Jesus apiqsrutqinñniqsuq, “Sumik atriligiñiaqpiğı añaayuqautaa Agaayyutim?” ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun agnam akarrutiksrañatun mukkaaksramun, iluqani puvlañniaħhanunaglaan qaqqiaksram.”

Amisuuraq Talu

²² Jesus igliğniqsuq nunaaqqisigun suli nunaaqqiuratigun, ilisautripluni iñuñnik iglailigiñniñi Jerusalem-mun. ²³ Ilañata apiqsruğniğaa, “Ataniiq, ikituurahñiat anniqsuğniqaqt?” Jesus kiunigai, ²⁴ “Pisuqtılaapsitni isigñiağitchi amitchuakun talukun, atakkii iñugiaktuat iñuich isigñiağisigaluaqtut aglaan pilguyumiñaitchut. ²⁵ Iñuan tupqum umikkisigaa talu. Qichağupsi silataani katchaktuğisirusi talumi suli nipliğusi, ‘Anuun, añmautillaktigut!’ Kiugisigaasi, ‘Nalugiga nakitña aggiqsilaaqsi!’ ²⁶ Tavrani kiugisigiksi, ‘Nirugut imiqatigiplutinlu ilisautrikavich nunaaqqiptikni.’ ²⁷ Aglaan niplitqikkisiruq, ‘Nalugiga nakitña aggiqsilaaqsi. Piiğitchi uvañniñ, iluqasi pigiilqirauruasii.’ ²⁸ Qanutun qiatigigisirusi tiriquulatchilugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac, suli Jacob, suli iluqaisa sivuniksriqirit añaayuqautaaani Agaayyutim igitaupkağusi! ²⁹ Iñuich aggiğisirut kivaknamiñ kanaknamiñlu suli nigigmiñlu uñallamiñlu aasiñ aquvillutin niğiqpagvinmun añaayuqautaaani Agaayyutim. ³⁰ Isummatigillaksiuñ una, ilasi suvasağinisasi pakma kamañaqsiikkağisirut suli kamañaqhutin isumaruat pakma suvasaunğisirut.”

Jesus-ñum Piqaksriħha Jerusalem-miunik

³¹ Ilañisa Pharisee-ñuruat utlakkaat Jesus nipliutiplugu, “Aullaqtuksraurutin maakña, atakkii Herod-ñum tuqqtuchukkaatin.” ³² Jesus kiunigai, “Uqautityaqsiuñ taamanna

Herod kayuqtumik atriqaqtuaq, ‘Anitqatagitka irrusiqłuich suli ihuaqsiragaipłuna atniğñaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, suli piñayyakun uvluk naatchigisiruna savaamnik.’³³ Igligtuksraupiaqtuna tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikpan, atakkii sivuniksriqiri tuqqutautlaitchuq Jerusalem-ñum avataani.³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuqqutagigitin sivuniksriqirit, uyağannik milluuqługillu uqqiraqtit Agaayyutim tuyugikkani ilipsitñun! Qapsiñiaglaan katitchukkaluağagigipsi atrilugu aqargiqpak piyaqquqtailitniktuaq paiyaagmiñik ataani isaqqunmi, aglaan pitchigiitchusi!³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkaullapiağniaqtuq suunillağugługu. Qiñitqikkumiñaitchipsitña nipliğviksrapstñunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim piliutiqağliun taamna tikitchuaq atqagun atangum.”

14

Jesus-ñum Mamititchiltha Atniğñaqtuamik

¹ Minguiqsiagvium uvluani Jesus niğiyaqtuağniqsuq kiñunğanun sivulliuqtaata Pharisee-ñuruat. Iñuich naipiqtulgiññaat.² Iñuk Jesus-munniqsuq puvinniqsuaq iluqaani timimiñi.³ Jesus-ñum apiqsruğniğai ilisautrit maligutaksranik Pharisee-ñuruatlu, “Maligutaksrakuagñaqpa mamititchiruni minguiqsiagvium uvluani?”⁴ Aglaan nipliñiñiqsut. Jesus-ñum aksikługu iñuk ihuaqsipkağniğaa aasiiñ aullaqtitlugu.⁵ Tavra nipliutiniğai, “Iğñiqağupsi kataguniasiiñ nivviamun minguisialhum uvluani nuqinnayaqpsiuñ tavrakña qilamik? Taatnatun piñayaitpisi pamiqsaaqagupsi? [Taatnamik nalaunñaruq mamititchikama minguiqsiagvium uvluani.]”⁶ Aglaan kiggutiksraiññaat.

Atchiksuatiglu Tukkuğinñatiglu

⁷ Jesus-ñum ilitchuğiniğai ilañich aiyugaakkauruat piksrahat aquppiutağinñiqsranik. Uqautiniğaili atrikusautmik.⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutiruam niğiqpagvianun aqvinniaqnak aquppiutağinñiqsramun. Kiña tavrani kamanatluktuaq ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq.⁹ Aiyugaaqtivich aiyugaaqłiqsuam iliptiknik utlakkayağaatin nipliğuni, ‘Ki, una iñuk aqvilli uvuna.’ Kanñusuligayaqtutin aqvutitpatin atchitlaktuamun.¹⁰ Uvvaasiiñ, aiyugaakkauyuvich aqvillutinaasiiñ atchitlaktuamun, ilvilli aiyugaaqtivich utlakkayağaatin nipliutilutin, ‘Iauramaañ, uvunağiñ aquppiutağitlaktuamun.’ Taavrumuuna kamagigisigaatin sivuğaatni iluqatin aiyugaakkauruat.¹¹ Atakkii kisupayaaq inmiñik kamañaqsiñuq atchiksikkaugisiruq, suli kisupayaaq atchiksiruq inmiñik kamañaqsiñkauluni.”

¹² Tavrakña Jesus-ñum nipliutiniğaa aiyugaaqłiqsuaq, “Qitiqutaqtitchiñiaguvich unniñ nullautchiqsitchiñiaguvich, aiyugaagñaqnağich ilauraatin aniaqatiutinlu naagaunniñ ilatin umialguruat silallitutinlu, atakkii aiyugaagisipmigaatin. Taavrumuuna akiliusiaqagisirutin.¹³ Niğiqpaktitchiñiaguvich aiyugaagumagisi nagliñnaqtuat aulatlaitchuatlu suli pisutlaitchuat qiñitlaitchuatlu.¹⁴ Aasiiñ quviatchaktitauniaqtutin atakkii ilaisa akiliutiksraitchaatin. Agaayyutim akiliğisigaatin taivrumani uvlumi añitqikpata tuqułiğmiñ tamatkua savaaqaqtuat Agaayyutim pisulhanik.”

Atrikusaun Niğiqpagvikun

¹⁵ Ilañat iñuich aquppiqatauruq niğgiviñmi tusaakami taavrumiña nipliutiniğaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua niğiqatauniaqtuat añaayuqautaani Agaayyutim.”¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Ilañatniğuuq iñuk aiyugaaqniñniqsuq iñugiaktuanik iñunñik niğiqatiksrağmiñik.¹⁷ Niğiñaqsiñman tuyuğiniğaa savaktini uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvunağitchi, supayaaq pihñiñaaguuqtuq!’¹⁸ Aglaan iluqatin patchisiqsuaqsiñiqsut. Sivullium uqautiniğaa, ‘Tauqsqsuna nunamik. Tautugiagñağiga. Uvvatuq akuqtuğun pisanitchuuğutiga.’¹⁹ Atla nipliğniqsuq, ‘Tauqsigammiqłuna tallimanik unirrautiqatigiñnik uuktuagñağniğitka. Uvvatuq akuqtuğun pisanitchuuğutiga.’²⁰ Suli

atla nipliġniqsuq, ‘Ilaqatnikpaalukkuġa, taatnaqkuġa utlautilguitchuġa.’ ²¹ Savakti utiġniqsuq uqautipluguasiġiġ aġaayuuqani. Taavruma qinnakhuni nipliutiniġaa pirini, ‘Qilamiksruġutin tumitchaanuġiġiġ suli akunġatnun tupqich nunaaqquimi qagġisillugich nagliġnaqtuatlu aulalguitchuatlu suli qiġitlaitchuatu pisutlaitchuatu.’ ²² Aquvatigun savakti nipliġniqsuq, ‘Ataniiq, savaaġigiga savaaġitqukkan aglaan iniksraqaqtuqsuli.’ ²³ Aġaayuuqam nipliutiniġaa savakti, ‘Aullagġiġ tumitchaanun. Uqautityakkich iġuich nanipayaaq niġiqasiquluġa. Tupiġa immiġli iġuġnik. ²⁴ Uqautigipsi, taipkua iġuich utlautiġitchuat aiyugaaqtaugaluahutiġ uuksiyumiġaitchut nullautchiukkamnik!’ ”

Jesus-ġum Maliguaqtini Inmikhun Suksraaqagai

²⁵ Iġuġiaktuat iġuich malinġigaat Jesus. Kiġaiqamigich nipliutiniġai, ²⁶ “Kiġa maligukkumi maliguaqtaulguyumiġaitchuq kisianik piqpagitlugluġa aapamiġiġiġ aakamiġiġiġlu, nuliagmiġiġiġ qitungamiġiġiġlu, suli aniqatiumiġiġiġ naagaunniġiġiġ inmiġiġiġiġ. ²⁷ Kisupayaaq iglutuġiġitchumi sannigutaġmiġiġiġ maliglunġalu maliguaqtaulguyumiġaitchuq. ²⁸ Nalliqsi nappaisukami nasirvinġmik aquvitluni naarrutiksraqaqmagaagaaqtuq savaaksraġmiġiġiġ. ²⁹ Turvilianikkaluaqġugu maniksraiġiġiġiġumi tupqum naarrutiksraġanik tamatkua qiġiqtuat iglautiginayaġaat ³⁰ nipliġutiġ, ‘Taamna iġuk nappaisaġaluaqhuni naatchiġitchuq.’ ³¹ Aasiisuli ataniq qulit kavluutinik aġuyyiuqtiaqtauaq akillilutisukkumi atlamun umialinġmun piqaqtuamun iġuiġiġanik kavluutinik aġuyyiuqtinik, ilaa aquvitqaaguni sivunniugayaqtuq sanġigaluaqmagaagmi igluliugumiġu atla umialik. ³² Iġluliutiyumiġaiġiġiġumi tuyuqagayaqtuq kiliktinik paaglugu atla ataniq apiqsruġlugu qiġuirrutitquluni uġasiġnaan.” ³³ Jesus nipliġniqsuq, “Taatnatuntuuq, kiġapayaaq maliguaqtigiyumiġaitchiga suksraanġisuaqpan inmiġiġiġiġ suli suksraaglugulu iluqaan pigikkani.

Atuġumiġailaq Taġiuq

³⁴ “Taġiuq nakuuruq, aglaan taġiuġniraanġaġumi, nakitġa taġiuġniraalitqikkisiva? ³⁵ Nakuuġitchuq nautchiiviksrautmun unniġiġiġ naggutiksriuganun. Iktaksraġhiġauruq. Naalaġnillagitchi, siutiqaqtuasi!”

15

Ipnaiq Tammaqtuaq

¹ Ilaġatni uvlut iġuġiaktuat tax-siliqirit suli killuliqirit utlautiniqsut tusaasukġugu Jesus. ² Pharisee-ġuruat suli aglaliqirit uqapiluaqsiġiġiġiġ, “Uuma iġuum paġlagai killuliqirit niġiqatigipluġiġiġ!”

³ Tavrakġa Jesus-ġum uqautiniġai atrikusautmik, itna, ⁴ “Ilaarisamma tallimakipiamik ipnaiqagumi tammailugu ilaġat, suniaqpa? Uniġiġiġaġai tallimakipiaġuutailat ipnaich iġuilaami aasii pakkiaglugu atausiq tammaqtuaq paqinnialhanunaglaan. ⁵ Paqitnamiġu quviatchallapiagniqsuq natmiutiplugu ⁶ aggisiniġaa. Tuqġuqġugich ilauraani silalliuniġu nipliutiniġai, ‘Quviatchaktuġa paqitnapku tammaqtuaq ipnaiġa. Quviasuqasiqsikġa!’ ⁷ Uqautigipsi, taatnatuntuuq quvianatlukkisiruq pakmani atausiq killuliqiri isummitqikpan taapkunakġa tallimakipiaġuutailaniġiġ nalaunġaruaniġiġ iġuġniġiġiġ isummitqiġiġiġiġiġasugiruaniġiġ.

Maniuraq Tammaqtuaq

⁸ “Aġnaq qulinik qatiqtaanik maniuraqagumi tammailugu ilaġat, suniaqpa? Iki-lugu naniq salikuġniagaa natiq, pakiglugu maniuraq nanipayaaq paqinnialhanunaglaan. ⁹ Paqitnamiġu tuqġuġai ilauraani silalliuniġu nipliutiplugich, ‘Quviatchaktuġa paqitnapku maniuraġa tammitchaġa. Quviasuqasiqsikġa!’ ¹⁰ Uqautigipsi, taatnatuntuuq isaġulġi Agaayyutim quviasugaqtut atausiq killuliqiri isummitqikman.”

Iġniq Tammaqtuaq

11 Jesus uqaaqtupsaagniqsuq, “Iñugguğuvva malğunnik iğñiqaqtuaq. 12 Nukaqlum nipliutiniğaa, ‘Aapaan, aatchunja pakma paisannaktaaksrautimnik.’ Uvvaasiin anjutim avinñigai suurani taapkununja iğñanmiñun. 13 Uvlut aquuranatigun nukaqlum tuniñigai supayaat pigikkani, aullaqhuni nunamun unasiksuamun. Tavraniasiin maniiğutiniqsuq iñuuniamaqlukhuni. 14 Maniiğutipman kakkaaqsuñiq iliñiqsuq iñupayaanun taapkunani nunaaqqiñi. Suillapiaqmiuglu. 15 Kiisaimmalu savaaqsiñiqpuq ilanjatnun nunalgich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriliutiniğaa qaunagitquplugich kuniani. 16 Niğisukpaitluni niğisukkaluağniqsuq kuniat niqiksranjitñik aglaan iñuich niğipkağunijnñigaat. 17 Tavrakña qaugriaqpalanñiqsuq niqliqhuniasiiñ, ‘Iluqatin aapaa savaktai sippakuuqtuaqhutin niqiksraqağatut. Aglaan kakkaagataqtunja. 18 Makillunja aullağisirunja aapaanun nipliutiluguasiin, Aapaan, killuqsaqtunja akitñiaqlugu Agaayyun ilvillu. 19 Taiguutiqaqtuksraunğiqsunja iğñipnik. İlaliutinja akiññanñaqtaunun savaktipnun.’ 20 Tavra makitluni aapamiñunñiqsuq.

“Unasiksitlugusuli aapaan tautunniğaa aasiiñ ilunjutchakhuni. Aqpaqsrugniqsuq iğñigmiñun iqitluguasiin kuniklugulu. 21 Iğñinjan nipliutiniğaa, ‘Aapaan, killuqsaqtunja akitñiaqlugu Agaayyun ilvillu. Taiguutiqaqtuksraunğiqsunja iğñipnik.’ 22 Aglaan aapaan tuqluğniğai savaktini, ‘Qilamik, aggiutrisitchi nakuğniqsramik atnuğaatqutikranjiñik qitiqligutilugulu suli sakpakkiğlugu. 23 Taatnaanikkupsi aikhiğitchi uqsraqsaamik nuğgamik tuqulluguasiin, uvagulli quviasuguta niğiqpakkumaugut. 24 Iğñiga tuqugaluqtuq pakma iñuuruq, tammağaluqtuq pakma paqitauruq.’ Tavraasiin niğiqpaaqsiiñiqsut.

25 “Taatnaqtitlugich anayukliq nautchiivinmiñ aiñiqsuq. Qallikami tupiğmun tusaagaqsiiñiqsuq atuqtuuramik agğiruaniglu. 26 Tuqluqlugu ilanjat savaktit apiqsrugniğaa, ‘Suvat ipkua?’ 27 Savaktim kiuniğaa, ‘Nukatchian aiñiqsuq suli aapavich tuqqutchisiplugu uqsraqsaamik nuğgamik. Niğgisigaa utitqigluqman nakuupluni.’ 28 Aapiyanja qin-nakpaitluni isigunijnñiqsuq tupiğmun niğiqpaktuanun. Aapaan anipluni iniqsruağniğaa isiquplugu. 29 Aglaan uqautiniğaa aapani, ‘Atanji, iluqaitñi ukiuni savautigikiñ kam-agiplugulu tilliñ. Aglaan nagruligauramikunniin aatchunganitchikma niğiqpautiksramnik ilauratkalu. 30 Aglaan taamna iğñiğin maniiğutiniqsuq akiisutigunlu. Aasiiñ aipman tuqqutchirutin uqsraqsaamik nuğgamik pisigiplugu.’ 31 Aapaan kiuniğaa, ‘Iğñiin, ittutin ataramik uvanji. Suuratka iluqaisa pigigitin. 32 Aglaan niğiqpaktuksraurugut quviasullapiaguta, atakkii nukatchian tuquruq pakma iñuuruq, tammaqtuaq pakma paqitauruq.’”

16

Atrikusaun Pisaasuqtuakun Anjalatchiruakun Suuranik

1 Jesus-ñum uqaaqtuutiniğai maliguaqtini, “Taimmaguuq umialik savaktiqağniqsuaq anjalatchiruamik suurağmiñik. İñuich umialik uqautiniğaat anjalatchiruamun maniiğutchagñiplugu. 2 Umialgum tuqluqamion uqautiniğaa, ‘Sua uvvauna tusaakkaga ilipkun? Uqautinja qanuq anjalatchisilaaqnik suoramnik. Anjalatchitqikkumiñaitchutin suoramnik atakkii maniiğutchagñigikma.’ 3 Savakti isummigñiqsuq, ‘Anyaayuağma piigatağana savaamniñ. Qanugisivik? Paulğiralguitmiunja nunamik suli kanjugipmigiğa injulakisrağa. 4 Uvvaliqaa itnağisirunja! Savañaiğuma ilauraaqagumuunja tukkiqsiksramnik.’ 5 Anjalatauruam tuqluğniğai iluqaisa iñuich akiqsruutiqaqtuat anyaayuağmiñun. Apiqsrugniğaa sivulliq, ‘Qanutun akiqsruumavion anyaayuağa?’ 6 Taavruma kiuniğaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaalijnik qattağrunnik uqsrunik.’ Suuranik anjalatauruam uqautiniğaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aglagunjavrunja malğukipiaq qulit.’ 7 Apiqsrulgiñniğaa atla, ‘İlvichaasiin, qanutun akisruutiqaqpich?’ Taavruma kiuniğaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaalijnik miissunnik mukkaaksranik.’ Suuranik anjalatauruam uqautiniğaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aglagun sisamakipiaq.’”

⁸ Atangum Jesus-ñum uqağiniğaa nalaunnaitchuaq aňalatchiruaq suuranik pillautagñiplugu pisaasutħagun. Atakkii iñui nunam pisaasutħuktut piqatiqaqamin iñuuaqatiumiknik tamatkunakña ukpiqsirruaniñ. ⁹ “Uqautigipsi, İlauraalliuğusi atuğusi manigikkapsitñik ikayuutiksrañatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. İlaatnigun tuquniğuvich aasiiñ manik nuñutpan iniqagisirusi pakmani. ¹⁰ Kisupayaaq tuniqsimaruaq mikiruatigun tuniqsimagisipmiuq añjruatigun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatigun tuniqsimaitkisipmiuq añjruatigun. ¹¹ Uvvaasiiñ tuniqsimaitchuvich aňalatchiğiqni nunam suuraiñik, qanuğuni Agaayyutim tunñavigitlagisiñiqpatin aňalatchiğiqni ilumutun umialgutaauruanik? ¹² Tuniqsimaitchuvich atlam suuranigun, qanuğuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksraqnik. ¹³ Kiñaunniñ savautrilğuitchuq malğunñik añaayuqañnik. Atakkii uumigigisigaa atausiq aasiiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagigisigaa atausiq aasiiñ nağğugilugu ilaqataa. Savautrilğuyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiglu maninmiglu.”

İlañat Jesus-ñum İlisauttutiñisa

¹⁴ Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ iluqaan tamanna, mitautiginiğaat Jesus atakkii piqpaksriplutiñ maninmik. ¹⁵ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nalaunñanisuurusi takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim ilisimapiğai uummatisi. Atakkii sut kamañaqsipkakkauruat akunğatni iñuich Agaayyutim nağğugipiğai.

¹⁶ “Agğilhanunaglaan John Paptaaqtitchirim maliğutaksrañalu Moses-ñum aglañsalu sivuniksriqirit aňalatkaiç iñuuniaivut. Aasiiñ tavrakñaniğaglaan tusaayugaallautañ añaayuqaataan Agaayyutim quliaqtuanuñiqsuq, sulı piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atanniqsimatquplutiñ. ¹⁷ Mikiniqsralapiaqunniñ titiğnaurañ aглаum maliğutaksrani simmiğumiñaitchuq kisianik qilaglu nunalu piqpaknik.

¹⁸ “Kia añutim avitchumiun nuliani aasiiñ kasuutiluni atlamun ağnamun atlatuğaqtuq; taatnatuntuuq añun kasuutiyumi avisimaruumun ağnamun atlatuqmiuq.”

Umialiglu Lazarus-lu

¹⁹ Jesus uqaagtulğitchuq, “İlaatniguuq umialiqagñiqsuq atnuğaaqaguuuramik akisuru-anik sulı iñuuniaqhuni ayuqsrañitłuni uvluğagipman. ²⁰ Uvvaguuguna injularikniaq atilik Lazarus-mik killiğruaqaqtuaq. İñuich inillañniğaat paanun umialgum tupqan, ²¹ niğillakkasugaluni kanğauranik kataktuanik umialgum niğgiviianiñ. Qipmich utlakħugu alukuğaqniğaiç killii. ²² Injularikniaq tuqupman isağulgich akiyautiniğaat saniğaanun Abraham-ñum. Umialik tuqupmiñiqsuq iluvikkaupluniasiiñ. ²³ Aasiiñ anasiññuqsagvini mi nagliksaallapiagataqtuq. Aağluqhuni tautuñniğaa Abraham unavanun Lazarus-lu saniğaniittuaq. ²⁴ Umialik tuqługñiqsuğli, ‘Abraham Aapaan. Nagligillaññianñ! Tuyuğiuñ Lazarus kiñillağlugu tikini imiğmun niglaqtigiğliuñ uqağa, atakkii nagliksaallapiagtunñ iknigmi!’ ²⁵ Aglaan Abraham nipliğñiqsuq, ‘İğñiñ, itqallaunñ una! İñuikiqni piqagtutin iluqaanik nakuuruamik, aasiiñ Lazarus piqaqhuni iluqaanik pigiitchuamik. Aglaan pakma arauttutiqaqtuq uvani nagliksaaqtitłutin. ²⁶ Naagaunniñ itiruamik ikaağnağumiñaitchuamik piqaqtuq akunnaptikni. Kiñaasiiñ ikaatlaitchuq uvakña ilipnun, naagaqaa kiña ikaatlaitchuq uvaptiknun ilipniñ.’ ²⁷ Umialik nipliğñiqsuq, ‘Abraham, aapaan! İnigikpiñ, tuyuğilugu Lazarus aapaa tupqanun. ²⁸ Tavrani tallimanik aniqatiqaqtunñ. Kiliktuğiağligich tatamnaqtuamik, tarrali uvunañitchumagaat inaanun nagliksaagvium.’ ²⁹ Abraham nipliğñiqsuq, ‘Aniqatiutin piqaqtut aglaañitñik Moses-ñum sulı sivuniksriqirit uqautriqaqhutiñ tatamnaqtuamik. Aniqatiuvich naalağniraksrağigaich taipkua uqaqpata.’ ³⁰ Umialgum kiuniğaa, ‘Abraham, aapaan! Taamna apañuñitchuq. Aglaan kiña utiqhuni tuquruamiñ utlau-tikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniñ.’ ³¹ Aglaan Abraham nipliğñiqsuq, ‘Naalağniñitchumisigich aglaañi Moses-ñum lu sivuniksriqiritlu tusaayumiñaitmiut kiunniñ utiğuni tuquruamiñ uqautikpatin.’ ”

17

Killuqsaunlu Natqigutriiǵlu

¹ Jesus-ᵇum nipliutiniǵai maliguaqtini, “Nalupqinaitchuq. Killuqsaqusaagutit atuuma-niaqtut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpigutaiqsitchiruaq iñuᵇnik killuqsaqusaagiligmigun. ² Nakuutlukkayaqtuq taatnasiq iñuk igitaukpan taǵiumun uyaǵaᵇmik qunisiǵmiutchiǵlugu, taamna ililgaamik killuqsaqusaagitñiktuaq. ³ Taatnamik munaǵititchi! Aniqatiksi killuqsaqpan suakataǵumagiñ, aasiiñ isummitqikpan natqiuᵇtiyumagiñ. ⁴ Killuqsaǵniqpan akitñagutin tallimat malǵuᵇniaglaan atautchimi uvlumi nipliǵuni, ‘Nunuuraqᵇuᵇa isummitqiksuna,’ natqiuᵇtiraksraǵiñ.”

Ukpiqsriiǵ

⁵ Uqqiraqtit nipliutiniǵaat Ataniq Jesus, “Ukpiqsriiǵput ilalaaǵuᵇ.” ⁶ Atanǵuruam kiuniǵai, “Ukpiqsriiǵaǵniǵupsi aktiilaaliᵇmik mikiniqsraᵇatitun nautchiaksrat, nipliutiiñaugiñ una napaaqtuq, Amulutin ilipnik kaᵇituummaqpich aasiiñ nautchirriutilutin ilipnik taǵiumun. Ukpiqsriiǵaǵniǵupsi tupiginayaǵaatin.

Ilisautun Tuniqsimatikun

⁷ “Nalliǵsi savaktiqaqtuq nunniuqᵇhuni naagaqaa munaqsriᵇluni ipnaiñik aipman, uqautinayaqpiuᵇ, ‘Aquvillaglutin niǵǵiñ?’ ⁸ Naagga! Uqautisuugiñ, ‘Itqanaiyaǵiñ niqiksramnik. Saalisagutin niǵipkaᵇuᵇa imiqtiluᵇalu. Niǵianikkuma niǵiyumautintuuq.’ ⁹ Savaktin quyaraksraǵiᵇitchiñ tupigipmatin! ¹⁰ Taatnatuntuuq ilipsi, savaaqaǵupsi uqautusiapsitñik nipliǵniaqtusi, ‘Uvagut nalliummatinitchuat savaktit savaᵇhiñaqtugut savaaksriusiaptiknik.’”

Jesus Mamititchiruq Qulinik Auyugaqtualiiᵇnik

¹¹ Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akunǵakkun Samaria-m Galilee-mlu. ¹² Nunaaqqiuramukami paaqsiruq qulinik iñuᵇnik auyugaqtualiiᵇnik. Qichaqtut uᵇasiksiplutiᵇ ¹³ aasiiñ kappainaplutiᵇ, “Jesus! Ataniiq! Nagligillaᵇniaqtigut!” ¹⁴ Jesus-ᵇum tautukamigich nipliutiniǵai, “Agaayuliqsinugitchi isivǵiuqulusi.” Utlautillaǵmiᵇ iᵇuaqsiñiqsut. ¹⁵ Iᵇaᵇat ilitchuǵikami mamitilaaǵmiñik utiǵniqsuq, kamaksruqᵇlugu Agaayyun nipitusipluni, ¹⁶ putluni Jesus-ᵇum isigaiñun aasiiñ quyanigaa. Taamna iñuk Samaria-ǵmiuᵇuniqsuq. ¹⁷ Jesus nipliǵniqsuq, “Qulit iñuich mamitchugaut. Naamiimma quliᵇuᵇutaiᵇat? ¹⁸ Suvaata una sumiuᵇuruuq kisimi utiqpa quyasukᵇlugu Agaayyun?” ¹⁹ Jesus-ᵇum nipliutiniǵaa, “Makillutin. Ukpiqsriiǵpich iᵇuaqsiǵaatin.”

Agaayyutim Aᵇaayuqautaagun

²⁰ Iᵇaᵇich Pharisee-ᵇuruat apiqsruǵniqsut Jesus qakugun aᵇaayuqautaa Agaayyutim agǵiǵisipmagaan. Jesus-ᵇum kiuniǵai, “Aᵇaayuqautaa Agaayyutim agǵiǵumiñaitchuq tau-tuᵇnaǵuni. ²¹ Kiñaunniñ nipliǵumiñaitchuq, ‘Ataᵇii, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘Iñña iñaniittuq!’ Atakkii Agaayyutim aᵇaayuqautaa uvaniittuq akunnapsitñi.”

²² Tavra nipliǵniqsuq maliguaqtimiñun, “Iᵇaatnigu qiñiǵuliǵisirusi iᵇaᵇatnik uvlugikkaiñ Iǵniᵇan Iñuum. Aglaan tautukkumiñaitchiksi. ²³ Iᵇaᵇich iñuich uqaǵisirut ilipsitñun, ‘Qiñiqsiuᵇ, iñña’ naagaqaa ‘Ataᵇii, uvaniittuq!’ Aglaan tautugiǵniaqnaǵich! ²⁴ Atriqaǵuni ikniqpalaᵇmik qaummaǵiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun, taatnatuntuuq sagviǵisiruq Iǵniᵇa Iñuum uvlugikkaǵmiñi. ²⁵ Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksrauruq ayakkauluni iñuᵇniñ marrumani uvlumi. ²⁶ Uvlugikkaᵇisun Noah-m itkisiruq Iǵniᵇan Iñuum utiᵇa. ²⁷ Iñuich niǵiplutiᵇ imiqhutiᵇlu suli aᵇutit aǵnat katchuutiᵇlutiᵇ uvlumu-naglaan Noah-m isilhanun umiamun, aglaan uliᵇuum tuqqutkai iluqaisa. ²⁸ Itkisipmiuq uvlunᵇisun Lot-ᵇum, iñuich niǵiplutiᵇ suli imiqhutiᵇ, tauqsiquᵇhutiᵇ suli tunisiul-laᵇhutiᵇ, nautchiᵇlutiᵇ suli nappaᵇlutiᵇ. ²⁹ Taivrurmani uvlumi Lot-ᵇum unikmagu Sodom, ikniq suli aǵralitlaiᵇat katiᵇniqsut qilaniñ aasiiñ tuqqutlugich iluqaisa. ³⁰ Taatnatun itkisiruq Iǵniᵇa Iñuum sagviqpan. ³¹ Taivrurmani uvlumi iñuk itchumi

qaanani tupqum atqagnaqani isiğuguni tupiğmiñun aikħiğuni sulliñauragmiñik. Taatnatun-suli iñuk nautchiivini itchumi aiñiaqani tupiğmiñun. ³² Itqallaksiun qanuq piħha Lot-ñum nuliana! ³³ Kia anniginiagumiun iñuulli tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tam-maiyumiun iñuulli piqutigipluna piññakkisuruq ilumun iñuuhigmik. ³⁴ Uqautigipsi, tamar-rumani unnuami malğuk iññuk siñiktuak siñigvini; atausiq aullautlikkaugisuruq, aasii ilaqataa unisikkaugisuruq. ³⁵ Malğuk agnak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullaut-likkaugisuruq, aasii ilaqataa unisikkaugisuruq. ³⁶ Malğuk anjutik nautchiivini miittuak; atausiq aullautlikkaugisuruq, aasiiñ ilaqataa unisikkaugisuruq.” ³⁷ Maliguaqtaiñ apiqs-ruğniğaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ñum kiuniğai, “Sumipayaaq tuqunaruq itpan tiñmiaqpaich tuqunaruq tuğuurat katisuurut.”

18

Atrikusaun Uilgağnaakun suli Atanniqsuqtikun

¹ Jesus-ñum maliguaqtini uqautiniğai atrikusautmik. Iisautiniğai ataramik agaayutquplugich nikaliğasunaqnağich. ² “Nunaaqqiq atanniqsuqtigagñiqsuq taluqsriñitchuamik Agaayutmik naagaqaa suvasağinilugich iñuich isummataat. ³ Taavrumaniguuq nunaaqqimi uilgağnaaqamiñiqsuq utlautreqtuamik taavrumuna isivğiqsimun ikayuqupluni akitñağlugu iğluliuqtini. ⁴ Akuniguuq isivğiksaum suqutiginiñiğaa. Kiisaimmatai nipliğniqpuq inmiñun, ‘Taluqsriñitchaluanñağma Agaayutmik suli suvasağinilugich iñuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna uilgağnaaq mingitñihagun uvamnik ikayuğisigiga akuqtutlasilugu pigikkañanik nalaullugu. Taatnanitçhuma utlakpaitluna mingisağatagisigaña.’” ⁶ Jesus-ñum ilapsaagñiğaa, “Isummatigisiun qanuq pigiitçhuan atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷ Agaayutim ikayuğumiñaiñiğpagich piksraqtaagikkani iniqsruqtuat inmiñun unnuaqtuumaan? Pisagumagisiva ikayuliksranağatigun? ⁸ Naalağnisitchi. Agaayutim ikayuğisigai nalaullugu iñuñni, suli pisagumautisunaqnağich. Aglaan Iğniña Iñuum utigumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriğmik nunami?”

Atrikusaun Pharisee-ñuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ñum uqautiniğai iñuich atrikusautmik tunñaruatigun nalaunñağmikhun aasii nağğugiplugich atlat. ¹⁰ “Ilaatni malğuk iññuk agaayuvikpañmun agaayutyagñiqsuk, ilaqataa Pharisee-ñuruq atlaasiiñ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ñuruq qichaqhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuun, quyagikpiñ siqñatuanilugituna, qanutitanitlunalu naagaqaa atlatuqluna atlatitun. Quyagikpiñ atriginilugiga iñña tax-siliqiri. ¹² Uisauraaqluna malğunni uvlunni akunniqsaami suli qaitçhagigiga qulikuat akiññaaktağma.’ ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichagñiqsuq unñavanun aasii aagluqsunaqaniunniñ pattaklugu satqani nipliçhuni, ‘Agaayyuun, nagligillañña, killuliqiraurunakii!’” ¹⁴ Jesus nipliğniqsuq, “Uqautigipsi, tax-siliqiri aiñiqsuq nalaunñasiluni Agaayutmi, aglaan Pharisee-ñuruq nalaunñaitçhuq. Atakkii kisupayaaq kamañaqsiqkaqtuq inmiñik atçhiksigisuruq, suli kisupayaaq atçhiksiruq inmiñik kamañaqsiqkakauniaqtuq.”

Jesus-ñum Agaayutiniğai Iilğaurat

¹⁵ Ilañich iñuich tikiutriñiqsut aniqammiuranik Jesus-mun aksiquplugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakatağaiçh. ¹⁶ Aglaan Jesus-ñum ililğaat inmiñuquniğai nipliçhuni, “Ki, ililğaat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinittun atakkii anaaquqautaa Agaayutim anmaruq iñunñun atriqaqtuanun ililğaanik. ¹⁷ Itqaqsiun una! Kisupayaaq akuqtuñitçhuaq anaaquqautaanik Agaayutim atrililugich ililğaat isigumiñaitçhuq.”

Nukatpiaq Sulliñaurauqatuaq

¹⁸ Jew-ñuruat sivulliuqtaata apiqsruğniğaa Jesus, “Nakuuruq ilisautrii, sumik savaktuksravik akuqtutlasiluna isuitçhuamik iñuuhigmik?” ¹⁹ Jesus-ñum

apiqsruǵniǵaa, “Suvaata taiviņa nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq avataagun Agaayyutim. ²⁰ Iisimagitin tillisit, ‘Atlasuǵniaqnak, iñuaǵniaqnak, tigliniaqnak, naagaqaa sagluuqtuaǵniaqnak atlatigun, suli kamagilugik aapan aakanlu.’” ²¹ Iñuum kiuniǵaa, “Nutaullamniñaglaan tupigigitka iluqaisa tillisit.” ²² Jesus-ñum tusaakamiuñ taamna nipliutiniǵaa, “Atautchimiksuli savaktuksraurutin. Tunilugich iluqaisa pigikkatin qaillugillu maniich inuqsraqtuanun, ilvilli umialgutiqaǵumautin pakmani. Taatnaanikkuvich uvuñagutin malinña.” ²³ Aglaan taavruma iñuum tusaakamiuñ taamna, aliatchañniqsuq atakkii umialgupluni. ²⁴ Jesus tautukamiuñ aliatchaklugu nipligñiqsuq, “Qanutun sakiqnaqtigiva umialguruat iñuich isiliksraxat añaayuqautaanun Agaayyutim! ²⁵ Sakiqnatlukuq umialguruam iñuum isiliksraxa añaayuqautaanun Agaayyutim uumakña pikukтуруam isiliksraxaniñ ‘Mitqutim Iraagun’.” ²⁶ Iñuich tusaakamitruñ apiqsruǵniǵaat, “Kiñami anniqsukkaugisiva?” ²⁷ Jesus-ñum kiuniǵai, “Sua iñuich savaaǵiyumiñaisaxat Agaayyutim savaaǵitlapiagataǵaa.” ²⁸ Peter nipligñiqsuq, “Atañii! Unitchivut kiñunnavut malikhutin.” ²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutiniǵai, “Aa, kiñaunniñ unitchigumi kinuniǵmiñik, nuliagmiñik, aniqatumiñik añaayuqaagmiñiglu naagaqaa qitunǵagmiñik piqutigilugu añaayuqautaa Agaayyutim akuqtuitlukkisiruq pitluktuamik marrumani iñuulǵmi suli iñuuluni Agaayyutmi qaxapak taimuñ.”

Jesus-ñum Piñatchigñiǵai Uqaqalñi Tuqqutaunialǵmiñik

³¹ Jesus-ñum qulit malǵuich malǵuqaqtini kisinñuutiplugich uqautiniǵai, “Naalaǵnillagitchi! Jerusalem-muñniaqtugut. Tavraniasiñ sivuniksriqirit aglaañich Iñuum Iǵniñagun atuumaniaqtut. ³² Iñuich qaitchigisirut ilaanik Jew-ñuñitchuanun. Mitautigigisigaat kanñunakun suli tivvuaqtuǵlugu. ³³ Ipiǵaqtuǵlugu tuqqutkisigaat. Aglaan piñayuatni uvlut anitqikkisilgitchuq.” ³⁴ Aglaan malǵuqaqtit kanñiqsinñiñiǵaat uqaǵikkaña. Qanuutautilaaña uqałhan iriqsimaniqsuq ilinjitñiñ. Nalugaat sumik Jesus uqaqtilaaña.

Jesus Mamititchiruq Qiñitlailamik Injiularimik

³⁵ Jesus qallipman Jericho-mun qiñitlailaq injiulari aquppiñiqsuq saniǵaatni tumitchaat. ³⁶ Tusaakamigich iñugiaktuat iñuich apqusaaktuat apiqsruǵniqsuq, “Suvat ukua?” ³⁷ Uqautiniǵaat, “Jesus Nazareth-miu apqusaaktuq.” ³⁸ Taamna kappainaaqsiñiqsuq, “Jesus! Kinuviaña David-ñum! Anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaña injilǵaanimma. Nagligillanñianña!” ³⁹ Iñuich sivulliuruat sukataǵniǵaat uqautiplugu, “Nipaisaagñiñ.” Aglaan nipitusilaagñiqsuq, “Kinuviaña David-ñum, nagligillanñianña.” ⁴⁰ Jesus-ñum nutqaqami inmiñuutitquniǵaa qiñitlailaq iñuk. Qallipman Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa, ⁴¹ “Sumik uvañnun savautitquvich?” Kiuniǵaa, “Ataniiq, qiñitlasitqiguktuña.” ⁴² Jesus nipliutiniǵaa, “Qiñitlasiñiñ! Ukpisruñiqpich iluaqsigaatin.” ⁴³ Tavrakñatchiaq qiñitlasiruq maliaqsipluǵuasiñiñ Jesus kamaksruqługu Agaayyun. Iñugaaǵruich tautukamitruñ, iluqatin nangaǵniǵaat Agaayyun.

19

Jesus-lu Zacchaeus-lu

¹ Jesus isiqtuq Jericho-mun apqusaalñiñaguklugu. ² Itmiñiqsuq qauklat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiñ umialgupluni. ³ Qiñiǵuñniǵaa kisuutilaaña Jesus. Aglaan iñuñuluuraupluni qiñilguiñniǵaa atakkii iñugiakpaitlutin iñuich. ⁴ Taatnaqñuni aqpaqsruǵniqsuq sivuatnun iñugaaǵruich mayuqñuniasiiñ napaaqtumun qiñiǵuklugu Jesus apqusaǵniaqtuaq taavrumuuna. ⁵ Jesus taruñaqami aagluǵniqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqagñiñ, atakkii tukkuniaqtuña tupiqñun uvlupak.” ⁶ Zacchaeus qilamik atqagñiqsuq. Paǵlaniǵaa Jesus quviasullapiaqñuni. ⁷ Iluqatin iñuich qiñiqtuat uqapiluaqsiñiqsut, “Una añun Jesus tukkuruq tupqanun iñuum killuliqirauruam!”

⁸ Kinjuniġmiñi Zacchaeus makitluni nipliutinigaa Atanguruuq, “Naalaġnillagiñ! Qaitkisigiga avvaña suuraġikaġma inuqsraqtuanun. Aqsakniksimaniġuma kisupayaamik utiqtitchigisigitka sisamaullugu.” ⁹ Jesus-ñum Zacchaeus nipliutinigaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatniñu anniqsukkaunigsut, atakkii ilaaptuuq kinjuniġmiñi Abraham-ñum. ¹⁰ Iġniña Iñuum aggiqsuq ivaqġiġiaqhuni suli anniqsuityaqhuni tammaummiruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹ Iñuich naalaġnipkaqġugich taavrumiña Jesus uqautipsaagñigai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginigaa ataaqautaa Agaayyutim sagviaqsiñiplugu. ¹² Uvvaasiñ nipliġniqsuq, “Ilaatiniguuq umialiqagñiqsuq aullaġniaqtuamik nunamun unjasikuamun umialiguqtitqupluni, aasii utiġuni. ¹³ Aullaġaluaqani qulit savaktini aatchuġniġai ilaagullaa kaviqsaamik maninmik uqautiplugich, ‘Aġlipkaġniuraġumagiksi utiġniaklamnunaglaan.’ ¹⁴ Aglaan nunaqataiñ uumiginigaa. Tuyuqagñiqsut uqġiraqtinik maliquplugu nipliqhutin, ‘Taamna iñuk umialigisunitchikput.’ ¹⁵ Taamna iñuk umialiguqami utiġniqsuq. Inmiñuquniġai savaktit tavrauvaa ilitchuġisukġugu qanutun piññaktiilaan. ¹⁶ Sivulliq tikitñami nipliġniqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqġugu quliniksuli piññaktuña.’ ¹⁷ ‘Aarigaa! Savallautagñiqsutin. Tuniqsimarutin mikiruatiġun. Anjalatiġuġisigiki piñ qulinun nunaqqañiñun.’ ¹⁸ Tuglianli pirim tikitñami nipliutinigaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqġugu tallimaniksuli piññaktuña.’ ¹⁹ Taavrumiña taamna nipliġniqsuq, ‘Anjalatiġuġisirutin tallimani nunaqqañiñi.’ ²⁰ Pinauatsuli piri tikiñniqsuq nipliqhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaaq maniiñ tugvakkaga iriqġugu kakkiilisaamun. ²¹ Iqsigiplitin atakkii nagliktaitchutin. Piksraġaqtutin piġniisaqnik suli katitchiraqtutin nautchiñisaqnik.’ ²² Atangum nipliutinigaa, ‘Suksraunjalaktutin! Nipliutipkun atanniġisigiki piñ! Nalunitchiñ nagliktaiġiġa, piksrataġiġa piġniisamnik suli katitchitlaġiġa nautchiñisamnik. ²³ Suvaatami ilinitchiñ maniga manikuvinmun? Akuqtuġayaġiġa illataa manium utiġuma.’ ²⁴ Nipliutinigai qichaqtuat tamaani, ‘Pilugu kaviqsaaq manik ilaaniñ qaitchiñ pirimun piqaaqtuamun qulinik maninñik.’ ²⁵ Aglaan nipliutinigaa, ‘Ataniiq, piqaanikuq qulinik maninñik!’ ²⁶ Ilaan nipliutipsaagñigai, ‘Iñupayaaq piqaaqtuaq aatchuusiagmiñik piññapsaagisiruq sippakuuqtauliġuni, aglaan iñuk piqanitchuaq, mikiruagunniñ piġinasugikkaña piikkaugisiruq. ²⁷ Pakma taipkua iġluluqtitka ataniqagunitchuat uvañnik, uvvañautisigich tuqullugich aasii sivuqqaamni!’ ”

Jesus-ñum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqqaqġugich taavrumiña iġliqtuiñagñiqsuq Jerusalem-ñum tunaanun. ²⁹ Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iġġiani atiqaaqtuam Olives-mik, tuyuġiniġik malġuk malġuqaqtik sivumiñi, ³⁰ itnaqġugik, “Aullaġitchik nunaqqañiuramun taichuña. Tikitchaġluqaaqtutik paqitkisigiktik nuġġaña natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviunganilaq. Pituiġlugu uvvañautiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanguruam inuġigaa.’” ³² Tikitñamik tamaña paqinnigaaq iluqaan Jesus-ñum uqaġhatun. ³³ Uvvaasiñ pituiġniqtitlugu nuġġaña natmaksigvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴ Kiuniġaak, “Atanguruam inuġigaa.” ³⁵ Aasiñ Jesus-muutinigaa. Taatnaqqaqġugu quppiġaatin ilinigai qaananun natmaksigvium, Jesus aquvitluniasii. ³⁶ Natmaksiaqtitlugu iñuich quppiġaatin tutmaġvigiliutinigai tumitchaanun. ³⁷ Tikiñniqsut inimun tavrakña Jerusalem qiniġnaqsiplugu. Tavra iñugiaktuat malġuqaqtik Agaayyun quviatchautiġiaqsiñigaa suli nangaqġugu nipitusiplutin iluqaisigun quviqnaqtuatiġun qiniġkaġmiktigun, ³⁸ “Uvvaatuuq Agaayyutim piñiutiqagliun umialik tikitħuaq piqusiqhuni Ataniġmik! *Psalm*

118:26

Illu tutqun qilañmi suli kamañun qutħinñiqsrami qilañmi.”

³⁹ Aasiñ ilañisa Pharisee-ñuruat akunğatniñ iñugaağruich uqautiniğaat Jesus, “İlisautrii, tilikkich maliguaqtitin iñuksruisaaqulugich!” ⁴⁰ Jesus kiunigai, “Uqautigipsi, maliguaqtitka nipaisaagñiqpata uyağaitlı niplianayaqtut nipitusilutin.”

Jesus-ñum Qirratigigaa Jerusalem

⁴¹ Natmaksillağmi nunaaqqiq tautukamiuñ qiağaqsiniqsuq. ⁴² Aasiñ nipligñiqsuq, “Uvvatuq ilisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitñik tutqiutiqağukkupsi. Aglaan kanjqsitlaitchusi! ⁴³ Uvlut tikitkisirut akilliliqsuqtipsi puugisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyağusi quğğutilusilu sumilliqaa. ⁴⁴ Suksraungillapiagisigaasi iñugikkasilu. Atausiqunniñ uyağak minitchumiñaitkaat. Atuumaniaqtuq atakkii ilipsi ilisağinıtıluğa Agaayyun aggiqman anniqsuğiaqhusi.”

Jesus-ñum Suaqluiyaiıha Agaayyuvikpauramik

⁴⁵ Jesus isigñiqsuq agaayyuvikpañmun aasiñ anitlugich tunisiullaqtuatlu tauqsiquqtuatlu, ⁴⁶ nipliutiplugich, “Aglausimaruq uqałhani Agaayyutim itnaqhuni, ‘Tupiga agaayyuviksrauruq.’ Aglaan iriqtuğvigiliutipkağiksi tigliniaqtinun.”

⁴⁷ Uvlugağipman Jesus ilisautriñiqsuq agaayyuvikpañmi. Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tuqqtchuñniğaat, ⁴⁸ aglaan qanuqsausiñniğaat, atakkii iluqatin iñuich naalağnituiñagaat.

20

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqpa?

¹ Uvlut ilañatni Jesus agaayyuvikpañmi inniqsuq ilisautripluni iñuñnik quliaqtuagağiplugu tusaayugaallautaq. Qaukñich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu piqasiqhutin sivulliuqtigruanik utlañniğaat ² nipliutiplugu, “Uqautitigut, kism aňalatchiıhagun savaağivigich tamatkua? Kia sañjiksritpatin taatnatun?” ³ Jesus-ñum kiunigai, “Apiqsrullaglapsi uumiña. Uqautisitña, ⁴ nakitña John-ñum paptaağıha taluğniqusiqpa, Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ?” ⁵ İnmiñkun kiumğatraaqsiniqsut, “Qanuğmi uqautigisiñiqpisigu? Nipliğupta, ‘Agaayyutmiñ’, nipligisiruq, ‘Suvaatami ukpiginıtpisiuñ John?’ ⁶ Aglaan nipliğupta, ‘İñuñniñ’, iñugaağruich miluqtuğisigaatigut uyağañnik atakkii nalupqiginıtchaat John sivuniksriqiraulha.” ⁷ Uvvaasiñ kiunigaat, “Nalugikput nakitñaqtaulha.” ⁸ Jesus-ñum nipliutinigai, “Uvanaptuuq uqautiyumiñaitmigipsi nakitña sañjıqaqluña savaaqaqtilaamnik tamatkuniña.”

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriqiritigunlu

⁹ Uqaanikami taavrumiña Jesus-ñum uqaaqtuutiniğai iñuich atrikusautmik, “İlaatniguuq iñuqağmiñiqsuq nautchirriğviliuğniqsuamik, atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun aasiñ aullaqami mulupluni. ¹⁰ Katitchivik asianik tikitman tuyuqağniqsuq savaktimik nautchirriqirinun akuqtuquplugich piksrağmiñik katittañitniñ. Aglaan nautchirriqirit savakti anaullağniğaat utiqtitıluğa saagaunnagu. ¹¹ Tuyuqalgiñniqsuq atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriqirit anaullaqmiñniğaat uqaniqluutiplugu kanñunakun, suli utiqtitmiñniğaat saagaunnagu. ¹² Tuyuqalgiñniqsuq piñayuaknik savaktimik. Nautchirriqirit aňallaqlukıluğa aninnigaat. ¹³ Aquagun taamna iñua nautchiivik nipligñiqsuq, ‘Qanuğisiniqipik? Tuyuğigisigiga igñiğa piqpagikkağa. İlumutun kamagisigaaat iluatun.’ ¹⁴ Aglaan nautchirriqirit tautukamitruñ nipligñiqsut avatmun, ‘Taamna tavra paıtchaktaaksrautilik. Ki, tuqullakput suurañiasiiñ piññaaktaağilugich!’ ¹⁵ Uvvaasiñ anitıluğa nautchiiviniñni tuqunniğaat.”

Jesus apiqsruğniqsuq, “Nautchiivilgum sugisiniqipagitmi tamatkua nautchirriqirit? ¹⁶ Aggiğisiruq aasiñ tuqullugich taapkua iñuich, qailluguasiñ nautchiivik atlanun nautchirriqirinun.” İñuich tusaakamitruñ taamna nipligñiqsut, “Naagga, taatnaqtuksraunıtchuq!” ¹⁷ Jesus-ñum tautukıluğich apiqsruğniğai, “Taamna uqalıq qanuutauva?”

⁴⁵ Iluqatin iñuich naalagnipkaqlugich Jesus-ñum nipliutinigai maliguaqtini, ⁴⁶ “Qaunagititchi tamatkunakña aglaliqiriniñ. Pisuktuatlaturut akuqturuanik atnuḡaaqhutin. Suli purvigitqutlaturut iñuñun paglatqusuuplutiñ tauqsigñiaqvinñi. Aquppiutaksraqtuuraaqmiut aquppiutaḡiksaanik katraḡvinñi iñuich nigiqpakmata. ⁴⁷ Ivayaqtuqmigaich uilḡaḡnaat, tigliktuiplugich kinunaurañitñik, suli qiñiqqusaatlaturut agaayuuraaqamin! Anasiññuqsausiaqḡisirut pitluglugu atlaniñ iñuñniñ.”

21

Uilḡaḡnaam Iliranja

¹ Jesus tautuñniqsuq umialguruanik iñuñnik iliripmata aatchuutmiknik agaayyuvikpaum ilirivianun, ² tautukmiñigaa inuqsraqtuaq uilḡaḡnaaq ilisiruaq malḡuñnik patukpaanñik maniuraanñik. ³ Nipligñiqsuq, “Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuaq uilḡaḡnaaq ilisitluktuaq iluqaitñiñ atlaniñ, ⁴ atakkii atlas ilisirut aatchuutmiknik ilañatniñ umialgutmiñ, aglaan aḡnam inuqsraqtuam qaitkaa iluqaan iñuuniutiksraḡaluani.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaaquḡniañhanik Agaayyuvikpaum

⁵ Ilañisa maliguaqtit uqautiginigaa qanutun qiñiyunaqtilaanja agaayyuvikpaum, piññaquisaqsaqtaq uyaḡañnik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipligñiqsuq, ⁶ “Iluqaan tamanna tautukkaqsi —taimanigu kisiññuqtaqḡumiñaitchuqunniñ uyaḡañmik qalliani atlam ulḡusimaitchuam.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Ithuilḡutniglu Piyuaqsiutiksramiglu

⁷ Iñuich apiqsruḡniḡaat, “Iñisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutikun ilitchuḡigisivisa piyaqquḡviksraq aullaḡniḡaqsikpan?” ⁸ Jesus-ñum kiunigai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. Iñugiaktuat iñuich agḡigisirut uqḡutin, ‘Christ-ñuruña! Pivik tikiumaruq!’ aglaan maliñniaqnasigik. ⁹ Iqsiñiaqasi tusaagupsi añuyaktuanik aḡayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivulliulutiñ aglaan isukñitchumiñaitchuq taap-kunuuna.” ¹⁰ Niplipsaaḡniqsuq, “Nunaaqḡich añuyyiuḡisirut atlanik nunaaqḡiñik, atañguviich añuyyiuḡisirut atlanik atañguvinñik. ¹¹ Nuna iliksraḡisiruq tatamnaqsiluni. Iñuich kakkaḡisirut. Iñuich atniḡñautiqḡisirut tigupqutnaqtuanik naniliqaa. Atlayuaḡnaqtuat sagviḡisirut qilañmi iqsipkaḡlugich iñuich. ¹² Sivuatni tamatkua tikiumagaluaqnaḡich, tiguraulusi piyuaqsiugisirusi. Iñuich uqḡsittaḡvinmuktikisigaasi katraḡvinmiknun isiqtaupkaḡusi, tikiutruḡusi sivuḡaatnun umialgich kavanauruatlu pisigiluna. ¹³ Taivrumani piviksraḡḡisiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁴ Isumaalunjaḡitchi kiggutiksrapstitñik tiguraugaluaqasi. ¹⁵ Atakkii uqaksritkisigipsi isumatuligmiḡlu uumigiripsi-unniñ igluliḡumiñaisañatnik. ¹⁶ Añayuqaapsi aniqatiupsilu ilapsilu suli ilannapsilu qaitkisigaasi uumigiripsitñun, aasii ilasi tuqqutaugisirut. ¹⁷ Iluqatin iñuich uumigigisigaasi pigiluna. ¹⁸ Aglaan atausiqunniñ nuyaña niaquqpich tammakkauyumiñaitchuq. ¹⁹ Qichagitchi anuqsrukun. Nikaitkupsi piññaaktaḡiniaḡiksi iñuuliqsi.

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaaquḡniañhanik Jerusalem-ñum

²⁰ “Tautukkupsinñ Jerusalem puuqpatruñ añuyaich ilitchuḡigisigiksi qalliñha piyaqqukkauliksrañan. ²¹ Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judea-mi qimakkumauq igḡiñun. Kiñapayaaq nunaaqḡimiittuaq aullaqtuksrauruq, suli avataani nunavinñmiittuaq nunaaqḡimuktuksraunitchuq. ²² Atakkii taapkuva uvlugigai anasiññuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqauttutiñich. ²³ Qanutun tatamnaqtigigisiva taipkunani uvluni aḡnanun sinjiaauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuaq ihuiññaq tikiumagisiruq tamarrumuña nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruq makununa iñuñnun. ²⁴ Ilañich tuqqutaugisirut savikpakun atlas suli tigutaaqsiulutiñ Jew-ñunitchuanun. Ilinisa tutmiḡaḡigisigaat Jerusalem piviksraqtin isukliññañhatnunaglaan.

Aggilha Igñinjan Iñuum

²⁵ “Atlayuağnağisirut siqiniğlu tatqiglu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanuusik-sriağisirut, iqsilutin nipruağniñanik tagium aksraligruañiñglu. ²⁶ Iñuich igivruağisirut iqsilutin isumaaluhigmikni sumsuli tikitchuksrañanik iluqnaanun nunamun, atakkii qaummatipayaañi silam nuktitaulutinj inimikniñ. ²⁷ Qiñigisigaat Igñinja Iñuum ag-giqsuaq nuviyakun qilañmiñ saññimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaasikpata qichağitchi niğiugaqağusi. Atakkii tasuqsakkauksraqsı qalliruq.”

Iłisaaksraña Asirritłaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, “Qiñillaksaqsıun asirrisuuruaq napaaqtuq suli iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatat sagviaqsipmata ilisimarağigiksi upingam qallıha. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaasikpata tamatkua uqautigikkatka ilitchuğigisigiksi añaayuqautaan Agaayyutim tikiññialıha. ³² Itqallaksiun una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatinj atuumagaluaqtitnagich. ³³ Qılaglu nunalu piğisiruk aglaan uqalıtka piğumiñaitchut.

Munağimmaagıłiksraq

³⁴ “Munağititchi! Isumaiqsitnasi taaññağmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuuniałhum. Taatnañitchupsi uvlum quviqpiagaasi tavrakñatchiaq niğiungisillusi. ³⁵ Naniğiatun pisagağisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munağiyumausili agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payañağusi iluqaani atuumarauksrani agğigñiałhanaglaan Igñinjan Iñuum.”

³⁷ Uvlugağipman Jesus ilisautrirraqtuq agaayyuvikpañmi. Anaqaksraaqman siñiktagiağniqsuq igğiani atıqaqtuam Olives-mik. ³⁸ Uvlaağumun iñuich utlautiraqtut agaayyuvikpañmun naalağnisuklugu uqaqpan.

22

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Niğiqpagvikaq atilik Apqusaakkauhigmik qallıñiqsuq iñuich niğipmata puvlak-siğniğilaamik qaqqumik. ² Qaukñinich agaayuliqsit suli aglaliqirit tuqqtuchunıgaat Jesus nalunautchılutinj aglaan iqsiginiğaiç iñuich.

Judas Anıqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

³ Tavrakña tuunğaq isiğniqsuq Judas-mun atıqaqtuamun Iscariot-mik, ilañat qulit malğuk malıguaqtit. ⁴ Judas-ñum uqaqatıgıyağniğai qaukñinich agaayuliqsit añalatinıtlı agaayyuvikpaum iluaqtitchiñiaqtinıñ qanuq aatchuutigisuklugu Jesus ilinıtñun. ⁵ Quviasukhutinj akiqsruğaat akilıguklugu manıñmik. ⁶ Judas anığniqsuq. Piviksraqsiugaqsıñıga aatchuutigisuklugu Jesus ilinıtñun iñuich nalupkağlugich.

Itqanaiyalıq Jew-ñuruat Niğiqpagvikaanun Atilinmun Apqusaakkauhigmik

⁷ Akunniqsami uvlua Puvlaksiğniğilaam qaqqum tikiññiqsuq, taamna Apqusaakkaułhum ipnaiyaam tuqurviksraña. ⁸ Jesus-ñum tuyuğigik Peter-lu John-lu itnaqlugik, “Itqanaiyağiatku niğiqpałksraqput.” ⁹ Apiqsruğniğaaq, “Nani itqanaiyaquvisiguk?” ¹⁰ Jesus-ñum kiunıgik, “Isıgıptik nunaaqqımun paağisigıktik iñuk akiyaqtuaq qattamik imilinmik. Malikkumaıktik isıqpan tupığmun, ¹¹ suliasiiñ nipliutilugu iñua tupqum, ‘Iłisautri nipliğñiqsuq, Nani inıqaqpıch tuyuğmiaqağvinmik niğgıviksramnik ipnaimik piqasığlunja malıguaqtımmik niğiqpagvikaami atıqaqtuami Apqusaakkauhigmik?’ ¹² Uma urriqsuutıgısiğaatik inimik nallaauraallagviuluumaqtuamik qullıgımi itqanailaamik inuqsrañaiqlugu. Tavrani itqanaiyałhiñauratik.” ¹³ Aullaqamik paqinnıgaak taatnatun Jesus-ñum uqalıtun, aasıñ itqanaiyaqhutinj niğiqpagviksramun atilinmun Apqusaakkauhigmik.

Atangum Nullautchig'via

¹⁴ Niġġiviksraqtin tikitman Jesus aqurvinniqsuq piqasiqhuni uqqiraqtinik. ¹⁵ Nipliutinigai, “Niġiqatigisullapiagipsi uumiña ipnaimik niġiqpagvikaami atiqaqtuami Apqusaakkaulig'mik nagliksaanñaiññaġma! ¹⁶ Uqautigipsi, niġitqinñianitkiga immiumaniałhanunaglaan añaayuqautaani Agaayyutim.” ¹⁷ Taatnaanikami Jesus-ñum tiguplugu qallun, quyanigaa Agaayyun nipliqhuni, “Tigulugu taamna imillagvigisiun! ¹⁸ Uqautigipsi, uvakñaniñaglaan imitqikkumiñaitchuña asiam misuġuanik agġiġñialhanunaglaan Agaayyutim añaayuqataan.” ¹⁹ Jesus-ñum tiguplugu qaqquq quyanigaa Agaayyun. Avguqługu qaqquq qaiññigaa nipliqhuni, “Taamna qaqquq timigigiga qaisauruaq ilipsitñun. Niġġisiun itqakkutigilugu uvañnun.” ²⁰ Taatnatuntuuq, niġianikamin qallun qaiññigaa nipliqhuni, “Asiam misuġua uumani qallutmi Agaayyutim nutaaq sivunniugutigigaa taluġniqusiqlugu aupkun maqikkauruamik ilipsitñun.” ²¹ “Atañi! Iłapsisamma aquppiqatima qaiññiagaaña. ²² Iġñiña Iñuum tuquruksrauniaqtuq Agaayyutim sivunniutaagun, aglaan nakliun iñunmi qaitchiruami ilaanik!” ²³ Maliguaqtai apiqsruqtautiaqsiñiqsut avatmun nalliqsin qaitchiummatiqaqmagaan ilaanik.

Uqavaaġun Kamanag'ñnikun

²⁴ Maliguaqtai qapiqtailitraġniqsut nalliqsin kamanag'niqsraugisipmagaan. ²⁵ Jesus-ñum nipliutinigai, “Jew-ñunitchuat umialgich sanñiqagtut iñunmikni suli aňalatit taigukkautlatuplutin Iłauraanitñik Iñuich. ²⁶ Aglaan taatnatun itchuksraunitchusi. Kamanag'niqsrauruq akunnapsitñi ilili nukaqliqsun suli sivulliuqti savaktitun. ²⁷ Kiña kamanag'niqsrauva—taamna aqvutluni niġiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuaq? Tavrataamna aquppiruaq kamanatluktuq. Aglaan iqasiġipsi payuktaqtitun. ²⁸ “Iłipsi, nayuġipsitña uuktuqasiupayaaqama. ²⁹ Atrililugu aapaa aňalatchitłasipkaiłha uvamnik, taatnatuntuuq aňalatchitłasipkaġisipmigipsi. ³⁰ Niġiqasiġisigipsitña imiqasiġilunalu aňalatchiaqsiguma iñunmik, suli aquppiqasiġisigipsitña taivrumanı atanniityaġuma kinuviaġiñnik qulit malġunnik iġñinjitñik Israel-ñum.

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piilaatiksranañnik

³¹ “Annaa, Simon! Naalaġnillagiñ! Tuunġaum uuktuagumiñaqsiñiġaasi iluqasi, nautchirriqiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikłunñi. ³² Aglaan agaayyutigikpiñ ukpiqsriłhiñ qapiquniluggu. Utiguvich uvañnun sayyigisigitin aniqatiutin.” ³³ Simon Peter-m kiuniġaa, “Ataniiq, isiqtauqasiłhiñaugikpiñ suli tuquqasiġutin!” ³⁴ Jesus nipliqsuq, “Peter, uqautigikpiñ, aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnaġu uvlaami piilaag'isigikma piñasuniaglaan.”

Maniqag'vigli Puukataġlu suli Savikpak

³⁵ Jesus-ñum uqaanikami taavrumiña apiqsruġniġai maliguaqtini, “Taimani tuyuġikapsi manikuviilaaqhusi puukataiilaaqhusilı sakpakkiilaaqhusilı, inuqsraqpisi?” Kiuniġaat, “Inuqsrañitchugut.” ³⁶ Jesus nipliġniqsuq, “Aglaan pakma, kiña maniqag'viquaġumi naagaqaa puukataqaġumi saagaġligik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksraġigaa quppiġaani aasiñ tauqsiġuni savikpañmik. ³⁷ Uqautigipsi, Taamna uqaiq aglausimaruaq Agaayyutim makpiġaaniñi atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutiniġaat savamaqłuktuatun.’ Iluqaan aglausimaruaq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” ³⁸ Maliguaqtit nipliġniqsut, “Ataniiq, uvva malġuk savikpaak!” Kiuniġai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruq Iġġimi Atilinmi Olives-mik

³⁹ Jesus aullalġiñniqsuq iġġimun atilinmun Olives-mik piraġiġmisun, aasiñ maliguaqtaiñ malikkaat, [aglaan Judas malinitchuq.] ⁴⁰ Tikitñamin taruña nipliutinigai, “Agaayulusi ukpiqsrisainitchumausilı uuktuqasiugupsi.” ⁴¹ Tavrakña aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniqsuq. ⁴² Nipliġniqsuq, “Aapaan, pisuhigiyupku piġun qallutaa

nagliqsaalhum uvaŋniñ. Uvaŋa pisuligini laaptun aglaan pisulhiñ savaanuli.”⁴³ [Isagulgum qilaŋmiñ sagviutiniġaa sayyiqługu. ⁴⁴ Ihuilliuqpałkun agaayuniqsuq piłiqitlukhuni, aasii ilaan siiqsipkałha kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵ Makitnami agaayuliġmiñiñ utiqhuniasiiñ maliguaqtimiñun tavra paqinniġai siñiktuat, minguhutin ihuilliuqpaitłutin. ⁴⁶ Nipliutiniġai, “Suvaata siñikpsi? Makillusi, agaayutitchi ukpiqsrissainitchumausili uuktuaqsiugupsi.”

Tiguniġaat Jesus

⁴⁷ Jesus uqaqtitlugu iñugiaktuat iñuich tikiññiqsut, sivulliqługich Judas-ŋum, ilaŋata qulit malġuk maliguaqtit. Utlakługu Jesus kuninñiġaa. ⁴⁸ Aglaan Jesus nipliutiniġaa, “Judas, kunikługu aachtuutigiviuŋ Iġñiŋa Iñuum?” ⁴⁹ Maliguaqtit nayuutiruat Jesus-mi tautukamitruŋ taamna atuumaruq uqautiniġaat, “Ataniiq, atuglavut savikpavut!” ⁵⁰ Ilaŋata anauniġaa qaukłiata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsitługu taliqpi-anik. ⁵¹ Aglaan Jesus nipliġñiqsuq, “Aŋŋaa! Apaıqsuq!” Aksikługu iñuum siutaa mamitin- niġaa. ⁵² Taavruma aquagun Jesus-ŋum nipliutiniġai qaukłiŋich agaayuliqsit suli aŋalatiŋich agaayyuvikpaum ihuaqtitchiñiaqtiŋiñ suli sivulliuqtigruat tikitchuat aiplugu ilaa, “Aatai, tikichuksrauvisi savikpaligaagusi anauntaniglu uvaŋa liilaa savamaqłukti? ⁵³ Nayuġaġikapsi agaayyuvikpaŋmi uvluġaġipman tiguniatlaitchipsitŋa. Aglaan pakma savagviksraġigiksi saŋŋiagun taaqtuam.”

Peter-m Piılaaġiniġaa Jesus

⁵⁴ Tamatkua tiguplugu Jesus aullautiniġaat tupqanun qaukłiata agaayuliqsit, suli Peter-m malinñiġai taavakŋatluk. ⁵⁵ Ikniaġniqsut silataani tupqum, aasii Peter-m ilaliġniġai aquppiruat tavrani. ⁵⁶ Ilaŋata pirit aġnam tautuŋniġaa Peter aquppiruq sanigaani ikniġum. Qiñiqlugu naliniñaaqlugu nipliutiniġaa, “Una iñuk piqataupmiruq Jesus-mi!” ⁵⁷ Aglaan Peter piılaaġniqsuq, “Aġnaaq, nalugiga!” ⁵⁸ Kiñuuraŋagun iñuk ilitchuqsripmiñiqsuq Peter-mik nipliqhuni, “Ilvich, ilagigaatintuuq taapkua!” Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Naagga, ilaŋiŋitchaatŋa.” ⁵⁹ Sassagñiġum kiñuagun atlam iñuum qapinaıqhuni upyaŋniġaa, “Iłumun una iñuk piqataupmiruq Jesus-mi, atakkii Galileegmiuŋuruq!” ⁶⁰ Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Nalullapiagiga sumik uqaqtilaan.” Uqaqtitlugu tavrakŋatchiaq aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq. ⁶¹ Atanguruam qiviaqhuni tautuŋniġaa naliniñaaqlugu Peter, aasii Peter-m itqagñiġaa atangum nipliłha inmiñun, “Aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu uvlaapak piılaaġutigigisigikma piñasuniaglaan.” ⁶² Peter tavra anipluni qianiqsuq ihuilliułlapiaqhuni.

Jesus Mitautigigaat Anaullaqługulu

⁶³ Iñuich munaqsriruat Jesus-mik mitautiginiġaat anaullaqługulu. ⁶⁴ Matuplugik irrak apiqsruġniġaat, “Kia anauvatin? Nalautchaġiñ?” ⁶⁵ Nipliutipmiñiġaat iñugiaktuanik pisaanŋatinik.

Jesus Uqaqsittaagviŋmi

⁶⁶ Uvlaaġuqman Jew-ŋuruat sivulliuqtigruat qaukłiŋich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu katinisut, aasiiñ Jesus tikiutiniġaat uqaqsittaagtitchirinun, ⁶⁷ nipliqhutin, “Uqautitigut! Ilvich Christ-ŋuvich, taimña akiqsruutauruq Annisquqti?” Jesus-ŋum kiuniġai, “Uqautigupsi ukpiġinianiŋitchipitŋa; ⁶⁸ suli apiqsruġupsi apiqsruutmik kiuyumiñaitchipsitŋa. ⁶⁹ Aglaan uvakŋa Iġñiŋa Iñuum aquppigisiruq tunaaŋi taliqpian Agaayyutim piqaqtuam saŋŋipayaamik.” ⁷⁰ Iluqatiŋ nipliġñiqsut, “Ilvich, Iġñiġivatin Agaayyutim?” Kiu-niġai, “Ilipsi, uqaqtusi Iġñiġinipluŋa.” ⁷¹ Kiisaimmalu nipliġñiqput, “Inuqsraŋaiqsugut ilisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliłha.”

¹ Iluqatin iñuich makitlutin Jesus Pilate-muutiniġaat kavanauruamun. ² Tavrani pasiaqsiñiġaat Jesus itnaqhutin, “Iłitchuġigikput una anjun killukuaqtitchiħha iñuuptiknik atakkii uqautiniġai akiliquñitlugich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniġaisuli ilaa Christ-nunipluni umialik.” ³ Pilate-ñum apiqsruġniġaa, “Umialigivatin Jew-ñuruat?” Jesus anġniqsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴ Taamna atuumaanikman Pilate-ñum nipliutiniġai qaukħinich agaayuliqsit iñugaaġruillu, “Iłitchuġinitchuħa patchisiksramik uumani anjutmi.” ⁵ Aglaan qapinaiapsauraqtut, “Iłisauttutimigun aġayagaġigai iñuich iluqaani Judea-mi. Aullaqniiruq Galilee-mi pakma maunjaqhuniasiiñ.”

Jesus Herod-muutiniġaat

⁶ Pilate-ñum tusaakamiun taamna apiqsruġniġaa, “Una anjun Galilee-ġmionuħa?” ⁷ Iłitchuġikamiun Jesus-ñum agġiqsilaħa nunamiñ anjalatananiñ Herod-ñum, tuyuġiniġaa Herod-mun tavraniitmiñiqsuamun Jerusalem-mi. ⁸ Herod quviasupiaġataġniqsuq tautukamiun Jesus, atakkii tusaaplugu suli qinġummiuqħuġu inilġatluk. Tautukkummiuġniqsuq Jesus savakpan quvinqaqtuanik. ⁹ Herod-ñum apiqsruqtaaqsiñiġaa Jesus iñugiaktuanik apiqsruutinik, aglaan Jesus-ñum kiunjiñniġaa. ¹⁰ Qaukħinich agaayuliqsit suli aglaliqirit qapinaiapsauraqhutin pasiuġniġaat Jesus. ¹¹ Herod-ñum anuyyiuqtañiħu mitautigininiġaat Jesus suvasaġinitħuġu. Atipkaqħuġu atanġum atnuġaallautanik utiqtininiġaat Pilate-mun. ¹² Taavrumani uvlumi Herod-lu Pilate-lu ilauraġiiksinniqsuk sivuani uumigiikkaluaqtuak.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹³ Pilate-ñum katipkaġniġai qaukħinich agaayuliqsitlu sivulliuqtit iñuillu, ¹⁴ suli nipliutiplugich tamatkua, “Tikiutigiksi una anjun uvanun nipliħusi sivulliullautaniñniplugich iñuich. Isivġiuġaluaqħuġu sivuqġapsitni paqitlaitchiga savamaqħuutiqaqħuġu pasiuġutipsitniħ. ¹⁵ Unniñ Herod-tuuq paqitchinitchuq agvisiksramik, atakkii utiqtitqininiġaa uvaptiknun. Una anjun piitchuq sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. ¹⁶ Taatnaġħuħa ipiġaqtuqtitqaqħuġu aullaqtitkisigiga.” ¹⁷ [Pilate patchisaiqsitchisuuruq atautchimik isiqtamik niġiqpagvikaam uvluani]. ¹⁸ Iñugaaġruich niplianiqsut, “Tuqquatchiun taamna iñuk aasiiñ tigutaaqtaunaiqsilluħu Barabbas!” ¹⁹ (Barabbas isiqtauniqsuq atakkii ilaupluni tamatkunani aġayakhutin nunaaqqimi tuqquatchiruaniħu). ²⁰ Pilate-ñum Jesus patchisaiġukkaluaġaa. Taatnamik uqagvigitqikkaluaġai iñugaaġruich. ²¹ Aglaan iġialaniqsut nipitusiplutin, “Kikiaktuutisiun! Kikiaktuutili sannigutamun!” ²² Pilate-ñum pinatchiqħuġu nipliġniqsuq, “Sumik savamaqħuutiqaqħa? Paqitchinitchuħa sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. Ipiġaqtuqtitħuġu patchisaiġisigiga.” ²³ Aglaan iġialapsauraġniqsut kikiaktuutiraksraupiagnipluħu sannigutamun. Kiisaimmalu iġialaġimiktigun akimavut.

²⁴ Uvvaasiiñ Pilate-ñum atanniġniġaa Jesus kipiġniugutaatitun. ²⁵ Pilate-ñum pituiġniġaa Barabbas pisukkanat, taamna isiqtauruħ atakkii ilaupluni tamatkunani aġayakhutin iñuaqtuani, aasiiñ qaitħuġu Jesus ilinjitħun pisulħatitun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²⁶ Anuyyiuqtit sivulligniġaat Jesus. Pisullaġmin paaqsiñiqsut iñunmik Cyrene-naġmumik atiqaqtuamik Simon aitmuktuamik nautchiiviniñ. Tamatkua nunuriñiġaat akiyaġiaqupluħu sannigutamik aquagun Jesus-ñum. ²⁷ Iñugiallapiaqtuħ iñuich malininiġaat. Akunġatni itmiñiqsut aġnat qairuat uigualaplutin. ²⁸ Jesus-ñum kiniaqami nipliutiniġai, “Aġnaanjsii Jerusalem-ñum! Qirratiginasitħa aglaan qirratigisitchi ilipsitħun qitunġapsitħunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iñuich nipliġisilħat, ‘Quvianamiurut taapkua aġnat qitunġaitchuħat sinaiyautlaitchuħatlu miluktitchisimaitchuħatlu.’ ³⁰ Taivrumani uvlumi iñuich nipliġisirut iġġiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’

suli qimigaaun, 'Iriqtigut.'

Hosea 10:8

³¹ Atakkii taatnatun irrutikpatruᅇ patchisaitchuaq pakmapak, qanutun irrutriñaqmvat iñuᅇnik taimanigu?"

³² Malguk atlak iññuk, iluqatik savamaqluksimaruak, tuqqutauruksraupmiñiqsuk piqataulugik Jesus-mi. ³³ Anuyyiuqtit tikiññiqsut atiqaqtuamun "Saunga niaqum." Tavrani kikiaktuutiniᅇaat Jesus suli taapkuak savamaqluksimaruak piqasiqlugu, ilaqataa taliqpian tuᅇaanun suli ilaqataa saumian tuᅇaanun. ³⁴ Jesus nipliᅇñiqsuq, "Aapaan, natqigutikkich tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqatilaaqtinᅇ." Avguᅇniᅇaich atnuᅇaanᅇi nalautchaᅇautigiplugich. ³⁵ Iñuich qichaqtuat tautuktuagᅇniᅇaat. Jew-ᅇnuruat sivulliuqtinᅇisa mitautiginᅇaat, "Annautiraᅇigai atlat. Ki anniqsuᅇli inmiñik Christ-ᅇuyumi, Anniqsuᅇti akiqsruutauruaq Agaayyutim piksraqtaagikkaᅇa!" ³⁶ Anuyyiuqtit mitautigipmiñiᅇaat. Utlaklugu aatchuᅇniᅇaat suᅇaᅇnitchuamik misuqqumik ³⁷ nipliᅇhutinᅇ, "Anniqsuᅇiñ ilipnik umialigikpatin Jew-ᅇnuruat!" ³⁸ Niaquan qulaagun aglaklughich uqallich, "Taamnauvva umialgat Jew-ᅇnuruat."

³⁹ Ilaqataan savamaqluksimaruam niviᅇaruam uqagᅇniᅇqluktaqmiñiᅇaa, "Christ-ᅇuguvich anniqsuᅇiñ ilipnik uvaguglu!" ⁴⁰ Aglaan ilaqataan iñiᅇtiᅇniᅇaa nipliᅇhuni, "Talugᅇitpiuᅇn Agaayyun? Tuqqutaksraurutintuuq ilaatan. ⁴¹ Tuquniaqtuguk nalautlugu atakkii taatnaᅇnaqhunun; aglaan taamna savaaqanitchuq pigiitchuamik." ⁴² Aasiñ nipliutiniᅇaa, "Jesus, itqagillaᅇniaᅇᅇa tikitchuvich aᅇaayyuqautipnun!" ⁴³ Jesus-ᅇum nipliutiniᅇaa, "Akiqs-rugᅇkpiñ, marrumani uvlumi piqasiᅇisigikma utaqᅇviniᅇmi."

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvluq qitiqquqman siqiññaagᅇniᅇaiᅇñiqsuq taaqsipᅇluni nunapayaami piᅇnasunun ilipman sassaᅇ; ⁴⁵ talukuyaaᅇ [sapukutchiutauruaᅇ] niviᅇaruᅇaᅇ agaayyuvikpaᅇmi siik-siᅇniᅇsuq tatpichakᅇa takunuᅇaaglaan. ⁴⁶ Jesus nipaalaliᅇniᅇsuq, "Aapaan! Argaknun iligiga irrusiᅇa!" Taatnaanikami tuquniqsuq. ⁴⁷ Rome-maᅇmiut qaukhiata anuyyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruᅇaᅇ kamaksruᅇniᅇaa Agaayyun nipliᅇhuni, "Iᅇumutun taamna anun nalaunᅇaruᅇ!" ⁴⁸ Iñuich katiruat qiñiᅇiaᅇlugu kikiaktuutriᅇiq tautukamitruᅇn tamanna atuumaruᅇaᅇ, utiᅇniᅇsuᅇt kinuniᅇmiknun ipiᅇtutchallapiaᅇhutinᅇ. ⁴⁹ Iluqatinᅇ tamatkua ilisimaruᅇat Jesus-mik ilaᅇipluᅇillu aᅇnat maliktuᅇat Galilee-miñ qichaᅇniᅇsuᅇt taiñakᅇatluk qiñiᅇiaᅇhutinᅇ.

Jesus Iluviᅇniᅇaat

⁵⁰⁻⁵¹ Iñuᅇaqmiñiqsuq atilinᅇmik Joseph-mik Arimathea-ᅇmikum, nunaᅇqqimiñ Judea-mi, nalaunᅇaruᅇaᅇ qanutitanitchuaᅇlu iñuk, suli utaqᅇniᅇsuᅇaᅇ tikiᅇiqsraᅇanik aᅇaayyuqataan Agaayyutim. Iᅇaugaluaᅇhuni uqaqsitaaqtitchirini aniqatauniñiqsuq sivunniuᅇmata tuqqutuchuklugu Jesus. ⁵² Joseph-ᅇum utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginᅇaa timaa Jesus-ᅇum pisuklugu. ⁵³ Tavrakᅇa atqaqᅇlugu timaa Jesus-ᅇum, nimiᅇrsruᅇniᅇaa ukiᅇhaaᅇiksaamik, ilipluᅇuasiiñ iluviliuᅇtamun uyaᅇanᅇmi atunᅇanitchuamun. ⁵⁴ Iluqani tamanna atuumaniᅇsuᅇt minguiᅇsiaᅇvium uvlua aullaᅇniᅇyasipman. ⁵⁵ Aᅇnat maliktuᅇat Jesus-mik Galilee-miñ maliᅇniᅇaat Joseph tautukluguasiiñ qanuᅇ Jesus-ᅇum timaa ilipmagu iluviᅇmun. ⁵⁶ Utiᅇhutinᅇ kinuniᅇmiknun itqanaᅇiaᅇniᅇaich tipraᅇiksautillich uqsruᅇutiksrai timaan Jesus. Jew-ᅇnuruat minguiᅇsiaᅇviatni minguiᅇsiᅇniᅇsuᅇt kamagiplugu tillisaa Moses-ᅇum.

24

Jesus Anipkakkauruᅇ Tuquᅇiᅇmiñ

¹ Uvlaatchauranᅇni sivullium uvlum akunniᅇsaami aᅇnat iluviᅇmunᅇniᅇsuᅇt saagaᅇhutinᅇ tipraᅇiksautilinᅇnik uqsruᅇutiksraiñik itqanaᅇiaᅇniᅇmiknik. ² Paᅇinnᅇaat uyaᅇak aqsraqtinᅇaniᅇsuᅇaᅇ paananiñ iluvᅇum. ³ Tavraasiiñ isiqaminᅇ paᅇingᅇiñniᅇaat timaa atanguruam Jesus. ⁴ Qanuᅇsauseiuᅇtitlugich tavrakᅇatchiaᅇ malᅇguk anᅇutik qitᅇaᅇnaᅇqtuanik

atnugaallak qichagñiqsuk sanigaatni. ⁵ Iqsitchakhutin agnat sikinniqsut nunamun. Anutik nipliutinigaich, “Suvaata tautugiaqpsi iñuuruamik akungatni tuqunaruat? ⁶ Uvaniingitchuq atakkii iñugutqisuuq. Itqallaksiun qanuq uqaqtilaana ilipsitñun Galilee-miinnagmiñi, itna, ⁷ Igñina Iñuum qaisauruksrauruq killuuruanun iñunun kikiaktuutikkauluni, aasiiñ piñayuatigun uvlut anitqikkumapluni iñuuhigmun.” ⁸ Agnat itqagñigaat uqaqikkaana. ⁹ Utiqhutin iluviğmiñ uqautinigaich qulit atausiq maliguaqtit atlatlu iluqaitnik tamatkuniña. ¹⁰ Taapkua agnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakana James-ñum, suli atlat agnat. Uqautinigaich uqqiraqtit tamatkuniña atuumaruanik iluviğmi. ¹¹ Aglaan maliguaqtit isumaniqsut agnat piñiliqiniplugich. Taatnamik ukpiğiniññaich. ¹² Aglaan Peter makitiqhuni aqpalisruğniqsuuq iluviğmun; auğrukami tautuñigaana nimğutaa ukilhaagiksuaq kisian. Kinuniğmikhuni quviğusuutiginiğai tamatkua atuummiruat.

Pisukkataagñiqsuk Emmaus-mun

¹³ Taavrumani uvlumi malğuk Jesus-ñum maliguaqtik nunaaqqiuramunniagñiqsuk atilimun Emmaus-mik, uñasiksilaqaqtuaq tallimat malğunni mile-lanik Jerusalem-miñ. ¹⁴ Pisullağmik uqağniqsuk iluqaanik atuumaruamik. ¹⁵ Uqqaagiksitlugik Jesus pisuqasiğniğik; ¹⁶ tautukkaluağniğaaq aglaan ilisağiniññaag. ¹⁷ Jesus-ñum nipliutinigik, “Sumik uqaqpisik pisuktuahaptikni?”

Qichaqpaallañniqsuk alianaqsiplutik. ¹⁸ Ilaqataan atilgum Cleopas-mik apiqsruğniğaa, “Kisivich naluvalunniqsutin Jerusalem-mi atuumapman tamanna ikpaksravak.” ¹⁹ Jesus-ñum apiqsruğniğik, “Sunik?” Kiuniğaaq, “Tamatkuniña atuumaruanik Jesus Nazareth-miumun. Taamna anun sivuniksriqirauniqsuuq sanñiaqqtuaq uqaliğmigun savaagmiguñlu sivuğaatni Agaayyutimlu iñuillu. ²⁰ Qaukñich agaayuliqsipta suli sivulliuqtipta sivunnigñigaat kikiaktuutitquplugulu tuqutautquplugulu. ²¹ Niğiugağigaluakkaqput ilaanuniplugu tasuqsairuksrauplugu Israel-aagmikum. Marrumani uvluni piñayugiğaaq atuumapmanaglaan. ²² Ilaqta agnat tupakkaatigut pitlukhuguunniiñ. Taapkua utlautiniqsut qauniuraami iluviğmun, ²³ aglaan paqinğiniññaag timaa. Utiqamin nipliğniqsut tautuñniplutin isagullanik uqautriruananik Jesus iñuuniplugu. ²⁴ Ilavut utlautiniqsut iluviğmun paqitlugu taatnatupiaq agnat uqalhatitun, aglaan qinñitmiññaag Jesus.” ²⁵ Tavralli Jesus-ñum nipliutinigik, “Qanutun isumailaaqtigivisik! Qanutun sukaisigivisik ukpiqsriksrapsitnik supayaanik sivuniksriqirit uqautaitnik! ²⁶ Uqağniğugaut Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq nagliksaaqtuksrauniplugu tamatkuniña isigaluaqani kamanautmiñun.” ²⁷ Jesus-ñum ilitchuğipkağniğik uqautigikkauruanik inmigun iluqaitni Agaayyutim uqalhiñi, aullağniipluni makpiğaaniiñ Moses-ñum suli aglanitniñ iluqatin sivuniksriqirit.

²⁸ Qallikamin nunaaqqiuramun igliğvinmiknun, Jesus pisuktuiñağniqsuuq qaaniñağniqtuatun. ²⁹ Aglaan nutqaqtinnigaaq nipliqhutik, “Ittuallagiñ uvaptikni. Taaqsisiaqsigaatigut.” Maliklugik nayuğniğik. ³⁰ Jesus aquvinniqsuq niğiqasiğuklugik. Tigusikami qaqqumik quyanigaa Agaayyun. Avguqlugu qaqquq qaiññağaa iliniknun. ³¹ Irratik anmaqmata ilisağiaqsiliğniğaaq. Aglaan qinignaiqsiniqsuuq ilinikniñ. ³² Uqaaqsiñiqsuk inmiknun, “Uunaqsaagaluqaqpiñuk uummatiptikni uqaqatigipmatiguk tumitchaani suli kaniqsipkaqlugu Agaayyutim uqalha uvaptiknun.” ³³ Maksrikhutik utiqtiğniqsuk Jerusalem-mun. Paqinnigaaq qulit atautchich maliguaqtit katimaqatigaqtuat atlanik. ³⁴ Tamatkua katimaruat niplianiqsut, “Atanguruaq anitqinñiqsuq ilumun! Sagviğniqsuuq Simon-mun.” ³⁵ Malğuk utiqtiqtuak uqautinigaich atuumaruamik tumitchaani suli qanuq iliniknik ilisaqsriğmiknik Ataniğmik avguipman qaqqumik.

Jesus Sagviqsuuq Maliguaqtimiñun

³⁶ Malğuk uqaqtitlugik taavrumiña, tavrakñatchiaq ataniq Jesus qichaaniktigñiqsuq akungatni nipliutiplugich, “Tutqiutiqağitchi!” ³⁷ Tatamitchañniqsut atakkii tautukkasunñiaqhutiñ aliuqtumik. ³⁸ Aglaan nipliutiniğai, “Suvaata tupaktiqpisi? Suvaata ukpiqsrinjitpisi? ³⁹ Tautuksigich argatka isigatkalu. Uvañaupiaqtuña. Aksigluña ilitchuğiniaqtusi. Atakkii aliuqtuq timiqañitchuq sauniqangitlunilu uvaptun.” ⁴⁰ Uqaqami taavrumiña qiniqtitkai argañmiñik suli isiganmiñik. ⁴¹ Maliguaqtit ukpigilguiññaatsuli aglaan quviğusukhutiñ quviasullapiaqhutiñlu. Jesus-ñum apiqsrugñigai, “Uvani niqik-sraqaqpisi?” ⁴² Aatchuğniğaat igaamik iqaluñmik. ⁴³ Tiguplugu niğiniğaa sivuğaatni.

⁴⁴ Tavra nipliutiniğai, “Tamatkua uqautigikkatka ilipsitñunimma nayuutiññağma ilipsitñi, suapayaaq atuumaniğniplugu aglausimaruatun uvapkun maligutaksraña Moses-ñum suli aglaañitñi sivuniksriqirit suli Psalms-ni.” ⁴⁵ Tavra añmağniğai isummatiñich kaniqsitquplugich uqałhanik Agaayyutim. ⁴⁶ Nipliutiniğai, “Taamna aglausimaruaq, Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, nagliksaqtuksrauruq tuqulunilu añitqiksusraupluni tuqunaruaniñ piñayuatigun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayu-gaagiksuaq quliaqtuakkaugisiruq isummitqihikun suli natqiutikkaukikun killuqsautiniñ iñunñun nanipayaaq, aullağniilugu Jerusalem-miñ. ⁴⁸ Iisimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyuğisigipsi Irrusillautamik Agaayyutim akiqsruutigikkañanik. Utaqqiruksraurusi nunaaqqimi sanñim pakmakña tikiññañhanunaglaan ilipsitñun.”

Jesus Qiłañmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ñum annisiniğai nunaaqqimiñ Bethany-m tuñaanun. Tavrani isaklugich argañni piliutiksriñniğai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutillaisa aullautikkauniqsuq pakmuña. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginiğaat utiqhutiñaasiiñ Jerusalem-mun quviasullapiağataqhutiñ. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpañmiinniqsut [nangaqługu] quyaplugu Agaayyun.

Uqallich Aglaan John-um

Uqalthum Timiniha

¹ Aullaḡniisaqqaagataḡmi ittuq Uqaliq, Uqaliq iqataupluni Agaayyutmi, suli Uqaliq Agaayyutaupluni. ² Ilaa piqatauniqsuq Agaayyutmi aullaḡniisaqqaagataḡmi. ³ Taavrumuuna Uqalikun Agaayyutim iñiqtaḡigai supayaat. Atausriuraqunniñ iluqaaniñ iñiqtaḡikkaḡaniñ iñiqtaungitchuq ilaa piillugu. ⁴ Uqaliq kaḡigigaa iñuulhum. Taavruma iñuulhum iñuich qaggutigai, kaḡiqsiḡksraḡatnun Agaayyutmik. ⁵ Taamna qauma qagutriruaq taaqtuamik, taaqtuam qamilguitcha.

⁶ Agaayyun kilgiruaksramik tuyuqaḡniqsuq, iñuḡmik atilḡmik John-mik, ⁷ taivrumuuna qaumakun iñuḡmik uqautrityaqtitlugu. Agḡiḡniqsuq iluqaisa kilgutmik tusraatquplugich ukpiqsritquplugillu. ⁸ John ilaa taivrumiḡaungitchaluaqhuni, agḡiḡniqsuq taivrumiḡa qaumamik uqautrityaqhuni.

⁹ Taimmataimña qauma ilumun agḡiḡmiñi nunam iñuiñun kaḡiqsipchaityaqtuaq iñupayaanik nunami. ¹⁰ Ilaa itman nunami, nuna iñiqtaupluni Ilaagun, naagasuli nunam iñuiñ ilitchuḡiḡiñiḡaat. ¹¹ Ilaa ilamiñun tikitman, ilaiñ akuqtungitchaat. ¹² Aglaan ilaḡich ukpiqsriplutiḡ akuqtuiruat ilaanik, ilaan qitunḡaḡiliutipkaḡai Agaayyutmun. ¹³ Tamatkua aniḡitchut timim qitunḡiulhagun naagaqaa iñuum pisulhagun, aglaan anitqinḡiqsut tuvraḡlugu Agaayyutim pisulha.

¹⁴ Taamna tagḡisiquaqtuaq Uqaliḡmik iñuguqhuni akunnaptikni iñuuniaqtuq. Uvagut qinḡiḡikput kamanautaa inuqtuummataitchuaq ihuaqquḡiḡkun suli ilumutuuhikun. Taamna kamaun piliun Ilaan akuqtuaḡigaa aapamiñiñ Iḡñituaḡuḡiḡmigun. ¹⁵ John-um taamna uqautiḡiḡigaa. Itnautiḡiplugu, “Taamna uqautiḡiḡkaḡa itnaqama, ‘Taimña agḡiqsuaksraq aqupkun kamanatluktuq uvaḡniñ, takku anigaluaqnaḡa inḡaniksimaaqhuni.’” ¹⁶ Inuqtuusrimaiḡiḡmiñiñ nagliktaḡmigun Ilaan piliutiqaḡaatigut; iluqata ikayuḡaatigut ikayutqigaaqhuta ihuaqqutmigun. ¹⁷ Agaayyutim qaitchaa maliḡutaksraq uumuuna Moses-kun, aglaan ihuaqqun suli ilumutuuhiq Jesus Christ-kun agḡiqsuk. ¹⁸ Kia-unniñ Agaayyun qinḡiḡaqsimaitchaa, kisimi Atautchim, taavruma atrinuruam Agaayyutmi suli Aapam saniḡaaniittuam, ilitchuḡiḡipkautiḡigaa.

John Paptaaqtitichirim Nipliḡha Christ-ḡunḡiñiḡipluni

¹⁹ Jew-ḡuruat Jerusalem-miñ tuyuqaḡniqmata agaayuliqsunik Levi-tkuayaaniglu apiqsrugiaḡlugu John kisuupmaḡaan, ²⁰ itna kiggutiksraisaḡaḡani uqautiniḡai nalupqinaḡlugu, “Uvaḡa Christ-ḡunḡitchuḡa; Anniqsuqtiksrautaungitchuḡa.” ²¹ “Kisuuvitmi? Elijah-ḡuvich?” John-um kiuniḡai, “Taavrumiḡaungitchuḡa.” “Naaga taimña Moses-ḡum uqautiḡiḡkaḡa sivuniksriqirauvich?” John-um piñiḡai, “Taimñaungitchuḡa.” ²² Nipliutilḡiñiḡaat, “Uqautitigutmi kisuutilaaḡnik. Uvagut kiggutiqaqtuksraurugut tuyuḡiriptiknun. Qanuqsamma nipliutigivich ilipkun?” ²³ John kiuniḡai, “Uvaḡa taimñauruḡa uqaḡimakkaḡa Isaiah-m sivuniksriqirim, itna, Iñuk tuḡluqtuaq iñuiḡaamiñ, Itqanaiyautisiḡ apqutiksraḡa Atanḡum, nalḡuḡlugu tumiksraḡa.”

Isaiah 40:3

²⁴⁻²⁵ Taapkua uqqiraqtit tuyuuruat Pharisee-ḡuruaniñ, John apigilḡiñiḡaat, “Uvva, Christ-ḡunḡiñiḡuvich naagaqaa Elijah-ḡunḡitchuvich, naagaqaa taimña sivuniksriqiraungitchuvich, suvaata paptaaḡivich?” ²⁶ John kiuniḡai, “Uvaḡa paptaaḡutiqaqtuḡa imikun. Aglaan akunnapsitñi qichaqtuq ilitchuḡiḡimaisaqsi. ²⁷ Ilaa aqupkun sagviḡisiruq. Uvaḡa siñiḡluyumiñaitchuḡaunniñ aluḡutiḡnik.” ²⁸ Tamatkua atuummiñiqsut Bethany-mi Perea-mi Jordan taavanitchianani John-um paptaaqtitichiviani.

Agaayyutim Ipnaiyaana

²⁹ Uvlutqikman John-ñum Jesus qiniñnigaa utlauruaq inmiñun, aasrii upyaklugu, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaana piigityaqtuaq nunam iñuiñ killuutaatnik!
³⁰ Ilaa taimñaauruq uqautigikkağa itnautigiplugu, ‘Iñuk imma aggigñiaqtuq akiaqtiksrağa. Kamanatluktuaq uvañniñ, takku ilaa anigaluaqnaña inñaniksimaahuni.’
³¹ Uvaña nalugaluaqlugu kisuugisiñha, tikiumaruña paptaagusriqluña imigmik ilitchuğipkautigisrukluğgu Israel-aagmiunun.” ³² Uvva itnailiplugu John-ñum ilisimarrigaa, “Uvaña qiniñnigaa Ipqitchuaq Irrusriq atqaqtuaq pakmakña atriqaqhuni tiñmiagruuratun aasrii ilaaniitluni. ³³ Kanqisianingitchaluağiga kisuutilaana, aglaan Agaayyutim tuyugirima imikun paptaagityaqluña, uqautigaana itna, ‘Ilvich qiniñnigaa Ipqitchuaq Irrusriq atqaqpan aasrii inillaguni iñunmun, ilaa taimñaugisuruq paptaagiruksraq Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ³⁴ Aasrii uvaña qiniñnigaa taamna atuumaruq aasrii uqautigitlaplugu Iğniğihagun Agaayyutmun.”

Jesus-ñum Sivulliich Maliguaqtai

³⁵ Uvlutqikman John taraniilgiñniqsuq malğunmik maliguaqtinmiñik piqasriqhuni.
³⁶ Qiniñnigaa Jesus apqusraaqtuaq John-ñum upyañnigaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaana.” ³⁷ Taapkuak maliguaqtik tusraaplugu taatnaqman, maliutinigaak Jesus. ³⁸ Jesus-ñum kiniaqami, maliutiniqmakni qiniñnigaa apiginiğik, “Sua pakikpitchu?” Taapkuak kiuniğaa, “Rabbi, nani tukkuqaqpich?” (Taamnaguug Rabbi mumiutiqaqtuaq ilisautrimik.) ³⁹ Ilaan kiuniğik, “Uvvañgutik qiniñnigaa!” Taapkuak utlauruaq qiniñnigaa nani irviqaqtilaana, aasrii uvlivigiplugu. Sisamanun tuqtuqtaq iliyuñnaqsiruami sassağ unnuksraaqman. ⁴⁰ Taapkuak tusraaplutik John-ñum uqautaanik maliutruruq Jesus-mik ilaqataa atiqagñiqsuq Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiplugu. ⁴¹ Andrew-m sivulliuplugu paqilgaağnigaa aniqatni Simon uqautiplugu, “Uvaguk paqitkikpuk Messiah” (mumiutiqaqtuaq Christ-mik naagaqaa Anniqsuqtimik), ⁴² aasrii Simon Jesus-muutiplugu. Jesus-ñum qiniñnigaa nipliutiniga, “Ilvichuva Simon, iğniña John. Taiyuutinikkisirutin Cephas-mik” (mumiutiqaqtuamik Peter-mik Iyağanmiglu).

Jesus Tuqluñha Philip-mik Suli Nathanael-mik

⁴³ Uvlutqikman Jesus sivunniğniqsuq Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paqitlugu nipliutiniga, “Maliguanña!” ⁴⁴ Philip-guug Bethsaida-ğmuniqsuaqtuuq Andrew-m lu Peter-m lu irviakni. ⁴⁵ Philip-ñumli nalautlugu Nathanael, uqautiniga “Uvagut paqitkikput taimña Moses-ñum uqautigimakkana maligutaksrani suli sivuniksriqirit uqautigikkanat. Ilaa Jesus-ñuniqsuq, Nazareth-miu, Joseph-ñum iğniña.” ⁴⁶ Nathanael-ñum piñnigaa, “Qanusriq nakuuruq aggitlava Nazareth-miñ?” Philip kiugaa, “Kiataamili qiniñnigaa!” ⁴⁷ Jesus-ñum qiniñnigaa Nathanael utlauruaq inmiñun nipliğniqsuq, “Uvvauna Israel-aagmiupiağataq! Ilaani piitchuq pigiilaq.” ⁴⁸ Nathanael-ñum apiqsruğnigaa, “Qanuqlugu ilisimaviña?” Jesus-ñum kiugaa, “Philip-mun tuqluğaluaqtitnak qiniñnigaa ataniñnigaa ataniñnigaa avich asrirrirağaqtuami napaaqtumi.” ⁴⁹ Nathanael-ñum kiugaa, “Ilisautrii! Ilvich Agaayyutim Iğniğiniğaa! Israel-aagmiut umialiginigaatin!” ⁵⁰ Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich ukpiliqsipich qiniñnigaa apkiñ sivuani ataani napaaqtum asrirrirağaqtuam? Qiniñnigaa kamanatluktuanik taavrumakña.” ⁵¹ Jesus-ñum nipliutipsaagñigai, “Iñumutuuruamik nipliutigipsi, Iłpsi qiniñnigaa qilak anmaqpan suli Agaayyutim israğulgi mayutmuktuat naagaqaa atqaqtuat Iñuum Iğniñanun.”

2

Jesus-ñum Atlanñuqtitchiñha Imigmik Misruqqumun

¹ Uvluk piñayyakun katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaqqimi Galilee-mi ituami. Jesus-ñum aakana itmiñnigaa. ² Suli Jesus-lu maliguaqtinilu aiyugaaqtupmiñiqsut

katchuutniaqtuanun. ³ Misruġuutaat nuṅupman, Jesus-ḡum aakanan nipliutiniġaa, “Ukua misruġuutaiqsut.” ⁴ Jesus-ḡum kiuniġaa, “Tiliuqtaksraġingitchikma sutquluna. Piviksraġasuli tikiumaitchuq.” ⁵ Jesus-ḡum aakanan uqautiniġai savaktit, “Piyumigiksi qanupayaaq tilikpasri.” ⁶ Taraniguuq itchaksrat qattaliat iyagaich imiġnun inniqsut, atausriq immaqtutillaaqallaapluni iṅuiṅṅaqtun naagaqaa iṅuiṅṅaq qulit gallontun, Jew-ḡuruat maligutaksrirusriagikkaġmikkun igġuutiksraqtuġvikaanġich. ⁷ Jesus-ḡum uqautiniġai, “Immiqsigik qattat imiġmik.” Tarra immiġṅṅaich qaqlukpiuraqluġich. ⁸ Tarakṅaasrii Jesus-ḡum nipliutigai, “Tarakṅa qalusriḡusri, niġiqpaktuat aṅalataat payuksiun!” Taapkua payuṅniġaat. ⁹ Aṅalataata niġiqpaktuat uukamiun imiq misruġuġuqtitaq naluniġaa nakitṅaqtautillaan tamarruma misruqqum, aglaan taapkua savaktit qalusriruat imiġmik ilisimaniġaat. Taavruma aṅalataata niġiqpaktuat tuqluġniġaa uiksraun, ¹⁰ nipliutiplugu, “Atlas autaaqtitchiraqtut misruġuġiṅṅiksramik sivulliuplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitḡunniqsramik piqaqtitkaqsipluġich. Aglaan ilvich itinigiṅ misruġuġiṅṅisraq isruanunaglaan.” ¹¹ Sivulliqpianuḡplugu taamna quviqnaqtuaq savaaq Jesus-ḡum iṅiqtaġiniġaa Cana-mi Galilee-miittuami. Ilaan kamanautni qiṅiqtinniġaa. Aasrii maliguaqtaṅ ukpiġiliutipsaṅniġaat. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakanilḡ nukatchianilḡ sulḡ maliguaqtiṅi Capernaum-muṅniqsut, taraniasriṅṅ itlutin ikituurani uvluni.

Jesus-ḡum Suaqluiyaiḡha Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-ḡuruat niġiqpagvikaanat atilik Apqusaakkauġimik tikiyasriruq, aasriṅṅ Jesus Jerusalem-mun aullaġniqsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpaṅmi pakinniġaa iṅuich tunniuqqairuat aṅusalluṅnik ipnaiṅiġlu tiṅmiagruuraniglu sulḡ simmiqsuqtit maninṅik aquppiruat manniqiviṅmikni. ¹⁵ Aasriṅṅ akḡunaamik, ipiġaqtuusriqhuni uumarupayaat aninniġai Jew-ḡuruat agaayyuvikpaṅatniṅṅ, manniqiviṅnich simmiqsuirit maninṅik ulġutluġich, simmiqsuutinġich siamitluġich. ¹⁶ Sulḡ tilipluġich tunisiullaqtuat tiṅmiagruuranik itnaqhuni, “Tamatkua uvakṅa anitchigik! Aapaa tupqa tunisiuqqaiviguqṅagu!” ¹⁷ Maliguaqtaṅ itqaṅniġaat uqaḡiq aglausimaruaq itna, “Agaayyuum! Siqṅiġillapiaḡiḡma tupiġikkapnik iluqṅauqsimaaqtitkaanṅa.” ¹⁸ Jew-ḡuruat nipliutitqiṅṅiġaat apiqsruutmik, “Sumik quviqnaqtuamik iṅiqtaqaġutin qiṅiqtinṅayaqpiun uvaptiknun nalauḡhiṅ taatnasriġaqavich?” ¹⁹ Jesus-ḡum kiugai, “Unauvva agaayyuvikpak piiyaġupsun, piṅasruni uvluni nappatqikkisigiga.” ²⁰ Jew-ḡuruat apiqsruġniġaat, “Piṅasruni uvluni nappatqikkisiviun? Malġukipiaq itchaksrani ukiuni nappaġniakkauruq agaayyuvikpak una!” ²¹ Aglaan Jesus uqautigikkaṅa agaayyuvikpak atrinḡniqsuq ilaan timaanun. ²² Taamani tuquḡiḡmiṅ aṅitqikman, maliguaqtaṅ itqaṅniġaat taatna uqaḡha, arguaqqtaitluġich aglausimaruat uqaḡhich, sulḡ Jesus uqautigikkaṅi.

Jesus Iḡisimaqai Iluqaisa Iṅuich

²³ Jesus Jerusalem-mi ititlugu niġiqpagvikaami taggisiqaqtuami Apqusraaqtitauiġimik iṅugiaktuat ukpiġiniġaat qiṅiqamisigik quviqnaqtuat savaanḡi. ²⁴ Aglaan Jesus-ḡum ilumutuuginginiġai, atakkii ilaan iṅuich ilisimmaagikluġich. ²⁵ Iṅuktigun kanjipsipkaġniagṅaḡhuni ingiṅṅiṅsuq, ilaan kanjipsimmaagikluġich iṅuich isrummatinġich.

3

Jesus-ḡum Iḡisautriḡha Nicodemus-mik

¹ Uvvaasriṅṅ inniqsuq iṅuk atiqaqtuaraq Nicodemus-mik, Jew-ḡuruat sivulliutitaiṅ ilaṅat, piqataupluni taapkunani Pharisee-ḡuruani. ² Unnuat ilaṅatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliḡhuni, “Iḡisautrii! Iḡichuġigikput ilvich ilisautriksrauplutin tuyuulḡhiṅ Agaayyutmiṅ. Kia-unniṅṅ piyumiṅaitchai quviqnaqtuat savaat kisanik Agaayyutim piqasriumalugu.” ³ Jesus-ḡum kiugaa, “Iḡumutuuruamik uqautigikpiṅ, iṅuum anitqiṅṅisuaġuni, Agaayyutim aṅaayuaqtaaa qiṅitlasriyumiṅaitchaa.” ⁴ Nicodemus-ḡum apiqsruḡiṅṅiġaa,

“Qanuḡuni iñuguaniktuqaq anitqikkisiva? Nalupqinaitchuq, aakami iluanun isitqiaqsiyumiñaitchuq, anilhi tuglilgitlasrilugu.” ⁵ Jesus-ḡum kiugaa, “Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Iñuk anitqinḡisuaḡuni imikun suli Ipqitchuakun Irrutchikun isitlasriyumiñaitchuq Agaayyutim añaayuqautaanun. ⁶ Tamatkua aniruat iñuḡniñ iñugruinaurut. Tamatkualiasrii kisiisa Ipqitchuam Irrutchim anitqiksitanḡi iñuugisirut Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷ Quvigusruutiginaḡu nipliutiga, ‘Anitqiksuksraupiaqtusri’. ⁸ Anuḡi igliḡaqtuq napmupayaagukami, ilipsiasriin tusraaplugu anuḡim siḡruḡniḡa, aglaan ilisimatlaitchiksi nakiñ agḡiḡha unniin napmulha. Taatnatun kiñapayaaq ittuq animaaqtuqaq Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁹ Nicodemus-ḡum apiqsruḡniḡaa, “Qanuḡuni taatnitlagisiva?” ¹⁰ Jesus-ḡum kiugaa, “Ilvich ilisautraugaluahutin Israel-mi taamna nalunipqiuḡ? ¹¹ Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Uvagut uqagaaqtugut ilisimakkaptiknik suli ilisautriraqtugut qinikkaptiknik. Aglaan nallipsi uqahiqput akuqtuḡummataitchaa. ¹² Ilipsi ukpiḡingitchipsitña uqautikapsi nunakḡaqtatigun; qanuḡusri ukpiḡitlasrigisivisitña uqautigupsi pakmakḡaqtatigun? ¹³ Kiñanniiñ pakmuḡa mayuqsimaitchuq, aglaan Iñuum Igñiḡa atqaqtuqaq tatpakmakḡa. ¹⁴ Moses kivikmatun nimigianḡuaq nappaqtamun suviksrailaami, taatnatun Iñuum Igñiḡa kiviktaksraugisiruq. ¹⁵ Kisupayaaq ukpiqsripluni turviñiktuaq ilaanik isruitchuamik iñuugisiruq.

¹⁶ “Agaayyutim nunam iñui piqpagivagitlugich, Igñitualuni aatchuutiginiḡaa. Kisupayaaq ukpiqsriḡikun turviñiktuaq ilaanik tuquyumiñaitchuq, aglaan isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Igñiñi tuyuḡingitchaa atanniqsuqtautquplugu nunam iñuiñun aglaan anniqsuqtautquplugu iluqaitñun. ¹⁸ Kisupayaaq ukpiqsripluni tunḡaviñiktuaq Igñiḡanik, atanniusriaksraitchuq. Aglaan ukpiqsriḡitchuaq atanniqsi-maananiktuq, takku ukpiqsriḡikun tunḡaviñiksimitluni Agaayyutim Igñituaḡikkananik. ¹⁹ Taatnailiplugu taamna atanniusriaksraq ittuq, qauma nunam iñuiñun tikitman. Aglaan iñuich piqpagitlukkaat taaqtuqaq taavrumakḡa qaumamiñ, takku ilinich irrusriñiksimaahutinḡi pigiitchuamik. ²⁰ Kisupayaaq irrusriñiksimaahutuam pigiitchuakun qauma uumigigaa, suli utlautisrutlaitchuq qaumamun, takku ilaan irrusriḡiliutikkani pigiitchuaq sagviqungitlugu. ²¹ Aglaan kisupayaaq irrusriñikkami ilumutuuruamik qaumamun utlauruqtuq, taavrumaḡa qaumamun sagviumatquplugu irrusriḡiliutikkani tupiksriḡikun Agaayyutmik.”

John Paptaaqitichiri Ilisimaraulha Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu maliguaqtinilu aullagñiqsut nunanun Judea-m. Tarani ittuallanḡiqsuq ilinithi suli paptaagipluni. ²³ John-tuuq paptaaginiqsuq Aenon-mi unḡasriḡitchuamiñ Salem-miñ, takku imḡukkaqhuni tamanna. Iñuich utlaagaaḡuḡu ilaan paptaaqtaḡniḡai. ²⁴ John taamna isiqsimaitchuqsuli isiqsivinmun.

²⁵ John-ḡum maliguaqtaiñ ilanich uqaksraqtuqaqsiñiqsut Jew-ḡuruatlu taavrumuuna ipqiqsakkauḡikun. ²⁶ Aasriin John-mun utlauruqtuḡu uqautiplugu, “Ilisautrii! Anun itqaḡiviuḡ Jordan-ḡum igluani piqatigikkan, ilvich uqautigikkan? Ilaa paptaagiasiruq, aasrii iñuum iluqani utlakkaa!”

²⁷ John-ḡum kiuniḡai, “Kiñanniiñ sumik piqagumiñaitchuq, Agaayyutmun qaitchiḡunnani. ²⁸ Ilipsi ilisimarigigipsi niqliqsimaḡapkun ‘Uvaḡa Christ-ḡunḡitchuḡa, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruḡa,’ itqanaiyautityaqtitlugu. ²⁹ Nukatpiaq katchuutniaqtuqaq niviaqsiam uiksrautigigaa. Nukatpam ilauraḡa qichaqatauraqtuq naalaḡniplugu, quviagiḡlugu tusraaḡa nukatpam katchuutniaqtuam nipaa. Taatnatun quviasruḡiḡa naammatigiruq. ³⁰ Ilaa piḡuqtuksrauruq kamaḡaqsitluguḡi, uvaḡaasrii nuimaḡluḡa.

Ilaa Agḡiqsuaq Qilaḡmiñ

³¹ “Ilaa agqiqsuaq pakmakña iluqaitñiñ kamanatluktuq. Nunakñaqtagli iñuñhiñaupluni nunamiittuanuruq, nunakñaqtanik nipiqaqhuni. Ilaa agqiqsuaq qilañmiñ kamanatluktuq iluqaitñiñ. ³² Aasrii uqautigigaa qinikkani tusraakkaniñu, aglaan kisupayaat uqalha akuqtungitchaat. ³³ Kia akuqtuiruam uqalhanik nalupqiginigigaa Agaayyutim ilumutuulha. ³⁴ Taavruma Agaayyutim tuyugikkan an Agaayyutim uqalhi uqagigai, takku Agaayyutim qaitchiplugu inunaiqlugu Ipqitchuamik Irrutchigimiñik. ³⁵ Aapam Igñiñi piqpagiplugu aasrii supayaat aatchuutigigai ilaanun. ³⁶ Ilaa ukpiqsiruaq Igñigmik isruitchuamik iñuuliquaqtuq, aasrii tupiksriñgitchuaq Igñigmik iñuuliquagumiñaitchuq. Aglaan Agaayyutim qinnautaa nayuutigisiruq ilaani qañavak taimuñ.”

4

Jesus-lu Ağnaḡlu Samaria-ḡmiu

¹ Pharisee-ḡnuruat tusraaniqsut Jesus iñunnatluaqsiñiplugu paptaagitlukhuniñu John-miñ ² (Jesus ilaa paptaagingitchaluaqtitlugu, aglaan maliguaqtai). ³ Jesus-ḡnum tusraa'amiuñ uqagikkanat, Judea-miñ aullagñiqsuq Galilee-mun utiqhuni.

⁴ Utigimiñi taavrumani Samaria-kuaqtuksrauniqsuq. ⁵ Tikiññiqsuq Samariam nunaqqinun atiqaquamun Sychar unasriñginiñiqsuamun nunañaniñ Jacob-ḡnum qaisañaniñ igñigmimun Joseph-mun. ⁶ Jacob-ḡnum nivviana taraniinniqsuq. Aasrii Jesus igluahigmikniñ iñiqtuqhuni, nivviam sanigaanun aquvinniqsuq, uvluq qitiqquqman. ⁷ Samaria-ḡmiu ağnaq agqigñiqsuq imiqtagiaqhuni. Aasrii Jesus-ḡnum nipliutinigaa, “Imiksriñña!” ⁸ Immali maliguaqtai nunaqqimuniñiqsuq niqiksramiknik tauqsigiahutin. ⁹ Ağnam Samaria-ḡmim nipliutinigaa, “Ilvich Jew-ḡnuruat aasrii Samaria-ḡmionupluna. Qanuqhutin iniqpiña imigukhutin?” (Uvvataku Jew-ḡnuruat piqatiqatlaitchut Samaria-ḡmim.) ¹⁰ Jesus-ḡnum kiugaa, “Ilisimagupku Agaayyutim aatchuutiksraña suli kisuuñha iniqtigikkaqpich imiksritqupluni inigayagiñ, aasrii Ilaan qaitchilutin iñuunaqtuamik imigmik.” ¹¹ Ağnam nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaq itipmiuq. Nakiñmi imiq iñuunaqtuq piñayaqpiuñ? ¹² Jacob-ḡnum sivullipta uumiña nivviamik piqatitanatigut, qitunḡaiñlu suli pamiqsaanisa imigvigimakñatnik. Ilvich Jacob-miñ kamanatluktuanunasarugivich?” ¹³ Jesus-ḡnum kiugaa, “Kiñapayaaq imiqtuq imigmiñ uumakña imigulitqikkisiruq. ¹⁴ Aglaan kiñapayaaq imigmiñ aatchuutiksramniñ imigumi imigulitqinñiangitchuq, takku imiq aatchuutiksraña itkisiruq ilaani suvliktuatun nivviatun imigmik iñuunaqtuamik, piqatillugu ittuksramik isruilaamun iñuuligmun.” ¹⁵ Ağnam nipliutigaa, “Taavrumiña imigmik qaitchinña, imigulitqinḡitchumunñali unniñ uvuña imiqtatqinḡitchumunña.” ¹⁶ Tarra Jesus-ḡnum nipliutinigaa, “Aullaḡutin uqautityaḡuñ ilaqatin pakma nayuqtigikkan, aasriñ uvuñatqigutik.” ¹⁷ Ağnam kiunigaa, “Ilaqataitchuña.” Jesus-ḡnum kiugaa, “Ilvich nalauttutin nipliavich ilaqataiññiplutin. ¹⁸ Ilvich ilaqatniktuqsamaruami tallimani, aasrii nayuqtigikkan pakma nalaullugu ilaqatiginḡitchiñ katchuusrimaitchiñ. Taatnaqavich nalauttutin.” ¹⁹ Ağnam nipliutigaa, “Taatnailiplugu ilisimmatiqagñiqavich kaniqsigiga sivuniksriqiraulhiñ. ²⁰ Samaria-ḡmiut sivulliaut agaayumaaguurut uumani inḡimi aasriñ ilipsi Jew-ḡnuruani uqagaqtusri iñuich agaayumaagtuksrauniplugich Jerusalem-mi.” ²¹ Jesus-ḡnum nipliutinigaa “Ağnaaq, ukpiḡinña, Piviksraq tikitkisiruq iñuich agaayyuvigitlaigñiaqmatruñ Aapa uumaniunniñ inḡimi naagaunniñ Jerusalem-mi. ²² Samaria-ḡmisiñ ilisimanḡipiagiksi kisumun agaayumaagisi; uvagut aglaan Jew-ḡnuruani ilisimagikput kisumun agaayumaagiput, takku iñuich anniqsuqtiksrañat Jew-ḡnuruaniñ kaniaqtuq. ²³ Aglaan piviksraq tikisaaqtuq, pakmaunniñ tikiumaaniktuq, ilumun putqataḡviquaqtuq agaayumaagviniñiaqmatruñ Aapa Ipqitchuakun Irrutchikunlu ilumutuulikunlu. Takku Aapauruq piqaguktuq iñuich agaayumaagviniñiaqtuanik inmiñun taatnaililugu. ²⁴ Agaayyun Irrusriuruq. Tamatkua putqataḡviquaqtuq ilaanik

5

Jesus-ḡum Mamititchiḡha Atniḡñaqtuamik Narvauram Siḡaani

¹ Aquagun tamarruma Jew-ḡuruat niḡiqpagvikaan̄at ilḡiḡḡiḡsuq. Aasrii Jesus-tuuq utlautipluni Jerusalem-mun. ² Taamani Jerusalem-mi Ipnaiḡ Paan̄atni narvauraqagḡniḡsuq tallimanik quliḡutilik. Hebrew-tguuq uqan̄atigun taiyuutiḡagḡniḡsuq Bethzatha-mik. ³ Iḡugiallapiaqhutin̄ iḡuich atniḡñaqtuat nalaniḡsut tamatkunani quliḡutit atin̄itḡi qin̄itlaitchuat, pisrutlaitchuat, suli auliyatlaiḡat taq̄q̄iplutin̄ imḡum iliqsraq̄tiliksraḡanik. ⁴ Uvvaguutakku qakugulitchiaq̄ḡu Agaayyutim israḡulḡan imiq iliqsraq̄titaḡniḡmagu aasrii sivulliq atniḡñaqtuaniḡ kiḡiḡḡaaqtuaq aḡalataupkaq̄aaḡḡu imiq mamitauragḡniḡsuq qanusripayaamik atniḡñaq̄titaḡaluan̄ḡaḡmi. ⁵ Iḡuguuq atniḡñaqtuaq iḡuiḡḡaaq akimiaq piḡasruni ukiuni tarani itmiḡiḡsuq. ⁶ Jesus-ḡum qin̄iḡniḡaa nalaruaq suli kan̄iqsiḡḡu ilaan atniḡñaḡha takiruami, aasrii nipliutin̄iḡaa, “Iḡuaqsisukkaluaq̄pich?” ⁷ Atniḡñaqtuam kiun̄iḡaa, “Uvan̄a kiḡisaitchaqtun̄a imiq iliqsraq̄titaupman. Takanun̄aḡniḡatitlun̄a atlam sivulliugaḡiḡaaḡa.” ⁸ Jesus-ḡum nipliutigaa, “Makillutin, ikivḡatin tigulugich pisrugiḡ.” ⁹ Taimmaiḡaaq taamna mamitauḡniḡsuq; ikivḡani tiguplugich, pisrun̄niḡsuq.

Uvluq tamanna taavruma atuummivia Jew-ḡuruat miḡuiḡsiaḡvigin̄iḡaat. ¹⁰ Taatnaḡḡu Jew-ḡuruat nipliatiaḡsiḡiḡaat iḡuk iḡuaqsikkauruaq, “Ugluvak miḡuiḡsiaḡviuruq. Atuqtaksraptiknun akitḡautiniḡsutin̄ ikivḡapnik akiyaq̄avich.” ¹¹ Ilaan kiun̄iḡai, “Taivruma iḡuaqsiḡkaqtima uqautiḡaaḡa, ‘Ikivḡatin tigulugich pisrugiḡ.’” ¹² Taapkua apiḡsruḡniḡaat, “Kia taatnaḡvatin?” ¹³ Aglaan taavruma iḡuaqsikkauruam ilitchuḡiḡiḡniḡiḡaa kisuutilaḡa, atakkii Jesus tamaakḡa piḡiḡiḡsuq iḡugiakpagitluni tamanna. ¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-ḡum paḡinn̄iḡaa Jew-ḡuruat agaayyuvikpaan̄atni aasriiḡ nipliutiplugu, “Atan̄ii. Pakma iḡuaqsirutin. Killuqsatqin̄iḡaqnak. Takku killuqsaḡuvich piḡitluktuaq tikitpiaqtuq ilipnun.” ¹⁵ Taavruma iḡuum aullaḡami Jew-ḡuruat uqautiaḡsiḡiḡai Jesus-ḡuniḡḡu iḡuaqsiḡkaqtini. ¹⁶ Taavrumiḡa piḡusriḡhutin̄ Jew-ḡuruat piyuagaḡsiḡiḡaat Jesus, ilaa iḡuaqsiḡiḡiḡḡu miḡuiḡsiaḡvium uvluani. ¹⁷ Jesus kiun̄iḡai, “Aapaga savaktuq ataramik iḡiḡḡu, suli uvan̄aptuuq savaktuksraupmiḡa.” ¹⁸ Taavruma nipliutim Jew-ḡuruat sivun̄niḡsillapiaḡniḡai tuḡqutḡukḡu, taavrumuun̄aḡiḡaḡiḡaḡ miḡuiḡsiaḡvium atuḡtaḡsraigun aglaan nipliḡhagunlu Agaayyutmik aapaḡaḡniḡḡu suli atr̄iḡutipluni in̄miḡik Agaayyutmun.

Iḡḡiḡuruam Aḡalatchiḡha

¹⁹ Jesus kiugai, “Uqautigipsi ilumutuuruamik itna, Iḡḡiḡ iḡiḡtaq̄at̄laitchuq in̄miḡulḡiḡaa. Ilaa savaaq̄aḡaqtuq taavrumiḡa qin̄ikkaḡmiḡik Aapani savaaq̄aḡman. Supayaamik Aapauruaq iḡiḡtaq̄aḡman, Iḡḡiḡantuuq savaaḡiraḡiḡaa. ²⁰ Aapam Iḡḡi urriḡsuutiraḡiḡaa iluḡaanik savaaḡitlakkaḡmiḡik, atakkii piḡpagiplugu. Ilaan ilisautiḡsiḡḡu kamanatluk̄tuan̄iḡkun̄iḡ tamatkunakḡa iḡiḡtaḡiḡkan̄iḡiḡ, ilipsi quviḡusrullapiat̄lasriḡsri. ²¹ Atriḡḡu Aapaa an̄ipchairaḡiḡha tuḡruanik iḡugutq̄iḡḡmun, taatnatullapiaq Iḡḡiḡa qaitchit̄laruq iḡuulḡimik tamatkunun̄a pisukkaḡmiḡun. ²² Aapan̄a in̄miḡik atanniḡsunḡiḡhuni, aglaan Iḡḡi qaitchian̄iḡniḡaa atanniḡḡimik. ²³ Taatnaḡhuni iluḡani kamakkun itkisiruḡ Iḡḡiḡanun atr̄iḡu iḡuich kamaḡsriḡhat Aapan̄anik. Kiḡapayaaq kamakkutaitchumi Iḡḡiḡanun kamakkutaitmiuq Aapan̄anun tuyuḡiraanun. ²⁴ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiḡapayaaq tusraaruq uqautim̄nik suli ukpiḡsriruaq tuyuḡirim̄nik piḡḡaktaqtuq isruit̄chuamik iḡuulḡimik. Taamna atanniḡsiuyumiḡaitchuq, aglaan pituḡaan̄iktuq tuḡun̄aḡiḡmiḡ iḡuulḡimun.

²⁵ “Uqautigipsi ilumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiḡḡiḡaqtuq, ami tikiuaman̄iktuq tuḡun̄aruq tusraakiksraḡat nipaanic Iḡḡiḡan Agaayyutim, aasrii tamatkua tusraaruq iḡuuniaqtut. ²⁶ Atriḡḡu Aapauruaq Ilaa kan̄iuruq iḡuulḡim̄i, taatnatun

Aapauruam inillakkaa Igñigikkani kanjutlasriplugu iñuuhigmi. ²⁷ Suli qaitchaa Igñi nalaullogu anjalatchiiksramik atanniqsuihigmik, atakkii Ilaa Iñuum Igñigiplugu. ²⁸ Taamna quvigusruutiginaagu, piviksraq tikiññaqtuq tuquruat iluqatin iluviigni tusraagisihat nipaani. ²⁹ Aasrii ilinich anitqiglutin iluviigni, tamatkua savaagiksuat anilutin iñuuhigmun suli tamatkua savaagiitchuat anilutin sivuuganaqtuamun atanniqsuiviksragmiknun.

Ilisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaqagumiñaitchuna uvapkuiñaq. Uqausriusriaga tuvraqhugu Agaayyutmiñ atanniiraqtuna. Taatnaqhutin atanniutitka nalaunnjarut, takku pisulhapkun itingitlugu, aglaan tuyugirima pisulhagun. ³¹ Uvapkuiñaq uqaqsagñiaguma, iñuich ukpigiyumiñaitchaat ilumutuunilugu. ³² Aglaan ittuq uqautigiriga, uqaqtuag ilumutun uvapkun. ³³ Ilipsi tuyuqaqapsi iñuñnik kanjqsuqtuksranik John-mun Paptaaqtitchirimun, ilaan uqautigaasri taavrumuuna ilumutuuruamik. ³⁴ Iñuñmik ilisimariqagñanaitchaluaqtuna, aglaan taamna nipliutigigiga ilipsi anniqsuqplusri. ³⁵ John atriqaqtuag nannimik ikimaruamik qaummagiksiplugu, ilipsipsuq sivikitchuami taimani quviagigiksi qaumagikkaña. ³⁶ Aglaansuli uvapkun piqaqtuna ilisimarimik kamanatluktuamik John-ñum ilisimaraulhaniñunniñ, makua savaat iñiqtagikkaama, Aapaa qaisaniñ savaagitquplugich itqanaiglugich tamatkua nalupqinaiqsruqaat Aapamun tuyugiliga. ³⁷ Aapauruaqtuug tuyuqaqtuag uvañnik uqaqtuq tamarrumuuna, ilipsi tusraangaqsimaitchaluaagiksi nipaa unniñ kigiñana qiniqlugu. ³⁸ Ilipsi uqauttutai pigingitlugich unniñ ukpigingitlugu taamna tuyugikkaña. ³⁹ Iisaaagigisi uqalhich aglausimaruat iñuuhigmik isruitchuamik paqitchiñasugiplusri. Tamarra tamatkua uqautiqaqtuag uvapkun, ⁴⁰ aglaan piyummataitchusri uvañnun utlautisrugusri aasrii piññagusri iñuuhigmik uvapkun.

⁴¹ “Nangaqsiulikhsraq iñuñniñ qiniñniagagingitchiga. ⁴² Aglaan ilisimagiksi, suutnagingitchiksi piqpaksriñiq suvaluk Agaayyutim piqpaktana. ⁴³ Aggigsuna Aapaa anjalatchisaagun aasii akuqtungitchipsitña. Naagasuli iñuk kiña aggiqpan inmi sanñimigun, ilipsi akuqtugñiagiksi. ⁴⁴ Ilipsi nangautisruuruani avatmun aasriñ suliqutigingitchiksi nangausriaksraqsi Agaayyutmiñ kisianiñ. Qanugusrimi ukpiqsriñiaqpsi? ⁴⁵ Isrummatiginagu uvañnun patchisiqutigisiñilusri Aapaanun. Moses-ñum patchitri sagviummigaa, taimñaami Moses ilipsi tunnavigikkaqsi. ⁴⁶ Ilumun ukpiginiqupsuñ Moses, tunnaviginayaqmigipsitña ukpigiluna takku ilaan aglaktigun uqautigigaana. ⁴⁷ Aglaan aglaagikkañi ukpigingitñapsigik, qanugusri ukpiqsrigisivisi uvaña uqalimnik?”

6

Jesus-ñum Niqipchailha 5,000 Anutinik

¹ Taavruma aquagun Jesus ikaañaruq taagatchiananun narvañan Galilee-m. Taamna narvaq taggisiqaqmiuq Tiberias-mik. ² Iñugiallapiatuat malilgiññaat, atakkii ilinisa qiniqlugich quvinaqtuag savaani iluaqsiragailikun atniññaqtuanik. ³ Jesus qimiñaamun mayuqhuni, aquvinnisusq maliguaqtiniñ. ⁴ Jew-ñuruat nigiqpagvikañat taggisiqaqtuag Apqusraaqtitauhigmik tarani qalliñisusq.

⁵ Jesus qiniqlugich iñugiallapiatuat iñuich utlautiruut inmiñun nipliutinigaa Philip, “Nakiñ tauqsigayaqpsa nigisuiqutiksranatnik ukua iñuich?” ⁶ Taavruminaguug nipliutinigaa Philip uuktuaqlugu, Jesus-ñum ilisimaanikkaluaqlugu suhksrani. ⁷ Philip-ñum kiunigaa, “Malguk kavluutik akiaknik naamayumiñaitchut qaqqiaqsisigisaquptigik iñullaa mikiruuramikunniñ nigiyumiñaqsilugu.” ⁸ Maliguaqtit ilañata, Andrew, Simon Peter-m aniqataa, niqliqsuq, ⁹ “Uvvauvani nukatpiaqruk piqagnisusq tallimanik qaqquuranik barley-nik suli qaluuraañnik. Aglaan suugisivat taapkua itna iñugiaktigiruami

iñuñmi?” ¹⁰ Jesus nipliutigai, “Iñuich aquvititchigik.” Ivigaanupluniguuq tamanna. Iñuk iluqani aquvinnisuuq. Anutlhiñat 5,000-siyuñnaq. ¹¹ Jesus-ñum qaqqiaq tigu'amiuñ, Agaayyun quyanigaa agaayupluni, autaağutaupluniasrii iñuñnun aquppiruanun. Taatnatunsuli iñiqtaqağniqsuq qalukkun. Aasrii iluqatin nigiñiqsut pisuiğataqhutin. ¹² Nigisuiłlakmata, Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iłakupayaat katitchigik aasrii iksisrunaqsari.” ¹³ Katitchi'amin, immigñigaich qulit malguñnik aguupmaich ilakuatnik tallimaniñ barley-niñ qaqquuraniñ iñuich nigğivigikkañatñiñ. ¹⁴ Iñuich qiniqamitruñ quviqnaqtuaq savaaq Jesus-ñum iñiqtaña nipliğniqsut, “Iłumutun una ilaaniqsuq. Tarra sivuniksriqirauniqsuq agğiqsuksrautauruaq nunam iñuiñun.” ¹⁵ Jesus-ñum kañiqsiñigaa iñuñnun umialiguqtinniaiksrani nunuriluni. Taatnaqhuni unitlugich aullaumiugal-laniquqsuq qimigaanun kisimi.

Jesus-ñum Pisrułha Imğum Qaanagun

¹⁶ Unnuksraaqman maliguaqtai narvamun utlautiniqsut. ¹⁷ Umiamun iki'amin utiaqsiñiqsut Capernaum-mun ikaaqlugu narvaq. Unnuagumman Jesus-ñum utlangiñigaisuli. ¹⁸ Anugiguutiqağniğai qailguutiplugich. ¹⁹ Maliguaqtit iputlutin piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iglianigmiullu, qiniqsiñigaa Jesus pisruktuaq imigmi qalliruaq umiamun. Aasrii ilinich iqsitchallapiagñiqsut. ²⁰ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Iqsiniñasri! Uvañauruñ.” ²¹ Taapkua ikiyumaliqsipiagñigaa, aasrii ikipman taimmaiñaq umiam tikiñjaniktigñigaa sivunigikkani.

Jesus-ñum Qaqqianułha Iñuuliğmi

²² Uvlutqikman iñuich iñugiaktuat aullangitchuat tamaaniananiñ narvam, ilitchuğiniğaa atausrisualuk umiaq taraniitilaanik. Jesus aullaqataungilha maliguaqtimigun suli itqaginiğaa kisimin maliguaqtaiñ aullałhat. ²³ Atlas umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiñiqsut qaninanun nigiqpagviata Atanguruuq agaayutrianikman. ²⁴ Iñugiaktuat kañiqsima'amitruñ Jesus taraniingilha unniñ maliguaqtai, umianun ikiplutin Capernaum-mun aullağniqsut pakaklugu. ²⁵ Narvam igluani iñuich Jesus paqitnamitruñ, nipliutiniğaa, “Iłisautrii! Qaņaaglaan mañaqpich?” ²⁶ Jesus-ñum kiugai, “Iłumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, paqitkipsitña takku nigilapsigun qaqqiamik pisuiğataqhusri piqutigitlusrunağnagich qinikkasri quviqnaqtuat savaatka sanjigikkapkun. ²⁷ Sakuugutiqaqsari niqimik piungiqsaqtuamik aglaan sakuugutiqağitchi niqimun ittuaksramun isruitchuamun iñuuliğmun. Taamna niqi Iñuum Iğniñan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaiqsagigaa iluağikkaułhagun Ilaa.” ²⁸ Tamatkua apiqsruğaa, “Suruksrauvisa savaaqagñiğupta Agaayyutim savaaniñik?” ²⁹ Jesus kiugai, “Uvva savaaq savaaqitqukanja Agaayyutim ilipsitñun, ukpiqsritqugaasri ilaanik tuyugikkağmiñik.” ³⁰ Tamatkua kiugaat, “Sumik qinikkigayaqpisigut quviqnaqtuamik sanjipkun, uvagut qiniğlugu ukpiqsritlasriluta ilipnik. Sumik iñiqtaqağayaqpich? ³¹ Sivulliavut nigimarut taiyuutilinmik Manna-mik qaqqumik pakmakñaqtamik suviksrailaami atriplugu uqautigimaruq inilgaan uqaligmi, itna, ‘Ilaan qaitchigai qaqqumik niqiksranatnik pakmakña.’” ³² Jesus nipliqsuq, “Iłumun nipliutigipsi, taimña Moses niqiqaqtitchiruq ilipsitnik pakmakña timilhiñamun ittuamik, taiyuutilinmik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri iñuunaqtuamik ilumutuuruamik niqiksramik pakmakña qilaniñ. ³³ Uvvataku niqiksraq Agaayyutim qaisaña ilaanuruq atqaqtuaq pakmakña iñuuliğmik qaitchipluni nunam iñuiñun.” ³⁴ Tamatkua nipliutiniğaa, “Ataramik qaitchisigut taavrumiña niqiksramik.”

³⁵ Jesus-ñum nipliutigai, “Uvaña atrigigaaña qaqqiam niqiksrauruam timikun, uvaña kañigigaaña iñuutlasriiksram iñuutichikun. Iñuk utlautiruaq uvañnun nigisulitqikkumiñaitchuq, suli ukpiqsriruaq uvapkun imigulitqikkumiñaitchuq. ³⁶ Aglaan uvaña uqautianikkipsi arguaqtułapsigun, takku ilipsi qiniğaluaqluñ savaagikkapkun ukpiqsrisunğitchusri. ³⁷ Kiñapayaaq Aapaa qaisaña uvañnun utlautigisiruq. Aasrii

ukpiġigikput ilitchuġiplugu ipqitchuanjutilaan Agaayyutmiqnisauplutin.”⁷⁰ Jesus kiugai, “Ilpsi qulit malġuuplusri piksraqtaagिंगित्पिसिमी? Aglaan ilari Tuunġaqmiqnisauroq.”⁷¹ Ilaanguuq uqautiginigaa Judas, iġnija Simon Iscariot-ġum. Uvvatakku Judas qulit malġuuqataugaluahuni, tunisiyumaniqsuq Jesus-mik.

7

Jesus-lu Aniqatailu

¹ Tamarruma kiġuagun Jesus igliġniqsuq Galilee-mi, igliġummatailaqhuni Judea-mi, atakkii Jew-ġuruat tuqqutCHKuġu. ² Jew-ġuruat niġiqpagvikaanata Palapkaat tikiyas-riruq. ³ Uvvaasriiġn Jesus-ġum nukatchianiġn anjtit nipliutinigaat, “Unilluġu mannaaq, aullaġiġn Judea-mun, ilvilli maliguaqtivich taamani qiġnigumigaat savaaq iġniqtaġikkan. ⁴ Kiġaunniġn iriqsimatlaitchuq savaagmigun ilisimatqullapiaqami. Ilvich iġniqtaqaqtuami tamatkuniġa, iluqaitġnun iġnuġnun ilitchuġipkaġiġn.” ⁵ Taatnaġnigaat nukatchianjunniiġn ukpiqsriġnitlutin ilaanik. ⁶ Jesus nipliutigai, “Piviksraġa nalaulluġu tikiumanġitchuqsuli. Ilpsi aullaġhiġnaġurusri sumipayaq. ⁷ Nunam iġnuiġn uumigikkaġingitchaasri uvaptun, atakkii uvaġa uqausrimaplugich iġnuuniaġhat pigiiġhagun. ⁸ Ilpsi niġiqpagvikaanukkitchi. Aullaġitchuġa pakma atakkii aullaġviksraġa tikiumanġitchuqsuli.” ⁹ Taatna uqautilġaaqluġich Galilee-mi ittuallaġniqsuqsuli.

Jesus Niġiqpagvikaanani Palapkaatit

¹⁰ Aquagun nukatchiani niġiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullaġniqsuq sagviaqtusruġaqani iġnuġnun, aglaan nalunautchipluni. ¹¹ Jew-ġuruat qiġnigġiaġaluagġnigaat niġiqpagvikaanani itnaqhutin, “Naamiimma taimġa?” ¹² Iġnuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, ilaġich uqaqhutin iġnullautauġnipluġu aasriilu ilaġich uqaqhutin pigiiġnipluġu kinnitġniġnipluġu iġnuġnik. ¹³ Aglaan kia-unniġn uqaksraqtutigingiġnigaa sagviġluġu, atakkii iqsiplutin Jew-ġuruat sivulliuqtinik.

Jesus Iisautriġha Niġiqpagvikaanani

¹⁴ Niġiqpagvikaanata avvaġa atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ġuruat agaayyuvikpaġatnun aasriiġn ilisautriaqsipluni. ¹⁵ Jew-ġuruat atqunaq quviġutchaġniqsut nipliqhutin, “Qanuqhuni una iġnuq ilisimaniqpa apai, ilisaqsimaitchaluahuni?” ¹⁶ Jesus kiugai, “Ilisauttutiga uvamniqnisaungitchuq aglaan Agaayyutmiġn tuyuġirimniġn. ¹⁷ Kisupayaam piyummatiqaġumi maligugluġu Agaayyutim pisulha ilisimatlagisigaa ilisauttutma Agaayyutiqnisauskamagaan naagaqaa uvamniqnisauskamagaan. ¹⁸ Iġnuq nipiqaqtuq inmigulhiġnaq piġnġaġniagaqtuq kamagitchiukiksraġmiġnik. Aglaan taamna kamaġatitchiruaq tuyuġirimiġnik ilumutuuruq, ilaani piitchuq taġiġilaq. ¹⁹ Moses-ġumliumaa qaitchitchaġasri maligutaksranik? Aglaan nallipsiunniġn maligutaksrapayaq tupigingitchaa. Suvaata tuqqutCHumavisitġa?” ²⁰ Iġnugiaktuat kiugaat, “Ilvich tuunġaqtuqatutin! Kia tuqqutCHukpatin?” ²¹ Jesus kiugai, “Atautchimik quviqnaqtuamik savaaqaqama, iluqasri quviġusruutigigiksi. ²² Moses-ġum tiliġnigaasri iġnaurasri nalunaitġutchiquplugich. Nalunaitġutchiqsauviksraġat nukatpiaġruich uvluq nalaurrutipman minguiqsiagvinmun nalunaitġutchiqsuurusri minguiqsiagvinmi. Uvvasuli, taamna tillisiġn aullaġniġnitchaluaqmiiuq Moses-miġn aglaan sivulliapsitġiġn ilaan sivuani. ²³ Nukatpiaġruk nalunaitġutchikkautlaniqpan Jew-ġuruat minguiqsiagviatni, Moses-ġum maligutaksraġa navigungilluġu, suvaatami uumisuuvisitġa iġnuġmik iluqaqsiġnipluġa Jew-ġuruat minguiqsiagviatni? ²⁴ Atanniqsuiġnasri sagvirautigulhiġnaq qiġnġaġhiġnakun aglaan atanniqsuisitchi nalaunġaruakun.”

Jesus Christ-ġuva?

²⁵ Jerusalem-miut ilaġich nipliġniqsut, “Imġaungitchaluaqpa iġnuq ipchua tuqqutCHukkaġat? ²⁶ Aasrii maaniittuq! Ilaa uqautriruq sagviqhuni. Naagauvva

nalliatunniñ akitñangitchaat. Ipchua sivulliuqtit kanjisiñgitchaluaqpatruñ Christ-ñunilugu? ²⁷ Aglaan Christ aggiqpan, kia-unniñ ilisimayumiñaitchaa nakitñaqtaulha. Naagauvva ilisimagikput uuma iñuum kisunñik anayuaqaqalha.” ²⁸ Jesus ilisautriñigmiñi Jew-ñuruat agaayyuvikpanatni nipliñiqsuq nipitusripluni, “Ilipsi ilitchigipiagaluaqpsitña? Kanjisiñgitchaluaqpsitña? Uvaña aggingitchuñ uvapkuiñaq, aglaan tuyugiriga ilumutuuruq. Ilipsi nalugiksi. ²⁹ Aglaan ilisimagiga atakkii Ilaaniñ aggiqñuñ, aasriñ Ilaan tuyugipluñ.” ³⁰ Tamatkuaguq iñuich tiguyumagaluañigaa, aglaan kia-unniñ tigunñiñigaa takku Ilaan tigukkauviksraña tikitmangitluni. ³¹ Iñugiakpauraqtuat ukpiqsriñiqsut Ilaanik, aasrii nipliqhutiñ, “Taimña Christ aggiñumi, quviqnatluktuanik savaanik iñiqtaqagisiva uuma iñuum iñiqtañiñ?”

Tigurit Tiliraurut Tigutquplugu Jesus

³² Pharisee-ñuruat tusraa'amisigik, iñugiaktuat isivruagutiqaqtuat ilaanik, ilinich piqasriqhutiñ qaukñinich agaayuliqsinik tuyuqañiqsut qaunaksrinik tigutaaquplugu Jesus. ³³ Jesus nipliñiqsuq, “Uvaña nayuqtaullapsaagaluaqupsi aullañisiruñ Ilaanun tuyugirimnun. ³⁴ Ilipsi pakiaqsigisigipsitña, aglaan paqitchumiñaitchipsitña, aasriñ irviksramnun tikitchumiñaitchusri.” ³⁵ Taatnaqman Jew-ñuruat uqaqsilgiñiqsut inmiknun, “Napmunñiaqpa una iñuk uvaptiknun paqitchumiñaiñiñiva? Ilaa aullañiaqpa Jew-ñungitchuat nunaaqqiatnun, Jew-ñuruat iñuuniagviatnun ilisautityağlugich Jew-ñungitchuat? ³⁶ Uvvataku nipliqsuq, ‘Ilipsi pakikkisigaluagipsitña, aglaan paqitchumiñaitchipsitña.’ Nipliqsuqsuli, ‘Irviksramnun tikitchumiñaitchusri.’ Qanuqpami taatnaqami?”

Kuuni Iñuunaqtuam Imğum

³⁷ Niğiqpagvikaam uvlua aqulliq nuimatluktaununiqsuq. Taavrumani uvlumi Jesus qichaqhuni nipliñiqsuq nipitusripluni, “Kisupayaaq imigukkumi utlautiluni uvañnun imigli. ³⁸ Atrilugu aglausimaruat uqalñich, itna, ‘Kiñapayaaq ukpiqsriqpan uvapkun imğa suvliktuagugñiaqtuq silatmun uummataaniñ.’” ³⁹ Taatnañiplugu Jesus-ñum uqautiginigaa Ipqitchuaq Irrusriq akuqtuğniakkañat ukpiqsriuat ilaanik. Tarani taatnañhani Ipqitchuaq Irrusriq aatchuutaumaitlunisuli, takku Jesus utiqsimaitlunisuli pakmuñ qilañmun.

Atingirrun Iñuñni

⁴⁰ Iñugiaktuam iñuum tusraa'amitruñ Jesus-ñum uqalñi nipliñiqsut, “Una tarra iñuk ilumun taimña sivuniksriqiraupiaqtuq!” ⁴¹ Ilañilli niplianiqsut, “Christ-ñuruq (itnautauruamik Anniqsuqtimik).” Aglaali atlat itnañiqsut, “Christ aggiñumiñaitchuq Galileemiñ. ⁴² Agaayyutim uqalñich aglausimaruat itnaqtut Christ kiñuviagigisiñiplugu Davidmun, suli anigisiñiplugu Bethlehem-mi nunaaqqiani David-ñum.” ⁴³ Taatnaqhutiñ iglugiiksinniqsut iñugiaktuat piqsriqhutiñ ilaanik. ⁴⁴ Ilañisa tiguyumagaluañigaa aglaan kia-unniñ tigunñiñigaa.

Ukpiqsriñiğhat Jew-ñuruat Qaukñich

⁴⁵ Qaunaksrit utiñiqsut qaukñinich agaayuliqsinun suli Pharisee-ñuruanun. Taapkua apiqsruğniğach, “Suvaata uvuñautingitpisiuñ?” ⁴⁶ Qaunaksrit kiuniğach, “Uvagut tusraavaaluktugut iñunmik taatna uqalgutigiruamik.” ⁴⁷ Pharisee-ñuruat niplilgiñiqsut, “Ilipsi kinnipchangitchaluaqpsi? ⁴⁸ Ilitchuğimaitpisiuñ nalliata sivulliuqtipsa suli Pharisee-ñuruat ukpiqsriñiğhat Ilaanik? ⁴⁹ Aglaan iñugağruich kisimiñ ukpiğigaa. Tamatkua iñuich kanjissimmataitchut maligutaksranik Moses-kun. Taatnaqhutiñ suksraunğiqsuyumaqtut.” ⁵⁰ Nicodemus-guuq ilauniqsuq taapkunani qaukñiñi suli Pharisee-ñuruani. Taamna qiñiğiaqtuq Jesus-mik sivuani, aasrii nipliñiqsuq, ⁵¹ “Maligutaksrağikkaptigun atanniipkatlaitchaatigut iñunmik tusraagaluaqnagu naagaqaa ilitchuğigaluagnagu sumik pisilaña.” ⁵² Taapkua ilaiñ kiuniğaa, “Uvva,

Galilee-ġmiunupmivich? Iłitchuġimaiññiqpiun uqałhich aglausimaruat? Iłisaġlugich aasriiñ kanjigsigisiġiñ sivuniksriqirit agġiñġaqsimaiłhat Galilee-miñ.”

Aġnam Anjukkaułha Sayuñatikun

⁵³ [Tarani iluqatiñ anjilaagñiqsut,

8

¹ aglaali Jesus utlautiniqsuq iñġiuramun atiliñmun Olives-mik. ² Uvlaakuagun uvlaatchaurami Jesus utlautilġiññiqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun. Iñuich iñuġiakpauraqtuat kattivigilġiññiġaat. Aasrii aquvitluni ilisautiaqsilġiññiġai. ³ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tikiutriñiqsut aġnamik anjukkauruamik sayuñatikun aasrii iluqaisa sivuġaatnun qichaqtitlugu. ⁴ Jesus-mun nipliġñiqsut, “Iłisautrii! Una aġnaq anjukkauruq sayuñatikun. ⁵ Uvagut malġutaksriusriaptikni Moses-ñum tillisiqakkañatigut taatnasriq aġnaq iyagañnik miłquťuġlugu tuqqutaksrauplugu. Qanuġli una aġnaq nipliutiginayaqpiun?” ⁶ Taatnaġniġaat Jesus pitchaġlugu ilinich piqagukkaluahutiñ agvisiksramik. Aglaan Jesus sikitluni nunamun aglañniqsuq argañmiñik. ⁷ Taapkua apiqsruqtaqtuiñaaqsiptomata, Jesus qichaqhuni nipliutiniġai, “Nallipsi killuqsaqsi-maitchuam sivulliuluni iyagañmik miłquqsaaġliun.” ⁸ Taatnaqqaahuni sikitluni nunamun aglaaqsilġiññiqsuq. ⁹ Taamna tusraa'amitruñ, taapkua iluqatiñ aullaġniqsut atausriutaaqhutiñ aullaġniplutiñ utuqqautluñniġmikniñ, Jesus kisiññuqługu aġnaġlu qichaqtuaq tarani. ¹⁰ Qichatqikhuni nipliutiniġaa aġnaq, “Naamiimma taipchua? Nalliatanniiñ tuqqutaksraġuġnivatin?” ¹¹ Aġnam kiuniġaa, “Ii, Anjuun! Nalliatnik israaqtaitchuña.” Jesus nipliutigaa, “Uvañaptuuq tuqqutaksraġuġumiñaitchikpiñ. Aullałhiñaagũqtutin aglaan killuqsatqisruñaqnak!”]

Jesus Qaumman Nunam Iñuiñun

¹² Jesus-ñum iñuich nipliutitqinñiġai, “Qaumaksrauruña nunam iñuiñun. Kisupayaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakkisiruq. Taatnaġuni iñuuniatqikkumiñaitchuq taatquakun.” ¹³ Pharisee-ñuruat kiuniġaat, “Iłvich ilisimarriqsimarutin ilipniłhiñaq, taatnaġlugu ilumutuugilguitchikput. Sumun atuġumiñaitchuq taamna.” ¹⁴ Jesus kiugai, “Taatniingitchuq. Uqautigigaluññaġma uvamnik, nipliutipayaaga ilumutuuruq, takku ilisimagiga nakitñaqtautilaaga suli napmun aullaġniaqtilaaga. Iłpsi ilisimanġitchiksi nakiñ agġiqsilaaġa unniñ napmuñniaqtilaaga. ¹⁵ Iłpsi atanniqsuiraqtusri iñułhiñaułikun, atanniġviagautaitchuña kimun-unniñ. ¹⁶ Aglaan atanniiruksrauniġuma atanniutiksraġa ilumutuuniaqtuq, takku tamarrumuuna kisima inġitchuña, aglaan Aapauruam tuyuġirima piqasriqsuġaana. ¹⁷ Aglausimaruq malġutaksriusriapsitñi malġuulutik ilisimarik atikpaknik uqautaak ilumutuuginiplugu. ¹⁸ Uvaña uvamnik ilisimarriqsimaqtuña suli Aapam tuyuġirima ilisimarriqsimaqmiġaana.” ¹⁹ Tamatkua apiqsruġniġaat, “Naami aapagikkan?” Jesus kiugai, “Nalugiptiguk Aapagal. Iłsimaniġupsitña, Aapagaptuuq ilisimanayaġiksi.” ²⁰ Jesus-ñum taatnaġniġai tarani Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni iliraqagvigiłlugu pivigikkañatni. Aglaan nalliatanniiñ tigunġiñniġaa, takku tuqqutauviksraña tikiuamangitłuni.

Jesus-ñum Iłumutuuruñułha

²¹ Jesus nipliutitqinñiġai, “Uvaña aullaqsagumaruña. Pakiaqsigisigaluagipsitña, aglaan tuqugisirusri killuunñapsi natqiguttusriaqanġitchupsi. Atlanuñġilłusri, aullalġuyumiñaitchusri aullaġviginiakkamnun.” ²² Jew-ñuruat nipliġñiqsut, “Qanuqpa una, naaga inmiñik tuqunniqpa? Takku nipliqsuq, ‘Aullaġumiñaitchusri aullaġviginiakkamnun.’” ²³ Jesus kiugai, “Iłpsi maakñaqtaurusri, aglaan pakmakñaqtauruña. Iłpsi agġiqsaunurusri marrumakña nunamiñ, aglaan nunamiqnisaunġitchuña. ²⁴ Taatnaqhusri uqautigipsi killuliqiraunñapsi tuqugisiñiplusri. Tuqugisipiactusri killuliqiraunñapsi ukpiġingisuaġupsiuñ ilaanutillaaga.” ²⁵ Taapkua apiqsruġniġaat, “Kisuuuvichuva?” Jesus

sivulliaqput Abraham tuquaniksimaagtuaq sulipsuuq sivuniksriqiripayaatlu. Kamanatlukkumavich Abraham-miñ? Kisuunasrukniacpiñmiuvva ilvich?”⁵⁴ Jesus kiugai, “Uvapkuiñaq kamakkutiqağniaguma suutnauyumiñaitchuq. Aapamnük kamagiriqaqtuņa, taavrumiņa ilipsi Agaayyutiginitchapsitñik.”⁵⁵ Aasriisuli ilitchugianiksimaitchiksi, aglaan uvaņa ilisimagiga Agaayyun. Uqağuma Ilaa naluniługu sagluturuanaqtuņa ilipsisun. Aglaan ilisimallapiagiga aasriiñ uqałha tupigiplugu.⁵⁶ Abraham-ñum sivulliapsi ukpiqsriłigimigun kanjqsipługu aggigisiłiga nunamun quviatchautigikkaņa suli qiniğummiuqługu taimña uvluga. Arguaqcutaillapiagıluđu aggigisiłiga ilaa quviasruktuq.”⁵⁷ Jew-ñuruat kiuniğaat, “Malğukipiaq qulinik ukiuniksimaitchutinsuli aasriiñ qiniqsimaniviuñ Abraham?”⁵⁸ Jesus kiugai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuaniiñ Abraham-ñum anıksraņan, innaniktuņa.”⁵⁹ Tamatkua tigusriñiqsut iyagaņnik miłuqtuğukługu, aglaan Jesus iriğniqsuq aasriiñ anipluni Jew-ñuruat agaayyuvikpaņatniñ.

9

Jesus-ñum Iłuaqsigaa Anun Ayaunaruag Anıłigmiñiñaglaan

¹ Jesus pisruksaałigmiñi qiniğniqsuq anutmik ayaunaniqsuamik anıłgataligmiñiñaglaan.
² Malıguaqtaiñ apiqsruğniğaat, “Iłisautrii! Kia killuqsautaan anıłhaniñ ayaunapkağniqpauñ? Ilaan naagaqaa anayuqaakkiñ killuqsautaaknik?”³ Jesus-ñum kiugai, “Taavruma ayaunala kaniqangitchuq ilaan killuqsalañhanun unniñ anayuqaakkiñ killuqsalañhanun. Ayaunaruq Agaayyutim sanña qiniğnaqtitquplugu ilaagun.”⁴ Savaağiraksrağigikput sivutmun piyumiñağnaptikni. Unnuaq tikiñiaqtuq, kia-unniñ savagvigiymuñaisaņa.⁵ Uvaņa maani nunami innamni qaumaksrauruņa nunam iñuiñun.”⁶ Taatnaanikami Jesus-ñum tivvuaqhuni nunamun akurrutiniğaa mağğamun, aasriiñ nanukługik mağğamik taavruma anutim irrak,⁷ nipliutiplugu, “Aullağutin igğugiağun kigiñan narvauranun Siloam.” (Taamnaguq mumiutiqaqtuaq Tuyuułigmik.) Taamna anun aullaqhuni, kigiñni igğugiaqamıuñ utiğniqsuq qiniłlasripluni.
⁸ Iñuuniaqataiñ suli tamatkua qiniqtikaaniñ inıularaupman apiqsruqtautiaqsiñiqsut, “Unauvva taimñaungitpa anun aquppipluni inıulayuk?”⁹ Iłanisa taivruminanunagaat. Iłanılli nipliğniqsut, “Qanaa! Taivruminanunagaat, taatnatun qiniñaaqsiñiaqtuq.” Taamna anun inımiñik nipliğniqsuq, “Taimñauruņa.”¹⁰ Tamatkua apiqsruğniğaat, “Qanuqhutinmi qiniłlasripkakkauvich?”¹¹ Ilaan kiugai, “Iñuum atıqaqtuam Jesus-mik irrakka maqatlamik nanuqqaagługik aasriiñ tiligaaņa Siloam-mun igğugiaquplugu kigiñağa. Tarra aullaqtuņa, aasriiñ igğuqsagłuqaaqtuņa qiniłlasriruņa.”¹² Taapkua apiqsruğniğaat, “Naamiimmami ilaa?” Kiuniğai, “Naluruņa.”

Pharisee-ñuruat Apiqsruqtuğaa Iłuaqsikkauruag

¹³ Tamatkua taamna anun qiniłlaisimaruag aullautiniğaat Pharisee-ñuruanun.
¹⁴ Tamannaguq uvlug Jesus-ñum maqatlamik nanukługik anutim irrak piłha qiniłlasritquplugu Jew-ñuruat miñguiqsiağviginiğaat.¹⁵ Tarra Pharisee-ñuruat apiqsrułgiñniğaat qanuqhuni qiniłlasripmanan. Aasrii uqautiniğai, “Taivruma maqatlatıqługik irrakka, igğuqapku kigiñağa pakma qiniłlasriruņa.”¹⁶ Pharisee-ñuruatguuq iłanich nipliğniqsut, “Taimña iñuk taatnaiłiplugu inıiqtaqaqtuaq Agaayyutmiqnisaungiñniqsuq, takku atuqtaksraq miñguiqsiağvikun tupikkutaiñiğaa.” Atlatli nipliğniqsut, “Qanuğunimi iñuk killuliqirauruag inıiqtaqatlagisiva taatnatchiñik quviqnaqtuamik savaanik?” Taapkua igługiiksinniqsut taavrumuuna.¹⁷ Pharisee-ñuruat apiqsrutqilgiñniğaat taamna anun, “Qanuğli nipliutigitlanayaqpiun ilaa qiniłlasripkağniplutin?” Taavruma kiuniğai, “Sivuniksriqirauruq.”

¹⁸ Jew-ñuruat ukpiqcutıqağumangiñniğaat qiniłlaiłigmiñiñ qiniłlasriłha. Kiisaimma tuqłupaich taavruma anutim anayuqaak.¹⁹ Iłanisa apiqsruğniğaiç, “Una igniğivitchu?”

Nipliutigitlavitchu animañha ayaunapluni? Qanuqhunimi qiñitlasriva pakma?”
²⁰ Anayyuqaakkiñ kiunigai, “Uvaguk ilisimagikpuk ilaa ignigikkaqpuq sulil isimagikpuk aniligiñiñiñaglaan ayaunañha. ²¹ Aglaan nalugikpuk qanuqhuni pakma qiñitlasriñha, naagaqaa nalugikpuk kimun qiñitlasripchañha. Ilaa inuguaniksimaqtuq sulil kiggutitlasrimaqtuq inmiñun. Apiqsruqtaqsion.” ²² Anayyuqaanuruak taatna nipliñiqsuk iqsikkutiqaqhutik Jew-nuruanun, takku sivunnianiksimaqtut kia inuum nalupqinaiglugu uqagikpugu Jesus Christ-nunilugu anitkisiplugu katraqvijmikniñ. ²³ Taatnaqhutik taapkuak anayyuqaanuruak nipliñiqsuk, “Ilaa inuguaniksimaqtuq, apiqsruqtaqsion!”

²⁴ Tuglililuglu tuqlulgiñiñigaa inmiknun taimña anun animaruq ayaunapluni aasriñ nipliutiplugu, “Agaayyutim sivugaani aqisruqiñ ilumutun uqagisilhapkun. Uvagut ilitchuqigikput taimña uisitil killuliqiraulha.” ²⁵ Taavruma kiunigai, “Ilaan qanusriulha nalugiga. Atausriq ilisimagiga, uvaña ayaunagaluaqtuami pakma qiñitlasriruñha.” ²⁶ Taapkuapiqsruqtaqsion, “Qanusriqahutin qiñitlasripkaqpatin?” ²⁷ Kiunigai, “Uqautianikkaluagipsi aglaan naalagnisungitchusri. Suvaatami tusraatqiguagsilgitpisiun? Naaga maliguagsiutisrupisi ilaanun?” ²⁸ Tamatkua kiunigaa uqanigluutiplugu, “Ivich taavruma maliguagtigiliutigaatin. Uvagut Moses-nun pigaaatigut. ²⁹ Iliimagikput Agaayyutmun uqautrulha taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna inuk nakiñ agqisilaña.” ³⁰ Taavruma anutim kiunigai, “Atlayuagnarruqtugalukkut nalunikapsiun nakitñaqtauhagun, aglaan qiñitlasripkaqaaña. ³¹ Iliimagikput, Agaayyutim naalagnitlaiñha killuuruanun, aglaan naalagniragigai kamagirini sulil tupiksruuat pisuqigmiñik. ³² Nunam aullañniisaqatañhaniñ tusraanqasimaitchut inunmik qiñitlasripkakkauruamik ayaunapluni animaruamik. ³³ Kisianik taimña inuk agqisuanuluni Agaayyutmiñ pigumi avataagun sumik iniqtaqalguyumiñaitmiuq.” ³⁴ Tamatkua kigguqlunigaa, “Animagaluaqtutin killukun inukkuksaanuplutinlu aglaan ilisautniagaqsisivisigut?” Taatnaqqaqlugu ilinisa aninniñigaa katraqvijmiñ.

Irrutchikun Qiñitlailauliq

³⁵ Jesus tusraanigaa ilaa aninniqlugu. Paqitnamion nipliutiniñigaa, “Ukpiqivium Iqñiña Inuum?” ³⁶ Taavruma Jesus kiunigaa, “Uqautiñña kisuutilaananiq. Uvañali ukpiqiyumigiga ilaa.” ³⁷ Jesus nipliutigaa, “Ivich qiñianiksimaagiqñ, sulil ilaanuruq pakma uqaqatin.” ³⁸ “Ataniiq! Uvaña ukpiqigikpiñ,” taamna nipliñiqsuq, aasrii sitquqhuni sivugaanun Jesus-nun. ³⁹ Jesus nipliñiqsuq, “Agqigñiqsuña nunamun pisigiplugu atanisuiñikraq, ayaunaruat qiñitlasripkaqlugich, sulil qiñitlanasrugiruat ayaupkaqiaqlugich.” ⁴⁰ Ilañisaguq Pharisee-nuruat tarani ittuat tusraa'amitruñ taatna nipliqliman apiqsruqniñigaa, “Uvaguttuq qiñitlaitchuagivisigut?” ⁴¹ Jesus-nun kiugai, “Ilipsi qiñitlaitchupsil killuutaiñniagaqtaqsuri, aglaan qiñitlaruagiplusri ilipsitñik killuutiqaqgaaqtaqsuri.”

10

Atrikusraun Ipnaiqagvikun

¹ Ilumutuuruamik nipliutigipsi, “Inuk isingitchuaq ipnaiqagvium taluagun, aglaan mayuqaqtaqtaq atlakun tigliniaqtauruq ivayaqtaqtauplunilu. ² Aglaan isigaqtaq talukun ipnaich munaqsrigiragigaa. ³ Taluliqirim taluigutiragigaa. Ipnaich tusraaragigaa nipaa tuqlugaqmatin atigmiktigun, aasrii ilaan annisiragigai. ⁴ Annisianikamigich sivulliuqagigai aasrii ipnaich maliklugu nipaa ilisimaplugu. ⁵ Tamatkua atlamik maliutritlaitchut, aglaan qimagagigaa nipaa ilisimangitlugu.” ⁶ Jesus atrikusrautmik uqautipmatin, ilinisa kaniqsiñiñigaa sumik uqautitilaqtin.

Jesus Nakuuruq Munaqsri

⁷ Jesus nipliutitqinjñigai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Uvaᅇa taluuruᅇa ipnaiñi. ⁸ Atlakauplutiᅇ sivumni tikiaruat iluqatiᅇ tiglinᅇniaqtaururur ivayaqtuqtauplutiᅇlu aglaan ipnaich naalagᅇnisaitchaich tamatkua. ⁹ Uvaᅇa taluuruᅇa. Kisupayaaq isigumi uvapkun anniqsugisiruq; ilaa isiqᅇtuni naagaqaa aniruni paqittaᅇnaqtuq niqiksraq. ¹⁰ Tiglinᅇniaqti tikitchaqtuq kisianik tigliᅇiaqhuni tuqᅇutᅇchityaqhuni unniñ piyaqᅇuqᅇtaityaqhuni. Uvaᅇali agᅇiqsuna tamatkua iᅇnuich iᅇnuuᅇigᅇmik piñᅇnaquplugich inuᅇaiᅇlapiagᅇlugu.

¹¹ “Uvaᅇa munaqsriᅇlᅇautaᅇigaatᅇa ipnaich. Munaqsriᅇ nakuuruᅇaᅇ tuᅇuyummaᅇtiᅇaqtuᅇ ipnaiñik piᅇusriᅇuni. ¹² Akiñᅇaᅇniaqᅇtim munaqsriᅇᅇungitchua ipnaich piᅇiᅇgitchai. Unitᅇlugich qimagaqtuᅇ qiniᅇqami amaᅇqᅇumik agᅇiaqsiruamik. Amaᅇqᅇumaasrii kiᅇmaᅇlugich siamitkaᅇsipiᅇlugich tamatkua ipnaich. ¹³ Akiñᅇaᅇniaqᅇti iᅇnuᅇ qimagaqtuᅇ akiñᅇaᅇniaqᅇtaulᅇhiᅇaᅇigᅇmigun. Suksraᅇiᅇgitchai ipnaich.

¹⁴ “Uvaᅇa ipnaich munaqsraat nakuuruᅇaᅇ. Iᅇsimmaaᅇitka ipnaitka suli ilinᅇisa uvaᅇa. ¹⁵ Taatnatun Aapam iᅇsimalᅇa uvaᅇamnik, uvaᅇaᅇptuuᅇ Aapa iᅇsimagiga. Uvaᅇa piᅇyummaᅇtiᅇaᅇiga tuᅇuliksraᅇa piᅇutigiᅇlugich. ¹⁶ Aasrii atlattuᅇuᅇ ipnaich piᅇigitka munaqsriᅇvinᅇmi uvaᅇniᅇgitchuat. Tikiutraksraᅇitᅇmitᅇitka, aasriiñ naalagᅇniᅇiaᅇaat nipiᅇiga. Tarra atautᅇhiiᅇaᅇuᅇᅇniaqtut ipnaich suli munaqsriᅇri atautᅇhiiᅇamnik. ¹⁷ Aapam piᅇpaᅇigaᅇaᅇa tuᅇᅇutriᅇumalᅇapkun piᅇusriᅇᅇluᅇa iᅇnuᅇnik, aasriiñ tuᅇᅇutaᅇuᅇanikkuma iᅇnuᅇutᅇikkiᅇhitchuᅇa. ¹⁸ Kia-unniñ tuᅇᅇutᅇhumiᅇñaitchaᅇaᅇa nunurilᅇuᅇa. Uvaᅇkuiᅇnaᅇ qaisaᅇigiga piᅇsulᅇapkun, qaiᅇhiᅇnaᅇiᅇplugu suli satuᅇhiᅇnaᅇiᅇplugu. Taamna tillisiaᅇikkaga Apaaniñ atuᅇuᅇiga.”

¹⁹ Tarani Jew-ᅇuruat atinᅇilᅇiᅇñiqᅇsut piᅇusriᅇᅇutiᅇ tamatkuniᅇa uᅇaᅇuttinik. ²⁰ Iᅇnuᅇiᅇaktuᅇat niᅇlianiᅇsut, “Ilaa tuuᅇᅇaᅇᅇmik piᅇaᅇniᅇsuᅇ, kinniᅇiruᅇ. Suvaata naalakᅇisiᅇuᅇ?” ²¹ Atlatli niᅇlianiᅇsut, “Iᅇnuᅇ tuuᅇᅇaᅇᅇalik uᅇaᅇuᅇmiᅇñaitᅇhuᅇ taatna. Qanuᅇuni tuuᅇᅇaᅇᅇalik qiniᅇtᅇlasriᅇkaᅇisiva ayaᅇuᅇaruamik?”

Jew-ᅇuruat Ayaiᅇhat Jesus-mik

²² Iᅇiᅇñiqᅇsuᅇ niᅇiqᅇpaᅇvikaᅇaᅇ Jerusalem-mi. Itᅇaᅇuttitᅇiginiᅇaa Jew-ᅇuruat agaayyuᅇvikᅇaᅇat anᅇmalᅇitᅇikᅇman taimani qaayᅇuᅇnainᅇanikᅇmagich. ²³ Jesus piᅇruksaᅇniᅇsuᅇ Jew-ᅇuruat agaayyuᅇvikᅇaᅇatni Solomon-ᅇum Quliᅇutaᅇanik tagᅇisilinᅇmi. ²⁴ Aasriiñ Jew-ᅇuruat avataanun kati'aminᅇ niᅇliutiniᅇaᅇat, “Qanutun taktigiruami naliᅇutitchaaᅇsivisiᅇuᅇ? Iᅇmutun uᅇaᅇuttitᅇigut, Ilvich Christ-ᅇuvich?” ²⁵ Jesus kiᅇuᅇai, “Uᅇaᅇtianikkaluᅇaᅇipsi, aglaan ukᅇiᅇiᅇgitchipsitᅇa. Savaat iᅇniᅇtaᅇikkagaᅇma Aapaa sanᅇiᅇqᅇtaᅇaᅇun uᅇaᅇtigigaatᅇa. ²⁶ Aglaan ukᅇiᅇiᅇgitchipsitᅇa atakkii ipnaiᅇiᅇgitchiᅇusri. ²⁷ Uvaᅇa ipnaima nipiᅇiga naalagaᅇigaᅇat, uvaᅇa iᅇsimapᅇlugich, ilinᅇisa malikᅇuᅇa. ²⁸ Iᅇnuuᅇigᅇmik isruitchuamik qaitᅇhigitka, ilinᅇich tuᅇuyumiᅇñaiᅇᅇuᅇitunniñ. Kia-unniñ ivayaᅇiᅇyumiᅇñaitᅇchai uvaᅇniñ. ²⁹ Sua Aapaa qaiᅇᅇanikkaᅇa uvaᅇnun kamanatᅇukᅇtuᅇ iluᅇaaniñ. Kia-unniñ ivayaᅇiᅇyumiᅇñaitᅇcha Aapam qaunakkutaaniñ. ³⁰ Aapagalᅇ atausriuruguk.”

³¹ Jew-ᅇuruat iyaᅇaᅇnik tigusritᅇiᅇiᅇñiqᅇsut miᅇluᅇuᅇgᅇkᅇlugu. ³² Jesus niᅇliutiniᅇai, “Sivuᅇqᅇapsitᅇi uvaᅇa savaᅇaᅇaᅇtuami iᅇnuᅇiᅇaktuᅇanik savaᅇallautanik Aapam uvaᅇnun iᅇniᅇtaᅇitᅇukᅇkanᅇiᅇnik, nalliatigun tamatkua miᅇluᅇtuᅇuᅇᅇkᅇpsitᅇa?”

³³ Jew-ᅇuruat kiuniᅇaᅇat, “Savaᅇallautatigun miᅇluᅇtuᅇuᅇᅇgitchiptiᅇiᅇñ, aglaan sagluuᅇtuᅇaᅇutiᅇaᅇlᅇapkun, takku iᅇnuᅇhiᅇaᅇuᅇaluaᅇhutin uᅇaᅇtutin ilipnik Agaayyutauniᅇᅇutin.”

³⁴ Jesus kiᅇuᅇai, “Maliᅇutaksraᅇikkapsitᅇi aglausimarᅇuᅇ, ‘Agaayyun niᅇliᅇniᅇsuᅇ, Iᅇpsi agaayyutaurusri.’ ³⁵ Kanᅇiqᅇsimagivut uᅇaᅇhich aglausimarᅇuat iᅇmutuᅇuᅇisilᅇhat taimuᅇa. Agaayyutim taiᅇiᅇai agaayyutinik taipᅇhua iᅇnuich akuᅇtuiruat uᅇaᅇiᅇᅇmiᅇnik.

³⁶ Uvaᅇali tigusriᅇiᅇpluᅇa Aapam tuyᅇikkagaᅇigaᅇaᅇa nunam iᅇnuiᅇnun, qanuᅇᅇusrimi niᅇliaviᅇi sagluᅇpluᅇa uᅇaᅇniᅇluᅇtigiᅇiᅇplugu Agaayyun niᅇliᅇama iᅇniᅇiᅇniᅇpluᅇa Agaayyutmun. ³⁷ Ukᅇiᅇiᅇnaᅇa savaᅇaᅇᅇgitchuma Aapaa savaᅇaniᅇnik, ³⁸ aglaan savaᅇiᅇniᅇuᅇᅇkᅇich, ukᅇiᅇiᅇᅇgitchaluᅇaᅇupsitᅇaunniñ, savaᅇiᅇkkatka ukᅇpiᅇiraksraᅇiᅇisri. Taatnaᅇupsiuᅇ kanᅇiqᅇsiᅇiaᅇtusri nalupᅇqᅇsrunᅇiᅇᅇusri Aapam uvaᅇmiᅇtilaanᅇanik suli

uvaŋa Aapamniitilaamnik.”³⁹ Taapkuaguuq tiguyumatqiaqsilgiññaat aglaan annalgiññaqsuq ilinisa arganjitñiñ.

⁴⁰ Jesus utilgiññaqsuq Jordan kuuk ikaaqlugu taivruma John paptaagivianun, aasrii tarani itkaqsipluni. ⁴¹ Iñugiaktuat iñuich tikiagaqsiññaat avatmun itnaqhutin, “John taimña iñiqtaqanġitchaluaqtuq quviqnaqtuanik aglaan uqauttutipayaŋa uumuuna iñukun ilumutuuruq.” ⁴² Taatnaqhutin iñugiaktuam iñuum ukpiginiġaa Jesus.

11

Lazarus-ŋum Tuquŋtha

¹ Iñuk Bethany-mi iñuuniaqtuq atiqaqtuq Lazarus-mik atniġñaliġñaqsuq. Taamna Bethany nunaqqiuraq nukaġiik Mary-mlu Martha-mlu irviak. ² Taamnaguuq Mary taimña kuviriruaq tipraġiksaumik Atanġum isigaiñun aasrii allaqluġich nutchamiñik. Taavruma anutnunġa Lazarus atniġñaliġñaqsuq. ³ Nukaġiik aġnak tuyuqagñiqsuk Jesus-mun kilgutmik itnaqlugu, “Ataniiq, ilauraannan piqpagikkan atniġñaliġqsuq.” ⁴ Jesus tusraa'ami niqliqsuq, “Taamna atniġñaq isruqanġitchuq tuquġimun. Atuummigisiruq kamagikkauġiksraŋanun Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim Iġñaŋa kamaŋaqsikkautquplugu taavrumuuna atniġñaakun.” ⁵ Jesus-ŋum piqpagigai Martha-lu aniqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶ Ilaan tusraa'amiuŋ Lazarus atniġñaġniplugu, irviŋmiñi ittuallapsaagñiqsuq malġuŋni uvlunni. ⁷ Tarakŋa malġuaqtini nipliutiniġai, “Ki, utitqillakta Judea-mun!” ⁸ Malġuaqtaiñ kiuniġaat, “Iļisautrii! Uvvaquyuuraqnaami Jew-ŋuruat iyagaŋnik miļuqtuġniaġugaatin, utiġniġalgitpiñmi taamuŋa?” ⁹ Jesus niqliqsuq, “Uvlum qaumaninġa sassaqaŋitpa qulit malġuŋnik? Iñuk uvlum qaumaninġani igliġumi putukkitchumiñaitchuq, atakkii qiñiqġu siqiñġum qaummataa marruma nunam. ¹⁰ Aglaan unnuam taqtuami igliġumi, putukkitchisiruq piilluni qaumamik.” ¹¹ Jesus taatnaqqaqluġich nipliġñaqsuq, “Iļauraaput Lazarus siñiksaqtuq, aglaan iqiiqsitchaqtuġniaġiga.” ¹² Malġuaqtaiñ kiuniġaat, “Ataniiq, siñikkumi iļuaqsiñiaqtuq.” ¹³ Aglaan Jesus piñiqsuq Lazarus tuquniplugu. Taapku isrumaniqsut uqagaŋrukniġuġu siñiksapiaqtuamik. ¹⁴ Jesus nipliutiniġai nalupqinaiqġu, “Lazarus tuquruq. ¹⁵ Aglaan piqutigiplusri, quyaruŋa taamani inġiļapkun, ukpiqsrisiñiqplusri pitlulugu. Utlaglakput!” ¹⁶ Thomas, taiyuutilik Malġimik, nipliġñaqsuq malġuaqtaumatmiñun, “Ki! Iļisautrii, piqasriġlakput! Uvagullu tuquqatigiymigikput!”

Jesus Anitqigviuruq Suli Iñuulhupluni

¹⁷ Jesus tikitñami, iļitchuġiniġaa Lazarus iļuviqtaunġaniksimaŋlugu sisamani uvluni. ¹⁸ Bethany-guuq unasriguni inġiññaqsuq Jerusalem-miñ. Sivisutilaaqagñiqsuq malġuktun mile-laksrayunnatun. ¹⁹ Aasriiñ Jew-ŋuruat iñugiaktuat agġiġñaqsut, Martha-lu Mary-lu qiñiġiaqluġik araaqtuġiaqluġik aninġauranġnik tuquļhagun. ²⁰ Martha-m tusraa'amiuŋ Jesus agġiaqsiplugu anipluni paaġniġaa. Aglaan Mary aimmiñiqsuq. ²¹ Martha-m Jesus nipliutigaa, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aninġauraġa tuqunayaitchuq. ²² Aglaan iļisimagiga, pakmaunniiñ Agaayyutim qaitchitlagaatin, qanusripayaamik inġiġuvich inġimiñiñ.” ²³ Jesus-ŋum nipliutigaa, “Aninġauran anipchakkaugisiruq.” ²⁴ Martha-m nipliutigaa, “Kaŋiqsimagiga Ilaan anipchakkaugisiļha aqulligmi uvlumi.” ²⁵ Jesus-ŋum nipliutigaa, “Uvaŋa anitqigviuruŋa suli iñuulhupluŋa. Kisupayaaq tunŋapluni ukpiqsriuruq uvamnik iñuugisiruq tuqunagaluaqtuqunniñ. ²⁶ Suli kisupayaaq iñuuruq ukpiqsripluni uvamnik tuquyumiñaiŋiaqtuq. Taamna ukpigiviuŋ?” ²⁷ Martha-m kiugaa, “Aa! Ataniiq! Ukpigiġiga Christ-ŋuļhiñ, Agaayyutim Iġniġiġiplutin, agġiqsuksrautauruq nunamun.”

Jesus Qulviruq

²⁸ Martha taatnaqqaqhuni utiġniqsuq, aasrii Mary aniqatni tuqluġuġu nalunaitchipluni, “Iļisautri agġiġñaqsuq, amma utlaqugaatin.” ²⁹ Mary-m tusraa'amiuŋ iġñiqsruqhuni paagiġniġaa. ³⁰ Jesus-suli tikiñġaniksimaŋitluni nunaqqimun aglaan

12

Jesus Tipragiksakkauruq Bethany-mi

¹ Itchaksrat uvlut sivuatni nigiqpagvikaam taggisiqaqtuam Apqusraaqtitauligmik Jesus utlautiniqsuq Bethany-mun, Lazarus iñuuniaġvianun, taimña Jesus-ñum anipchakkaña tuquġmiñ. ² Nullautchiuġutiniġaat Jesus tarani. Martha-m savautigai Lazarus aqup-piqataupkaqluġu Jesus-mi nigġiviniñ. ³ Aasriiñ Mary-m tigusripluni akisullapiaqtuamik tipragiksautmik kuvviqiniġai Jesus-ñum isigai, aasrii nutchamiñnik allaqluġich. Naimas-ruġnaqtuam tipragiksautim immiġniġaa iluqaan tupiq. ⁴ Jesus maliguaqtaiñ ilaġat, Judas Iscariot, taimña tunisirauksraq Jesus-mik, nipliġniqsuq, ⁵ “Suvaata tipragiksaun tunikkaunġitpa piñasrunun kavluutinun maniññun, qaisauluniasriiñ inuqsraqtuanun?” ⁶ Taatnaġniqsuq pigaqatlukikuunġilaq inuqsraqtuanik, aglaan ilaa tigliktuqtaupluni; maniqagviat akiyaġikkani piksraqtuġvigiraqniġaa. ⁷ Jesus nipliqsuq, “Iłaksianagu aġnaq! Ilaan pigiliuñ ilakuni taivrumuñu uvluanun iluviqtuaviksraġma. ⁸ Ilipsi ataramik piqagñiaqtusri inuqsraqtuanik iñuñnik, aglaan nayuutiuyumiñaitchuñu ataramik.”

Sivunniugun Tuqutchukluġu Lazarus

⁹ Iñugiaktuarguuq Jew-ñuruat tusraaniġaat Jesus ilha Bethany-mi aasriiñ taamuñaqhutiñ, pisigisruñaqnagu Jesus kisan aglaan Lazarus qiñiġiaġukluġu, Jesus-ñum anipkakkaña tuquġmiñ. ¹⁰ Taatnaqluġu qaukliñich agaayuliqsit sivunniuqmiñiqsut tuqqutchukluġuuptuuq Lazarus; ¹¹ atakkii ilaa piqutigipluġu Jew-ñuruat iñugiaktuat unitkaqsiñiġaich qaukliisij ukpiġiaġutrituñ Jesus-mik.

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

¹² Uvlutqikman, iñugiakpauraqtuut utlautiruut nigiqpagvikaamun taggisiqaqtuag Apqus-raaqtitauligmik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun agġiaqsipluġu. ¹³ Ilinich Palm napaqtunitniñ akiguksraqhutiñ paagaqsiñiġaat nipliaplutiñ, “Hosanna. [Nanġaġlakput Agaayyun!]

Uvvatuq Agaayyutim piñutiqaġliuñ tikitchuaq piqusriqhuni Ataniġmik, *Psalm 118:25, 26*
Agaayyutim piñutiqaġliuñ Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴ Jesus paqitluni natmaksigvinmik natmaksiaġniqsuq uqalħich aglausimaruatun, itna,

¹⁵ “Israel iñugikkañasri, Iqsiñasri!

Umialigikkapsi agġiqigaasri,

natmaksigvium nuġġaņani usriaqsiqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶ Tarani maliguaqtaiñ kañiqsiñiġniġaat taamna; aglaan Jesus anitqianikman pak-muñaanikhuni, ilinisa itqagñiġaat aglausimaruam uqalħum taatnaqsimalħa, sulitqagmiġaat iñuich immiutilħat taivrumuñu uqauttutmun. ¹⁷ Iñugiaktuarguuq nayuutiruut Jesus-mi Lazarus-mik iluviġmiñ tuquġmiñ anitqiksitman, tusraayugaaqtirrutiginiġaat tamanna atuumaaniktuag. ¹⁸ Taatnaqhutiñ iñugiaktuat Jesus paġniġaat, atakkii tusraañanikhutiñ ilaa savaktilaañanik taavrumiñu quviqnaqtuamik. ¹⁹ Pharisee-ñuruatguuq avatmun uqaaqsiñiqsut, “Uvagut piġunġillapiagaqsirugut! Takkua, iñupayaat iluqatin maliutigaat!”

Jew-ñunġitchuat Ilañisa Uqaqatiqaġuħat Jesus-mik

²⁰ Ilañitguuq Jew-ñunġitchuat akunġuruat tamatkunani Jerusalem-muktuani kamak-srityaqhutiñ Agaayyutmik nigiqpagvikaami. ²¹ Tikiñniqsut Philip-mun Bethsaida-ġmiumun Galilee-mi, uqaqhutiñ, “Añuun! Uqaqatigillagukkaluagikput Jesus.” ²² Philip-ñum uqautityaġniġaa Andrew, malġuuplutikaasrii uqautityaġniġaa Jesus. ²³ Jesus ki-unigik, “Tuqqutauviksraġa tikiumaruq, sivuniqaqtuag Iñuum Iġniñan atqunaq kam-agikkaukksrañanun. ²⁴ Uvañu ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, mukkaaksram nautchi-aksraña suunġitchuq kisanik kataktitau'ami nunamun tuqupluni. Taatnaipluġu tuquanikami tikiutrirraqtuq iñuġiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵ Kisupayaam iñuulħi

piqpagigumiun tammaigisigaa. Aglaan kisupayaam iñuulli piqpagingitchumiun nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuḡa. ²⁶ Kisupayaam savautisrukkumiña malihtaksraḡigaḡa, aasrii sumiitichuma tarani savaktiga inniaqmiuq. Kiapayaaq savautikpana Aapam kamaḡatitkisigaa.

Jesus-ḡum Uqautiqalḡa Tuqqutauliksraḡmigun

²⁷ “Pakma uummatiga iḡuilliḡniqsuq. Qanuq nipliḡisivik? Nipliḡayaqpik itna, ‘Aapaḡ! Tikiumapkaḡnagu taamna nagliksaaqsiuḡiq uvaḡnun?’ Taatnaḡniḡitchuḡa, takku taamna piqutigiplugu agḡiḡsaunuruḡa apqusraḡiaḡlugu taamna nagliksaaqsiuḡiq. ²⁸ Aapaḡ! Kamaḡatirruḡ atqiḡ!” Taatnaḡman nipi niqliqsuq ḡilaḡmiḡ, “Uvaḡa kamaḡatinnḡanikkiga, suli kamaḡatitḡikkisiplugu.” ²⁹ Iḡugiaktuam iḡuum ḡichaḡtuam tarani nipi tusraaniḡaa aasrii niqliḡhutiḡ, “Katlularuḡ!” Atlatliguuq niqliḡsut, “Israḡulḡum uḡaḡatigigaa ilaa.” ³⁰ Aglaan Jesus-ḡum nipliutinigai, “Uvaḡa piqutigiluḡa taamna nipi tusraḡniḡitchuḡ, aglaan ilipsi. ³¹ Pakma tikiumaruḡ nunam iḡuiḡ atanniusriaḡaliksraḡat. Tuunḡaq, nunam marruma aḡalataa akiilirauniaḡtuq. ³² Aasrii kivikkauguma marrumakḡa nunamiḡ nuḡitkisigitka iluḡaisa iḡuich uvaḡnun.” ³³ Taatnaḡamiguuq uḡautiginigaa qanuq tuqqutauluni nagliksaaḡksrani. ³⁴ Iḡugiaktuat iḡuich kiuniḡaat, “Maliḡutaksraḡikkapta uḡausrimagaatigut, Christ iḡuugisiḡniḡlugu taimuḡa. Qanuḡhutinmi uḡaḡpich, Iḡuum Iḡḡiḡa kivikkaugisiḡniḡlugu? Kisuuva una Iḡuum Iḡḡiḡa?” ³⁵ Jesus kiugai, “Qauma ittualullakkisiruḡ akunnapsitiḡi. Qauma pigiḡḡaan iḡuuniaḡitchi taaḡsisikkaunḡitchumuusriḡi. Uvvatakku iḡuum taaḡtuakun iḡuuniaḡami, ilisimatlaitchaa napmun sivuniḡaḡtilaani. ³⁶ Qaummatiqanḡapsi ukpiksrisitchi qaumamik, aasriiḡi iḡugiliutiyumagaasri qaumam.”

Ukpiqsriḡiḡhat Jew-ḡuruat

Jesus taatnaḡqaḡhuni aullaḡniqsuq tamatkunakḡa iriḡhuni ilinḡitiḡiḡ. ³⁷ Jesus iḡiḡtaḡaḡaluaḡtitlugu quviḡnaḡtuanik savaanik sivuḡaatni ukpiḡiḡiḡiḡiḡaat. ³⁸ Taavrumuuna sivuniksriḡirim Isaiah-m uḡauttutaa tanḡisitauniqsuq itnaḡsimaḡa, “Ataniiḡ! Kisut ukpiqsrivat uḡauttutigikkaptiknik?

Kisumun Atanḡuruam saḡḡiḡi urriḡsuḡpaunḡ?” *Isaiah 53:1*

³⁹ Taatnaḡhutiḡ tamatkua ukpiḡḡutaiḡiḡisut, takku Isaiah-suli itnaḡhuni,

⁴⁰ “Aḡaayyutim ayaupkaḡai, isrummatinḡich muliktugai, ilitchuḡsritḡaiḡlughich ḡiḡikkamiknik suli isrummatinḡich kaḡiḡsiyumiḡaiḡlughich, aasriiḡ saatkumiḡaiḡlughich uvamnun mamititḡulutinḡ.” *Isaiah 6:10*

⁴¹ Isaiah-m taatna nipliutinigaa takku ilaan ḡiḡiḡlugu Jesus-ḡum kamaḡaḡa.

⁴² Iḡugiaktuat Jew-ḡuruat sivulliuḡtit ukpiḡsriḡaluaḡmiḡisut Jesus-mik, aglaan sivuḡaḡiplughich Pharisee-ḡuruat anitḡunḡitḡutinḡ Jew-ḡuruat katraḡvatiḡiḡ. Taatnaḡhutiḡ uḡautiginḡiḡiḡaat sagviḡlugu ukpiḡsriḡiḡtinḡ Jesus-mik. ⁴³ Ilinḡisa piḡpagitlukḡugu iḡuḡitchiuḡiḡ iḡunḡiḡiḡ uumakḡa iḡuḡitchiuḡiksraḡmikniḡiḡ Aḡaayyutmiḡiḡ.

Atanniusriaḡaliksraḡ Jesus-ḡum Uḡalḡagun

⁴⁴ Jesus nipliutinigai nipitusriḡluni, “Kisupayaaq uvamnik ukpiḡsriyumi ukpiḡsriḡhiḡniḡitchuḡ uvamnun, aglaan ukpiḡigisipmigaa tuyuḡiriga. ⁴⁵ Kisupayaam ḡiḡiḡsimaḡuam uvamnik ḡiḡiḡsimaḡmigaa ilaa tuyuḡiriga. ⁴⁶ Uvaḡa nunamun qaumatun ilipluḡa agḡiḡsaunuruḡa, kisupayaaq uvamnik ukpiḡsriḡpan, irviḡaḡumiḡaiḡlugu taaḡtuamik. ⁴⁷ Kia ivruma tusraḡaluaḡlughich uḡauttutitka tupiginḡitpagich atanniḡumiḡaitchiga. Atakkii agḡiḡitchuḡa atanniḡsuiḡyaḡluḡa nunam iḡuiḡiḡ aglaan anniḡsuḡiaḡlughich. ⁴⁸ Kisupayaam ayagluḡa, uḡauttutiga akuḡtunḡitchumiḡunḡ, atanniḡsimaḡtiḡaḡtuḡ. Uḡalḡum uḡautigianikkagḡa atanniḡisigaa aḡulligmi uvlumi.

⁴⁹ Takku uḡanḡitchuḡa uvapkuḡiḡaḡ, aglaan Aapam tuyuḡirima tillisiḡaḡaḡaḡa sumik

uqagiraksramnik. ⁵⁰ Uvaᅇa ilisimagiga ilaan tillisigikkaᅇa isruitchuamik iᅇuulhuruq. Tamanna uqauttutigikkaᅇa Aapam uqautigaaᅇa uqagitquplugu.”

13

Jesus-ᅇum Iᅇᅇuilla Maliguaqtimi Isiganitnik

¹ Aasriiᅇ siuuuraᅇani nigiqpagvikaam taggisiqaqtuam Apqusraaqtitauiᅇmik, Jesus ilisimaniqsuq aullaᅇviksrani tikisilaanjanik nunamiᅇ marrumakᅇa Aapamun. Ilaan pigikkani piqpagiraᅇiplugich marrumani nunami ittuat piqpaginiᅇai isruanunaglaan. ² Jesus-lu maliguaqtiniᅇlu nullautchigᅇniqsut. Tuunᅇaum isrummianiᅇniᅇaa Judas Iscariot, Simon iᅇniᅇigikkaᅇa, tunitquplugu Jesus. ³ Jesus-ᅇum ilisimaniᅇaa Aapam aatchuutigitilaaᅇa iluqaan saᅇᅇi iᅇmiᅇun. Ilisimapmigaa agqiᅇsilaani Agaayyutmiᅇ suli aullaᅇniaqtilaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriiᅇ Jesus makinniᅇqsuq nigᅇviniᅇniᅇ, aasriiᅇ qalliich atnuᅇaani piiᅇᅇugich, ivgutmik tapsiᅇᅇuni. ⁵ Aasriiᅇ kuviriᅇᅇuni imiᅇmik iᅇᅇuᅇviuramun, iᅇᅇuᅇsiᅇᅇugich maliguaqtigikkaᅇmi isiganich, aasriiᅇ allaqtiᅇᅇugich ivgutmik tapsigikkaᅇmiᅇnik. ⁶ Simon Peter-m tikitmani nipliutiniᅇaa Jesus, “Ataniiᅇ! Ilvich iᅇᅇuᅇniaqpiᅇgich isigatka?” ⁷ Jesus-ᅇum kiugaa, “Pakma nalugiᅇ savaaᅇikkaᅇa, aglaan aquvatigun ilitchuᅇigisigiᅇ.” ⁸ Peter-m nipliutilgiᅇniᅇaa, “Qakugununniᅇ isigatka iᅇᅇuᅇumiᅇaipiᅇgitiᅇ.” Jesus-ᅇum kiuniᅇaa, “Iᅇᅇuᅇᅇitchupkich isigaktin piqatauyumiᅇaitchutin uvaᅇni.” ⁹ Simon Peter-m kiulgiᅇniᅇaa, “Ataniiᅇ! Isigalᅇiᅇaᅇingisatka aglaan argatkalu niaquᅇalu.” ¹⁰ Jesus-ᅇum kiuniᅇaa, “Kisupayaaᅇ iᅇᅇuaniksamaruaᅇ salumallapiaqhuni iᅇᅇutqiᅇsksraunᅇitchuᅇ avataagun isigaiᅇ. Iluᅇasri salummaᅇsamarusri aglaan taamna atausriᅇ.” ¹¹ Jesus ilisimaniᅇaa kisumun tuniᅇiaqtilaani; taatnaqhuni nipliutiginiᅇaa, “Iluᅇasri salummaᅇsamarusri, aglaan atausriᅇ.”

¹² Ilaan isiganich iᅇᅇuanikamigich atitqianikᅇugich atnuᅇaaniᅇlu utiᅇniqsuq inimiᅇun nigᅇviniᅇun. Aasriiᅇ apiᅇsrugᅇniᅇai, “Kaniqsivisi sutilaamnik ilipsitiᅇun? ¹³ Taiyuᅇipsitiᅇa Ilisautrimik suli Ataniᅇmik, aasriiᅇ nalaunᅇapluni taatnaᅇiqsi, atakkii taavrumiᅇauruᅇa. ¹⁴ Uvaᅇaasrii, ilipsi Atannapsi suli Ilisautriᅇsi, isigasri iᅇᅇuᅇitka. Ilipsipsuuᅇ iᅇᅇuutiruksraurusri isigapsitiᅇnik avatmun. ¹⁵ Qaitchigipsi urrautiksrapitiᅇnik, ilipsipsuuᅇ iᅇniᅇtaqaqplusri iᅇniᅇsiᅇᅇaptun ilipsitiᅇun. ¹⁶ Iᅇumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaaᅇruk kamanatluktuanᅇunᅇitchuᅇ ataniᅇmiᅇniᅇ, unniᅇniᅇ uᅇqiraᅇti kamanatlunᅇitchuᅇ taavrumakᅇa tuyuᅇirimiᅇniᅇ. ¹⁷ Ilisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniᅇaqtusri atuᅇupsigik. ¹⁸ Taamna nipliutiginiᅇchiga iluᅇapsigun. Ilisimaniᅇitka taapkua piksraᅇtaaᅇikkatka, aglaantuᅇuᅇ uᅇaqiᅇ aglausamaruaᅇ immiᅇsksrauruᅇ itna, ‘Iᅇuk nigiqatiga niᅇimik akilliᅇuᅇtuᅇuᅇ uvamni.’ ¹⁹ Kilikkipsi taavrumiᅇa pakma atuumakᅇsraᅇan sivuani aasriiᅇ taamna qakugu atuummikpan ukpiᅇitquplugu ilaanᅇtilaamnik. ²⁰ Iᅇumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, iᅇupayaam akuᅇtuᅇumiᅇun kiᅇapayaaᅇ tuyuᅇikkaᅇa akuᅇtuᅇqmiraᅇigaᅇaᅇaptuuᅇ. Suli akuᅇtuᅇipayaaᅇtuat uvamnik akuᅇtuᅇqmiraᅇigaᅇat tuyuᅇiriga.”

Jesus Sivuniksriᅇuruᅇ Tunikkauᅇksraᅇmiᅇnik

²¹ Taatnaᅇqaaᅇᅇugich Jesus iᅇuilliuliᅇniᅇqsuᅇ irrutchiᅇmiᅇniᅇ aasrii nipliutiᅇᅇugich, “Iᅇumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, ilapsi tuniᅇiaᅇaᅇa.” ²² Maliguaqtit qiniᅇgutiaᅇsiᅇniᅇqsut avatmun, kaniqsiᅇniᅇillapiaᅇᅇugu. ²³ Maliguaqtit ilaᅇat, taimᅇa Jesus piqpagikkaᅇa, aquppiᅇniᅇqsuᅇ tugliuᅇᅇuni Jesus-mun. ²⁴ Simon Peter-m urriᅇaniᅇaa itnaqhuni, “Apiᅇsrugᅇᅇ kisumik uqautiqaᅇtilaᅇa.” ²⁵ Taamna maliguaᅇti qalliᅇaaqhuni Jesus-mun apiᅇsrugᅇniᅇqsuᅇ, “Kisuuva, Ataniiᅇ?” ²⁶ Jesus kiugaa, “Ilaanuruᅇ qaitchikkaᅇa uumiᅇa qaqᅇiaviᅇauramik misruᅇqaaᅇᅇugu imiᅇqamun.” Tarakᅇa tigusiᅇᅇuni qaqᅇiaviᅇniᅇmik misruᅇqaaᅇᅇugu qaiᅇniᅇaa Judas-mun, iᅇniᅇanun Simon Iscariot. ²⁷ Judas tiguluᅇqaaᅇaa qaqᅇiaᅇ Tuunᅇaum isigniᅇaa. Tarani Jesus-ᅇum nipliutigaa, “Savaaᅇisrukkan piᅇun qilamik!” ²⁸ Nalliataunniᅇniᅇ niginiᅇaᅇatauruat kaniqsiᅇniᅇniᅇgaᅇat qanuutautilaanjanik

Jesus-mun nipliutilha. ²⁹ Ilañich maliguaqtit isrumaniqsut, Judas aňalatigipmagu maniqagvinat, Jesus-mun tauqsigiaquniplugu inugikkaǵmiknik niǵiqpagvikaami, unniñ qaitchityaquplugu sumik inuqsraqtuanun. ³⁰ Judas akuqtuanikamiuñ qaqqiaviñauraq, tarvauvaa aniñiqsuq. Tarra unnuañuruq.

Nutauruaq Tilliñ

³¹ Judas anianikman Jesus nipliqsuq, “Pakma Iñuum Igñiña kamañaqsiqkakkauruq. Suli Agaayyun kamañaqsiqkakkauruq Ilaagun. ³² Aasrii Agaayyun kamañaqsiqkakkauruq Ilaagun, Agaayyutimtuuq inmiñik sagvigisigaa kamañautaa Igñiñan Iñuum, Ilaan kamañausriǵlugu tarvauvaa. ³³ Iilgauramaan! Uvaña nayuutiqqakku-miñaiqsuñ. Pakañaqsigisigaluagipsitña, aglaan Jew-ñuruat uqautipmatun nipliutigipsi pakma, ‘Aullalguitchusri aullaǵviginiakkamnun.’ ³⁴ Nutaamik tillitmik qaitchigipsi, Avatmun piqqakutiyumuusri! Atriǵlugu piqqaksriǵa ilipsitñik, taatnatuntuuq piqqagiikkumuusri. ³⁵ Avatmun piqqakutigupsi, iñupayaat ilitchuǵigisigaat uvamni maliguaqtauhiqsi.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Peter-m Piilaatiksrañanik

³⁶ Simon Peter-m apiqsruǵniǵaa, “Ataniiq! Napmuñniaqpich?” Jesus-ñum kiuniǵaa, “Pakma malilguitchiñ aullaǵviginiakkaǵa, aglaan aquvatigun malikkisigikma.” ³⁷ Peter-m apiginiǵaa, “Ataniiq! Suvaata malilguitpigiñ pakma? Uvaña tuqułhiñaǵuqtuñ pisigilutin.” ³⁸ Jesus-ñum kiugaa, “Itqanaipiaqpich tuqqtusukluñ? Iłumutuuruamik nipliutigikpiñ, aqargiqpak qalǵuñaiññaan piilaǵutigigisigikma piñasruniaglaan.”

14

Jesus-ñum Apqutaułha Aapamun

¹ Jesus-ñum nipliutigai, “Iluilliuqtitnagich uummatrisi. Ukpisrimeaǵitchi Agaayyutmun, uvamnun ukpiqsriłusripsuuq! ² Aapaa kiñungani iniksrat iñugiaktuat ittut. Itqanaiyautityaǵniǵipsi iniksrapstñik. Taatna uqautinayaitchipsi, taatniingitpan. ³ Aasrii aullaǵuma itqanaiyaǵiǵlugu iniksraqsi aggitqikkisiruñ, aasrii uvañnun inmagusri nayuutitlasriłusri nani itchuma. ⁴ Aasrii ilitchuǵianikkiksi qanuq tikiññiahiksraqsi taivrumuñ aullaǵniǵvigikkamnun.” ⁵ Thomas-ñum nipliutigaa, “Ataniiq! Iłisimangitchikput napmuñniaqtilaan. Qanuǵlugu taivrumuñǵniakhum apqutaa ilisimagisivisigu?” ⁶ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña apqutauruñ, ilumutuupluñ, suli iñuulhupluñ. Kiñaunniñ Aapaanukkumiñaitchuq kisanik uvapkun. ⁷ Pakma ilitchuǵi'apsitña ilitchuǵipmigiksipsuuq Aapaga. Aasriiñ uvakñaniñaglaan ilisimagiksi suli qiñiqsimaplugu.”

⁸ Philip-ñum nipliutiniǵaa, “Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna inuǵikkatuǵigikput.” ⁹ Jesus-ñum kiugaa, “Takiruami nayuuti'ama ilipsitñi naagasuli ilitchuǵingitpiña, Philip? Kisupayaam qiñiqsimaruam uvañnik qiñianiksimagaa Aapa. Suvaatami nipliqpich Aapamik urriqsuutitquplusri? ¹⁰ Philip! Ukpigingitpiuñ uvaña Aapami nayuutitilaǵa suli Aapa uvañni itilaañ? Tamatkua uqallich uqautigianikkatka ilipsitñun uvamniqnisaungitchut. Aapauruam nayuutiruam uvañni iñiqtaǵigai savaani. ¹¹ Ukpigisritña uqaqama Aapami itilaamnik suli Aapa uvañni itilaañanik! Naagaunniñ ukpigisritña savaapkun. ¹² Iłumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaaq ukpiqsriřuaq uvapkun savañniaqmiuq savaǵikkamnuk, piñiaqtuqunniñ kamañatluqtuanik savaanik tamatkunakña, atakkii aullaaqsiřuñ Aapaanun. ¹³ Aasrii iñiqsisigisigipsi qanusripayaamik inigupsi attapkun piqutigilugu Aapauruam kamañatitaułiksrañagun uvapkun Igñiǵuruakun. ¹⁴ Sukupayaaq inigupsitña atigikkapkun, iñiqtaǵigisigiga.

Akiqsruun Ipqitchuam Irrutchim Qaisaułiksrañanun

15 “Piqqagigupsitña tupigigisigisri tillisitka. 16 Aasrii inigisigiga Aapa qaitchitqulusri atlamik ikayuqtiksramik nayuqtiksrapstñik qañavak taimuḡa. 17 Taamna Irrusrigigaa ilumutuulhum. Nunam iñuiñ akuqtulguitchaat qañingitlugu unniñ kanjicsimaitlugu. Aglaan ilisimagiksi, takku iñuugatauruq piqatigiplusri suli ilipsitñiinnaqtuq.

18 “Unitchumiñaitchipsi kisinḡuḡusri. Utigilhitchuḡa ilipsitñun. 19 Sivikisuurami nunam iñuiñ qañitqikkumiñaiḡisaatḡa aglaan ilipsi qañigisigipsitña, takku iñuulhapkun ilipsipsuuq iñuugisirusri. 20 Taimña uvluq tikitpan ilitchuḡigisigiksi Aapamni itilaḡa suli ilipsi uvamni, aasriipsuuq uvaḡa ilipsitñi. 21 Kisupayaaq piqaqtuaq tillisimnik tupigiplugillu ilaanuruq piqpaksrirauruq uvamnik. Aapaa piqqagigisigaa piqpaksriruq uvamnik. Uvaḡaptuuq piqqagigisigiga ilisimapkaḡluḡa ilaanun.” 22 Judas-ḡum (Iscariot-ḡungitchuam) nipliutinigaa, “Ataniiq! Qanuḡutin ilisimapkaḡisivich uvaptiknun ilisimapkasruḡaḡnak nunam iñuiñun?” 23 Jesus-ḡum kiugaa, “Kisupayaam piqpaksriruam uvamnik tupigigisigai uqaḡatka. Aapaa piqqagigisigaa suli Aapagalutikitkisigikpuk iñuuniaḡasriḡlugu. 24 Kisupayaam piqpaksriḡitchuam uvamnik tupigitlaitchai uqaḡatka. Uqaḡhich tusraakkasri uqaḡingitchitka, aglaan agḡiaḡaqtuq Aapamiñ tuyuḡirimniñ.

25 “Tamatkuniḡa uqautigipsi nayuutiḡaḡmasuli ilipsitñi. 26 Ikayuqtim Ipqitchuam Irrutchim Aapauruam tuyuḡiraksraḡan attapkun ilisautigisigaasri supayaamik itqaqtiḡaḡlugillu iluḡaisa uqauttutitka ilipsitñun. 27 Qiñuiññamik unirvigigipsi. Tutqiutimnik tutqiutiḡaḡqitchi. Nunam iñuiñ qañuiññaaḡumiñaitchut qañuiññaaḡqitirrutiptun. Ihuilliuqtitnagich uummatisri! Iqsisuḡaḡasri! 28 Tusraagipsitña nipliqama aullaḡniḡnipluḡa, aglaan agḡitqinñiḡnipluḡa ilipsitñun. Piqqagipiḡniḡupsitña quviasrugayaḡaluḡtusri aullaḡniḡhapkun Aapamun, atakkii Ilaa kamanatluktuq uvamniñ. 29 Tamarrumiḡa pakma kilianikkipsi atuummigaluḡaḡnagu ukpiḡsritquplusri atuummiluni pikpan. 30 Tarakḡaaglaan uqaḡtuḡatigilḡiḡniḡipsi, takku nunam marruma aḡalataa, Tuunḡaḡ, agḡiaḡsiruq. Ilaa piitchaluḡtuq saḡḡimik akiililuḡa, 31 aglaan nunam iñuiñ ilitchuḡiraksraḡigaa piqpaksriḡiḡa Aapamik. Taatnaḡlugu tupigiraḡigiga Aapam tillisipayaḡa. Makillusri, uvakḡa aullakta!”

15

Jesus Napaaqtupiatun Ittuq

1 “Uvaḡa atriḡaqtuḡa napaaqtupiamik aasrii Aapaga nautchirriḡiraupluni. 2 Ilaan piḡaḡigaa akiḡupayaaq uvamniittuaq asrirriḡaḡanḡitman, suli naggiḡsaḡlugu akiḡupayaaq asrirriḡaḡaktuḡaḡ asrirripsaaḡuplugu. 3 Ilipsi salummakkaḡaniktusri uqaḡikun uqautigianikkapkun ilipsitñun. 4 Piḡatautuiḡaḡitchi uvamni suli uvaḡaptuuq ilipsitñi. Uvamni nayuutingisuaḡuḡupsi asrirriaḡaḡumiñaitchusri, atriluḡu akiḡuq inḡigun asrirritlaitchuaq kisanik napaaqtumi itnami. 5 Uvaḡa atriḡaqtuḡa napaaqtumik, ilipsiasriñ akiḡqutun. Kisupayaaq nayuutiruḡaḡ uvaḡni suli uvaḡa ilaani, atqunaḡ asrirriaḡaḡisiruq, takku sumik iñiqsiyumiñaiḡiaḡtusri piilluḡa uvaḡa. 6 Kiñapayaaq nayuutingitchuaq uvamni ittuq akiḡqutun igitaupluni tuqulliruatuḡ. Taatnatchich akiḡqut katitlugich ikniḡmun igittaḡaḡaich iḡipkaḡviksraḡatnun. 7 Ilipsi uvamni nayuutigupsi suli uqaḡiḡkatka ilipsitñi, aasriḡi qanutchimik pigiyumakkapsitñik inḡisruḡupsi qaisauniaḡtuq ilipsitñun. 8 Aapaa kamanautaa qañiḡnaḡtaugisiruq tumigilugu atqunaḡ savaaḡqallautaiḡsi. Taatnatun ukpiḡnaḡsigiksi maliḡuaḡtigitilaḡsi uvamnun. 9 Piqqagikkaḡigipsi atripluḡu Aapaa piqpaksriḡha uvamnik. Nayuutititchi piqpakkutimni. 10 Tillisitka tupigigupsigik piqpakkutimni itkisirusri, atriluguptuuq uvaḡa Aapaa tillisaiñik tupiksripluḡa itmatun piqpakkutaani. 11 Tamatkuniḡa uqautigipsi quvianaḡikkaḡa ilipsitñiitquplugu, suli quvianaḡaḡuplusri naamaruamik.

12 “Unauvva tillisiga, piqpakkutiyumuusri avatmun atriluḡu piqpaksriḡiḡa ilipsitñik. 13 Kiñauñniñ kamanatluktuamik piqpakkutaitchuq uumakḡa iñuum qaitchihaniñ iñuukḡmiñik piqutigiplugich ilauraani. 14 Ilipsi uvaḡni ilauraḡurusri tillisitka atugupsigik.

¹⁵ Savaktaagrunik taiyutqikkumiñaitchipsi, takku savaktaagruum ilisimatlaitchaa atanigmi suraǵaǵha. Aglaan ilauraanik taiyuutiqaǵisigipsi, takku supayaamik Aapamniñ tusraakkannik ilitchuǵipkaǵipsi. ¹⁶ Ilipsi piksraqtaagینگitchipsitña, aglaan piksraqtaagigipsi suli nalunaigusri asrirriaqaquplusri iñugiaglugu suli asrirrituiñagusri itquplusri. Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik inǵupsuñ attapkun. ¹⁷ Taatnaqhusri taatnailiǵu tiligipsi piqpakutitquplusri avatmun.

Nunam Iñuiñ Uumiksriǵhat Maliguaqtinik

¹⁸ “Nunam iñuiñ uumigikpasri itqaǵiraksraqigiksi uumigikkauǵigaptuuq sivupsitñi. ¹⁹ Ilipsi pigipkaǵupsi nunam iñuiñun, piqpaginayagaasri pimiktitun ililusri. Aglaan piksraqtaagigipsi marrumakña nunakualigmiñ pigingiqsitlusri tamarrumuña; taatnaqhuni nunam iñuiñ uumigigaasri. ²⁰ Itqaǵiyumagiksi uqalǵich uqautigikkatka ilipsitñun, ‘Savaktaagruk kamanatluktuanǵitchuq atanigmiñiñ.’ Ilinisa piyuakkaǵigaatña, tarrali piyuagisigaasripsuuq. Tupigigaich uqauttititka, tarrali tupigigisigaasripsuuq. ²¹ Aglaan ilinisa taatna irrutigisigaasri piqutigilugu pigipkaǵisi uvañnun, ilisimangitlugu tuyuǵiriga. ²² Agginiǵitchuma suli uqautingitchupkich patchisaikkaunayaqtut. Aglaan pakma pisanǵitchuuǵutiksraitcut killuqsautmiktigun. ²³ Kisupayaam uumigi’amiña Aapagaptuuq uumigipmiraǵigaa. ²⁴ Savaaqasimaitchuma akunǵatni iñuum iñiqtaǵingaqsimaisañanik patchisaikkaunayaqtut, aglaan qinianikkaluaǵlugu iñiqtaǵa uumigituiñagaatña suli Aapaga. ²⁵ Taamna taatniittuksrauruq taniquplugu taimña uqautauruaq aglaksimakkaña maligutaksriusrainitñi, ‘Uumigigaatña patchisailaakun.’ ²⁶ “Aglaan ikayuqti aggiqpan, tuyuǵiniakkaǵma Aapamiñ, Irrusria ilumutuulhum Aapamiqnisauruaq, ilaa uqautiniaqtuq uvapkun. ²⁷ Uqagigisigipsitñapsuuq takku iqataurusri uvamni aullaǵniilhaniiñ.

16

¹ “Uqautigipsi tamatkuniña ukpiqqutaiqungitlusri. ² Iñuich anitqataǵisigaasriunniñ ilinisa katraǵvinmikniñ. Aa, piviksraq tikitchumaaqtuq kia iñuum tuqqutchumisi savautriñasrukniagisiruq Agaayyutmik. ³ Taatnaililugu irrutigisigaasri ilitchuqsrimaiǵigmikkun Aapamik unniñ uvañnik. ⁴ Aglaan uqautigipsi tamatkuniña itqaǵitquplugich uqauttititka ilipsitñun taimanigu irrutiaqsikpasri taatnaililugu. Uqautingitchaluaǵipsi tamatkuniña maliguaqsiutiqqaaqapsi takku nayuqtuiñaqhusri.

Ipqitchuam Irrutchim Savaaña

⁵ “Aglaan pakma utigniaqama ilaanun tuyuǵirimnun nallipsi apiqsruqtangitmigaatña napmuaqsisilaapkun, ‘Napmuñniaqpich?’ ⁶ Aasriiñ pakma kilikapsi aliatchaktusri. ⁷ Aglaan ilumutuuruamik nipliutigipsi, iuatlukkisiruq aullahiksraǵa. Uvvatakkun aullanǵitchuma ikayuqtiksrapsi utlanǵianǵitchaasri. Aglaan aullaǵuma tuyuǵigisigiga ilipsitñun. ⁸ Aasrii aggigumi ilitchuǵipkaaqsisigai iñui nunam nalaungitlutin killuqsautikun suli nalaunñaruahikunlu atanniiviksarakunlu. ⁹ Uqautigisigai nalaunǵiñilutin killuqsautikun takku ukpiqsriñǵitlutin uvamnik, ¹⁰ suli nalaunñaruahikun takku Aapamuñniaqtuña aasrii qinittikkumiñaitchipsitña, ¹¹ suli atanniivikun takku aǵalatchiruaq marrumani nunami Tuunǵaq atannikkaunaniqtuq. ¹² “Uqaksraqaǵaluaqtuña iñugiaktuanik ilipsitñun aglaan pakma kanǵisiyumiñaitchusri. ¹³ Aglaan Ipqitchuaq Irrusriq ilumutuulǵimik ilitchuǵipkairuksraq aggigumi, ilaan kanǵisipchaaqsisigisigaasri iluqaanik ilumutuuruunik. Ilaa uqagumiñaitchuq aǵalatchiǵaqtuqmatun inmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakkaǵmiñik, suli quliaqtuagutiniagaasri sunik tikitchuksranik. ¹⁴ Ilaan kamañitkisigaaña, takku uqaksraqikkaga quliaqtuaginiaga ilipsitñun. ¹⁵ Iluqaan Aapam pigikkaña pigipmigaptuuq. Taatnaǵlugu nipliutigigiga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtuaginiagniplugu ilipsitñun uqaksraqikkaga.

Alianaq suli Quvianaq

¹⁶ “Sivikisuurami qin̄ingisaallakkisigipsitña, aasriiñ kiñuvaanagun qin̄iaqsilgilluḡa.”
¹⁷ Ilañitguuq maliguaqtaiñ uqaaqsiñiqsut avatmun, “Sumik uqautivatigut itnaqami, ‘Akuniisrunaqasri qin̄ingigisigipsitña aasriiñ taamuunavak qin̄iaqsilgilluḡa,’ suli itnaqami, ‘Aullaḡniaqtuḡa Aapamun’?”
¹⁸ Qanuutauva ‘sivikisuuraq’? Uvagut kañiqsitl̄aitchikput sumik uqautiqal̄ha.”
¹⁹ Jesus-ḡum kañiqsimaplugu apiqsruḡul̄hat taavrumuuna nipliutiniḡai, “Apiqsruqtuutivisi ilipsitñun sumik qanuutautiqaqtilaan̄anik uqaqama, ‘Akuniisrunaqasri qin̄ingigisigipsitña aasriiñ taamuunavak qin̄iaqsilgilluḡa.’ Taamna apiqsruutigisuk̄l̄ugu uqaksraqtutigivisiuḡ akunnapsitñi?”
²⁰ Uvaḡa nipliutigipsi il̄umutuuruamik, qiapkaḡusriḡu alianniutqill̄usriḡu nunam iñui quviatchakkisirut, aglaan alianniuiq̄si mumikkisiruq quviasruḡim̄un.
²¹ Aḡnaq qitunḡiuqtuaq auliyautipmani nagliksaaḡaqtuq tikiumaḡhagun atniḡnam, aglaan annaaniktigami puuyuḡaḡigaa nagliksaaḡi auliyausrima'ami, quviatchagaqtuq il̄aalugruaq anipman nunamun.
²² Taatnatun alianniuḡutiqaḡaluaqtusri pakma aglaan qin̄itqikkisilgitchipsi suli uummatisri quviatchakkisirut, aasrii kia-unniñ iñuum ivayaaḡiyumiñaitchaa quvianaq ilipsitñiñ.
²³ Taivrurmani uvlumi apiqsruqtaaqsiyumiñaitchipsitña sutigun. Uqautigipsi il̄umutun, Aapam qaitchigisigaasri ilipsi in̄igupsiuḡ qanusripayaamik attapkun.
²⁴ Uvuḡanunaglaan in̄iqsruqtanḡitchusri sumik attapkun. In̄iqsruḡitchi ilipsiḡi akuqtuiyumuusri suli quvianaksraqsi inuḡaitchumuḡuq.

Akiil̄itñiḡha Jesus-ḡum Nunam Iñuiñik

²⁵ “Uqautigipsi tamatkuniḡa atrikusrautitigun. Pivik tikitchaḡumaruq uqaḡuḡiviksraḡa ilipsitñun atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kañiqsiñaqsil̄ugu Aapauruakun.
²⁶ Taimña uvluḡ tikitpan, in̄iqsruqtaḡisigiksi attapkun. Uvaḡaunniñ in̄iqsruutingitkipsi Aapamun.
²⁷ Uvvatakk̄u Aapam piḡpagigaasri takku piḡpaksriḡusri uvamnik suli ukpiqsriḡl̄ugu agḡiqsimal̄iḡa Agaayyutmiñ.
²⁸ Uvaḡa il̄umun agḡiqsuami Aapamiñ marrumuḡa nunamun. Uvva pakma aullaaqsilgitchuḡa maak̄ḡa nunamiḡ utiqsaḡluḡa Aapamun.”
²⁹ Maliguaqtaiñ nipliutiniḡaat, “Uvvaliqaa uqaḡhiñ kañiqsiñaqtuq. Pakma uqaḡitchutinunniñ atritigun.
³⁰ Uvagut kañiqsigikput pakma il̄isimaḡhiñ supayaamik. Inuḡnanḡitchuq kisumun apiqsruqtaqulutin. Taavrumuuna ukpiḡigikput agḡiqsuan̄ul̄hiñ Agaayyutmiñ.”
³¹ Jesus kiugai, “Uvvaapakma ukpiqsriḡliḡpaalukpisi?”
³² Pivik tikiññiaqtuq, tikiumaaniktuqami, iluqasri siammayaaqtitauiksraqsi, atausriukattaaḡusri kiñunnapsitñun kisiḡḡuḡluḡa. Aglaan kisimallapiaḡ inḡitchuḡa, takku Aapaa nayuḡaḡaḡa.
³³ Tamarrumiḡa uqautigipsi qin̄uiññaaqap̄lusri piḡqataul̄apsigun uvamni. Nunam iñuiñ nagliksaaqtitkisiḡaasri, aglaan quviatchaḡuḡikkitchi. Uvaḡa akiilianiksimagiḡa nunam aḡalataa.

17

Jesus-ḡum In̄iqsruḡha In̄migun

¹ Jesus taatnaanikami, ilaa aagluḡhuni nipliḡñiqsuq, “Aapaḡ, pakma piviksraq tikiumaruq. Kamaḡaqsiḡkaḡuḡ In̄ḡiḡiñ, In̄ḡiḡip̄lli kamaḡaqsiyumuḡaḡatin.
² Uvvatakk̄u ilvich aḡalatchitl̄apkaḡiñ iluqaitñik iñuḡnik suli qaitchitl̄apluni isruit̄chuamik iñuḡḡim̄ik iluqaitñun qaisaḡikkaqnun ilaanun.
³ Una isruit̄chuḡaḡ iñuḡiq itnautauruq, iñuich il̄itchuq̄sriḡksraḡat ilipnik kisivich il̄umun Agaayyutautilaaḡnik suli il̄itchuḡil̄ugu Jesus Christ ilvich tuyuḡikkan.
⁴ Il̄itchuḡip̄kautianikk̄iḡa kamaḡaḡhiñ nunam iñuiñun. Itqanaiḡanikk̄iḡa savaaksr̄irrutigikkan uvaḡnun.
⁵ Pakma, Aapaḡ, kamaḡaqsiḡkaḡḡa sivuq̄qap̄ni, kamaḡautim atrin̄anik piḡikk̄aḡma itnama ilipni nuna iñiqtauḡaluaḡnaguunniñ.”

Jesus In̄iqsruut̄riḡha Maliḡuaqtimiñik

⁶ Uvaᅇa ilitchuᅇipkautigianikkikpiᅇ iᅇuᅇnun ilvich qaisaqnun uvaᅇnun marrumakᅇa nunamiᅇ. Ilvich pigiliutigitin, aasriiᅇ qaitkitin uvaᅇnun, aasriiᅇ tupigigaat uqalᅇiᅇ. ⁷ Pakma ilitchuᅇigaat suapayaaq qaisan uvaᅇnun agqiᅇsaᅇha ilipniᅇ. ⁸ Qaitchigitka uqalᅇimik qaisaᅇnik uvaᅇnun. Iliᅇisa akuqtuᅇᅇuᅇ, ilitchuᅇigaat ilumun agqiᅇsuaᅇuᅇliᅇa ilipniᅇ ukpiᅇipluᅇu ilipnun tuyuᅇiᅇliᅇa. ⁹ Agaayyutigitka tamatkua. Pakma agaayyutingitchitka nunam iᅇui, aglaan agaayyutigitka tamatkua qaisatin uvaᅇnun, takku iliᅇich pigigitin. ¹⁰ Iluᅇaan uvaᅇa piga pigipmigiᅇ suli iluᅇaan ilvich piᅇ uvaᅇaptuuᅇ pigigiga, aasriiᅇ kamanaliᅇa qiᅇiᅇnaqtitauruᅇ tamatkunuuna. ¹¹ Pakma utlautiniaqtuᅇa ilipnun nunami iᅇiᅇiᅇuᅇa, aglaan tamatkua inniaqtut nunami. Ipqitchuaᅇ Aapaan! Qaunagiyummigitin annautruᅇᅇuᅇlich saᅇᅇiᅇgikkaᅇaᅇun atigikkaᅇpich qaisaᅇgikkapkun uvaᅇnun, iliᅇiᅇli atautchiiᅇnauyumuut atrilᅇuᅇ uvaguᅇ atausriuiᅇpuk. ¹² Uvaᅇa nayuutinnamni nunami iliᅇitᅇi qaunagigikkatka annautruᅇᅇuᅇlich saᅇᅇiᅇaᅇun atigikkaᅇpich, ilvich atchiutigikkapkun. Qaunagigitka aasrii atausriᅇunniᅇiᅇ tammangitchuᅇ, aglaan taimᅇa iᅇuk tammaqtuksrauruᅇ, Agaayyutim uqalᅇa immiutaupluni. ¹³ Pakma utlautiyasriruᅇa ilipnun. Taatnaiᅇipluᅇu uqaqtuᅇa innamni nunami, iliᅇich piᅇaᅇuᅇpluᅇlich quvianaᅇgikkamnik inuᅇaiᅇᅇuᅇ. ¹⁴ Qaitchiruᅇa uqalᅇinik iliᅇitᅇun, aasrii nunam iᅇuiᅇ uumigigaich, takku piᅇatigingiᅇᅇuᅇlich nunam iᅇui atripluᅇu uvaᅇa piᅇatauᅇᅇiᅇliᅇa nunam iᅇuiᅇun. ¹⁵ Uvaᅇa iᅇiᅇsrungitchikpiᅇ piᅇqulugich marrumakᅇa nunamiᅇ, aglaan iᅇiᅇgikpiᅇ qaunagitᅇuᅇpluᅇlich piᅇiᅇᅇnaiᅇᅇuᅇlich tuuᅇᅇaᅇmiᅇ. ¹⁶ Uvaᅇa piᅇatauᅇᅇitmatun nunam iᅇuiᅇun iliᅇittuuᅇ piᅇatauᅇᅇitchut nunam iᅇuiᅇi. ¹⁷ Ilumutuᅇᅇapkun ipqiᅇsimaakkich ilipnun. Uqalᅇiᅇ ilumutuuruᅇ. ¹⁸ Tuyuᅇigitka nunamun, ilvittuuᅇ tuyuᅇaᅇmatun uvamnik nunamun. ¹⁹ Iliᅇich piᅇutigipluᅇlich ipqiᅇsimaqtuᅇa ilipnun, iliᅇittuuᅇ ipqiᅇsimaᅇuᅇpluᅇlich ilipnun ilumutuᅇᅇikun.

Jesus Iᅇiᅇsruiᅇiᅇha Ukpiᅇtuanᅇuruapayaanik

²⁰ “Agaayyutingitchitka kisiisa tamatkua, aglaantuuᅇ taipchua ukpiᅇsriruaksrat uvamnik iliᅇisa uqalᅇhatigun. ²¹ Agaayyutigitka iluᅇaᅇmiᅇ atautchisun itᅇuᅇpluᅇlich. Aapaan! Atautchisuttuᅇ illich uvaptikni, atrilᅇuᅇ ilvich uvamniitmatun suli uvaᅇa ilipni. Taatnatuᅇ atausriuyumuut, taavrumuunali nunam iᅇuiᅇ ukpiᅇiᅇaᅇtiyumuᅇgaat ilvich tuyuᅇqalᅇiᅇ uvaᅇnik. ²² Uvaᅇa qaitchigitka atrinᅇanik kamanaliᅇpich qaisaᅇpich uvaᅇnun, piᅇutigipluᅇu iliᅇich atautchiiᅇnauliksraᅇat atrilᅇuᅇ uvaguᅇ atausriuiᅇpuk. ²³ Uvaᅇa illuᅇa iliᅇitᅇi suli ilvich uvaᅇni, taavrumuuna iliᅇich atausriᅇᅇuᅇumuut. Nunamli iᅇuiᅇ kaᅇiᅇsiyumuᅇgaat ilipnun tuyuᅇiᅇliᅇa suli ilvich piᅇpaksriᅇiᅇiᅇ iliᅇitᅇiᅇik piᅇpaksripmatun uvaᅇnik. ²⁴ Aapaan, tamatkua qaisatin uvaᅇnun iᅇatigisrukkitka sumiᅇtchuma iliᅇitᅇun qiᅇiᅇiqᅇuᅇpluᅇu kamaᅇaun pigipkakkan uvaᅇnun takku ilvich piᅇpagipluᅇa nuna iᅇiᅇqtaᅇuᅇaiᅇᅇaᅇ. ²⁵ Nalaunᅇaruᅇaᅇ Aapaan! Nunam iᅇuiᅇ nalugaatin, aglaan uvaᅇa ilisimaᅇikpiᅇ suli ukua maliᅇuaᅇtit ilitchuᅇigaat tuyuᅇitilaᅇaᅇa ilipnun. ²⁶ Ilitchuᅇipkaᅇikpiᅇ iliᅇitᅇun, suli ilitchuᅇipkapsaaᅇniᅇaᅇikpiᅇ. Tarrali piᅇpaksriᅇiᅇ piᅇpakkutigikkan uvaᅇnun uvaᅇalu nayuutiyumuᅇuᅇ iliᅇitᅇi.”

18

Jesus-ᅇum Tiguraulᅇa

¹ Jesus agaayuanikami taavrumani, aullaᅇniᅇsuᅇ maliᅇuaᅇtiniᅇu ikaaᅇᅇuᅇ kuuᅇuuraᅇ taiᅇaᅇtuᅇaᅇ Kidron-mik. Taakmanianᅇani inniᅇsuᅇ nautchiivik. Jesus maliᅇuaᅇtiniᅇu isiᅇniᅇsut taavrumuᅇa. ² Judas-ᅇumaasrii, aatchuutigitniktuam ilaanik, ilisimanigaa suniᅇtilaᅇaᅇ. Uvvataᅇku Jesus-ᅇum taruᅇautisruuniᅇaᅇi akulaiᅇᅇuᅇ maliᅇuaᅇtini tarani. ³ Taatnaᅇhuni Judas utlautiniᅇsuᅇ nautchiivᅇmun piᅇasriᅇhuni aᅇuyyiuᅇtᅇinik suli agaayyuvikpaum qaunaksraiᅇnik, tuyuᅇplutiᅇ ᅇauᅇkliᅇitᅇiᅇiᅇ agaayuliᅇsiniᅇ suli Pharisee-ᅇuruaniᅇ, saagaᅇhutiᅇ satkunik suli nanniᅇik. ⁴ Jesus-ᅇum kaᅇiᅇsimaplugu suapayaaᅇ atuᅇmaniaᅇtuᅇaᅇ iᅇmiᅇun paᅇniᅇaᅇi niᅇliutiᅇpluᅇlich, “Kiᅇa pakikipisiᅇuᅇ?”

⁵ Taapkua kiunigaaat, “Jesus Nazareth-miu.” Ilaan kiugai, “Uvaŋa taimñaauruŋa.” Judas-ŋum, aatchuutigitniktuam ilaanik, qichaqasriqsimanigai tamatkua pakaktuat. ⁶ Jesus-ŋum nipliutipmatin, “Uvaŋa taimñaauruŋa,” tamatkua kiñumuktuqhutin ulgusraagniqsut nunamun. ⁷ Jesus-ŋum apiqsrutqinñigai, “Kiña pakikipisiun?” Kiunigaaat, “Jesus Nazareth-miu.” ⁸ “Uqautianikkipsi ilaŋutilaamnik. Ilipsi pakakkupsitña, maliguaqtitka aullaqtitchigik!” ⁹ Taatna nipliutinigai Jesus-ŋum taŋiqsaqlugu nipliutigimaanikkani itnailiplugu, “Aapaan, atausriqunniñ tammanğitchuq qaisaqniñ uvaŋnun.” ¹⁰ Simon Peter-guuq savikpaqaqhuni, aasriñ amuliqamiun anaupluni ilaan siutaiqsigñigaa taliqpianik tamarrumiŋa qaukhiata agaayuliqsit savaktaa, atiqaqtuq Malchus-mik. ¹¹ Jesus-ŋum nipliutigaa Peter, “Tugvağun satkugikkan puuŋanun. Isrumavich akuqtuğnianğiññasrugalugu uvamnun nagliksaagutiqqak Aapama sivunniagikkaŋa uvamnun? Uvaŋa nagliksaagluŋa tuquruksrauruŋa. Imiqtaksragigiga taamna imaŋa qallutim Aapama qaisaŋa uvamnun?”

Annas-ŋum Apiqsruqtuilha Jesus-mik

¹² Anuyyiuqtit piqasriqhutin qaukhiğmiknik suli Jew-ŋuruat qaunaksriŋisa tigunigaaat Jesus qiliqsruqlugu, ¹³ aasrii sivulliuplugu Annas-muutiylugu atanigmun, taataruŋanun Caiaphas-ŋum. Caiaphas-guuq qauqhiupluni agaayuliqsauniqsuaq tamarrumani uki-umi, niŋuagiylugu taavruma Annas-ŋum atangum. ¹⁴ Taamna Caiaphas uqautriñiqsuaq qaukhiñitnik Jew-ŋuruat iħuatlukkisiñiplugu atausriq iñuk tuqqutaukpan piqusriğuni iluqaitnik iñuñnik.

Peter-m Piilaaqalha Jesus-mik

¹⁵ Simon Peter-m suli atlam maliguaqtim kiñuagun maliñniğaaak Jesus. Taamna atla maliguaqti, iħisimaplugu qaukhiata agaayuliqsit, isiğniqsuq igluqpaŋanun qaukhiata agaayuliqsit piqatigiylugu Jesus. ¹⁶ Peter-li qichağniqsuq tatkiani paami. Taamna atla maliguaqti, iħisimaplugu qaukhiata agaayuliqsit, aniñiqsuq kiñumun. Itqutinigaa Peter tatqamuŋa uqatigianikamiun niviaqsiagruk taluliqiri. ¹⁷ Taavruma taluliqirim niviaqsiagruum nipliutinigaa Peter, “Uvva, ilagivatin maliguaqtañ tatqavruma iñuum?” Peter-m kiugaa, “Iħağiğitchaatŋa.” ¹⁸ Alappaanupluniguuq savaktit suli qaunaksrit ikniqsuqhutin aumaniñ qichağniqsut avataani auksiqhutin inmiknik. Peter-m qichaqasriqamigich, auksiaqsipmiñiqsuq inmiñnik.

Qaukhiata Agaayuliqsit Apiqsruqtaiħa Jesus-mik

¹⁹ Qaukhiata agaayuliqsit apiqsruqtuğniğaa Jesus ilaan maliguaqtaigun suli ilaan iħisauttutaigun. ²⁰ Jesus-ŋum kiugaa, “Uqagaqtuŋa sagvipluŋa kisupayaamun. Iħisautrisuruŋa Jew-ŋuruat katragvinitni suli agaayyuvikpaŋatni. Nipiqağitchuŋa qanutchiñik iriğaqtuğluŋa. ²¹ Suvaatami apiqsruqtaqpsitña uvaŋa. Apiqsruqsigik tamatkua iñuich tusraaritka sumik uqautiħat uvaŋnun. Iliŋisa iħisimagaat qanuq uqaliğa.” ²² Taatnaqman Jesus iħaŋataguq qaunaksrit patiktiqlugu nipliutigaa, “Qanuqhutin itnailiplugu kiuliqpiun qaukhiat agaayuliqsit?” ²³ Jesus-ŋum kiugaa, “Uvaŋa nipliğuma qanutchimik nalaunŋaigluq uqautigiun iluqaitñun uvaniittuanun. Aglaan nalaunŋaruamik pakma nipliğniğuma, suvaata patikpiña?” ²⁴ Annas-ŋum tuyuğiniğaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukhiat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piilaaqapsaħa Jesus-mik

²⁵ Peter-guuq auksigugaagniqsuq ikniğmun aasriñ iñuich apiqsruğniğaaat, “Taavruma iñuum iħağiğitpatin maliguaqtañ?” Peter-m piilaağutinigai, “Iħağiğitchaatŋa ilaan maliguaqtañ.” ²⁶ Iħaŋataguq qaukhium agaayuliqsim savaktaiñ, iħağinikkaŋan taivruma siutaiqsikkaŋan Peter-m, nipliutinigaa, “Qiñiğitpigiñ piqatauplutin ilaani nautchi-iviñmi?” ²⁷ Peter piilaağiñniqsuq, “Iħağiğitchaatŋa.” Taatnaqmiuglu taimña aqargiqpak qalguqtağniqsuq.

Pilate-ñum Apiqsruqtaiħa Jesus-mik

²⁸ Taapkua aullautiniġaat Jesus Caiphas-ñum tupqaniñ kavanam Pilate-ñum inaanun uvlaatchaurami. Aglaan Jew-ñuruat isiqataungiññiqsut tatqamuña agliqsraħikun salumaigumangitlutin inmiknik. Piquutigiplugu niġiqatauħiksraqtin itquplugu niġiqpagvikaami taggisiquaqtuaq Apqusraaqtitauiġmik. ²⁹ Taatnaqhuni Pilate anipluni uqaqatigityaqtuaġniġai nipliutiplugich, “Sumik agvisiqaqpisiun qamna iħuk?” ³⁰ Taapkua kiuniġaat, “Uvagut tikiutinayaitchikput ilipnun ilaa savvaqħukkataġuni piñġitpan.” ³¹ Pilate-ñum nipliutiniġai, “Tigusriun ilipsitñik atanniqsuġlugu tuvraġlugich maliġutaksrasri.” Jew-ñuruat kiuniġaat, “Rome-maġmiut tuqqutchipkaiyumiñaitchaatigut iħunmik maliġutaksrirtiptigun.” ³² Taamnaguuq atuumniħiqsuq immiutaupluni Jesus uqautigimakkananun qanuq ililugu tuqqutauħiksraġmigun.

³³ Pilate isigñiqsuq kiñumun inimiñun aasrii tuqħuħlugu Jesus-ñum apiqsruġniġaa, “Uvva umialigivatin Jew-ñuruat?” ³⁴ Jesus-ñum kiuniġaa, “Taamna apiqsruutigiviun ilipniħiħnaq naaga atlat uqautivatin uvapkun?” ³⁵ Pilate nipliqsuq, “Jew-ñunasugiviħa? Jew-ñuqativich suli qaukħinisa agaayuliqsit qaisaġigaatin uvanun. Suruami pivatin?” ³⁶ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña umialgungitħuña marrumani nunami. Umialguguma atrilugu umialik marrumani nunami, maliġuaqtitka anuyakkayaqtut tigutqungilluña Jew-ñuruanun. Aglaan anjalatħiħa maakħaqtangipiaqtuq.” ³⁷ Pilate-ñum apiqsruħiħniġaa, “Ilviħmi umialguvich?” Jesus-ñum kiugaa, “Tarra, nipliutigigiñ umialgunipluña. Uvaña aniruanuruña suli nunamuktuanuruña piqusriħuña uqahksrapkun ilumutuuruamik. Kisupayaam iħuuruam ilumutuħikun naalagaġigaana.” ³⁸ Pilate-ñum apiqsruġaa, “Suami una ilumutuħiq?”

Jesus Tuquruksraġuġaat

Pilate-ñum kiñumun anilġitħuni Jew-ñuruanun nipliutiniġai, “Uvaña paqitħilguiññiqsuña sumik tuqurrutiksraħanik. ³⁹ Aglaan tuvraħlugu atuumiraġikkaqsi piħiħnaaġuutigiga patchisaigihksraġa isiqtamik ilipsitñun uumani niġiqpagvikaami taggisiquaqtuaq Apqusraaqtitauiġmik. Ilipsi uvanun patchisaiqsitquvisiun umialgat Jew-ñuruat ilipsitñun?” ⁴⁰ Taapkua kiugaat nipitusriħlapiqhutin, “Taamnaungitħuaq, pisutħukkikput Barabbas.” Taamna tiglinħiaqtauruq.

19

¹ Tarra Pilate-ñum Jesus tigupkaħlugu ipiġaqtuqsiupkaġniġaa. ²⁻³ Anuyyiuqtit ni-aquusriġniġaat kakitħaġnanik suli atnuġaaħlugu umialiktamik ukilħaagħksaamik aasrii nipliataqsipħlugu, “Iħuupakkumuutin umialgat Jew-ñuruat.” Suli tikiñniġaat patiktigataaqsipħluguasrii. ⁴ Pilate-ñum anitqikhuni nipliutiniġai iħuich, “Pakma ilaa an-nisigisigiga ilipsitñun, ilitħuġitqulugu uvaña sumik paqitħiħiħhagun atanniusriak-sraħanik pigiħililugu.” ⁵ Jesus aniħiqsuq niaquutilik kakitħaġnanik suli umialiktamik atnuġaalik. Pilate nipliutiniġai iħuich, “Uvva, qihniqsiun iħuk!” ⁶ Qaukħinich agaayuliqsit suli qaunaksrit qihniqamitruħ iġiallaksagñiqsut, “Kikiaktuutisriun sannigutamun, kikiaktuutisriun sannigutamun!” Pilate-ñum nipliutigai, “Ilipsi tigulugu kikiaktuutisriun sannigutamun. Paqitħiħiħħuña agvisiksraħanik atanniusriaqahksraħan taatna.” ⁷ Jew-ñuruat kiuniġaat, “Maliġutaksraqaqtugut uqahiqaquamam ilaa tuquruksraupħlugu takku nipiqaqtuq iġniġinipluni Agaayutmun.” ⁸ Pilate-ñum tusraa'amigich taatna nipli-aruat, ilaa naviasruħilħlapiqhuni itqutipkaġniġaa Jesus. ⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamuña uqaqsittaagvinmun nipliutiniġaa Jesus, “Nakiñ agġiqsuami?” Aglaan Jesus ki-ungniħniġaa. ¹⁰ Pilate-ñum nipliutilgiñniġaa, “Ilvich uqautisrunġitpiħa? Itqagħiun uvaña anjalatħirrutiqahġa patchisaħiħiħaupħutin suli kikiaktuutipkaħiħiħaupħutin sannigutamun.” ¹¹ Jesus-ñum kiugaa, “Pigigiñ anjalatħiħiq uvapkun kisianik qaisauħhagun ilipnun

Agaayyutikun. Taatnaqhuni taimña iñuk qaitchiruaq uvamnik ilipnun killuqsautiqaqtuq kamanatluktuamik ilipniñ.” ¹² Pilate-ñum tusraa'amiuñ taamna ilaan annautis-rulillaatluukkalaña patchisaiglugu. Aglaan Jew-ñuruat igialaplutiñ kiumaniñaat, “An-naktitchupku una iñuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraagiyumiñaitchaatin. Kiñapayaaq inmiñik ataniguqtaqtuaq Caesar-m akilligigaa umialguruam Rome-mi.” ¹³ Pilate tusraa'amigich tamatkua nipliatit, ilaan annisinigaa Jesus aasrii aquvitluni atangum inaanun, taggisiliñmun “Iyağanmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqhuni “Gabbatha.” ¹⁴ Uvluqpaguqtuami uvluani paqnañhum nigiqpagvikaamun taggisigaqtuam Apqusraaqtitaukigmik, Pilate nipliutiniñgai Jew-ñuruat, “Kiikaami, uvva umialiksi!” ¹⁵ Tamatkua iñuich igialaplutiñ kiuniñaat, “Tuqulli! Tuqulli! Kikiaktuutili sannigutamun.” Pilate-ñum apiqsruñigai, “Uvañnun kikiaktuutipkaqtitquvisiun umialigikkaqsi sannigutamun?” Qaukñich agaayuliqsit kiuniñaat, “Uvagut qaukñigmik umialigaqtugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqangitchugut.” ¹⁶ Tarra Pilate-ñum qaiñniñaat Jesus ilinñitñun anuyyiuqtinun kikiaktuutitquplugu sannigutamun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

¹⁷ Tamatkua iñuich analatkaqsiñigaaat Jesus. Aniñiqsuq akiyaqhuni kikiaktu-utriviksrağmiñik, tikiutiplugu nunamun taiyuutiqaqtuamun “Niaqum Saunğanik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqhuni “Golgotha-mik.” ¹⁸ Taapkua anuyyiuqtit kikiaktuutiniñaat Jesus sannigutamun, piqasriqlugu malğunñik atlanñik iññunñik kikiaktuutiplugik sannigutanñun avataanun, Jesus qitiqluutiplugu. ¹⁹ Pilate-ñum aglanñigaa ilisimmatiksraq aglak aasrii taapkua anuyyiuqtit iliplugu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ñuruat.” ²⁰ Iñugiaktuat Jew-ñuruat agliqiniñaat, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia unasriñgitluni nunaaqqimiñ. Ilisimmatiksraq aglak aglaksimapluni piñasruinutlugu uqautchisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu sulii Greek-tigun. ²¹ Jew-ñuplutiñ qaukñisa agaayuliqsit itnañigaaat Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ñuruat,’ aglaan ‘Taamna iñuk uqağniługu, uvaña umialigigaatña Jew-ñuruat.’” ²² Pilate-ñum kiuniñgai, “Qanuq iliplugu uvaña aglakkağa taatna aglaksimagisiruq.”

²³ Anuyyiuqtit kikiaktuutianikmatruñ Jesus sannigutamun, tiguniñaich atnuğaani autagaqsiplugich sisamainutlugich, atausriuttağutiñ piqatlasriplutiñ, aasriiñ atnuğaana kiluilaq ukiñhaaq aulailaq qaligurrianumanisusq. ²⁴ Anuyyiuqtit uqaqsiñiqsut avatmun, “Aliktusruñaqnagu una, nalautchağautigilakput ilitchuğisağlugu kimun piginiaqtilaana.” Taatnaqamitruñ immiğniñaat uqaliq uqautigimaruaq itna,

“Ilinñisa autagañich atnuğaata inmiknun,
suli nalautchağautigiplugu atnuğaaga.”

Psalm 22:18

Anuyyiuqtit piñiñaat taamna.

²⁵ Taatnaqtitlugich qichagñiqsut killinñani kikiaktuutrivium Jesus aakanalu, sulii aakanan aniqataa, Mary-lu ilaqataa Clopas, sulii Mary Magdalene. ²⁶ Jesus-ñum qiniqamiun aakani sulii maliguaqti piqpagikkani qichaqatauruak, nipliutiniñaat aakani, “Aakaan, tarra igñiñiñ!” ²⁷ Sulii nipliutiplugu taamna maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakananiñaaglaan taavruma maliguaqtim inmanñigaa kiñuniğmiñun.

Jesus-ñum Tuqulha

²⁸ Jesus-ñum ilisimaniñaat, sum iluqani immikkauñha, sulii agliqsimaruaq uqaliq im-mianiktitchaqlugu nipliğniñiqsuq, “Imiguktuna.” ²⁹ Piñaluguuq tamaani inniqsuq imalik siigñagluktuamik misruqqumik. Tarra ilinñiñaat misruktaqtaq misruqqumun, aasiiñ ak-iqqumik israuttusriqlugu takpichuna israğutiplugu qaqñuuknun. ³⁰ Jesus akuqtuqamiun misruğug nipliğniñiqsuq, “Tarra naattuq.” Aasriiñ sikitlugu niaquni aniğniñigñiqsuq.

Jesus Kapigaat Sannigaagun

³¹ Tarra Jew-ḡuruat inǵnǵaata Pilate, niugaaqtaǵukḡugich tuqunaǵiaquplugich taapkuua anjutit tuqquatauruat aasrii atqaqtillugich sannǵutaḡanǵitniñ. Taatnaǵuḡniqsut takku tikiumapluni tallimmiuḡiq akunniqsaami ilinǵisa niviḡatqunǵitlugich timit sannǵutaḡanǵitni minguiqsiǵvium uvluani, takku tikiumaniaqhuni nuimanǵsraq minguiqsiǵiq atlaniñ minguiqsiǵiǵniñ. ³² Anuyyiuqtit taruḡaqamiḡ niugaaqtaǵniǵaich taapkuak avataani Jesus-ḡum tuqquatauruat Jesus-kun. ³³ Aglaan tikitmatruḡ Jesus ilitchuǵiniǵaata tuquaniksimaḡha. Taatnaǵuḡu ilinǵisa niugaaqtanǵiñniǵaata. ³⁴ Aglaan ilaḡata anuyyiuqtit kapiniǵaa panamiñnik Jesus-ḡum sannǵaagun aasrii tarvauvaa auglu imiǵlu maqiplutik. ³⁵ Iñuk taamna qiniqtuaq taavrumiḡa ilisimarriǵniǵaa ilipsipsuuq ukpiqsritquplusri. Ilaan uqauttutaa ilumutuuruq, sulǵi ilisimagaa uqauttutmi ilumutuḡha. ³⁶ Taatnaiḡipluḡu iñiqtauniqsuq aglausimaruaq uqalǵimi immiḡluḡu, “Nalliatunniñ sauniǵikkaḡiñ piyyaq-takkauyumiñaitchut.” ³⁷ Sulǵi atla uqalǵiq itnaqsimaruaq, “Ilinǵisa sukuǵiḡluḡu qiniǵisǵaata ilaa kapukkaqtin.”

Jesus-ḡum Iḡuvikkauḡha

³⁸ Taavruma aquagun Joseph-guuq Arimathea-ǵmiu malǵuaqtaupmiñiqsuq Jesus-mi nalunautchipluni takku iqsimmaǵmi Jew-ḡuruanik pipluni. Apiqsruqman Pilate-ḡum pitquniǵaa timi, Joseph-ḡumaasrii aullautipluḡu. ³⁹ Nicodemus, taimñaptuuq qiniǵiaqtauaq Jesus-mik unnuami, tuvaaqatauniqsuq Joseph-mi saagaqhuni tallimakipiatun uqumaisilaaliḡmik tipraǵiksautinik atlagiñnik atiqaqtuaniḡ myrrh-miǵlu aloemǵlu. ⁴⁰ Taapkuak iñuk piñiǵaak Jesus-ḡum timaa nimiqsruḡluḡu ukiḡhaamik piunǵiyaikkusriqsusimmaan, taatnatun Jew-ḡuruat timimik savaaqǵaǵilhat atripluḡu. ⁴¹ Taavrumaniḡuuq nautchiiviḡmi Jesus-ḡum tuqquatauviani inniqsuq nutaaq iluviksraq atuqsimailaaq. ⁴² Uvvaasriiñ pisigipluḡu Jew-ḡuruat paqnaviat, sulǵi taavruma iluviksram qaniḡhagun, inillanǵiǵaata Jesus taruḡa.

20

Iḡuviḡ Iñuitchuaq

¹ Uvlaatchaurami aullǵniisautaani akunniqsaam tanuǵagugaaqtitluḡu, Mary Magdalene iluviǵmuḡniqsuq aasrii qiniḡluḡu iyaǵak. Piiqsimaniqsuq paananiñ iluvǵum. ² Aqpaqsruqhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun sulǵi atlamun malǵuaqtimun, Jesus-ḡum piqpagikkaḡanun, aasrii uqautiplugik, “Iñuich aullautiniǵaata Ataniq iluviǵmiñ. Ilitchuǵinǵitchikput napmun inillaktilaanǵa.” ³ Peter-lu atlalu taamna malǵuaqti utlautiniqsuk iluviǵmun. ⁴ Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataan malǵuaqtim uniñniǵaa Peter tikilǵaaqhuni aasrii iluviǵmun. ⁵ Auǵrukami qiniǵniǵaa ukiḡhaaǵiksaaq nimiqsruutaa aglaan isinǵiñniqsuq. ⁶ Kiñuagun tikitniami Simon Peter uiyuiñaqhuni isinǵniqsuq tatqamuḡa qiniḡluḡich aasriiñ ukiḡhaat nallaviani, ⁷ sulǵi ukiḡhaaq nimǵutauruaq Jesus niaquanun inillaksimanǵiñniqsuq taapkunḡa ukiḡhaanun aglaan imullaksimaniqsuq ilaagun. ⁸ Taimñali atla malǵuaqti tikilǵaaǵaluaqtauaq iluviǵmun isiqmiñiqsuq, qiniḡluḡu aasrii ukpiqsripluni. ⁹ Ilinǵik kaḡiqsianilǵuiñniǵaaksulǵi aglausimaruaq uqalǵiq itnaqsimaruaq ilaa anǵitqikkisiñipluḡu tuquǵiḡmiñ. ¹⁰ Tarakḡa taapkuak malǵuaqtik utǵniqsuk anǵilaaqhutik.

Jesus-ḡum Sagviḡha Mary Magdalene-mun

¹¹ Mary-li silataani itluni iluvǵum qianiqsuq. Qiallagmi auǵruaǵniqsuq qiniǵukhuni iluviǵmun. ¹² Aasrii qiniqtuq malǵuḡnik israǵullanǵnik atnuǵaallaḡnik qatiqtaanik aquppiruak Jesus-ḡum timaan irviani, ilaqataa niaquan tuḡaani aasriiñ ilaqataa isigaiñ tuḡaatni. ¹³ Taapkuak nipliutiniǵaak, “Marii, suvaata qiaavich?” Kiuniǵik, “Iñuich aullautiniǵaata Ataniǵa, aasriiñ nalugiga ilinǵitnun napmun inillaktilaanǵa.” ¹⁴ Taatnaqqaaqhuni kinǵiaqhuni aasrii qiniǵniǵaa Jesus qichaqtuaqtauaq, aglaan ilitchuǵinǵiñniǵaa Jesus-ḡutilaanǵa. ¹⁵ Jesus-ḡum apiqsruǵniǵaa Mary, “Suvaata qiaavich? Kiñna pakikipiun?” Aǵnam

nautchialiқinasugiplugu nipliutiniǵaa, “Ińuuk, aullautigupku uvakńa, uqautillańa napmun inillaktılaańa; uvańali aiyumigiga.” ¹⁶ Tarra Jesus tuqluǵaa atqanik, “Marii!” Aǵnaq kiniaqhuni uqaǵniqsuq ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaq Hebrew-t uqausrińisigun, IIsautrii!) ¹⁷ Jesus-ńum nipliutitqinńigaa, “Aksinńiaqnańa takku aullangitchuńasuli pakmuńa Aapamun. Aglaan aullaǵutin aniaqatiumnun kiligiakkich pakmuńaǵniǵnińluńa ilaanun Aapamnun Aapagikkapsitńunlu, uvańa Agaayyutimnun suli ilipsi Agaayyutipsitńun.” ¹⁸ Mary Magdalene uqautityaǵniǵai maliguaqtit qinńigniplugu Ataniq suli tamatkunińa uqautinipluni.

Jesus-ńum Sagvińha Maliguaqtimińun

¹⁹ Tamarrumani uvlumi unnukman aullaǵniisautaani akunniqsaam, maliguaqtit katimmińiqsut atautchimi kiluusautiplutin nuyuaqhutin Jew-ńuruaniń. Taimmaińaq Jesus-ńum tikitlugich akunaniǵniǵai nipliutiplugich, “Qinńińińaq ilipsitńun!” ²⁰ Taatnaqqaahuni qinńiqtinńigai ikińiǵmińik arganmińi suli saniqqamińi. Tarra maliguaqtit quviatchańniqsut qinńiqamitruń Ataniq. ²¹ Jesus-ńum nipliutitqinńigai, “Qinńińińaq illi ilipsitńun! Atriplugu Aapam tuyuqalńa uvamnik, taatnatuntuuq tuyuǵigipsi.” ²² Taatnaqamigich aniqsaagviginigai taapkua maliguaqtini nipliutiplugich, “Akuqtuqsuń Ipqitchuaq Irrusriq. ²³ Ilipsi natqiusrimaagupsigik ińuich killuqsautinich natqikkaurut, aglaan natqiusrimaangitchupsigik killuqsautinich natqikkaungitchut.”

Jesus Sagvińha Thomas-mun

²⁴ Ińanarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malǵimik, tarani inǵińniqsuq Jesus tikitman. ²⁵ Atlat maliguaqtit uqautiniǵaat, “Qinńigikput Ataniq!” Thomas nipliutiniǵai, “Qinńisuaǵupkich ikińinji kikiagich argaińi suli ililugich argatka ikińinanun saniǵaani ukpiqsriyumińaitchuńa.”

²⁶ Akunniqsaananikhutin kińuvatigun maliguaqtit katimalǵińniqsut, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umiktuutiqaǵniqsut, aglaan Jesus akunanińilǵińniǵai nipliuhuni, “Qinńińińaq ilipsitńun!” ²⁷ Ilaan nipliutiniǵaa Thomas, “Israutilugich argaktin uvuńa, qinńikkich argatka, israaǵutilugich argaktin saniqqamnun. Arguaqtungigutin ukpiqsriiń!” ²⁸ Thomas kiunigaa, “Ilvich atanigigikpiń suli Agaayyutigigikpiń!” ²⁹ Jesus-ńum nipliutigaa, “Ukpiliqpich qinńianikapńa kisianik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsriuat qinńiǵaluaqnańa.”

Qanuq Pitqurińhat Ukua Makpiǵaat

³⁰ Jesus-guuq ińiqtaqaǵniqsuq ińugiaktuanik atlanik quviqnaqtuanik savaanik maliguaqtimi sivuǵaatni, aglaksimalutin inǵitchuanik ukunani makpiǵaani. ³¹ Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ńutilaananik Iǵńinńa Agaayyutim, suli ińuutlasritquplusri ukpiqsrińipsigun ilaanik.

21

Jesus-ńum Sagvińha Tallimat Malǵunńun Maliguaqtimińun

¹ Kińuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaagniqsuq inmińik maliguaqtimińun sińaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-mik, uvva itnailiplugu, ² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malǵimik, Nathanael-lu Cana-ǵmiu Galilee-mi, iǵńaglu Zebedee-m suli malǵuk atlak maliguaqtik, iluqatin atautchimiinniqsut. ³ Simon Peter nipliǵniqsuq ilamińun “Qalliǵniaqtuńa.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmińiǵaat, “Malikkisigiptigiń.” Iluqatin ikiniqsut umiamun, aglaan unnuaqtutilaanani sumikunniń qalunǵińniqsut. ⁴ Siqińgum mayuuraalńani Jesus qichaǵniqsuq imǵum sińaani aglaan maliguaqtań ilitchuǵinǵińniǵaat Jesus-ńutilaanńa. ⁵ Ilaan nipliutiniǵai, “Ililǵaat, qaluutiqaqpisi?” Ilinisa kiunigaa, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutilǵińniǵai, “Sinitchiun kuvraqsi taliqpian tuńaanun

umiapsi, ilipsili qalukkumuusri.” Maliguaqtit sininnigaat kuvraqtin aasriin payyak-sagnigaat nuqitchaqamitruḡ umiam iluanun takku qaluuvagitluni. ⁷ Maliguaqtim Jesus-ḡum piḡpagikkaḡan nipliutiniḡaa Peter, “Piñña Ataniḡiniḡikput.” Simon Peter-m tus-
raa'amiuḡ takpiñña Atangulha, ilaan atitqiksiqamiuḡ atnuḡaani mattaummitchani mis-
iḡñiqsuḡ taḡiumun. ⁸ Taapkua ilai maliguaqtit kilvaḡniqsut umiakun nuqirrutigalugu ku-
vraq imalik qaluḡnik ilinich unasriuraqhutiḡ siñaanin, tallimakipiatun apluḡpaktaaqhuni
urraksrayuḡnaliktun. ⁹ Ilinich tulakamin, qiñiqtit iknipiamik qaluḡnik uutalinmik suli
qiñiqhutiḡ qaḡqunik. ¹⁰ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Uvuḡautrisitchi ilañitnik qaluich qaluk-
tapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ikitqikhuni umiamun kalinñiḡaa kuvraq siñaanun
imalik qalukpaḡnik, tallimakipiaḡ malḡukipiaḡ qulit piñasrunik iñugiaktiilaalinik; naa-
gatarra iñugiakkaluaqhutiḡ kuvraḡat alinḡiñiqsuḡ. ¹² Jesus-ḡum nipliutigai, “Uvuḡaḡusri
niḡisitchi.” Nalliataunniin maliguaqtit apiqsruḡmangiññiḡaa, “Kisuvich?” Ilinisa
ilitchuḡiniḡaat Atangutilaanjanik. ¹³ Jesus-ḡum qallilaqhuni tigu'amiuḡ qaḡqiaḡ au-
taaḡniḡaa ilinitchun. Taatnatunsuli piñiḡaa qaluk. ¹⁴ Taavrumani piñatchiḡniḡai Jesus-ḡum
qiñiqtitalki inmiñik maliguaqtinun aḡitqiqqaqhuni tuquḡiḡmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Ilinich niḡianikmata Jesus-ḡum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Iḡñiḡa John! Piḡ-
pagitlukpiña ukunakḡa?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iḡsimagiñ uvaḡnun piḡpagilhiñ.”
Jesus-ḡum nipliutigaa, “Niḡipkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tugliḡiḡuḡu Jesus nipliutilḡiñniḡaa,
“Simon! Iḡñiḡa John! Piḡpagiviña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iḡsimagiñ uvaḡnun
piḡpagilhiñ.” Jesus-ḡum nipliutilḡitchaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchiḡuḡuḡu
Jesus-ḡum nipliutilḡitchaa “Simon, Iḡñiḡa John, piḡpagiviña?” Peter aliatchaḡniqsuḡ
Jesus-ḡum apiqsruḡmani piñasruni atiruamik, “Piḡpagiviña?” Aasrii Peter-m kiuniḡaa,
“Ataniiq! Iḡsimagiñ suapayaḡ. Iḡsimagiñ uvaḡnun piḡpagilhiñ.” Jesus-ḡum kiugaa,
“Niḡipkakkich ipnaitka. ¹⁸ Iḡmutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau'avich tapsiḡiksiplutin
iḡliḡaqtutin napmupayaḡukavich. Aglaan utuḡqaḡuḡuvich atlam iñuum qiliḡniḡaḡatin
israaqtillutin aullautlutin aullaḡvigisrunḡisaqnun.” ¹⁹ Taatnaḡamiuḡ Jesus-ḡum uḡautḡ-
iniḡaa qanutchikun tuquḡikun Peter-mun kamaḡatinniaḡtilaanḡa Agaayyun. Taat-
naḡqaḡuḡu nipliutiniḡaa, “Maliguaḡḡa!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtulu

²⁰ Peter-m kiniaqhuni qiñiḡniḡaa maliguaḡti Jesus-ḡum piḡpagikkaḡa maliktuḡaḡ.
Taimñauniqsuḡ ikusiksimaḡtuḡaḡ qanitluni Jesus-mi nullautchiqamin suli
apiqsruḡtuḡaḡ, “Ataniiq, kia aatchuutigitniḡniaḡpatin?” ²¹ Peter-m qiñiqamiuḡ
taamna apiqsruḡniḡaa Jesus, “Ataniiq! Qanuḡniaḡpaliuna?” ²² Jesus-ḡum kiugaa,
“Uvaḡa iñuupkaḡukkupku aggitqinñiaḡlamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Malinḡa!”
²³ Taamna uḡauttutaa siaminniḡsuḡ akunḡatnun aniqatigiñun taamna maliguaḡti
tuquyumiñaiñiḡluḡu. Jesus taatnangiñniḡsuḡ tuquyumiñaiñiḡluḡu, aglaan
itnaḡhiñiaqhuni, “Iñuupkaḡukkupku aggitqinñiaḡlamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?”

²⁴ Taamna maliguaḡti taamnauruḡ quliaḡtuḡaḡtuḡaḡ tamatkuniḡa, sulipsuuḡ aglaktuaḡ
tamatkuniḡa, aasrii nalunḡitchikput quliaḡtuḡaḡikkaḡan ilumutuulha.

Uqaliḡsaḡun

²⁵ Iñugiakkaluaḡtuḡ atla qanusriḡ Jesus iñiqtaḡikkaḡa. Iḡḡatin aglaksimalutin ataus-
riukattaḡluḡich pimakpata, iluḡaniḡanu nunam tigummianilḡunayaitpalukkai aglaich
aglakkaukpata.

Suragáhat Uqqiraqtit

¹ Aglaktuna uumiña Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligñi makpigaani aglaktuanjaa suragálpayaaniñik Jesus aullagñiñhaniñaglaan savaaqaligmiñik ² taivrumunaaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakmunja. Sivuaní Jesus aullağaluqaani ilaan Ipqitchuakun Irrusikun alğaqsrugai piksraqtaagikkani uqqiraqtauruksrauplugich. ³ Jesus tuqqutitqaaqhuni piqatigiragigai uqqiraqtit sagviaqtuutigai arguaqtuğnağumiñaiqlugu anitqilha malğukipiat uvlut akungatni, suli Jesus-ñum uqautiplugich anaaquqautaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautigaa Jesus Qilañmun

⁴ İlaatniguuq Jesus-ñum piqatigilgitñamigich tiliñigai itna, “Uniññaiaqnagu Jerusalem aglaan utaqqiyumigiksi aatchuutiksraña Aapaa akiqsruutigikkaña qaitkisiñiplugu, uqautigikkağa ilipsitñun. ⁵ Taimñaguq John paptaagutiqaqtuaq iñunñun imigmik aglaan aquatigun qapsich uvlut paptaakkaugisirusi Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁶ Taapkua uqqiraqtauruksrat katilgitñamin piqatigiplugu Jesus apiqsruğniğaat, “Ataniiq! Uvva taavrumani nappatqinñiaqpiun anaaquqaun Israel-aagmiunun [umialiqagumiñaglugich taimanisun]?” ⁷ Jesus-ñum kiuniğai, “Aapaa kisimi sivunnigisigaa qakugun atu-umaliksraña. İlaan ilisimapkağumiñaitkaa tamanna ilipsitñun. ⁸ Akuqtuigisirusi sanñimik taimña Ipqitchuaq Irrusiq aggianikpan ilipsitñun, aasii ilisimaraugaqsilusi uvapkun Jerusalem-mi iluqaani lu Judea-mi suli Samaria-mi unniiñ nunaaqqipayaaniñi nunam.” ⁹ Taatnaamikamigich Agaayyutim nuqinnigaa tatpakmunja ilinjitñun qiniqtitluni aasii ilinisa qiniñtlaiqsiğniğaat nuviyam puuqtiqmaun. ¹⁰ Aullaqtiqman qiniğugaaqtitlugich tatpakmunja, taimmaiñaq malğuk iññuk atnuğaallak qatiqtaanik qikaqasiitliğniqsuk ilinjitñun, ¹¹ nipliqhutik, “Galilee-ğmiut, suvaata qikaqhusi qiniqniaqpsi qilañmun? Tamanna Jesus aullaqtuaq ilipsitñiñ tatpakmunja aggitqikkiñhitchuq taatnatun ilipsi qiniqmatun aullaqman tatpakmunja.”

Matthias-ñum Inañigaa Judas

¹² Maliguaqtit tavrakña utiğniqsut Jerusalem-mun inğiuramiñ taiguutiqaqtuamiñ Olives-mik unasikpaguni inğiñniqsuamiñ nunaaqqimiñ. ¹³ Tavruña tikitñamin Jerusalem-mun, ilinich mayuğniqsut inimun taivrumunja irvigikkağmiknun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James iğniğikkaña Alphaeus, Simon-lu Zealot-ñuruq, suli Judas iğniğikkaña James-ñum. ¹⁴ İluqagmin katiniqsut akulaiqlugu iniqsruğviksrağmiknun piqasiqhutin ağanik suli Mary-mik aakagikkañanik Jesus nukatchianñiglu. ¹⁵ İkituurat uvlut aquatigun ukpiqtuat katimaniqsut, tallimakipiaq iñuiññamik iñugiaktigiyunnaqhutin. Peter-m makitluni nipliutiniğai, ¹⁶ “Aniqatiumaan, Ipqitchuam Irrusim uqaqtinnigaa David makpigaaniñi Agaayyutim. Uqaginiğaa Judas-kun sivuaní atuumagaluaqtitnagu ilaan savaaqaliksraña, taamna Judas sivulliuruq tiguriruksranik Jesus-mik. ¹⁷ Judas ilağaluqaqtuaq uvaptikni atakkii Jesus-ñum piksraqtaagikkaña savaqatigitquplugu uvaptikni. ¹⁸ Judas-ñum aatchuutigianikamiun Jesus akiññaktaaqagñiqsuq maninñik. Taavruminaasiiñ tauqsigñiqsuq nunaviñigmik ilaan iluvigikkağmiñik. Tavrani katakami iluqani ilua qaagñiqsuq. ¹⁹ İluqagmin iñuich Jerusalem-mi ittuat tusaaniğaat, aasii inmin uqagmikkun taiguusigñiğaat Judas-ñum tuqquvia Akeldama-mik (mumiutiqaqtuamik nuna augum maqqivia). ²⁰ Agaayyutim makpigaanani aglausimaruaq Psalms-ni itna,
'İlaan tupqa iñuiğumauq iññitqikkumiñaiğuni.'
Aglausimaruaqsuli,
'İlamik iñunmik inañiqsiqagumauq savaaña.'

Psalm 69:25

Psalm 109:8

21-22 Taatnaqlugu iñuk inañiutiruksrauruq Judas-ñum savaañanun. Taamna iñuk ittuksrauruq aullağniimaruaq uvaptikni aasiisuli ilisimarautlasiruaq anjitiqihagun Atannapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ñum quliaqtaagipmañ paptaaktitchiñisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmañ Jesus pakmuña qilañmun.”²³ Ilinich nalunaigiñiqsut malğunñik iññunñik Joseph-miglu taiguutilinmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik sulii Matthias-miglu.²⁴ Aasii agaayuniqsut itnaqhutin, “Ataniiq! Ilvich ilisimarañuruatin uummatinñik iñupayaat, taatnaqlugu tikkuagutillañniaqtigut nalliaknik piksraqtaaqaguvich.²⁵ Taamna uqqiraqti inañiutyumuñ Judas-mun atakkii unisağigaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiñun.”²⁶ Taatnaqqaqhutin tigusiñiqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaañuniqsuq aasii ilaliutikkaupluni qulit atautchinun uqqiraqtinun.

2

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

¹ Uvlugguuq taiguutilik Pentecost tikiumapman iluqatin ukpiqsiruat katimalgiñiqsut.² Taimmaiñaq ilinisa tusaagaqsiliğniğaat siğruktuaq pakmakña liilaa anuqlipaktitmatun. Taamna siğruktuaq tusağnaqsiliğnisuq iluqaani inimi.³ Ilinich qinñiaqsiliğnisut ikniğmik liilaa qinñaliniñik uqqatun siamitlutin iñupayaanun.⁴ Ipqitchuam Irrusim analatkaqsiliğnai iluqnaaqługich. Taapkua iñuich uqaqsiliğnisut atlakaagiñik uqqiqhutin, taatna kanjisiñiaqsipługich Ipqitchuam Irrusim uqaqupmatin.⁵ Tavraniguuq Jerusalem-mi Jew-ñuruat iñuuniaqtut nunaaqqipayaaniñiñ nunam taluqsiruat Agaayyutmik.⁶ Tusaakamitruñ siğruktuaq iñugiaktuat iñuich katinisut taapkunña. Iluqatin qanuğviiğniqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kanjisiñiaqsipłutin sumiugiisigun uqqatigun.⁷ Quviğutchallapiaqhutin uqaqsiliğnisut, “Tamatkua uqaqtuat Galilee-ğmiunurur, amii? Qanuqhutin ukua uqaqpat uqaptiknik?”⁸ Naagaunniñ kanjisiñiaqsitlanigivut uqaqmata uqausillaaptigun iñuguqniñiaaptigun.⁹ Uvagut Parthia-ğmiut, Media-ğmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ğmiut, Judea-ğmiut, Cappadocia-ğmiut, Pontus-miut, Asia-ğmiut,¹⁰ Phrygia-ğmiut, Pamphylia-ğmiut, Egypt-miut. Uvagut iñuich nunaaqqimiñ Cyrene-miñ nunami Libya-mi, sulii iglaat nunaaqqimiñ Rome-miñ,¹¹ sulii Crete-tağmiut Arabia-ğmiutlu. Aninjaruaguut Jew-ñupluta aasiñ mumiksuaguut Jew-ğusimaqhuta—iluqapta tusaagivut kanjisiñiaqsipługillu tamatkua uqaqmata kamañiaqtatigun Agaayyutim iñiqtaigun.”¹² Quviğutchallapiaqamin kanjisiñiaqsitlaiqhutinlu apiqsruqtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?”¹³ Iñuilliasiiñ ilañich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaqsiliğnisut, “Ukua imilillapiaqsimaqlutin piñiqsut.”

Peter-m Uqautriñha Iñunñik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiqmata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtiqatmiñik kiutyaaługich. Nipitusipluni nipliutiniğai, “Jew-ñuqatiptaa sulii iñuuniaqtuasii Jerusalem-mi, naalağniñlaksitña! Nalupqinaigługu uqautiuraallaglapsi taavruma suutautilaañanik.¹⁵ Ukua imiliqsauñuñitchut isumañapsisun atakkii uvlaañusugaaqtuqsuli.¹⁶ Taamna atuumaruq Joel-ñum sivuniksriqirim uqautigikkaña itna,¹⁷ ‘Agaayyun uqaqtuq, itnaililugu itkisiruq aqulligñi uvluni, Uvaña siamitkisigiga Irrusigikkağa iluqaitñun iñunñun, Iğñasi sulii panigikkasi sivuniksriqiaqsigisirut, nutaagikkasi qinñiçquuraaligutin sulii utuqqanaasi siññaqtuqtağutin;¹⁸ aa, kuvviqigisigitka savaktitka anutitlu ağnatlu Irrusigikkamnik taipkunani uvluni aasii sivuniksriqiaqsilutin.¹⁹ Qinñitkisigitka quviqnaqtuat qilañmi sulii atlayuağnaqtuat nunami,

auglu ikniġlu suli itchialaruaq,

²⁰ siqiniqunniiñ tanuġaaqsilugu unnuatun
unniñ tatqiq kaviqsaaguglugu auktun
sivuanu kamanallapiaqhuni uvluan Atanguruam tikiuamakstraña.

²¹ Taipkunanasii kisupayaaq tuqluqpan Agaayyutmun
ilaan anniqsuġisigaa.’

Joel 2:28-31

²² “Israel-aagmiut, naalagnisitchi uqallamnun! Jesus Nazareth-miñ anutauruq
Agaayyutim tilikkaña. Agaayyutim savaagipkaġaa sanjiqaqhutiñ atlayuagnaqhutiñlu
qiniqqisuuatun. Qiñigisi nalupqinaiqługu ilisimaplugich tamanna atakkii atuummipłuni
maani akunnapsitni. Taavrumuuna ilisimapmigiksipsuuq Agaayyutmun tuyuġilha.

²³ Ilipsi anjalataksrirutigigiksi Jesus sumiunruanun tuqqutitlugu kikiaktuutipkaqlugu
sanniġutamun. Aglaan Agaayyutim pisuġmigunlu ilisimamigunlu sivunniunjanikkaña
taatna. ²⁴ Aglaan Agaayyutim makititnamiun tuquġigmiñ pituiqlugu iñuugimun. Jesus
tuqqutiqikkumiñaitchuq atakkii ilaa nayuutiyumiñaitchuq iluviġmi tuqunaruapayaatitun.

²⁵ Taivrura David-ñum uqautiginigaa itna,
‘Uvaña qiñigiga Atanguruq sivuqqamni ataramik.

Ilaa taliqqimniitluni
aasiñ tunjalguruña ilaani ihuilliuqama.

²⁶ Taatnaqlugu uummatiga quviasuktuq, suli nipiqaqtuña quviasuġmik.
Tuquġisigaluññaġmaunniñ niġiugaġigiga nalupqinaiqługu,

²⁷ Agaayyuun, unitchumiñaitchiñ iñuusigaa iluviġmun,
naagaqaa timaa savaktivich piunġigniaqulugu.

²⁸ Urriqsuutrirusii uvamnun apqutmik iñuuniagviksramnik,
aasii quviasukkisiruna atakkii nayuutipluna ilipni.’

Psalms 16:8-11

²⁹ “Aniqatiut, uvaña uqautiraksraġigipsi nalupqinaiqługu sivulliaptigun David-
kun. Ilaa tuqupman iluviġaat, aasiñ ilisimagaat iluvġa marrumuñaaglaan uvlumun.

³⁰ Ilaa sivuniksriqirauruaq suli kanjqsimaplugu Agaayyutim akiqsruutigikkani
inmiñun, Agaayyutim nalupqinaiqsruutinikkaña David-ñum kinjuvianjiñ ilañat
ataniġuqtikisiñiplugu inmisun. ³¹ David-ñum qiñiġuuraaginiġaa qanuq Agaayyutim
anipkatqiliksraña anniqsuqti akiqsruutigikkana taamna Christ uqautigiplugu
itnaqhuni, ‘Agaayyutim unijitchaa ilaa iluviġmun suli timaa piunġinitchuq.’ ³² Taamna
Jesus Agaayyutim aniqiksitkaa iluviġmiñ, aasii uvagut ilisimaurugut taavrumuuna.

³³ Agaayyutim ilaa taliqqinmiñuktikaa kamañqsipługu suli qaitchiplugu Ipqitchuamik
Irrusiġmiñik Aapami akiqsruutigikkanañatun aasiñ Jesus-ñum qaitchiplugu uvaptiknun.
Tamanna akuqtuġikput pakma, taatnamik qiñiaqsigiksi tusaaplugulu savaaqsipman
uvaptigun. ³⁴ David inmi timituummaġmi pakmuñaqsimaitkaluaqtuq, aglaan nipliġniqsuq,
‘Agaayyutim nipliutiniġaa Ataniġa,

Aquvittin kamagiviksraupnun,

³⁵ aquppiłapni uumiksritin anjalataksrirutigigisigitka ilipnun.’

Psalms 110:1

³⁶ “Aasiñ Israel-aagmiupayaasii ilitchuġiraksraġigiksi nalupqinaiqługu, taamna Jesus kiki-
aktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa ataniġuqługu suli anniqsuutauplugulu.”

³⁷ Taapkua iñuich tusaakamitruñ Peter-m uqautigikkana ihuilliuġniqsut. Apiqsruġniġaat
Peter-lu atlatlu uqqiraqtit, “Aniqatiut, Qanuġisiñiqpisami?”

³⁸ Peter-m uqapsaagniġai, “Nunuraliġusi mumigitchi killuqsautipsitniñ. Suli
atausriukattaagusi paptaaqtittitchi ukpiqsririgugusi atqagun Jesus Christ. Agaayyu-
timli natqutiyumagaasi killuqsautipsitniñ, aasiñ ilaan aatchuġisigaasi Ipqitchuamik
Irrusimik. ³⁹ Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkana tunaaqaqtuq ilipsitñun qi-
tunġapsitñunlu iluqaitñunlu ittuanun unasiqsuami, iñuich iluqaisa Atanguruam Agaayyu-
tipta tuqluġai inmiñun.” ⁴⁰ Peter uqaqtuq iñuġiaktuanik atlanik uqalġnik. Aasiñ

ilaa naatchiqami itnaqługich, “Annautillaksagnağitchi ilipsitñik anasiññuqsautmiñ tik-iññaqtuamiñ pigiitchuanun iñunñun tuqqutçhiruanun Jesus-mik.” ⁴¹ Iñugiaktuat ukpiqs-riñiqsut uqağmik suli paptaaqtitlutin, iñuk 3,000-yunnaq ilaliutiniqsuq ukpiqsriuanun tamarrumani uvlumi. ⁴² Ilinich ilisaaqaaqsifñiqsut uqqiraqtiniñ, aasii piqasiqsuutiniqsut niğiqatigiikhutin suli iniqsruqatigiikhutin.

Qanuq Ukpiqtuanuruaat Piqatigiilhat

⁴³ Uqqiraqtit iñiqtaqağniqsut iñugiaktuanik quviqnaqtuanik savaanik, naagaunniñ iñupayaat ikpiagiagutiniğaat Agaayyutim savaaqalha uqqiraqtitigun. ⁴⁴ Iluqağmin ukpiqtuat atautchimiiyusiñiqsut suli piqagtirrutiplutin suurağmikkun avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliqamin tunisiñiqsut nunautmiknik suli suuramiknik, aasiiñ autaaqługich piññaaktaatin iluqaitñun inuqsriuqtuanun. ⁴⁶ Uvlutaugagipman ilinich katraqniqsut agaayyuvikpañmun. Niğirağaniqsut atautchimi kinunimikni, aasiiñ niğikamin quviasukhutin pisuillaqiaqhutinlu. ⁴⁷ Ilinisa quyaragigaa Agaayyun, aasiiñ atlat iñuich nakuagigaich ukpiqsriupayaat. Suli uvlugagipman Atangum ilaniktuuqtinnigai iñunñik ukpiqtuanuruanun tamatkunina anniqsukkağmiñik.

3

Peter-m Iłuaqsipkaiłha Pisutlailaamik

¹ Ilaatniguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpañmun, iñuich iniqsruğviat tikit-malhani. ² Agaayyuvikpañmi paaqağniqsuq taggisilinmik Piññaqnaqtuamik. Tavraniquuq anun una aquppiraqniqsuq pisunğanjitchuaq aniñiğmiñaglaan. Uvlugagipman ilamiñun tavranautipkağniqsuq taavrumuna paamun iniqsruğviksrağmiñun maniuranik iñunniñ isiqtuaniñ agaayyuvikpañmun. ³ Peter-m lu John-ñumlu apqusaqmakni isiaqsiplutik agaayyuvikpañmun inigñiğik aatchullakiksrağmigun maninmik. ⁴ Taapkuak kinjaqamitku iriğruiñaaqługu Peter-m nipliutiniğaa, “Qiniqtiguk!” ⁵ Taavruma iñuum qiniqsiñiğik niğiukhuni aatchuusiaksrağmiñik ilinikniñ. ⁶ Peter-m nipliutiniğaa, “Maniitchuna suramikunniñ aglaan aatchuğniagikpiñ pigikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuqugikpiñ.” ⁷ Peter-m tigukamiun taliqpiagun makitquplugu, taimmaiñaq anutiqniam niunji sayaniktigñiqsuk. ⁸ Nutinñiqsuq qikaqtiqhuniasiiñ pisuaqsipluni. Ilaan isiqatiginiğik Peter-lu John-lu agaayyuvikpañmun pisukhuni misigaqsimmağmi quyyasimmaan Agaayyun. ⁹ Iñuich tavrani qiniğniğaat pisukługu quyammağmi Agaayyutmik. ¹⁰ Iñupayaat ilisağiniğaat injularauplugu aquppisuuruaq agaayyuvikpaum paanani taggisilinmi Piññaqnaqtuamik. Iluqağmin quvigutçhallapiagñiqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuna anutmun.

Peter-m Quliaqtualha Agaayyuvikpañmi

¹¹ Iñuitguuq qiniqamitruñ pisutlasipkakkauruam saqunaurapayaanak Peter-m lu John-ñumlu aupiñautiginiğaat, aasiiñ qiniğiaqługich katimmavinñmun taggisilikkun Solomon. ¹² Peter-m qanuğviiqsuat qiniqamigich nipliutiniğai, “Israel-aagmiut, qanuğmi taamna quvigutçhautigivisiun qiniqpaaqsiplutaasiiñ? Uvaguk pisutlasipkanjtkikpuk manna anun sanñiptikkun naagaqaa ukpiqsriñaptikkun. ¹³ Aglaan Agaayyutaata sivullipta Abraham-ñumlu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu iluaqsipkağaa manna anun Jesus-kun, aasiiñ taavrumuuna ilaan kamanaqtitkaa iğniñi Jesus. Ilipsi qaitkiksi Jesus anjalatinun pigiitchuanun suksraaqługu sivuğaaani Pilate-ñum sivunniutianikmaunñniñ patchisaigukługu. ¹⁴ Ilaa iluqnauqsimaruaq Agaayyutmun nalaunñaruaglu naagasuli ayakkiksi, iniqsruqługu Pilate pituiğitquplugu iñuaqtuqtimik. ¹⁵ Taatnañapsigun tuqqutkiksi taamna qaitçhiruaq iñuuligmik aglaan Agaayyutim anitqiksitanja tuqunaruaniñ. Uvagut ilisimarriqsimmağikput taamna. ¹⁶ Turviqaghuni atqanik Jesus-ñum manna pisutlailaaq qiniqkaqsi ilisimakkaqsi lu mamititkauruq. Taamna anun ukpiqsriñiqsuq Jesus-ñum atqanik, taatnaqługu iluaqsikkauruq sivuqçapsitni.

¹⁷ “Aniqatiumaan, ilisimagaluagmigiga una, ilipsilu sivulliuqtuummapsilu qaitkiksi Jesus sumiunuruanun aglaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutritiqsi Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim injilgaan uqagikkaña iluqaisigun sivuniksriqirimigun akiqsruutauruaq anniqsuqti nagliksoqtuksrauniplugu, aasiiñ ilaan taatnaqtitkaa. ¹⁹ Aasiiñ mumigitchi suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piigumagai killuqsautigikkasi. ²⁰ Taatnagupsi Atangum sayyaagiksipkagisigaasi irrutchipsigun. Taivrumani ilaan tuyugitlayumagaa Jesus annautriksraqtagianikkani ilipsitñun. ²¹ Taamna Jesus qilajmi ittuksrauruq taivrumuña uvlumun supayaat nutaaguhiksranatnunaglaan, Agaayyutim ipqitchuat sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun injilgaan. ²² Moses-um nipliutiginiñaa, ‘Agaayyutim Atanipsi tuyuqagisigaasi sivuniksriqirimik, atrilugu tuyuqalhi uvannik; taimña itkisuruq iñupsitñiñ. Ilipsi naalagniraksragigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaaq naalagninjtkumi sivuniksriqirim nipliutigikkanañik ilauyumiñaitchuq Agaayyutim iñuiñi suli piyaqqukkaugisipluni.’ ²⁴ Iluqagmin atlat sivuniksriqirit Samuel-miñaglaan uqagsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kinuviaçikkañasi Abraham-um. Agaayyutim akiqsruqaa qitunganik, suli sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumiña akiqsruutmik, itna, Uvaña piliutiqaçisigitka iluqaisa iñuich nunami kinuviaçikkaptigun. ²⁶ Taatnaqlugu Agaayyutim anitqiksitmaun savaktini Jesus tuyugigaa ilipsitñun sivulliuqlugu ikayuçukhusi mumigusilu pigiiliqiligiikkapsitñiñ.”

4

Peter-mlu John-umlu Apiqsruqtukkauhuk Uqaqsittaagvinmi

¹ Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik iñunñik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqhutin Sadducee-uruanik tikiññiqsut. ² Ilinisa ihuaginñiñigaich uqçiraqtik ilisautripmaknik Jesus anitqinñiplugu tuqunaruaniñ, taamnaasiiñ ilitchuqqutaupluni tuquruat anitqikkisiñhatnun. ³ Tigupkaçniçgaich isiqtaupkaqlugik isiqsivinmi unnuapak unnuaguqhunikii. ⁴ Aglaan iñugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriñiqsut, iñugiaktiilaaliyunat 5,000-mik anutiñhiñat. ⁵ Uvlutqikman Jew-nuruat sivulliuqtinillu sivulliuqtigruatlu aglaliqiritlu katiniqsut Jerusalem-mi. ⁶ Annastuuq qaukhat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutin atlanik ittuanik qaukhum agaayuliqsim ilaiñiñ. ⁷ Taapkua Peter-lu John-lu itqutipkaçamisigik apiqsruqtaaqsiñigaich, “Qanuqlugu ihuaqsipkaqpitku taamna anun? Qanutchimik sanñiqaqpisik? Kia atqagun taamna pivitku?” ⁸ Peter-m anjalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik kiuniçai, “Sivulliuqtaurasii sivulliuqtigruanuplusi, ⁹ Suvaatatai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagutikkauviñuk ikayuillaptigun taavrumiña pisutlailaamik ihuaqsipkakkaptiknik? ¹⁰ Iluqasi suli Israel-aagmiupayaat ilisimaraksragigiksi una, Sanñiqaqtuq atigikkanaçun Jesus Christ Nazareth-mium kikiaktuutikkaqsi aasiiñ Agaayyutim anitqiksitlugu tuqunaruaniñ. Taatnaqlugu taamna anun qikaqtuq ihuaqsikkaupluni sivuqqapsitni. ¹¹ Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqalhiñ uqautigikkañat itna, ‘Uyaçak tuppirt ayakkañat,

taamna uyaçak piitchuillapiagaqtuq tuppirauni.’

Psalm 118:22

¹² Aasiiñ Agaayyun atchiiruq atautchiñhiñamik iluqaani nunami taavrumuuna atikun anniqsugumiñaqsipluta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

¹³ Tarra uqaqsittaatqitichirit quvigutchañiqsut qiñiqamisigik Peter-mlu John-umlu taluqsrautaisilaanajkniglu ilisaqsimaisilaanajkniglu. Ilisimagaich piqatauhak Jesus-mi. ¹⁴ Aasiiñ qiñiçniçaat anun ihuaqsikkauruq qikaqataulha Peter-milu John-milu. Taatnaqhutin niplilguiññiqsut akiknaçlugik. ¹⁵ Taatnaqqaqhutin anillaquniçgaich uqaqsittaagvinmiñ, aasiiñ anipmaknik sivunniuqtaullakhutin itna: ¹⁶ “Qanuçlugik atanniçisivisigik ukuak anjutik? Jerusalem-miupayaat ilitchuçianiñniçaat atlayuaçnaqtuq

ihuaqsiqkaihiq atuumakkaḅa taapkuḅnuuna, aasiiḅ naagaagumiḅnaitkikput. ¹⁷ Aglaan siamitqunjiḅlugu marrumani tusaayugaaq iḅuḅnun, taatnaḅuta aniqsraaqtuḅlavut uqatqiqunjiḅlugik kimununniiḅ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸ Taatnaiḅiḅlugu sivunnianikamiḅ iḅiḅtiḅniḅaich quliaqtuaqunjiḅlugik Jesus-kun iḅuḅnun sumiunniiḅ naagaqaa itqautitqiqunjiḅlugich taavruma atqanik. ¹⁹ Aglaan Peter-mḅ John-ḅumḅ kiuniḅaik, “Nalliḅsi tupiginaḅayaqpisigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak nakuḅgitlukpaun ilaan? Sivunniḅsiunḅ taamna! ²⁰ Uqautiḅiḅniḅaigumiḅnaitkikpuk sua qiiḅnikaḅpuk tusaakkaḅpuglu.” ²¹ Aniqsraaqtutqianikamisigik aasiiḅ pilitlugik agvisiksraitḅutiḅ anasiḅḅuqsalguiḅniḅaich. Iqsigiplugittuuq iḅuich atakkii iḅupayaat kamaksriḅlapiqhutiḅ Agaayyutmik tamarrumuuna atuumaaniktuakun pisutlaiḅaamun. ²² Taamnaguuq aḅun quviḅnaqtuakun ihuaqsiqkakkauruaq malḅukipiḅaḅuaniksamaruaq.

Ukpiqsriuat Iniqsruutiḅhat Taluqsrautaiḅiḅmik

²³ Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkaḅqauraqmatik utiḅniḅsuk ukpiqtuanḅruaḅatiumiknun uḅautiplugich qanuq qaukḅiata agaayuliḅsit sulii sivulliuḅtiḅruat sivunniḅuḅhatnik. ²⁴ Iḅiḅisa tusaakamitruḅ agaayuaḅtiḅaḅniḅsut itnaḅhutiḅ, “Kamanaḅtuatiḅ atanguruuq, iḅiḅsiḅruatiḅ iluḅaanik qilaḅmiḅ nunamiḅ tagiumiḅ. ²⁵ Aasiiḅ ilvich uḅaḅtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaḅput David savaktiḅikkan uḅaqman itna, ‘Suvaata Jew-ḅuḅitcheuat qinnakpat?

Suvaata iḅuich sivunniḅuḅpat imaiḅaanik?

²⁶ Umialḅi nunaḅqḅipayaani sivulliuḅtillu paḅnanigaiḅ aḅuyautnatiḅ akilliḅiḅuḅlugu Agaayyutauruaq ilaan anniḅsuḅtiksiḅriukkanalu.” *Psalm 2:1-2*

²⁷ Iḅumun marrumani nunaḅqḅimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piḅasiḅhutik Jew-ḅuḅitcheuanik sulii iḅuḅiḅnik Israel katimaniḅsut. Sivunniutiginiḅaat akikḅnaḅlugu Jesus savaktin ipqitchuaq anniḅsuutiksiḅriukkan. ²⁸ Katinniḅsut savaḅniḅaḅukhutiḅ supayaanik sivunniutigikkan kamanaḅtuakun isumaliḅkun inḅiḅaan atuumaruksrauruaq. ²⁹ Aasiiḅ pakma, Ataniiḅ, itqagḅlugich Jew-ḅuruat qullinich qanuḅhutiḅ aniqsraaqtuḅmatigut. Savaktiḅikkaḅpich, uḅaḅtitigut uḅaḅniḅ taluqsrautaiḅiḅguta. ³⁰ Ikayuḅtiḅgut ihuaḅsitḅasiḅlugich naḅittuat sulii savaktitigut atlayuaḅnaḅtuaniḅ quviḅnaḅtuaniḅ atanniutaagun ipqitḅuni savaktiḅikkapkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimaviḅikkanat aulaniḅsuq. Tavraami aḅalatiḅhutiḅ Ipqitchuamik Irrutchimik aullaḅhutiḅ uḅaaḅsiḅniḅsut Agaayyutim uḅaḅhiḅnik taluqsrautaiḅhutiḅ.

Atunim Pigiḅaich

³² Uvvaguuq ukpiqsriḅpayaḅtuat atausiḅḅuutriḅutiḅ atipiḅniḅsut irrutchimikkun. Nalliatunniiḅ iḅliḅiḅniḅiḅlugu inḅi suurani aglaan atunim atuḅniḅaat suuraḅikkaḅtiḅ. ³³ Uḅqiraḅtit kamanaḅtuakun saḅḅikun iḅisimarauniḅsut aḅitqiiḅhagun atanguruam Jesus sulii Agaayyutim ikayuḅpaḅniḅai iluḅaisa. ³⁴ Taapkunani ukpiqsriḅuani piḅiḅniḅsuq inuḅsraḅtuamik. Sua inuḅnaḅsiḅman iḅaḅa tunisiraḅtuq nunaviḅniḅmik naagaqaa tupiḅmiḅnik, tunisianikamiasiiḅ tavruḅautiraḅniḅaa akuḅtuani tuniaḅmiḅniḅ ³⁵ aatchuutigiḅlugu uḅqiraḅtinun. Taapkuu-aasiiḅ autaaḅniḅaat taamna manik inuḅsriḅpayaḅtuani. ³⁶ Ukpiqsriḅuamik iḅuḅaḅniḅsuq Joseph-mik, Levi-tkuayaḅupluni iḅuḅuḅtuḅ Cyprus-mi, taavrumiḅa uḅqiraḅtit taiguutiḅakkaḅat Barnabas-mik (mumiutiḅaḅtuamik pitchuksaḅtimik). ³⁷ Ilaḅtuḅq tuniriḅmiḅniḅsuq nunautmiḅnik qaitḅuḅasiḅniḅ akuḅtuani uḅqiraḅtinun.

5

Ananias-lu Sapphira-lu

¹ Tavraniguuq iḅuḅaḅmiḅniḅsuq nuliḅiḅniḅnik atiqḅtuaniḅ Ananias-miḅlu Sapphira-miḅlu. Taapkuak iḅniḅkun tuniriḅniḅsuk nunautmiknik iluḅatik piḅikkaḅmiknik.

² Akuqtuaġmik ilaġanik tugvaiñiqsuq aġnaataasiiñ ilisimaplugu aġiġaa. Aglaan sippana qaitkaa uqqiraqtinun. ³ Peter-m nipliutiniġaa, “Suvaata tuuġaġmun aġalatitpich? Suvaata sagluqsruutiviun Ipqitchuaq Irrusriq iriqqakun tugvaqsiplutin ilaġanik nunautvich akian?” ⁴ Tunigaluaqnagu nuna pigikkan aasiiñ kiġuagun tuniġhan akuqtuaġikkan pigigiñ. Sum taatna isummiqpatin? Sagluqsruutrinjitchutin iñuġnik aglaan Agaayyutmik.” ⁵ Ananias-ġum tusaapqauraqamigich Peter-m uqagikkaġi puuktiġniqsuq tuqupluni. Tusaapayaaqtuat taavrumiġa taluqsratġanġisut. ⁶ Nukatpiat nimiqsruqtuallakamitruġ timaa annisiplugu iluviġiaġniġaat. ⁷ Uvvaasiiñ piġasut sassagġniġich kiġuatigun aġnaat agġiġniqsuq sutilaaġatnik nalupluni. ⁸ Peter-m apiqsruġniġaa, “Uqautiġġa, iliptik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Aġnam kiuniġaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹ Peter-mli piñiġaa, “Suvaata uktuaġniqpitku Agaayyutim Irrusia? Atanġii, taapkua iluviqsiruat ilaqtatpik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰ Tavrauvaa puuktiġniqsuq Peter-m sivuġaanun tuquliqġuni. Nukatpiat isiqamiġ qiniġlugu tuquruq aullautiniġaat iluviġiaġlugu saniġaanun aġutaata. ¹¹ Tavra ukpiqtuanġuruat suli iñupayaat tusaaruat taavrumiġa taluqsratġanġisut atqunaq.

Quviqnaqtuat Atlayuaġnaqtuatlu

¹² Uqqiraqtit savaaqaġniqsut iñugiaktuanik atlayuaġnaqtuanik suli quviqnaqtuanik akunġatni iñuich. Iluqatiġ ukpiqsiruat atausiġġuġniqsut katimmavianun Solomon-ġum. ¹³ Ukpiqtuanġjitchuat ilaliqsuaqsiniġaich taluġiplugich aglaan ilinġisa uqautigillautagaluqġlughich. ¹⁴ Aglaan iñugiaktuat aġutitlu aġnatlu ukpiqsriġisuat Ataniġmik Jesus-mik, taatnaġlugu ukpiqtuat iñugiaksitnullapiagġisut. ¹⁵ Iñuich illiuqaigasiñiġisut atniġnaqtuanik tumitġaanun siñigviġnun naagaqaa ikivġanun niġiugiplugu qakugun Peter tamaunnaaqpan taġġanun mamitinnasugalutiġ. ¹⁶ Suli nunaaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutriñiġisut atniġnaqtuanik suli ihuilliqtittanġitnik irrusiġlughich. Taatnailiġlugu iluqatiġ ihuaqsikkauniqsut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsiuġhat

¹⁷ Taamna atuumaanikman qaukġiat quliaqtuaqtit piqasiqġutiġ malġuaqtaiñik Sadducee-ġuruanik qinnallapiagġisut uqqiraqtitigun. Sivunniugġisut qanuq aġalaliksraġatigun. ¹⁸ Ilinġisa tiguniġaich uqqiraqtit aasii inillaktitlugich isiqsiviġmun. ¹⁹ Aglaan tamarrumani unnuami isagulġan Agaayyutim aġmaġniġai isiqsivium paanġi aasii annisiplughich, itnaqġuni, ²⁰ “Agaayyuvikpaġmugusi uqagġaġitġi iñuġnun nutaakun iñuuniaġikun tumigiplugu Jesus.” ²¹ Taamna tusaapqauraqamitruġ agaayyuvikpaġmukġutiġ qaunuraaqman tavraniasiiñ ilisautriaqsiplutiġ. Qaukġiat agaayuliqsit piqatinilu katinniġaich uqaqsittaaqtitġirit suli iluqaisa Jew-ġuruat sivulliuqtigruanġich. Tuyuqaġniqsut isiqsiviġmun uqqiraqtit tavrunautitquplughich. ²² Uvvaasiiñ qaunaksrit tikitmata isiqsiviġmun paġiġiñiġaich tavrani uqqiraqtit. Aasiiñ utiqġutiġ taamuġa katimaruanun uqautiniġaich, ²³ “Isiqsiviġmun tikitnaġta kiluusaqaqġuni suli qaunaksrit paani qaunaksrigaluagġisut. Aglaan paat aġmaqaptigik paqitġinġitġugut iñuġmik iluani.” ²⁴ Agaayyuvikpaum qaunaksraġata qaukġiata suli qaukġinġisa agaayuliqsit tusaakamitruġ taamna isumatuyaagaqsiñiġisut sutilaaksraġagun. ²⁵ Taatnaqtitlugich iñuk isiqġuni, “Atanġii, isiqġasi amma agaayyuvikpaġmi ilisautritur iñuġnik” itnaqtigġai. ²⁶ Agaayyuvikpaum qaunaksrit piqasiqġuni qaukġiġmiknik taamuġaġniqsuq tavrunautityaqġlughich uqqiraqtit. Aglaan aġallaġluutaiqġutiġ nuyuaġiplugu iñuġnun miġuqtuaqsiġiksraqtinġ uyagaġnik.

²⁷ Ilinġisa uqqiraqtit tavrunautikamisigik sivuġaatnun uqaqsittaaqtitġirit, qaukġiata agaayuliqsit apiqsruqtaaqsiñiġai, ²⁸ “Qanusigalġitpisi?” itnaqġuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigialuakkaqput ilisautritqunġitlusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisauttutri ilisimagaat suli ilinġisa paġchisiġuqġuta tuqulġhanun Jesus-ġum!” ²⁹ Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniġaich, “Tupiksriġuni Agaayyutmik

sivulliuruq tupiksrihigmiñ iñuñnik. ³⁰ Ilipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannigutamun aglaan Agaayyutaata sivulliapta anitqiksitaña tuqunaruaniñ ³¹ kamañaviksrañanun ataniguuqługu anniqsuutiğuuqługulu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aagmiut mumikkumiñaqsiplugich natqigutikkauniqsut killuqsautmikniñ. ³² Uvagut ilisimarriqsimmaagikput piqasiqhuta Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim qaisagikkaña tamatkunuña tupiksriuanik ilaanik.”

³³ Jew-ñuruat uqaqsittaaqtitchirit tusaakamitruñ taamna uumitchallapiagñiqsut, sulı tuqqutчисuligñiqsut uqqiraqtinik. ³⁴ Uqaqsittaaqtitchirit ilañata Pharisee-ñuruat makinniqsuq uqallagukhuni, atıqaqtuaq Gamaliel-mik sulı kamagikkaupluni ilisautrauruat malığutaksramiknik. Makitnami tiliñigai uqqiraqtit anillaquplugich. ³⁵ “Israel-aagmiuñuruasii!” itnaqtigñiqsuq atanıñnun, “Aniyagilugu qanuq anılatchiñaksraqsi taapkuniña anutinik. ³⁶ Aippaanıguuq iñuqağñiqsuq atilıñmik Theudas-mik kamañagasugaluni ilıruamik. Iñunnañniqsuq sisamanik kavluutinik iñugiaktıgıruanik. Aglaan tuqqutaupman iluqağmiñ malığuaqtai siaminniqsut taatnaqługuasiiñ suñaiqhuni. ³⁷ Aquagunsulı Judas itmiñiqsuq Galilee-miñ tamarrumani kisitchikamiñ iñupayaanik nunami. Ilaaptuuq iñunnakhuni iñugiaktuanik iñmiñun naagatarra tuqqutaupman iluqağmiñ malığuaqtai siaminniqsut. ³⁸ Pakmaasiiñ alğaqsrullaglapsi itniilılu, Aullağlich ukua iñuich. İlaksianagich. Tamanna sivunniğutaatlu savaanatlu iñukmiqnısaukpan atlatitun piungıgısiuruq, ³⁹ aglaan agaayyutmiqnısaukpan akiilıyumiñaıpiagısi. Inniagtusi nuyuağnami akıllıluğutısagupsi Agaayyutmi.” Taatnaiıplugu Gamaliel-ñum alğaqsrugñigai. ⁴⁰ Atangich akuqtuğniğaat alğaqsrutaat aulailañuğutiñ kamakkutiqağukługukii. Uqqiraqtit isıqtıtqıñıgıaich kiñmun aasiiñ ipıgaqtuqtıtlugich. Anıqsraaqtuğniğaiç uqatqıqunıtlugich taavrumuuna Jesus-kun, aasiiñ anıpkalugich. ⁴¹ Uqqiraqtit aullağniqsut uqaqsittaaqtitchiriniñ. İliñich quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraqtaagıplutiñ naglıksautıgıliksrañagun Jesus. ⁴² Uvluğagıpman agaayyuvıkpañmi iñuich tupıñitñılu ilısauttıgıtuiñağniğaat quliaqtuağıplugu Jesus akıqsruutaupluni anniqsuqtauruat, Jew-ñuruat niğıugıkkarıjat.

6

Tallimat Malğuk İkayuqtiksraqtat

¹ Taıpkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksıpmata Greek-ñuraaqtuat sulı Hebrew-ñuraaqtuat uqaallatinıqsut. Tamatkua Greek-ñuraaqtuat nipliğñiqsut uilğagñaatiñ miñitчуunıplugich uvlugağıpman autaaqmata iñuuniutiksranik. ² Taatnaqhutiñ qulıt malığuuplutiñ uqqiraqtit ukpiqtuapayaat katıtquniğaiç nipliqhutiñ, “Nalaunnañitчуuq quliaqtuanıaıgıpta piqusıguta anılatchiñiakun autaalıksrañanik. ³ Taatnağusi, anıqatiut, piksraqıchi tallimat malığunıñ anutinik akunnapsitñiñ, iñuñnik anılatıqaqtuanik İpqitchuamik Irrutchimik puqıkhutiñlu. Anılatchipkağniagıvut autaalıksrañanik. ⁴ Uvagut inıqsruqtuiñağısiırugut sulı quliaqtuaqtuiñağuta.” ⁵ Taapkua sivunniğutaat quyaqnağniqsuq iluqaitñi katıruani, aasiiñ nalunaiqsıñıqsut Stephen-mik ukpiqsrıllıapiaqtuamik anılatıqaqhuni İpqitchuamik Irrutchimik. İlaksraqługu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, sulı Nicolaus-mik Antioch-miñ mumıkhuni Jew-ğıqsımaruamik. ⁶ Taapkua katımaruat tikiutiniğaiç piksraqtaatiñ uqqiraqtinun aasii ilıñisa inıqsruutiplugich ilıplugıllı argatiñ ilıñitñun. ⁷ Tavra Agaayyutim uqalha siaminniqsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iñugiaksıtmuktugñiqsut sulı iñugiaktuat agaayulıqsıt ukpiqsrıliqmıplutiñ.

Stephen Tigukkaułha

⁸ Stephen, ilıuaqquataagun sulı sanııagun Agaayyutim, savatlasıñıqsuq quvıqnaqtuanik sulı atlayuağnaqtuanik akunğatni iñuich. ⁹ İñuqağniqsugıguuq ittuanik Jew-ñuruanik

Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua tag-gisiqahutin Pituikkauruanik uqaallatiaqsiñigaat Stephen. ¹⁰ Aglaan Ipqitchuam Ir-rutchim puqiutiqaqtinnigaa. Tavraasiiñ niplioman qapiqtaguiñnigaa. ¹¹ Taatnaqhutin tamatkua piyuaqti akiliñiqsut aputinik sagluuqtuaquplugich, “Tusaagikput uqaqman akiknaqlugu maligutaksraq Moses aglagikkaña suli akiknaqlugu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnagimikkun ayalannigaich sivulliuqtigruat suli aglaliqirit. Kiisaimma Stephen ti-guniqpaat sivuganiutipkaqlugu Jew-ñuruat uqaqsittaagtitchirinittun. ¹³ Aasii ilañitnik aputinik itqutripłutin sagluuqtuaqtuksranik ilaagun. Taapkua nipliagaqsiplutin itna, “Una aputin ataramik uqaqtuq akiknaqlugu uvagut ipqitchuaagikkaqput agaayyuvikpak suli akiknaqlugu maligutaksraña Moses-ñum. ¹⁴ Aasisuli tusaagikput nipliapman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaaglugu agaayyuvikpak simmigisiñiplugich atuqtak-srat tamatkua ivrumakña Moses-miñ tunñavigikkavut.” ¹⁵ Inupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaagvinmi qiniqpaaqsiñigaat irigruiñaqlugu Stephen, tautukluguasiiñ kiiñaña iliruaq kiiñanatan isagulgum.

7

Stephen Uqaqtullatha

¹ Qaukium agaayuliqsim apiqsruñigaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua nipliathat?” ² Stephen kiunigaa, “Aniqatiut suli Aapaanurusii, naalañnilaksinña! Agaayyun kamañaqtuaq sagvigñiqsuaq sivulliaptiknun Abraham-mun iñuuniagugaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullañksrañan Haran-mi itchaqtuqhuni. ³ Nipliutiplugich itna, ‘Uniglugu nunan suli ilatin aullañiñ nunamun tikirvigitqukkamnun ilipnun.’ ⁴ Taatnaqhuni nunanatniñ Chaldea-gmiut aullañiqsuq Haran-mun iñuuniagiahuni. Aasii kinuagun Abraham-ñum aapaña tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinnigaa marrumña nunamun nayukkaptiknun pakma. ⁵ Taatnaqtillhani tamaani Agaayyutim qaitchinjikaluañigaa Abraham inmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruñigaa qaitchigisiñiplugu pigiliutilugulu ilaanun suli kinuvianiñun, naagaunniiñ Abraham qitungiunñaan. ⁶ Agaayyutim nipliutinigaa itna, ‘Kinuviañgikkatin iñuuniagisirut iglaañlutin atlami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitulutin suli sisamani kavluutini ukiuni iluaqquatchiunillutin. ⁷ Aglaan anasiññuqsagisigitka taapkua savaktaagruqaqtuat inugikkamnik. Kinuagun tamarruma ilinjich utigutin taivrumakña agaayumaagvigliaqsilunja marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautinigaa. ⁸ Agaayyutim akiqsruutikamiun Abraham tiliñigaa nalunaitñutchiquplugich aputitin. Taatnaqami qiniqtitkaa tupiksrisukhuni Agaayyutim akiqsruutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ñum nalunaitñutchiqmiñigaa tallimat pinayuatigun uvlut. Isaac-ñum nalunaitñutchiqmiñigaa Jacob, ilaanli piñigai qulit malguk sivulliaavut.

⁹ “Aglaan taapkua sivulliaquqtuat killuginigaa nukatchiaqtin Joseph tunipluguasii savaktauviksrañanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuginigaa ¹⁰ ikayuqlugu iluilligvinmiunniñ itman. Agaayyutim nakuagiliutipkañaa puqiisiqlugulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialgum Egypt-mi ayalatiguginigaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inmi tupigmiñun. ¹¹ Kinuagun nigisunñaqsiñiqsuq Egypt-mi Canaan-milu, taatna sivulliaavut nigisuksiuliqhutin. ¹² Aasiiñ Jacob tusaakami niqiksraqaqpniplugu Egypt-mi ilaan sivulliaavut tuyuginigaañigai tasamuña. ¹³ Ilañatni tasamunalgitmata Joseph ilitchugipkañiqsuq inmiñik aniqatiumiñun, aasiiñ Pharaoh-m ilitchuginigai Joseph-ñum ilai. ¹⁴ Joseph-ñum aapani Jacob aiyugaañigaa Egypt-muquplugu qitungaqtuummaan. Taapkuaguug inugiaktiginiqsut pinasukipiaq akimiamik. ¹⁵ Tavra Jacob-ñum qitungani nuurrutinigai Egypt-mun, tavraniasiiñ ilaalu sivulliaavutlu tuquplutin. ¹⁶ Ilinisa timinjich iluvigiaqtagñigaich Shechem-mun taivrumña Abraham-ñum tauqsiagimakkananun iluvigviksrauplugu inmiknun Hamor-m kinuvianiñiñ.

17 “Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaqaqsiptman, kinjuvianj iñugikkapta tavrani Egypt-mi iñugiaksillapiagniqsut. 18 Umiallitqinjñiqsut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. 19 Taavruma umialgum kinniaqsiñigai iñuvut suli nagliksaaqtitlugich sivulliaavut, nunuriplugitunniiñ igitqataqtitlugich aniqqamiurat tuquviksrañatnun. 20 Taatnañhatniguuq Moses aniñiqsuq qñiyunaqhuni, aasiiñ anjajuqaakkiñ qaunagiplugu pinjasuni tatqñi. 21 Iriqsimalguiqlugu kinjungan anipkañigaa. Taatna Pharao-m panian tiguaqlugu igñigmisun pamiqsagnigaa. 22 Ilaa ilisaaqagniqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamaqaqsiplugu uqaligmiiñ savaamiñilu.

23 “Aasiiñ malgukipiamik ukiunikkami Moses sivunniñiqsuq takuqattaaguklugich Israel-aagmiuqatiuni. 24 Tikitqammihuniñu Egypt-miu anjallaqluipman ilañatnik tamatkua taatnaqhuni ikayugiañigaa payyaksaqtuqaq. Ikayuisağniaqhuni tuqunnigaa taamna Egypt-miu. 25 Isumapluni aniqatiumiñun kanjqsimanasukniaqlugu Agaayyutmun atuliksrani annautriksrañagun iñunmiñik. Aglaan taapkua kanjqsimanajñigaa. 26 Uvlutqikman qñilgiññiqsuq Israel-aagmiunñik anjuyaktaunñik. Ilaan ihuaqsisipkañiagaaqsiñigik itnaqlugik, ‘Ukuqtiik, aniqatigiiksutik! Qanuqhusik iliptiknun piyuutivisik?’ 27 Aglaan ilaqataaknik piyuutiruak piñunigaa Moses itnaqlugu, ‘Kisuunasugivichuvva? Anjalatchiñiaqpich atanniqsuiñiaqhutinlu uvaptiknik?’ 28 Tuqutchaqsiqlitpina taivrumatun Egypt-miutun tuqutaptun ikpaksraq?’ 29 Moses-ñum tusaakamiñ taamna qimanñiqsuq Egypt-miñ iñuuniagaqsipluniasii Midia-gmiut nunañatni. Taapkunani malgunñik igñiqagniqsuq.

30 “Malgukipiami ukiunjanikman isağulgum sagviutiniğaa Moses ikualaraukun uqpikun iñuilaami qaniñani igğian Sinai-m. 31 Moses-ñum qñiqamiñ atlayuağiplugu utlañigaa taamna uqpik qñimmağiksaaguklugu. Tavraasiiñ tusaaniğaa Agaayyutim uqautigikkaña, 32 ‘Uvaña sivulliaqpich Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu Agaayyutaat.’ Moses tatavraullañiqsuq qñiñianğiqqluguunniñ. 33 Agaayyutim nipliutiniğaa, ‘Aluğutikkiñ mattakkik, taamna qikağviiñ Agaayyutim nunagigaa. 34 Ilumun qñiñniğiga pigiilipluni nagliksaaqtitaulhat iñunma Egypt-miittuat tusaaplugich mingtuqlhat, atqaqtunjaasiiñ ikayugiağlugich. Pakma mañagiñ, tuyugisigikpiñ Egypt-mun.’

35 “Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqatañ ayakñat itnaqlugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuqtiguqpatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?’ taimñauruq Agaayyutim tuyugikkaña ilñitñun sivulliuqtaulugu anniqsuityaquplugulu, ikayuqlugu isağulikun qñikkaña ikualaruami uqpinmi. 36 Moses-ñum annisiniğai Egypt-miñ. Iñiqtaqagniqsuq quviqnaqtuanik suli atlayuağnaqtuanik Egypt-milu, Kaviqsaami Tagiumilu suli iñuilaami malgukipiani ukiuni. 37 Taamna Moses nipliqsimaruqaq Israel-aagmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriqirimik tuyugisigaasi atrilugu tuyuqalli uvamnik; taimña itkisiruq ilapsitñiñ.’ 38 Israel-aagmiut katimalhatni iñuilaami igğiani Sinai-m isağulgum uqaqatiqagniqsuq Moses-mik, aquagunaasiiñ Moses-ñum uqautiplugich sivulliaavut uqalignik akuqtuağikkañitñik Agaayyutmiñ. Taimakñaaglaan ilitchuğirugut qanuq iñuuniaiksrapitnik. 39 Sivulliapta tupigiyumanjñigaa, aglaan suqtigijnitkaat anjalatiqaqhutin kimmutmikkun utigukhutin Egypt-mun. 40 Taatnaqhutin Aaron uqautiniğaa, ‘Kiikaa, aangurrisigut sivulliqsiksrapitnik, atakkii imña Moses annitrivut Egypt-miñ naluplugu sutilaña.’ 41 Ilinich iñiqsiñiqsut aangumamik nuğğaqun aasiiñ tunillaqtuaqsiplutin aanguağmiknun, quviasuutigiplugu iñiqtağikkaqtin arganmiknik. 42 Taatnaqmata Agaayyutim suqtiginjisaallañigai agaayuyumiñaqsiplugich uvlugianun qilañmi, aglausimaruatun makpiğaanatni sivuniksriqirit itnailiplugu,

‘Israel-aagmiunuruasii,
malgukipiami ukiumi iñuilaami tunillaqtuqtusi agaayuvigigaluaqnaña.
43 Igligutiniğiksi panapkaaqtuummaan aanguaq Moloch
suli atrinja uvlugianan aanguağikkapsi Raiphan.

Tamatkuak aangurrigigaasi iñiqtağikkasi putqatağvigisrukługich.
Taatnağusi tuyuğigisigipsi unataanun Babylon.’

Amos 5:25-27

⁴⁴ “Sivullipta iñuilaami igliğutiniğaat panapkaağ. Taavrumuuna Agaayyun nayuutiruğ akunğatni. Moses-ğum iñiqtağikkağa Agaayyutim pigisukkağatun, tuvraqługu iliktigun inmi ilisauttusianğatun. ⁴⁵ Kinuvatigun sivullipta akuqtuğługu taamna panapkaağ sivulliamikniñ igliğutiniğaat akiqsruutauruamun nunamun. Joshua-mlu ilinjalalu tigusiagisaaqsiñiğaat nuna taipkunakğa iñuñniñ Agaayyutim unğataniñiñ, tavrugaasii panapkaağ nappağługu David-ğum analatigukhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagiginiğaa. Aasiñ David-ğum inğiniğaa Agaayyun nappaitlasipluni tupiğmik ilaanun. ⁴⁷ Kiisaimmaguuğ Solomon nappaiñiqpuğ taavrumiğa tupiğmik, agaayyuvikpañmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchiñniqsraqtuağ irviqanjtkaluaqtuğ tupiğmik iñuich nappakkağatnik, nipliğmatun Isaiah-m sivuniksriqirim itnaiłipluğ, ⁴⁹ ‘Agaayyun nipliqsuğ, Qilak atanğuvigigiga aasii nuna tutmağvigiğpluğ.

Qanutchimikmi tupiğmik nappaiñayaqpsi uvamnun?
Sumimi minguiqsiağvigağisivik?

⁵⁰ Ilumun iñiqtağimakkağa supayaağ tamanna.’

Isaiah 66:1-2

⁵¹ “Taipkunatitun pitchiğiğaurusi tiggakhusi. Tusaasunitmisi Agaayyutim uqałhanik naagasuli ukpiksrusunitmipłusiunniñ. Sivullipsitun ilipsipsuuğ ataramik akilililqsuirusi Ipqitчуamik Irrutchimik. ⁵² Sivuniksriqiripayaat sivullipsi nagliksaaqtinniğaat, tuqutlugich Agaayyutim uqçiraqtaiñik uqaqtuanik inilğaan agğiğksrağun Agaayyutim nalaunğaruuağ savaktiksrağa. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi tuqutlugaasii. ⁵³ Ilipsi akuqtuigaluağhusi maligutaksraq tumigiğpluğ isagulinñi Agaayyutim qaisağanik naagasuli tupiğinjtkiksi.”

Stephen Tuqçutaułha Miłuqtuğługu

⁵⁴ Ilauruat uqaqsittaaqtitchirit naalağniğmikni Stephen-mun qinnallapiagniqsut. Qinnakpaitłutinj inmiknununniñ anjalalguiliniqsut. ⁵⁵ Aglaan Stephen Ipqitчуam Irrutchim analatlugu aagluğhuni Agaayyutim qaumanğa qiniğniğaa suli Jesus qikağługu Agaayyutim taliqpiani. ⁵⁶ Nipliğniqsuğ, “Atani, qiniğniğaa qilak anmağługu suli Iğniğa Iñuum qikağługu Agaayyutim taliqpiani.” ⁵⁷ Tamatkua qullinjich niprallañniqsut umikługich siuttatinj argağmiknik. Iluqağminj pitchağługich ⁵⁸ aasiñ nunaaqçimiñ anitnamitruğ miłuqtuğatağniğaat uyağağnik. Ilisimariksraqtaat mattağniğaiç quppiğaatinj iliplugich nukatpiamun atiligaamun Saul-mik qaunagitquplugich. ⁵⁹ Ilinjitiñun miłuqtuqtitluni Stephen agaayuniqsuğ, “Ataniq Jesus! Aniğniğaa piun!” ⁶⁰ Sitquçami niplianiqsuğ, “Ataniq! Taavrumuuna killuqsahatigun anasiñjuqsaqnagich.” Taatnaanikami tuquniqsuğ.

8

¹ Saul-ğum iħuaginiğaa tamatkununğa tuqçutaułha.

Saul-ğum Ukpiqtuanğuruanik Nagliksaaqtilha

Taivrumakğa uvlumiñ ukpiqtuanğuruat Jerusalem-mi nagliksaaqtitaugaqsiñiqsut atqunallapiağ. Tavrakğa ukpiqtuat siamitkaqsiñiqsut nunaaqçiraiñun Judea-mlu Samaria-mlu, aglaan uqçiraqtit kisinjuğługich Jerusalem-mi. ² Iłanisa iñuich taluqsriuat Agaayyutmik iluviğniğaat Stephen aliasukikun kinuvğupluğ. ³ Taavrumali Saul-ğum piyaqqaqsisiniğai ukpiqtuanğuruat. Siñiqsraqługich ilinisa tupinjich pakagiağługich anutitlu ağnatlu isiqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanğurłha Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuağiniğaat. ⁵ Philip-li nunaaqqimukhuni Samaria-mun quliaqtuaqmiñiqsuq Christ-mik taavrumiña akiqsruutauruamik anniqsuutmik iñuñnun tavrani. ⁶ Iñugiaktuat iñuich naalağniłlapiagñiqsut Philip-ñum uqağikkañiñun. Atakkii qiniğviginiğaat atlayuağnaqtuanik ilaa. ⁷ Nipitusiplutiñ irrusiqluich anitauniqsut iñugiaktuaniñ iñuñniñ, suli iñugiaktuat sayairrutilgich aulatlaitchuatlu ihuaqsikkauplutiñ. ⁸ Taatnaqhutiñ Samaria-ğmiut quviatchallapiagñiqsut.

Simon Anaktuq

⁹ Taavrumaniguuq nunaaqqimi iñuqağniqsuq atiliñmik Simon-mik. Ilaa quviğutchaktitchiñiqsuq Samaria-ğmiunik anaktuukikun aasiñ uqaviutigiplugu kamanagasukniaqhuni. ¹⁰ Iluqağmiñ nunaaqqimi kamanaiññiqsramiñlu kamanagñiqsramiñlu naalağnitqiağipiagñiğaat aasiñ uqaqhutiñ, “Taavrumani iñuñmi ittuq Agaayyutim sanñia ilisimakkaqput Sanñiqpauraq.” ¹¹ Sivisuruamik ilaan quviğutchaktinnikkañi anaktuuhikun, taatnaqhutiñ naalağnitqiağiniğaat. ¹² Aglaan Philip-ñum quliaqtuağiaqsipmauñ tusaayugaallautaq Agaayyutim anayyuqautaagun suli Jesus-kun anniqsuqtauruakun tamatkua iñuich ukpiğiniğaat, aasiñ paptaakkauplutiñ anutitlu ağnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpiqsripłuni aasii aquagun paptaaqtiliğmi nayuutiaqsiñiqsuq Philip-mi. Quviğutchañmiñiqsuq qiniqami Philip-ñum iñiqtağikkañigun quviqnaqtuaniglu atlayuağnaqtuaniglu.

¹⁴ Aasiñ uqqiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ğmiunun Agaayyutim uqałhi akuqtuğniplugich tuyuqağniqsut Peter-miglu John-miglu tavrña. ¹⁵⁻¹⁶ Ukpiqsriłiqsuat paptaakkauplutiñ Atanğum Jesus atqagun aglaan akuqtu-isimaiññiqsutsuli Ipqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutiñ taapkuak tikitñamik iniqsruutiniğaiç akuqtuitquplugich. ¹⁷ Peter-mlu John-ñumlu illiqiniğaiç taapkuu argañmiknik. Tarvauvaa Ipqitchuam Irrutchim analatkaqsiñiğai. ¹⁸ Simon-ñum qiniğniğaa Ipqitchuam Irrutchim qaisauragałha tamatkununa uqqiraqtik illiqipmatigik argañmiknik. Taatnaqhuni Simon-ñum Peter-lu John-lu qaitchisuaqsiñiğik maniniñik ¹⁹ itnaqhuni, “Tunisisitñaptuuq taavrumiña sanñimik. Uvvatuq illiqigupku argamnik iñuk akuqtuitlayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.” ²⁰ Tavra Peter-m kiuniğaa, “Piyaaquğviñmugiñ maniksummaqpich! Uvvaa tauqsitlanasugiviun maniniñik Agaayyutim aatchuutigikkaña? ²¹ Sivugaani Agaayyutim nalautisimaitłutin naagasuli tupigiñitługu, taatnaqhutin ilaliqsuutiviksraiññiqsutin uvaptikni suli Agaayyutim savaañani. ²² Mumigiñ taavrumakña nalaunñaiłiqniñ! Iniqsruğutin Agaayyutmun natqititqulutin kaviuğuksaalipnik! ²³ Iłitchuğigikpiñ immaukkaqsiplutiñ killuqsriłiğmik suli killuğmun analatitłutin.” ²⁴ Simon-ñum itnağniğik Peter-lu John-lu, “Iniqsruutillañiaqsitña Agaayyutmun anasiññuqsauñilluñ.” ²⁵ Taatna Peter-lu John-lu iñuuniaqtaullañniqsuk Samaria-mi quliaqtuaqhutik uqałhiñik atanğuruam aasiñ utiqhutik Jerusalem-mun. Iglauğmikni tusaayugaallautaq quliaqtuağiniğaaq nunaaqqiuraini Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ğmiulu Iłirakuvik

²⁶ Aasiñ isağulgan atanğuruam Philip uqautiniğaa, “Paqnalutin unallam tunaanugiñ tikirviksraqnunaglaan iñuitchuamun apqutmun Jerusalem-miñ Gaza-mun.” ²⁷ Ilaa aullaqtigñiqsuq. Igliqtaullakhuni nalautchiñiqsuq Ethiopia-ğmikumik. Taamnali iñuk ilirakuviuraqniqsuq Ethiopia-ğmiut Kandaki-ñatni (Ethiopia-ğmiut taggisiqagñikkañat ataniqtiñ Kandaki-mik), aasiñ ilaa Jerusalem-muñniqsuaq agaayutyahuni Agaayyutmun. ²⁸ Aitmuğimiñi tuttuqpagaqtuağmiñi agliqiniqsuq Isaiah-m sivuniksriqirim makpiğaaniniñik. ²⁹ Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniğaa Philip, “Utlagun tamanna tuttuqpagaqtuaq maliaqsiluguasiiñ.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasii tusaakamiun taamna ilirakuvik agliqipluni makpiğaaniniñ sivuniksriqirim Isaiah-m apiqsruğniğaa, “Kañiqsiviun agliqikkan?” ³¹ Taavruma kiuniğaa,

“Kanjiqsiпкағniaqtaunnaҗа qanuғluҗа kanjiqsiñiaqpik?” ³² Taamna uqaliq agliqiaғikkaҗа itniinniqsuаq,

“Iñuk ipnaisun tasikuaqtauruatun tuqqutaksraqtimiñun,
ipnaiyaatun niplitlaitchuatun salikkaukami
ilaа nipliğñaiyuğattuq.

³³ Uqaqsittaahğmiñi iñupayaam anallaqhuutiniğaa atchiksipkaqluғuasiñi.
Kia-unniñ kanҗiulguvagich?

Ilaа kinuviañitchuq atakkii tuqqutlugu.”

Isaiah 53:7-8

³⁴ Taavruma ilirakuvium qanuғviiqhuni apiqsruğniğaa Philip, “Uqautilhiñauviҗа kisumik sivuniksriqirim Isaiah-m uumani uqautiqaqtilaananik? Inmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-ñum ilitchuğipkaqluғu Isaiah-m uqalhaniñ sivulliuplugu uqautiniğaa tusaayugaallutamik Jesus-kun. ³⁶ Iglauhğmikñi tikiññiqsuk imiğmun. Taavruma ilirakuvium nipliutiniğaa, “Uvva imiq! Sum pirailigisivaҗа paptaakkauhksramniñ?” ³⁷ [Philip-ñum piñiğaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uummatipniñ paptaalhiñaurutin.” Ilaа nipliğñiqsuq, “Ukpiğillapiagiga Jesus Christ Agaayyutmun iğñiğilha.”] ³⁸ Taavruma ilirakuvium tuttuqpagaqtuaq nutqaqtinniğaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiğmun. Philip-ñum paptaağniğaa. ³⁹ Imiğmiñ qakikamikaasiñ Agaayyutim Irrusian nuktitiğniğaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qiñitqinjitñamiuҗ igliqtuiñagñiqsuq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip ilitchuğiniqsuq Ashdod-mi itilaagmiñik. Tavrakҗа tusaayugaallutamik quliaqtuağniqsuq iluqanitñi nunaaqqiurani tikiğgataliğmiñunaglaan Caesarea-mun.

9

Saul-ñum Mumilҗа

¹ Saul-ñumli sivutmuutiniğaa aniqsraaqtuiñi tuqqutchisułikun tamatkuniҗа Atangum ukpiqtuanuҗuaniñik. Ilaа utlautiniqsuq qauklatnun agaayuliqsit ² aglaqagukhuni taluғnaqutiksrağmiñik Jew-ñuplutiҗ katrağvinjitñi Damascus-mi. Aasiñ ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniğmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich anutitlu aғnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. ³ Tavra iglauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiñaq qaumanğum qilañmiñ qaggutiniğaa. ⁴ Katakami nunamun tusaaniqsuq tuqluғaqtimiñik, “Saul! Atañii! Suvaata nagliksaaqtitpiҗа?” ⁵ Saul-ñum kiuniğaa, “Ataniiq, kisuvvich?” Uqautraan nipliutiniğaa, “Uvaҗа Jesus ilvich nagliksaaqti-tagikkan. ⁶ Makillutin utlautiñ nunaaqqimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piñiksraqnik.” ⁷ Tavrani Saul-ñum igliqatai taatnakkauhñani qikağniqsut niplitlaiqhutiҗ, tusaagaluaqluғu nipi aglaan iñua qiñinjitlugu. ⁸ Saul makitnami nunamiñ uiññami qiñitlaiğñiqsuq. Taapkua tasiuqluғu Damascus-muutiniğaat. ⁹ Ilaа piҗasuni uvluni qiñitlaiññiqsuq, niğinjitmiuq naagaunniñ iminjitmiuq.

¹⁰ Ukpiqsriruaqaqtuğguuq Damascus-mi atiqaqtuаq Ananias-mik. Agaayyutim qiñiқquuraaqtitlugu tuqluғniğaa, “Ananias!” Ilaan kiuniğaa tuqluूसiani, “Aa, Ataniiq! Uvaniittuҗа, naalakkikpiñ.” ¹¹ Atangum piñiğaa, “Makillutin aullağiñ apqutmun atiqaqtuamun Nalguqtuamik. Taamma Judas-ñum tupqani apiqsruğumuutin Tarsus-miumik atiqaqtuamik Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qiñiқquuraaakun qiñiğniğaa anun atilik Ananias-mik utlaklugu inmiñun patiklugu argañmiñik qiñitlasitqiksinniğaa.” ¹³ Ananias-ñum kiuniğaa, “Ataniiq! Iñugiaktuat iñuich uqautigigaat taamamna anun Saul qanutun kapyapkaiñiplugu Jerusalem-mi.

¹⁴ Pakmaimma tikiññiqsuq Damaskus-mun qauklat agaayuliqsitniñ taluғnaqusiqlugu tigusiñksraҗaҗun kisupayaanik agaayumaaqtuanik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutiliğniğaa, “Ananias, Saul-mugiñ. Piksraqtagigiga savautritquplugu uvamnik ilitchuğipkautigiluҗа iñuñnun Jew-ñuñitchuanunlu umialinjitñunlu sulii Israel-aagmiunun. ¹⁶ Suli kanjiqsiпкағisigiga qanutun nagliksaaiksraҗа piqutigipluҗа.” ¹⁷ Tavrakҗа Ananias

aullaġniqsuq. Isiqamiasiiñ taamavrumuġa tupiġmun patinġaa Saul arganmiñik nipliqhuni, “Aniaqaan Saul! Atanġum Jesus tuyuġigaanġa ilipnun taivruma qinikkaqapich apqutmi utlautiniqni maunġa. Ilaan tuyuġigaanġa qinittlasitqiquplutin aasiiñ Ipqitchuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu.”¹⁸ Taimmaiñaq sutimña iqalum kavisainġisun katagaalaaqsiñiqsut Saul-ġum irrakniñ aasiiñ ilaa qinittlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq.¹⁹ Niġianikman sayanġan uttaqiniġaa.

Saul-ġum Quliaqtuaħha Damascus-mi

Aasriiñ Saul nayuutiuraallaġniqsuq ukpiqsriruani Damascus-mi.²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ġuruat katraġvinġitñun quliaqtuaġutiplugich Jesus-kun itnailiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iġniġiniġaa.”²¹ Tamatkua iluqaġmiñ tusaaruat taavrumiġa quviġutchakħutiñ itnaaqsiñiqsut, “Unuuna Saul taimñauñitkaluaqpa Jerusalem-mi tuqqutchiraġaqtuaq ukpiqtuanġuruanik? Suli maunġa utlautipluni sivuniqaqhuni tigusiluni taatnatchiñik utqutrisukħuni qaukħitñun agaayuliqsit?”²² Aglaan Saul quliaqtuaħġmiñi kanġisipkaiñiqsuq iñuġiaktuanik iñuñnik Jesus taamna Christ-ġuħhanik nalupqinaiqħuġu. Jew-ġuruat iñuuniaqtuat Damascus-mi kiggutiksraiñiqsut.²³ Aquagun iñuġiaktuat uvlut Jew-ġuruat katimaaqsiñiqsut sivunniughutiñ tuqqutchukħuġu Saul.²⁴ Aglaan kiliñiġaat taatna sivunniughnipluġich. Unnuaqtuummaan uvlumiħu Jew-ġuruat qaunaksruġniġaat nunaqqim paanġiñi tuqqutchumaplugu.²⁵ Tamatkuali ukpiqsriruut unnuat ilaġatni ikiniġaat Saul aguupmanġmun atqautipluguasiiñ silatmun anmanġagun katchiqpaum.

Saul Jerusalem-miħha

²⁶ Tavrakħa Saul utiġniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiñ ilaliutniagaqsigaluaġniqsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguagiplugu ukpiqtuaġuħha iqsiaqsiñiġaat.²⁷ Aglaan Barnabas-ġum ikayuġniġaa Saul taapkununautiplugu uqqiraqtinun. Ilaan kanġisipkautiginiġai Saul-ġum qinilħa Agaayyutmik apqutmiñi suli Agaayyutmun tuqħuġniplugu suli uqautipmipluġich Saul-ġum quliaqtuaħhanik taluqqutaiqhuni Jesus-kun Damascus-mi.²⁸ Saul itkaqsiñiqsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqqutaiqhuni quliaqtuaqaqhuni Jesus-mik.²⁹ Uqaqatiqaqmiuq akilliliqħuġich Greek-ġuraaqtuat aglaan ilinġitñun tuqqutchumagaluaqtitluni.³⁰ Ukpiqtuaqatiunġiñ (ilitchuġikamiñ taavrumiġa) samunautiniġaat Caesarea-mun Saul aullaqtitlugu Tarsus-mun.

³¹ Tavrali ukpiqtuanġuruapayaat Judea-mi, Galilee-miħu suli Samaria-mi tutqiksiñiqsut sayyikkauplutiñ irrusiġmikkun. Ukpiqtuanġuruat iñuuniqsut taluqsriplutiñ Agaayyutmik, suli Ipqitchuam Irrutchim pitchuksaagñiġai aasiiñ iñuġiaksisaiñaqħutiñ.

Peter Lydda-mi Joppa-miħu

³² Peter-li igliġniqsuq napmupayaaq. Igliġmiñi utlakmiñiġai Agaayyutim iñui Lydda-mi.³³ Taavrumani nalautchiñiqsuq anutmik atiqaqtuamik Aeneas-mik, taamna aulat-lailaq, makingiñniqsuaq tallimat piñasuni ukiuni siñiġvinmiñiñ.³⁴ Peter-m nipliutiniġaa Aeneas, “Jesus Christ-ġum ikuaqsigatin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makinniqsuq.³⁵ Iñupayaat Lydda-mi Saron-miħu qinġiqamitruñ taamna ukpiliġniqsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-miħu aġnaqaġniqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tigun atqa taiñiġniqsuq Dorcas-mik mumiutiqaġniqsuaq tuttumik). Ataramik savaaqaġniqsuq nakuuruamik ikayuipluni inuqsraqtuanik.³⁷ Taamna aġnaq atniġñaliqhuni tuquniqsuq. Iġġuanikamitruñ inillaġniġaat qullianun tupqum.³⁸ Joppa taamna qaninniqsuq Lydda-miñ. Ukpiqtuat taamani tusaakamitruñ Peter inniplugu Lydda-mi, malġuñnik iñuñnik tuyuqaġniqsut ilaanun, itna uqaksriuqħuġik, “Qilamiksruġutin utlautiñ.”³⁹ Peter-m itqanaiyaqtiqami maliñiġik taapkuak. Tikitmata taamuġa mayuutiniġaat qulligmun inimun. Uilgaġnaat puuġniġaat qiaplutiñ qinġiqtaqħuġu atnuġarrianiñik Dorcas-ġum iñuunġaġmi.⁴⁰ Peter-m anipkaqħuġich iluqaaisa taapkua tavrakħa inimiñ. Sitquqhuni

agaayuniqsuq aasii kiniaqlugu taamna timi nipliutiniġaa, “Tabitha makittin!” Taavruma aġnam uitnami qiñiġniġaa Peter aquvitluniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuġniġaa makititlugu. Tavrakna ukpiqtuat uilgaġnaatlu isiqtitlugich qiñiqtinniġaa ilinjitnūn iñuuplugu. ⁴² Iñugiaktuat iñuich Joppa-mi tusaaniqsut taavrumiña aasiiñ ukpiqsriñiqhutinj Agaayyutmik. ⁴³ Peter tuyuġmianuniqsuq Joppa-mi iñugiaktuani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qitummairimik.

10

Peter suli Cornelius

¹ Tavra Caesarea-mi aṇutiqaġniqsuq atilinmik Cornelius-mik aṇalatchipluni tallimakipianik aṇuyyiuqtinik. Taapkuali aṇuyyiuqtit agġiġniqsuat Italy-miñ. ² Taamna Cornelius agaayyutiqaġniqsuq tupiqatituummaġmi taluqsriplutinj Agaayyutmik. Ikayuiñiqsuq Jew-ṇuruat naglinnaqtuanitnik agaayumaatquanupluni. ³ Iṇaṇatni unnuksraat piṇasuġuġuṇnaqsipman qiñiġquuraaġniqsuq nalupqinaiqḡugu qiñiġniġaa Agaayyutim isaġulga isiqhuni tuḡḡutini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ṇum qiñiġpakḡugu isaġulik iqsihikun kiuniġaa, “Suva? Anjuun! Qanuq-samna?” Isaġulgum itnaġniġaa, “Agaayyutim tusaagaa iniqsrulhiñ tautukḡugu ikayuiñhiñ naglinnaqtuanik. Taatnaqhuni itqaġigaatin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqaġiñ iñuṇnik uvuṇautityaqtillugu Simon taggisiqaqtuwaq Peter-mik. ⁶ Taamamna tukkumaruaq Simon-miptuuq qitummairimi taġium siñani irviqaqtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamiuṇ taamna isaġulik qiñiġnaġniġniqsuq. Cornelius tuḡḡuiñiqsuq malġuṇnik savaktinmiñnik suli atautchimik aṇuyyiuqtinik agaayyutiqaqhuni savautriruamik. ⁸ Ilaan uqautiqaqḡugich tamarrumiña atuumaruamik Joppa-munaasiiñ tuyuġiniġai.

Peter-m Qiñiġquuraalḡa

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuġniqsuq tupqum qaanun iniqsrugiaqhuni uvluppaguqtuami. ¹⁰ Ilaa niġisulillapiaqmiuġlu. Niqiksranik itqanaiyaqtitlugich Peter-li qiñiġquuraaġniqsuq tatpakmani. ¹¹ Qiñiġniġaa qilak aṇmaḡḡugu sumimña atqaqiaqsiñiġaa atriqaqtuam ukiñhaaqpaktun niṇitauruatun nunamun sisamatigun iqirġuigun. ¹² Taamna imaqaġniqsuq qanusipayaanik nunam niġrutaiñnik paamġuqtuanik suli tinmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutiniġaa, “Peter! Makillutin tuqqtuchilutin niġġiñ!” ¹⁴ Peter-m kiuniġaa, “Ataniiq! Taatnaġumiñaiapiaqtuṇa! Niġiñġaqsimaitchuṇa qanutchimik aġliġikkamnik unniiñ qaayugikkaṇatnik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilgiñniġaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakkaṇi ilvich isummatigiyumiñaitchitin qaayugnaġlugich.” ¹⁶ Taatnaiñiqsuq piṇasuniaglaan aasii taavruma aquagun ukiñhaaq nuqitqinñiġaa tatpakmuṇa. ¹⁷ Peter isumaksraqtuwaqsiñiqsuq qanuutautilaanjanik qiñikkiutauruam inmiñun. Taatnaqtitlugu taipkuali Cornelius-ṇum tuyuġikkaṇi apiqsruqtaġniqsut nani Simon tupqa itmaṇaan, aasiiñ ilitchuqsrianikamiṇ nutqaġniqsut talum sivuġaanun. ¹⁸ Apiqsruġniqsut, “Tukkumaruaqqaqa uvani atilinmik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-mli taamna kaṇiqsiñiaqtitlugu qiñiġquuraakkaġmi qanuutautilaanjanik Ippitichuam Irrutchim nipliutiniġaa, “Qakma silatipni piṇasut iñuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqaġiñ. Piqasiġiakkich tuyuġikkaġigittakii.” ²¹ Peter atqaqami nipliutipiaġai, “Uvaṇa pakinñiġipsitṇa. Suplusi agġiqpisi?” ²² Taapkua kiuniġaat, “Cornelius-ṇum aṇuyyiuqtit atangata tuyuġigaatigut. Ilaa nakuuruanuniqsuq aṇun agaayusuuruwaq Agaayyutmun suli iluqatinj Jew-ṇuruat kamagiḡlugu. Agaayyutim isaġulgan uqautiniġaa tupqanun aiyugaaḡuplutin tusaatquplugu uqauttutiksraqnik.” ²³ Peter-m tukkiġniġai taapkua unnitquplugich tavrani.

Uvlaakuġuqman aullaqmata malinñiġai. Iṇaṇisaptuuq ukpiqtuat tavrakna Joppa-miñ tuvaqaqasiġniġaat. ²⁴ Uvlutqilgitman Caesarea-mun tikiñniqsut. Cornelius-ṇum

nigiukhuni ilani suli ilauraani katinñaniksimanigai. ²⁵ Aasiin Peter isiaqsiyman Cornelius-
num purviginigaa agaayuvigiplugu. ²⁶ Aglaan Peter-m makitinnigaa nipliutiplugu,
“Makittin! Uvanaptuuq iñuñhiñauruñ.” ²⁷ Peter-m uqaqatiginigaa Cornelius itqutigalugu
tupigmun. Tavraniasiin ilitchuuginigai iñugiaktuat iñuich katianiñiqsuat. ²⁸ Tavraasiin
nipliutinigai, “Ilipsipsuuq ilisimallapiakkaqsi Jew-ñuruat piqasiqsuutilguyumiñaitchuat
atuqtaksranisigun Jew-ñunitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigaaña uvanñun kiñapayaaq
iñuk qaayugitqunijlugu. ²⁹ Taatnaqluñ qannigñiqapña utlautiruñ pisagumasuñaqnañ.
Apiqsrullaglaksiñ, suvaata qannigñiqpina?” ³⁰ Cornelius-ñum kiunigaa, “Sisamat uvlut
uñataatni itnailiyuñnaqsiruami uvlumi kiñunnamni uvluppaguqman agaayulgisitluñ,
taimmañaq añun atnugaalik qaummagiksuanik qikaaniktigñiqsuq sivuqqamnun.
³¹ Itnagaaña, ‘Cornelius! Iniqsrutitgikkatin Agaayyutim tusaagai suli nagliksriplutin
savaatin itqagigai. ³² Tuyuqagñ Joppa-mun añutinik uvuñautityaqtillugu Simon
taggisuqaqtuag Peter-mik. Taamamna taamma tukkuummuruq Simon-miptuuq
qitummairimi tagium siñaani ittuami.’ ³³ Taatnaqluñ uiguiñaqñugu qannigikpiñ,
iñuqaqtulugñigiptigut uvuñakñapkun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivugaanun
tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautilksraptigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriñha

³⁴ Peter aullañniñiqsuq itnaqhuni, “Pakma puttuqsrigiga ilumutun Agaayyutim
irruetriñha iñuñnik atisiplugich. ³⁵ Nanipayaaq nunaaqqimi iñuk taluqsripman ilaanik
nalaunñarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaagñigaa, taamna sumiunjugisiññaan.
³⁶ Nalupqisuñitchuñ tusaatilaapsitñik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyugikkaña
Israel-aagmiunun, itnaqhuni, Agaayyutim qiuñuigutripkağaa iñuñnik Jesus Christ-
kun, taamna Jesus Atanguruuq iñupayaani. ³⁷ Tamanna tusaayugaallautaq
aullañnipluni Galilee-miñ kinuagun John-ñum Paptaaqtitchirim quliaqtualñhan
siamittuq iluqaanun Judea-mun. ³⁸ Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun
sayyiqñugu piqasiqñugu Ipqitchuamik Irrutchimik pikkaña. Taamna Jesus
napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq suli iñuqsirağakkañi tamatkua tuunğaum
añalatañi, atakkii Agaayyutim piqasiqsuqñugu. ³⁹ Aasiin uvagulli qiuñiqñugu
iluqaan iñiqtagikkaña Jew-ñuruat nunañatni suli Jerusalem-mi, uqautilgugikput
qanuq iliplugu kikiaktuutiñha sannigutamun suli iñuñnun tuqqutağiñha. ⁴⁰ Taamna
taatnakkañat Agaayyutim añitqiksitkaa tuquliğmiñ piñayuakni uvlut. Iñanisa iñuich
nalupqinaiqñugu qiuñigaa. ⁴¹ Iluqallapiagñin iñuich qiuñingitchaluağaat, aglaan qiuñigikput
Agaayyutim piksraqtaagipluta quliaqtuagitquplugu ilaagun. Uvagut nigiqatigigikput
imiqatigiplugu Agaayyutim añitqiksinnanikmagu tuquliğmiñ. ⁴² Aasiin ilaan tiligaatigut
tusaayugaallautaq uqautilgugitquplugu iñuñnun, ilisimarausimaaqpluta ilaa taivruminñauli
Agaayyutim piksraqtaaña ataniğuqñugu iñuuruani suli tuqunaruani. ⁴³ Taamna Jesus
sivuniksriqiripayaaq uqautilgikkañat, itna, Kiñapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ñum
natqigutigisigai killuqsautai atigimigun.”

Jew-ñunitchuat Akuqtuiñhat Ipqitchuamik Irrutchimik

⁴⁴ Tavrani Peter uqautrisugaaqtitlugu iluqaitñun naalağniruanun uqauttutaanik
Ipqitchuam Irrutchim atqaqiniğai. ⁴⁵ Tamatkua Jew-ñuplutiñ ukpiqsriuat taamakña
Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quvigusuñniqsut Agaayyutmun qaiñha Ipqitchuamik Ir-
rutchimik tamatkunñaptuuq Jew-ñunitchuanun. ⁴⁶ Sumiuliraaqhutiñ uqqatigun tusaa-
gaqsiñiğaiç uqaqtuut Agaayyutmik quyaplutiñ.

⁴⁷ Tavraasiin Peter nipliğñiqsuq, “Uvaptiktituntuuq ukua Ipqitchuam Irrutchim
añalatkai. Kiami paptaaqsailirağniaqpagich imiğmik?” ⁴⁸ Taatnaqlugich ilaan tiliñigai pap-
taaqtitquplugich Jesus atqagun. Taapkua iniqsrugñiğaat uvliuqtuallaquplugu piqatigilu-
tiñ.

11

Peter-m Tusaayugaaqtitchiĥha Ukpiqtuanik Jerusalem-mi

¹ Uqqiraqtit suli ukpiqtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-nunitchuanik Agaayyutim uqaĥhanik akuqtuiruanik. ² Aasiĥn Peter Jerusalem-mun utiqman ilaĥich ukpiqsriuat Jew-nuplutin isumaqaqtuat Jew-nunitlutin ukpiqsriuat nalunaitnutchiuplugich nakuagiĥiĥnĥigaat Peter-m quliaqtualĥa Jew-nunitchuanun. ³ Piĥnĥigaat ilaa, “Uvva aiyugaaqtauplutin kinunĥatnun nalunaitnutchinaitchuat, niĥiqatigikapkich killuqsagĥiqsutin.”

⁴ Taatnaqĥugich Peter-m uqautiaqsiĥnĥigai qanuq atuumalĥagun aullaĥniĥgataĥhaniĥaglaan. ⁵ Itnaĥniqsuq, “Itluĥa nunaaqĥiani Joppa-m inĥisruĥlamni qinĥiĥquuraaqtuĥa. Qiĥnĥigiga sua-imĥna atqaqtuaq qinĥnalik ukiĥhaaqpaktun. Niĥititauruq sisamatigun iqirĥuigun tatpakmakĥa, nutqaqĥuni saniqĥamnun. ⁶ Qiĥniviksuqapku qinĥitluĥa niĥrutinik uumaruanik paamĥutlaruaniglu suli tinmitlaruanik, imaiĥnik taavruma. ⁷ Tavraasiĥn Agaayyutim nipliutigaaĥa, ‘Peter! Makillutin tuqqtuchilutin niĥĥiĥn!’ ⁸ Taamna kiugiga, ‘Taatnaĥumiĥaipiaqtuĥa, Ataniq! Qanusiq agliĥikkaga qaayuĥnaqtuaq uvaĥa uqummiqsimaĥchiga.’ ⁹ Agaayyutim tatpakmakĥa nipliutitqikkaĥa, ‘Qanusiq Agaayyutim salummaanikkaĥa isummatigiyumiĥaitchiĥn qaayuĥnaĥglugu.’ ¹⁰ Taatnailiĥlugu atuummiruq piĥasuniaglaan, aasiĥn taamna qinĥikkaga nuqitaupluni kinumun tatpakmuĥa. ¹¹ Taatnaqtitluĥa piĥasut inĥuich tikiĥnĥiqsut taavrumuĥa tupiĥmun nayukkamnun. Taapkua tuyugirauniqsuat uvaĥnun Caesarea-miĥ. ¹² Ipqitchuaq Irrutchim uqautipmaĥa maliquplugich qanuĥviitchuĥaqaĥa. Ukua itchaksrat aniqatiut tuvaaqasiĥaatĥa Caesarea-mun. Iluqata isiqtugut Cornelius-nun tupqanun. ¹³ Aasii uqautipluta Cornelius-nunli qinĥiĥquuraakkaĥmiĥnik isaĥulinmik tupiĥmiĥni aasiĥn nipliutiĥlugu, ‘Joppa-mun tuyuqagutin uvunautityaqtirruĥ Simon Peter. ¹⁴ Taamavruma amma uqautiginiakkaĥan anniqsuĥisigaatin kinuniqtuummaqpitlu.’ ¹⁵ Aasiĥn tasamunĥitluta uqaaqsikama Ipqitchuam Irrutchim atqaqigai ilinĥich atrillapiaqĥugu piĥi uvaptiknuntuuq taimani Pentecost-mi. ¹⁶ Itqagitka Agaayyutim uqaĥi itnaqsimaruat, ‘John-nun imikun paptaaqtitchiĥha aglaan ilipsi paptaaakkaugisiliĥsi Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ¹⁷ Taamna nalupqinailiapiaqtuq Agaayyutim qaitchiĥhaptuuq Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-nunitchuanun atriplugu qaisaĥikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanĥuruakun Jesus Christ-kun. Qanuĥlugu nutqaqtikisivigu Agaayyun savaaksraĥaniĥn?” ¹⁸ Taatnailiĥlugu tusaakamitruĥ Peter-m tusaayugaaqtirrutaa ilinĥisa nutqautinĥigaat pisaanĥatriĥ. Ilinĥich quyaaqsiĥniqsut Agaayyutmik itnaqĥutin, “Agaayyutimtuuq piviqatilluĥnĥigai mumĥikksraĥatigun Jew-nunilaat piĥnĥaktaaqaplugich isuitchuamik inĥuuhĥimik.”

Ukpiqtuat Antioch-mi

¹⁹ Tamaakĥa ukpiqtuat siaminniĥsut atakkii piyuqsiuplutin aquagun Stephen tuqqutaupkaqqaqĥugu. Ilaĥich tikiuaniqsut Phoenicia-mun ilaĥich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautiqaqĥutin tuĥaaqaqĥugu Jew-nuruanun kisiitĥun. ²⁰ Aglaan ilaĥilli ukpiqtuat Cyprus-miĥ Cyrene-miĥlu utlauruat Antioch-mun tamatkununaptuuq Jew-nunĥitchuanun uqautigiluumaaĥnĥigaat tusaayugaallautaq Atanĥuruakun Jesus-kun. ²¹ Agaayyutim sayyiqsimaniĥgai, aasiĥn inĥugiaktuat tusaaruat mumiksitiĥasiĥlugich Ataniĥmun ukpiqsriĥkun. ²² Ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi tusaaniqsut tamatkunuuna. Taatnaqĥutin tuyuqagĥniqsut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³ Barnabas tikitĥami, ilaan ilitchuĥnĥigaa Agaayyutim savaaĥikkaĥa taamani, aasiĥn quyallapiagĥniqsuq. Ilaan pitchuksaaĥnĥigai iluqaisa tuniqsimmatritquplugich Agaayyutmi iluqnaaqsimaaĥkun. ²⁴ Barnabas inĥullautaupluni ukpiqsriĥlapiaqĥuni Ipqitchuam Irrutchim analataĥnĥigaa. Tavraasiĥn inĥugiaktuat inĥuich malĥuaqtigugĥniqsut Agaayyutmi. ²⁵ Tavrakĥa Barnabas aullaĥniqsuq Tarsus-mun pakkiqĥugu Saul. ²⁶ Aasiĥn

paqitnamiuḡ Antioch-muutiniḡaa. Tavraniasiin̄ atautchimi ukiumi iqatauplutik iñugiaktuanik ukpiqtuanḡruanik iḡsautriplutik. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanḡruat taiyuutiniḡniqsut sivulliuplugu “Christ-ḡnum iñuiñik.”

²⁷ Taatnaḡhatni tamaani iḡaḡilli sivuniksriqirit utlautiniqsuat Jerusalem-miñ Antioch-mun. ²⁸ Iḡaḡat atiqagñiqsuq Agabus-mik sivullikkauḡḡmiguḡ Ipqitchuakun Irrutchikun makitluni uqagñiqsuq niḡisuḡnamun tikitkisiñiplugu iluqaanun nunamun. Taamnaasiin̄ niḡisuḡnaq taavruma uqautigikkaḡa atuumaruq Claudius qaukḡiupkaḡlugu Rome-mi. ²⁹ Taatnaḡhutiḡ ukpiqtuat sivunniḡniqsut aatchuutiniḡ tuyuqagḡkḡutiḡ piyummiñagñiqutitilaagḡmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰ Iḡiñich tuyuḡniqsut aatchuutiniḡ Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanḡruat qaukḡiñitñun.

12

Ukpiqsruat Piyuaqsiupsaathat

¹ Umialgumli Herod-ḡnum aullaḡniñiḡaa nagliksaaqtitchiliḡ iḡaḡitñik ukpiqtuanḡruat. ² James, John-ḡnum aniqataa, savikpaḡmik tuqqutinniḡaa. ³ Aasiin̄ Herod kaḡiqsikamiuḡ quyalitñiḡi Jew-ḡruanik tiguniḡaa Peter suli naḡititchiaqsiñiqsuq ukpiqtuanik. Taatna irrutriḡha atuummiñiqsuq niḡiḡhatni pupsaḡniḡilaamik qaqḡiamik. ⁴ Peter taamna tigukamitruḡ inillaḡniḡaat isiqsiviḡmun, qaitlugu sisamaiñun aḡuyyiuqtinun qaunag-itquplugu. Herod-ḡnum sivunniḡaa Peter tikiutilugu iñuḡnun atanniqsitchuklugu niḡiqpagvikaq atilik Apqusaakkauḡḡmik pitlukpan. ⁵ Peter isiqtauḡhani ukpiqtuanḡruatli iḡiqsruutiniḡaat piḡiqillapiaḡhutiḡ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkaḡha Isiqsiviḡmiñ

⁶ Herod-ḡnum tikiutisukka Peter iñuḡnun atanniḡuklugu sivuḡaatni iñuich. Unnuanḡani anitchiḡksraḡan iñuḡnun Peter siñiḡniqsuq akunḡatni malḡuk munaqsrik, malḡuiñik kalimñiḡñik pituqaḡhuni, suli isiqsivium paḡni qaunaksriqaḡhutiḡ munaqsriñik. ⁷ Taimmaiñaq atangum isaḡulga sagviḡniqsuq, isiqsivium iḡua qauplugu. Isaḡulgum iqi-isaḡniḡaa aksiklugu Peter tuiqqanḡagun nipliutiḡlugu, “Qilamik makittin!” Tavrauḡaa kalimñiḡich katanḡniqsut tayagñikniñ. ⁸ Isaḡulgum qilamiksriḡniḡaa, “Tapsiaḡiksaagutin, alugutikkiñ atilugik.” Peter taatnatun piñiqsuq. Isaḡulgum nipliutipsaagñiḡaa, “Uli-gaagutin malinḡa!” ⁹ Peter-m maliaqsiñiḡaa isiqsiviḡmiñ kaḡiqsillaḡiaḡaluaḡnagu isaḡuliḡmun taatna piḡi. Ilaa siñnaqtuḡasukniagñiqsuq. ¹⁰ Apqusaagutiniḡaa sivulligñi qaunaksrini tugḡiñitñi sulipsuuq, aqulliupluguasiiñ tikiñniqsuk savigruaḡmun paamun anigisiplutik nunaaqḡimun. Taamna paa aḡmalḡiñniqsuq iḡmiguḡ, iḡiñikaasiin̄ aniplutik. Iḡiñik qilamiksruḡhulik apqutikun, aasiin̄ taimmaiñaq isaḡulgum uniḡniḡaa Peter tamaḡa. ¹¹ Tavrani Peter-m kaḡiqsivaaluaqsiñiḡaa tamanna atuumaruḡ. Uvva itnaḡniqsuq, “Nalupqiginiḡiḡa Agaayyutim tuyuqalḡha isaḡuliḡmiñik annautisaḡḡa Herod-ḡnum aḡalatchiḡhaniñ. Ilaan anniqsuḡmigaḡa Herod-miñ suli Jew-ḡruaniñ piyaqquisuktuanin̄ uvamnik.”

¹² Taamna qauḡriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kiḡunḡanun Mary-m, aakanḡ John Mark-ḡnum. Tavrani iñugiaktuat katimaniqsut iḡiqsruḡhutiḡ. ¹³ Taluata siḡataani Peter katchaqtuḡniqsuq. Niviaqsiḡ atiqagñiqsuq Rhoda-mik utlautiniqsuq paamun kisuupma-gaan. ¹⁴ Peter-m nipaa iḡisaḡiḡniḡaa. Quviatchaqtippaitluni aḡmautigaluaḡnaguunniñ utiqtiḡniqsuq kiñumun uqagḡiaḡhuni, “Peter qakma!” ¹⁵ Taapkua nipliutiniḡaat, “Kin-niqivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiḡruk nalupqisuḡniñniqsuq. Aasiin̄ ki-ulḡiñniḡaat, “Irrusia pivalukkiñ.” ¹⁶ Peter-m nutqautiñiñniḡaa katchaqtuḡ. Kiisaim-matai aḡmautiniḡpaat. Iḡiñisa qiniḡamitruḡ quviḡutchaḡniqsut niḡiunḡillaḡhutiḡ. ¹⁷ Peter-m urriqaniḡai nipaisaaqḡlugich aasiin̄ uqautiaqsiḡlugich qanuq Agaayyutmun annisisi-laagmiñik isiqsiviḡmiñ. Uqautipsaagñiḡai, “Kilikkumagisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiin̄ ilaa aullaḡniqsuq atlamun inimun.

¹⁸ Uvlutqikman isiqsivium qaunaksrai aupillañniqsut. Kanjqsitlaigñigaat qanuqtilaaja Peter-m. ¹⁹ Herod-aasiñ tiliriñiqsuq iñunñun pakaquplugu Peter aglaan paqinjñigaat. Herod-ñum apiqsruqtuqqaagñigai munaqsrit aasiñ tilisigiplugich tuqquqtuqplugich. Tamanna atuumaanikman Herod Judea-miñ aullañniqsuq ittuallagiaqhuni Caesarea-mi.

Herod-ñum Tuqułha

²⁰ Herod-ñumguuq qinnausimallapiağniğai iñuich iñuuniaqtuat Tyre-mi lu Sidon-mi lu. Taatnaqhutin ilinjisa katiplutin qiniğiağniğaat Herod. Taapkua utlautiruat sivulliuplugu ilauraannaktaaginiğaat umialgum tuglia, taamna atiqaqtuuaq Blastus-mik. Aasiñ taatnaqqaahutin utlautiplutin Herod-mun injqsruğiağniğaat qiniğusimaaliksragmiktigun, atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niqiqagvijaqtut umialgum nunagikkañaniñ. ²¹ Uvvaasiñ nalunaiqsami uvlumi Herod atnugaaqtuqhuni umialgutnağmiñik aquvinniqsuq atanguvinmiñun uqautriviksrağmiñun iñunñik. ²² Tyre-miut suli Sidon-miut naalağniñruat Herod-mik nipliagaqsiñniqsut itnaqhutin, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Iñuñhiñaq nipiqañitchuq taatnatchiñik.” ²³ Taimmaiñaq Agaayyutim isağulgan Herod atniğñatchiğniğaa injalañiñi atakkii kamakutaitłuni Agaayyutmik. Qumaich niğniğaat aasiñ tuquniqsuq. ²⁴ Aglaan ukpiqtuarguuq siamitchiñniqsut Agaayyutim uqałhanik aasiñ iñugiallapiaqtuat akuqtuğniğaat. ²⁵ Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaağmiknik utiğniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaaqatigiplugu John Mark inmikkun.

13

Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqłha Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaamun Savaamun

¹ Ukpiqtuanñruat Antioch-mi ilaqağniqsut iñunñik sivuniksriqiriniglu ilisautriñiglu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutilinmik Taaqsipañmik), Lucius-miglu (Cyrenemiummik) Manaen-mik (iñuguqatiqağniqsuaq Herod-mik kavanauruamik) suli Saul-mik. ² Uisauraagñniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutinigai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaagisigik uvaññun savaaksranun tuqłuummatigikkannun ilinjknun.” ³ Tavra uisauraahutin agaayuanikamiñ argañmiknik patikługiglu tuyuginiğaiçh.

Uqqiraqtik Cyprus-mulhak

⁴ Ipqitchuam Irrutchim tuyuginigik Barnabas-lu Saul-lu. Iqliqhutik Seleucia-mun aasii tavrakña tiksigñniqsuk qikiqtamun taiyuutilinmun Cyprus-mik. ⁵ Ilinjik tikitñamik Salamis-mun nunaaqqiuramun Cyprus-mi quliaqtuağniqsuk Agaayyutim uqałhanik Jew-ñuruat katrağviatni. John Mark-mik ikayuqtiqağniqsuk. ⁶ Tavrakña nunakuaqhutik taavrumuuna qikiqtakun tikiñniqsuq Paphos-mun. Taavrumani nalautchiñniqsuk añatkumik Jew-ñuruamik atiqaqtuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqağniqsuq sivuniksriqiraunipluni. ⁷ Ilaan ilannağiniğaa kavanauruuaq taavrumani qikiqtami, atiqaqtuagguuq Sergius Paulus-mik suli puqiksuañupluni. Taavruma kavanauruamguuq aiyugaaqtullapiağniğik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqałhanik. ⁸ Aglaan taavruma añatkum Elymas-ñum akilliliqsuğniğik taapkuak atakkii kavanauruuaq ukpiqsritquñitlugu Christ-mik. ⁹ Aasiñ Ipqitchuam Irrutchim añalatağigaa Saul, taggisiqagmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-ñum qiniqamiñ nalinñiñaaqlugu taamna añatkuq ¹⁰ nipliutinigaa, “Ilvich tuungaum atrigigaatin! Iluqaan nakuuruuaq uumiginigini ataramik kinniqlugich iñuich pisaasukhikun. Uqautiginağun Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuanunilugu. ¹¹ Pakma Agaayyutim anasiññuqsagñiğaaatin. Qiniñlaisaallakisirutin qaumamik.” Taatnağluqaaqtuq Elymas-ñum ilitchuqłiginiğaa taaqtuamun matulhak irrañmi. Ilaa saptaaqsiñniqsuq kisumun iñunñun

tasiullaŋniaqupluni argaŋmigun. ¹² Kavanauruam qiŋiŋamiuŋ taamna atuummiruaq ukpiliŋiŋisusq quviŋutçhakhuni iŋisauttutaanik Agaayyutikun.

Paul-lu Tuvaqaatiuniŋu Antioch-muŋniqsut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaqaatiuniŋu Paphos-miŋ tiksigiŋisut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-ŋum uniŋiŋigik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴ Taapkuak Perga-miŋ igliŋniqsuk tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-ŋuruat minguiqsiagviata uvluaŋi utlautiniqsuk katraŋviatnun aquvitlutikaasiŋ. ¹⁵ Moses-ŋum maliŋutaksraŋa suli sivuniksriqirit aglaaŋitŋiŋi agliqianikman katraŋvium qaukŋiŋisa itnaŋniŋiŋik, “Aniaqatiuk, uqauttutiksraqaŋuptik pitchuksaagutmik iŋuŋnun uqaqugiptigiŋi ilinŋitŋun.”

¹⁶ Paul makitnami urriqaplugich uqautiaqsiŋigai, “Jew-ŋuqatiumaan suli sumiuŋuruapayaasii taluqsiruasii Agaayyutmik! Naalaŋnillaksitŋa! ¹⁷ Agaayyutaata Israel-aagmiut sivulliaavut piksraqtaaginiŋkani. Ilaan kamaŋaqsiŋpaqŋugich taimani iŋuuniaŋhatni Egypt-mi. Suli Agaayyutim annisiŋlugich Egypt-miŋ saŋŋimigun kamaŋaqtuakun. ¹⁸ Suli malŋukipiani ukiuni Agaayyutim iglutuŋlugich Israel-aagmiut iglaulhatni suviksraŋlaami munagiŋlugich. ¹⁹ Tavra iŋugaagruich Canaan-mi piyaqquanikamigich iŋuksraŋtaŋmiŋun nunaksrirutiginigaa. ²⁰ Suli aquagun tamatkua sisamat tallimakipiat malŋukipiaq qulit ukiut ilaan qaitchiŋigai sivulliuqtiksraŋitŋik iŋuguŋniaŋhanunaglaan Samuel-ŋum taivruma sivuniksriqirim. ²¹ Aasiŋ taapkua Jew-ŋuruat umialiqaguaqsiŋmata Agaayyutim qaitchiŋigai Saul-mik igŋiŋanik Kish-ŋum kiŋuviaŋiŋiŋ Benjamin-ŋum. Malŋukipiani ukiuni atanniqsuqtigiluummaan umialiginigaa. ²² Aglaan Agaayyutim Saul piiŋŋugu inaniqsinnigaa David-mun umialiguŋŋuŋasii taapkunua. Taamna iŋuk Agaayyutim itnautigimanikkaŋa sivuani, ‘Taamna David igŋiŋa Jesse-m iŋuk quviasuutigigiga atuigisiŋluni pisuŋigikkamnik iluqaagun.’ ²³ Taavrumakŋa David-ŋum kiŋuviaŋiŋiŋ Agaayyutim tikiutriruq Jesus-mik anniqsuqtiksramik Jew-ŋuruanun, taatna ilaan akiqsruŋigmisun. ²⁴ Sivuaŋi Jesus-ŋum agŋiŋhan John-ŋumli quliaqtuagutiniŋigai iluqaisa Jew-ŋuruat mumiquplugich paptaaqtillugillu. ²⁵ Aasiŋ John naatchiyasikami savaagmiŋik ilaan nipliutiniŋigai, ‘Kisuunasugivisitŋa? Uvaŋa taivruminiaŋitçhuna niŋiugikkaqsi. Ilaapiaq agŋiŋiaqtuq kiŋupkun. Uvaŋa taivruma isigaiŋi aluŋutaiqsiksrauluaŋniiŋi nalliummatinŋitçhuna.’

²⁶ “Aniqatiumaan, Abraham kiŋuviaŋikkaŋasii suli iluqasi uvani taluqsiruasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallautaq anniqsuŋiakun tuyuuruq uvaptiknun. ²⁷ Jew-ŋuruat iŋuuniaqtuut Jerusalem-mi suli sivulliuqtituummagmiŋ iŋitçhuniŋiŋiŋigaa Jesus Anniqsuutaulha. Minguiqsiagvipayaami agliqiraŋigaich uqauttutiŋich sivuniksriqirit katraŋviŋmikni aglaan kaŋiqsisaitŋugich. Patchisiŋikamitruŋ Jesus ilinŋisa ilumun atuumapkaŋniŋaich sivuniksriqirit uqautigikkaŋich. ²⁸ Sumikunniŋiŋ patchisiŋsraitchaluaŋŋagmiŋ agvisiksraitŋugu inŋiŋigaa Pilate tuqqutitquplugu. ²⁹ Aasiŋ immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqauttutai maliŋuaqtaiŋ atqaŋniŋigaa kikiaktuutrivinmiŋ inillakŋuŋasiiŋi iluviŋmun. ³⁰ Aglaan Agaayyutim aŋitqiksinnigaa tuquŋigmiŋ. ³¹ Iŋugiaktuani uvluni Jesus sagviaqtuŋniqsuq tamatkunua igliqatmiŋun Jerusalem-mun Galilee-miŋ. Pakma taapkua iŋisimaraurut ilaagun iŋugikkaptiknun Jew-ŋuruanun. ³²⁻³³ Uvaguttuq uqautigiptigiŋi tusaayugaallautamik, itna, Agaayyutim akiqsruutigikkaŋa sivulliaptiknun pakma atuumapkaŋniŋigaa uvaptiknun kiŋuviaŋuruanun aŋitqiksitnamiuŋ Jesus iŋuuiŋmun. Atakkii tugliani Psalm aglausimaruq itna,

‘Ilvich igŋiŋigikpiŋ,

ugllovak aapaŋuqtuŋa ilipnun.’

Psalm 2:7

³⁴ Agaayyutim aŋipkaqamiuŋ Jesus tuqqutqikkumiŋaiŋŋugu akiqsrupsaagniqsuq itna, ‘Aatchuqniagipsi ipqitçhuaniglu nalupqinaitchuaniglu akiqsruutigikkamnik David-

mun.’
55:3

Isaiah

³⁵ Taatnaqhuni atlamisuli Psalm-mi David-li nipligñiqsuq,
'Savaktin ipqitchuaq aupkağumiñaitkiñ.'

Psalm 16:10

³⁶ David-guuq savautrigaluaqmiruaq Agaayyutmik iñuuligmiñi. Tuqupman iluviğniğaat piqasiutiplugu sivullianinun, timaa aasiin tavrani aupluni. ³⁷ Aglaan taimña Jesus Agaayyutim anipkakkana tuquhigmiñ auñaitchuq. ³⁸ İauramaan, iluqasi kanıqsiruksraurusi ilumutuuligmik quliaqtuağikkammik ilipsitñun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutim natqilhiñaugai killuqsautisi. Kiñaunniin tupiksriñiağmigun maligutaksraiñik Moses-ñum nalaunñasipkakkauyumiñaitchuq Agaayyutmi. ³⁹ Aglaan kisupayaaq ukpiqsiruaq ilaanik nalaunñasipkakkauruq ilaani. ⁴⁰ Taatnamik qaunagititchi. Atuumminitchumauq ilipsitñun taipkua sivuniksriqirit itnautaat,

⁴¹ 'Atañii, mitautiqaqtuasii Agaayyutmik!

Atlayuağilugu piyaqquğniaqtusi.

Iñuupkağlusi savaaqağisiruñ ukpiğiyumiñaisapsitñik
unniin iñuum uqautiniağaluaqpasi.' "

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lu Barnabas-lu aniaqsipmaknik katragviatniin iñuich aiyugaaqtuaqsiñiğaiç utitqiquplugik minguiqsiagvik tikitqikpan uqautipsaagıaquplutin tamarrumuuna.

⁴³ Kinuagun katimañhum iñugiaktuat Jew-ñuruat sulı mumiksimaagtuaç Jew-ñuruat ukpiğusiatnun maliaqsiñiğaiç Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinik pitchuksaagıniğaiç ataramik tunñavigitquplugu Agaayyutim ihuaqqutrisaa.

⁴⁴ Minguiqsiagvik tikitqilgitman iñuich iluqatiqayaq katiniqsut naalagiaqhutin Agaayyutim uqañhanik.

⁴⁵ Tavrallı Jew-ñuruat qiniqamisigin iñugiakpauraqtuat siqñalılapiaqhutin akikñaqługich Paul-ñum uqautai uqağniqłuutiaqsiñiğaat. ⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqağniqsuk taluqsranıllapiaqhutik itna, "Agaayyutim uqañha sivulliulugu uqautauruksrauruq ilipsitñun Jew-ñuruanun aglaan tusaasukkumiñaitkiksi. Taatnañpsigun ayakkiksi iñuulıq Agaayyutitñaqtauruaq. Taatnamik unıññiağipsi aullağunuk tamatkunuñ Jew-ñunıitchuanun. ⁴⁷ Taatnakii Agaayyutim urriqsuğaatiguk itnailıplugu,

'Nalunaiqsagıgıkiñ qaumaruatun itquplutin Jew-ñunıitchuanun
annıqsuquplugich iñuich suniananıpayaq nunam.' "

Isaiah 49:6

⁴⁸ Tavra Jew-ñunıitchuat tusaakamıtrun taamna quyaaqsiñiqsut Agaayyutim uqañhanik quviatchallapiaqhutin. Aasiin taapkua piksraqtañuruat iñuulıqaquplugich Agaayyutitñaqtauruaç ukpiqsriğniğiqsut. ⁴⁹ Uvvaquuq Agaayyutim uqañha siamınnıqsuq napmupayaq tamaani nunami. ⁵⁰ Tavrallı Jew-ñuruat akatchiñiqsut ağanik kamagıkkauruanik taluqsriuanik Agaayyutmik sulı qaukñiñik taavrumani nunaaqqimi. Pıyuaqtınnığaiç Paul-lu Barnabas-lu anıttitlugikaasiiñ nunamikniñ. ⁵¹ Uqqıraqtik ipsunıñgaak qavia isıganmikniñ. Tavrakñaasiiñ aullağniqsuk Iconium-mun. ⁵² Aglaan ukpiqtuat unısaıruat Antioch-mi quviasunıqsut İpqıitchuam İrrutchim analatlugich.

14

Iconium-miithak

¹ Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanısun utlutilgiñniqsuk Jew-ñuruat katragviatnun. Uqautrıllautapiagatagıniqsuk aasıtai iñugiaktuat Jew-ñuruatlu Jew-ñunıitchuatlu ukpiqsriğniğiqsitlugich. ² Aglaan Jew-ñuruat ukpiqsriyumiñaitchuat akatchiñiqsut Jew-ñunıitchuanik. İlinısaunniin akikñaqtulıqsitkaıç ukpiqsriuanik.

³ Uqqıraqtik nıyutiniqsuk tavrani akuni uqautrıplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtuañhakni ihuaqqutriğmigun Agaayyutim savaktıtlasıplugik quvıqnaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiniqtınnığaa uqauttutaak ilumutuulha.

⁴ Nunaaqqım iñui malıguıguğniqsut, ilanıç iñuich ilıliutiıplutin Jew-ñuruanun atıatsulı tappıutiıplutin uqqıraqtinun. ⁵ Kiısaimma Jew-ñunıitchuat sulı Jew-ñuruat sivulliıqtıtuummağmin sivunniğniqput anıllaqługuklugik unniin mıluqtuglugik

uyağanik. ⁶ Uqqiraqtik ilitchugikamitku taamna sivunniugun qimanñiqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaaqqinjñun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliaqtuagaqsilgiññiqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miithak

⁸ Tavraniuguq Lystra-mi qiñiqsuk iñuñmik pilguirrutiaqtuamik isiganmigun anilgatañmiññaaglaan. Pisunganññiqsuq aglaan aquppitlapluni. ⁹ Taamnaguquq naalañniñiqsuq Paul-ñum uqauttutaiñun. Aasiñ ilitchuñiplugu taavruma ukpiqsrilasiñña, “Qikaññ.” Taamnaguquq anun maksriññiqsuq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹ Uvvauguq iñugiaktuam Paul-ñum savaagikkañña qañiqamun Lycaonia-ñmiuraaqhutinj noprallañniñiqsut itnaqhutin, “Agaayyutivut iñuguñniñiqsut aasii atqaqhutin uvaptiknun.” ¹² Atchigññaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtaupman. ¹³ Tavraniuguq piqagñniñiqsuat agaayyuvinjñmik aanguañmiknun Zeus-mun silataani nunaaqqim. Aasiñ agaayuliñsi taamavrumuñña Zeus-mun tikiutriññiqsuq uumaruanik anusalunik naurianiglu paamun. Tavrataamna iñuillu tavrani tunillañña qañniñiqsut kamaksrisukhutinj uqqiraqtinjñik.

¹⁴ Uvvaasiñ ilitchuñiaqsikamitku taamna Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu aliktuñniñiqsuk atnuññaat aasiñ upaktuutiñniñiqsut itnaqhutik tamatkununa, ¹⁵ “Ukuqsii, suvaata itnasiñña qipisi? Iñuññañauruguk ilipsisuntuuq. Aggiquññiqsuq uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mumiñniñiqsuq matkunakña agaayyutinñuñniñi iñuuruamun Agaayyutmun, iñiqtaanun qilamlu nunamlu tañniñniñiqsuq supayaamlu taapkunani ittuam. ¹⁶ Taavruma Agaayyutim qañniñniñiqsuq iluqaisa iñuich ilatchigñniñiqsuk sivunnitlasiñniñiqsuk iñuñniñniñiqsuk. ¹⁷ Aglaan ataramik kanñiqsimapkañniñiqsuk nakuuruñniñiqsuk savaallautagñniñiqsuk, sialuk tatpakmakña qaitlugu suliniñniñiqsuk nautchiat piviksrañniñiqsuk qaisimaagai, ilipsilasiñniñiqsuk quviasuktitlusi.” ¹⁸ Taatnailiñniñiqsuk uqautiurañniñiqsuk Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu nutqaqtipqauragñniñiqsuk tunillañniñiqsuk iñniñniñiqsuk.

¹⁹ Aasiñ ilañniñniñiqsuk Jew-ñuruat Antioch-miñniñiqsuk Pisidia-miñniñiqsuk Iconium-miñniñiqsuk tavranañniñiqsuk. Tavra piqatiksrañniñiqsuk iñugiaktuanik iñniñniñiqsuk uyağanik miñniñniñiqsuk Paul. Kalinñniñiqsuk anitlugu nunaaqqimiñniñiqsuk tuqunasukniañniñiqsuk. ²⁰ Aglaan ukpiqtuagatiñniñiqsuk katipmata avataanun Paul makitluni utiñniñiqsuk nunaaqqimun, uvlaakuqmanaasiñniñiqsuk ilaalu Barnabas-lu aullalgitlutiñniñiqsuk Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miittuamun Taapkuak Utilhak

²¹ Paul-lu Barnabas-lu quliaqtuagmakñniñiqsuk tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat ukpiqsrilasiñniñiqsuk. Tavraasiñniñiqsuk Antioch-mun Pisidia-miittuamun Lystra-kun Iconium-kunlu. ²² Pitchuksaañniñiqsuk tunñaviñniñiqsuk Agaayyutmik, uqautiniñniñiqsuk itna, “Uvagut iglutuqtuksraurugut iñugiaktuanik iñuñniñniñiqsuk isitlasiñniñiqsuk añaayyuqautaanun Agaayyutim.” ²³ Tikitchañniñiqsuk ukpiqtuagatiñniñiqsuk nalunaiñniñiqsuk ukpiqtuagatiñniñiqsuk qaukñniñiqsuk, suliniñniñiqsuk agaayyuqqaqhutin uisauraaqhutinlu tamarrumani uvlumi iñniñniñiqsuk Agaayyutmun qaunagitquplugich tunñaviñniñiqsuk.

²⁴ Taapkuak iglianikamik Pisidia-miñniñiqsuk Pamphylia-mun tikiñniñiqsuk. ²⁵ Tamatkunani Perga-milu tusaayugaallautaq uqautiñniñiqsuk iñniñniñiqsuk, tavrakñaasiñniñiqsuk Attalia-mukhutik. ²⁶ Taavrumakña tiksiquñniñiqsuk utiñniñiqsuk Antioch-mun aullaqqaagatiñniñiqsuk. Tavrakña aullaqtuak ukpiqtuagatiñniñiqsuk iñniñniñiqsuk Agaayyutmun qaunagitquplugich savautiñniñiqsuk iñniñniñiqsuk. Taavrumuñniñiqsuk utiñniñiqsuk naatchikamik savaagñniñiqsuk. ²⁷ Tikitmakñniñiqsuk Antioch-mun ukpiqtuagatiñniñiqsuk katipmata taapkuak tusaayugaatiniñniñiqsuk iluqaanik Agaayyutim savaañniñiqsuk tumigiplugich suliniñniñiqsuk Jew-ñuñniñiqsuk. ²⁸ Tavraniasiñniñiqsuk ukpiqtuagatiñniñiqsuk taapkuak nayuutiniñniñiqsuk akuni.

15

Katimathat Jerusalem-mi

¹ Kinuagun iñuich ilañich tikiññiqsut Antioch-mun. Iisautriaqsiñiqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitñutchiqsimaitchupsi timipsigun tuvraqługich Moses-ñum tillisai anniqsukkauyumiñaitchusi.” ² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtailiaqsiñiqsuk ilinñitñik taavrumuuna. Taatnaqhutin sivunnigñiqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksragigaich uqqiraqtitlu ukpiqtuanuruat qaukñitlu tamatkunuuna Moses-ñum tillisaigun. ³ Taatnaqhutin ukpiqtuanuruaqatinisa tuyuginigaich. Igligñiqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautriplutin Jew-ñunitchuatunniiñ muminñiplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnigai. ⁴ Aasiñ Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuanuruat piqasiqhutin uqqiraqtinik sulii qaukligñik paglanigaich. Taapkununa tusaayugaaqtirrutiginigaat Agaayyutim iluqaan savaagikkaña inmiktigun. ⁵ Aglaan ilañich ukpiqsriuat Pharisee-ñusuuruat makinniqsut itnaqhutin, “Jew-ñunitchuat ukpiqsriuat nalunaitñutchiqsuksraupiaqt uqautikkaulutin tupigiraksraginilugu maligutaksraña Moses-ñum.”

⁶ Taatnaqhutin uqqiraqtitlu ukpiqtuanuruat qaukñisalu katimaniqsut isummatigisukługu taamna. ⁷ Uqaksraqtugaluqmata Peter makitluni nipligñiqsuq, “Aniaqatiumaan! Iisimarusi inilgaan akunnapsitñiñ Agaayyutim piksraqtaagipmaña uqagıaqpluna tusaayugaallautamik Jew-ñunitchuanun ukpiqsritquplugich Jesus-mik. ⁸ Aasiñ Agaayyutim ilisimakigmigun iñuich isumanitñik uqagıgaa akuqtuñiñ Jew-ñunitchuanik qaitchipługich Ipqitchuamik Irrutchimik, atriplugu qaitchiñiñ uvaptiknun. ⁹ Uvagullu ilinñillu atlakaagıksingitkaatigut. Killuqsautinñitnik natqıutininigai ukpiqıagutripmata. ¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiun Agaayyun sulii Jew-ñunitchuat tupiksripkagıniağlugich tillisunik sivulliaptalu uvagullu tupigilguisaptiknik? ¹¹ Uvagut ukpiqıgikput Agaayyutmun anniqsukıqput ihuaqqutrıhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatatuntuuq.”

¹² Katimaruarguuq iñuksruiqhutin naalağniñiqsut Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu tusaayugaaqtirrutaaknun atlayuağnaqtuanıglu quvıqnaqtuanıglu Agaayyutim inıqtağıkkanağun inmikun akunğatni Jew-ñunitchuat. ¹³ Uqagıqmaknik James-ñum uqautiaqsiñigai, “Aniaqatiumaan, naalaqsitña! ¹⁴ Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullağnipluni ukpiqtitlugich inmiguaqtıtchağlu Jew-ñunitchuanıñ iñuksraqtaaqtuq ukpiqsriyumiñaqsiplugich. ¹⁵ Sulii sivuniksriqirit uqautaatnun immiutılha itnauvva aglausimaruamun,

¹⁶ ‘Aquagun Atanğuruaña utıgısırıña.

Aasiñ ikayuitqıkkısırıña David-ñum kinuvianıñik tupaagıruktıtun ittuanik.

Nappatqıkkısıgıga piyaqqukauruaq.

¹⁷ Iluqagın atlatlu iñuich pakaaqagımuut Agaayyutmik, iluqagın Jew-ñunitchuat piksraqtaagıkkatka uvanun.

¹⁸ Taatna Atanğuruaq uqaqsımaruq, ilıtchuğıpkairuaq tamatkunıña inilgaan.’

Amos 9:11, 12

¹⁹ “Aasiñ uvanalı sivunniutigıga uqumaılluqtıpałlasunıaqnagıch pilavut Jew-ñuruat atuqtaksrañısıgun Jew-ñunitchuat mumıksuat Agaayyutmun. ²⁰ Aglaan aglagıgıch uqautılavut qanusıq niqı tunıllautaumakpan aangunun nigıtquñıllugu, sulii qaayugınaqtuağımiñ atlatlıkun piısımaaqlugıch, sulii augıqsımaılaanik nigırutıtuqunıllugıch unniñ auktıquñıllugıch. ²¹ Taimaknaqana Jew-ñuruapayaat ilısımagıat atuqtaksrat Moses-kun qaisauruat atakkıı mıngııqısağvıpayaami aglıqıplugıch inunun ktrağvıñitñi. Tavra.”

Tuyuqatıt Ukpiqtuanuruanun Jew-ñunitchuanun

²² Tusaakamisigin uqqiraqtit suli qaukhiuruatlu iluqagmiglu ukpiqtuanuruat sivunnigñiqsut anutinik piksragukhutin Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsiplutin Judas-mik taggisigaqtuamik Barsabbas-mik suli Silas-mik. Taapkuak iññuk sivulliuqtillautauñiqsuak ukpiqtuaqatiumikni. ²³ Taapkuñnuuna tuyuutinich tuyuuniqsut, “Aniaqatusii, uvagut uqqiraqtauruaguutlu qaukhiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaannagmik iluqaitñun Jew-ñunitchuanun ukpiqtuanun Antioch-mi, Syria-milu suli Cilicia-mi. ²⁴ Tusaanigikput ilanitñun ilagikkaptiknun ihuillutaagñiplusi akatlusi uqahigmikkun, taatna pitqulugich pinjtkaluaqtitlutin uvaptiknun. ²⁵ Tavra-taatna katimapluta suli iluqata atisipluta, piksraqtaaqatugut uqagiatuauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitñun. Taapkuak piqataugisiruk ilauraannaptikni Barnabas-milu Paul-milu, ²⁶ taapkuak iññuk suksraagiruak iññuuhigmiknik savautrihigmikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuginiagivut ilipsitñun. Uqautipsaagisigaasi tamatkunuuna aglakkaptigun. ²⁸ Atakkii Ipqitchuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisuñitlusi malilgunaitchuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuniña atuumanapiaqtuanik: ²⁹ niqinik tunillautigimaruanik aanguanun niginaasi auktusunaqasi lu unniñ qimisimaruamik nigrutmik niginaasi, suli piisimaagusi qaayugnaqtuañigmiñ atlatulikun. Taapkunakña qaunagigupsi pillautagnaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkaññaich iluqaisa ukpiqtuat aasiñ qaitchiplugich taapkuniña aglañnik. ³¹ Iñuich agliqianikamisigik tuyuutinich quviatchañiqsut pitchuksaagihigmikkun. ³² Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauhigmikkun uqautriñiqsuk ukpiqtuanik pitchuksaaqlugich ukpiqsrihigmikkun sayyaksaqhugillu. ³³ Aasiñ tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatiunñitnik taikuuqhutin aullaqtinnigaiñ kinumun tuyuginitñun. ³⁴ [Aglaan Silas sivunnigñiqsuq nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuiñagñiqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriñiqsuk Atanguruam uqahhiñnik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Avihak

³⁶ Kinuvatigun Paul-ñum nipliutiniñaa Barnabas, “Kiata, utigvigilavuk nunaaqqi-urapayaat Agaayyutim uqahhanik quliaqtuañvigikkavuk tikitqattaaglugich aniaqatiut kanjicsityaglugu qanugli pisilaanaj.” ³⁷ Barnabas-ñum tuvaqatigisuñniñaa John Mark aullaqumik. ³⁸ Aglaali Paul-ñum ihuaginjitkaa aullautilha ikayunitlugikkii quliaqtuaq-maknik, unitlugikunniñ Pamphylia-qsiuhakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiqtailillapiagñiqsuk piqatigiñiqhutikunniñ. Barnabas-li tuvaqasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullañiqsuq. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaqatiksraqhuni Silas-mik aullañiqsuq. Ukpiqtuaqatiutik iniqsruutiniñaaich Agaayyutmun qaunagitquplugik iglihakni. ⁴¹ Igligñiqsuk Syria-kuahutik suli Cilicia-kun, aasiñ Paul-ñum sayyaksaqhugich ukpiqtuanuruat ukpiqutinich.

16

Timothy-m Piqasiutilha Paul-mun suli Silas-mun

¹ Paul-kuk iglaugaluqamik tikilgatañiqsuk Derbe-mun suli Lystra-mun. Tavraniguuq ukpiqtuaqaqmiñiqsuq atilimik Timothy-mik, aakanaptuuq ukpiqtuanupmiñiqsuq Jew-ñupluni aglaali aapaña Greek-ñupluni. ² Iluqagmin ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-milu uqautigillautagnaat taamna Timothy. ³ Paul-ñum Timothy maliquniñaa inmigun. Taatnaqhugu nalunaitnutchiqsinnigaa piqutigiplugich Jew-ñuruat iñuuniaqtuat tamaani nalunaitmatruñ taamna Timothy aapaqalha Jew-ñunitchuanik. ⁴ Apqusrautihigmikni nunaaqqiurani uqautiniñaaich ukpiqtuanuruat tuvraqtaksranik, uqqiraqtit suli qaukhiich Jerusalem-mi sivunnikkañitnik ilinñitñun tupigitquplugich. ⁵ Taatnaqhutin ukpiqtuanuruat sayyikkauniqsut ukpiqsrihigmiktigun suli ilaniktuugñiqsut ukpiqtuaqutuanik uvlugagipman.

Paul-ḡum Qiñiqquuraatha Troas-mi

⁶ Taapkua igliḡniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ḡmiut nunajāt. Ipqitchuam Irrutchim piyummataisitmatin tusaayugaallautamik Asia-muutrininñiqsut. Ilinich taunujaninñiqsut. ⁷ Aasiin qallikamitruḡ Mysia-m killinḡ saqusukkaluaḡniqsut Bithynia-m tunaanun, aglaan Jesus-ḡum Irrutchiḡmigun taatnamuquḡinñiḡai. ⁸ Taatnaqhutin nalḡuḡniqsut Mysia-kun tasamuḡa Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul qiñiqquuraaḡniqsuq Macedonia-ḡmiumik qiññuaqtuqtuamik itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaaḡutin ikayugiaqtigut!” ¹⁰ Paul qiñiqquuraaqtitqaaḡlugu itqanaiyaqtigapta aullaqtiqtugut Macedonia-mun. Ikpigigikput tuḡluḡiput tusaayugaallautamik quliaqtuaḡiaqupluta inḡun taakipkunḡa.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiqtuaḡulha

¹¹ Troas-miñ umiakun aullaqtugut nalḡuqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiin taavrumakḡa uvluḡqikman Neapolis-mun tiksiquhuta. ¹² Tavrakḡa tagraqtugut Philippi-mun, qaukḡiḡmun nunaaqqiatnun Macedonia-ḡmiut, inḡiaktuanik Rome-maḡmiunik inḡuqaqtuamun. Taavrumani nunaaqqimi uvliuqtugut. ¹³ Minguiqsiḡvium uvluḡa tikitman anipluta nunaaqqimiñ utlautirugut kuugum siñaanun inḡiqsruḡiaḡasugiplugich. Aquvitnapta uqaqtuutrirugut aḡnanik tavrurḡaptuuq katiruanik. ¹⁴ Iḡajāt naalaqtikput atiqḡniqsuaq Lydia-mik. Taamna tunniuqqairuanḡuniqsuq suḡauraammaḡiksuanik ukiḡhaanik, aḡiqsuanḡumapluni nunaaqqianiñ Thyatira-m. Kamaksriruanḡuniqsuq Agaayyutmik. Aasriin Agaayyutim piyumiñaqsiḡkaḡaa akuḡtuḡiḡksraḡanun Paul-ḡum uqaḡikkaniñik. ¹⁵ Taamna aḡnaq paptakkaḡkami piqasiḡhuni tupiqatiunḡiñik ilaan aiḡyuaaḡlugu itnaqhuni, “Ukpiqtaunḡunasugigupsitḡa utlaututtitichi tuppamni itchaqtuaḡusi.” Kayunaiḡñiḡai tukkiḡluguḡhaasiin.

Paul-lu Silas-lu Isiqtaulhak Philippi-mi

¹⁶ Uvlut iḡajātni inḡiqsruḡviptiknun utlautiḡlaptikni kipaluuniksuḡaḡ niviaqsiḡaksraḡ nalautkikput. Ilaa tuḡḡaḡtaḡaḡniqsuaḡ taatnatchikun saḡḡiqḡiḡmigun sivuniksriḡipluni, aasiin atqunaḡ maninḡmik piññautinikkaḡa atanni. ¹⁷ Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsiḡaatigut nipliapluni itna, “Ukua inḡuich savaktai kamaḡniqsrauruam Agaayyutim.” ¹⁸ Inḡiaktuani uvluni taamna niviaqsiḡaksraḡ taatnaḡniqsuq. Uvvaasiin Paul-ḡum aḡiuplugu kinḡiaḡlugu irrusiq itnaḡniḡaa, “Jesus Christ-ḡum atqagun tiligikiḡin anitquplutin taavrumakḡa.” Tavrauvaaguḡu tuḡḡaḡtaḡ aniñiqsuq niviaqsiḡaksramiñ.

¹⁹ Tavra pigirai ilitchuḡikamiḡ maninñañniutrinḡ piiqsiḡniqman Paul-lu Silas-lu tiguniḡaich. Kaliksraḡluguḡ katimmaviḡmuutiniḡaich sivulliuḡtinḡitñun. ²⁰ Rome-maḡmiunun atanniqsuḡtinun tikiutinḡaich itnaqhutinḡ, “Ukua inḡuich Jew-ḡnuruat akatchirut inḡunḡik nunaaqqipsitñi. ²¹ Iḡisautriḡlutiḡ atuḡtaksrirutit akikḡaḡluguḡich maliḡniakkavut. Rome-maḡmiunḡurugut! Ilinḡisa iḡisauttutinḡich akuḡtuḡumiñaitkivut unniinḡ tupigiyumiñaitkivut.” ²² Inḡugaaḡruich tappiutiniqsut piyuaḡniḡtuanun. Rome-maḡmiut aḡalarrutilḡich tilisiñiqsut aliktuḡluguḡ atnugaanḡiknik Paul-ḡumlu Silas-ḡumlu aasii ipiḡaḡtuquplugik. ²³ Ipiḡaḡtuqaaḡluguḡ isiqtaupkaḡniḡaich, tiliplugu isiqsivium qaunaksraa qaunagillautaquplugik. ²⁴ Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillanḡiḡik qamaniakḡiḡmun inimun, isiganḡluguḡ payanaiqsuusiḡluguḡ uqumailanik qirunḡik.

²⁵ Uvvaasiin unnuaqpaguḡunḡaqsipman Paul-lu Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atuḡhutik. Atlas isiqtauḡatinḡiknik naalaḡniḡiḡaich. ²⁶ Taimmaiḡaḡ nuna iḡiqsraaqsiniqsuq. Isiqsivium tunḡavii auliyanḡniqsut, talupayaat anḡaḡluguḡich suli kalimḡiḡich isiqtapayaaniñ katakhutinḡ. ²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiḡami ilitchuḡipluguḡ talut anḡmaniqmata isumaniqsuq isiqtapayaat aniniplugich. Taatnaqhuni satkuni tigupluguḡ tuḡqutchaḡumaqsiliḡniqsuq inmiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ḡum nipitusipluni nipliutiniḡaa, “Aniyasaaḡnak ilipnun! Iluḡata ittugut!” ²⁹ Isiqsiri qiññuaḡniqsuq

Berea-mi. Taatnamik tavruraqtigñiqsut akatchiaqsilgitlutinj iñunñik isaahñaagūqūgich. ¹⁴ Ukpiqtuat qilamiksrigñigaat Paul aullaquplugu taunūa tagium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniittuiñañiqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapkua aullautriruat Paul-mik taunūautinnigaat Athen-mun. Taapkuali Berea-gmiut utigñiqsut. Paul-ñum uqautitqunigik Silas-lu Timothy-lu inmiñuquplugik piyumiñaqsiqqauraqpaknik.

Athen-miiltha

¹⁶ Paul taqqiligmiñi Silas-miglu Timothy-miglu Athen-mi aliatchallapiagñiqsuq qiniqami iñugiaktuanik aanguanik nunaacqimi. ¹⁷ Paul uqaqatiqagñiqsuq Jew-ñuruaniglu katraḡviatni sulij Jew-ñunñitchuaniglu agaayyiaqtaqtuanik. Uvvasuli uvlugagipman uqaqatiginigai nalautnamigich atautchimugviatni. ¹⁸ Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ñuruaniglu Stoic-ñuruaniglu ilisautrinñitnik qapiqsigiutraqatiqagñiqsuq. Iñajich uqagñiqsut, “Sumik una uqavaaħakti uqaksraqtuva?” Iñajilliguuq niplianiqsut, “Atlanik agaayyutinik una uqaqacpalliqsuq.” Taatnautiginigaarguuq Paul quliaqtuaqman Jesus-mik sulij anñitqiligmik. ¹⁹ Aasiñ tikiutinigaat Paul sivuḡaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaḡlugu, “Iñimasukkaluaqtugut tamarrumiña nutaamik ilisauttutigikkapnik. ²⁰ Iñaja tusaakkapta atlayuagigikput. Iñichuḡisukkikput qanuutautilaaja tamarruma.” ²¹ Tamaanili iluqagminñ Athen-naḡmiut sulij avakñaqtat tavrani naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplugu tusaakkaḡmikkun unniñ uqaksraqtuutigiplugich.

²² Tavrani Paul qikaḡniqsuq sivuḡaatnun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaḡhuni, “Athen-naḡmiut! Iñichuḡigiga agaayyutinik ukpiqsrillapiaqsi. ²³ Pisuktaulħamni nunaacqipsitñi qiniḡitka agaayumaniagvigikkasi. Paqittunaja aanguaqtuḡvinñmik aglaqtaqtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniagvigikkapsitñun nalugaluaḡlugu uqautiniagipsi. ²⁴ Agaayyun iñiqtaqtaqtuq nunamik sulij supayaanik imaḡikkañiñik. Atanḡuruuq qilañmilu nunamilu irviqanñitchuq agaayyuvikpañni iñuich iñiqtanñi. ²⁵ Unniñ tunñanñitchuq iñunñun qaitchiħiksrañatnun inuḡikkaḡmiñik atakkii iñupayaat qaitchigai iñuukḡmiglu aniḡniḡmiglu supayaaniglu. ²⁶ Iñunñiñ atautchimiñ iñiqtaḡigaa iñupayaaq, taamna agḡigvigiplugu iñuuniaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivvani iñiqtaḡigaluaḡnagich sivunniqsimagai qanutun sulij nani iñuich iñuutilaaksrañat. ²⁷ Agaayyutim inillañniḡaa taatnatun iñuich pakaagikpatni paqitauyumiñaqsipluni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaptikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisan iñuuniaqhutalu aulaalukhutalu ittugut. Taatnaḡhutinij aglaktipsi iñajisa uqagigaat itna, ‘Uvaguttuuq ilaan qitunḡagigaatigut.’ ²⁹ Tavra qitunḡaginiqmatigut isumaruksraunñitchugut Agaayyutim irrusia atriqagasukniaglugu aanguanik maninñik kaviqsaanik naagaqaa qatiqtaanik unniñ uyagañnik piliukkanik savayulħatigun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukiuni iñuich naluplutinj piħatni Agaayyutim tautuiñaḡaa iħat aglaan pakma tillisiqagaa iñupayaaq mumiḡuplugu killukun iħatniñ. ³¹ Ilaa nalunaiqsaqtaqtuq uvlumik atanniigaqsigumi nunam iñuanik nalaunñaruakikun tumigiplugu iñuk piksraqtaagimakkani. Ilaan nalupqinaiyaḡniḡaa iñupayaanun anñipkaqamiñ piksraqtaagimakkani tuqqutaulħaniñ.”

³² Tusaakamitruñ Paul-ñum uqaqtuutaa anñitqilikun tuqqutauliḡmiñ iñajisa tip-sisautiginigaat aglaan iñajilli nipliḡniqsut, “Naalaqtaupsaagukkaptigiñ.” ³³ Tavra Paul-ñum uniñniḡai katimaruat. ³⁴ Iñajisa iñuich piqasiḡniḡaa ukpiliqhutinij. Piqasiqsai ilaḡagñiqsut Dionysius-mik, iñajnatniglu Areopaa-ñuruat aḡnamiglu atilñmik Damaris-mik sulij atlanik.

18

Paul-ñum Corinth-miiltha

¹ Taatnaanikami Paul aullaḡhuni Athen-miñ Corinth-munñiqsuq. ² Taamani nalautchiñiqsuq Jew-ñuruamik atiqtaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi sulij aḡnaatnik Priscilla-mik. Tavruraqtuuq tikitqammigñiqsuk atakkii Rome-maḡmiut

atangata Claudius-ñum aqpiiplugich Jew-ñuruapayaat Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ñum qiniñiañigik. ³ Piññañniutiqañiqsuk iñuuniutigiplugu palapkarrirualigmik atriplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuniqsuq taapkuñña. ⁴ Aasii minguiqsigagipmata Jew-ñuruat katrañviatni uqaqatiqañiqsusuq Jew-ñuruaniglu Greek-niglu ukpiliqsinniaqñugich.

⁵ Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ñum aullañniñaniñigaa quliaqtuatluñi tusaayugaallautamik Jew-ñuruanun uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ñuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶ Jew-ñuruat igluliqmatni uqaqhutin pigiiliplugu, Paul-ñum ipsuñigaa qavia atnuñaamiñiñ aasiiñ ilaan kaniqsipkaqsuqñugich qanuqhuni taatnaligmiñik itnaqhuni, “Anniqsuqtitchumiñaitkupsi patchisigiruksraurusi ilipsitñun. Uvaña patchisaiqsuñ. Uvakñaniñaaglaan Jew-ñunitchuanun quliaqtuañisiruña.”

Taatnaqqaqñugich uniniñigai. ⁷ Paul nayuutiaqsiruq tupqani Jew-ñunitchuan atiqaqtuam Titius Justus agaayusuuruam Agaayyutmun. Tupqa silalligiplugu Jew-ñuruat katrañviata inniqsuq. ⁸ Crispus, qaukñiq Jew-ñuruat katrañviatni, ukpigiagutiniñigaa Agaayyun qitunñaqtuummagmi. Suli iñugiaktuat Corinth-añmiut tusaakamiñ uqaligmik ukpiqsriñigmiñiqsut suli paptaaqtitlutin. ⁹ Unnuat ilañatni Paul qiniñquuraañiqsuq. Agaayyutim uqautiniñigaa itna, “Iqsisuñaqnak! Sivutmun uqagiñ! Qapiqtasuñaqnak! ¹⁰ Piqasiumagikpiñ. Kia-unniñ iñuum aniyasaagumiñaitkaatin atakkii uumani nunaaqqimi iñugikkatka iñugiaktut.” ¹¹ Ukiuq avvañmik ilaqasiqñuglu Paul inniqsuq tavrani ilisautripluni iñunñik Agaayyutim uqañhanik.

¹² Gallio kavanañupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ñuruat katiplutin tigguglukñugu Paul uqaqsittaagvinñmuutiniñigaa ¹³ itnaqhutin, “Uuma iñuum ukpiliqsinniañigai iñuich agaayutquplugich Agaayyutmun akikñaqñuglu maligutaksraq.” ¹⁴ Paul-aasiiñ nipliñhiñaaguqtuglu Gallio-m uqautiniñigai Jew-ñuruat, “Taamna iñuk iñiqtaqaqpan nalaunñaitchuamik tuvraqtaksrallu tupiginiñugich, nalaunñanayaqtuq uvamni naalañniñksraña anuqsrusiñuñ ilipsitñun. ¹⁵ Aglaan pasikapsiñ uqaliqtigun iñuillu atiniñisigun ilipsilu maligutaksrapisigun, ilipsitñik iluaqsuqtaqsrañigiksi. Taatnatchisigun atanniqsuiyumiñaitchuña.” ¹⁶ Taatnaanikami anipkañigai uqaqsittaagvinñmiñ. ¹⁷ Jew-ñuruat tiggugluñigaa Sosthenes, añalataa Jew-ñuruat katrañviata, ipiqaqtuqñugu sivuñgaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m suqtuginiñigai.

Paul-ñum Utilha Antioch-mun

¹⁸ Iñugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniññigai piqasiqhuni Priscilla-miglu Aquila-miglu tiksiquhutin Syria-mun. Sivuni ayaliksrañmi Cencreae-miñnañmi niaqqi salipkañigaa pilgusiatitun Jew-ñuruat pisigiplugu akiqsruutmigun Agaayyutmun. ¹⁹ Paul-kut tikiññiqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ñuruat katrañviatnun tavrani uqaqatiqañiqsusuq Jew-ñuruanik. ²⁰ Ittuatluuraallaqugaluñigaa inmikni aglaan Paul añiniññiqsuq. ²¹ Unitkaqsikamigich uqautiniñigai, “Agaayyutim pitqutigikpaga utigilñhitchuñ ilipsitñun.” Aullalgiññiqsuq Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniññigik Priscilla-lu Aquila-lu tavrña. ²² Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiniñiaqñugich ukpiqtuanñuruat tavrakñaasiiñ aullañiqsuq Antioch-mun. ²³ Tavrani itkalualgitñami qanutuntai aullalgiññiqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaagñiaqñugich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtualha Ephesus-mi

²⁴ Jew-ñuruatliguuq ilañat atiqaqtuq Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tikiññiqsuq Ephesus-mun. Taamnaguuq uqalgurañuniqsuq kaniqsimmaagiksauñupluni Agaayyutim uqañhanik. ²⁵ Iñisauñiaqñuñi Agaayyutikun aasiiñ piyummaticallapiaqñuglu ilisauttutiginiñigaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ñum ilisamañhiñañigaa John Paptaaqtitchirim quliaqtuañihalalu paptaaqtitchihalalu. ²⁶ Uqautriaqsiñiqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-ñuruat katrañviatni. Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku aggisiniñigaa kinunigimknun aasii ilisautipsaaqñugu sukuitlukñugu Agaayyutim

annautrillatilaanjanik iñuñnik. ²⁷ Apollos sivunniqman aullagukhuni Greece-mun ukpiqtuanjuruat Ephesus-mi ikayuñniqaaat aglakhutin ukpiqtuaqatiumiknun Greece-mi pitchuksaaqługich paglatquplugu taakmani. Apollos tikitñami ikayuutaullapiagñiqsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim ihuaqqutrihagun. ²⁸ Kanjisiñaqsiplugu uqaaqtuutriğmigun akiilitłaniğai Jew-ñuruat aasiñ uqaaqtigilğmikni Agaayyutim uqalhatniñ nalunaigaaqługu taamna Jesus Christ-ñulha.

19

Paul-ñum Ephesus-miilha

¹ Apollos-li Corinth-miititlugu Paul-li kukilukhuni kivataagun tikilğatağniqsuq Ephesus-mun. Tavraniguuq nalautchiñiqsuq ilañitñik ukpiqtuat. ² Apiqsruğniğai, “Akuqtuivisi Ipqitchuamik Irrutchimik ukpiliqapsiaglaan?” Taapkua kiuniğaaat, “Tusaanjiñniqsugutunniñ Ipqitchuamik Irrutchiqaqtılaanjanik.” ³ Paul-ñum apiqsruğniğai, “Qanuqhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiuniğaaat, “John-ñum paptaaqtitchisaagun.” ⁴ Paul-ñum itnağniğai, “John paptaaqtitchiruaq iñuñnik mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautiniğai Israel-aagmiut ukpiqsriruksrauhat aggiqsuksrauruamik kinumigun, taavrumiña Jesus-mik.” ⁵ Tusaakamitruñ paptaaqtitauniqsut atqagun Atanguruam Jesus. ⁶ Aasiñ Paul-ñum aksikmagich argañmiñik Ipqitchuam Irrutchim ukpiqtuanjuruat aňalatkaqsiñiğai. Uqaaqsiñiqsut uqautchikun kanjisiñatłaitchuakun suli sivuniksriqipmiñiqsut. ⁷ Iñugiaktılaaqagñiqsut qulit malğuiyuñnamik iñuñnik.

⁸ Paul inniqsuq tavrani piņasuni tatqini isaagahuni Jew-ñuruat katrağviatnun. Uqaaqatauniqsuq taluqsrautaiqhuni iñuñni Agaayyutim aňaayuqautaanik ukpiqs-riliqsinniaqługich. ⁹ Aglaan ilañich taapkua pitchigiilauniqsut ukpiqsrinilutin. Uqautigiaqsiñiğaaat akilliliqługu agaayyutikuagıaq katimaqatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ñum uniñniğai maliktitluni ukpiqsriuanun inmigun. Aasiñ uvlugagipman ilisautriaqsiñiqsuq Tyrannus-ñum ilisautriviani. ¹⁰ Taamna atuummiñiğaa malğunni ukiunni. Taatnamik iluqatin iñuich Jew-ñuruatlu Jew-ñunitchuatlu iñuuniaqtuat Ephesus-ñum avataani tusaaniğaaat Agaayyutim uqalha.

Atuumaruaq Iğñiğutaiñun Sceva-m

¹¹ Agaayyun iñiqtaqagñiqsuq quviqnaqtuanik tumigiplugu Paul. ¹² Iñuich iniqsruğniğaaat Paul qaitquplugich nasagaurat atuanikmagich. Ilinisa tikiutiniğai atniğñaqtuanun. Ilikamisigik nasagaurat atniğñaqtuanun ihuaqsikkauniqsut suli irrusiqłuich unitługich. ¹³ Ilañich Jew-ñuruat iñuuniağniqsutunniñ irrusiqłuiyaipłutin iñuñnik. Ilinich igligagumaatchañiqsut nunaaqqipayaanun. Uuktuagñiğaaat anitchiullakisraqtin irrusiqłunñik Jesus atqagun, nipliutruqługich itna, “Tiligipsi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ñum quliaqtuağikkañagun.” ¹⁴ Sceva-m Jew-ñuruat qaukhat agaayuliqsınisa tallimat malğunñik iğñiğutai uuktuappaalukmiñiqsuttuuq taatnatun. ¹⁵ Aglaan taapkua irrusiqłuich nipliutiniğai, “Jesus ilisimagikput suli Paul ilisimapmiplugu. Aglaan ilipsi—kisuuvisi?” ¹⁶ Taatnaguq nipliutiqqaaqługich iñuum irrusiqłulgum mitchiqiniğai piyukługich. Tatamnaqsillapiaqługu akiiliñiğai. Taapkuaguq taatnasigagñiaqtuat pikiagñiqsut tupiğmiñ atniaqtat suli atnuğaiğutrat. ¹⁷ Iluqagmin Jew-ñuruatlu Jew-ñunitchuatlu Ephesus-mi tusaakamitruñ tamanna atuumaruaq iqsitchañiqsut. Taluqsriğniqsut atanguruam Jesus atqanik. ¹⁸ Iñugiaktuat ukpiqtuağuuqtuat uqaaqsiñiğaaat sagviqługu iñuñnun iñuuniağaluhiqtin aňatkukun. ¹⁹ Suli iñugiaktuat ilisaaqtauat aňatkuulignik katitlugich makpiğaaat ikipkağniğaiç iluqaitñun qiniğnaqsiplugu. Kisiqipmatigik makpiğaaat akisutilaanat 50,000 taalanuniqsut. ²⁰ Taatnaipłuni Agaayyutim uqalha siaminniqsuq suli iñugiaktuat iñuich ilitchuqsriplutin sanjanik.

Akataulhat Ephesus-mi

²¹ Kinuagun Paul Ipqitchuam Irrutchim sivulliutaagun sivunniġniqsuq Macedonia-kuagukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumuṇaqqaaġluṇa igliqtuksraugisiruṇa Rome-mun,” itnaġniqsuq. ²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinṇi tuyuġiniġik Macedonia-mun inṇaġmi Ephesus-mi uṇataaniḷu.

²³ Taatnaḷhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuagiakun. ²⁴ Iṇuk suliuqti atiqagṇiqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvinṇuqaliuġniqsuq aanguanik atiqaqtuamik Artemis-mik maninmiṇ qatiqtaamiṇ. Taatnaasii savaaṇata maniṇṇaktitpagagṇiġai savaktit. ²⁵ Taatnaqhuni tuqḷuġniġai iluqaisa savaktini piqasiquplugich atlanik pinṇuqaliuqtinik aasii nipliutiplugich, “Aṇutiit, ilisimarusi taavruma savaapta maniṇṇaktillautagaġigaaṇit. ²⁶ Ilipsi ilitchuġigiksi qanuġli taimṇa Paul nipliġaġilha aanguat inṇiqtauruat inṇuktigun agaayyutaunṇiṇiplugich. Uvani Ephesus-mi sulil iluqaaniyuṇnak Asia-mi inṇugiaktuat inṇuich maligualigaiḷ ilisauttutai. ²⁷ Pakma ilirugut navianaqtuamun savaagikkapta piiḷiksraṇanun. Taatnaḷhiṇaunṇitchuq. Atuumaniaqpaluktuq taamavruma agaayyuvikpaum aanguaqpauraṇan Artemis suuyumiṇaiḷiksraṇa sulil taavruma aanguaqpauram piigukkaugisiḷiksraṇaptuuq, taavruma aanguaqpauram putqataġvigikkaṇata inṇupayaam Asia-mi unniṇ iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguq inṇugiaktuat tusaakamitruṇ tamanna qinnaṇniqsut aasiṇ igiallaksahutin, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrutauruq siaminniqsuq iluqaanun nunaqqimun. Taapkua akilliuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malġuk Macedonia-ġmiuk Paul-ṇum igliqatik, aullautiniġaiḷ katimmavikpauraġmiknun. ³⁰ Paul-tuuġguuq taamuṇaġukkaluagṇiqsuq uqagṇiġuni katimaruanun aglaan ukpiqtu-aqatiunṇi pitqunṇiṇiġaat. ³¹ Iḷaṇisali qaukḷiich ilannaṇiṇ qanniugṇiġaat qinṇiqtitqunṇitḷugu katimaruanun. ³² Taamapkua katimaniqtutilaagṇmikni uqaatchagusimaniqsut. Avvaġiiksinniqsut kaṇiqsimallapiasunṇaṇagu sumik kattutiqaqtilaaqtiṇ. ³³ Jew-ṇuruat Alexander saqinniġaat sivuġaatnun katimaruat uqagvinṇun nipliutiksraqaqhuniki. Urriqaplugich uqaqniuragaḷuagṇiqsuq inṇun. ³⁴ Iṇuich ilitchuġikamitruṇ Jew-ṇutilaṇa iluqagmin igialaniqsut malġunṇi sassaġniyuṇnaṇni itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kiisaimmatai nunaqqim aṇalataata nipaqsilġataqamigich inṇugiakpauraqtuut nipliutiniġai, “Ephesus-miut! Inṇupayaam ilisimagaa Ephesus-mi piqalḷa agaayyuvikpauraṇanik kamanaqtuam aanguan atrilṇanuruam atqaqtitḷugu pakmakṇa qilaṇmiṇ. ³⁶ Tamanna kia-unniṇ piilaagilguikta. Taatnaġusi nipaqsuksraurusi, qanuḷaktitchiṇiġaiḷ qitchi. ³⁷ Iṇṇuk uvunautiniġisi ivayaqtuṇitkaluaqtitlugik agaayyuvikpapsitṇiṇ unniṇ uqaqanṇitkaluaqtitlugik akikṇaġlugu aanguaqpauraqput. ³⁸ Demetrius-ṇum sulil savaktaiṇ akikṇautiqaġumitruṇ nalliat inṇuich, ittut piviksrat uqaqsittaaligmun sulil taatnatchimun nalunaiqsaaqatugut atanigṇik. Taapkunṇa inṇuich tikiutitlagaich agvisitiṇ. ³⁹ Aglaantuuq piqagṇiġupsi qanutchimik pigisukkapsitṇik inillalḷhiṇaupmiuq nalaullugu katimalḷhatni nunaqqim inṇiṇ. ⁴⁰ Nuyuaġnallapiaqtuami ittugut itnaiḷiplugu akataulḷaptigun uglupak. Pisanṇitchuugutiksraitḷugu igialaiqput qaisaksraitḷugut agvisiksralautamik.” ⁴¹ Taatnaqqaaqḷugich aġiupkaġniġaa katimalḷhat.

20

Macedonia-mun Greece-munlu

¹ Akataulġataanikmata inṇuich Paul-ṇum katinniġai ukpiqtuut. Tavra pitchuk-saaqqaaglugich aullaġniqsuq Macedonia-mun. ² Igliliġmiṇi tamatkunani nunaqqiṇi uqautriṇiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaaġillapiaqhuni sivutmuquplugich. Aasiṇ tikilgitḷuni Greece-mun, ³ aasiṇ nayuutiniqsuq tavrani pinasuni tatqiṇi. Kinuagun utiaqsiṇiqsuq Syria-mun umiakun. Ilitchuġiniġai Jew-ṇuruat sivunniulḷhat piyaqquġukḷugu. Taatnaqhuni igliġniqsuq Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ṇum igṇiṇa Berea-ġmiu,

tuqqutaulhagun. ²⁹ Nalunjitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsiñaqtuatun amaqqutitun tikitkisiłhat akunnapsitñun, aasii atniilutin ukpiqtuanik. ³⁰ Suli akunnapsitñiñ iñuich sagviğisirut sagluuqtuaqtit ukpiqtuanik maliksuaqtitchiñiğutin inmiknun. ³¹ Qaunakkiagikkumuusi. Itqagilugu uvañnun qulvisigun alğaqsruliqsi piņasuni ukiuni uvlunjitñi unnuaqtuummaisa. Taatnamik munağitqugipsi. ³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqauttutaanik ilisautigikkağma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqağasi suli qaitchilusi ikayuutmik pigikkağmiñik iluqaitñun iñugikkağmiñun. ³³ Uvaña kaviunitchuña iñuum manianik naagaqaa atnuğaanjñik. ³⁴ Ilisimagiksi argamnik savaaqaliğa piqañniutigiplugich supayaamik tuvaaqatiumalu inugikkaptiknik. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuikisrajanik sayaitchuanik itqagilugu Atanguruam Jesus-ñum uqauttutaa itna, ‘Quvianatluktuq aatchuiruni aatchuusiaqaliğmiñ.’”

³⁶ Paul-ñum uqaaqtuutianikamigich sitquqatiginigai injiqsruliğmun. ³⁷ Qianiqsut iqitlugu Paul kuniklugulu, ³⁸ aasiñ aliasruutigiplugu nipliłha qiniñtqikkumiñaiñnipliuni ilinjitñun. Tuvaaqatchiğniğaat ikityaqman umiaqpañmun.

21

Paul-ñum Iglaulha Jerusalem-mun

¹ Tavra avitnapta ilinjitñiñ tiksiquhuta nalğuqhuta ikaaqtugut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiñ tikitchugut qikiqtamun Rhodes-mun tavrakñaasiñ tiksilgitluta Patara-mun. ² Tavrani ilitchuğigikput umiaq ikağniğniqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuña ikipluta tiksilgitichugut. ³ Qiñiqnaqsipman qikiqtaq Cyprus unalliñaanagun qikiqtam tiksigsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumaniasiiñ taamna umiaq-pak niuriñiaqhuni usiamiñik. ⁴ Paqitlugich ilañich ukpiqtuat nayuğivut akunniqsaaami. Añalataagun Ippitchuam Irrutchim iñiqtiğaluğaat Paul Jerusalem-muqunjitlugu. ⁵ Aglaan tavrani irviksraqput nunjitman aullalgitchugut. Iluqagmiñ ukpiqtuat ilaqatituummağmiñ suli qitunğaqtuuummağmiñ malikkaatigut silataanun Tyre-m. Tasamaniasiiñ tağium siñaani sitquqhuta injiqsruqtugut. ⁶ Tavra ikikapta umiaqpañmun ilinjiñli airut.

⁷ Tyre-miñ tikitchugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasilgitkivut aniqatiut nayuqlugich uvlumi. ⁸ Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-ñum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malğuguutigikkañat ikayuqtiksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaañuruat. ⁹ Taamna Philip paniqañniqsuaq sisamanik niviaqsianik uñiñniğilaanik sivuniksriqirauplutinuuq. ¹⁰ Injanikmiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri atilik Agabus-mik agğiğniqsuq Judea-miñ. ¹¹ Aasii utlakamisigut Paul-ñum tapsia tigukamiun isiganñi argañniñli qiliğniğai nipliqhuni, “Taatna Ippitchuuaq Irrusiq nipliqsuq taatnatun, Jew-ñuruat Jerusalem-mi qiliqsruğisiğaat marruma tapsim iñua aasii Jew-ñunitchuanun qaisağilugu.” ¹² Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu tavraniittuat uqapsağaluğikput utlautitqunjitlugu Jerusalem-mun. ¹³ Aglaan Paul-ñum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayaiğniaqpsitña? Uvaña itqanaigutianiksimagiga qiliqsrukkauksraq Jerusalem-mi unniñ tuqqutaulksraq piqusigluña Ataniğmik Jesus-mik.” ¹⁴ Nutqaqtilguitñaptigu nipliutiłhiñagikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuq!”

¹⁵ Ipsağaluqaapta pağnapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶ Ilañisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaaqatchiğaatigut Mnason-ñum kinuğanun nullañaviksraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miunuruuq ukpiqtuağuniqsuaq sivulliqsigun sivuaniimma.

Paul-ñum Tikiqattałha James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitñapta aniaqatiupta quyaplutin pağlağaatigut. ¹⁸ Uvlutqikmanaasiñ Paul-ñum piqasiğaatigut qiniğiaqlugu James, aasiñ

ukpiqtuanjuruatlu qauklijich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ñum pagliinjanikamigich tusaayugaaqtinnigai iluqaanik Agaayyutim iñiqtanjanik tumigiplugu savaagikkani akungatni Jew-ñunjtichuat. ²⁰ Naalaqtaunjanikamitruñ quyanigaat Agaayyun nipliutiplugu Paul itna, “Aniqatmaan, kanjqsillagiñ piqalha iñugiaplaqtuanik Jew-ñuruanik ukpiqsriruaniktuuq aglaan ilinjich piipkaitlutinj Moses-ñum maligutaksrajanik. ²¹ Iñuich uqautigigaich ilisautriñiplutin Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaqqinjitiñi suksraaquplugich maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun, uqautinijugich nalunaitjutchiqsuqunijugich qitungauragikkanich naagaunniiñ kamagitqunijugich Jew-ñuruat ilitqusiat. ²² Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagisigaat aggiñhiñ. Qanugisiñiqpisami? ²³ Atuiruksaurutin. Piqaqtuq-samma sisamanik anutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanñagumiñaiñhat salipkagumiñaiñhatlu niaqunijich. ²⁴ Taapkununa anutinun ilaliutilutin Jew-ñuruat ilitqusiatigun salummaqsagutin suli akiliutilugich tunillaautiksranik nuyaitlasilugich. Taatnaguvich iluqagminj ilitchuginayaqaat tanjigilha qanutchim tusaakkaqminj ilipkun, sulipsuuq tupiksriñhiñ maligutaksrajanik Moses-ñum. ²⁵ Aglaan Jew-ñunjtichuat ukpiqtuaguqtuat ilitchugipkaanikkivut sivunniutiptiknik itna, ilinjitiñun nigiqunijukivut niqinigli tunillaauruamik aanguanun aukmiglu unniñ qimisanik suli piisimaaglugich qaayugnaqtualigmiñ atlatukun.” ²⁶ Aasiñ Paul ilaliutiniqsuq anutinun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsagatauniqsuq tuvraqlugu Jew-ñuruat ilitqusiatigun suli utlautipluni agaayyuvikpanmun uqautityaqlugu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsagtiqitij naanniaqtilaanjanik. Akunniqsaanjanikpan tunillaqsagumaniqsut.

Paul-ñum Tigukkautha Agaayyuvikpanmi

²⁷ Tallimat malguk uvlut nunjtichautatni ilanisa Jew-ñuruat Asia-gmijuruat qiñigñigaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatigñigaat iñugiaktuat iñuich, aasiñ tiggugluklugu Paul. ²⁸ Iñialaplutin itna, “Israel-aagmiut! Ikayugitchi. Uuma iñuum ilisautriruam iñunjanik nanipayaaq akikñaqlugich Israel-aagmiut suli akikñaqlugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniñ akikñautipluni uumuuna agaayyuvikpanmun. Pakmaunniñ itqutrimalgitchuq Jew-ñunjtichuanik uvuna qaayugnaqsipkaqlugu ipqitchuaq ini.” ²⁹ (Taatna niplianiqsut atakkii sivuani qiñiqlugu Paul nunaqqimi piqatiqalha Jew-ñunjtichuamik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiñ itqutinasugniaqlugu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaqlugu tigguglunjigaat.) ³⁰ Taatnaqhutin iluqatin iñuich nunaqqimi akatauniqsut. Iñuich atautchikun aqpaqsruqhutin Paul tigguglunjigaat aasii kaliklugu agaayyuvikpanmiñ. Tavrauvaa agaayyuvikpaum paani umiñnigaich. ³¹ Taapkua aupiñhauriruut tuqulhiñaaguqsamigaatlu Paul, imma kilinjigaat Rome-magmiut anuyyiuqtinisa qauklat iñupayaat Jerusalem-mi akataunijugich. ³² Taavruma qaukium katitiqjugich analatit suli anuyyiuqtini upaktugñigai iñugiakpauraqtuat iñuich. Qiñiqamitruñ qauklij anuyyiuqtituummaan anaumingigñigaat Paul. ³³ Taavruma qaukium tikitñamiun Paul tiguniqaa aasii tillisigiplugu qiliqsruquplugu malguiñik kalimñigñik. Tavraasiñ apiqsruqtaaqsiñigai itna, “Kiña una anun? Sumik savvaqlukpa?” ³⁴ Tamatkua iñugiakpauraqtuat iñialaaqsiñiqsut atinjichuamik nipimik. Qaukium ilitchugilguiñigaa sumik agvisiqhutin itnasigalhat. Taatnaqhuni tiliñigai anuyyiuqtit Paul inaatnuutitquplugu. ³⁵ Tikiutikamitruñ tutipqiñun anuyyiuqtit akiyagaat Paul atakkii iñuich qinnaktaliqpaitlutinj. ³⁶ Iñuich malgutigaluaqniqsut iñialaplutin, “Tuqqutchiun!”

Paul Uqapsaagutriruq Inmiñik

³⁷ Anuyyiuqtit itqutiñhiñaaguqmatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniqaa qauklij, “Uqatigillakkumiñaqpiñ?” Taavruma apiqsruqñigaa, “Uqatlavich Greek-tun? ³⁸ Ivruminjanitpich Egypt-miu qanaqammiuraq akatchipluni akilliliqsuutmik, sivulliqjugich sisamanik kavluutiynjanik satkulinjanik iñuilaamun?” ³⁹ Paul-ñum kiuniqaa, “Jew-ñuruña animapluna Tarsus-mi Cilicia-miittuami, iñugipluna taavrumani

nunaaqqimi iñuich ilisimallautakkañatni. Nipliqsillanñianña iñunñun!”⁴⁰ Tavra qaukñium uqaquniġaa. Paul-guuq tutipqiñun qikaqñuni urriqaniġai iñuich. Nipaiqmata ilaan nipliutiniġai Hebrew-tun itna,

22

¹ “Aniaqatiumaan suli aapanjuruasii, naalaġniłłaksiuñ uqautiksraġa patchisaiłłapkun sivuqqapsitñi!”² Taapkuaguq tusaagaqsikamitruñ uqaqñugu Hebrew-tun iñuksruigñiqsut. Paul-ñum uqautipsaagñiġai itna,³ “Uvaña Jew-ñuruña. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaluaqñu, uvaniasiñ Jerusalem-mi iñuguqtuña. Gamaliel-mik ilisautriqaqtuña. Ilaan pillautaqñugu ilisautigaaña sivullipta maligutaksrañanik. Nalaunñasuktanñuruñaptuuq Agaayyutikun iluqapsisun uvaniittuatun uvlupak.⁴ Nagliksaaqtitkitka iñuich tuqunniqaqñugich ukpiqsripmata Christ-mik, añutiniglu aġnaniglu tigusiullakñu inillaktaqñugich isiqsivijmun.⁵ Qaukñiat agaayuliqsit suli iluqaġmiñ sivulliuqtigruat Jerusalem-mi nalupqinaiyaġaat uqaqñilaaġa ilumutun. Iliniñiñ aglaksraqñu Jew-ñuruat katraġviatñun Damascus-miittuanun, aullalgitçuña tigusiyaqñu ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaqñu kalimñiġñik qiliġlugich anasiññuqsagviksrañatñun.

Paul-ñum Uqałha Mumiliġmigun

⁶ “Uvlupaguqtuami igliłłamni qallipluġu Damascus taimmaiñaq qaumanġum pakmakña qaggutigaaña.⁷ Katakama nunamun tusaagiga nipi uvaññun itnaqtuaq, ‘Saul, suvaata nanititpiña?’⁸ Apiqsruġiga, ‘Ataniiq, kisuvich?’ Kiugaaña, ‘Uvaña Jesus-ñuruña Nazareth-miu nagliksaaqtitaġikkan.’⁹ Tuvaqaqatiuma qaumaniq qiñiġaluġaat aglaan nipaa uqautrima tusaanitkaat.¹⁰ Apiqsruġiga, ‘Ataniiq, sutquviña?’ Atanġum kiugaaña, ‘Makillutin Damascus-mugiñ. Taamma taamani uqautiniġaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipñun atuquplugu.’¹¹ Taavruma qaumaniqpauram qiñitlaiqsitigñiqmaña tuvaqaqatiuma tasiuqñu Damascus-mun tikiutigaatña.

¹² “Taavrumani añun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqñuni tupiksriuaq maligutaksranik kamagikkauplunił Jew-ñuruñanun Damascus-mi.¹³ Taavruma utlanñigaaña. Qikaqami saniqqamñun nipliutigaaña, ‘Aniaqaan Saul, qiñitlasitqigiñ!’ Taimmaiñaq qiñitlasitqiksuna.¹⁴ Nipliutigaaña, ‘Sivullipta Agaayyutaata piksraqtaagigaatin ilitçugitquplugu pisułli, qiñiquplugu Agaayyutim savaktini suli tusaatquplugu taavruma nipaa.¹⁵ Iłisimaraugisirutin ilaagun uqautilugich iñupayaat qiñikkapnik suli tusaakkapnik.¹⁶ Pakma utaqqisunaqnak! Makillutin paptaaqtillutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ñum Tuqłukkaułha Quliaqtuaquplugu Jew-ñunitchuanun

¹⁷ “Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpañmi iniqsrułłamni qiñiıquuraaqtuña,¹⁸ Agaayyutmun uqautipkaqñu itna, ‘Qilamiksrugutin Jerusalem-miñ aullaġiñ atakkii iñuich uvani akuqtuġumiñaitkaat ilisimarauiñ uvapkun.’¹⁹ Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiġaat katraġviñi isiqtaksraqtułiġa ukpiqsriuanik ilipnik ipiġaqtuqñugich.²⁰ Suli Stephen ilisimarigikkan tuqqutaupman uvañaptuuq tavraniittuña iħuagiplugu tuqqutauiħa unniñ qanaksipluña tuqqutçhiuat atnuġaanitñik.’²¹ ‘Aullaġiñ tuyuġigisigipñ Jew-ñunitchuanun unñasiksuanun,’ Atanġuruam nipliutigaaña.”

²² Iñuich naalaġniñiġaat Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna iġialaksagñiqsut nipitutilaagmikni, “Igitçhiuñ, tuqqutçhiuñ! Ilaa iñuuruksrauiçhuq!”²³ Iliniç iġiallagmiñ atnuġaamnik isaaqtausiçhutiñ qavia silamun tinipkaġniġaat.²⁴ Aasii Rome-maġmiut atanġata iñugikkani tiliñiġai Paul itqutitquplugu añuyyiuqtit inaatñun tillisigiplugu ipiġaqtuquplugu ilitçuġiniaġlugu suvaata Jew-ñuruat qinnallapiaqtılaañatnik.²⁵ Ilinisa qiliqsruanikmatni ipiġaqtuġviksraġmiñun Paul-ñum nipliutiniġaa añuyyiuqtit qaukñiat qikaqtuaq tavrani, “Ipiġaqtułhiñauvisiuñ Rome-ñum

iñugikkaña apiqsruqtağaluagnaguunniñ savvağlukmanjaan?” ²⁶ Taavruma anjuyyiuqtit anjalataata tusaakamiuñ ilaan qulliqpiaq nipliutiniğaa, “Qanuq savaaqapich? Taamna anjun Rome-ñum iñuginiğaa.” ²⁷ Taatnaqhuni anjuyyiuqtit qulliqpianata Paul utlaklugu apiqsruğniğaa, “Uqautiñña. Rome-ñum iñugivatin?” Paul-ñum anjiniğaa. ²⁸ Qulliqpian nipliutiniğaa, “Uvanjali tauqsiagikkağa Rome-mağmiuğuliksrağa maninmik.” “Aglaan uvaña animaruña Rome-mağmium iñugipluña,” Paul-ñum itnağniğaa. ²⁹ Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-ñum piiqsaağniqsut tavrauva. Taamnaunniñ qulliqpiaq iqsitchañniqsuq kanjicsikamiuñ Paul-ñum Rome-mağmiuñutilaaña suli ilaan qiliqsruqtinniçamiuñ kalimniğniç.

Paul-ñum Tikiutiqałha Uqaqsittaaqtitchirinun

³⁰ Taavrumaguuuq anjuyyiuqtit qulliqpianata kanjicsisuñniğaa nalupqinaitluku sumik piqusiqlugu Jew-ñuruanun patchisiqutilha Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalimniğich piiqsinnigai aasii qaukñisa agaayuliqsit suli iluqaisa uqaqsittaaqtitchirit tiliñigai katitquplugich. Tavrakña Paul tavrutañniğaa aasii qikaqtitlugu sivugaatnun.

23

¹ Paul-ñum qiniqtuağataniğai iriğruiñaqługich taapkua uqaqsittaaqtitchirit aasii nipliuhuni, “Aniqatiumaan! Umuñaaglaan uvlumun patchisaitchuakun qauğrimmaağitullautakun iñuuruañuruña sivugaani Agaayyutim.” ² Paul taatnaqman Ananias-ñum, qaukñiat agaayuliqsit, tiliñigai tamatkua qikaqtuat qaniñani Paul-ñum patiktiquplugu qanğagun. ³ Paul-ñum nipliutiniğaa, “Ilvich ukpiññaqti! Agaayyutimtuuq nalupqinaigługu patikkisipmigaatin. Ilvich aquppiruatiin tavrani atanniqsaksrağipluña tuvraqługu maligutaksraq naagasuli ilvich naviksimağitin tilirikavich patiqupluña.” ⁴ Anutirguuuq qanittuat Paul-mun nipliutiniğaat, “Agaayyutim qaukñinuruuq agaayuliqsaa uqamaqłutigiñ.” ⁵ Paul-ñum kiuniğai, “Aniqatiumaan! Uvaña ilisimañniğigai sivulliuqtaupluni agaayuliqsautilaaña. Atakkii Agaayyutim makpiğaanñi aglausimaruq itna, ‘Ipsi uqamaqłutiyumiñaitkisi iñugikkapsi anjalatinich.’”

⁶ Paul-ñum ilitchuğikamigich ilañich katimaruat Sadducee-ñuruanuñhat suli ilañich Pharisee-ñuplutiñ ilaan nipliutiniğai taapkua uqaqsittaaqtitchirit, “Aniqatiumaan, uvaña Pharisee-ñuruña iğniğipluña Pharisee-ñuruam. Ittitauruña uqaqsittaağvini uvani piqutigiplugu niğiugaqalığa tuquruat anitqiliksrañatigun iñuukimun.” ⁷ Taatnaguuuq Paul nipliçman tavrauva Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu uqaalatraaqsiñiqsut, aasiñ katimaruat atinaiqhutiñ. ⁸ Atakkii Sadducee-ñuruatguuuq uqaqhutiñ tuquruat iñuutqikkumiñaitlugu suli piiñniplugu irrutchiñiglu isaguliniglu. Aglaali Pharisee-ñuruat ukpiqsriplutiñ iluqaitniç taapkuniña. ⁹ Taatnaqhutiñ katimaruat nipitusisaiñiqsut. İlanich aglaliçirit Pharisee-ñuruanuñplutiñ qapiqtaillilapiğniqsut itnaqhutiñ, “Paqitchilguitçugut savvaqłutaanik uuma iñuum. Isagulgum naagaqaa irrutchim ilumun uqautivalukkaa.” ¹⁰ Taapkua uqavaałhat igłutuyunaiçman taamna anjuyyiuqtit qulliqpianat isummigñiqsuq ilinittun siçuminnasugalugu Paul. Taatnaqhuni anjuyyiuqtini tiliñigai taapkununa katimaruamun ivayaagıtquplugu Paul ilinittin aasii itqutilugu anjuyyiuqtit inaatnun. ¹¹ Tamarrumani unnuami Atanğuruam qikaqasiqlugu Paul nipliutiniğaa, “Qapiqtaçnak! İlisimaraupmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi taatnatuntuuq Rome-mi ilisimaraugisirutin.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Paul

¹² Uvlaagıtqikman Jew-ñuruat katimakamiñ sivunniugniqsut. Nalupqinaiqsruqhutiñ akiqsruğniqsut, “Uvagut niğiyumiñaitçugut unniñ imiğumiñaitçugut sumik Paul tuqunñanikkaluagnagu.” ¹³ Sippaqaqługuguuuq malğukipiaq taapkua inniqsut sivunni-uqtuat itna. ¹⁴ Aasii utlautiplutiñ agaayuliqsit qaukñinittun suli sivulliuqtigruatnun

¹ Kinuatigun tallimat uvlut Ananias, qaukiat agaayuliqsit, piqasiqhuni ilanjitnik sivulliuqtigruat suli maligutaksraliqirimik atilinjmik Tertullus-mik tikiñniqsut Caesarea-mun. Aasii uqağigaat akikñautriñ Paul-kun taavrumuñ kavanauruamun. ² Tavrunautianikmatruñ Paul, Tertullus uqağniqsuq itna, “Kamanaqtuatiin Felix! Tumigiplugu anjalatillautaulhiñ sivisuruamik anuyautairrutiaqtitkiptigut suli isumatulipkun ikayugitin iñuvut tumigiplugich iñugiaktuat ihuaqsruutit. ³ Quyyatigigikput sumiunniiñ nanipayaaq, aasii quyyatiqallapiagiptigiñ. ⁴ Aglaan mingüqtillutin piyumagaluaqnak injigikiñ naalallaquplugu naigililugu uqağiraksraqput. ⁵ Una iñuk ilitchuğikkaqput iñukluqutauplugu, akungatni Jew-ñuruat iluqaani nunami aullağniirağaqtuuaq akarrutinik suli ilaa qaukiupluni Nazarene-ñuruani. ⁶ Agaayyuvikpanmik qaayugnaqsiliugniałha pisigiplugu uvagut tigukkaqput atanniguklugu tuvraglugu maligutaksraqput. ⁷ [Aglaan qaukiium anuyyiuqtit qulliqpianata Lysias-ñum upaktuqhuta uvaptikniñ ivayaagigaa. ⁸ Aasii Lysias-ñum uqautigaatigut tikiutritquplugich patchisaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruqtağupku ilitchuğinayaqmigiñ ilaaniñ iluqaan akikñautivut ilaagun.” ⁹ Tamatkuaptuuq atlat Jew-ñuruat tavrani tappiğniğaat Tertullus-ñum akikñautaa Paul-kun itnaqhutin, “İluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-ñum Uqapsaagutriłha Sivugaani Felix

¹⁰ Taavruma kavanauruam urriqaniğaa Paul nipliquplugu. Paul nipliaqsiñiqsuq, “İlisimagiga iñugiaktuami ukiumi anjalatçhiñ uumiña nunaaqqimik. Quyangigiga patchisaiyahiksrağa sivuqqapni. ¹¹ İlitchuğiraksrağigiñ qulit malğuk uvlut qaanianikkaluaqtitnagich utlutiğa Jerusalem-mun Agaayyutmik kamak-srityaqłuna. ¹² Jew-ñuruat ilitchuğinikaluağaatña taamavrumani agaayyuvikpanmi qapiqsigiutragłuna iñuñnik naagaunniiñ akatchiłuna iñuñnik katimmavinmikni tupiğni naagaqaa nanipayaaq nunaaqqiñi. ¹³ Naagaunniiñ ilinjisa nalupqinaiyağlugu pilguitkaat akikñautriñ uvamnun. ¹⁴ Aglaan nalupqinaiqlugu uqautigikiñ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpiğiraksram ilinjisa uqağikkañata sagluuqtuanuplugu. Sivullipta Agaayyutaat agaayyumaagvigigiga, ukpiğitkaptuuq tuvraqługu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun suli aglausimaruat makpiğaanitni sivuniksriqirit. ¹⁵ Niğiugaqaqmionaptuuq ilinjisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat iñuich anipkağisiplugich, nakuuruatlu pigiitçuatlu. ¹⁶ Taatnaqluna ataramik qauğrimmaagiuatillautaqaguktuna patchisaitłuna sivugaani Agaayyutim suli iñuich. ¹⁷ İñugiaguraqtuani ukiuni piisaallaqqaqluna Jerusalem-miñ utiqtuna saagaqaqluna maninjmik aatchuutinik nunaaqqiğmionuqatimnun suli tunillağiaqluna. ¹⁸ Taamna savaagipkaqtitlugu paqinnigaatña agaayyuvikpanmi, naatchianikama igguutiksraqtuğvikaanik atuqtaksranisigun Jew-ñuruat. Tavrani iñugiaktuat iñuich iqataunitchut uvamni unniñ qanusiq akarrun ingitçhuq. ¹⁹ Aglaan ilanjich Jew-ñuruat Asia-ğmionuplutinj ittuat. Taipkuaptuuq uvuna sivuğanjutiruksraugaluatut ilipnun ilitchuğipkağiağlugu akikñautriñ piqağumiñ qanutçhimik uvapkun. ²⁰ Ki, ukua iñuich uvaniittuat uqağilitruñ paqitağikkaqtinj nalaungirrutiga sivuğanjusimmałhamni uqaqsittaatçhirinun. ²¹ Aglaan una atausiq nipliutigigiga makitałhamni sivugaatni, ‘İlipsi atannigñiaqpisitña ugluvak piqutigilugu ukpiqsriğa tuquruat anitqikkisiñiplugich.’ ”

²² Felix-ñum ilitchuqsiriuam agaayyutikuagiamik katimaliq umikkaa itnaqhuni, “Anuyyiuqtit qulliqpianat, Lysias, aggiqpan sivunnigisigiga taamna uqavaagutiksi.” ²³ Taatnaqman Felix-ñum tillisiginigaa anuyyiuqtit qaukiatnun Paul qaunagitquplugu aglaan tigutaagisunaqnaqu, aasiiñ tillisigiplugu ilannaaniñun piqaqtılıhiñaagüqlugu inuğikkañigun.

Paul-ñum Sivugañjutipkałha Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanjanikmiullu Felix Jew-ḡuruamik ilaqatilik Drusilla-mik tikiññiqsuk aasii uqaqatigisuklugu Paul. Taatnakii Felix tusaapsaaguktuq ukpiqsriḡikun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqaḡaluaqman nalaunnaruaḡikun, inḡmun aḡalalḡusiḡiksarakun, suli atanniivium uvluagun tikitchuksarakun Felix isumallaagaqsiñiqsuq. Aasii nipliqhuni, “Aullahiñaagūqtutin pakma. Piviksranitqikkuma qannigisigikpiñ.” ²⁶ Suli ilaan niḡiugaḡigaluaḡniḡaa Paul qaitchiñasugalugu maniqmik. Taatnaqlugu ilaan uqaqatigigaluaḡniḡaa akulaiqlugu. ²⁷ Aglaan malḡuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inanigñiḡaa Felix kavanauḡhagun. Taatnaqhuni Felix-ḡum ihuaqnaḡukhuni Jew-ḡuruanun isiqtagituiñaḡniḡaa Paul.

25

Paul-ḡum Injaqaḡha Umialiqmun Rome-mi

¹ Tavra Festus taamna piḡasunik uvlianikami tavrani nunamiñi qaukḡiguqamiaglaan Caesarea-miñ Jerusalem-munḡiqsuq. ² Tavrani Jew-ḡuruat qaukḡinich agaayuliqsiniḡa suli sivulliuqtigruaniḡa tikiutinigaiḡa iliqniḡa akikḡautigikkatiḡ Paul-kun. ³ Taamna kavanauruaq Festus apiginiḡaat quyalitqulutiniḡ Paul Jerusalem-muktitquplugu. Iliḡinich sivunniugaqahutiḡ tamaani apqutaani tuqqutḡuklugu. ⁴ Festus-ḡum kiuniḡai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvaḡali sivuniqaqtuḡa utitqigukḡuḡa. ⁵ Qaukḡigikkasi Caesarea-muktilhiñaḡgisi uvapkun akikḡaḡiaḡlugu tasamma iñuk savvaḡluksimakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluaqami tallimat piḡasuniḡu naagaqaa qulini uvluni. Utigñiqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppiyani aquppiḡuni tiliriñiqsuq Paul tavranaḡutitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-ḡuruat agḡiqatauruat Jerusalem-miñ qikaḡhutiḡ avataanun iglulisullapiḡniḡaat supayaatigun, ilumutuutilaallapiḡlugich piḡguisaḡmiktigun. ⁸ Aglaan Paul uqaḡutiginiḡsuq inmiñun itna, “Savvaḡluutaitḡuḡa akikḡaqlugu Jew-ḡuruat maligutaksraḡa unniñ agaayyuvikpak naagaqaa Rome-maḡmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ḡum quyaliniḡlugich Jew-ḡuruat apiqsruḡniḡaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiñaḡpich atannikkaḡutyaḡutin sivuqḡamni taamani tamatkunuuna akikḡausiapkun?” ¹⁰ Paul-ḡum kiuniḡaa, “Qikaḡukḡuḡa sivuḡaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniugliḡuḡa taakmani. Killuqsagumiñaitkitka Jew-ḡuruat supayaakun, ilvittuq taamna ilisimapmigiñ. ¹¹ Savvaḡlukḡaḡuḡuḡa piguma uvaḡnun tuqurrutiksrauyumiñaḡtuamik iniqsruḡitḡuḡa annagugḡuḡa anasiñḡuqsautmiñ. Aglaan tamatkua akikḡautaat akikḡaḡtima tanḡilaukpan, kia-unniñ qaisaksraḡinḡitkaḡa iliqitñun aḡalataksraulḡuḡa. Taatnaqlugu Rome-maḡmiut umialganun utlautihksrapkun injaqaqtuḡa.” ¹² Tavra Festus-ḡum uqaqatigiqqaḡlugich sivunniuqtini kiuniḡaa, “Rome-maḡmiut umialgatnun injaqaqtuatiin, taakmuḡa umialgamun aullagisirutin.”

Paul Sivugaḡniusimaḡaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³ Qavsich uvlut kinuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiññiqsuk Caesarea-mun paḡlatyaqlugu Festus. ¹⁴ Iliḡinich qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ḡum uqaḡutiniḡaa umialik Agrippa Paul-ḡum pasikkusiaḡanik itna, “Anḡun-samma uvani ittuq Felix unisaḡa isiqsiviḡmun. ¹⁵ Uvaḡa utlautikama Jerusalem-mun Jew-ḡuruat qaukḡinisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruaniḡa akikḡaqlugu uvaḡnun tuqqutitqukkanat. ¹⁶ Aglaan kiugitka Rome-maḡmiut taatnalguiñniḡlugich, uvagut uqaqsittaḡtitlaitkikput pasikkauruḡa iñuk uqaḡsaḡaluaḡtitnagu kigiñaḡlugich taipkua pasirai. ¹⁷ Taatnaqlugu taipkua pasirai tikitmata uvuḡa piñatchiasuḡaḡnagu uvlutqikman isivḡiugukḡuḡuḡa tilisiruḡa taamamna anḡun sivugaḡiutitquplugu. ¹⁸ Taapḡua iglulisuutiruḡat makitnamiḡ akikḡautiksrañniḡaat savvaḡluutaanik niḡiugikkamnik. ¹⁹ Naagatai iliqniḡa uqaḡsraḡtuutigiñiḡaḡsiḡaat ukpiḡusiḡmikkun suli iñukun tuquruakun atiqaqtuakun Jesus-mik Paul-ḡum uqaḡikkanḡun iñuuplugu. ²⁰ Uvaḡa nalupqisrukama qanuq

ilitchuġiniaksraġatnik tamatkua, apiqsruġiga Paul ilaa piyummatiqagayaqmagaan Jerusalem-muġksraġagun tamatkunuuna uqaqsittaagiaguni tasamani. ²¹ Aglaan Paul-
 num injaġikkana ataniġmuutitqupluni Caesar-mun umialinmun Rome-mi. Taatnaqluna
 tiligiga qaunagitquplugu tuyuġiniaħhanunaglaan taakmuġa umialinmun.” ²² Agrippa-
 m nipliutinigaa Festus, “Taamamna anun tusaayummiuqmiñigiga.” “Uvlaakuġuqpan
 tusaagisiñigiiñ,” Festus-num kiunigaa.

²³ Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuġaallauqhutik savaktituum-
 maġmik. Isiqttut katimmavinmun piqasiqhutik qaukhiġnik anuyyiuqtinik suli nunaqqim
 sivulliuqtaiñik. Festus-num tillisiginigaa Paul tavrurajutitquplugu ²⁴ nipliqhuni, “Ataniiq
 Agrippaa suli iluqasi uvaniiqataurasii! Una anun ittuq iluqagmin Jew- η ruat uvani suli
 Jerusalem-mi pasikkaġat uvanun niplirautigiplugu iñuuruksraunġigiiñiplugu. ²⁵ Aglaan
 paqitchilguitkiga qanutchimik tuqurrutiksrajanik. Aasii ilaa Caesar-mun injaqaqman
 sivunniutigiga tuyuġisuklugu taakmuġa. ²⁶ Aglaan nalupqinaitchuamik piitchuġa
 agvisiksrajanik Paul-num umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqlugu sivuġanjiutipkaġiga
 ilipsitñun, suvaluk sivuqqaqpanun, Umialiik Agrippaa, ilitchuġiniurapsaaqqaaglugu aglaak-
 sranikkasugaluna qanutchimik. ²⁷ Uvamni nalaunġaitluni tuyuqaliksraq isiqtamik
 Rome-mun nalupqinaiqlugu akikġautiksraitluni ittuamik.”

26

Paul- η um Uqapsaaġutriħha Inmiñik Sivugaani Agrippa

¹ Agrippa-m nipliutinigaa Paul, “Ilvich uqautigilhiñaaguqtutin ilipkun.” Tavra Paul
 isaklugich arganji aullaġniñigaa itna, ² “Umialiik Agrippaa! Uvaġa quviasullapiaq-
 tuġa uvlupak sivuqqaqpani uqaġvicaqtitaħħapkun tamarrumuuna iluqagmin Jew- η ruat
 akikġautaategun uvamnun. ³ Ilvich suvaluk ilisimmaagiksutin iluqaitnik Jew- η ruat il-
 itqusiaticnik suli uqaqsraqtutigisuukkaġitnik. Taatnaqlugu injigikiñ naalaġnitqupluna
 qiñiugutin.

⁴ “Iluqagmin Jew- η ruat ilisimagaat iluqaan iñuuniaġiga, atakkii nutauħħamniñaglaan
 iñuuniaqtuġa iñumni nunamni suli Jerusalem-mi. ⁵ Uqaħhiñaanururur ilisimakkaqtin
 uqautigisugluna piyumin. Ilisimapmiut aullaġniħħaniñaglaan ilaġitilaamnik
 Pharisee- η ruanun tuvraiñiapiagaqtuat maliġutaksranik pitluluglu atlaniñ. ⁶ Pakma
 qikaqtuġa uvuġa atanniqsaksraġukluġa piqutigiplugu niġiugaqaħiġa Agaayyutmun
 immiumaniaħħanik akiqsruutmiñik sivulliaptiknun. ⁷ Iluqatin qulit malġuich
 qitunġaġiich sivulliapta niġiugigaattuuq Agaayyutim akiqsruutaa agaayumaagvigikkaqtin
 uvluġaġipman. Umialiik, taavrumuuna niġiugaqaġniplunaptuuq patchisiqutigaatġa
 Jew- η ruat. ⁸ Suvaata Jew- η ruasi ukpiġilguitpisiuġ Agaayyutim anipkaitħħa iñun
 tuqunaruaniñ?

⁹ “Uvanaptuuq isumaqaġaluaqtuġa piyumiñaġniqtutilaaptun akikġaqtuġuklugich
 iñuich Jesus Nazareth-mium maliġuaqtai. ¹⁰ Taatnaiplugu savaaqaqluġa Jerusalem-
 mi. Qaukhiñitniñ agaayuliqsiniñ akuqtuiruġa anjalatchirrutiksramnik Agaayyutim
 iñugiaktuat iñui isiqtaupkatlasiplugich. Tuqqutaksraġuqmatigik ilaupmiraqtuġa
 qaukhiġni. ¹¹ Iñugiaktuani anisinqsaqlugich Jew- η ruat katraġvinitni piilaagipkaġniaqlugu
 ukpiġikkaġat. Uvaġa qinnausimavaitlugich aullaġaqtuġaunniñ unjasikuamun
 nunaqqiñun tamatkua nanjitchuklugich.

Paul- η um Uqaħha Mumiliġmigun

¹² “Taatnatchimik piqusiqluġa Damascus-mun aullalgitħħuġa anjalatchisaigun
 suli tillisaigun qaukhiġisa agaayuliqsit. ¹³ Umialiik, igliħħamni uvluqpaguqtuami
 qauma siqiñigmiñ qaumatluġniqsuaq qiñigiga. Puuqtigaatigut taapkualu igliqatitka
 qaumangum pakmakġa. ¹⁴ Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagiga Hebrew-
 liraahuni uqaqtuag uvanun, ‘Saul, suvaata nagliksaaqtitpiġa? Ilipnun

atniaqsiñaqtutin akilliliuqapña atriplugu natmaksigvik atniaqtitaqtuaq akilliliqsuikami iñumi anautañanun.’ ¹⁵ Apiqsruğiga, ‘Ataniiq, kisuuvich?’ Atangum nipliutigaaña, ‘Jesus-ñuruña nagliksaaqtitağikkan. ¹⁶ Makittin! Sagviutigikpiñ nalunaigiaqlugu savaktikraqtaañuñhiñ uvañnun. Uqautritqugikpiñ iñuñnik ilitchuğikkapnik uvapkun uglupak suli ilitchuğipkağumaakkamnik ilipnun aquagun. ¹⁷ Uvaña annautigisigikpiñ Jew-ñuruaniñ suli Jew-ñuñitchuaniñ tuyuğigupkiñ ilinjitñun. ¹⁸ Ilvich añmaqsruğisigitin irigikkanich mumiksillugich taaqtuamiñ qaumaruumun suli tuungaum sanñianiñ taavrumuña Agaayyutim sanñianun. Tunñaviñigutiñ uvamnik natqigutigisigitka killuqsautiñich aasiisuli ilaliutiniağlutiñ Agaayyutim iñuñiñun piksraqtaagikkanjiñun.’

Paul-ñum Quliaqtuałha Savaağmigun

¹⁹ “Umialiik Agrippaa! Taatnaqluña savaaqaqtuña tupigiplugu qiniqtirrusiağa pakmakña. ²⁰ Quliaqtuaqtuña sivulliuqlugu Damascus-mi Jerusalem-mi, kinuagunsuli iluqaani Judea-mi akunğatniñu Jew-ñuñitchuat. Uqautigitka iñupayaat mumiquplugich killuqsautiñiñiñ Agaayyutmun aasiñ iñuuniagaqsitquplugich simmikkaunaruatitun. ²¹ Taamna pisigiplugu Jew-ñuruat tigguglukluña agaayyuvikpañmi tuqunniuragaatña. ²² Uvlupañnunaglaan Agaayyutim ikayuqluña qikaqtitkaaña uqatlasipluña iluqapsitñun kamañniañitchuanunlu kamañnauñunlu. Tamanna uqağikkağa atrigigaa uqautigikkanata sivuniksriqirit Moses-ñumlu atuumagisiñiplugu ²³ taamna Christ-ñuruuq nagliksaaqtuksrauniplugu, suli sivulliuksraunipluni añitqiksuaniñ tuqunaruapayaaniñ ilitchuğipkağlugulu anniqsuğiaq iluqaitñun Jew-ñuruñunlu Jew-ñuñitchuanunlu.”

²⁴ Taatnaiñiplugu Paul uqaqman Festus-ñum nipitusipluni nipliutiniğaa, “Paul! Ilvich isumailağututin. Ilitpauraqsimañiqpich kinnañaağuiğaañ.” ²⁵ Paul-ñum kiuniğaa, “Kamañnauñunniñ Festus! Uvaña isumailağunitchuña. Uqautiqaqtuña ilumutuupluni ittuamik. ²⁶ Uqautiñhiñauğiga umialiñmun taluqsrautağluña atakkii ilisimagaa Agaayyutim uqałhagun suli anniqsuqtimigun. Nalupqiginiñchiga ilitchuğilha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani atuumañitchuq iriğaqtuğuni. ²⁷ Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqautaata? Ilisimagiga ukpiqsrisilaan tamatkunija.” ²⁸ Tavra Agrippa-m nipliutiniğaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuağutitqayauragikma.” ²⁹ Paul-ñum kiuniğaa, “Agaayyutmun iniqsruqtuña ilvich suli atlat naalaqtuat uvañnun uglupak maliğuaqsuutitqyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimñiqsuğayaitchut.”

³⁰ Taatnaañnikman Paul umialiglu kavanaauraglu Bernice-lu suli atlallu makinniqsut ³¹ aasii añiñhiñaqhutiñ uqaqsiñiqsut avatmun, “Manna añun piñitchuq sumik tuqur-rutiksrağmiñnik unniñ isiqsiviñmi irrutiksrağmiñnik.” ³² Tavra Agrippa-m nipliutiniğaa Festus, “Tamanna añun pituiğayağniqsuaq iniaqañitpan Caesar-muğuni.”

27

Paul-ñum Rome-muñniałha

¹ Sivunniugutañanikman tiñilğaqsiğviksraqput Italy-mun qaiñniğaiç Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun añalataatnun añuyyiuqtit taggisiquaqtuat añuyyiuqtañiñik Augustus-ñum. ² Umiaqpañmun Adramyttium-mikñaqtuamiñ ikirugut Asia-mun aullañhiñaağuniqsuamun. Aristarchus Macedonia-ğmiu Thessalonica-miñ piqataupmiuq uvaptikni.

³ Uvlutqikman tikitchugut Sidon-mun. Julius-ñum iluaqquitiplugu Paul ilannañi tavrani qiniğiaqtikai qaitchitquplugulu inuğikkanjiñik. ⁴ Tavrakña aullalgitñapta anuğim pağğağuuñtiğatigut. Qikiqtam Cyprus qamañagun tiñilğaqsiqsirugut. ⁵ Siñiqsraqtuallaklugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitchugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paqinniqsuq umiaqpañmik Alexandria-miñ igliğniağniqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkalgitkaatigut taavrumuña. ⁷ Tiksiuraaqhuta iñuğiaktuani uvluni atakkii anuqhiqpaitluni. Arguğianuqhuta tikilğataqtugut akianun nunaaqqim Cnidus. Nigiqluum

igliqtitchumiñaiqmatigut nalguğuta tiksiaqsirugut qamangagun qikiqtam Crete nanajaqaqlugu nuvuğaq Salmone-mi. ⁸ Piyacniukun siñiqsraqtuaqlugu tikilğatağikput qamannillautagvik qaniñaniittuaq nunaqqian Lasea-m.

⁹ Taavrumani nunaqqimi uvliuqtugut iñugiaktuani. Nuyuağnaqsisigaatigut ikaaqsalıksrañanun tağıuqpaum atakkii ukiaksraqhuni Jew-ñuruat uvlua uisauraagviat qaanjanikman. Taatnaqhuni Paul-ñum alğaqsrugñigai taapkua ¹⁰ itnaqhuni, “Añutiit, ilitchuğigiga aullalgitchupta uvakña iglauiqput navianağisiplugu. Usiavutlu umiaqpaglu unniñ ilañisa iñuich nuyuağnağisiruq piyaqquliksranağatigun.” ¹¹ Aglaan Julius naatlunñiqsuq uqagikkañanun aquttaanunlu iñuanunlu umiaqpaum nipliutaaniñ Paul-ñum. ¹² Taamna qamannirvik ihuaqnañiññiqman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpagu iñugiatluktuat ayakkumaniqsut tavrakña tikitchağuklugu Phoenix piyumiñagumiñ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq unallamullu nigiqpamullu, taamna ukiuvigisukkaat.

Aniğupauratiq Tağiumi

¹³ Tavrani unallaagiksilğatağniqman taapkua isumaniqsut sivunniukkaqtin atuuma-suklugu. Kisat nuqinnigaich aasiñ tiksiaqsiplutin qikiqtam siñaagautlaniqtutilaagmiktigun. ¹⁴ Aglaan akuniisunaqani anuğiqluk nigiqpağniqsuq anuqqallaqhuni qikiqtam tunaañiñ. ¹⁵ Anuğim akiknaqmagu umiaqpak paalguigñiğaat anuği sivuniğikkağmiñun aasii nikaliqhuta tiktaurugut. ¹⁶ Apqusautilgitñapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atiligaami qamanniñaurallaktugut. Aasii sakuugutiqaqhuta ikiniagikput umiayuraq. ¹⁷ Taamna umiayuraq ikianilğiñaqman taapkua iñuich akhunaanik nimiqsruaqsigaat umiaqpak. Nuyuaqhutin ikkalğihksrağmikkun Syrtis-mi tinilğautaigñiqsut tiktauligmikni. ¹⁸ Anniqpauraq qasullanitchuq. Uvlaakuğumman umiaqpak usiıqsaağaat. ¹⁹ Uvlut piñayuatniasii umiaqpaum suqutnai igitkaqsigaich. ²⁰ Uvluni iñugiaktuani siqiniğ naagaqaa uvlugiat qiniñitçivut aasii anniqpauraq qasullanitluni. Tavrakñaasiñ niğiuğaniğikput annalıksraqput.

²¹ Uvvaasiiñ akuni taapkua iñuich niğinimata Paul-ñum qikaqhuni anutit sivuğaatnun nipliutigai, “Añutiit, naalağniğupsitña ayasunaqasi Crete-miñ tamanna atuumanayaitchuqsuli, usiavutunniñ iginnayaitkivut. ²² Aglaan pakma inğipsiğniñ, qapiqasi! Nallipsiunniñ tammayumiñaitkaa iñuulli, umiaqpak kisimi piyaqquğisiruq. ²³ Atakkii marrumani unnuami makitanisusq saniqqamni isagulga Agaayyutim ukpiğikkağma agaayumaagvigisuukkağmalu, ²⁴ nipliutipluna, ‘Paul, iqsiñak! Tikitchuksraurutin Caesar-mun Rome-mi. Piqutigilutin Agaayyutim annautigisigai iñupayaat usiaqsusuat uumani umiaqpañmi.’ ²⁵ Taatnağusi añutiit, nikaliqasi! Ukpigigiga Agaayyun taatnallapiagisiñha uqagikkañatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiqtat ilañatnun tipiniğaatigut.”

²⁷ Akimiğuuutailağutaatigun unnuat tinjitaullaptikni anuğimiñ Mediterranean tağıunani, unnuaq qitiqquqman tinilğausiqirit ilimatchaktut qalliaqsipluta nunamun. ²⁸ Taatnaqhutin kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii ilitchuğiniğaat imğum ikkalğiñha iñuiññaqtun isañniqtun. Igliqtaaqtuallakhuta uuktualgitmatruñ ilitchuğiniğaat akimiaq isañniqtun ititilaanikhuni. ²⁹ Ilinich aniyatçañniqsut umiaqpak ikkalğiññasugalugu iyagañnun. Taatnaqhutin niñitçhiñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiñ uvluqsiaqsiplutin. ³⁰ Tinilğausiqirit qimakkumaatçañniqsut umiaqpañmiñ. Niplinñuaqhutin ihuaqsruityaqtuqhutin kitchanik sivuani umiaqpaum aasiñ niñitçhiplutin umiayauramik imiğmun. ³¹ Aglaan Paul-ñum nipliutinigai anuyyiuqtit analataatlu itna, “Ukua tinilğausiqirit inğitpata ikimatuiñagutin umiaqpañmi ilipsi annakkumiñaitçhusi.” ³² Taatnaqhutin taapkua anuyyiuqtit kipputiniğaat umiayuraq aasii tinjtitlugu.

³³ Uvluq qaunuraagaqsiqman Paul-ñum niğitquaqsiniğai, “Akimiğuuutailami uvlumi utaqqirusi anuğaiñksrañanik niğigaluaqasi sumik. ³⁴ Uvluqpak niğillaqupağipsi.

Nigiruksraurusi iñuusugusi pigupsi. Suli nalupqinaiqsruutigipsi annakkisiħiksrapšigun.”
³⁵ Taatnaqqaqħugich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu iniqsruqhuni Agaayyutmun sivuġaatni taapkua avguqħugu taamna qaqqiaq niġiaqsiñiqsuq. ³⁶ Taapkua iluqaġmin piyumatchakħutin niġiaqsiñiqsuq. ³⁷ Iluqaġmin iñugiaktılaaṇat tavrani umiam usiaṇi 276 inniqsut. ³⁸ Iliñich niġisuiġataani kamin umiaqpak usiiqsaagaqsiñiġaat igitlugu mukkaaksraq taġiumun.

Umiaqpaiyaħhat

³⁹ Uvlug qaupman tinilġausiqirit ilisaġitlaiñniġaat nunam siñaa. Aglaan qamannirviksramik tautuñiqsut. Iliñich sivunniġniġaat taiñuṇa siñiqħisitchaġukħugu umiaqpak piyumiñagumitruñ ikkalġisillugu nunamun. ⁴⁰ Taatnaqhutin kitchat aklunaañich kipluġniġaich tasamuṇa unikħugich kitchat taġiumun suli aklunaañik aquutmin qilġutaiqħugik. Kinuagun sivuġutrin tinilġautaq nuqitlugu anuġimun tinitquplugu umiaqpak sivukkiqsinniġaat nunamun. ⁴¹ Aglaan umiaqpak ikkalġiñniġaat. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiñ aqua piyaqtaaqsiñiġaa qaim tutqataġvigiplugu. ⁴² Añuyyiuqtit tuqqutħuaqsiñiġaich isiqtapayaat nalliat-samna puuvraġuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ñum anniqiplugu Paul taatnasiaqunñiñiġai. Tiliħiñiġai iñuich puuvratlaruat misigaġlugich tulaktiqataqplugich nunamun. ⁴⁴ Unniñ puktaġusiqsuġlugich umiaqpaviñiġmik nunniaqplugich. Tavra iluqata annaktugut nunamun.

28

Malta-mi Qikiqtamiħhat

¹ Annaanigataqapta ilitchuġigikput taamna qikiqtaq atiqalħa Malta-mik. ² Malta-ġmiut iħuaqquťiaqsiġaatigut tukkuġiksitolta. Uvvaasiñ sialuguqhuni alappaaguqman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. ³ Paul qirriqsuisaqmiuġlu ikniġmun. Nimigiaq sagviġniġsuq, uunaṇan ikniġum iqiiqsitlugu aasiñ argaiñun nipitiqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam iñuiñ qiniqamitruñ nimigiaq nivinaṇuq Paul-ñum argaiñi uqaaqsiñiqsut avatmun itna, “Una aṇun ilumun iñuaqtuqtauniqsuq. Annakkaluaqhuni taġiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaqħuutmigun.” ⁵ Aglaan Paul-ñum ipsuktiġniġaa taamna nimigiaq ikniġmun piyaqquśiallasuṇaqani. ⁶ Taapkua qikiqtaġmiut niġiugiaqsiñiġaat puviħiksraṇa naagaqaa tavravua tuquliħiksraṇa Paul-ñum. Takiruami qiniñitħamin sumik atlayuagñaqtuamik Paul-mi isummiġitqinñiqsut itnaqhutin, “Ilaa agaayyutauvaluñiqsuq.”

⁷ Qaniṇani tulagvipta qikiqtam qaukħiġkkaṇa atilik Publius-mik nunautiqagñiqsuq. Taavruma iñuum iħuaqquťipluta tukkuqaqtitkaatigut piṇasuni uvluni. ⁸ Publius-ñum aapaṇa atniġñaqniqsuq uunaqħukħuni suli itiktaliqhuni auyyuliñmik. Paul-ñum utlañniġaa qiniġiaqħugu aasii agaayupluni patikħugu argaṇmiñik mamititlugu. ⁹ Paul mamiťitchipman taavrumiṇa qikiqtam iñuiñ tavrũautiaqsiñiġaich atniġñaqtuapayaṇi aasiñ Paul-ñum iħuaqsiqpaqħugich iluqaitñik. ¹⁰ Iñugiaktuanik aatchuutinik qaitchigaatigut suli aullaħiñaaġuqapta umiaqpak usilliqniġaat inuġikkaptiknik iglaugupta.

Malta-miñ Rome-mulħhat

¹¹ Piṇasuni tatqini tavrani itqaaqhuta aullalġitħugut umiaqpakun atiqagñiqsuakun Malġiñnik Agaayyutiñṇuanik. Taamna umiaqpak Alexandria-ġmiutaq ukiuniqsuaq taavrumani qikiqtami. ¹² Aullaani kaptat tikitħugut nunaaqqianun Syracuse-ñum tavraniasiñ nayuutipluta piṇasuni uvluni. ¹³ Aullalġitħapta tikitħugut nunaaqqianun Rhegium-ñum. Uvlutqikman uñallamiñ anuqħiġuġniqsuq. Tikitkikput malġuñi uvluni nunaaqqia Puteoli-m. ¹⁴ Taavrumani nunaaqqimi paqitħirugut ilaṇitñik ukpiqtuanik aasii aiyuġaaġaatigut nayuquplutiñ akunniqsaa, aasiñ tavrakṇa aullalġitħuta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiñnipluta. Aullaġniqsut

paaǵiaqhuta nunaaqqimun atiqaqtuamun Nullaǵvianik Appius-ǵum aasii ilaǵisasuli nunaaqqimun atiqaqtuamun Piǵasunik Tukkuamaviǵiǵnik. Paul-ǵum qiǵiǵamigich taapkua ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapiǵaipsaaqhuni.

Paul-ǵum Rome-miǵha

¹⁶ Tikitǵapta Rome-mun iniqaqtitkaat inǵmigun aǵuyyiuqtimik munaqsriliǵlugu. ¹⁷ Aquagun piǵasut uvlut Paul-ǵum Jew-ǵuruat qaukǵiǵisa tavrani aiyugaaǵniǵai katinaqatigisukǵugich. Iliǵich katianikmata nipliutiniǵai, “Aniqatiumaan, uvaǵa piǵitkaluaqtitluna qanutchimik akikǵaǵlugich iǵugikkavut naagaqaa maliguaqtaksraǵat sivulliapta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruna Jerusalem-mi Rome-ǵum kavananaǵun qaisaupluna. ¹⁸ Rome-maǵmiut kavananaǵata [Felix-ǵum] apiqsruqtaǵaluǵaatǵa, anipkaǵluna piǵitǵhukluna ilitǵhuginiǵamitruǵ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-ǵuruat akilliǵiutipmata anipkaquniluna, nunuriluna naǵaǵviiqama iniaǵigigiga Caesar-mun atanniupluna, piitkaluaqluna qanutchimik akikǵautiksramnik ilaǵikkamnun. ²⁰ Taatnaqluna iniaǵigigiga qiǵiǵukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpiǵigigiga niǵiugaǵikkaǵat taimǵa Israel-aǵmiut Christ tikiumaaniǵha aasii taamna pisigiplugu pituutaqatuna.” ²¹ Taapkua Jew-ǵuruat kiuniǵaat, “Akuqtuiniǵhugutsuli aglaǵnik ilipkun Judea-miǵ unniǵ aniqatiuvut tikiutriǵitǵhut tusaayugaaǵiitǵhuanik ilipkun taamakǵa. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iliǵimagikput nanipayaaq iǵuich akikǵautiqahat tamatkuniǵa ukpiqsriplutiǵ iliptun tikiumaaniǵhanik Anniqsuqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiǵiǵsut kattutitǵiǵksraǵanik Paul-ǵum, aasiiǵ taimǵa uvluq tikiuapman iǵugiaktuat utlautiniqsut Paul-ǵum inaanun. Uvlaananiǵ unnugataqtitlugu ilaan kaǵiqsipaǵniǵai Agaayyutim aǵaayyuqautaanik. Ilaan maliksuktinniǵaǵniǵai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maligutaksraǵa Moses-ǵum suli sivuniksriqirit aglaanitǵnik. ²⁴ Taatnaǵhani ilaǵich iǵuich ukpiqsriǵiǵniqsut uqaǵikkaǵigun, ilaǵilli iǵuich arguaqtuǵniqsut. ²⁵ Taapkua katimaruat qasuǵniqsut atingiqhutiǵ inǵmiknun Paul-ǵum uqaǵianikmaun una, “Ipqitǵhuaq Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliapsitǵhun sivuniksriqirikun Isaiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullaǵutin uqautilityakkich taamapkua iǵuich:

Tusaagaluǵupsi kaǵiqsiyumiǵaitchusi

suli qiǵiǵumaagaluǵupsi ilitǵhuqsriyumiǵaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iǵuich uummatiǵich piǵhigiiǵiǵniqsut, tusaasunǵitlutiǵ supayaamik iritiǵlu siquplugich.

Utitqiǵitǵhut Agaayyutmun mamitǵiksraǵmiknun

atakkii qiǵitlaitlutiǵlu tusaatlaitlutiǵlu kaǵiqsitlaitlutiǵlu,

Agaayyun uqaqtuq.’”

Isaiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ǵum uqapsaaǵniǵai, “Iitǵhugiraksraǵigiksi Agaayyutim tusaayugaallautana tuyuulǵa Jew-ǵunǵitǵhuanun. Taipkuataimma tusaagisigaat.” ²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ǵuruat aniǵiǵsut uqavaaqhutiǵ inǵmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iǵuuniǵaǵniqsuq tavrani Rome-mi malǵunni ukiunni, iniqaqhuni inǵmigun inilǵusiqsuǵlugu, paǵlaplugich iluqaisa qiǵiǵiaqtaqtini. ³¹ Quliaqtuaǵviginiǵai Agaayyutim aǵaayyuqautaagun suli Atanǵuruakun Jesus-kun, ilisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsailiraqtaitlunilu.

taaqsisinigai. ²² Uqavigaaqhutinj isrumatuniplutinj isrumatungipiaqtut. ²³ Suksraagaat kamanalha Agaayyutim tuquyumiñaitchuan, aasriñ simmiliutigaat taamna kamanaliq putqataqhutinj atriñun qinñalinun tuquyumiñaqtuatun inuktun tinmiuratunlu niğrutitunlu nimigiātunlu. ²⁴ Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai iñuich killiqisulhatnun. Ilinich killuqsqaqtaurut maliklugich pigiitchuat kipiğniğutitinj aasriñ atugağiplugich timigikkatinj kanñunaqtuakun avatmun. ²⁵ Simmiliutigaat Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuamun suli putqatağvigiplugich savautiplugillu sut iñuich iniqtanich. Aglaan putqatağvigingigaat savautilugu Agaayyun iniqsiruaq supayaanik, taamna Agaayyun quyagiraksrağaluaqtinj qanavak. Taatnatuq. ²⁶ Taatnaqlugich Agaayyutim iñuich pilitkai kanñunaqtuakun kimmutaatnun. Ağnat simmiliutiplugu ilaqatigiiliq sayunağimun atugağiplugich timitinj atlanun ağnanun. ²⁷ Taatnatun aņutit nutqautiplugu ilaqatiqaliq ağnamik aglaan piqagunniqsut atlanik aņutinik. Aņutit kanñunaqtuakun sayunaqatiniktut atlanik aņutinik, aasriñ timigikkağmiktigun akuqtuipmiñiqsut nalaullugu anasriñjuqsautmik tamarrumuuna nalaunñaitchuakun savaağmiktigun. ²⁸ Iñuich pigisrunğiqmatruņ ilumutun ilitchuqsriğiksraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayugnaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutinj pigiiliqisruktut atuqtaksrağingisağmiknik. ²⁹ Imaukkaqsiñiqsut qanusripayaamik nalaunñaitchuamik, pigiiliqihigmiglu, kaviuğutihigmiglu suli uumiksriğimiglu, piqaguhigmiglu, inuaqtuhigmiglu, aņuyahigmiglu, sagluuqtuahigmiglu, suli isrummatinikhutinj pigiitchuakun avatmun. ³⁰ Saņurrutiniqsut nipliaplutinj pigiitchuaniq atlatigun, uumigiliutiplugu Agaayyun, arguaņaplutinj, kamaņağasrugiplutinj suli uqavikhutinj inmiktigun, pakikhutinj savaaqaliksrāğmiktigun pigiitchuamik, tupiksriñğiqhutinj aņayuqaamiknik, ³¹ kanjqsilğuitlutinj, tuniqsimatlaitlutinj, ihuaqputriñğiqhutinj unniiñ nagliksriñğiqhutinj atlanik iñuņnik. ³² Agaayyutim nipliutiginigaa taatnatchich iñuich tuquruksrauniplugich. Iñuich taamna ilisimagaluagaat aglaan sivutmuutinigaat pigiiliqiliq, sulipsuuq aņiğniqsut nalaunniplugich tamatkua pigiiliqiruāt taatnatchisigun.

2

Agaayyutim Atanniqsuiħa

¹ Tavrali ilvich, kisuugaluaguvich, patchisiksraitcutin, atanniqsuqtauruatiin. Taatnamik atanniqsuqapkich atlat iñuich tuqqutaksrağuqtutin ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunatitun. ² Agaayyutim atannigñiağai iluqanich killiqiruāt, aasriñ ilisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunñalha. ³ Patchisigirağisri killuliqiruāt savaaqagaluāņapsi nalaunñaitchuamik. Isrumavisi annakisiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim ihuaqputikkaņasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqigaluagaasri simmiquplugu iñuuniaħiqsi aglaan suksrağingitchiksi uukuğnağumiñaitchuaq ihuaqputriħa. Kanjqsinğitpalukkiksi, Agaayyutim ihuaqputigaasri simmiquplugich uummatigikkasri suli mumiquplusri iñuuniaħapsitniñ. ⁵ Aglaan uummatisi siqquqtut iyagaqtun suli tigganarusri mumigunğitlusri. Taatnaqapsi anasriñjuqsausriaksraqsi agliħaagiksi taivrumanı uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni suli atanniqsuğniaqpagich inupayaat nalaunñahigmigun. ⁶ Agaayyutim akiliğisigaa inupayaaq savaanğun iñuuniaħhani. ⁷ Iħanich iñuich savaaqaqtuāt nakuuruanik anuqsruħikun piññaguktut kamanautaanik kamakutmiglu suli tuquyumiñaiħimik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitchuamik iñuuhimik. ⁸ Aglaan atlat iñuich inmiguaqtut ayaklugu maligutchiħiksraqtin ilumutuuruamik. Taatnaqamin malikkaat nalaunñaitchuaq, aasriñ Agaayyutim anasriñjuqsagisigai qinnautmigun. ⁹ Ilaan sakiqniūqtitkisigai nagliksaaqtillugich pigiiliqiruāt, Jew-ņunñaisa Jew-ņunğinñaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchigisigai kamanautmiglu, kamakutmiglu suli qinuiññamik tamatkua savaaqaqtuāt nakuuruamik, Jew-ņuruanun sivulliulugu Jew-ņunğitchuāunlu. ¹¹ Uvatakku Agaayyutim atanniqsuğisigai iñuich atisriħugich.

¹² Iñuich maligutaksraqaqtuat Agaayyutim qaisanjanik Moses-mun suli iñuich taavruminja maligutaksraqangitchuat iluqatin atirut killuqsaqamin. Tamatkua maligutaksraqangitchuat killiqirauplutiñ piyaqqugñiaqtut. Taatnatuntuuq, tamatkua maligutaksraqaqtuat killiqirauplutiñ atanniqsuikkauniaqtut taavrumuuna maligutaksrakun. ¹³ Agaayyutim iñuich nalaunñasripchangangitchai tusraakamitruñ maligutaksraq tupigigaluagnagu. Agaayyutim nalaunñasripchagagigai inmiñi kisianik tupiksripmata maligutaksram nipliutaanik. ¹⁴ Jew-ñungitchuat piqangitchuat Agaayyutim maligutaksraiñik tupigipmatruñ tillisaa maligutaksram nalupqinaiyağaa maligutaksraqaħat isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq maligutaksraqangitchaluaqutiñ aglausimaruamik. ¹⁵ Qiñiqtitağipmigaat kaniqsisilaaqtiñ maligutaksram tillisaanik ilitchuğipkairuamik qauğrimmaagiutillautagmikni nalaunñaruamik nalaunñaitchuamiglu. Ilaatni isrummataata patchitchigagigaich suli ilaatni ilisimaraqtut patchisaungñiñiplutiñ. ¹⁶ Iluqatiñ nalunaqtuanjich iñuich sagvikkauniaqtut taivrumanı uvlumi Agaayyutim atanniqsuaqsikpagich inupayaat Christ Jesus-kun. Taapkua ilagigaich tusraayugallautam quliaqtuağikkağma.

Jew-ñuruatlu Maligutaksraqlu

¹⁷ Qanuğmi ilvich? Ilvich Jew-ñuniraqtutin, tunñaplutiñ maligutaksramun Moses-ñum aglagikkaña suli uqavikhutin qaninniplutiñ Agaayyutmi ¹⁸ suli ilisimaniplugu Agaayyutim pisulħa suli ilitchuğiniplugu nakuuniqsrauruq takku ilisaqsimaplutiñ maligutaksramik. ¹⁹ Nalupqisunğipiaqtusri sivulliqsiksrauniplusri qiñitlaitchuani suli qaumaksrauniplusri tamatkunani ittuani taagmi. ²⁰ Isrumaraqtutin alğaqsrulħiñauplugich kinnañaruat iñuich suli ilisautilugich tamatkua naluruat. Taatnaqhusri, piqaqapsi maligutaksramik, isrumaraqtusri ilisimaniplugu supayaaq suli piqagñiplusri iluqaanik ilumutuuruamik. ²¹ Ilisautiriraqtusri atlanik iñuñnik. Suvaatami ilisautriñğitpisi ilipsitñik? Uqautirağigisi atlat tigliktuqunğitlugich. Suvaatami tigligaqpsisi? ²² Nipliğaqtusri atlat sayunatqunğitlugich, aglaan ilipsi atugaqpsisi taatnatun? Ilipsi uumiksriplusri aanguanik, aglaan tigligaqpsisi agaayyuviniñiñ? ²³ Uqavikkaluaqtusri piqagñiplusri Agaayyutim maligutaksranjanik, aglaan kamagitlaitchiksi Agaayyun navikapsiun maligutaksraña. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanñi itna, “Jew-ñungitchuat uqamaqħuutigigaat Agaayyutim atqa pisigiplusri Jew-ñuruasri.”

²⁵ Jew-ñuruani nalunaitmiutchiqsimałipsi ikayuutigigaasri tupigigupsiun Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan tupigingitchupsiun Agaayyutim maligutaksraña atrinurusri Jew-ñungitchuatun, iñuktitiñ nalunaitmiutchiqsimaitchuatitun. ²⁶ Jew-ñungitchuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atuigumiñ maligutaksram atuqukkanjanik atrinurut iñuktitiñ nalunaitmiutchiqsimaruatitun. ²⁷ Taatnamik iñuich nalunaitmiutchiqsimałaat timimiktigun aglaan tupiksriuruaq maligutaksramik patchisiquitiniagaasri killiqirauniplusri nalunaitmiutchiqsimaruaani. Ilipsi Jew-ñuruani piqagaluqaqtusri aglausimaruamik maligutaksramik aglaan navguğagigaasri. ²⁸ Iñuk Jew-ñungitchuq pisigiplusri nalunaitmiutaqaħa timimigun. Iñuk animakami Jew-ñupluni suli malilħiñaqami Jew-ñuruat pilğusriñitñik ilagitlaitchaa Agaayyutim iñuksraqtaagmiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-ñupiaqtuq kamaksritlaturuaq Agaayyutmik ataramik. Jew-ñupiaqtuaq iñuuruq nalaunñaruakun sivuğaanı Agaayyutim. Taatnasriq iñuk nalunaitmiutaqağniqsuq uummatmiñi savaagikkañagun Ipqitchuam Irrutchim. Aglausimaruq maligutaksraq savalguitchuq taatnatchimik. Taatnasriq iñuk quyyasriusriaqagisiruq Agaayyutmiñ, iñungilaaniñ.

3

¹ Jew-ñuruatmi piqagñiqpat sumik atlat iñuich pigingisanatnik? Anniqsuğiaqapat nalunaitmiutchiğimiktigun? ² Aa, Jew-ñuruat atqunaq piqaqtut. Sivulligmi, Agaayyutim qaitchiñigai Jew-ñuruat uqahigmiñik Moses-kun. ³ Ilumutuuruq ilañich Jew-ñuruat

tuniqsimangihhat Agaayyutmun. Jew-ñuruat tuniqsimaihata nutqaqtitkisivaun Agaayyutim tuniqsimahha? ⁴ Qañaa! Agaayyun sagluyumiñaitchuq iñupayaat ukpiqnangitchaluaqtitlugich. Aglausimaruq Agaayyutim Makpigaañani, “Agaayyuun, nalaunñasuurutinli uqağigikkapkun.

Akimayumuutinli iñuichunniñ uqağaluaqmata nalaunñañiñiplutin.” *Psalm 51:4*

⁵ Ilañich iñuich killukun uqağuurut itna, Uvagut killuqsagupta qñiqtinniağivut iñuich Agaayyutim nalaunñahanik, uqağhutin killiqiruni nakuuniplugu. Tarrasuli, uqağiniaqpsiun Agaayyun nalaunñangihñilugu anasriññuqsagamisigut pisigilugich killuqsautisi? ⁶ Qañaa! Agaayyun nalaunñangihñiqpan, qanuqhuni atanniqsulhiñauvagich nunam iñui? ⁷ Killiqiligma sagviqpagu Agaayyutim nalaunñahha suli nangaqtilugu, suvaatami atannikkauniqpik liilaa uvaña killuliqiruaq? ⁸ Taamna ilumutuuniqpan, Killuliqita iñunun nangapsaaqulugu Agaayyun. Iisautringitchuñ taatnatchiñik saglunik, aglaan ilañisa iñuich pasirağigaatigut iisautriñipluta taatnatchiñik. Agaayyutimli nalaunñaruakun anasriññuqsagñiağai tamatkua iñuich.

Iluqatin Iñuich Nalaunñaruñitchuaq

⁹ Taatnaqhuta uvagut iluatlukpisa Jew-ñungitchuaniñ? Qañaa! Uqaaniktugut iñupayaat Jew-ñugaluagumiñ Jew-ñungitchaluağumiñ añaalatiqahhat killuqsautmun. ¹⁰ Agaayyutim Makpigaañani aglausimaruq,

“Iñuitchuq nalaunñaruamik, atautchimikunniñ nunam iñupayañani.

¹¹ Iñuitchuq atautchimikunniñ kanjqsimaruamik.

Iñuitchuq pakkiaqaqtuamik Agaayyutmik.

¹² Iluqatin tunutkaat Agaayyun, iluqatin tammaqhutin killuqsautmi.

Nalliat savaaqangitchuq nakuuruamik, atautchimikunniñ.

Psalm 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

¹³ Iggiañich atriqaqtut añmaruanik iluviğnik.

Atuğaat uqatin uqağhutin sagluuqtuanik,

Psalm 5:9

uqağhiñich atriqağhutin nimigiam tuqunañatun,

Psalm 140:3

¹⁴ qaniñich immaukkağhutin uqağiluuutinik uqamaqñuutiniglu,

Psalm 10:7

¹⁵ ataramik tuqqutchiñhiñaañuplutin iñunñik,

¹⁶ napmun aullaqamin piyaqquiñiaqhutin iñunñik suli sakiqniuqtitchiplutin.

¹⁷ Iłitchuğingitchaat qanuq iñuunialiksraqtin qñiuiññakun.

Isaiah 59:7-8

¹⁸ Piitchuq taluqsriğimik Agaayyutmik iluqañitñi.”

Psalm 36:1

¹⁹ Pakmapak ilisimagivut una, Agaayyutim maligutaksraña qaisaña Mosesmun añaalatchiruq iñunñik aatchuusriaqaqtuanik taavrumiña maligutaksramik. Tarra kiñapayaaq patchisiksraqagumiñaitchuq tupigingiğimigun maligutaksramik, ilipsiunniñ. Aa, Agaayyutim patchisiqutigisigaa iñupayaaq nunami atanniglugu. ²⁰ Taatnamik kiñaunniñ nalaunñasriyumiñaitchuq Agaayyutmi maligutachiñhiñagimigun maligutaksram atuqukkananik, atakkii maligutaksram qñiqtilhiñagagigaaatigut qanutun killuqsaqtilaaptiknik.

Qanuq Agaayyutmun Iñuich Nalaunñasripchahhat

²¹ Aglaan pakma Agaayyutim sagviğñigaa qanuq iñuich nalaunñasripkaqtilaaña inmiñi, piqutiginağlugu maligutaksraq. Agaayyutim uqautigigaa inilğaanmma aglausimaruakun maligutaksrakun suli sivuniksriqiritigun. ²² Agaayyutim iñuich nalaunñasripkağniğai inmiñi ukpiqsrihatigun Jesus Christ-mik. Taamna ilumutuuruq iluqaitñi tunñaviqaqtuani Jesus Christ-mik kisanik. Iluqatin iñuich atirut: ²³ atakkii iñupayaat killuqsagñiqsut, aasriñ ayuqlugu Agaayyutim kamanautaa. ²⁴ Aglaan Agaayyutim iñuich nalaunñasripchagagigai inmiñi iluaqqutriğimigun aatchuutauplugu. Nalaunñasripchagai

Jesus Christ-kun tasuqamigich killuqsautmiñ. ²⁵ Tarra Agaayyutim qaitchaa igñiñi tuqqutquplugu aasriñ maqipkaqlugu auna akiliqsauqlugich killuqsautipayaanich iluqaisa ukpiqsriuat. Taamna piñigaa qiniqtitchuklugu nalaunjaruañi natqigutirigimigun killuqsautipayaanik, taputiplugich killuqsautinjitñik iñuich iñuuruat inilgaan Christ tuqunaiñjaan. Agaayyutim anuqsrupluni anasriñjuqsangitchai pisigiplugich killuqsautinich. ²⁶ Taavrumuuna Agaayyutim sagvigñigaa pakmapak nalaunjatilaani suli nalaunjasripchaisilaani iñupayaanik ukpiqsriuanik Jesus-mik.

²⁷ Taatniinniiman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunjasriyumiñaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraña, aglaan nalaunjasriraqtugut ilaani ukpigiguptigu Christ. Ukpiqsriñhum nutqaqtitkaa iluqaan uqaviñiq. ²⁸ Takku ilisimarugut iñuk nalaunjasripchakkautilaanjanik Agaayyutmi ukpiqsriñkun Jesus Christ-mun, maligutchiñiqmiguungitchuaq maligutaksramik. ²⁹ Uvva Agaayyun Jew-ñuruat kisimiñ Agaayyutigivatrux? Agaayyutiginñitmivatrux Jew-ñungitchuat? Ilumun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-ñungitchuat. ³⁰ Agaayyutiqañhiñaqtuq atautchimik. Agaayyutim iñupayaan nalaunjasripkagisigai ilaani pisigilugu ukpiqsriñhat, Jew-ñuruat nalunaitmiutchiplutin suli Jew-ñungitchuat nalunaitmiutchiñgitlutin. ³¹ Uvvami suksraungigñiaqpisigu maligutaksraña Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsriñikuagiaq? Qaña! Ukpiqsriñhum ilumun atuumapkaqtağaa maligutaksram atuqkkaña.

4

Abraham-ñum Atrikusrautaulha

¹ Abraham, sivulliuruuq Jew-ñuruapayaanun, urrakusrautigilakput iñunmun ukpiqsriñimigun nalaunjasripkakkauruamun Agaayyutmi. ² Nalaunjasripkañigumi Agaayyutmi savaagmigu tarra uqavigaagutiksraqağayaqtuq, aglaan uqavitñaitchuq sivuğaani Agaayyutim. ³ Agaayyutim makpiğaaniñi aglausimaruq, “Abraham ukpiqsriuruq Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtuğaa piqutigiplugu ukpiqsriñha nalaunjasripkakkaupluni.” ⁴ Iñuk savakami akiliusiaqağaqtuq. Akiliusiaña aatchuutaungitchuq aglaan akilikkauraqtuq savaagmigu. ⁵ Iñuk nalaunjasritñaitchuq Agaayyutmi savaallautağmigu, aglaan iñuk ukpiqsrigumi Agaayyutmik nalaunjasripkairuamik agaayyutaiñamik inmiñi. Agaayyutim akuqtuğagigaa taavruma ukpiqsriñha aasrii nalaunjasripkaqlugu. ⁶ David-ñum uqautigipmiñigaa iñuk ilumun quvianamiuniplugu Agaayyutim nalaunjasripkaqmagu savaallautağmiguungitchuaq. Itnağniqsuq,

⁷ “Quvianamiurut tamatkua
nalaunjairutinich Agaayyutim natqigutipmagich
suli killuqsautinich matupmagich.

⁸ Quvianamiuruq iñuk
atangum isrummatiginğisaña killuutiqağlugu.”

Psalm 32:1-2

⁹ Taamna quvianamiuñiq itpa kisiitñun tamatkunña nalunaitmiutchiqsimaruanun? Naagga! Itmiuq tamatkunña nalunaitmiutchiqsimailaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriñiplugu Agaayyutmik, aasriiñ piqutigiplugu ukpiqsriñha Agaayyutim akuqtuğniplugu nalaunjasripkakkaupluni. ¹⁰ Agaayyutim akuqtuğniqpauñ Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiñhan? Agaayyutim akuqtuğniğaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchikkaunaiñjaan timimiñi. ¹¹ Abraham nalunaitmiutchikkauniqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutchiñha ilitchuqutauniqsuq Agaayyutmun nalaunjasripkakkauñaniktilaana pisigiplugu ukpiqsriñha. Taatnaqlugu Abraham aapagigaat iluqatin iñuich ukpiqsriuat nalunaitmiutaiññağmin suli akuqtukkaurat nalaunjasripkakkauplutin Agaayyutmi. ¹² Abraham aapagipmigaat tamatkua nalunaitmiutchiqsimaruat. Iluqağmin nalunaitmiutchiqsimaruat timiñhiñamiktigun

kinjuviagingitchai Abraham-ñum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kinjuviagigai tunjaruat Agaayyutmik atriplugu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiğaluaqani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpiqsriikun

¹³ Abraham kiñuviağikkaniļu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaqtilaaksrajanik nunamik. Aglaan akuqtungitchaa taamna akiqsruun pisigiplugu tupiksriiği maligutaksrajanik Moses-ñum aglaagikkakanik, aglaan akuqtuğaa akiqsruun Agaayyutim nalaunñasripchaqmagu pisigiplugu ukpiqsriiği. ¹⁴ Uvvaami iñuich akuqtuitłaniqpata Agaayyutim akiqsruutaanik maligualigimiktigun atuqukkanat maligutaksram, tarra ukpiqsriiği suutnaunayaiññiqsuq aasriiñ Agaayyutim akiqsruutaa suutnaungilluni. ¹⁵ Maligutaksram itqaqtitkaa Agaayyutim anasriññuqsaguutilaana iñuñnik tupiksritłaitchuanik maligutaksrapayaamik. Takku iñuich maligutaksraitñamin tupiksriñğirrutiksramik piitchut.

¹⁶ Taatnaqhutin iñuich akuqtuğagigaat Agaayyutim akiqsruutaa ukpigutiqaqamin, aasriiñ taamna akiqsruun ilaan aatchuutigigaa akiilluni ihuacqutrihigmigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiitñami, iluqagmin qitungagikkanat Abraham-ñum akuqtulhiñaugaat. Akiqsruun taamna ingiññiqsuq kisiitñun Jew-ñuruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpigutiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput. ¹⁷ Aglaksimalhatun Agaayyutim Makpigaañani, “Aapağutitkikiñ iñugiaktuanun iñuñnun.” Abraham ukpigigaa Agaayyun iñuupchaitłaruq tuqunaruani sulitaiyuiruaq sunik ingitchuanik ilipkağugich. ¹⁸ Abraham ukpiqsriuruq niğiugaqaqhuni niğiunağumiñaitchaluññaan aapagiliutinayağniługu iñugiaktuanun iñuñnun, takku niplusriaqaqhuni, “Kiñuviatin iñugiaksigisirut.” ¹⁹ Abraham-ñum ukpiqsriiħa Agaayyutmik sayaiqsingiññiqsuq isrumagaluaññağmi timini tuquniplugu, takku tallimakipiaguyasripluni aasriisuli ağnaat Sarah qitungitłaitłuni. ²⁰ Ukpiqsriiħan uniñğiññigaa. Ilaan arguaqtungiññigaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsriiħa sayaktusriiłağniqsuq, aasriiñ nangağuglu Agaayyun. ²¹ Nalupqigingillapiagñigaa Agaayyutmun atuumapkağniaqtilaana akiqsruusriagikkani. ²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtuğniğaa Abraham nalaunñasripkakauplugu inmiñi pisigiplugu ukpiqsriiħa. ²³ Aglaan tamatkua uqalħich Agaayyutim Makpigaañani Abraham nalaunñasripkakauniplugu ukpiqsriiħagun aglakkaungiññiqsut kisanik piqutigiplugu Abraham. ²⁴ Tamatkua uqalħich aglakkaupmiñiqsut uvaptiknun. Agaayyutim akuqtuqmigaatigut nalaunñasripkakaupluta ukpiqsriiħiptigun. Ukpigigikput Agaayyun anipkairuaq Jesus-mik Atannaptiknik tuquğimiñiñ. ²⁵ Jesus tuqukami akiliğniğai navguiliqput aasriiñ anipkakkaukami tuquğimiñ nalaunñasripkağniğaatigut Agaayyutmi.

5

Qiñuiğutikkauliq Agaayyutmi

¹ Taatnamik nalaunñasripkakaupluta Agaayyutmi ukpiqsriiħiptigun qiñuiğutikkaurugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ. ² Ilaan anmağniğaa utłautikisraqput Agaayyutmun aasriiñ pakma ilitchuqsriłuta ihuacqutaanik. Quviasrukħuta quyagikput Agaayyun ilaliutikisraqput kamanautaani ilaatnigun. ³ Uvvasuliuna, quviasruutigipmigiqput sakiqniuiħiptigun, ilisimaplugu sakiqniugutit anuqsrusripkaqhuta. ⁴ Anuqsruuq tikiutriruq Agaayyutim ihuaksriiħanik, aasriiñ ilaan ihuagigumisigut niğiugaqaqtugut. ⁵ Aasriiñ niğiukkam qapiqtaqtinniangitchaatigut, takku Agaayyutim aatchuğaatigut Ipqitchuaq Ir-rutchimik, aasriiñ taavrumuuna qñiqtitkaatigut qanutun piqpagillapiaqtilaaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayuğumiñaiapiaqtitłuta piviksraq nalautitman Christ tuqutigai agaayyutailaani. ⁷ Nallipsaunniñ tuqutisunñiangitchaa anniqsuqsaglugu atla iñuk. Ilaatnisamma iñuum tuqutinayağaluaqpallukka nakuuruq iñuk, ⁸ aglaan Christ tuqutigaatigut killuliqiraupkaqhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qñiqtitkaa

piqpaksrillapiakli uvaptiknik. ⁹ Nalaunnasripkakkaurugut Agaayyutmi augikkanagun Christ-ñum tuqqutaupman. Taatnaqhuta nalupqisungipiaqtugut Christ-mun annautini-aqtilaaptiknik Agaayyutim qinnautaaniñ uvlumi atannigvinmi. ¹⁰ Uumigiraupkaqhuta Agaayyutmi ilaan qinuiğutigaatigut inmiñi tuqqutaułhagun igñigmi. Pakma Agaayyutim ilauraagiliutipmatigut nalupqinaitchuamik annautigisigaatigut igñigmi inuulhagun. ¹¹ Uvvasuliuna, pakma quviasruutigillapiagikput Agaayyun atannaptigun Jesus Christ qinuiğutriruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsaun tikiumaniqsuq inupayaanun takku inuqqaq Adam killuqsaqtuq sulisigiplugu killuqsautaa tuqułiq tikiumapmipluni inupayaanun. Iluqatin inuich tuquruksraguğniqsut takku iluqani inuk killuutiniktuq. ¹³ Inupayaat inuuruat killuqsagñiqsut Moses-ñum akuqtunaiñnaanunniñ maligutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim inuich patchisauniñgitchai killuqsautikun takku piqangitlutinsuli Agaayyutim maligutaksrañanik. ¹⁴ Adam tuquniqsuq tupiksriñgitłuni Agaayyutim tillisaanik. Inupayaq Adam-miñaglaan Moses-mun tuquruksrauniqsuq. Aglaan tuquruksrauruttuuq killuqsangitchaluanñagmin taatnatun Adam tupiksriñgitmatun. Adam atriqagñiqsuq Christ-mik agiqsuksrauruamik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuqułigmik pipkaipman Christ inuulıqagtitchiruuq.] ¹⁵ Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atriqangitchuuq Adam navguiłhatun. Iluqatin inuich tuqurut pisigiplugu atautchim inuum navguiłhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluaqqutaagun atautchim inuum Jesus Christ-ñum kamanatluktuanuruq [navguiłhaniñ inuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa atlauruq atautchim inuum killuqsautaañiñ. Takku aquagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiłiq iluqaitñun tuqqutaksraguğniplugich. Aglaan aquatigun kisiññaitchuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaaq aatchuutaa iluqaitñun nalaunnasipkağniplugich. ¹⁷ Atausriq inuk killuqsagñiqsuq aasriñ piqutigiplugu ilaan navguiłha tuqułiq umialiktun ałalatchiaqsiruuq iluqaitñik inuñnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqalha atautchim inuum Jesus Christ! Iluqatin inuich Agaayyutim nalaunnasripkakkan inmiñi kamañtuakun iluaqutriłigimigun ałalatchigisirut umialiktun inuuniałigmikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piqutigiplugu atautchim inuum navguiłha Agaayyutim tuqqutaksraguğniğai inupayaat. Taatnatuntuuq piqutigiplugu atautchim inuum nalaunnaruam savaađa Agaayyutim qaiññiğaik natqigutriłiglu killuqsautinik inuulıglu inupayaanun [ukpiqsriruanun]. ¹⁹ Atausriq inuk tupiksriñgitłuni Agaayyutmik, taatnaqhutin inupayaat killuliqiriğutut. Aglaan atautchim inuum tupigiplugu Agaayyun, taatnaqhutin inupayaat nalaunnasripkakkagisirut.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñiğaa maligutaksraña Moses-kun. Taavrumuuna inuich ilitchugiragigaat qanutun killuqsautilaqtin navguiłigmiktigun Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan killuqsaun inuigiaksitmutkun Agaayyutim iluaqqutaa inuigiaksitmutluktuuq. ²¹ Tarrali killuqsaun ałalatchipluni tuqułikun, aglaan Agaayyutim iluaqqutaa ałalatchiruuq nalaunnaruakikun tikiutiluta inuulıgmun Jesus Christ-kun atannaptigun.

6

Tuqunaruq Killuqsautmun Aglaan Inuupluni Christ-kun

¹ Taamna taatniitman, killuliqituiñaqtuksrauvisa qinıqtitchağlugu qanutun Agaayyun iluaqutriłıqagtilaaña? ² Qaña! Ukpiqsrigupta Christ-mik tuqunaruqut killuğmun. Qanuğuta inuuniaqtuiñagisiñiqpisa killukun? ³ Puuyugñiqpisi, iluqapta paptaakkaukapta

Christ Jesus-ŋum atqagun piqasriutirugut ilaan tuqułhanun. ⁴ Taatnaqhuta pap-taakkaukapta iluviqataurugut Christ-mi aasrii piqasriutipluta tuqułhanun. Aasriiñ Christ-tun anjpkakkauruatun tuquŋaruaniñ kamanautiqaqhuni sanŋiagun Aapauruam, uvagut-tuuq akuqtuirugut nutauruamik iñuuhigmik iñuuruksraupluta taavrumuuna.

⁵ Takku piqasriutipluta Christ-ŋum tuqułhanun paptaakkaukapta, taatnatun piqasriutigisipmiugut anjpkakkaułhani iñuuniaguta. ⁶ Iisimagikput una, Christ kikiaktuutrikkaupman iñuuhigruaqqut kikiaktuutrauqataurut ilaani, sanŋia killuqsautim piyaqququplugu, savaktaagrutqunğıguta killuğmun. ⁷ Kiñapayaaq tuquruuq aŋalatingiğuruuq killuqsautmun.

⁸ Ukpigigikput tuquqataukapta Christ-mi iñuuqataugisiñipluta ilaani. ⁹ Iisimagikput Christ anjpkakkauruuaq tuquŋaruaniñ tuqqutqikkumiñaiplaha. Tuqułhum aŋalatlaigñigaa. ¹⁰ Christ tuqukami tuquniqsuq atausriğmiaqhuni akiiliskugugu sanŋia killuqsautim. Pakma iñuuruq, iñuutuiñaqhuni Agaayyutmun. ¹¹ Ilipsiñiasriiñ isrummatigiruksraurusri ilipsitñik tuquŋaruuatun ililusri sanŋianun killuqsautim aasriiñ iñuulusri Agaayyutmun uumuuna Christ Jesus-kun.

¹² Taatnağusri killuqsautmun aŋalatitnagich timigikkasi maani nunami. Aŋalatitnagu pisugruałipsitñun. ¹³ Atusrunagich sulliñgi timigikkapsi savaktillugich nalaunŋaitchuamik. Aglaan qaitchisitchi ilipsitñik Agaayyutmun iñuktitudun anjpkakkauruatun tuquŋaruaniñ sulı pakma iñuuruuatun Christ-mi. Aŋalatitchigiñ sulliñgi timipsi Agaayyutmun, aasriiñ atugumausri nalaunŋaruamik. ¹⁴ Killuqsautim aŋalatlaigñiağasri takku iñuunğıtchusri tupiksriłipsigun maligutaksramik aglaan iñuurusri Agaayyutim ihuaqqutaagun.

Savaktaagrulha Nalaunŋaruahigmun

¹⁵ Qanugisiñiqpisa? Pakma iñuunğıqsugut tupiksriłiptigun maligutaksranik Moses-ŋum qaisanjanik aglaan iñuurugut ihuaqqutaagun Agaayyutim. Taamna pisigiplugu killuqsauraaqtuksrauvisa? Qanaa! Killuqsauktuksrauymuñaitchugut. ¹⁶ Ilumun ilisimagiksi una, qaitñapsi ilipsitñik kisumun savaktaagruguqtusri taavrumuŋa. Tupigiraksragagigiksi taamna iñuk sulı atanigigiksi. Tupiksriłipsi killuqsautmik tuqupkagisigaasri. Aglaan tupigikapsiun Agaayyun ilaan nalaunŋasripchagagigaasri inmiñi. ¹⁷ Qaaniqsuami savaktaagrugikkaŋasri killuqsautim, killuğmik aŋalatiqaqhusri. Aglaan quyanuqtuq Agaayyun, pillapiaqhusri tupigigisri ilisauttutauruat ilipsitñun. ¹⁸ Aasriiñ annaktitaunjanikhusri killuqsautmiñ savaktaagruguqtusri pakma nalaunŋaruahigmun. ¹⁹ Uqautigigiga savaktaagrulıq uqahıgnik kaŋiqsiñiaqtuanik takku kaŋiqsimmagıksitquplusri. Qaaniqsuami qaisimapmatun ilipsitñik savaktaagrugipkaqhusri killuqsautmun sulı killuliqihigmun, taatnatuntuuq pakma qaitchuksraurusri ilipsitñik savaktaagrugipkağusri iñuuniahigmun nalaunŋaruahıkun iluqnauqhusri Agaayyutmun. ²⁰ Qaaniqsuami savaktaagrunŋapsi killuqsautmun iñuuniatlaitchusri nalaunŋaruahıkun. ²¹ Savaaqqtusri pigiitchuanik aasriiñ taatnatchim iñuutchim pakma kanŋugilikkapsi anniqsunğıtchaasri aglaan tikiutriruqtuq tuqułigmik. ²² Aglaan pakma annaktitaunjaniktusri killuqsautmiñ savaktaagrulıutiplusri Agaayyutmun. Iluqnauqhusri ilaanun savaaqatlasrirusri akuqtuiyunaqtuamik Agaayyutmun aasriiñ Agaayyutim akiliññiağasri isruitchuamik iñuuhigmik. ²³ Kiña killuqsauqtuq akuqtuiruq killuqsautim akiliutaanik—tuqułigmik. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatchuutigigaa isruitchuuaq iñuuhıq tamatkunuŋa atausriñuqatauruanun Christ Jesus-mun atannaptiknun.

7

Atrikusraun Ilaqatnikun

¹ Aniqtatiut, iluqasri kaŋiqsimagiksi maligutaksraq Moses-ŋum aglaagikkaŋa. Iisimapmigiksi maligutaksramun aŋalaha iñuk iñuusrugaaŋŋagmi. ² Uvvaami taamna

urriqsruutaupmiuq, aġnaq nayuutigisiruq maligutaksrakun aṅutmikni iñuuniqtutilaanani. Aglaan aṅutrin tuqukpan ilaqatnitqilhiñauruq tuvraqługu maligutaksraq. ³ Aglaan ilaqatnikkumi atlamik aṅutmik uiñi iñuunjaan, maligutaksram nipliutigigaa sayunaruaniplugu. Aglaan aṅutrin tuqukpan aġnaq ilaqatnitqilhiñauruq. Taatnaqhuni ilaqatnikkumi atlamik aṅutmik uiñi tuquanikpan patchisaitchuq maligutaksramiñ.

⁴ Aniqatiumaan, taatnatun itmiuq ilipsitñun. Christ tuqupman, tuquqatigiruaton pigiksi, aasriñ aglausimaruat maligutaksrat aṅalangigaasri. Pakma pigiliutipkaqtusri atlamun. Pigiliutigaaasri aṅitqiksitaauruam tuquqigmiñ. Tarraasriñ iñuuruksraurusri Agaayyutmun savautilugu. ⁵ Qaaniqsuami iñuusrugaaṅapta kañigruaqtakun pisugruahipta aṅalataġigaa timigikkaqput pisigiplugu maligutaksraq. Tarra savaaqatugut savaktaksraġingisaptiknik maliglugu maligutaksraṅa Agaayyutim. Suragałipayaapta tikiutigaatigut tuquqigmun. ⁶ Pakma patchisaikkaurugut maligutaksramiñ, aasriñ tuqunaruaton ililuta maligutaksramun isiqtaġipluta qaaniqsuami. Taatnaqhuta pakma savautingitchikput Agaayyun utuqqakun aglausimaruakun maligutaksrakun, aglaan pakma savautiaqsigikput Ipqitchuakun Irrutchikun iñuunjapta nutauruamik iñuuhigmik.

Maligutaksraqłu Killuqsauñlu

⁷ Isrumavaluktusri nipliġñipluṅa killuqsauñlu maligutaksraqłu atiniplugik taapkuak. Taatniingitchuq. Aglaan maligutaksrakun kañiqsigiga killuqsautim qanuutautilaana. Nalunayaġiga kaviugutiliq maligutaksram nipliutigingitpagu nalaunjaññiplugu itnautauruq, “Kaviuqnak.” ⁸ Aasrii killuqsautim pisaasruqsipluni atuqtitkaqsipluṅa taavrumiṅa tillitmik sulı qanusripayaamik nalaunjaitchuamik. Aglaan maligutaksraitman killuqsauñ sanjiksraitchuq. ⁹ Iñuuniagaugaluqaqtuami maligutaksraiłakun ilitchuġigaluaqnagu maligutaksraq. Aglaan maligutaksram ilitchuġipkaqmagu tilliñ tarakṅaaglaan killuqsauñ uummatqiaqsiruq. Taatnaqłuṅa iñuutchikun tuquruṅa. ¹⁰ Tilliñ tikiutriruksraqtuaq iñuuhigmik uvaṅnun tikiutripiaqtuq tuquqigmik. ¹¹ Killuqsautim kinniṅluṅa tillisikun tuqupkaġaṅa iñuutchikun. ¹² Tarra aglausimaruq maligutaksraq ipqitchuq. Taatnatuntuq tilliñ ipqitchuq nalaunjaṅluni nakuupluniłu.

¹³ Itnautauniqpmami? Qanusrim nakuuruam tikiutiniqpaṅa tuquqigmun? Qaṅaa! Killuqsautim atuqługu nakuuruq [tilliñ] tuqupkaġaṅa. Taamna atummiruq uvaṅnun qiñiqqupluṅa qanusriutilaanani killuqsautim. Tilliñ qiñiqtaġigaa killuum pigiiłapiaqtilaana.

Aṅuyaktuiñaliq Killuqsautmik

¹⁴ Ilisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnisaulha, aglaan uvaṅa animaruṅa kañigruaqtaraqłuṅa. Killuum aṅalataġigaṅa tigutaanupmatun. ¹⁵ Kañiqsilaitchiga suragałiġa. Piñgitchitka nakuuruat pisukkatka, aasriñ suragałuṅa pigiitchuanik uumigikkamnik. ¹⁶ Aasrii atuġupkich atuġunġisatka uumigiplugich, aṅiġiga maligutaksram nakuutilaana. ¹⁷ Nutauruam iñuutchima pipkaṅitchai tamatkua uumigikkatka. Aglaan ilitqusriġruaġma ilumni pipkaġaġigai. ¹⁸ Ii, ilisimagiga ilitqusriġruaq ilumni nakuunġisilaṅa, atakkii kañigruaqtaraqłuṅa uvamni. Suragałukkaluaġiga nakuuruq aglaan suragałuitchiga. ¹⁹ Atunġitchaġigiga nakuuruq atuġukkaġa aasriñ atuqługu pigiitchuaq atuġunġisaġa. ²⁰ Taatnaqługu atuġuuniġupkich atuġunġisatka, nutauruam iñuutchima atuqtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriġruam ilumni atuqtitagaṅa tamatkuniṅa pigiitchuanik.

²¹ Taatnaqługu ilitchuġigiga taamna ilumutuuliq, suragaqsaqama nakuuruamik pigiitchuam nayugaġigaṅa. ²² Uvva uummatimni quviasruutigigaluġiga Agaayyutim maligutaksraṅa, ²³ aglaan qiñiġiga atla maligutaksraq aṅalatchiruaq timimnik. Timima maligutaksraṅan aṅuyakkaa akiliłiqlugu maligutaksraq isrummatimni. Taamna atla maligutaksraq aṅalatchiruaq timimnik killuum maligutaksraqiġaa, taavrumaasrii

añalatchiruam tigutaagiliutiplusa. ²⁴ Ihuilliugñağniaqpat! Iñukniaq uvañni! Kia annautigisi-
sivaña taavrumakña timimiñ tikiutriruamiñ tuquğimun? ²⁵ Agaayyutim annautigisi-
gaaña. Quyagiga ilaa anniqsuğluqmaña uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tar-
raasriiñ isrumamni kamagisukkiga Agaayyutim maligutaksraña, aglaan ilitqusriğruagma
tigutaagipkağaña maligutaksrañanun killuum.

8

Añalatillutin Irrutchikun

¹ Tarraami pakma, Agaayyutim tuqutaksraqutqikkumiñaitchai tamatkua
atausriññuqatauruaat Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksrañan Irrutchim tikiutriruam
iñuugimik Christ Jesus-kun patchisaigaña maligutaksramiñ tikiutriruamiñ killuğmik
suli tuquğimik. ³ Agaayyun savaktuq maligutaksram savaagilguisañanik. Maligutaksraq
iñuk nalaunñasripchatlaitchaa Agaayyutmi sukununniñ, takku killiqiugaqtuanupluni
kamagitlaitchaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyuğigaa igñigikkani nunamun timiqaglugu
iñuutquplugu uvaptiktun suli akilliutitquplugu killuqsautmun. Taavrumuunaasriiñ
Agaayyutim piyaquqtaksraquğniğaa killuqsauñ añalatchiruaq killukun pisuğruaptiknik.
⁴ Agaayyutim kamaksritlasripkağaatigut nalaunñaplutiñ atuqukkañatnik maligutaksram.
Pakma iñuuniaqtugut malingiqlugu kañiğruaqpup aglaan maliklugu Irrusriq. ⁵ Tamatkua
añalatittuat irrusriğruamun iñuusruurut quyaliñiaqlugu irrusriğruaq. Aglaan tamatkua
añalatittuat Ipqitchuamun Irrutchimun iñuusruurut quyaliñiaqlugu Ipqitchuaq Irrusriq.
⁶ Iñuum isrummataa añalatmagu irrusriğruañan ittaqtuq tuquq, aglaan isrummataa
añalatmagu Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuq iñuuiq suli qinuiñiaq. ⁷ Taamna ilumutuuruq
takku iñuum isrummataa añalatpagu ilitqusriğruañan akitñiaqsimağaa Agaayyun.
Taamna tupiksrisingitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik; takku tupiksriłguitluni.
⁸ Tamatkua iñuich añalatittuat kañiğruağmiknun quyaliłguitchaat Agaayyun. ⁹ Aglaan
ilipsi añalangitchaasri kañiğruaqtapsi. Añalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, ilumun taamna
Irrusriaña Agaayyutim inniqpan ilipsitñi. Aglaan kiña iñuk piqangitpan Irrusriani
Christ-ñum pigingitchaa Christ-ñum. ¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuqunapkağai, aglaan
Christ itpan ilipsitñi Ipqitchuam Irrutchim qaitchigaasri iñuugimik takku Christ-ñum
nalaunñasripkaqhusri Agaayyutmi. ¹¹ Agaayyutim Ipqitchuaq Irrusria añitqiksitchiruaq
Jesus-mik tuqunaruaniñ iñuukpan ilipsitñi, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam
ilipsitñi qaitkisipmiga iñuuiq timipsitñun tuqusraqumaruanun.

¹² Taatnaqhuta aniqatiumaan, añalatitnata kañiğruaqtamun. Iñuuniaqtuksraungitchugut
tumigitqukkañagun killuqsautim. ¹³ Iñuuniağupsi kañiğruapsigun tuquniaqtusri. Aglaan
Ipqitchuam Irrutchim ikayuqtitchupsi nutqautitlasriługu killiqiqiqisi tarra iñuuniaqtusri.
¹⁴ Ililgaagillapiagai Agaayyutim tamatkua sivulliuqtittuat Ipqitchuamun Irrutchimun.
¹⁵ Ipqitchuam Irrutchim akuqtukkaqpup irrusriğingitchaa tigutaaqsiłhum iqsiłhumlu.
Ipqitchuam Irrutchim pigikkapta ililgaagiliutipchağaatigut Agaayyutmun. Taavrumuuna
Ipqitchuakun Irrutchikun niplitlasrirugut, “Abba, Aapañ.” ¹⁶ Taavruma Ipqitchuam
Irrutchim ilitchuğipkağaatigut nalupqinaiqlugu Agaayyutmun ililgaagitilaaptiknik.
¹⁷ Agaayyutim ililgaaginiqpatigut tarra akuqtuigisirugut ikayuusrianiq piksirrutaiñik
uvaptiknun. Akuqtuigisirugut tamatkuniña Agaayyutmiñ piqatigilugu Christ.
Aglaan nagliksaaqtuksraurugut atrilugu Christ nagliksaałha. Taatnaqqağuta
piññaaktaaqagisirugut kamanautmik atrilugu Christ.

Sivunnaptikni Ittuuaq Kamanaun

¹⁸ Uvva pakma nagliksaaqsiurugut. Aglaan nagliksaałiqpup pakma atriqağumiñaitchuq
ilaan kamanautaanun sagviğñiakkañanun uvaptiknun. ¹⁹ Iluqani Agaayyutim iñiqtaña
utaqqitlailapiagataqtuq Agaayyutim sagviłiksrañanik kisut qitunğagipiaqtilaanitñik.
²⁰ Suapayaaq Agaayyutim iñiqtaña piunğiqsağumaruq, pisuğingisagmiguñ aglaan

Agaayyutim sivunniutaagun. Aglaansuli nigiugaq ittuq: ²¹ Iluqani Agaayyutim iñiqtaña aňalanğigñiğaa piunğıqsitchirağaqtuam, aglaan piqatauyumiñaqsilugu kamanagtuumun patchisaiğimun piqatigilugich Agaayyutim ililgaani. ²² Ilisimagikput iluqaisa qanusripayaat Agaayyutim iñiqtañiñ utaqqilhat uvunjanunaglaan ihuilliuğaluanğamin, atriplugu ağnaq aulliyautikmatun. ²³ Kisimiñhiñaungitchuat tamatkua iñiqtat utaqqirut aglaan utaqqipmiuguttuq ihuilliuğaluanğapta irrutchiptigun. Agaayyutim aatchuğaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik nalupqinaigutauplugu. Aasriiñ utaqqigikput Agaayyutmun qitungağiliutiapiaqtilaaksraqput. Utaqqigikput timigikkapta simmikkaufiksraña. ²⁴ Taamna nigiugisağikput anniqsukkau'apta. Qiñianiksimaniguptigu taqqikkaqput taamna nigiugayuyumiñaiññayaqtuq. Iñuich nigiutlaitchut qanutchimik pigiliutianikkağmiknik. ²⁵ Aglaan nigiugaqatugutsuli qanutchimiktamma piññaktaagianğisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusripluta aasriiñ kimmutigillapiaqlugu.

²⁶ Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagaatigut pilguirrutiptigun. Takku nalurugut qanuq agaayukisraptiknik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim inmiñik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqqaluktualigataqhuni uqautigilguisaptigun. ²⁷ Agaayyutim qinğigai iñuich uummatinich. Ilisimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuaq Irrusriq uqapsaagutripluni Agaayyutmun piqutigiplugich iñugikkañi tuvraqlugu pisulha. ²⁸ Ilisimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigirağigai nakuufiksrañatnun piqpaksriruat inmiñik, tamatkua ilaan tuqlukkani tuvraqlugu sivunniutigikkani. ²⁹ Agaayyutim ilisimanigai tamatkua tuqlukkani iñiqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaaginigai atriqaquplugich iğniğmisun. Taavrumuuna Jesus sivulligugniqsuq akunğatni iñugiaktuat aniqatigiich. ³⁰ Taatnaqlugich Agaayyutim piksraqtaagikkani tuqlugniğai, aasriiñ tamatkua tuqlukkani nalaunñasripkağai inmiñi. Tamatkua nalaunñasripkakkani inmiñi piqatigigisigai kamanautmiñi.

Agaayyutim Piqpaksriħha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniqmata, sumik nipligisitlavisataavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniñ akilliliqsuğumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitlugu iğni naglik-saaqtitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilumun qaitchigisigaatigut supayaamik akiilaaglugu. ³³ Kiami patchisigigisivagich iñui Agaayyutim piksraqtaagikkañi? Agaayyutim kisimi nalaunñasripkaqsimagai. ³⁴ Kiña nipligisiva Agaayyutim iñui tuqqutaksrağugniługich? Kiñaunniñ nipligumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqqutigai, aasriiñ aňitqiksug tuquğimiñiñ. Pakma Agaayyutim taliqpian tunjaniñ uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piqsitkisivatigut piqpaksriħhaniñ Christ-ñum? Sakiqnam naaga ihuilliułhum naagaqaa nagliksaalhum naaga kakkaaqsiułhum naaga atnuğaanilliułhum naaga navianniulhum naagaqaa tuqułhum? ³⁶ Aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanjini, "Piqutigiplusri tuqqutaurugut ataramik.

Iñuich aňallaqlukkaatigut ipnaisun tuqqutaksratun."

Psalm 44:22

³⁷ Qañaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigun Agaayyutim akimapkağaatigut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqigingitchiga sumun piqsitchumiñaisilaaqput piqpaktananiñ Agaayyutim. Tuqułhum unniñ iñuulhum unniñ israğulgich unniñ tungaich unniñ sut pakma ittuat unniñ tikisaksrat unniñ sanğich unniñ sut ittuat quliptikniłu atiptikniłu naagaqaa sumunniñ iluqaani nunami piqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqpaksriħhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

9

Agaayyunlu Iñuksraqtaañiłu

¹ Atausriñnuqatauplunja Christ-mun sulı aňalatiqaqlunja Ipqitchuamun Irrutchimun nalupqigingitchiga qauğrimmaagiutillautamni uqaliga ilumutuuruamik. Saglungitchunja

itna uqaqama, ² Ihuilliullapiagaqtuḡa suli alianniullapiaqtaqluḡa piqutigiplugich Jew-ḡuruat. ³ Uvvatuq ikayutlalagich Jew-ḡuruat aniqatitka iḡuqatitka. Uvvatuq anasriḡuqsakkaulaḡa piiḡluḡaunniḡiḡ Christ-miḡ ikayuḡumiḡaḡupkich anniqsuksraḡatnun. ⁴ Israel-aagmiut iḡugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. Ilaan tiguaginigai piqatlasriplugich kamanautmiḡiḡ. Ilaan qaiḡḡiḡaa ilinḡitḡun sivunniugutni suli maligutaksraḡa [Moses-kun] suli agaayumaagvik suli akiqsruutniḡu. ⁵ Qitunḡagigaich kamaḡaqtuat sivullipta, aasriḡiḡ ilinḡitḡiḡ Christ animaruq Agaayyutaupluni. Quyanaqtuq qanavak! Taatnatuquvva.

⁶ Itnautiginḡitchiga Agaayyutmun atunḡiḡḡiḡilugich akiqsruutigikkani ilinḡitḡun. Atakkii kiḡuvianich Israel-ḡum ilanich Israel-aagmiupianḡungitchut. ⁷ Suli ilanḡiḡhiḡaḡ Abraham-ḡum kiḡuviani ilumun ililgaagigai. Aglaan Agaayyun niqliqsuq Abraham-mun, “Kiḡuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miḡ.” ⁸ Itna ittuq, iluqaisa Abraham-ḡum kiḡuviani Agaayyutim ilumun ililgaagḡitchai, aglaan kisiisa tamatkua ililgaagiliutikkani Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun. ⁹ Agaayyutim akiqsruḡniḡaa Abraham itna, “Nalaullugu piviksraq utigisiruḡa aasrii Sarah iḡḡiḡaḡisiruq.”

¹⁰ Taamnaḡiḡhaḡungitchuq. Rebecca-m malḡik iḡḡak aapaqaqtuk sivulliptiknik Isaac-mik. ¹¹⁻¹² Aglaan malḡuk iḡḡak anigaluaqḡagik Agaayyutim uqautigaa Rebecca, “Aapiyanan savautigisigaa nukatchiani.” Agaayyun nipliḡniḡsuq taavrumiḡa nukatpiaḡruk savaaqaḡaluaqḡagik nakuuruamik unniḡiḡ pigiitchuamiglu. Taavrumuuna ilitchuḡigikput, Agaayyutim piksraqtaaginiḡaa atausriḡ sivunniutigikkagmigun pisuligikkagmigunlu. Piksraqtaagiyumiḡaitchaa iḡuk savaaqaḡhagun. ¹³ Agaayyutim uqaḡha itniinniqsuq, “Piksraqtaagigiga Jacob aglaan piksraqtaagḡitḡu Esau.”

¹⁴ Qanuḡmi nipliḡisivisa taavrumuuna? Agaayyun nalaunḡaitpa? Taatniingitchuq!
¹⁵ Agaayyutim Moses nipliutigaa,
“Qiḡiḡitkisigiga iḡuaqutriḡiḡa kisumun iḡuaqutisrukkamnun.

Qiḡiḡitkisigiga ilunḡuksriḡiḡa kisumun ilunḡugisrukkamnun.”

Exodus 33:19

¹⁶ Taatnaḡumi Agaayyun piksraqtaaqagḡianḡitchuq iḡuich pisuligikkanaḡatigun unniḡiḡ savautigisrukkanaḡatigun. Aglaan piksraqtaaqagisiruq ilunḡuksriḡigmigun. ¹⁷ Agaayyutim Uqaḡhan nipliutinigaa atanga Egypt-ḡum, “Ataniḡuqtikkipiḡ qiḡiḡitichukḡugu sanḡigikkaḡa ilipkun. Taavrumuuna atiga uqautaugisiruq iluqaani nunami.” ¹⁸ Taatnaḡhuni Agaayyutim qiḡiḡittagigaa ilunḡuksriḡiḡi kimupayaaq qiḡiḡitichukamiun. Suli pitchiḡiḡiḡisitkai iḡuich pitchiḡiḡiḡisitchukkani.

Piksraqtaagikkauruni Agaayyutim Ilunḡuksriḡhagun

¹⁹ Uvva nallipsi apiqsruḡisigaḡa, “Agaayyutim analatpatigut suvaatami killuutiqaḡnivatigut? Kia akilḡiḡisugisivaun pisulḡa?” ²⁰ Apiqsruḡnak taatna. Ilvich iḡulḡiḡaurutin. Iḡulḡiḡam apiqsruḡtaksraḡingitchaa Agaayyun. Taatnatuntuuq iḡuum iḡiḡtanḡan uqautitlaitchaa, “Suvaata piḡiuqpiḡa taatna?” ²¹ Utkutchiri savaaqaqtuaq qikumik piḡiḡulḡiḡauruq qanutchipayaamik pisukkumi. Taavrumakḡa qikumiḡ utkusriḡiḡulḡiḡauruq atautchimik piḡḡaḡqutigiḡiḡaḡlugu aasriḡiḡ ilaqataa suaḡluqaḡvigiplugu. ²² Agaayyun nalaunḡaraqtuq suraḡapayaagḡmigun. Ilanḡitḡun iḡuich ilaan qiḡiḡitichukka qinnautni [killuqsautikun] suli sanḡiḡi. Qiniḡqautnaḡsigaluaḡtitlugich piyaḡquḡtaksraḡuḡhutiḡ anuḡsrutinigai tamatkua iḡuich. ²³ Atlas iḡuich ilunḡugisrukkani ilaan anuḡsrutinigai ilitchuḡitquplugu uuktuḡnaḡumiḡaitchuaq kamanautni. Tamatkua iḡuich itqanaiyutinigai piqaḡuplugich kamanautmiḡiḡ. ²⁴ Aasriḡiḡ ilagigaatigut taapkua. Agaayyutim tuḡlunḡitchaatigut Jew-ḡuruaniḡ aglaan piksraqtaagigaatigut Jew-ḡunḡitchuaniḡ, ²⁵ tuvraḡlugu nipliutaa Hosea-m itna,
“Niḡligisiruḡa, Iḡugigipsi taapkunuḡa atchiḡsimagaluaḡkkaḡmiḡun Iḡuginḡitchipsi.

Aasriḡiḡ qiḡiḡitkisigiga piḡpaktaḡa tamatkunuḡa piḡpagingisamnun.” *Hosea 2:23*

²⁶ Hosea-msuli nipliutigaa,

“Iñugingitchipsi, aglaan kiñuvaatigun atchikkaugisirut itna,
 Iñilgaanji iñuuruam Agaayyutim.” *Hosea 2:1* ²⁷ Suli Isaiiah-m uqautiginigai
 Israel-aagmiut,

“Iñugiallapiaqtut iñugikkañi Israel-ñum.
 Atriqaqtut qavianisun tağium siñaani.
 Aglaan iñugiakitchuat anniqsukkaugisiñiqsut. *Isaiiah 10:22, 23*
²⁸ Atanguruam qilamik anasriñjuqsagisigai iñui nunam.” *Isaiiah 28:22*

²⁹ Tuvraqługu Isaiiah-m nipliutaa,
 “Atangum Sanñipayaaqtuam iñugiakitchuat sivulliavut iñuupkanğitpagich
 iluqapta piyaqqukkaunayaqtugut Sodom-tun suli Gomorrah-tun.” *Isaiiah 1:9*

Israel-aagmiutlu Tusraayugaallautağlu

³⁰ Qanugmi nipligisiñiqpisa? Itniinniqsuq, Jew-ñungitchuat nalaunñasriñiurangñiñitichuat
 Agaayyutmi, nalaunñasripkağniqsut ukpiqsriñiñiaqamiñ. ³¹ Israel-aagmiut maligutlugich
 maligutaksraq Moses-ñum aglakkaña nalaunñasriñiağniqsuq Agaayyutmi taavrumuuna,
 aglaan nalaunñasriñiñiñiqsuq. ³² Suvaatatai? Tunñangitłutiñ Agaayyutmun
 ukpiqsriñiğmiktigun, aglaan nalaunñasriñiağniqsut tamatkunuuna savaağikkağmiktigun.
 Ukpiqsriñiğitñamiñ atriginigaich iñuich putukkitqataqtuat putukkisautmun.
³³ Agaayyutim Uqalħa aglaksimalħatun,
 “Iligisigiga Zion-mun iyağak iñuich putukkisautiksrañat.
 Taamna iyağak paallaktitchiñiaqtuq.
 Kiña taimña tunñaruuaq Christ-mun, iyağaktun ittuumun,
 qapiqpañayumiñaitchuq.” *Isaiiah 8:14; 28:16*

10

¹ Aniqatiumaan, uummatimniñ kipigñiugutigigiga iluqatin Jew-ñuruat anniqsuqu-
 plugich. Taamna iniqsruutigigiga Agaayyutmun. ² Nipliutigigaluagitka piliqillapiaqhutin
 maliguaħat Jew-ñuruat Agaayyutmik, aglaan iñisimanğitħaat nalaullugu tumiksraq.
³ Iñisimanğitłutiñ Agaayyutmun iñuich nalaunñasripħağuuutilaanatnik ukpiqsriñiğmiktigun,
 inmiknik nalaunñasriñiiallaniqsut pisuliğmiktigun, ilinisa qaitchisunğitłutiñ inmiknik
 Agaayyutmun. [Taatnaqhutin nalaunñasritłaiñiñiqsut.] ⁴ Christ kinilirvigigaa
 maligutaksram, aasriñ kiñapayaaq ukpiqsriñiuruaq nalaunñasripkakkauyumuuq Agaayyutmi.
⁵ Kisupayaaq nalaunñasripkağukkumi Agaayyutmi tupiksriñiğmiguñ Agaayyutim
 maligutaksrañanik, itqagiliun Moses-ñum aglaaña, “Iñuk tupiksriñiuruaq maligutaksrapayaam
 tillisaiñik iñuugisiruq taapkunuuna.” ⁶ Aglaan uqalħum nipliutigiginigaa
 nalaunñasripkakkauq ukpiqsriñiğkun itnailipluq. “Isrumaniaqnak, Kiña mayuğisiva
 qilañmun (ami atqautityağlugu Christ)? ⁷ Suli nipligñiaqnak, Kiña atqagisiva samuña
 natqitchuamun anmağnimun (ami mayuutityağlugu Christ tuqunaruaniñ)? ⁸ Itnauvva
 nipliqsimaruq, Agaayyutim uqalħan qalligaatin, ittut qaniqni suli uummatipni.”
 Taamnatarra ilisauttun quliaqtuağikkaqput. ⁹ Ilvich qannapkun nalupqinaigługu
 uqagupku, “Jesus atanguruq,” suli ukpigigupku uummatipni Agaayyutmun anitqiksilha
 Jesus tuqułhaniñ, ilvich annakkisirutin. ¹⁰ Ukpiqsrigupta uummatiptikniñ
 nalaunñasripħaqtugut Agaayyutmi. Taatnaqhuta uqaqalħaptigun Jesus-mik ukpigiplugu
 anniqsukkaaurugut. ¹¹ Agaayyutim uqalħa itnağniqsuq, “Kiñapayaaq ukpiqsriñiuruaq
 tunñaruuaq ilaanun qapiqpañayumiñaitchuq.” ¹² Agaayyutim Uqalħan taputigaa
 “Kiñapayaaq,” takku atlakaagñiñiñiñiqsuk Jew-ñuruaglu Jew-ñungitchuağlu. Taamna
 ataniq ataniğigaat iluqatin aasriñ qaitchipluni iñugiaktuanik ikayuutinik iluqaitñun
 tunñaruanun inmiñun. ¹³ Agaayyutim uqalħa itnaqhuni, “Atangum anniqsuğisigaa
 kiñapayaaq tuqłuqtuaq anniqsuqupluni.”
¹⁴ Qanugutin tuqłuğagisivat ilaanun ukpigingisağmiknun? Suli qanugutin ukpiqsri-
 gisivat ilaanik tusraamaisağmiknik? Suli qanuq tusraagisivat quliaqtuaqtaitħumiñ.

¹⁵ Qanuġutin quliaqtuaġisivat tuyuġingitpatin? Aglausimaruq itna, “Qanutun quvianaqti-giva quliaqtuaqtit agġutripmata tusraayugaallautamik.” ¹⁶ Aglaan iluqaġmin akuqtungitchaat tusraayugaallautaq. Isaiah nipliqsimaniqsuq, “Ataniiq, kisut ukpiqsrivat uqauttutigikkaptiknik?” ¹⁷ Taatnamik iñuich ukpiqsriqsut tusraa'amitruq tusraayugaallautaq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuaġipmagu uqaġiq Christ-kun. ¹⁸ Aglaan apiqsruqtuna, tusraangiññiqpat tusraayugaallautamik? Iłumun ilinisa tusraagaat. Agaayyutim uqałha itniittuq,

“Uqaġiq siaminniqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuaġaqtut nanipayaaq.”

Psalm 19:4

¹⁹ Apiqsrułgitchuna, Israel-aagmiut kañiqsiññiqpat? Ii, kañiqsirut. Sivulliupluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqaġnipluġu itna,

“Uvaña iñuksraqtaagingsapkun siqñaliqsitkisigipsi.

Uvaña kañiqsimaitchuatigun uumitchaktikisigipsi.”

Deuteronomy 32:21

²⁰ Tugliłiqluġu, Agaayyun nipliġniqsuq Isaiah-kun taluqsrautaiqsitluġu,

“Paqitkaatna tamatkua apiqsruqtangitchuat ikayuqulutin.

Sagviqsuna tamatkununa pakaqaqangitchuanun uvamnik.”

Isaiah 65:1

²¹ Aglaan Agaayyutim Israel-aagmiut uqautiginiġai Isaiah-kun itnaqhuni,

“Uvlupayaaqman piñhiñaanuruna akuqtuġuqluġich tamatkua iñuich tupiktaitlutin paaqsaanaruat uvamnik.”

Isaiah 65:2

11

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Iłunjuksriłhi Iñuksraqtaañitñun

¹ Apiqsrułgitchuna. Agaayyutim ayañniqpagitmi iñugikkani? Qanaa! Uvaña Israel-aagmiunuruna. Uvaña kiñuviaġigaana Abraham-ñum, ilaġigaatna sivulliaqaqtuat Benjamin-mik. ² Agaayyutim ayaksimaitchai Israel-aagmiut piksraqtaagikkani inilġaan. Iłisimagiksi uqałha Agaayyutim Elijah-kun, qanuq ilaan iniqsrułha Agaayyutmun akitñaqluġich iñugikkañi Israel. Elijah nipliqsuq, ³ “Ilinisa tuqulġataġaich sivuniksriqiritin, suli siqumitluġich tunillaġviich. Uvaña kisima sivuniksriqiriniñ kisiñnuqtuna. Pakmaasriiñ tuqunniagaqsipmigaatna.” ⁴ Aglaan qanuq kiuniqpaun Elijah? Agaayyutim nipliutinigaa, “Kisiñnungitchutin. Piqaqtuna 7,000 iñuñnik Israel-mi putqatangitchuanik atrinanan Baal-ñum.” ⁵ Pakma taatniitmiuq. Iñugiakkitchuanik Israel-aagmiuqaqmieuq Agaayyutim piksraqtaaniñik iluaqqutriłiġmigun. ⁶ Tarraami, anniqsukkaupmata Agaayyutim iluaqqutaagun anniqsukkaungitchut savaaqaliġmiktigun. Anniqsukkaulhiñauniqpata savaagmiktigun tarra anniqsuġiaq Agaayyutim iluaqqutaagun ilumun suungiññayaqtuq. ⁷ Taamna taatna atuummiñiqsuq, Israel-aagmiut piññaktaagingsiññiġaat pakaagikkaqtin. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagikkañiñ piññaktaaginiġaat [ilaan nalaunñasripchaqamigich inmiñi]. Atlataasrii siqquqsipkaġniġaich uummatitin suli naalaġniñġiqhutin Agaayyutmik. ⁸ Aglausimaruq Agaayyutim uqałhani itna,

“Agaayyutim isrumalguiliqsinnigai aasrii kañiqsitłaiqhutin.

Taatnaqhutin qiñitlaiġniqsut irimiktigun

suli tusraatłaiqhutin siutmiktigun.

Taamna atuummiñiqsuq uvluvanunaglaan.”

Deuteronomy 29:4; Isaiah 29:10

⁹ David-tuuq nipliġniqsuq,

“Niġiqpałiġmikni napitaulutin naniqtillich.

Paasraaqtillutin anasriñnuqsakkaulich.

¹⁰ Irigikkañich taaqsilutin qiñitlaiġlich.

Tunugikkañich pilguiliġlich sakuuliġmikniñ.”

Psalm 69:22, 23

¹¹ Apiqsrulgitchuna, Jew-ñuruat ayakmatrun Christ, Agaayyutim taavrumuuna piyaqquqtinniqpagich? Qanaa! Aglaan navguiñhata tikiutipkañigaa anniqsugiaq Jew-ñungitchuanun. Taamna atuummiñiqsuq Jew-ñuruat siqñaliquplugich. ¹² Tarra Jew-ñuruat navguiñhata tikiutipkañigaa ikayuusriaksraq nunam iñuiñun sulijew-ñuruat ayaiñhata Christ-mik tikiutiplusuq anniqsugiaq Jew-ñungitchuanun. Maatnatarra qanutun naku-utluktigigisiva ikayuusriaksraq taimanigun iluqaisa Jew-ñuruat taputraukpata ilinñitñi Agaayyutim piksraqtaagikkaniñi.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Ilunñuksriñli Jew-ñungitchuanun

¹³ Pakma uqaqtuna ilipsitñun Jew-ñungitchuanun. Uqqiraqtigigaana Jesus-ñum Jew-ñungitchuanun, aasrii savautriñlamni savaktuna pisuqtillaaqñuna. ¹⁴ Nigiugaqaqtuna iñugikkatka siqñaliquplugich. Taavrumuunaasriiñ ikayugayaqpalukkitka anniq-suhiksrañatnun. ¹⁵ Jew-ñuruat tunutmatrun Agaayyun, ilaa ilauraaniktuq atlanik iñunñik. Aasriiñ sua itkisiva taimanigu Agaayyutim akuqtuqpagich Jew-ñuruat? Taapkua iñugiliutitqikkisigai Agaayyutim, iñuktitun añitqikkauratitun tuqunaruaniñ. ¹⁶ Sivulliq qaqqiaksraq qaisauniqpan Agaayyutmun, tarra iluqani qaqqiaq ipqikkauruq. Sulijew-ñungitchuanun kanjigikkani napaaqtum ipqitpata, taatnatuntuuq akigugikkani napaaqtum ipqitmiut. ¹⁷ Iñanich akiqqut napaaqtugiksuamiñ piyakaurut aasrii akigua atlakkam napaaqtum iliplugu sivulligmun napaaqtumun. Ilipsi Jew-ñungitchuani atlakkaqtatun akiqqutun ittusri. Pakmaasriiñ sayaqaaqsirusri iñuupmiplusri sivulligmiñ napaaqtumiñ atriqaqtumiñ taapkunanitun Jew-ñuruatitun. ¹⁸ Taatnaqhusri uqaviksraungitchusri tamatkunuuna akiqqutigun piyaqtautugun. Uqaviutiksraitusri. Suvaata? Ilipsi iñuupkanñitqikkisigai kanja napaaqtum, aglaan kanjan uumapkañasri. ¹⁹ Nipliñhiñnaunisuknaqtusri, “Akiqqut piyakaurut ilaliutitlasripluta napaaqtuanun.” ²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqqut piyakaurut Jew-ñuruat ukpiqsriñgihhatigun. Taatnaqhusri ilaliutirusri napaaqtumi takku ukpiqsriplusri. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi. ²¹ Agaayyutim napaaqtum akiqqut itingñiñiqpagich nagguviatni, ilaan kipiviaqmigaasri Jew-ñungitchuasri. ²² Taatnaqhusri ilitchugigiksi Agaayyutim iñuupkanñitqikkisigai taluqnañhalu. Agaayyutim anasriññuqsagañigai tamatkua maligutchiñgitchuat inñiñik. Aglaan iñuupkanñitqikkisigai iñuuniaqtuiñnaqapsi iñuupkanñitqikkisigai. Taatnangisuañgupsu kiñuupkanñitqikkisigai napaaqtumiñ. ²³ Jew-ñuruat ukpiqsritqiaqsikpata Agaayyutim akuqtutqikkisigai. Agaayyutim pitlallapiaqhuni ilaliutitqikkisigai kiñuupkanñitqikkisigai inñiñik. ²⁴ Ilipsi Jew-ñungitchuani atriqaqtusri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiñ napaaqtumiñ ilaliutitqikkisigai napaaqtullautamun, uvva taamna akiguungitchaluaqtuaq napaaqtullautami. Jew-ñuruat atriqaqtut akiqqumik nausuuruamik napaaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinañgihhatigun ilitqikkisigai napaaqtunñatnun.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Ilunñuksriñli Iluqaitñun Iñunñun

²⁵ Aniqatiumaan, kanjitsiqgipsi uumiña nalunaqhuni ilumutuuruamik, kamasraaqunñitqikkisigai isrumatunilusri. Ilumutuuruuq una: ilaliutitqikkisigai Israel-aagmiut tikkanasrigaluaqtut. Aglaan taamna simmiññiaqtuq iluqatin piksraqtaanñuq Jew-ñungitchuat utlautikpata Agaayyutmun. ²⁶ Taimanigun iluqatin Israel-aagmiut anniqsugisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqañhani, “Anniqsuqti aggigisiruq Zion-miñ.

Piigisigaa iluqaan agaayyutaiñiq kiñuupkanñitqikkisigai Jacob-ñum.

²⁷ Tarra piigupkich killuqsautinñich

tanjigñiañigaa sivunniugutiga taipkununa iñunñun.” *Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34*

²⁸ Jew-ñuruat ayanñigaa akuqtunñitqikkisigai tusraayugaallautaq. Taatnaqhutin akitñiaqtuligñigaa Agaayyun piqtugitplusri. Aglaan Jew-ñuruat Agaayyutim iñugigai

piqsraqtaagiplugich. Piqpagigai piqutigiplugu akiqsruutni sivullianjitñun [Abraham-munlu, Isaac-munlu, suli Jacob-mun]. ²⁹ Agaayyutim isrummitqitłaitchuq iñuktigun tuqłukkağmigun suli aatchuutigun qaisağmigun ilinjitñun. ³⁰ İlaatniimma ilipsi Jew-ñungitchuani ayakkaqsi tupigisrunğitługu Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri ilunñuksriñiğmik taapkua iñuich tupiksriñiğhatigun. ³¹ Taatnatuntuuq pakma Jew-ñuruat tupiksriñiğitchut Agaayyutmik. Atriplugu Agaayyutim nagliksriñha ilipsitñik, ilinjitñik nagligigisipmigai. ³² Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisunğisilaanatlupitchiğiñhatlu. Piqutigiplugich ilaan qinñiqtitichukka ilunñuksriñi iluqaitñun.

Quyyan illi Agaayyutmun

³³ İi, Agaayyutim umialgutai uuktuğnağumiñaitchut.

Puqiutaalu kanjicsimañhalu isruitchuq.

Kia-unniiñ iñuum kanjicsipchağumiñaitchai Agaayyutim sivunniutai.

Unniiñ kanjicsiyumiñaitchaa tumaa.

³⁴ “Kia ilisimavaun isrummataa Atanğum?

Kia qaitchiñhiñauvaun alğaqsrutmik?”

Isaiah 40:13

³⁵ “Kia-unniiñ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqtitaksrañanik Agaayyutmun.”

41:11

Job

³⁶ İi, Agaayyutim iñiqtağigaa suapayaaq.

Suli suapayaaq ittuiñagaqtuq, ilaagun suli ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qañavak taimuñ. Taatnatuq.

12

Qaiļlusri Agaayyutmun

¹ Taatnaqhsri, aniqatiumaan, Agaayyutim qinñiqtinñanikmatigut ilunñuksriñiğmiñik injicsruağipsi timigikkasri iñuuruanjulugich tunillautigitquplugich ilaanun, ipqilluni suli quyaqnağuni ilaani. Taamnatarra savautriñiksraqsi ittuq Agaayyutikuagiakun.

² Atrinrusruñaqasri iñuiñun marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaqtillusri isrummatigikkasri. Taatnağupsi kanjicsitlasriñiağiksi Agaayyutim pisuñha ilipsigun. Suli ilisimatlasriñiağiksi nakuuruuq, quyaqnaqtuq Agaayyutmi suli nalaunñaruq.

³ Agaayyutim iħuaqquataagun nipliutiksraqaqtuñ kisupayaamun akunnapsitñi. Isrumaniaqnak nakuuvagillutin ilipni. Qinñiqtuksraurutin ilipnun qanuq itilaapiaqnik. Isrummatigiun qanutun ukpiqsriñiqaqtilaan aatchuusriağikkan Agaayyutmiñ.

⁴ Atausriukattaaqhuta timiqaqtugut aasriñ taamna timi iñugiaktuamik sulliñiqaqhuni. Tamatkua timim sulliñi atlakaagisigun atuğaqtu. ⁵ Taatnatuntuuq uvagut iñugiaktugut. Aglaan Christ-mi uvagut iluqata atausriğuhuta timaurugut, aasriñ sulliñiğuhuta timimi. ⁶ Iluqata atlakaagiiñik aatchuusriaqagut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iħuaqqutriñiğmigun. Kiña aatchuusriaqagumi sivuniksriqihimik, atugliun taamna ukpiqsriñiğmigun pigikkağmigun. ⁷ Kiña aatchuusriaqagumi savautriñiğmik, savagli. Kiña aatchuusriaqagumi ilisautriñiğmik, tarra ilisautriñi. ⁸ Kiña aatchuusriaqagumi pitchuksaagihimik, pitchuksaagili. Kiña aatchuusriaqagumi aatchuiñiğmik atlanun, aatchugli naliilaaglugu. Kiña aatchuusriaqagumi sivulliuqtiksrauluni, sakuugli sivulliuqtauñiğmiñi. Kiña aatchuusriaqagumi nagliksriñiğmik, taavruma atugliun quviatchağiguni.

⁹ Piqaksriñiqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiun tamanna pigiitchuaq, piqpagilugasriiñ nakuuruuq. ¹⁰ Piqpakutilusri avatmun aniqatigiisun, kamanatluktillugich aniqatigikkatin ilipsitñiñ. ¹¹ Iqiasrusruñaqasri aglaan sakuukkitchi, suli piliqillapiagusri irrutchipsigun savautilugu Atanğuruuq. ¹² Quviasrugusri takku piqaqtusri niğiukkamik.

Anuqsrusri ihuilliuliq tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³ Ikayuǵlugich Agaayyutim iñui inuqsraqtuat. Tukkiqsuǵlugich iglaat kiñunnapsitñi.

¹⁴ Apiqsruqsuñ Agaayyun nagligitqulugich tamatkua nagliksaagtitchiruat ilipsitñik, iniqsruutilugich aasriiñ apiqsruutisruñaqnagich Agaayyutmun anasriñjuqsaulugich.

¹⁵ Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuqatigilugich tamatkua alianniuqtuat. ¹⁶ Iñuuniaqatigiysriłusri. Kamañañnaisruñaqasri ilipsitñik, aasrii ilauraagilugich tamatkua suungiññasrugiruat. Iłisimatluñniasruñaqasri supayauranik.

¹⁷ Kia iñuum pimaqłukpasri akisañniasruñaqasri killukun. Iñuuniaǵitchi iñuñni iluañnaqtuakun. ¹⁸ Piyumiññañniqtutillaapsitñi iñuuniaǵitchi qiuñrutillugich kisupayaat.

¹⁹ Ilauramaañ, akisaqtuñniasruñaqasri atlanik nalaunǵitpasri, aglaan Agaayyutim akisaǵligich. Aglausimaruq, “Uvaña akisaǵisuruña. Uvañaauruña anasriñjuqsairaqtuat [nalaunñaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniq.” ²⁰ Aglaan, Agaayyutim uqałha itnatun,

“Pimaqłuktigikkan niǵisukpan niǵipchaǵlugu,

imiǵukpan imiqtilugu.

Taatnaǵuvich kanñutçhakniǵiñ katitchipmatun ikualaruanik aumanik taavruma ni-

aquanun.”

Proverbs 25:21,

²²

²¹ Ki, pigiitchuamun akiilipkaqtaqnak, aglaan akiilıuñ pigiitchuaq nakuuruakun.

13

Tupigiraksrat Kavamam Maliǵutaksrañi

¹ Iluqasri tupigiraksraǵigisi kavamam aňalatai. Kiñaunniñ aňalatchitłaitchuq Agaayyutim qaitchiñǵisuaqmani saññimik aňalatchiłiksrañanun, suli kiñaunniñ aňalatchitłaitchuq marrumani nunami saññiqanǵisuaǵuni Agaayyutmiñ. ² Taamna pisigiplugu kia iñuum akilıliuqniktuam kavamamik akilıliqsimagaa Agaayyutim inillakkaña. Taatnaqami tikiutriraqtuq anasriñjuqsautmik inmiñun. ³ Tamatkua iñuuruat nalaunñaruakun sivuugayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimıñ tamatkua iñuumaqłuktuat. Sivuuǵagisrunǵitchupku aňalatchisiquaqtuq savaaǵıuñ nalaunñaruq aasriili aňalatim quyagiyumagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim savaktigigaa ikayuqplutin. Aglaan atuǵuvich nalaunñaitchuamik iqsiviksran tarra. Aňalati saññiqaqtuq anasriñjuqsaitłasriplugu. Taamna Agaayyutim savaktigigaa anasriñjuqsaitłasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkuniña atuqtuanik nalaunñaitchuamik. ⁵ Taatnaǵusri tupigiraksraǵigisri kavamat pisigiplugik taapkuak: anasriñjuqsakkauyumiñaitchumuusri, suli ilisimalusri qauǵrimmaǵiutillautapsitñi tupiksriřuni nalaunñatilaañanik. ⁶ Tarra akilıiruksraupiaqmıusri tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigigai Agaayyutim savaaǵipmatruñ savaaqtıñ. ⁷ Akilıisitchi iluqaitñun aňalatirrutıaqtuqanun niǵǵıuqsruutipayaapnik, akilıǵlugich iluqaisa tax-sinik akilıǵñaqtuat, taluǵilugich taluǵiraksrauruat suli kamagilugich kamagiraksrauruat.

Piqpakkutilıq Atlanik

⁸ Akiqsruumisruñaqnagich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik piqpagiraksraǵigitin atlat. Iñuk piqpaksriřuq atlamik tupiksriñiqsuq iluqaanik maliǵutaksramik.

⁹ Maliǵutaksrami aglausimaruq, “Killuqsagumiñaitchutin sayuñalukun. Iñuaǵumiñaitchutin kisumik. Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuqtuksraunǵitchutin iñuuniaqatvich suuraiñiñ.”

Iluqatıñ taapkuat tillisaurut suli iluqatıñ atlatlu katisrimarut atautchısun uumani: “Piqpagiyumagıñ iñuuniaqatin iliptun ilıluǵu.” ¹⁰ Piqpaktam atniatłaitçhaa iñuuniaqan. Taatnamik piqpaksriřıq atriqaqtuq tupiksriřmatun iluqaanik maliǵutaksramik.

¹¹ Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunñaruakun makunani uvluni. Atakkii annautraulıǵıvıksraqput, Christ-mun qılañmuutıkpıatıǵut, qallitłuktuq pakma ukpiqsriqqaalaptikniñ. Taamna ittuq itıǵıvıksrakun iñıqtuatun siñıniǵmiñ.

¹² Unnuaq nuñuyasriřuq. Uvlıuq tikiyasriřuq. Taatnamik nutqautiraksraǵıgıkpıt

killiqiḡiput pigikkaḡa taaqtuam suli tigulugich satkui qaumam savaaqatlasriḡuta nakuuruamik. ¹³ Ki, iḡuuniaqta nalaullugu atrilugich iḡuich pigikkaḡi uvlum. Uvagut piruksraunḡitchugut naḡḡunaqtuakun niḡiḡikun suli taanḡakikun. Ittuksraunḡitchuq sayuḡaliq suvaluhḡlu, naaga anuyaliq siḡḡatuaḡliḡlu. ¹⁴ Aglaan iḡuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagutiqaḡitchi atanguruamik Jesus Christ-mik, anjalatirsuḡaqsri kaviuḡutaiḡun kaḡiḡruapsi.

14

Upyaktuiḡak Atlanik Iḡuḡnik

¹ Akuqtuḡumagiksi sayaiḡluqtuaq ukpiqsriḡimigun uqavaaqatigisruḡaḡnagu ukpiḡikkaḡanik. ² Iḡaḡich iḡuich ukpiqsriḡut niḡiḡhiḡauniplutiḡ qanusripayaamik niḡimik. Aglaan atlat iḡuich ukpiqsriḡhat sayaitmata ilinḡich ukpiqsriḡut niḡiḡhiḡauniplutiḡ nauriaḡhiḡanik. ³ Taamna niḡiḡhiḡauniruaq qanusripayaamik niḡimik isrumaruksraunḡitchuq nakuutluḡniḡuni nauriaqtuḡtuamiḡ. Taamnali nauriaqtuḡtuuaq taatna isrumaruksraunḡitmiuq niḡituḡtuuaq nalaunḡiḡḡiḡlu, takku Agaayyutim akuqtuḡniḡaa. ⁴ Atanniḡḡiaqtaksraḡingitchiḡ atlam savaktaa. Qaukḡian sivunniḡisigaa nalautmagaan naagaḡaa nalaunḡitmagaan. Ilaa nalaunḡaruamik savaaqatlagisiruq takku Agaayyutim nalaunḡaruamik savaaqatlapkaḡisigaa.

⁵ Iḡuk isrumaruq atausriḡ uvlug nakuutluḡniḡluḡu atlaniḡ uvlumiḡ. Atlamli isrummatigigai uvlupayaat atiplugich. Iḡullaak isrummatmiktigun nalupḡisrunḡiḡliḡ nalaunḡaruamik savaaqatilaaḡmiknik. ⁶ Iḡuk isrumaruq atausriḡ uvlug pitḡuktuaḡuplugu atlaniḡ uvluniḡ kamakutigigaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq niḡiruam qanusripayaamik niḡinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitchipluni quyyatmik Agaayyutmun, aasriipsuuq niḡiruam naurianik kisiitḡnik kamagipmigaa Agaayyun quyyavigiplugu. ⁷ Nalliḡputunniḡ iḡuutlaitchuq inḡmiḡun unniḡ tuḡqutlaitchuq inḡmiḡun. ⁸ Uvagut iḡuunḡapta iḡuurugut quyalisukḡugu Ataniḡ, suli tuḡugupta tuḡuniaḡmiugut Atanikun. Iḡuu'apta suli tuḡu'apta pigigaatigut Atanḡum. ⁹ Taatnaḡhuni Christ tuḡuruq aasrii anipkakkauḡluni tuḡuḡmiḡ. Iḡuutqisuuq atanigitquḡluni iluḡaitḡun tuḡuruanun iḡuuranunlu. ¹⁰ Suvaatami atanniḡsuiḡiaḡaḡpich aniqatipnik nakuutluḡniḡlutiḡ ilaaniḡ? Uvagut qichaḡsaḡumarugut sivuḡaani Agaayyutim, aasrii ilaan atanniḡuta iluḡata. ¹¹ Aglausimaruq Agaayyutim uḡaḡhani, “Nalupḡinaisilaanḡatun iḡuutilaaḡma, niḡliḡsuq Ataniḡ, kiḡapayaat putkisirut sivuḡḡamnun,

aasriiḡ iḡupayaat kamagisigaaḡa.”

Isaiah 45:23

¹² Atausriukattaḡuta kiggutiksraḡaqtuksraugisigikput Agaayyun [savaaḡikkaptigun].

Atlat Killuḡsaḡtitnagich

¹³ Taatnamik nutḡautiraksraḡigikput atanniḡsuutiqput avatmun. Aglaan isrummatigiraksraḡigikput putukkirviuruksraunḡiḡiput suli aniqatipḡnik killuḡsaḡtitchiraḡingḡiksraḡputlu. ¹⁴ Iḡluḡa atannamni Jesus-mi ilisimagiga niḡipayaam nakuuḡha. Aglaan iḡuum nalaunḡaigigumiḡ taamna tarra ilaani nalaunḡaitchuq. ¹⁵ Atniḡḡiḡupku aniqatin niḡikkapkun tuḡranḡiḡḡiḡiḡ tumaa piḡpaktam. Piyaaḡuḡtaḡnagu ukpiqsriḡha niḡikkapkun nalaunḡaḡingitpaga. Itḡaḡilugu una, Christ-ḡum tuḡqutipmigaa aniqatin. ¹⁶ Uḡautigipkaḡnagu atlanun pigiḡḡiḡluḡu nakuuruuq ilipni. ¹⁷ Anḡayuḡaḡaani Agaayyutim niḡilu imiḡlu suksraunḡitchuk, aglaan nalaunḡasripkakkauḡkun Agaayyutmi qiuḡiḡḡaḡaḡtugut quvianaḡaḡhutalu Ipḡitchuakun Irrutchikun. ¹⁸ Kiḡapayaḡ savautriḡuaḡ Christ-mik taatna quyaḡnaḡtuḡ Agaayyutmi, suli iluḡagisigaa atlat iḡuich. ¹⁹ Ki, pisuḡtilaaptikni iḡuuniaḡta qiuḡiḡḡakun suli sayyillaḡutiluta avatmun ukpiqsriḡikun. ²⁰ Niḡiḡipkun niḡimik suksraunḡisitnagu savaaḡa Agaayyutim. Niḡiruni iluḡaitḡnik niḡinik nakuuruq,

aglaan nalaunnaitchuq kiña iñuk killuqsagtitnapku. ²¹ Nalaunnaruq niqitungitchuni taanngangitchunilu sulı piñgitchuni qanutchipayaamik killuqsautigiyumiñakkanjanik aniqatvich. ²² Ukpiqsriñhiñ qanupayaaq inniqpan, nalupqinaisirruñ akuqtuyunałha Agaayyutmi. Iñugguuq quvianamiuruq patchisingitchuaq inmiñik ihuagikkağmigun. ²³ Aglaan iñuk nalupqisruktuaq patchisauruq nigigumi, takku ukpiqsriñikuangitchuq. Supayaaq ukpiqsriñikuungitchuaq, tarra killuqsautauruq.

15

Maliglugu Jesus Christ-ñum Urrakusrautaa

¹ Uvagut sayakturuani ukpiqsriñhaptigun ikayuğniaqtaksrağigivut tamatkua sayaitchuat pilguirrutinısugun, quyalıñiasruñaqata uvaptiknik. ² Atausriukattaaguta quyalıñiağlavut iñuuniaqativut nakuuliksranañatnun, sayyillaagñağlugich ukpiqsriñhat. ³ Taatnatuntuuq Christ iñuuniaqami quyalıñiangiññiqsuq inmiñun. Itna Agaayyutim uqalhum nipliutiginigaa, “Iñuich pisaanapmatin, Agaayyuun, atniagağigaañta.” ⁴ Qanusripayaaq aglausimaruq qaanıqsuami aglausimaruq ilisautisrukhuta nigıugaqpluta anuqsrułikunlu pitchuksaağutıgunlu agğıgaqtuaq uqalhaniñ Agaayyutim. ⁵ Anuqsrułıglu pitchuksaağunlu agğıgaqtuk Agaayyutmiñ. Agaayuruña Agaayyutmun iñuuniaqatıgıtquplusri qıñuiññakun malıñapsitñi Christ Jesus-mik. ⁶ Taatnağupsi iluqasri piqatigiisıtıkisirusri, aasriñ atautchısun kamaksruğısıgıksi Agaayyun aapagıkkana atannapta Jesus Christ.

Iluqagmin Iñuich Quyyagısıgaat Agaayyun

⁷ Christ akuqtuğasri. Taatnatuntuuq akuqtuutıruksraurusri. Taavrumuuna qıñıqtıtıkisıgıksi kamanautaa Agaayyutim. ⁸ Uqautıgıpsi, Christ savaktıgıliutıgaat Jew-ñuruat qıñıqtıtıchağlugich ilumutuulhat Agaayyutim akıqsruutaiñ Jew-ñuruat sıvullıanıtıñun ⁹ sulı Jew-ñungıtıchuat qaitchıtquplugich nangautmik Agaayyutmun ilunñuksrıñhagun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani, “Quyagısıgıkpiñ akungatni Jew-ñungıtıchuat. Atuğısırıña quyyatınık atıgıkkagnun.”

2 Samuel 22:50; Psalm 18:49

¹⁰ Uqalıq nipliğñıqsusuli, “İlpsı Jew-ñungıtıchuanı, quviasruqatıqagıtıchi Agaayyutim iñuiñik.”

Deuteronomy 32:43

¹¹ Uqalıq niplitqıññıqsuq, “İluqasrı Jew-ñungıtıchuanı quyyasrıñ atanıq. İluqasrı iñunı atıgıtıchi quyyatınık ilaanun.”

Psalm 117:1

¹² İsaiah nipliqmıñıqsuq, “Kıñuvıana Jesse-m agğıgısırıq analatchıyağuni Jew-ñungıtıchuanık. İlaa pisıgilugu Jew-ñungıtıchuat piqagısırıt nigıukkamik.”

Isaiah 11:10

¹³ İñıqsruqtıña Agaayyutmun qaitchıraqtuamun nigıukkamik immıquplusrı quvıana-payaamik sulı qıñuiññamik tunñalapsıgun ilaani, aasriñ sanñıagun İpqıtıchuam İrrutchım nigıugaqı ulıpkaulagısırıq.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmıgun

¹⁴ Anıqatıumaan, nalupqıgıngıtıchıga imaqałıqısi nakuuruamik. İlisımagıga piqałıqısi kanıqsımmatıpayaaamik aasrı ilısautrıtlasrıplısrı avatmun. ¹⁵ Aglaan aglaagıtıka ilısauttıgıkkatka ilpsıtıñun itqagıtquplugich. Aglaktıña taluqsrautaiqıñıña Agaayyutim ihuagqutaagun qaisanagun uvamnun. ¹⁶ Christ Jesus-ñum savaktıgıtıqugaana Jew-ñungıtıchuanun. İlaan ilısautrıtqugaana tusraayugaallataq tamatkunıña tunıllautıgıtquplugich akuqtuyunağlugich Agaayyutmun, ipqıqsıllugich İpqıtıchuam İrrutchım. ¹⁷ Taatnağıgu savaqataunıqama Christ-mun uqavıutıgıtılagıga savautrığıga pisıgıplugu Agaayyun. ¹⁸ Uqautıgıgısıgıga kısan Christ iñıqsırıaq

uvapkun sivulliutlasripluḡa Jew-ḡungitchuanik tupiksritlasripluḡich Agaayyutmik, ami nipliutigikkapkun suli ilitchuqquḡitigun ¹⁹ suli quviquaḡtuatigun suli sanḡiagun Ipḡitchuam Irrutchim. Quliaḡtuagigiga iluḡaallapiaḡ tusraayugaallataḡ Christ-kun nunapayaami Jerusalem-miñ Illyricum-munaglaan. ²⁰ Ataramik quliaḡtuagisrukkiga tusraayugaallataḡ nunami iñuḡnun tusraangitchuanun Christ-mik. Uvvataḡku nappaiñiaḡungitchuḡa savaamik atlam iñuum aullaḡniinḡanikkaḡanik. ²¹ Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uḡaḡhani,

“Tamatkua sivuani uḡautraungitchuat ilaanik qiniḡisirut.

Suli tamatkua sivuani tusraangitchuat ilaanik kaḡiqsigisirut.”

Isaiah 52:15

Paul Sivunniqsuḡ Rome-mugukhuni

²² Taamna pisigiplugu iñugiaktuami uvuḡanunaglaan nutḡaḡtitakkaauruḡa tikiññiaḡlamni ilipsitñun. ²³ Aglaan pakma quliaḡtuagviksraiguti'ama makunani nunaaqḡiñi suli iñugiaktuami ukiuni tikitchukkaluḡaḡpsi. ²⁴ Utlakkisigipsi Spain-muksaḡuma. Nayuḡtuallagukkipsi aasriiñ aquagun ikayuḡhiñaugipsitḡa iglauniaḡuma. ²⁵ Pakma aullaḡniaḡtuḡa Jerusalem-mun ikayuḡiaḡluḡich Agaayyutim iñui taamani. ²⁶ Ukpiqsriuat Agaayyutmik Macedonia-milu Greece-milu quviasruḡniqsut qaitchipḡutinḡ maninñik ikayuḡsaḡluḡich inuḡsraḡtuat Agaayyutim iñui Jerusalem-mi. ²⁷ Taapkua piyumaḡniqsut takku akigsruummipluḡich Jew-ḡuruat. Jew-ḡungitchuat akuḡtuiñiqsut irrutchikun ikayuusriḡanḡnik Jew-ḡuruat. Taatnaḡhutinḡ ikayutaksraḡigaich Jew-ḡuruat suuragmiktigun. ²⁸ Qaisaksraḡigitka inuḡsraḡtuanun Jerusalem-mi maniich aatchuutigikkaḡnich ilinḡitñun. Taatnaḡqaḡluḡa aullaḡisiruḡa Spain-mun, aasrii igliḡlamni apḡusraallakkisigipsi nayuḡtuallagiaḡusri. ²⁹ Iḡisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiḡiḡa Christ-ḡum kamaḡaḡtuamik ikayuutaamik.

³⁰ Aniqatiumaanḡ, pisigilugu ataniḡ Jesus Christ suli Ipḡitchuaḡ Irrusriḡ piḡpakkuḡtipkakaḡasri avatmun, inḡigipsi ikayuḡqupluḡa savaamni itḡaḡiluḡa agaayulḡapsitñi Agaayyutmun. ³¹ Agaayuyumausri annaumaḡquluḡa ukpiqsriñḡitchuani Judea-mi. Agaayuyumausripsuuḡ taamna ikayuun tikiutiniakkaḡa Jerusalem-mun quyaḡnaḡuḡlugu Agaayyutim iñuiñi taamani. ³² Tarra utlakkisigipsi quviasruḡluḡa ikayuusriḡaḡiaḡluḡa nutaḡtirrutmik ilipsitñiñ, Agaayyutim pitḡukpaḡa. ³³ Agaayyutimtuḡ qaitchiraḡaḡtuam qiniññiamik nayuḡḡumalisi iluḡasri. Taatnatuḡ.

16

Paul Tuyuḡtuḡ Nayaḡḡanik Ukpiqsriuanun

¹ Uvvauna uḡautigigiga ilipsitñun iḡuagiplugu aniqatvut Phoebe. Ikayuḡḡigigaa agaayyuvium Cencreae-mi. ² Akuḡtuḡumagiksi Agaayyutim iñuiñ akuḡtuiruk-srauḡhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuḡsimagaḡa suli iñugiaktuat iñuich.

³ Tuyuḡtuḡa nayaḡḡanik Priscilla-mun suli Aquila-mun savaḡatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Suginḡiḡluḡu iñuḡiḡtik annautimagaatḡa. Taatnaḡluḡik quyaḡllapiaḡikka, suli iluḡatinḡ ukpiqsriuat agaayyuvinñi Jew-ḡungitchuat quyaḡillapiaḡaittuuḡ. ⁵ Tuyuḡtuḡa nayaḡḡanik ukpiḡtuanuḡruanun katiraḡaḡtuanun tupḡakni. Tuyuḡtuḡa nayaḡḡanik ilannamnun Epaenetus-mun sivulliuruamun nunaḡani Asia-m maliḡuaḡluḡu Christ. ⁶ Tuyuḡtuḡa nayaḡḡanik Mary-mun sakuuktuamun akunipsitñi. ⁷ Tuyuḡtuḡa nayaḡḡanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqḡaupmiruak isiqḡau'amaptuuḡ. Uḡqiraḡtit kamaḡaḡtuagigaik ukpiqsriuanḡuḡqaaḡtuak sivumni. ⁸ Tuyuḡtuḡa nayaḡḡanik Ampliatus-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuḡtuḡa nayaḡḡanik Urbanus-mun savaḡatigikkamnun Christ-kun, suli piḡpagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰ Tuyuḡtuḡa nayaḡḡanik Apelles-mun; uuktuakkau'ami [ukpiqsriḡiḡmiñi] qiniḡititkaa ilumutun piḡpaksriḡi Christ-mik. Tuyuḡtuḡa nayaḡḡanik iluḡaitñun qitunḡaiñun Aristobolus-ḡum. ¹¹ Tuyuḡtuḡa nayaḡḡanik Herodion-mun ilamnun, suli iluḡaitñun

qitungaiñun Narcissus-ñum pigikkanun Atangum. ¹² Tuyuqtuņa nayaanjanik Tryphaena-mun suli Tryphosa-mun, taapkuak agnak savaktauruak Atanigmun. Tuyuqtuņa nayaanjanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiaqtuamun Atanigmun. ¹³ Tuyuqtuņa nayaanjanik Rufus-mun ukpiqsiruanullautuamun atanikun, suli aakanun; taamna aakaupmiuq uvanun. ¹⁴ Tuyuqtuņa nayaanjanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluqaitñun aniqatiunun ilinjitñiittuanun. ¹⁵ Tuyuqtuņa nayaanjanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanunlu, Olympas-munlu, suli iluqaitñun Agaayyutim inuiñun taraniittuanun. ¹⁶ Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutihkun. Iluqagmin ukpiqtuanuruaji Christ-ñum tuyugaasri nayaanjanik.

Ilammiuğutit

¹⁷ Aniqatiut, qaunagipiaqugipsi inuñnik akiligiiksitchiragaqtuanik suli ihuilliuqtitchiruanik atlanik ukpiqsrihatigun. Akililiqsimagaat ilumutun ilisauttun ilisauttusriaqsi. Piisimaagitchi ilinjitñiñ. ¹⁸ Taatnatchich inuich savautriñgitchut atannaptiknik Christ-mik, aglaan savautriñhiñagtut inmiknik pisuligmiktigun. Uqallautağutitigun uqayusraagutitigunlu kinnitchiñiğaiç inuich naluruat ilumutuuruamik. ¹⁹ Iluqagmin ukpiqsiruat tusraagaasri tupiksriñiplusri. Taatnaqtuņa quviasrullapiaqtuņa ilipsigun. Ilisimallautaqugipsi nakuuruag suli piisimaqugipsi pigiitchuamiñ. ²⁰ Taatnağupsi Agaayyutim tikiutriruam qinuiññamik qilamik akiililapiağisigaa tuunğaq. Ihuuqutaan atannapta Jesus-ñum nayuglisi.

²¹ Timothy savaqatiga tuyuqtuq nayaanjanik, ukuaptuuq ilatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²² Uvaņa Tertius, aglaktuņa uumiņa tuyuutaanik Paul-ñum. Tuyuqtuņa nayaanjanik ilipsitñun Christ-kun atanikun. ²³ Gaius-ñumlu tukkuğikkağma iluqagminlu ukpiqtuanuruat tuyugaasri nayaanjanik. Taatnatuntuuq Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaanjanik. Erastus ilirakuviuruq uvani nunaagqimi. ²⁴ [Ihuuqutaan atannapta Jesus Christ nayuglisi iluqasri. Taatnatuq.]

Agaayugiğlu Nanğaunlu Agaayyutmun

²⁵ Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaagiksitlagaasri ukpiqsrihipsitñi tusraayugaallautakun quliaqtuagikkapkun. Taamna tusraayugaallautağ Christ-kun kaniqsiñaitchuaq taimani, ²⁶ aglaan pakma ilitchuqnaqsiruq suli nalunaiqługu ilitchuğipkakkauruq iluqaitñun inuñnun ukpiliquplugich aglaanisiğun sivuniksriqirit tuvraqługu tillisaagun isruitchuam Agaayyutim. ²⁷ Kisianun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kamanauñ qanavak taimuņa Jesus Christ-kun. Taatnatuq.

Taatnasriq quliaqtuaqaliq Jew-ñuruanun piñailutağiniğaat aglaali Jew-ñungitchuanun kinnauniğautauniqsuq. ²⁴ Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiniqtitkaa sanñiñi puqiutniñu tamatkununa Agaayyutim tuqłukkanñun, Jew-ñugaluannagminñ suli Jew-ñungitchaluannagminñ, ²⁵ atakkii kinnauniğutaa Agaayyutim isrumatutluktug iñunñiñ, suli sayaiñha Agaayyutim sanñiqatluktug iñunñiñ. ²⁶ Aniqatiumaan, isrummatigisiun qanusriutilaaqsi tuqłukkaukapsi ukpiqsriuatquplusri, iñugiaktuat akunnapsitñi isrumaturuanunğitchut anjalatchisiqangitłutinñu umialguruannunğitłutinñu. ²⁷ Agaayyutim piksraqtaaginiğai puqiitchuanñi nunam qanugviiquplugich isrumatuniraaqtuat. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqatug sayaitchuanñik nunam kannutçhaktitçhağugich sayakturuat. ²⁸ Aasriisuli piksraqtaaginiğai iñuich kamanangitçhuat marrumani nunami nağğugikkauruatlu suungillağutitçhağugich kamanagniraağuuruat iñuich. ²⁹ Taatnamik kiñaunniiñ iñuk uqavigaagumiñaiñniqsuq Agaayyutim sivuğaaani. ³⁰ Agaayyutim atausriñnuqasiutipkağasri Christ Jesus-mun, puqiutiguqtuaq uvaptiknun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiniqtitkaa puqiutni Christ tuqupman piqutigipluta anniqsuğiaqhuta. Tumigiplugu taamna Christ Agaayyutim nalaunñasripkağaatigut suli iñugiliutipkağaatigut Agaayyutim ipqiqhuta suli tasuğaatigut killuqsautaiqhuta. ³¹ Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpiğaanani, itna, “Iñuum uqavigaagukkumi kamaksruğliun atangum iñiqtaña.”

2

Tusraayugaagiksuaq Christ-kun Sannigutami

¹ Aniqatiumaan, uvaña tikitqaaqama ilipsitñun quliaqtuağigiga Agaayyutim tusraayugaagiksuaña nalupqinaiqługu atusunaaqnaña uqaliğnik kanjitsitłaisapsitñik. ² Sivunniqsuna nayuutiłhamni ilipsitñi quliaqtuaqagukłuna Jesus Christ-ñhiñamik tuqqutaulhaniglu sannigutami. ³ Ilipsitñi itnama sayaitçhuna, iqsiplunalu suli uuliksipluna. ⁴ Quliaqtuaqama maliksuaqusaangitçhipsi iñuich puqiutaatigun, aglaan uvapkuaqługu Ipqitçhuam Irrutçhim uqautigaasri nalupqinaiqługu sanñiñi. ⁵ Quliaqtuaqtuna taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim sanñiagun puqiutiginğisanatigun iñuich.

Agaayyutim Puqiutaa

⁶ Iisautrisuugaluagmiugut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitçhuanun ukpiqsriğmikni. Aglaan tamanna isrumattun ingitçhuq ukpiñaitçhuanñi naagaqaa sivulliuqtaiñiñ nunam suksraunğigñiaqtuanñi. ⁷ Aglaan isrumattun uqautigikkaqput Agaayyutim nalunaqtuaq isrumattutigigaa iñuich nunam kanjitsitłaisanat. Agaayyutim sivunniutigigaa, sivuaniiñma nunamik iñiqsigaluaqani, piqatautlasriñağnipluta ilaan kamanautmiñi. ⁸ Nalliatanniiñ marruma nunam anjalataisa kanjimsangitçhaat, takku kanjimsaniğumitruñ kikiaktuutinayaitçhaat ataniq Jesus Christ kamanautiqatuaq atriplugu Agaayyun piqaqmatun. ⁹ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiğaanani taapkunuuna kanjitsitłaitçhuatigun, itna,

“Sut iñuum tautuksimaisañi

unniñ tusraamaisañiñu

unniñ isrummatigitłaisañiñu,

taapkua Agaayyutim itqanaiyağai tamatkununa piqpagirimiñun.”

Isaiah 64:4

¹⁰ Aglaan Agaayyutim satqummigñiğai uvaptiknun Ipqitçhuakun Irrutçhiğmigun. Ipqitçhuam Irrutçhim ilisimagai supayaat, suvaluk nalunapiagataqtuat Agaayyutim pigikkañi. ¹¹ Atakkii kia-unniñ ilisimangitçhaa isrummataa atlam iñuum. Kisimi iñuum irrusrian ilisimagaa isrummatni. Taatnatun kia-unniñ ilisimangitçhaa pigikkañi Agaayyutim kisimi Irrusrian Agaayyutim. ¹² Ukpiqsriuağuaqapta akuqtuiñgitchugut irrusrianik nunam iñuiñ, aglaan Agaayyutim Irrusria agğigñiqsuq uvaptiknun ilitçhuğitqupluta iluqaitñik Agaayyutim akiilaanik aatçhuutaiñik

uvaptiknun. ¹³ Uqaqapta Agaayyutim nalunaqtuanjanik uqangitchugut iñuich puqutaatigun aglaan ilisauriptigun Irrutchimiñ, aasriiñ Ipqitchuam Irrutchim satqummigñigai ilumutuuruat nalupqinaiglugich iñunun piqaqtuanun Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁴ Iñuum piqangitchuam Ipqitchuamik Irrutchimik tunjaviquaquamlu isrummattutmiñun kanjqsitlaitchai sut Agaayyutim Irrusrian satqummikkañi. Tamatkua isrumatuitchuanjurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitchuam Irrutchim puttusripkañigai. ¹⁵ Iñuum puttusripkairiquaquam Ipqitchuamik Irrutchimik kanjqsitlasrirañigai supayaat, aglaan atlat iñuich atanniyumiñaitchut ilaanik atakkii kanjqsitlaitchaich sut ilaatun. ¹⁶ Atakkii Isaiiah-unniñ sivuniksriqiri apiqsruaniktuq, itna,

“Kiami ilisimavaun isrummataa Agaayyutim,

suli kia ilisautitlavaun?”

Isaiiah 40:13

Aglaan Ipqitchuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isrummataanik Christ-ñum.

3

Agaayyutim Savaktaagrui

¹ Aniqatiumaan, uqautrilguitchuña ilipsitñun uqautripmatun iñunmun irrutchikuagiaqtuamun. Uqaqatigiqqaqapsi iñuuniagaqtusri puqutipsigun iñuktun kanjgruaqaqtuaturun suli aniqammiuratun ukpiqsriñigmiñi. ² Iisauttutiga miluñiñatun ittuq niqipiatun ingitluni takku isilgaquqsimaitlusrisuli kanjqsitlaitlusriñu. Pakmaunniñ piyumiñairgaqtusri, ³ takku ukpiqsriuanugaluñapsi kanjgruaqaqaqtusrisuli iñuuniaghurilun iñuktun ilisimangitchuatun Christ-mik. Killuqsrisiqagupsi avatmun uqavaagutilusriñu kanjgruaqaqaqtusri suli aullasriqaqtusri iñugruñiatun. ⁴ Tarra ilari nipliqsuq, “Paul-kuaqtuñu,” suli ilanatsuli “Apollos-kuaqtuñali.” Taatnagupsi kanjgruaqaqaqñiqsisulisuli. ⁵ Uvva kisuuniqpa Apollos naagaqaa kisuuniqpa Paul? Apollos uvanalu savaktaulhiñiaqtuguk aasrii tumigiplunuk ukpiqsriaqsiplusri. Agaayyun qaitchiraqtuq uvaptiknun savaaksraptiknik iñullaanupluta. ⁶ Quliaqtuaqama iñuktun nautchirriiruaturun ittuñu, Apollos-suli iñuktun imaqtigiruaturun ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkaqagigaa ukpiqsriñiqsi. ⁷ Iñuk nautchirriiruaraq iñuglu imaqtigiruaraq qulliungitchuk. Kisimi Agaayyun qulliuruq atakkii naupkairaqtuq. ⁸ Uvva iñuk nautchirriiruaraq suli iñuk imaqtigiruaraq atiruk savautriñhakni, aasriiñ inmikullaa akuqtuigisiruk akiññaktaaksragmiknik savaallaamiktigun. ⁹ Agaayyutim piqatigiisitluta savaktigigaatigut. Ilipsiñi Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasuli Agaayyutim tupigipmigaasri. ¹⁰ Isrumaturuaturun tuppiuqtitun, maliklugu ihuaqquataa Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappaivik ukpiqsriñipsitñun. Atlat nappairut qaananun taavruma nappaiviliutauruam, aglaan iñulla qanagiruksrauruq qanuq nappaisilaagmiñik. ¹¹ Taamna nappaiviliutauruaraq ilipsitñi Jesus Christ-ñuruq-tarra. Kiñaunniñ iñuk iliriniangitchuq atlamik naagaqaa pitlukuamik nappaivinmik taavrumakña nappaiviliutauruamiñ. ¹² Kiña iñuk nappaitlaruq taavrumuñu nappaivinmun atuqlugich akisuruat sut maqutlaitchuat naagaqaa atuqlugich akiisuurat sut maquyuruat. ¹³ Iñupayaam savaaña satqummigñiaqtuq nalupqinaiglugi uvluani atanniiviksram. Taavrumani uvlumi iñullaam savaaña uuktuakkaugisiruq iknikun ilitchugipkaqlugu qanutchiutlaaña. ¹⁴ Tarra iknigum ikingitpagu iñuum nappakña nappaiviliutauruamun akuqtuigisiruq akiliusiaksragmiñik. ¹⁵ Iknigum ikiniagpagu iñuum nappakña nappaiviliutauruamun taavruma savaaña suksraungigisiruq, aglaan anniqsukkaugisiruq tigulikkaupmatun ikualaruamiñ iknigmiñ. ¹⁶ Nalupqinaitchuamik puttusrimarusri Agaayyutim iñuutilaanjanik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpanaturun tupqatunlu, suli Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitñi. ¹⁷ Kia iñuum piyaqqugumiuñ taamna Agaayyutim agaayyuvikpana,

Agaayyutim suksraungigñiagmigaa taamna iñuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpana ipqitchuanuruq. Ilipsiasriiñ Agaayyutim agaayyuvikpagigaasri.

¹⁸ Kiñanniiñ sagluqinani inmiñik. Kiñapayaaq akunnapsitñi isrumatuniraaquuyumi marrumani nunami ilitchuqigqaaqliun naluluqtilaani puqitunikumauqli isrumatutaanik Agaayyutim. ¹⁹ Atakkii puqituaat ukpinaitchuat suunillaaurut Agaayyutmi. Agaayyutim Makpigaanani aglausimaruq, “Anuraigai isrumatuniraaqtuat iñuich pitqik-sugautatigun.” ²⁰ Aasrii aglaksimapmiuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatuniraaquuuruat isrummatinich suksraungisilaanaj.” ²¹ Taatnamik uqaviutiqaqasri iñuktigun, atakkii iluqaisa pigigisi— ²² Paul-lu, Apollos-lu, Cephas-lu, mannalul sulil nuna, iñuuhiglu sulil tuquq, pakmalu ittuat sulil tikitchumaaqtuat aquagun—iluqaisa pigigisi. ²³ Aglaan ilipsi Christ-nun pigigaasri, Christ-aasriiñ Agaayyutim pigigaa.

4

Christ-nun Uqqiraqtai

¹ Taatnamik iñuich isrummatigiraksragigaatigut savaktauniluta Christ-mun sulil Agaayyutmun quliaqtuaquniluta nalunaqhutin ilumutuuruaniñik. ² Aasriiñ niguginaqtuq iñuum savaktaurum tuniqsimaruksrautilaana savaamiñi. ³ Qanutchiupluna savaktauvik? Suginigipiagiga sivunnigagupsitja unniiñ atlat iñuich pikpatja. Sivunniganqitchunanniiñ uvamnik. ⁴ Ilisimagiga killuliqingigiga, aglaan taamna nalupqinaigutaangitchuq patchisailaanuniluna. Taamna atanniqsuiñiaqtuq uvamnik, ilaa Atanguruq Agaayyun. ⁵ Taatnamik uqaqasri iñuk patchisaunilugu sivuani atangum aggigviksrajan. Sagvigisigai iluqaisa iriqsimaruanil taaqtuam sulil salapqiglugich iñuich nalunaqtuakun sivunniugutinich. Taranasriiñ Agaayyutim iñullaa nangagisigaa.

⁶ Aniqatiumaan, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusautiqaqtuna. Ilitchitqugipsi uvaptikniñ kamasraaqniktuksraunginñiplusri iñunmik nakuqsitluglugu atlamiñ iñunmiñ akunnapsitñi, tuvraglugich ilisauttutigikkaña aglausimaruq Agaayyutim makpigaanini. ⁷ Naaga nakuutlukkasugivich atlaniñ? Supayaaq pigikkan aatchuusriagiginiñ Agaayyutmiñ. Aasrii akuqtuaginigupku suvaata uqavigaaqpich piññaaktaagipmatun iliplugu? ⁸ Isrummatiqagniqsusri piqaaninipusri supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isrummatiqagniqsusri anjalatitun iliplusri kamanatlungnipusri uvaptikniñ ilisautriiptikniñlu. Ki anjalatchisitchi. Taatnaaninigupsi uvaguttuq anjalatchiqatautlasriñhiñaupmiugut ilipsitñi. ⁹ Ilaatni isumaraqtuna Agaayyutmun inillanipluta uqqiraqtauruaguut nikanaaqtuaton ilipluta. Irrutikkaaurugut savvaqluktitudun tuqqutauyasriruatun iñupayaat takkuatni, qiniqsittaaliutiapluta isragulinun iñununlu atunim. ¹⁰ Kinnaurugut Christ pisigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimmatiqagniaqpat Christ-kun! Uvagut sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangagniapayukmiraagigaasri, aglaan uvagut nagguqikkaurugut. ¹¹ Pakmanunaglaan nigisuksiurugut imiguksiupluta, atnugaaluktuqmiugut, anallaqluktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiugut, ¹² iñuuniuraagniaqmiugut sakuukhuta argaptiknik. Uqamaqluutraukapta pilisuriaaquragigivut; naglikaaqtitaaukapta iglutugagigivut; ¹³ sanutmatigut ihuaqutiragigivut. Pakmanunaglaan iñuich iligaatigut suaqluqagviatun nunam, sulil iñupayaam igitchivigiragigaatigut puyaaqrupayaamik lilaa.

¹⁴ Kanjusraaqsanqitchipsi aglakama tamatkunina, aglaan isilqisugukkippsi piqpakripmaptun qitungamnik. ¹⁵ Ilisautriqagnigupsiunniiñ Christ-kun kisilgunaitchuanik piqalhiñiaqtusri atautchimik iñunmik ittuamik aapaupmatun ilipsitñun. Christ Jesus-kun aapagiliutigipsitja ukpiqsriaqsikapsi quliaqtuaqqaqama tusraayugaagiksuamik Christ Jesus-mik ilipsitñun. ¹⁶ Taatnamik pitchuksaaqipsi tuvraqupluna. ¹⁷ Ikayugukhusri Timothy tuyugigiga ilipsitñun, ignigipmatun piqpagikkaqa sulil tuniqsimaruaq Agaayyutikun. Itqaqtinniaqasri qanuq iñuuniallamnik Christ Jesus-kun sulil ilisautigikkamnik ukpiqtuanuruanun agaayyuviniñ naniliqaa. ¹⁸ Ilasri

arguanjauraaqtut tikiññiangiññasrugipluḡa ilipsitñun. ¹⁹ Aglaan akuniisrunaqnaḡa tikiññiaḡipsi, Agaayyutim pisuliḡikpagu. Iḡitchuḡiniaḡitka arguanjaurat iñuich qanuḡ uḡaḡuutilaanḡatnik sanḡiqaḡmagaanḡatniglu Agaayyutmiñ. ²⁰ Agaayyutim iñuk anḡalatnamiuḡ uḡautchiḡhiñakuunḡitchuḡ aglaan ilaan sanḡiagun. ²¹ Susukpisimi? Utlautitquvisikḡa tatapsaḡiaḡusri, naagaqaa piḡpaksriḡikun piisaanḡiḡikunlu?

5

Atlatuḡhat Ukpiqsriuat

¹ Uḡautigipmigaat sayunḡaḡiḡ akunnapsitñi iñuk atugaqḡqsimanipluḡu aapami nulianḡanik. Jew-nunḡitchuatunniñ ilitqusriḡigingitchaat taatnasriḡ atlatuḡiḡ. ² Suvaata arguanjavisī? Aliasruutiqaḡtuksraugaluḡaḡtusri ilipsitñik. Anitchiuḡ taamna iñuk atlatuḡtuḡaḡ akunnapsitñiñ. ³ Uvaḡa nayuutingitchaluḡḡaḡma ilipsitñi timipkun, nayuutiruna irrutchipkun. Atannianikkiga taamna iñuk killiqiri. Atannigiga nayuutipiaḡmatun ilipluḡa ilipsitñi. ⁴ Katigupsi atḡagun atannapta Jesus Christ-nun nayuutiniaḡtuḡa ilipsitñi irrutchipkun. ⁵ Sanḡiagun atannapta Jesus Christ-nun qaisaksraḡigiksi taamna anun tuunḡaḡmun piyaḡquiñiaḡtuamun taavruma timaanik. Aasriḡi killiqirim irrusria anniqsuḡisiruḡ uvlumi atanḡppt atanniñiaḡpan iñupayaanik. ⁶ Uḡavigaḡaḡiqsi nakuunḡitchuḡ. Iḡitchuḡisruknaḡiksi mikiruoram puvlaksautim puvlaktitḡitlaḡa iluqaan qaqḡiaksraḡ. Taatnatuntuuḡ killuḡsautit akunnapsitñi iñugiaksitmuguurur. ⁷ Piiqsitchiuḡ utuḡqaḡ puvlaksautipayaaḡ, ililusri nutaatun akutqammiaḡ puvlaksautailaḡatun. Iḡumunaasriñ nutaanḡuaniktusri killuḡsautaiḡhusri, atakkii Christ-nun—ipnaiyaatun tunillaḡtukkauruatun—tuḡḡutigaatigut piiqsḡḡugich killuḡsautivut. ⁸ Iñuukḡiptikni nutaami niḡiḡaḡiḡlakput liilaa qaqḡiaḡ utuḡḡauruamik puvlaksautilik. Taamna utuḡqaḡ puvlaksauḡ atriqaḡtuḡ piḡiḡiḡmik piḡiḡiḡiḡmiglu. Aglaan niḡillaḡlakput qaqḡiaḡ puvlaksautaitḡhuaḡ. Taatnasriḡ qaqḡiaḡ atriqaḡtuḡ nakuuḡiḡmik ilumutuḡiḡmiglu. ⁹ Aglausimaruna tuyuutimni ilipsitñun piḡasriḡsuutitḡunḡitlusri atlatuḡtini iñunḡi. ¹⁰ Avuusrunḡiññiḡupsi atlatuḡtini marrumani nunami naaga siḡñaturauni naaga tigligḡuurauni naagalū putḡataḡtauni agaayyutiḡḡuanun, tarra aullaḡtuksrauniḡtusri marrumakḡa nunamiñ. ¹¹ Aglaan uḡaḡtuḡa iñunḡik akunnapsitñi uḡautriruanik aniqatauniḡlutiḡ ukpiqsriḡikun. Piḡasriḡsuutiyumiñaitḡusri taatnatchimi iñunḡi killuliḡikpan sayunḡalikun naagaqaa siḡñaturaukpan naagaqaa putḡataḡpan agaayyutaunḡitchuanun naagaqaa uḡaḡmaḡuutrisuukpan naagaqaa taanḡaḡtaukpan naagaqaa tigliḡtuḡtaukpan. Sumiunniñ niḡiḡatigiraksraḡingitchiksi taatnasriḡ iñuk. ¹²⁻¹³ Suniaḡḡugich atanniqsuḡniaḡpik tamatkua ukpiḡtuḡanunḡitchuat? Agaayyutim kisimi atannigisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuḡtaksraḡigisi tamatkua ukpiqsriḡuaḡuḡtuat. Agaayyutim Makpiḡaanḡani aglaksimḡmatun, “Anitchiuḡ killuliḡiri iñuk akunnapsitñiñ.”

6

Uḡaqsittaḡviniḡmuutinagich Ukpiḡtuḡaḡtisri

¹ Nalliḡsi-samma akitñaumḡatiḡaḡniḡumi ukpiḡtuḡaḡatmiñik, atanniqsuḡtinuktuk-sraunḡitchuḡ iñunḡun ukpiḡtuḡanunḡitchuanun. Aglaan sivulliuḡtinuktuksrauruḡ akunḡatni ukpiḡtuḡanuruat ikayuḡtitḡuluni. ² Iḡitchuḡiraksraḡigiksi Agaayyutim iñuiñun atanniñiaḡtilaanḡich nunam iñui. Aasriñ atanniñiaḡniḡupsi iñunḡik marrumani nunami, iḡuaḡsruilḡuruksraurusri atinḡirrutipsitñik akunnapsitñi pakmani. ³ Naluniḡpisisuli atanniqsuiñiaḡtilaḡptiknik israḡuliḡnik taimanigū? Nalupḡi-naitḡuamik iḡuaḡsruitlanasugigipsi uḡavaḡuḡtipsitñik iñuuniaḡipsitñi. ⁴ Taatnamik, uḡavaḡuḡtiḡaḡniḡupsi iḡuaḡsruḡaksranik atanniqsuḡtikḡsraḡtuksraunḡitchusri iñunḡmik piḡatiḡanḡitchuamik ukpiḡtuḡanuruamik. ⁵ Kanḡusraḡniaḡsaḡaluḡaḡipsi. Usriuvva iñuḡaḡtuḡ akunnapsitñi isrumaturuamik iḡuaḡsruitlapluni uḡavaḡuḡtaitñik ukpiqsriuat. ⁶ Aglaan

ukpiqtuanjuruat uqaqsittaagvinmuutrirraqtut aniqatiumiknik uqavaagutmiktigun aasriin iluaqsruqtinniaagigaat atanniqsuqtimun ukpiqtuanungitchuat sivugaatni.

⁷ Uqaqsittaacaqpsi akitnaummatipsigun qiniqtittaqtusri akiilipkaanikhusri pigiitchuamun. Iglutuqsium iñuich irrutikpasri killukun sagluqsruutigilusri. ⁸ Aglaan ilipsi killukuaqtaqmiusri saglutaqaglugich atlat, suvaluk aniqatiusri ukpiqsriikun. ⁹ Nalupqinaitchuamik ilisimagisi iñuich nalaunñasiñgitchuat sivugaani Agaayyutim anaaquqautaanukkumiñaisilaan. Ukpiqsasri, iñuich sayunaruat naaga putqataqtuat agaayyutinñuanun naaga atlatuqtauruat naaga killuliqiruat atugaqiplugich iyaalugruich anutitlu timiqaqtuat inmiktitudun, ¹⁰ naaga tigligaqtaut naaga siqñaturuat naaga taanñaqtit naaga uqamaqñutrisuuruat naaga ivayaqtuirit —taatnatchich iñuich qilañmukkumiñaitchut Agaayyutim anaaquqautaanun. ¹¹ Qaanjisuami ilasri taatnasriugaluqmiruat, aglaan pakma salummakkaurusri killuqsautipsitñiñ ipqiqsitlusri lu Agaayyutim. Agaayyutim akuqtugaasri nalaunñasripkakkapulusri sivugaani, atakkii Jesus tuqunaruq pisigiplugich killuqsautisri aasriin Irrusrian Agaayyutipta ukpiliqsitkaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nangausriaqagumiñaqsilugu

¹² Iñuich itnagaqtut, “Suraqagnaqtuq qanupayaaq suragaquktuni.” [Taamna ilumutuugaluqpaluktuq,] aglaan suapayaaq nakuuruanungitchuq uvamni. Uvvasuli supayaamun analatitkumiñaitmiuna. ¹³ Itnagaqmiut, “Niqliksraq ittuq pisigiplugu aqiaquq, aasriin aqiaquq pisigiplugu niqi itluni.” Naagauvva Agaayyutim suksraunqisinniaqik iluqaaknik. Timivut iniqtaungitchut pisigiplugu atlatuq. Aglaan timiqaqtugut savaktiksrauplugich Atanigmun, aasriin ilaa atanigigaa timipta. ¹⁴ Agaayyutim anipkaqniqaa ataniq Jesus tuquligmiñ, taatnatuntuuq anipkaqniaqmigaatigut sanñimigun. ¹⁵ Nalupqinaitchuamik ilitchuqsrusuknaqtusri timigikkasri Christ-mun pigitilaanitñik; timisri ilagipmatun itkai. Tiguniaqpigu ilaña Christ-ñum aasriin ilaliutipkaqlugu akiisumun? Anñaupiaqataq! ¹⁶ Ilisimasruknaqiksi anun ilaliutiruaq inmiñik akiisumun atausriññuqasriutitilaana timikun, atakkii Agaayyutim Makpigaanani aglausimaruq, itna, “Malguuruak atausriññuqasiutiniaqtuk timikun.” ¹⁷ Aglaali inuk ilaliutiruaq atanigmun atausriññuqasiutiniaqtuq ilaani irrutchikun. ¹⁸ Supayaamiunniiñ killuqsaqnasri atlatukun! Anun atniyumiñaitchuq timimiñik killiqikami atlapayaatigun killuqsautitigun, aglaan inuk atlatiqikami killuqsagaqtuq akitnaqlugu timini. ¹⁹ Puuyusrunaaqasri timigikkasi agaayyuvikpagitilaanitñik Agaayyutim Irrusrianun akuqtuaqikkaqsi Agaayyutmiñ. Ilipsitñik piginñgitchusri. [Taatnaqlugu piñhiñaugitchiksi supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akilignigaa inuuligmiñik tasuqamisigut. Taatnamik atuglugu timigikkaqsi savautisriun Agaayyun. Inuilli marrumani nunami nangagumagaat.

7

Ilaqatnikun

¹ Pakma isrummatigilavut apiqsruutigikkasi tuyuutipsitñi uvañnun, itna, nakuuruq anun nuliangitchumi. ² Aglaan inuk ikñitchakpaluktuq atlatuqigmun. Taatnaqhuni anutillaa piqaqtuksrauruq inmi nuliagmiñik, sulii agnallaa inmi uimiñik. ³ Anutim quyal-imaagaksragigaa nuliani. Taatnatuntuuq agnam irrutiraksragigaa uini. ⁴ Nulianjuruam piginiraksragingitchaa timini; uinñantuuq pigipmigaa. Taatnatuntuuq uinñuruam piginiyumiñaitchaa timini, aglaan nulianñan pigipmigaa. ⁵ Pisunñirrutinatik avatmun aglaan sivunniullagutik piviqatitchaqlugu agaayumaaliksrapsitñun. Agaayulhum aquagun pisukkulitgitchumautik, tuunqamkii ikñigutchaksagñaagaatik pisigilugu anjalalguñiqtik iliptiknik. ⁶ Taamna tillisigingitchiga. Tarra, inuk tuvaaqatinigukpan piñhiñauruq. ⁷ Uvvatuq inupayaaq illi tuvaaqatailluni uvaktun. Aglaan inullaa aatchuusriaqatquq Agaayyutmiñ, ilanñich tuvaaqatinikkumiñaqhutin, atlatuq tuvaaqataillutin.

8 Taatnamik uqautigitka ilaqataitchuut suli uilgagnaat, nakuutluktug ilajich tuvaagataisaaqumij uvaptun. 9 Aglaan anjalaguitchumij injmiknik ilaqatniktuksraurut. Atakkii ihuatluktug tuvaagatniktuni nagriagipkalgimijn timim pisugrujanijn. 10 Tuvaagatigijnun tillisiqaqtuna atanigmijn (taamna tillijn ingitchuq uvanijn), itna, nuliajuruaq avitchumiñaitchuq uimiñijn. 11 Aglaan avinnigumi, tuvaagatailaagli naagaqaa ilammiutqigli uimiñun. Taatnatuntuuq uinjuruam avitaksragingitchaa nuliani. 12 Uvanjali atlanun uqallaksaasiruna, aasriijn atanigmatnaqtaungitchuq, ukpiqsriruapayaam nuliaqagnigumi ukpiqtuanungitchuamik avitaksragingitchaa agnaqtin, iñuuniaqatigiyummiuglugu piñiqpani. 13 Taatnatuntuuq, agnam uiqagumi ukpiqtuanungitchuamik avitaksragingitchaa uijn, iñuuniaqatigiyummiuglugu piñiqpani. 14 Ukpiqsriñgitchuaq anun akuqtugnaqtittaqtug Agaayyutmun tumigiplugu agnaqtin, sulipsuuq ukpiqsriñgitchuaq agnaq akuqtugnaqtittaqtug Agaayyutmun tumigiplugu anutrin. Tamatkua taatniingitpata ililgaasri innayaqtut ililgaanisitun ukpiqsriñgitchuat, aglaan pakma ililgaasri akuqtugnaqtittaqtut Agaayyutmun tumigiplugu ukpiqsriruaq aakarinj naaga aaparin. 15 Aglaan ukpiqsriñgitchuaq tuvaagatauruaq avitchuaqsikpan, taatna pili. Taatna pianikpan, ukpiqsriruaq anun naaga agnaq pituummiñgitchuq tuvaagatmiñun. Tuvaagatigiik avitkumik tutqiuqiaglik atakkii Agaayyutim iñuuniaqugaatigut qiñuiññakun. 16 Nuliajuruaatin, qanuq ilismanayaqpiun uijn ukpiqsriruanjugnuaqmanaan tumigilutin? Naagaqaa, uinjuruatin, qanuq ilismanayaqpiun anniqsuitlapmanaaqpich nuliapnik?

Iñuuniaqitchi Tuvraglugu Agaayyutim Sivunniutaa

17 Aglaan iñullaa iñuuruksrauruq tuvraglugu Agaayyutim sivunniutaa ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami innigumi ukpiqsriruaquqami. Taamna pitqurrutauruaq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuanjuranun nanipayaaq. 18 Uvva iñuk nalunaitjutchiqsimagumi tuvraqhugu Jew-nupluni atuiragilhatigun, tuniqsimali Agaayyutmun nalunaitjutchinjagmi. Uvvaasiijn iñuk nalunaitjutaitkumi ukpiqsriaqsikami Christ-mik, nalunaitjutchiqsinniangilli. 19 Nalunaitjutaliglu nalunaitjutailaaglu suliquataungitchuk Agaayyutmi. Suliquatautluktug kamaksriruni Agaayyutim tillisaiñik. 20 Iñupayaaq ittuksrauruq qanutchipayaami innigumi Agaayyutim tuqluqmani. 21 Ukpiqtuaguguvich savaktaagruuñiqni suliquatiginagu savaktaagruuñijn. Aglaan piviqagniguvich savaktaagruungigutin, ki pituigijn. 22 Christ-nun Atanguruam killuqsautaignigaa iñupayaaq ukpiqsriruaquqman, savaktaagruuruaq naaga savaktaagruungitchuaq atunim. Taatnatun iñupayaaq savaktaagrugiliutigaa Christ-nun ukpiqsriruaquqman, atakkii Christ-nun savaktaagruuruaq savaktaagruungitchuaq tasugnigik. 23 Christ-nun tauqsigñigaasri akiljutiplusri tuqukami pisigiplusri. Tarraasriijn ilaa kamagiraksragigiksi; iñunun savaktaagruuliutiragaqnasri. 24 Aniqatiumaan, iñupayaaq illi qanusripayaami innigumi ukpiqsriruaquqami. Taatna savautiliun Agaayyun.

Ilaqatniksimaitchuatigun suli Uilgagnaatigun

25 Pakma, tillisaitchuja pigiplugich tamatkua ilaqatniksimaitchuat, aglaan qaisaqagitka isrummatiksranatnik. Ukpigiraksrauruja atakkii atangum qaisaqagaana ilunjuktamik. 26 Pisigiplugu sakiqniuhiquput isrumaruna nalaunjanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna iligmisun. 27 Ilaqatiqaguvich avinniaqsaanak. Tuvaagataitchuovich tuvaagataisaaqijn. 28 Aglaan tuvaagatinikkuvich killuqsangitchutin, suli iñuk ilaqatniksimaitchuuaq ilaqatnikkumi killuqsangitchuq. Aglaan tamatkua ilaqatiqaqtuat isrumaaluutiqaqniaqtut uumani iñuuniaqim, aasrii taavrumakna isrumaaluutiksramijn piisitchukkipi. 29 Aniqatiumaan, una itnauttutigigiga. Pivigikkaqput savautrihaptiknun Atanigmik sivikiptaqtug. Uvvananiñaglaan taatnaqlugu tamatkua ilaqatiqaqtuat savautilitrun Atanig tuvaagataitchuatun ililutin, 30 tamatkualu qulviuqtuat qulviungitchuatun ililutin, tamatkualu iglaqtuat quviasrungitchuatun ililutin, tamatkualu tauqsiquqtuat sunik

pigingitchuatun ililugich, ³¹ tamatkualu piqaqtuat sunik nunami piqangitchuatun ililutin. Takku manna nuna suuraqtuummagmi piigisiruq. ³² Isrumaaluutiqaqungitchipsi. Tuvaaqataitchuaq anjun isrumaahinaaguuruq qanuqlugu savautriksragmiñik Atanguruamik, ataramik quyalisuklugu. ³³ Aglaali ilaqatiqaqtuaq anjun isrumaaluutiqaaguuruq suuraninik nunam quyalisuklugu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitñiktusrauruq iluqaaknik nuliagmiñik Atanguruamiglu. Taatnatuntuuq tuvaaqataitchuaq agnaq naaga niviaqsiaq isrumaahinaaguuruq qanuqlugu savautriksragmiñik Atanguruamik iluqaanik timimiñik irrutchigmiñiglu. Aglaali uiaqtuaq agnaq isrumaaluutiqaaguuruq suuraninik nunam quyalisuklugu uini. ³⁵ Uqautigipsi tamatkuniña ikayuqsaqhusri. Atanniqsugñiangitchiga iñuunialiqsi. Iñuuniaqugipsi nalaunñaruakun savautillautaglugu Atanguruuq pisuqtilaapsisun aviktuumangigusri iluqnauqsimalusi Atanigmun.

³⁶ Anjutim isrummatigisugnağagigaa killuliqinasugaluni ilaqatniktaagingitñamiun nuliaksrautni nutaulhani. Ikligituinağumiuñ katchuutilik pisukkağmisun. Ilaqatigiiksiliq killuqsautaugitchuq. ³⁷ Aglaan anjutim sivunniugugnağagigaa isrummatmiñi ilaqatniktuksraungihhi savautrisukhuni Agaayyutmik iluqnağuni. Kimmutiqatlaigñigumi nuliaksrautmiñik ilaqatningitluni, taamna anjun pillautaqtuq. ³⁸ Tarrataamna katchuutiruaq agnaksrautmiñun nalauttuq, sulii anjun ilaqatningitchuaq pillautatluktuq. ³⁹ Nulianuruuq qilqisimaruq uimiñun iñuuniqtutilaanani uimi. Uinuruuq tuqukpan nulianuruuq ilaqatniqihhiñauruq kisupayaamik pigisukkağmiñik, aglaan uiniñitqiutiña ukpiqsiruanuruksrauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna agnaq quviasrunñiatluktuq kisimgiuqtuagumi. Uqautigisukkipsi taavrumiña atakkii piqaqmiuña Agaayyutim Irrusriani.

8

Niqi Tunillautauruaq Aanguanun

¹ Pakmaasriin aglaniaqtuña niqikun tunillautauruakun aanguanun. Itnağuurut, “Ilisimarugut supayaamik.” Iñuk ilisimanasrugiruaq supayaanik kamağulhiñiaqtuq. Aglaan iñuum piqpaksriruam atlanik iñunñik sayyillaagagigai ukpiqsrihatigun. ² Kiñapayaaq ilisimanasrugigumi supayaanik ilisimangitchaasuli ilisimaraksragaluani. ³ Aglaan iñuk piqpaksriruaq Agaayyutmik Agaayyutim akuqtuğaa.

⁴ Uvvaasriin, nalaunñava niginiagupta niqimik tunillautauruamik aanguanun? Ilisimagikput aanguan suungipialha, atakkii atautchiiñamik ilumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵ Unniinuvva itkaluaqpata agaayyutinñuanik qilani nunamilu— ilumun iñugiallapiagtut sut iñuich taiyukkanich “atanguruat,” aasriin kamakkutiqağai— ⁶ aglaali ilisimarugut atautchisualunmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iñiqtağikkañatnik, sulii ilaa pisiplugu iñuurugut. Ilisimapmiugut atautchisualunmik Atanigmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitqugaa supayauramik sulii ilaagun iñuurugut.

⁷ Aglaali ilanisa ukpiqtuanuruat kaniqsitlaitchaat taamna. Iñuuniqtutilaamiktitudun isrumasuurut agaayyutinñuat pipianunasrugalugich. Uvvaasriin nigikaminñi niqimik tunillautauruamik aanguanun tutqiiñiñiagaqsiraqtut qauğrimmaagiutillautagmikni atakkii ilisimagaat nalaunñangiñiñiplugu nigiksraqtin taavrumiña niqimik. ⁸ Aglaan nigilhum nakuqsilaagtangitchaatigut Agaayyutmi. Suutaungitchuq nigigaluagupta niqimik ningitchuptalu. ⁹ Pakmaasriin ilisimagiksi nigitlaqisi qanusripayaamik nigisukkapsitñik, aglaan qaunatqiağiksursaurusri taatna pigupsi. Putukkisitchivi-aqtusri ukpiqsriruaqatipsitñik sayailuqtuanik ukpiqsrihigmiktigun. ¹⁰ Atakkii sayailuqtuan ukpiqtuanuruam qiniqpatin nigilutin aanguaqtuğvium agaayyuviani ilisimaruatin aanguat pipianunñisilañatnik, nigiaqsiviaqmiquqtuuq tutqiisaagaluannagmi qauğrimmaagiutillautagmiñi. ¹¹ Tarra taamna sayailuqtuaq aniqatin piyaqqukkaugisiruq killuliqihigmigun atakkii ilisimaniavaallakhutin. Aglaan Christ-ñum tuqqtupmigaaptuuq

taamna aniqatin. ¹² Killuqsaguvich taatna akitñağlugich aniqatiutin, taamna sayaiļluqtuaq ukpiqtuanjuruuq, killuqsaqmiutin akitñaqlugu Christ. Taatnağuvich ilitchuğiyumiñaitchut qauğrimmaağiutillautagmikni nalaunnjaruamik nalaunnaitchuamiglu. ¹³ Taatnamik ukpiqtuanjuruatiga isrumakpan killuqsagñiļuni niğigumi niqimik tunillautauruamik aanguanun, niğitqikkumiñaitchiga taamna niqi killuqsagtitağniqpauñ aniqatiga.

9

Uqqiraqtim Anjalatchisaagun

¹ Suvaata ilapsi uqautigivatruij uqqiraqtaupiangiñnipluņa Agaayyutmun? Nalunaitchuamik ataniqsimaraitchuņa iñuñnun. Qiñiqsimagiga Ataniq Jesus Christ. Suli ukpiqsriruanjuqtusri savautriļipkun Ataniğmik. ² Atlat uqagaluajņaisa uqqiraqtaungiñnipluņa Christ-mun, ilisimallapiagiksi piutilaaga. Quliaqtuağigiga tusraayugaallautaq ilipsitñun, taatnaqlugu ukpiğigiksi Jesus. Taavruma nalupqinaiyağaa uqqiraqtauliğa Ataniğmun. ³ Taimmaasriiñ iñuich nalupqisruutigipmatņa una kiggutiga: ⁴ niğiļhiñaugiñniqipik imiğluņalu savautriļamni ilipsitñik? ⁵ Nalaunnjapmiuq uvaptiknun tuvaaqasiqpatigut nulianjuruam iglaukapta taatnatun atlatun uqqiraqtaatun atangum suli aniqatinisunlu Cephas-tunlu? ⁶ Naaga kisimñuk Barnabas-lu savaktuksrauniqpiñuk iñuuniutiksraptnik? ⁷ Savaktuksraungitchuguk atlamik savaamik atakkii quliaqtuağigikput tusraayugaallautaq nanipayaaq. Anjuyyiuqti akiļiiruksraungitchuq anjuyyiuqtaullağmi. Iñuk nautchirriqsuaq asrirrivinmun niğiugaqaqtuq niğigisipluni asrianiñik. Munaqsriptuuq niğiugaqaqtuq imiğisipluni miluatnik munaqsrami. ⁸ Taavrumiņa iñuich niğiugaqağuurut. Moses-ñum maliğutaksraqtuuq uqaqmiiuq taavrumiņa, amağaa? ⁹ Aglausimarui itna Moses-ñum maliğutaksrami, “Siggugutituğniangitchiñ qanğa qimuktim tutmaqpaun mukkaaksraq.” Agaayyun nipliğami taatna isrumaaluutiqangitchuq qimuktnik. ¹⁰ Agaayyutim ilumutupiaq uqautigigaatigut. Aa, uqaliq aglaanuruq pisigipluta, itna, “Iñuk una nunniuuqtuaq suli iñuk salummaqtuaq mukkaaksranik niğiugaqaqtuk piññaļiksrağmiknik savaagmikniñ.” ¹¹ Uvagut nautchirriqiritun nautchiipmatun nautchiaksraniiñik quliaqtuaqapta tusraayugaallautamik akunnapsitñun, isrumavisi iniqsrivaallañnipluta iniqapsi ikayuqupluta iñuuniutiksraptnik? ¹² Atlat iñuich niğiugaqağumiñ iñuuniutiksrağmiknik ilipsitñiñ, nalaunnatlučkayagaluauqtuq niğiugaqağupta iñuuniutiksraptnik ilipsitñiñ. Aglaan iniqsrutlaitchipsi ikayuqupluta. Iğlutuğivut iñugiaktuat sut, atakkii nutqaqtitchisungitchugut iñuñnik ukpiqsrilhatniñ tusraayugaallautanjanik Christ-ñum. ¹³ Iļisimagisi iñuich savaaqaqtuat Agaayyutim agaayyuvikpanani niqiksrağuurut agaayyuvikpanmiñ, suli savaktaut tunillağvinmi akuqtuisuurut niqiksrağmiknik ilanjanik tunillautauruam. ¹⁴ Taatnatuntuuq Atanguruam tillisiqagai tamatkua quliaqtuaqaqtuat tusraayugaallautamik akuqtuitquplugich iñuuniutiksranjanik iñuñniñ ukpiqsrirriğuuqtuaniñ. ¹⁵ Aglaan sugingitlukkiga tuqugaluaguma akuqtuigaluagana sumik ilipsitñiñ. Uqaviutigigiga savautriļiğa Christ-mik akiññasrunağana. ¹⁶ Quliaqtuaqagaluagluñuanniiñ tusraayugaallautamik uqaviugaalguitchuņa uvapkun. Quliaqtuağilha tusraayugaallautam savaagigiga. Atuqtaksrağipiagiga. Quliaqtuaqangitchuma, nakliuñ uvaņa. ¹⁷ Quliaqtuaqagñiğuma piksraqtaagilugu, niğiuktuksrauruņa akiññaaktaaksramik. Aglaan piksraqtaagingitchiga savaaq uvamnik, aasriiñ savaagilhiñagiga savaaq Agaayyutim qaisaņa uvamnun savaquplugu. ¹⁸ Aasriiñ sua akiññaaktaaginiaqpigu? Uvvauna akiññaaktaaksrağa, quliaqtuağigupku tusraayugaagiksuaq iñuich inuqnangitchuq aatchuļiksranjat iñuuniutiksramnik. Niğiugitlagaluagiga iñuich aatchuļiksranjat. Aglaan iniqsrungitchuņa sumik quliaqtuaqagama tusraayugaallautamik.

19 Uvva ataniqsimaraitchaluññağma iñuñnun savaktaagruupkaqtuñña uvamnik iñupayaanun iñugiaktuat ukpiqsriruagūquplugich Christ-mik uvapkun. 20 Taimma uqautrikama Agaayyutim uqalhanik Jew-ñuruñnun ukpiqsritqugaluagitka Christ-mik. Taatnamik iñuupmiuñña Jew-ñuruñnun. Nayuutikama iñuñni maligutchiruani Jew-ñuruñnun maligutaksrañnanik (añalatingigaluagtuñña Jew-ñuruñnun maligutaksrañnanun) iñuuniaqtuñña iñuktun añalatittuatun maligutaksramun ukpiqsritqugaluagūquplugich Christ-mik. 21 Taatnatuntuuq uqautrikama tusraayugaallautamik Christ-kun tamatkunñña Jew-ñungitichuanun iñuuniağtuñña Jew-ñungitichuatun ukpiqsritqugaluagūquplugich Christ-mik. Maligutaksram añalangisañnatun itpalukkaluaqtuñña, ilumutun maligutchillaapiagtuñña Agaayyutim maligutaksraiñnik, tupiksripluñña Christ-ñum maligutaksrañnanik. 22 Uqautrikama Agaayyutim uqalhanik ukpiqsriruñnanun sayaitchuanun ukpiqsrihigimikni iñuupmiuñña sayaitchuatun, ilinich ukpiqsriruagūquplugich. Qanupayaaq iñuk iñuuniağusriqaqman ilaatun iñuuniağtuñña qanusripayaakun ilañich ukpiqsriruagūquplugich. 23 Taatna iluqaanik pisuuruñña pisigiplugu tusraayugaallautaq ilañiutisukluñña piliutaanik Agaayyutim akiqsruutigikkananik.

24 Iisimarusri aqpaliutraqtuani iñugiaktuat aqpaqsruqtit aullağtuqt, aglaan atausriq akiññaguuruq. Iñuuniahipsitñi Christ-mun pisuğnisilaagitchi akiññatlasriłusri aqpaqsruqtitun. 25 Iluqatin anaktaqtit qaunagillautatut timimiknik ilisaqhutinlu atqunaq akiññaktaaqagukhutin niaquutmik piungiqsaqtuamik. Taatnatunli ukpiqsriruagut iñuuniaallautaqtuksraurugut Christ-mun atakkii niaquutinnaktaaksraqput piungigumiñaitchuq. 26 Tarra, ittun aqpaqsruqtitun akimasaqhuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtautraqtitun akimasaqhuni qakiqtautraqtatmiñiñ. 27 Anaktaqtim añalattağigaa timini, aglaan piñiqsitauviaqtuq aqpaliutramun ilisatłaitchumi. Taatnatuntuuq añalagusriñiaqtuñña uvamnik, atakkii piñiqsitauviaqtuñña savautriñimniñ Christ-mik quliaqtuangitichumali atlanun iñuñnun.

10

Kilguturaññaq Akitññaqtuñña Aanguaqtuñña

1 Aniqatiumaan! Itqaksritqugipsi atuumaruanik sivulliaptiknun maliktuanun Moses-mik. Iglaułlagmin nuviyam qulanjutinigai suli iluqatin ikaagñiğaat tagiuq. 2 Nuviyam qulanjutipmatin suli ikaaqamitruñ tagiuq iluqagmin paptakkaupmatun liilaa piut maliguaqtuħiksrağmiknun Moses-mik. 3 Aasriisuli iluqagmin niqiqagñiqsut pamarrutiñnik Agaayyutim quviqnaqtuakun. 4 Iluqagmin suli imigñiqsut imigmik Agaayyutim pamarrutaanik quviqnaqtuakun uyagañmiñ. Taamna uyagak nayuutiniqsuq ilinittñi nanipayaaq itmata, aasriñ taamna uyagañuññaq Christ-ñuruq. 5 Aglaansuli iñugiaktuat Agaayyun quyaliñgitchaat. Taatnaqtuğuasriñ suksraungigñigai suviksraillaami. 6 Tarra, tamatkua atuumaruñ taamani atriksraurut uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruaqunğitłuta pigiitichuanun sivulliapta pilğusiatitun. 7 Unniñ aanguaqtuqtaunasri taipchia ilañisitun, atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanñi, “Iñuich aquvittut nigiqpagviksramun, aasriñ makitnamin agğiaqsiraqtut.” 8 Sulipsuuq atlatuqtatunğitichaatigut taipchia ilañisitun, 23,000 tuqupmatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. 9 Unniñ uuktuqtaaksraingitichikput Atanguruññaq, ilañich taipchia taatnaqmatun tuqquaturuñ tuqunaliñnun nimigianun kigipchaqtitlugich. 10 Unniñ uqapiluktusraungitichugut sutigun Agaayyutim aatchuutaigun ilañich taipchia uqapilukmatun. Taatnaqhutin israğulgum piyaqquirim tuqquutkai. 11 Tarra iluqatin tamatkua atuumarut ilinittñun, uvaptiknun atriksrautigitquplugich, suli aglausimarut alğaqsrutiksrauplutin uvagut killuqsatitqunğitłuta, iñuuruagut aqulliqaagataqtuami uvluni. 12 Uvvaasriñ kiñapayaaq isrumaniğumi makitaniluni payañailłuni, qaunatqiağillaapiagli puukaħiksrağmiñiñ, atakkii aniqusraaqsiuviaqmiiq nutqaqtitauluni tupiksrihigimniñ Agaayyutmik [atrilugich taipchia iñuich inilğaan]. 13 Qanupayaaq

anjusraaqsiuniġuvich, taatnatchikuntuuq iluqatin iñuich anjusraaqsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tuniqsimaruam anjusraaqsiupkaġumiñaitchaatin qaaniġlugu akiyalguisan. Qakugupayaaq ukpiqsriħhiñ uuktuakkaukpan Agaayyutim annagviqaqtinniāgaatin akimayumiñaqsiłutin.

Niġiqpagviat Aanġuatigun naagaqaa Atanġum Nullautchiġvia

¹⁴ Taatnamik, piqpagiplusri ilauraamaan, piisimaagitchi aanguaqtuħiġmiñ. ¹⁵ Kanjisiłgurusri uqautigikkamnik. Isivġiuqsium ilipsitñik uqautigikkaġa ilumutuupmagaan. ¹⁶ Isrummatigilugu Atanġum nullautchiġvia, imipayaaqapta qallutmiñ quyyatigikkaptigun quyaqatigigikput Agaayyun Christ-ġum auġanik maqipkakanjanik sannigutami uvaptiknun. Suli avguqaptigu qaqqiaq niġiplugu qiniqtikikput ilaliqsruutikiqput iñuġni Christ tuqqtikkanjiñi. ¹⁷ Tarra niġikapta atautchimiñ qaqqiamiñ, uvagut atausriġuqtitaurugut atautchisun timitun iñugiakkaluaqhuta. ¹⁸ Isrummatigilugich Israel-aagmiut pilġusinat, tamatkua niġisuuruat niġrutinik tunillautauruanik tunillaġvinmi, tamatkua piqatigiiksut Agaayyutmun atakkii niġigaat tunillaun atautchikun. ¹⁹ Qanuutauva taamna? Iisautisukkipsi tamatkua aanguat suli niqit tunillautauruat aanguanun suunġitchut. ²⁰ Una uqautigigiga, Jew-ġungitchuat tunillaqtuġuurut niqinik tuunġaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiġitchut. Piqatautqunġitchipsi tuunġaiyaani. ²¹ Imiġumiñaitchusri qallutaaniñ atanġum imillapsi qallutaatniñ tuunġaiyaat. Niġiyumiñaitmiusri atanġum niġġivianiñ niġiłlapi niġġiviatniñ tuunġaiyaat. ²² Sanjatchaktittaġigikput ataniq taatnaqapta taapkuġniġa. Sanjiluktanun asrugivisa ilaaniñ?

Kamaksriħiq Agaayyutmik Suragapayaakun

²³ Iisri-samma uqaqtut, “Suragagnaqtuq qanupayaaq suragaguktuni.” Aagaluaq, aglaan ilanich nakuunġitchut uvaptikni maligukkuptigu Agaayyun. Ilumutuuruq suragahiñauħiqput supayaamik, aglaan ilanich sayyillaagutaunġitchut atlanun ukpiqsriuranun. ²⁴ Kiña ukpiqsriuruq inmiguaqsaqani, aglaan ikayuutiniagli atlanik iñuġnik. ²⁵ Niġġisiun niqipiapayaaq tunirauruq tunniuqqaivinmi, apiqsruqtautigisunagnagu nakiñ niqi agġiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisisunagnagu qauġrimmaagutillautapsitni nalaunġapmagaan niġiħiqsi. ²⁶ [Apiqsruqtuutigiymuniñaitchiksi] atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiġaanani, “Nuna Atanġum pigigaa suli suapayaaq nunamiittuq.” ²⁷ Kia ukpiqtuanunġitchuam aiyugaaqpasri niġġityaqulusri tupiġmiñun niġġisiun manirikpan qanusripayaamik, apiqsruqtautigisunagnagu nakiñ niqi agġiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisisunagnagu qauġrimmaagutillautapsitni nalaunġapmagaan niġiħiqsi. ²⁸ Aglaan iñuum uqautikpasri taamna niqi tunillautigimanilugu aanguanun, niġiñiaqnagu niqi pisigilugu taamna iñuk kiliktigikkan. Ami isrumaviaqtuq qauġrimmaagutillautaġmiñi niġiħiksraġa taavruma niqim nalaunġaiñiħilugu, ²⁹ ilipnun nalaunġanasrugigaluaqtitlugu. Tarra suvaata niġiħiñauħiġa qanusripayaamik anjalanniaqpan atlam iñuum nalupqisruutmigun? ³⁰ Quyaanikkiga Agaayyun piqutigiplugu nikiksraġa. Taatnamik kia uqautinana killuqsagñiħu niġigupku taamna niqi. ³¹ Itnatun ittuq, niġiguvich imiġuvillu naagaqaa suragapayaagupsi kamakkutiqaqsium Agaayyun supayaatigun. ³² Tarra, sakiqniugutigipkaqnagu kia iñuum tupiksriħiksraġanun Agaayyutmik, Jew-ġugaluaqpata Jew-ġungitchaluaqpata naagaunniñ ukpiqtuanunġugaluaqpata Agaayyutmun. ³³ Taatnatuntuuq suragapayaaqama quyaliniuraġitka iñupayaat supayaakun. Uvapkuanġiqsun anniqsuġugluħa uvamnik kisima, aglaan ikayuġniaqtuħa iñuġnik iñugiaktuanik anniqsuqugaluaqħugich.

11

¹ Uvvaasriñ, iñuuniagitchi uvaptun tuvraiñiaqmatun Christ-mik.

Aġnat Matuqaqtaksraġigaich Niaqutinġ Agaayuliġmikni

² Aniqatiumaan, nangagipsi itqaumakapsitna qanuq iñuuniaqtilaapkun Christ-mun supayaatigun, tupigiplugich ilisauttitit qaisatka ilipsitñun. ³ Aglaan kaniqsitqugipsi Christ qaukligigaa anutipayaam. Taatnatuntuuq aġnam qaukligigaa uigikkani, itna Agaayyun qaukliupmatun Christ-mun. ⁴ Anun agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuplugu niaquni qiniqtingitchaa Christ qaukligitilaanjanik inmiñun. ⁵ Suli aġnaq agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuilaaglugu niaquni qiniqtingitlugu uini qaukligitilaanjanik inmiñun kanjusraagaa. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶ Taatnaquna uqaqtuna: nulianuruam matusrungitchumiun niaquni nuyaiqsaksraġigaa. Aglaan kanjunaqpan nulianuruam saliyumigich nutchani matuqaġliun niaquni. ⁷ Anutim maturaksraġiñgitchaa niaquni, atakkii Agaayyutim iñiqtagigaa atrinutquplugu inmiñun aasriin sagviquplugu kamanautni. Aglaan nulianuruam qiniqtitkaa kamanautaa uimi qaukliupkaqamiun. ⁸ Anunliasrii iñiqtaungitchuq aġnamiñ, aglaan aġnaq iñiqtauruq anutmiñ. ⁹ Suli Agaayyun iñiqsiñgitchuq anutmik piqutigiplugu aġnaq, aglaan Agaayyun iñiqsiruq aġnamik piqutigiplugu anun. ¹⁰ Taatnaqhuni aġnam maturaksraġigaa niaquni agaayukami qiniqtityaaglugu kamaksrihi anutmiñik. Aġnaq taatnaqtuksrauruq pisigilugich israġulgich. ¹¹ Aġnaġlu anunlu ikayuqtigiiksusrauniqsuk avatmun, Agaayyun tillisigaqmatun ilinjknun. ¹² Aa, sivulliq aġnaq iñiqtauruq anutmiñ, aasriin anutipayaaq taimaknaaglaan anipmiraqtuq aġnamiñ. Aglaan itqama-siun Agaayyutim iñiqtaqalha inupayaanik supayaaniglu. ¹³ Nalaunqatilaaqsiun ilipsitñik. Nalaunjava aġnaq agaayugumi Agaayyutmun matuilaaglugu niaquni? ¹⁴ Iisimarusri inupayaaq isrumapmiuq anutim nuyaqtusriruam kanjunaqtilaananik. ¹⁵ Aglaan aġnam nuyaqtulhi piññaqnautigigaa. Aġnam nuyani qaisaurut ilaanun matuksrauplutinj. ¹⁶ Kiñapayaaq uqavaagumakpan taavrumuuna, ilisimaliun una: uvagut piksraitchugut atlamik pilġusrimik, aasriin iluqatin ukpiqtuanjuruat nanipayaaq pipmigaat taatnatun.

Atangum Nullautchigvia

¹⁷ Uvvasuli, katiraġikapsi agaayyuvigisrukluġu ikayuuttutitlaitchusri aglaan atniagutiraqtusri avatmun. Pitqusigiitlusri, taatnaquna nangangitchipsi. ¹⁸ Sivulliuplugu, tusraaruna agaayyiaqapsi avgummatiqagaqtusriguuq, aasrii taamna ukpigitagiga. ¹⁹ Avgummatiqaqapsi akunnapsitni nalunaiqsittagigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanjuruatilaana. ²⁰ Katiraġikapsi atautchimun Atangum nullautchigvianik nigingitchusri. ²¹ Uqaqtuna taavrumina atakkii inullaa nigiruq inmi niqautmiñik utaqqisunaqani atlanik. Ilasri anilaqhutin nigisunnaġminj suli atlat iminasriraqtut. ²² Suvisi! Kiñuniquangitpisi nigġiviksrapstñik imigviksrapstñiglu? Nakuungitchuq suunillaqangiqsi ukpiqtuanjuruuanik tutqiisaaqjugillu tamatkua suilliuqtuat? Qanuq uqaġniaqpiq ilipsitñun? Quyaginiaqpigu taamna? Naagga, quyaginiaqgitchipsi.

²³⁻²⁴ Uminja Atanguruam ilisautigaana uqaġikkamnik ilipsitñun. Tamarrumani unnuami Ataniqput Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyyatigiqqaaglugu Agaayyutmun avgugaa nipliqhuni, “Una qaqqiaq timigigiga siquptauruq ilipsitñun. Nigiraġigupsion una qaqqiaq itqakutigiymagiksi tuquġiga piqutigiplusri.” ²⁵ Taatnatunsuli nullautchianikaminj tigungaa qallun nipliqhuni, “Una qallutim imana augigiga. Auga maqitauniaqpan ilipsitñun taimma nutaaq sivunniugun aullaġniñiaqtuq. Imigaġigupsi uumakna qallutmiñ itqakutigiymagiksi tuquġiga piqutigiplusri.” ²⁶ Tarra nigiraġigupsion taamna qaqqiaq suli imiglugu qallutmiñ taavrumuuna quliaqtuagiksi tusraayugaagiksuaq Atangum tuquġhagun aggitqinñiahanunaglaan.

²⁷ Taatnamik, kisupayaaq nigiruaq qaqqianjanik imiqtuaglu qallutaaniñ Atangum kamakutiqasrunaqnagu atrigaqtuq inuktitun taimani suksraqangitchuanik Ataniġmik. ²⁸ Uvva itqaġisruniqpisiun Atangum tuquġha taatna? Ki, inullaa isivgiugli inmiñik nigigaluaqnaqnaq qaqqiaq imiqsigaluaqanilu qallutmiñ. ²⁹ Uvva inuksamna nigivaluktuq

imiqpalukhuniġu ilitchuġigaluaqnagu Atanġum tuquġha uvaptiknun. Agaayyutim atan-
niġisigaa taatnasriq iñuk. ³⁰ Taatnaqhutiñ iñugiaktuat akunnapsitñi sayaiqsut at-
niġñaliqhutiñlu, suli ilañich tuquanikhutiñ. ³¹ Aglaan isivġiuqqaagupta uvaptiknik tarra
Agaayyutim anasriññuqsagumiñaitchaatigut taatnatun. ³² Atanġum atannisuqmatigut
algaqsruġagigaatigut qanuq iñuuniaqtılaaksraptiknik anasriññuqsaqunġitluta piqatigilugich
nunam iñuñi.

³³ Taatnaġusri, aniqatiumaan, katinigupsi niġiqatautyagusi Atanġum nullautchiġvianun
utaqqisilaayumausi. ³⁴ Kisupayaaq niġisunñigumi niġiruksrauqqaqtuq kiñunigmiñi,
Agaayyutimli anasriññuqsautaitchumagaasri. Isilġiqsuġisigipsi atlanik utlakkupsi.

12

Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutai

¹ Aniqatiumaan! Pakma kanjicsipkautiginiagiga qanuq Ipqitchuam Irrutchim savaaña
iñuich iñuuniaġhatni. Kanjicsitqugipsi taamna nalupqinaiglugu. ² Iisimagiksi qanuq
iñuuniaqtılaaqsi Jew-ñunġiñapsi. Killukuagutipkakkaurusri putqataġvigitquplugich uqat-
lailaat aanġuat. ³ Taatnaqġunja kanjicsitqugipsi una, kiñaunniñ iñuk anjalatiqaqtuaq Irrusri-
anun Agaayyutim uqallakkumiñaitchuq itna, “Jesus suksraunġisuali.” Taatnatuntuuq
kiñaunniñ nipliġumiñaitmiuq, “Jesus Atanġuruq,” aglaan Irrusrian Agaayyutim taat-
naqukpani kisan.

⁴ Uvvaasriñ, iñuich atlakaagiiñik aatchuusriaqaqtut aglaan atiruam Irrutchim
qaisaġigai iluqaitñik. ⁵ Iñuich savautrirut atlakaagiiisigun, aglaan Ataniq atiruq
iluqaitñun. ⁶ Iñuich aatchuusriaqaqtut atlakaagiiñik savautriġmiktigun, aglaan atiruam
Agaayyutim iñuich savatlapkaġai iluqaitñik savaanik aatchuusriaġikkaġmiktigun.
⁷ Ipqitchuam Irrutchim iñuk savatlapkaqmaun qanusripayaamik, ilaan ukpiqsriru-
apayaat ikayuusriaqaqtittagigai taavrumakña. ⁸ Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkaġaa
iñuk isrumatukun, aasrii atiruam Irrutchim atla iñuk uqatlapkaqġuq kanjicsimatukun,
⁹ atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaqġuq, atlasuli mamititchitlapkaqġuq iñunñik. ¹⁰ Atiruam
Irrutchim atla iñuk savatlapkaġaa quvinqaqtuanik, atlasuli sivuniksriqirautlapkaqġuq
Agaayyutmun, atlasuli puttusrisiqatlapkaqġuq nalliakun nakuuruakunlu
pigiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaqġuq atlakaagiiñik uqautchiñik
nalunaqtuanik, atlasuli uyyuqtautlapkaqġuq nalunaqtuanik uqautchiñik. ¹¹ Aglaan
tamatkua iluqaisa savaaġigai atautchiusuam Irrutchim, autaaqġugich iñupayaamun
qanuq pitqukamigich.

Atausriq Timi, Iñugiaktuat Sulliñiġich

¹² Iñuum timaa iñugiaktuanik israġutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatun-
tuuq ittugut atautchisun timitun iñugiallapiaġaluanñapta atlakaagiiħhatalu, atakkii iluqata
atausriññuqataurugut Christ-mi. ¹³ Ilavut Jew-ñurut suli atlat Jew-ñunġitlutin. Ilavut
savaktaaġruurut suli atlat savaktaaġruunġitlutin. Paptaaqtitnapta Ipqitchuam Irrutchim
iluqata atausriññuqtittagigaatigut timimun, ami timaanun Christ-ñum. Aasriiñ ilaan
aatchuġaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

¹⁴ Atakkii iñuum timaa atautchiħhiñamik israġutaqanġitchuq, aglaan iñugiaktut
sulliñiġi. ¹⁵ Iñuum isigaña uqacpiaqtuq itna, “Uvaña argaunġitlunja, tarra timim
sulliñiġingitchaaña.” Taatnatchim niplillautim ilagipkañaiġumiñaitchaa timimi. ¹⁶ Suli
iñuum siutaa niplipiaqtuq itna, “Uvaña iraunġitlunja, tarra sulliñiġingitchaaña
timim.” Taatnatchim niplillautim ilagipkañaiġumiñaitchaa timimi. ¹⁷ Timi iluqani
iraukpan, iñuk tusraatlayumiñaitchuq. Aasriiñ timi iluqani siutaukpan, iñuk
naisitlayumiñaitchuq. ¹⁸ Aasriiñ Agaayyutim inillakkai timim sulliñiġi iniksrañitñun,
inmi quyagikkaġmigun. ¹⁹ Timi atautchimik israġutaħhiñaukpan, timiqagayaipiaqtuq,
amaġaa? ²⁰ Uvva iñugiaktuanik israġutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqaqtuq.

21 Uvva iñuum iraa nipliğumiñaitchuq argañmiñun itna, “Sumun atugumiñaitchikpiñ.” Sulipsuuq iñuum niaqua nipliğumiñaitchuq isiganmiñun, “Inuğingitchikpiñ.” 22 Aglaan, taapkua ilañi timim qiññaqaqtuat sayaiñluqhutinj inuqnapiaqtut. 23 Suli tamatkua timim sulliñinj isrummatigikavut qiññağiksuanğitlugich qaunatqiağitluaqsirağigivut, suli ilaviñgich atlat qiññağaksrağingisanjich maturağigivut. 24 Qiññağiksuaat ilaviñgi timipta qaunagiraksraunğitchut taatnatun. Ilumun, Agaayyutim atlakaagiich israğutapayaanj timim iñiqtağigai, uvaptiknun qaunatqiağitquplugich qiññağiksuanğitchuat. 25 Taatna Agaayyutim iñiqtağigai timivut atingirrutiaqunğitlugich akunğatni israğutauruat aglaan ikayuutitquplugich avatmun. 26 Atausriq ilauruaq timimi iħuanğitpan, iluqatinj ilauruat nagliksaaqataurut. Taatnatun atausriq ilauruaq kamagikkaupman, iluqatinj quviatchagaqtut.

27 Iluqasri timigigaasi Christ-ñum, aasriiñ iñullaanuplusri sulliñiğigaasri taavruma timim. 28 Akunğatniñ ukpiqtuanjuruaniñ Agaayyun piksraqtaaqtuq atlakaagiñik savaktiksranik, sivulliq uqqiraqtinik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqiririk Agaayyutmun, piñayuat ilisautriksranik, aquatigunaasrii taapkua savaaqatlaruanik quviqnaqtuanik, tamatkunjalalu mamititchitlaruanik atlanik, ikayuiruksraniglu atlanik, sivulliuqtautlaruaniglu atlanik, uqatlaruaniglu uqautchisigun nalunaqtuanik. 29 Iluqağminj uqqiraqtaunğitchut Agaayyutmun unniñ sivuniksriqiraunğitchut unniñ ilisautraunğitchut unniñ savaktaunğitchut quviqnaqtuanik. 30 Iluqağminj mamititchiraunğitchut atniğñaqtuanik unniñ uqatlaitchut atlakaagiñik uqautchiñik unniñ uyyuqtautlaitchut nalunaqtuanik uqautchiñik. 31 Tarraasriiñ kipiğniupiağitchi nakuutluktuanik aatchuusriaqağugusri.

13

Piqpakkutiğ Pakma ilisautiniağipsi nakuutluktuanik iñuuniałiksrapitiñik.

1 Uqatlaniguma atlakaagiisitun iñuktitudun unniñ israğuliktitudun, aglaan piq-paksritłaiññiguma iñunjik, uqaliga atriqaqtuq qukiğñaqsiplugu aviluqtaqtuatun. 2 Uqatlaniguma sanñiaqqluñja sivuniksriqiritun unniñ kanjqsitłalugillu iluqaisa nalunaqtuat unniñ ilisimatlalunja supayaanik, suli ukpiqputiqağniğuma nuktatłalugich iñgich, aglaan piqpaksritłaiññiguma iñunjik, sumun atugumiñaiapiaqtunja. 3 Aatchuutiginiğupkich supayaurat pigikkatka iñunjun inuqsraqtuanun unniñ aatchuutigiługu timiga ikipkaaksraulugu, aglaan piqpaksritłaiññiguma iñunjik akiliusriaksraitchuñja.

4 Piqpaksriruaq iñuk anuqsrutriruq, iħuaqutriruq, tunjiliñgunğitchuq, uqavi-gaagangitchuq, 5 suli arguanangitchuq unniñ anallaqłuitłaitchuq. Piqpaksriruaq iñuk inmiguutłaitchuq, uumitchayaitchuq, itqaksritłaitchuq akitñaquqtimiñik nalaunñaitchuakun. 6 Piqpaksriruaq iñuk quviasrutłaitchuq iñuich killuliqipmata, aglaan quviasruguuruq iñuich nalaunñarualiqipmata. 7 Piqpaksriruaq iñuk manimmilguruq, aasriiñ ukpiqsriraqtuq suli niğiugaqtuq suli iglutuilguruq.

8 Ilaatnigu iñuich sivuniksriqitłaiğisirut suli uqatłaiğisirut uqautchiñik nalunaqtuanik suli kanjqsimmataat isukłitkisiruq, aglaan piqpaksriğiq isrukłitchumiñaitchuq. 9 Iłisimaliqputlu sivuniksriqiliqputlu naamanğitchuk. Taatnamik isukłitkisiruk. 10 Iłisimaliq naamasimaruakpan, aatchuusriat piigisirut. 11 Uvvaami ililgaanjukama uqağaqtuñja isrummatiaqqluñja suli sivunniğuuplunjalalu ililgaatun. Iñuquqama iñuuniangiqsuñja ililgaam iñuuniałhatun. 12 Pakma qiniłłaitchugut nalupqinaigługu tautukmatun salumaitchuatun tağgaqtuutmun, aglaan taivrumanı qiniğisirugut nalupqinaillapiağługu. Pakma ilitchuğigiga ilaviñauralħiñaq, aglaan taimanigu ilisimmağiksipiagisigiga Agaayyun, atrilugu Agaayyun ilisimallapiaqmatun uvanjik. 13 Tarra, supayaat naamasriłhatnunaglaan iñuich ukpiqsrimaniaqtutsuli niğiugaqağutinjsuli piqpaksriłutinjsuli, aglaan taapkunakñja piñasruniñ kamanagñiqsrauruq piqpaksriğiqput atlanik.

14

İlisauttutipsaat Ipqitchuam Irrutchim Aatchuutiñigun

¹ Taatnamik pisuqtilaag̃vigisiun̄ piqpaksri̇iqsi atlanik iñuñnik. Uvvasuli kimmutiqallapiag̃itchi Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik, suvaluk uqaqtautlas-ṙi̇iptiknik Agaayyutmun. ² Iñuk uqağumi uqautchikun nalunaqtuakun uqalhiñaqtuq Agaayyutmun. Iñuich kaṅiqsiyumiñaitchut uqağikkañanik, atakkii Ipqitchuam Irrutchim uqaqtittag̃igaa nalunaqtuanik sunik. ³ Aglaali iñuk uqaqtauruuq Agaayyutmun kaṅiqsiñaqtuakun uqautchikun sayyillaag̃iruuq iñuich ukpiğutiñiñik pitchuksaaq̃lugillu arakhugillu. ⁴ Iñuk uqaqtuuq uqautchikun nalunaqtuakun ikayuğaqtuq iñmiñuñhiñaq, aglaali iñuk uqaqtauruuq Agaayyutmun kaṅiqsiñaqtuakun uqalikun sayyillaag̃ai ukpiqtuan̄uruat ukpiğutiñi. ⁵ Uqatlatqunayağaluag̃ipsi uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan kimmutigitlukkiga uqaqtautquplusri Agaayyutmun. Iñuk uqaqtauruuq Agaayyutmun kamanatluktuq taavrumak̄ña uqaqtuamiñ uqautchikun nalunaqtuakun, iñuñmik mumiutriqang̃isuaqpan. Iñuqaqpan taatnatchimik sayyillaatlag̃isigai ukpiqtuan̄uruat ukpiğutaat.

⁶ Aniqatiut, uqautisukkipsi qanuq Agaayyutim sagviaqtukkan̄anik uvamnun suli qanuq i̇litchug̃ipkautaanik uvamnun, suli uqautisukkipsi Agaayyutim i̇lumutuñhanik i̇lisautilusilu. Uqaqsiñiğuma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayuutaunayaq̃pik? Uqaqtuksrauruña kaṅiqsiñaq̃silugu. ⁷ Uvva atrikusraun. Iñuich atuqtuuraqmata supluaqtuğnaqtuanik unniñ nuqaqtiliñnik atuqtuurrayuillağ̃miñ nalausrunaq̃nagu, iñuich naalağ̃niruat i̇lisag̃iyumiñaitchaat iğ̃ñaña atuutim. ⁸ Sulipsuuq an̄uyaktuani, qalğ̃uqtaun nalupqinaqtuamik nipliçman an̄uyyiuqtit tupisralatlaitchut an̄uyaksag̃mun. ⁹ Taatnatuntuuq, uqağupsi nalunaqtuakun uqautchikun, qanuğutiñ iñuich i̇lisimaniaqpatruñ sumik uqaqtilaag̃isi? Silāhiñamun uqaqmatun piñiaqtusri. ¹⁰ Nalupqinaitchuq iñugiaktuat atlakaag̃iich uqautchich nunamiitilaan̄at, aasriiñ iluqatiñ kaṅiqsiñaqtut. ¹¹ Aglaan kaṅiqsit̄laitchupku iñuum uqausia avak̄ñaqtauniaqtuña taavrumuña uqaqtuamun, suli ilaa uvamnun. ¹² Taatnatuntuuq kimmutiqaq̃psi p̄liq̄iplusri Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaiñik, kimmutiqag̃itchi nakuutluktuani aatchuusriani. Taavrumuuna ukpiqtuan̄uruat sayyillaakkaurut ukpiğutmikni.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuk uqağuuruuq nalunaqtuag̃migun uqautchikun agaayuruksrauruq uyyuutlasruglugu uqağikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusrig̃ikkağa agaayuruq, aglaan kaṅiqsiñg̃itchiga qanuq uqaqtilaag̃a. ¹⁵ Uvvaasriiñ qanuğniag̃niq̃pik? Agaayuniaqtuña uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, suli agaayuniaq̃miuña kaṅiqsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atuğniag̃miuña uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, suli atuğniag̃miuña kaṅiqsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quyaguvich Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua i̇lisaqsimaitchuat Amen-nağumiñaitkaat quyyatig̃ikkaq̃si, atakkii nalurut sumik uqaqtilaapsit̄nik. ¹⁷ İlipsi quyyavigillautag̃uknağaluag̃iksi Agaayyun, aglaan atlat ikayuusiaq̃ag̃niag̃itchut. ¹⁸ Quyagiga Agaayyutiga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pit̄luk̄lugu iluqasri uqatlaq̃si. ¹⁹ Aglaan ukpiqtuan̄uruani iqataukama uqağummatiqatluktuña tallimañhiñanik uqal̄ignik kaṅiqsiñaqtuanik, i̇lisauttutiqag̃uk̄ña atlanun, uqaq̃silig̃miñ 10,000-niñ uqal̄igniñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Aniqatiumaan̄, isrummatiqaq̃asri i̇lilgaatun Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun, aglaan i̇litqusriqag̃itchi aniqammiuratun pig̃i̇lilq̄it̄laitchuatun; isrummatipsit̄ni ititchi iñuguaniksamaruatitun. ²¹ Agaayyutim Makpiğaan̄ani Ataniq itnağ̃niqsuq, “Tuyug̃ig̃isigaluağ̃itka avak̄ñaqtuat iñumnun uqautriñiaqtuat nalunaqtuatigun uqausr̄igmiktigun ukununa iñuñnun, aglaansuli iñugikkağ̃ma naalağ̃niyumiñaitchaat̄ña.”

Isaiah 28:11, 12

²² Taatnamik nalunaqtuat uqautchich quviqnaqtuanurut ukpiqsriruanungitchuanun aglaali sivuniksriqun kanjicsiñaqtuakun uqautchikun ikayuiruq ukpiqsriruanuruanik. ²³ Uvvaasriiñ ilisaqsimaitchuat unniñ ukpiqtuanuruanungitchuat isiqpata agaayyuvimun iluqapsi uqautriñnapsi nalunaqtuakun uqautchikun, nipliqaqtut isumailauniplusri, amağaa? ²⁴ Aglaan iluqasri uqagupsi Agaayyutmun kanjicsiñaqtuakun uqautchikun aasiiñ iñuk ukpiqsriruanungitchuaq naagaqaa ilisaqsimaitchuaq isiguni ilitchuginiağaa killiqirautilaani, suli atanniqsukkauniaqtuq tusraakkağmigun. ²⁵ Taavruma iñuum nalunaqtuat isrummatinji satqummigñiaqtut. Pulluni agaayyuviginiagaa Agaayyun, aasrii uqausigilugu Agaayyun ilumun akunnapsitñi innilugu.

Atisriñiq Agaayyuvimmi

²⁶ Aniqatiumaan, qanuq uqagisivisa? Katirağikapsi atautchimun, iñuk atuutiqatlaluni, atlasuli ilisautritlaluni, atlasuli quliaqtuatlaluni Agaayyutim sagvikkanjñik inmiñun, atlasuli uqatlaluni nalunaqtuanik uqautchiñik, atla uyyuqtigilugu taavrumiña uqautauruamik, aglaan iluqatin tamatkua atuumalich sayyillaagutiksraulutin ukpiqtuanuruanun. ²⁷ Iluqasri uqagnağupsi nalunaqtuakun uqautchikun, malğukunniñ piñasrut uqaglich, aasriiñ atausriullaalutin, atausriqsuli uyyuqtigilugu. ²⁸ Aglaan uyyuqtiksraitpan, kiña iñuk uqaguuruuq nalunaqtuakun uqautchikun tauksruisaagli agaayyiaqapsi uqalhiñağluni isrumamiñi inmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa piñasrut sivuniksriqirit uqaglich, aasrii atlat isivgiuqtaulutin sumik uqaqtilaanatnik. ³⁰ Aasriiñ Agaayyun sagviutrikpan ilumutuuruamik iñunmun aquppiruamun tamaani agaayyuvimmi, sivulliq uqaqqaqtuq qasruğli. ³¹ Atakkii iluqasri uqautauhiñaurusri Agaayyutmun atausriullaalusri ilitchitqulugich avatmiñ pitchuksaagiqulugillu avatmun. ³² Iñuk uqaksriusriaqqtuq Agaayyutmiñ aņalatağitlaruq inmiñik irrutchigmigun [aasriiñ uqaqtiugatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkatlaitchaa aupiññiq katimalipsitñi atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qinñiññaqqtuq atugautmiglu.

Tamatkunatun ukpiqtuanuruatun atlani inipayaani pilğusiatitun taatnatuntuuq piruksraupmisi. ³⁴ Ağnasri nipaisaaqtuksraupmiut katimalipsitñi. Atakkii uqaquraungitchut suli qaukhiuyummataitchuksraurur. Taatnatun aglausimaruc Agaayyutim maligutaksranani. ³⁵ Iļisimasrukkumij sumiksamna, apiqsruglisigin uitiñ kiñuniğmikni. Atakkii kanņunaqtuq ağnam uqaliksraņa katimaragikapsi agaayyuvimmi. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqalha aullağniñiñniqsuq ilipsitñiñ naagaqaa ilipsitñiññaq tikiuamangiñniqsuq! ³⁷ Kiñapayaaq iñuk isrummatigigumi inmiñun sivuniksriqirauniluni naagaqaa aatchuusriaqagniluni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanjicsimaraksraigai tamatkua aglaatka ilipsitñun Agaayyutmun tillisiginilugich. ³⁸ Tarra suliqutiginasin taatnasriq iñuk suksraqangitchuaq aglagikkamnik. ³⁹ Taatnamik, aniqatiumaan, piliqiqutigillapiaqsun uqaqtausruhiq Agaayyutmun, suli nutqaqtitnagich uqaqtuat nalunaqtuakun uqautchikun. ⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalauttillugich suli ihuatmun aņalataağlugich.

15

Anjpkakkauħa Christ-ñum

¹ Aniqatiumaan, itqaumattugiga ilipsitñun quliaqtualiga tusraayugaagiksuaq ilipsitñun. Taimñauruq tusraayugaagiksuaq taimani akuqtuagikkaqsi suli tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniaqtusri ukpigitiññağupsiun taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuagikkağa ilipsitñun. Aglaan ukpigingitchupsun ukpiqsriñiqsi suungitchuq. ³ Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkaņanik Atangum uvamnun; kanjicsiraksraigisi taapkua qulliuruat ilisauttit, Christ-ñum tuqulħa pisigiplugich killuutivut maligutlugu aglausimaruaq Agaayyutim Makpiğaanani. ⁴ Suli ilisautianikkipsi Christ-ñum iluvikkauħhanik aasriiñ anjpkakkauħhanik piñayuatni uvlut, maligutlugu

aglausimaruaq Agaayyutim makpiġaanji. ⁵ Anjitiqqaahuni Christ tautuktittuq inmiñik Peter-mun, sulipsuuq qulit malġunjun maliguaqtinun. ⁶ Aquagun taavruma sagviġniqsuq iñugiatlukhutiñ 500-miñ aniqatigiñun katimapkaqlugich, iñugianiqsrañich iñuuplutiñsuli ilañich tuquaniksimagaluaqhutiñ. ⁷ Tugliġiplugu sagviqsuq James-mun, aasriisuli iluqanjitñun uqqiraqtaunuruanun. ⁸ Aquagun taavruma sagviqmiuqtuuq uvamnun, kia-unniiñ niġiuginġitchaluakkaña Ataniġmun uqqiraqtaugisiñilunja. ⁹ Taatnaqlunja kamanaiñniqsrauruna uqqiraqtipayaaniñ. Nalliummatingitchunjaunniñ tairaksraulunja uqqiraqtimik, atakkii nagliksaaqtitchimaplunja iñunjik ukpiqtuanuruanik Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim piqpagivagitlunja simmiġniġaa iñuuligaa ihuaqqutritmigun. Ilaan ihuaqqutriñlapiñha piñilauñgitchuq uvamnun. Sakuutluktunja iluqanjitñiñ aglaan uvapkuñiñ piñgitchunja atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun ihuaqqutriñmigun. ¹¹ Uvvaasriñ uvanalu naagaqaa atlat uqqiraqtitlu quliaqtaugigikput taamna tusraayugaagiksuaq ukpiġikkaqsi.

Anjikkauħat Tuqunaruat

¹² Quliaqtauguurugut Agaayyutmun anjpkagñiplugu Christ tuqunaruaniñ. Suvaatami ilasri uqaguuvat tamatkua tuquaniktuat anjpkagumiñiñiplugich tuquliġmikniñ? ¹³ Anjpkagñiangiñiñiqpata tuquaniktuat, tarra ilumutuungitmiñiqsuq Christ-ñum anjpkakkausrimaħha. ¹⁴ Aasriñ Christ anjpkakkausrimaiñiñiqpan, quliaqtauiqput atuġumiñaitchuq sumun, naagaqaa ukpiqqtisri tanġiġlutiñ. ¹⁵ Aa, iñuich ilitchuġinigaatigut uqagñipluta tanġiġlaamik, atakkii uqagigikput Agaayyutmun anjpkapiagñiplugu Christ tuquliġmiñiñ, aglaan tamanna ilumutuunayaitchuq tuqunaruat anjpkakkauyumiñaitpata. ¹⁶ Tuqunaruat anjpkagñiangiñiñiqpata, tarra Christ anjpkakkaumaitmiñiqsuq. ¹⁷ Christ anjpkakkaungiñiñiqpan, ukpiqsriñiqsi Christ-mik tanġiġniñiqsuq aasriñ suksraunġiqsaaqtausrisuli pisigilugich killuutisri. ¹⁸ Suli Christ anjpkakkaungiñiñiqpan tamatkua tuquaniktuat ukpiqsriruanuplutiñ Christ-mik suksraunġiqsuttuuq. ¹⁹ Ukpiqsriñiġupta Christ-mik anniqsuqsimaacpatigut pakmapaħiñiñ iñuulħaptikni nagliñnaġniqsraqtugut iluqanjitñiñ atlaniñ iñunjiñ.

²⁰ Aglaan pakma Christ anjpkakkaupiaqtuq tuquliġmiñ. Ilaa anjpkakkaugaaġniqsuq, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun anjpkaiñiñiñilugu tuqunaruapayaaniñ ukpiqsriruanik Christ-mik. ²¹ Iñuk iluqani tuqusraġumaruaq atautchim iñuum savaagikkañagun. Taatnatuntuuq iñuk tuqunaruq iñuutlasriñiaqtuq piqutigilugu atlam iñuum savaagikkaña. ²² Atakkii Adam-kun iluqatiñ tuquruksraurut, taatnatun iluqatiñ Christ-kun iñugutqikkisirut. ²³ Aglaan iñupayauraq anjpkakkaugisiruq nalaunñaruakun piviksralaamigun, Christ sivulliupluni anjpkakkauruq, tarrali aggitqikpan tamatkua Christ-ñum pigikkani iñugutqiksitisigai. ²⁴ Taavruma aquagun isrukħitchaaq tikitpan, Christ-ñum qaiñniġaa anjaayuaqtini Agaayyutmun Aapauramun akiilianikkumigich iluqaisa anjalatchisiqtauat suli iluqaisa sanġiqutiqaqtuapayaat sanġiqtauatlu. ²⁵ Christ atañuruksrauruq uvluanunaglaan Agaayyun akimmatrianikpan iluqanjitñiñ Christ-ñum uumiksrianiñ. ²⁶ Tuquliq akiilikkauniaqtuq aqulliuluni uumiksri. ²⁷ “Agaayyutim Christ anjalatchipkaġaa supayaanik.” Itnaġniqsuq Agaayyutim Makpiġaanani. Taatnaqami Agaayyun ilaġautingitchuq inmiñik, aglaan ilġai supayaat ataanun Christ. ²⁸ Agaayyutim taatnaanikkumiñ, ilaaptuuq iġniña Agaayyutim ataniqsimapkaġniaqmiiuq Agaayyutmun inillairuamun supayauramik ataanun Christ. Taimanigu Agaayyun kamañniqsrauniaqtuq supayauramiñ.

²⁹ Suniaqpat tamatkua paptakkauruat pisigiplugich tuqunaruat? Tuqunaruat anjpkakkauyumiñaiñiaqta, suvaata iñuich paptaaqtinniaqpat pisigiplugich tuqunaruat? ³⁰ Ilmun anjpkagñialiġ piitpan suvaatami anayanniuqpiġ ataramik quliaqtaugikapku tusraayugaagiksuaq? ³¹ Aniqatiut! Kigiñniġvigiraġigiga tuqqun uvluġaġipman. Tusraayugaagiksuaqkun ukpiqsriruaġuñniqsusri, suli taatnaqlunja quviasuutigigipsi Christ Jesus-kun

atannaptigun. ³² Ephesus-mi anuyakkaluagupkich iñuich atriqaqtuat liilaa iqsiñaqtuatun niğrutitun, sumik piññaakkumiñaitpik taatnañlapkun? Tuqunaruat anjpkagñianğitpata, tarra “Niğisa imiqtuağutalu,

atakkii uvlaakun tuquniaqmiugut.”

Isaiah 22:13

³³ Kinnipkaqasri iñunun uqaqatunun uumiña anjpkakkauhikun. “Piqasiqsuutigupsi pigiitichuanik piqatnaanik taatnañligisirusri ilinjisitun.” ³⁴ Isrummitqinñaqsiqasri killuliqitqinğisusri. İlasri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqagigiga kanjutchaqaluaqhusri.

Qanuq Anjpkagñiaqpisa?

³⁵ İñuk apiqsruqpiaqmiuq, “Qanuğutin tuqunaruat anjpkagñiaqpat? Qanutchimik timiqagñiaqpat agğigumin?” ³⁶ Isrummatuiñiaqpat ilipni! Nautchirriikavich nautchiaksranik nunamun nautlaitchut nauriağuglutin tuquqqağaluaqatin nunami. ³⁷ Aasrii nautchiaksraq nautchirriutikkan qinñaqangitchuq nauriatun nauniaqtuatun nautchiaksramiñ. Nautchirriutin mukkaaksraqğumaaqtuamik naagaqaa nauruksrauruamik. ³⁸ Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriağugtitchuugaa itqukkani, sulı nautchiaksrallaa naurisuuruq qanutchiuğimısun. ³⁹ Taatnatuntuuq, iluqatin uumarupayaat atlakaagıiñik timiqagtut, iñuich atautchiiñamik timiqagtut, niğrutitsuli atlakaagıiñik timiqaqmiut, qaluıtsuli atlakaurut, tinmiatsuli atlakaupmiut. ⁴⁰ Sulipsuuq qılanmiıttuat atlakaanik timiqaqmiut nunamiıttuaniñ. Piññaqnautaat qılanmiıttuat atlauruq piññaqnautaatniñ nunamiıttuat. ⁴¹ Siqinğum qaumanğa atlauruq qaumanğaniñ tatqim, sulı uvluğiat atlakaagıimik qaumanıqagtut qivliquulakamin qılanmi. Uvluğiallaa atlakaagıimik qaumanıqagtutq atlamiñ uvluğianiñ. ⁴² Taatnatun itkisipmiuq anjpkakkaukpata tuqunaruat. Timigikkavut pakmapak ittut nautchiaksratun nautchirriutauruatun nunamun. Tuqusruurut iluvikkauplutin. Aglaan anjpkakkauniagupta tuquhımiñ timiqagñiaqtugut tuquyumiñaitchuanik. ⁴³ İñuum timaa iluvikkaukami piññaqnaitchuq sanñiıtluni. Aglaan Agaayyutim anjpkagñiağumiun piññaqnağniaqtuq sanñıqaguni. ⁴⁴ Pakma timıvut nunakñaqtaurut, aglaan anjpkagupta timıvut qılakñaqtauniaqtut. Timiqaqapta tuqusruuruamik uvani nunami, ilısımarugut timiqagısiñipluta tuquyumiñaitchuamik qılanmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausımaruq Agaayyutim Makpiğaanani itna, “İñuqqaq Adam iñuusriğugñıqsuq,” aglaan aqullıq Adam irrusriğugñıqsuq qaitchıruaq iñuuhıgmik. ⁴⁶ Irrutchim timaa sıvulliunğitchuq. Nunakñaqtam timaa sıvulliuruq, aasriılı aquagun irrutchim timaa. ⁴⁷ İñuqqaq nunakñaqtauruq inıqtauruq magğañaniñ nunam, tugliaasriiñ iñuk qılakñaqtaupluni. ⁴⁸ İñupayaanı nunam ittut iñuqqaatun inıqtauruatun magğamiñ. İñupayaaq pigıkkana Agaayyutim ittut taavrumatun qılakñaqtauruatun. ⁴⁹ Pakma atriqaqtugut inıktun nunakñaqtauruatun. Taimanıgu atrılıutıniaqtugut inıktun qılakñaqtauruatun. ⁵⁰ Anıqatiumaan! Taamnauruq uqautıgıkkaga, iñuum nunami timiqagtuam uıviñıqaghuni auqaghunılu piññaaktaagıyumiñaitchaa anıayyuqataa Agaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusuruuq auragaqhuni itchumiñaitchuq piungıganğitchuami auragatlailuni.

⁵¹ Naalağnilıagıtchi, uqautıgıpsi nalunaqtuamik itna —ıluqata tuqunıanğıtchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaurıpiaq, sukatluglugu sıqunğıpaksağınıaniñ irim, aqullıgımi qalğıuqtaqpan. Qalğıuqtaun nıplıqsagıluqqaqtuq iluqatin tuqunaruat anjpkagñiaqtut tuqutqıkkumiñaiğutin, aasriiñ iluqata iñuusrugaaqtuagut aatchuusriaqagñiaqmiugut nutaamik timimik. ⁵³ İñupayaam timaa simmıqsıtaksragıgaa atakkii nunakñaqtauruq timi tuqusruuruq auragaqhuni, aglaan taimanıgu nutauruq timıkpıt tuquyumiñaitchuq auragatlailuni. Una atriqaqtuq iñuk mattaqmatun utuqqağıuqtuanı atnuğanı sulı atıaqsipmatun nutaanı. ⁵⁴ Aasriiñ timi auragağıuruuq simmausıqpan auragatlailaamik timimik sulı timi

tuqusruruuq simmausiġluni tuqqutlailaamik, tarani tanjiġñaqtuq aglausimaruaq Agaayyutim Makpiġaanani, itna,
 “Tuquġiq akiiliraullapiaqtuq. *Isaiah 25:8*

⁵⁵ Aatai tuquġiiq, tarakñaaglaan tuqupkaġumiñaiġitin iñuich.

Aatai tuquġiiq, tarakñaaglaan atniagumiñaiġitin iñuich.” *Hosea 13:14*

⁵⁶ Tuquġhum atniatlagaatigut killuqsaqapta, suli killuqsaun sanjiqutiqaqtuq maligutaksratigun analatiqaqhuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimapkaġaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaan, payanaigitchi ukpiqsriġipsitni, tuniqsimatitchi suli savautriplusri Ataniġmik ataramik pisuqtilaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriġiqsi Ataniġmik ingiħha suġlaamun.

16

Iliraksraq Ukpiqsriuanun

¹ Pakma aglañniaqtuħa iliraksrakun iñuiñun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanuruat atlakaagiiñi nunaaqqiñi Galatia-mi qanuqhutiñ iliraqsiuħhat maninñik, aasriiñ pitquġipsi taatnatupiaq: ² Minguiqsiagvipayaani atausriullaalusri tugvaitquġipsi ilaviñganik manium akiññaktaagikkapsi aggiġñaħħamnunaglaan; tutquqtuilaayumausri qanutun pitlakkapsisun. Taatnaġupsi iliraksraq inuqnaqsiñgitchumauq aggiġuma. ³ Aasriiñ aggiġuma tuyuġiniaġitka aatchuutisri piqasiġlugich tuyuutinik ukpiqtuanuruanun Jerusalem-mi iñuktigun nalupqinaigikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullakisraqaptuq, ilinħisa malihhiñaupmigaatħa.

Paul-ħum Sivunniugutai

⁵ Utlañniaġipsi Macedonia-kuaqqaagluħa; atakkii apqusraagñaġiga Macedonia. ⁶ Nayuqtaullakpiaġipsi naagaqaa ukiilunħa ilipsitni, aasriiñ aullaġnialgitchuma aatchuħhiñaugipsitħa inuġikkamnik iglauħksramni napmupayaaq. ⁷ Tautugumanġitchipsi akkuvaaurahhiñaq apqusraahhiñagusri, aglaan nayuqtuatluuraallagukkaluaġipsi, Atanġum pitqukpanħa. ⁸ Aglaan Ephesus-miinniaqtuħa Pentecost-liqiniaħhatnunaglaan, ⁹ atakkii kamanaqtuam savaaqagviksrallautam anħmautigaanħa, naagasuli iñugiaktut akilililisuqtitka.

¹⁰ Timothy aggiġniqpan, qaunagiyumagiksi tutqiksauħksranħagun ilipsitniittuallaħhani, atakkii savautriruq Ataniġmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniiñ naġġuġingilliunħ. Aullaqsaqpan ilipsitniñ ikayuġumagiksi iglauħhani quviasuguni, ilaali utiġasraugumuq uvanħun. Niġiugigiga tikiħksranħa piqatiqaġlugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatitigun Apollos-kun: suamasriplugu kiikaaqsrupaġaluaġniġiga utlaquplusri piqasriġlugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigingitchaa aullakisrani pakma. Utlañniaġaasri piviksraniħkumi.

Uqautipsaaġutit

¹³ Qaunagititchi pigiitħuamiñ, makittaagigusri ukpiqsriġipsitni, qapinħallusri supayaani. Sanħisitchi tuniqsimalusri Ataniġmun. ¹⁴ Supayaaq savaagilugu piqutigilugu piqpaksiħiqsi. ¹⁵ Aniqatiumaan, ilisimasruknaġisi tupiqatiñi Stephanas-ħum. Ilinħich ukpiqsriqqaqtuanħurut nunami taggisilinħmi Achaia-mik, aasrii iluqnauqsimapiagataqhutiñ ikayuħiġmikħnun ukpiqsriuanik atlanik. ¹⁶ Pitchuksaaġipsi tupigitquplugich iñuich taatniittuat suli kisupayaaq ikayuqtauruaq ukpiqsriuanun. ¹⁷ Quviasruutigigitka aggiħhat Stephanas-ħum Fortunatus-ħumlu Achaicus-ħumlu, atakkii ilinħisa ikayuġaatħa uvaniingitħapsi. ¹⁸ Nutaqtiqlugu irrusriġa ilinħisa quviatchaktitħaatħa ilipsisuntuuq. Isrummatigillautaqsigik iñuich taatniittuat.

¹⁹ Ukpiqtuanuruat iñuuniaqtuat Asia-mi tuyuġaasri nayaanħanik. Aquila-mħu Priscilla-mħu piqatigiplugich ukpiqtuat katimaruat tupiġmikni paġliuġaasripsuuq atanikun.

²⁰ Iluqatinj aniqatigiich tuyugaasri nayaanjanik. Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutikun.

²¹ Pağlatit Paul-miñ. Uvaña aglallakkitka ukua argamnik. ²² Kiñaliqaa piqpak-sriñgitchuaq atanguruamik, Atangum atanniğisigaa aggitqikkumi. Aa, Aggiğiñ, Ataniiq.

²³ Uvvatuq ihuaqutrisaan Atanguruam Jesus-ñum nayuglisi. ²⁴ Uqautisukkipi piqpaksrisi-laamnik iluqapsitñik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

Paul-ḡum Tugliat Tuyuutaiḡ Corinth-aḡmiunun

¹ Uvaḡa Paul, aasriiḡ uqḡiraqtigigaḡa Jesus Christ-ḡum pisuḡhagun Agaayyutim. Aglaktuḡa ilipsitḡun ukpiqtuaḡuruḡanun Corinth-mi suli ukpiqtuaḡuruḡapayaḡanun iḡuuniaqtuaḡanun nunaḡani Achaia-m. Uvvaasriiḡ Timothy aniqatvut uvamniittuḡ. ² Uvvatuḡ Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iḡuaqḡutisrimaallaḡniḡlisi suli tutḡqiksillusri.

Paul-ḡum Quyagaa Agaayyun

³ Quyaḡaqtuḡ Agaayyun Aapagikkaḡa atannapta Jesus Christ-ḡum. Ilaa aapauruḡ ilunḡuksriruaḡ uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araḡqtuiḡhiḡaḡuruḡaḡ uvaptiknik. ⁴ Araḡqtuḡtigigikput iluḡaitḡi iḡuilliuḡutigikkaptikni, uvagutsuli araḡqtuiyumiḡaḡsipluta tamatkuniḡa iḡuilliuḡutiḡaḡtuanik taavrumiḡa araḡqtuutmik akuḡtuḡaḡikkaptiknik Agaayyutmiḡ. ⁵ Iḡumun nagliksaallapiaḡtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuḡ arauttutiḡaḡtugut atqunapiaḡ Christ-kun. ⁶ Iḡuilliuḡaluḡaḡḡapta tusraayugaḡaḡiksuaḡ pisigiplugu, Agaayyutim araksimaḡaḡasri uvaptigun annautisukhusri killiḡiḡipsitḡiḡ. Arakkau'apta arautiḡaḡḡniaḡmiusripsuuḡ akuḡtuḡupsiuḡ anuḡsrukun atunim iḡuilliuḡutihiq uvagut iḡlutukkaptiknik. ⁷ Niḡiugaḡikkaḡput ilipsigun payaḡaitchuḡ. Iḡisimaḡikput nagliksaḡḡniḡupsi uvaptiktun Agaayyutim arauttutiḡaḡtinniḡaḡasri uvaptiktun.

⁸ Aniqatiumaḡ, nalutḡunḡitchiptigiḡ iḡuilliuḡtitauḡḡaptigun nunaḡani Asia-m. Iḡuilliuḡtitauḡvagiḡluta ḡaḡḡiḡḡuḡu iḡlutuiḡiksraḡput nalupḡigiliutiḡluguunniḡ iḡuutilaaksraḡput. ⁹ Iḡitchuḡiḡaluḡaḡikput tikiummiḡasugalugu tuḡḡuviksraḡput, aglaan taamna atuumaruḡ tunḡatḡunḡiḡluta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun aḡipkaitḡaruḡamun tuḡḡaruḡanik. ¹⁰ Tuḡuruksraḡuḡaluḡaḡapta ilaan annautimagaḡatigut, aasriiḡ annautriḡiḡapiaḡtuḡ uvaptiknik; aa, nalupḡisruutigingitchikput ilaanun annautisrimaḡiksraḡput. ¹¹ Ilipsi ikayuḡtuksraurusri inḡisruutiluta. Tarrali iḡugiaktuḡat iḡuich ḡuyyatiksraḡaḡisirut Agaayyutim aatchuutaḡun ḡaisauruḡkun uvaptiknun kiuplugich inḡisruḡḡat iḡugiaktuḡat iḡuich.

Paul-ḡum Simmiḡḡiḡaa Sivunniḡuḡtini

¹² Quviasruutigigikput una suli ḡauḡrimmaḡaḡiutillautapta uḡautigaḡatigut uuma ilumutuutilaḡanik, savaḡiḡivut nanipayaaḡ suli pakma ilipsitḡi ipḡiḡikun suli ilumutuulikun Agaayyutmiḡnisauruḡkun. Tunḡanḡitchugut puḡiutaatnun iḡuich aglaan tunḡaruḡut Agaayyutim iḡuaḡqutripḡuni ikayuutaḡanun. ¹³ Tarra tuyuutivut agliḡiaḡikkasri kaḡiḡsiḡiḡaitchuḡanḡitchut; kinnisunḡitchipsigiḡ uḡaḡikkaptigun. Niḡiugaḡigiga kaḡiḡsitḡasriḡiksraḡsi iḡaatnigun, ¹⁴ takku kaḡiḡsitḡasriḡauragaḡaluḡaḡmigiḡsi-samma pakma. Iḡaatnimi naḡaḡtiḡatḡlaniaḡiptigut suli naḡaḡisipmiḡiptigiḡ uvluani Atannapta Jesus.

¹⁵ Nalupḡisruutiḡanḡitchuḡa taavrumiḡa. Taatnamik tikiḡattaḡaḡaḡaḡuḡkkipi, piḡaḡuḡplusri ikayuḡsriamik tapillugik quviasruutmiglu. ¹⁶ Tikiḡattaḡaḡuḡkkipi apḡusraḡuma sivutmunlu nunaḡanun Macedonia-m utitmunlu nunaḡaniḡ Macedonia-m, ilipsitḡun itḡanaiyautitḡupluna iḡlauḡksramnun Judea-mun. ¹⁷ Taatna piyumaḡama, isrummitḡiḡaḡtaunḡiḡipik? Isrumavaluktusriunniḡiḡ sivunniḡaḡasrugaluḡa iḡunḡisun nunam, aḡḡaḡaḡluḡa tarani suli naḡaḡaḡtuḡaḡsiḡluḡa.

¹⁸ Agaayyun tuniḡsimaruḡ uḡaḡikkaḡmigun. Taatnatuntuuḡ uḡautivut ilipsitḡun nalupḡinaitchaḡtut. Agaayyutim iḡisimaḡai isrummitḡitḡiḡisilaḡputlu uḡautigikkavutlu. ¹⁹ Atakkii Silas-lu Timothy-lu uvaḡalu ḡuliaḡtuḡaḡutigigikput Iḡiḡiḡa Agaayyutim, Jesus

Christ, ilipsitñun. Ilaa ingitchut iñuktun piñgigaqtuatun aniqqaahuni, aglaan ilaan pisuuga uqautigikkani savaaniagniplugu. Agaayyutim anigutimagaatigut pisigiplugu Christ-ñum savaana uvaptiknun. ²⁰ Iluqaitñikkii akiqsruutai Agaayyutim atuumapkañigai Christ-kun. Taatnaqhuta nipliutigisruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmaun Agaayyutim savaagikkaña Christ-kun. ²¹ Agaayyutim nappaqutaupkañigaaatigut ilipsilu Christ-kun, suli uqsruqtihuta savaktautqupluta, ²² nalunaitñutaliqhuta pigiliutipiaqhuta inmiñun aasriiñ iliplugu Irrutchiñi uummatiptiknun nalupqisruutigingiqługu ilaanun pigitilaaptiknik.

²³ Aggigukkaluanñagmaunniñ Corinth-mun aggiñgitchuna. Agaayyun ilisimaruq ilumutuukhanik uqagikkañma ilipsitñun. Utingitchuna Corinth-mun atniummatiaqungitłusri. ²⁴ Atanniqsungitchipsigiñ ukpiqsriłipsigun, aglaan savaqatigisrukkipsi quviasruutiqaquplusri, atakkii ilisimarugut nalupqisruutiqañgisilaapsitñik ukpiqsriłipsigun.

2

¹ Sivunniqsuna utlatqigungitłusri aliatchaktitchaktuagusri. ² Aliatchaktisrimanigupsi kia quviasraağniaqpana avataagun ilipsi isrumatuyaaktitapsi. ³ Aglaktuña pisigiplugu taamna, utlakkupsi aliatchaktitqungitłuna ilipsitñun quviasraaqtiksramnun. Nalupqisruutigingitchiga quviasruutipkun quviatchaktinniaqtılaaqsi. ⁴ Aglakama ilipsitñun ihuilliullapiağataqtuna isrumatuyaakłuna uummatimni qianñagma. Aliatchaungitchipsi aglaan ilisimatqugipsi atqunapiaq piqpaksriłiga ilipsitñik.

Natqigutriłiq Killiqirimun

⁵ Aglaan nallipsi ihuilliutqitchiruam isrumaaluktingitchaana, aglaan isrumaaluktitkaasri. Ihuilliutqitchummataitchipi itnaqama. ⁶ Taamna iñuk tatapsausriaqaaniktuq. Apainuruq anigutiplusri taamna inillakapsiun. ⁷ Pakma natqigutiraksrağigiksi araaqtugługu taamna iñuk. Taatnağupsiun annautiniağiksi pilguilliullapiağmiñiñ aasriiñ qapingitchumuugli. ⁸ Taatnaqluna inigipsi tuniqsimasriłaaquplugu piqpaksriłiqsi ilaanik. ⁹ Taavrumuuna aglaktuña ilipsitñun, atakkii uktuağukhusri ilitchuğisrukłuna tupiksrisuupmagaapsi supayaakun. ¹⁰ Natqigutrigupsi taavrumiña iñunmik, natqigutipmigigaptuuq. Aasriiñ qanutchikun natqigutriruksrauniguma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigiplusri sivuğaani Christ-ñum. ¹¹ Natqigutiguptigu taamna iñuk tuంగాq akimaniangitchuq sukununniiñ uvaptikniñ. Takku nalungitmigivut ilaan qanuq surağautai.

Paul Tutqiksiñgitchuq Troas-mi

¹² Tikitñama Troas-mun quliaqtuağityaqługu tusraayugaagiksuaq Christ-kun, Atangum piviksriñiğaana quliaqtuaqupluna. ¹³ Aglaan tutqiksiñgitchuna irrutchipkun, atakkii paqingitługu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikłuna taraqna Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴ Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimmatriruamun uvaptiknik Christ-kun. Siamitkaatigut tiprağiksautun napmunliqaa quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik. ¹⁵ Atakkii ittugut Agaayyutmun tiprağiksuatun Christ-kun akungatni tamatkua aniqsuumaaqtuat suli tammaummiruat. ¹⁶ Tamatkununa tammaummiruanun tipiaqtugut tuqułigmik, aglaan tamatkununa anniqsuumaaqtuanun tipiaqtugut iñuuhigmik. Kiñaasriiñ nalliummative taavrumuna savaamun? ¹⁷ Kisimij tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaqtuat pinñuagutaitchuakun ilumutuuruamak Christ-kun sivuğaani Agaayyutim. Uvagut ingitchugut iñugiaktuatitun quliaqtuaqtuatitun Agaayyutim uqalhanik piññaanñiutiginiałhiñagługu.

3

Savaktai Nutaam Sivunniugutim

¹ Uqaviksaaqsilgitpisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktitun tuyuutinik akuqtuyunaqsiluta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ? ² Ilipsi tuyuutaurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun ilitchuğitquplugu agliqitquplugulu. ³ Aasrii atlanjuqtauruatigun iñuutchipsigun ilisimanaqtikiksi tuyuutauiqsi Christ-miñ aglaagikkaqput. Taapkua tuyuutit aglaanungitchut aglautmik aglaan Irrusriagun iñuuruam Agaayyutim, aglaanungitluni aglagviksramun piliamun uyağanmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴ Nalupqisruutigingillapiağivut tamatkua tumigiplugu Christ sivuğaani Agaayyutim. ⁵ Itnautigingitchikput savatlanilugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqaqtirrutaagun Agaayyutim. ⁶ Ilaan piqaqtitkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniutmigun. Taamna nutauruaq sivunniugun ingitchuq utuqqauruatun sivunniugutitun aglausimaruatun uyağanmun sulit tuqupkairaqtuatun kisupayaanik tupiksriñgitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniugutaa qaitchiraqtuq iñuugimik Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷⁻⁸ Utuqqauruaq maligutaksraq titiqtuqsimaruq aglaatigun uyağanmun, aasrii Agaayyutim qaumanga sagviqsuq qaitñamiun Moses-mun. Kigiñaña Moses-ñum qaummagikpagitluni Israel-aagmiut qinilguitchaat, aglaan taamna qaumaniq aquvatigun piiqsuq. Maligutaksraq tuqupkaisuuruaq qaummagillapiaqman qanutunkiaq qaummagitlukkisiva maatna savautriñiq Ipqitchuakun Irrutchikun? ⁹ Uvvaasiñ utuqqaqtaq sivunniugun tikiutriruaq tuqutaksraqutmik iñunun kamanautiqagñiqpan, qanutunkiaq kamanautiqatlukkisiva nutaaq sivunniugun tikiutriruaq nalaunñasripkaiñigimik iñunun? ¹⁰ Aasriisuli nutauruaq sivunniugun kamanatlullapiaqtuq utuqqauruamiñ sivunniugutmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniugun kamanautiqangigñiqsuq. ¹¹ Taimña utuqqauruaq sivunniugun tikitchaluaqtuq qaumaniqpaarakun piiqsuq, aglaan nutauruaq sivunniugun itchağataqtuq kamanautiqatlullapiaqtuq.

¹² Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niğiugaq iqsisailapiaqtugut quliaqtuałiksrapitigun. ¹³ Moses-tun ingitchugut. Taalutchiğñigaa kigiñani uqautri'ami Israel-aagmiunun takku tautuqungitlugu qaumangum piğñiałhanunaglaan. ¹⁴ Aglaan kanjqsitłaisimarut isrummatmiktigun siqquqsipkaqlugich. Uvluvanunaglaan irinich taalutaqaqtutsuli agliqipmata makpiğaaniñiñ utuqqaich sivunniugutauruat, takku kisimi Christ-ñum taalutaq piitłagaa. ¹⁵ Uvluvanunaglaan agliqipmata maligutaksramik Moses-ñum aglaanani isrumanich taalutaqaqtutsuli. ¹⁶ Aglaan iñuk mumikami Ataniğmun kanjqsisuuruq taalutaiqsitmatun. ¹⁷ Taimña Atanguruaq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriana Atangum ittuq patchisairvik. ¹⁸ Tarraasrii uvagut taalutaiqsittuani qinigikput kamanautaa Atangum. Atlanjuğusaiñaqtugut ilitłasripluta ilaatun, sulit Atangum Irrusrian ilisaiñaqtitkaatigut ilaatun akiluktitłasriplugu kamanautaa Atangum.

4

Akisuruat Suurat Utkusriłiani Qikumini

¹ Agaayyutim qaitchigaatigut savautriñigimik quliaqtuaqupluta naglikkutaagun. Taatnamik nikatchatangitchugut. ² Tununjanikkivut iriraqtuutitlu kanjunaqtuatlu. Pisaasruğmigautaitchugut. Anjalangitchikput uqalha Agaayyutim kinnitñinğutigilugu. Taatna pitłaitchugut. Iisauttutigigikput ilumutuuruaq kanjqsiniñaqsiplugu, sivuğaani Agaayyutim pipmatun. Isrummatmikni ilisimagaat ilumutuutilaaqput. ³ Tusraayugaagiksuaq uqagikkaqput iriqsimakpan, iriqsimalhiñaqtuq tamatkununa tammaummiranun. ⁴ Tuunğaum anjalatchiruam marrumiña nunamik qinilłaisitkai ukpiqsriñgitchuat kanjqsipkatłaiqlugillu tusraayugaagiksuamik, aasriiñ ayaupkaqtitauruatun ittut. Ilaan tautuqunjkai kamanautaanik Christ-ñum atrigikkaña Agaayyutim. ⁵ Quliaqtuağitłaitchikput uvaptiknik,

aglaan quliaqtuaġigikput Jesus Christ Atanġuniplugu, aasrii savaktigigiptigut Jesus pisigiplugu. ⁶ Agaayyun nipliqsimaruq, “Qauma qauli taaqtuamiñ.” Aasrii qaggutigai uummativut qaitchikamisigut qaumamik iłitchuġitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qiñiqapta kigiñanjanik Christ-ñum.

⁷ Aglaan Agaayyun qaitchiruq tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptiknun iñuħhiñauruanun, atriplugu iñuich tuvvaqsiraqtut akisuruanik suuranik iłulilianun qikumiñ. Iñupayaaq qiñiqtaksraġigaa taamna kamañaqtuaq sanñi uvaptikniittuaq agaayyutmiqnisautilaanjanik, uvaptikniñ pisunjanani. ⁸ Iħuilliuqtitaugaluagupta qanusripayaakun akiilipkaqtatłaitchugut, qanuġviiqsitaugaluagupta nikaliġatłaitchugut, ⁹ nagliksaaqtitaugaluagupta Agaayyutim suksraatłaitchaatigut; atniaqsugaluagupta tuqqutaunġitçhugut. ¹⁰ Ataramik anayanniuqtuaġaluagtugut iñuich tuqqutçhukmatigut Jesus-tun aasrii tautunjaqsitquplugu iñuulħa Jesus-ñum timiptigun. ¹¹ Iñuuniaħłaptikni ataramik anayanniuqtuaqhuta tuqqutaulġmun pisigiplugu Jesus, taututlatquplugu inuuruanaulħa Jesus-ñum uumuuna tuquraġaqtuakun timiptigun. ¹² Anayanniuqtuaqtugut tuquġmiñ pisigiplugu quliaqtuaħiqput piqaquplusri isruitchuamik iñuulħiġmik. ¹³ Aglausimaruq Agaayyutim uqałhani, “Uqaġaqtugut takku ukpiqsriłlapiaghuta.” Taavrumuuna irrusriagun ukpiqsriłħum uqaġaqtuguttuuq ukpiqsripluta. ¹⁴ Iłitchuġiplugu Agaayyun anipkairuq Ataniġmik Jesus-mik, ilaan anipkaġisipmigaatiguttuuq Jesus-tun, agġiutiluta piqatigilusri sivuġaanun Agaayyutim. ¹⁵ Iluqaan tamanna iġlutukkaga ikayuutigigisigiksi. Iñuġiaksilaqhutiñ iñuich tusraarut iħuaqquataagun Agaayyutim aasrii iñuġiaktuat iñuich quyaġillapiagñaġaat piqutigiplugu kamanautaa Agaayyutim.

Iñuuniaħiġ Ukpiqsriłkun

¹⁶ Nalupqigingitlugu tamanna nikaliġanġitçhugut. Timivut piunġitmukkaluaqtuq irutçhiqput nutaqtikkauruq uvluġaġipman. ¹⁷ Tamatkua iħuilliuġutivut pakma sivikisurami iħhiñiaqtut. Itqanaiaġaġatigut akuqtuqupluġich Agaayyutim kamañaġniqsrat isuksraitłutiñ quvianañi nakuutlullapiaqtuat iħuilliuġutiptikniñ. ¹⁸ Qiñiqtuifanġitçhivut sut qiñitlakkavut aglaan sut qiñitlaisavut; atakkii sut qiñiġnaqtuat piġñiaqtut, aasrii qiñiġnaqtuat taimuñja inniaqtut.

5

¹ Iłisimagikput palapkaaqput irvigikkaqput marrumani nunami piunġiqpan, taamnaami timikput, kiñuniksraqaġniaqtugut Agaayyutmi, iñiqtaunġitçhuamik arganmik, isuksraitçhuamik qilañmi. ² Pakma imñiqtauliġuurugut, inuġrugiplugu timinitqiguta pakmakñaqtauruamik atrilugu atnuġaatchiaqmatun. ³ Atnuġaakkaugisirugut timimik nutaamik atnuġailaagumiñaiġuta. ⁴ Iñuunñapta uumani palapkaagmi iñuħhiñaupluta, imñiqtauliġuurugut uqumailliuġutiqaqhuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itçhumiisugut nutaami timimi pakmakñaqtauruamiñ. Atuummikpan tuquyumiñiaqtuaq timi simmiġisiruq tuquyumiñaitçhuamik iñuulħiġmik. ⁵ Agaayyutim itqanaiaġaġatigut taivrumuñja. Ilaan nalupqinainjanikkaa uvaptiknun taatniinniałħa aatçhuqamisigut Irrutçhiġmiñik. ⁶ Taatnamik qapinñataitçhuurugut. Iłisimagikput iñuuniaħłaptikni uumani timimi piisaallaiqput Ataniġmiñ. ⁷ Atakkii iñuuniaqtugut ukpiqsriłkun qiñingitçhaluanñapta ilaanik. ⁸ Qapinñataitçhugut, aglaan piitçhumallapiaqtugut timigikkaptikniñ aasrii anilaqsimaqatigisruliqlugu Ataniq. ⁹ Taatnaqhuta sivunniutigigikput quyalisuklugu, iñuugaluagupta maani timiptikni naagaqaa taiñani piġaluagupta timimiñ. ¹⁰ Iluqata sivuġanjiutiruksaurugut aquppiutaqpananun Christ-ñum atanġuruam. Atausriuttaagutiñ iñuich akuqtuigisirut nakuuruamik naagaqaa piġiitçhuamik maligullugu savaġikkaqtin iñuunñagmin timigikkagmiktigun nunami.

Savautriraat Iłauraagiliutigipkakkaułkun

¹¹ Uvva ilitchugimagikput tatamnaqtılaaḅa Atangum. Taatnaqhuta pitchuksaagivut iñuich akuqtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim ilisimagaa qanusriutlaapiaqput. Taatnatuntuuq niḅiugagigiga ilitchuqsrianiḅiqsi taavrumiḅa qauḅrimmaagiutillautapsigun. ¹² Piñiangitchugut akuqtuyunaqsitqigukhuta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqaqugipsi tamatkununa kamagitqusraalhiñnaqtuanun qiniḅnaqtuakun, suksraqangitchuanun uummatmiutaḅmiknik. ¹³ Uqautigikpatigut qauḅrimmaagiññiluta piquḅtigigaa Agaayyutim, aglaan qauḅrimmaagiñḅigupta piquḅtigilhiñagipsi. ¹⁴ Piqpaksriḅhan Christ-ḅum aḅalatkaatigut, atakkii ilisimagikput nalupqinaiḅlugu atausriḅ tuquruuq piquḅtigiplugich iluḅaisa iñuich. Taatnamik iluḅatiḅ tuḅupmiraqtut. ¹⁵ Ilaa tuquruuq pisigiplugich iñupayaurat, aasriñ tamatkua iñuuruat inḅmiktigulhiñnaq iñuutqunḅiḅlugich aglaan ilaanun tuḅqutriruamun iñupayaanik aasrii aḅipkakkauḅluni tuḅuḅigmiñ.

¹⁶ Tarra uvakḅaniñaglaan isrummatiqanḅiqsugut iñuḅmik ilaan qaalhiñnaḅgun nunam iñuisun. Qaanisquami isrummatigigaluaqmisaqput Christ iñulhiñnauniḅlugu, aglaan pakma isrummatigingigikput taatna. ¹⁷ Taatnamik kiñapayaaq pigiliutipkaḅtuuq Christmun nutaagugaaḅtuq. Iḅḅruaḅi piiqsut. Iñuunialiqsuq nutaakun. ¹⁸ Iluḅatiḅ tamatkua agḅiqsut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkaḅaatigut inḅmiñun Jesus Christ-kun, aasriñ aatchuqhuta savaamik quliaḅtuagiḅquplugu ilaan ilauraaliutipkaḅisiñiḅlugich iñuich inḅmiñun. ¹⁹ Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkaḅai nunam iñui inḅmiñun Christ-kun, patchisiḅutingiḅlugich navguutinḅisigun. Aasriñ quliaḅtuagiḅqaatigut iñuich qiniñiñaksriñiḅlugich Christ-kun. ²⁰ Taatnaqhuta uḅqiraḅtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atuḅaatigut uqautitqulusri. Inḅiḅipiagiḅsi pisigiplugu Christ, itnaḅhuni, “Ilauraaliutitqigitchi Agaayyutmun.” ²¹ Agaayyutim Christ killuutailaapiaq irrutiginiḅaa killuḅsaḅtautun pisigipluta. Taamna nalaunḅasriḅkakkaurugut Agaayyutmi.

6

¹ Uvagut savaḅatigiñḅaptikni Agaayyutmi inḅiḅipsi akuḅtuqunḅitlugu Agaayyutim iluaḅqutaa suunḅiḅlaguḅlugu. ² Atakkii ilaa niḅliḅsuq aglausimaruami uḅaḅigmi, “Piviksraq nalautitman tusraagipsi.

Anniḅsuḅviksraq tikitman ikayugipsi.”

Isaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akuḅtuiviksram uvaptiknik nalautittuq. Uvluva anniḅsuḅviksram pakma tikitchuq. ³ Kisumununniñ iñuḅmun patchisiḅutitqunḅitchugut killukuagñiḅluta savaaḅaḅiptikni. Taatnamik inillaiñḅitchugut putukkisaḅtiksranaḅnik iñuum aḅqutiksraḅani. ⁴ Aglaan suraḅalḅipayaaptigun qiniḅtittugut savaktaupluta Agaayyutmun iglutiḅikunlu, iḅuñḅiḅḅutikunlu, akiyalḅunaitchuatigunlu, sakiḅnaḅtuatigunlu, ⁵ ipiḅaḅtuḅsiuḅikunlu, isiḅtaulḅikunlu, aḅalaḅluḅsiuḅikunlu, sakuuḅikunlu, siñḅiḅiḅsaunḅiḅikunlu, niḅisunḅakunlu. ⁶ Qiniḅtitkikput ipqḅiḅikunlu, ilisimaḅikunlu Agaayyutmik, anuḅsrulḅikunlu, iḅuaḅqutriḅikunlu, Ipḅitchuakun Irrutchikunlu, ilumutun piḅpaksriḅikunlu, ⁷ uḅaḅaḅikunlu ilumutuuruamik, suli sanḅiḅaḅun Agaayyutim. Anḅuyautiḅaḅtuḅa tugluagiḅlugulu nalaunḅaruakun. ⁸ Qiniḅtitkikput kamagikkauḅikunlu, kanḅutchaktitaulḅikunlu, uḅaḅiḅchiuḅikunlu piḅiitchuakun nakuuruakunlu. Saglutuniḅakkaupluta uḅaḅaluḅaḅḅapta ilumutuuruamik, ⁹ nalunaḅtuatun ilḅluta ilisimanaḅaluḅaḅḅapta, tuḅaḅsiruḅatun ilḅluta iñuusruḅaḅaluḅaḅḅapta, anasriñḅuḅsaḅsiḅaluḅaḅḅapta tuḅqutaunḅitchugut, ¹⁰ isrumaaluktitaḅaluḅaḅḅapta quviasruḅaḅtuḅut, inuḅsralliḅtuatun ilḅluta umialiguḅtitchigaluḅaḅḅapta iñuḅiaktuanik, suñḅiḅtuatun ilḅluta piḅaḅaluḅaḅḅapta supayaanik.

¹¹ Aatai ilauraamaḅ Corinth-mi, nunummisiḅḅitchipsi uḅautriḅiksraḅtiknik ilipsitñun. Ummativut anḅaḅivut ilipsitñun. ¹² Piḅpaksriḅḅput ilipsitñik inuḅtuummangitchuq. Aglaan piḅpaksriḅisi uvaptiknik inuḅtuummasriḅuq. ¹³ Aglaan pakma anḅaḅsigik uummatisri uvaptiknun. Uqautigipsi uvaḅa ilḅḅaḅiḅruḅatun ilḅlusuḅri.

Agaayyuvikpaḅa Iñuuruam Agaayyutim

itqaqamiun tupiksriyummatiqahiqsi, sulii pagla'apsiun kamaksrihikunlu taluqsrihikunlu. ¹⁶ Quviasruutigillapiağiga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

8

Ukpiqtuanjuruat Aatchuihat

¹ Uvvaasriin aniqatiut, ilitchuqsritqugipsi iluaqqutrisaanik Agaayyutim qaisanjanik ukpiqtuanjuranun Macedonia-mi. ² Ihuilliupaurağalanğamin inuqsriullapiağaluaqhutinlu quviatchaugillapiaqtut, taatnaqhutin aasriin tigungmataipiagñiqsut suuramiknik. ³ Piyumiñaqtutilaağmikni aatchuğuurut, sipitluguunniin uqautigaluaqtinatın. Uqagiyumiñağiga taamna. ⁴ Uqapsaaqtuiñağaatigut ikayuutitlasrisrukhtin savaakun Agaayyutim inuiñi. ⁵ Aatchuutiqatut niğiugingisaptigun, sivulliuplugu qaitlutin inmiknik Agaayyutmun uvaptiknunlu Agaayyutim pisuhagun. ⁶ Uvvaasriin tiliugikput Titus aullağniinjaniksmapmaun naatchaqtuaquplugu taamna savaallataq akunnapsitni. ⁷ Aasriin pillautagñiqapsi supayaakun —ukpiqsrihikunlu, uqautrihapsigunlu, ilisimatikunlu, piyummatiqahikunlu, piqpaksrihapsigunlu uvaptiknik —taatnamik tigungmataitqugipsi aatchuihikun. ⁸ Tiliuqhiñgitchuna aatchuqulusri. Uuktuagukkiga piqpaksrihigsi ilumutuupiaqmanaan aatchuğummatiqahipsigun, ⁹ takku ilitchuğigiksi iluaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-um. Sumik ayuqsrangitchaluaqhuni, piqutigiplusri unitchai umialgutini ikayuğiaqhusri inuqsriuhagun. ¹⁰ Uvva uqautigisrukkiga aatchuihigsigun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitni naatchupsin aullağniikkaqsi ukiutqik, takku sivulliuplusri aatchuihikunlu piyummatiqahikunlu. ¹¹ Kiikaa, naatchiun naanniahanunaglaan aullağniikkaqsi uqiutqik piyummatiqaqapsi, aatchuğusri pisuqtilaapsitni pigikkapsitni. ¹² Aatchuğupsi piyummatipsigun taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigikkapsitni, aasriin pigingisapsitni. ¹³ Nunurisunğitchipsi aatchuihigmun qagavriuraaqtillogich atlat aatchuihikun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuaqtusri. Taatnamik ikayuğiyumiñaqtusri inuqsraqtuanik. Aquvatigunli sippakuuqtualigumin ikayuğisigaasripsuuq inuqsraligupsi. Inupayaagli piqagumuuq inuğikkağmiñik. ¹⁵ Aglausimaruatun uqaligni itna, “Inuk katitchivaahaktuaq sippakuutlaitchuq, aasriin inuk katitchivaahangitchuaq inuqsraqangitchuq.”

Titus Piqatinilu

¹⁶ Quyagigiga Agaayyun qaitchiruaq Titus-mun piyummatmik piyummatigikkaptun ilipsitnun. ¹⁷ Ilumutun Titus-um akuqtuğaa pitchuksaagutvut. Utlagupiağatagaasri. Sivunniqsuq taavrumina inmiñik. ¹⁸ Tuyuqaqmiugut aniqatmik piqasriqlugu nangautiqaqtuamik iluqaitni ukpiqtuanjuruani quliaqtuaahagun tusraayugaagiksuamik. ¹⁹ Aasriisuli, ukpiqtuanjuruat piksraqtaaginigaat iglauqatigitqupluta ilaanun tikiutiguptigin taapkua aatchuutit maniich. Savaaqahaptigun taavrumuuna kamasruğikput Atanguruuq Agaayyun aasriin ilisimanaqsiplugu ikayuğiyumatiiqput. ²⁰ Qaunatqiağiguktugut kisumununniiñ inunmun pasritqungitluta analaahaptigun taapkunina mikturuanik aatchuutini. ²¹ Piyummatiqatugut nalaunjaruakun, kisan Atanguruam qinihthani ingitchuaq aglaantuuq qinihthani inuich. ²² Piqasriqhutik taapkuak inñuk tuyuqaqmiuguttuuq aniqatitknik. Uuktuagaluqaqtigu akulaiqlugu ilitchuğigikput ukpiğnaqtuanjutilaana. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpiğiliutipiaqhusri. ²³ Nallipsi apiqsruutigikpaun Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuğihaptikni ilipsitnik. Nallipsipsuuq apiqsruutigikpagik atlat aniqatiuvuk, uqqiraqtigigaik ukpiqtuanjuruat, aasriin kamasruğaak kamanautaa Christ-um. ²⁴ Taatnamik qiniqtitchumagiksi ukpiqtuanjuruapayaanun piqpaksripiahiqsi uqqiraqtinik sulii nalaunjalha nangaqapsi taapkununa.

9

Iirat Ukpiqtuaqatinun

¹ Iitchuḡigiga aglaktuksraunḡisilaaga uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim iñui. ² Atakkii ilisimagiga ikayuiyumaiqsi. Uqautigillautaqsimagipsi ukpiqtuanuruanun Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuanuruasii Achaia-mi itqaniaḡniłusri aatchuuti-laapsigun uqıutqik. Piyumalaahipsigun iñugiaktuat aḡalataurur aatchuisukhutiḡ. ³ Aasriiñ aullaqtitkitka anıqatiuvut. Itqanaitqugipsi aatchuiłiksrapısigun. Uqautigillautagıpsı itqanaitkisiñiıplıusri. Aasriiñ taamna piılaaḡutqunḡitchiga. ⁴ Aasriiñ Macedonia-ḡmiut agḡiqpata malıḡluḡa iłitchuḡigumitruḡ itqanaiñḡisilaaqsi, kannutçhakpiaqtugut, ilipsıpsısuuq, nalupqinaıqsruutıḡilaanikmıpkahısrılı uqaḡillautaqhusrılu. ⁵ Tarra isrummiqsunḡa anıqatiuvut pitchuksaagukługich tıktıqıplıusri sıvuani agḡıłıksrapta. Iliḡisa itqanaiyaḡisıgaat akiqsruutıḡıkkahıqsı, sulı aatchuḡummatıqaqıpsı nunurausruḡaqsri.

⁶ Itqaḡlugu una, iñuk nautchirriıruaq iñugiapiangıitchuanik nautchiaksranik katıchiñiaqtuq iñugiapiangıitchuanik, aasriıpsısuuq iñuk nautchirriıruaq iñugiaktuanik katıchiñiaqtuq iñugiıllapiaqtuanik. ⁷ Iñulla aatchuḡli sıvunniıtaagun isrummatmi, tıḡummatıḡalugu pisunḡaqanı sulı nunurıkkasruḡaḡanı. Agaayyutim piqpagıga iñuk aatchuḡuuruq quviasrukhuı. ⁸ Aasriiñ Agaayyutim aatchuḡumiñagaasrı sipıllugu inuḡıkkahıqsı, ataramik sıppakuuqtualıḡusri. Aasriiñ aatchuutıksraqatlasrıḡisırusrı savaallautapayaanun. ⁹ Aglausımaruatun Agaayyutim uqałhani, “Nunniıqtı sıamıtmıtuı, iñuk aatchuiñıqsısuq suuraḡmiñik sıqñataıtlıni inuqsraqtuıanun.

Taapkuı itqaḡıḡisıgaat ilaan ihıaqqıtaı taimunḡa.”

Psalm 112:9

¹⁰ Agaayyun aatchuḡuuruq nautchiaksranik nautchirriıruımun qaqqıamıḡlu niqıksranik. Taatnatun ilaan iñugiaksiñiaḡai suurat piḡıkkasrı aasrıli aatchuutılasrıyumagıksı atlanun inuqsraqtuıanun. ¹¹ Inuqsranıḡıñiaqtusrı supayaakun tıḡummatııpsıḡun. Tarra savaaptıḡun iñuıch quyyatıqaḡniagaat Agaayyun. ¹² Savaapsı ikayugıaluḡniḡai inuqsrıuḡluqtuat Agaayyutim iñuḡı, aḡlaan taavrumıunaptıuq iñugiaktuat quyyatıqallıapiagaḡniagaat Agaayyun. ¹³ Savaapsıḡun nalupqinaıḡniagaıksı ukpiqsrıııqsı Christ-kun, aasrıli iñuıch ikayuusrıaqaqtuat nanḡaḡisıgaat Agaayyun tupıksrıııpsıḡun tusraayugaagıksıuamı sulı tıḡummatıııpsıḡun ilıḡıtıñun sulı iluqanııñun atlanun iñunun. ¹⁴ Aasriiñ inıqsruutıniagaasrı piqatıḡisrukhusrı pisıḡıplugu kamanaqtıuq ihıaqqıtaı Agaayyutim qaısaḡa ilipsıtıñun. ¹⁵ Quyyan illı Agaayyutmun uqautıḡıḡunaitçuatıḡun aatchuutaıḡun.

10

Paul Patchısaıñıruq Savautrıḡıḡmiñı

¹ Uvaḡa Paul. Inıḡıpsı Christ-ḡum agḡanııḡıḡmıḡun piısaanıḡıḡmıḡunlu. Taluqsralıḡuunıḡıpsıtıḡa piqatau'ama ilipsıtıñı, aḡlaan piqataunḡıtıñama ilipsıtıñı taluqsraıñııplıḡa tuyuqtıuıtıpkun. ² Nunurıyumiñaitçuıpsıtıḡa taluqsraitquluḡa nıyuutıḡuma ilipsıtıñı. Sıvunniqsunḡa akıllııqsısuḡkługich tamatkua uqaqtıuıt iñuunıusrıqaḡniıplıta nunam iñuisun. ³ Iñuunıagaıluanıḡapta tımiḡıkkaptıḡun anıyanḡıçhıḡut nunam iñuisun. ⁴ Anıyautıvıt anıyautıḡıḡıçhıı nunam iñuiñ, aḡlaan atuḡıkpıt Agaayyutim sanııqıpaıraḡa akıııplıḡıch iluqası tamatkua akıllııqsısuıtıruat [tusraayugaagıksıuamun]. ⁵ Piyaqqıuqtıḡıvıt uqavaagıtıpayaat nıaquqtısrıııhatlu iñuıch takku taatnatıçhıch iñuıch sappıḡutaurıt atlanun iłitchuḡııksranatıñı Agaayyutmik. Isrummitqıksıtıkvıt iñuıch Agaayyutıkun tupıksrıııasrıııḡıch Christ-mık. ⁶ Anasrıñınuqsarıııñıagaḡıuqtıḡut tupıksruutıtıçhıanık, iłıçhuqsrıpqıraḡıḡıpta tupıksrıyumaıpsıtıñık ilipsıtıñık.

⁷ Qıñııñıñıaqtusrı sunık qaalıñıakun. Kıñapayaıq ukpiqsrıñıḡumi piḡıniłıni Christ-ḡum isrummatıḡıtıḡıliıḡ. Piḡıniḡumi Christ-mun taatnatıtuıuq piḡıpmıgaatıḡut Christ-ḡum. ⁸ Uqavıgaagıtıḡıllakıaluḡıpkıunıñı sanııqıtuıqııqı

Agaayyutim qaisaṇa uvaptiknun kannusruutigiyumiñaitchiga. Ilaan uvaptiknun ikayuqugaasri makitatlasritquplusri Christ-kun. Taavruma sanṇiqutiqaḥum piyaquqtaqtitchumiñaitchaasri. ⁹ Iqsisaaḡunḡitchipsi tuyuqtuutipkun. ¹⁰ Iṇaṇich iñuich uqaḡniqsut, “Tuyuutmiñi uqalguruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriqaḡuuniqsuq sayaitchuatun, uqautriḥhasuli suilatun itluni.” ¹¹ Taatnatchich iñuich isrummatigiliruṇa una, aglaan savaaḡisruugivut uqautigikkavutlu aglakkavutlu inṇapta naagaqaa piiñṇapta. ¹² Iḷaliqsuutiyumangitchugut tamatkununa iñuṇun unniñ atriliummatiluta uqaḡuuruuanun nakuuniraaḡhutiṇ. Uuktuutiqaḥhiñaqut inṇmiknun naipiqtuutiḷutiṇlu. Kanjqsaiḥiqtiṇ qinḡititkaat uuktuutigiaqsi'aminṇ avatmun naipiqtuutiqaqsi'aminṇlu. ¹³ Uqavigaaḡḡunḡitchugut uvaptigun aglaan uqaviutigilḥhiñaugikput savaaksriusriaqput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpiqsritlasrirusri savaaptigun. ¹⁴ Qaṇṇaḷautrangitchugut uqaqapta ilaḡinipḷusri savaaptikni. Takku tikiutiqaḡaḡikput tusraayugaaḡiksuaq Christ-kun ilipsitñun. ¹⁵ Uqaviutigingitchikput atlat iñuich savaaṇat. Aglaan niḡiugaḡigikput una, ukpiqsriḥiqsi sanṇisikpan siamitlasrigisigikput tusraayugaaḡiksuaq avanitchiapsitñun ittuanun. ¹⁶ Quliaqtuaqatlasrirugut tusraayugaaḡiksuaḡamik nunaaqqiñi atlani. Uqavigaaḡutigisrunḡitchikput savaaḡianikkaṇat atlat iñuich nautchiivḡimikni. ¹⁷ Iñuk uqavigaaḡniḡumi, uqavigaaḡutiqaḡli Agaayyutmik kisianik. ¹⁸ Agaayyutim akuqtuumatḷaitchaa iñuk uqavigaaḡtuuaq inṇmiñik nakuuniraaḡhuni aglaan ilaan akuqtuḡisigaa iñuk nakuugikkani.

11

Paul-lu Uqqiraqtinṇuaqtuallu

¹ Uvvatuq Agaayyutikun anuqsrutuuraallaksitṇa kinnanaaqtuatum itkaluaḡniḡuma. Anuqsrutillaṇniapiaqsitṇa! ² Takku siqñagipiagipsi Agaayyun siqñaqsrpmatun ilipsitñik. Atriqaqtusri ipqitchuatun ilaqaṇnikkumaaqtuatum qaiññiakkaptun atautchimun ilaqaṇtiksrāmun, taamna Christ-ṇuruq. ³ Nuyuaqqutigipsi isrummatisi qaayugṇaqsiviaqtut sulī killukuḡutipkakkauviaqtusri ilumutuuruamiñ piqḡaksriḥḡmiñ Christ-mun, atrilḷugu nimigiaq kinnitñiktuaq Eve-mik pisaasruḡmigautmigun. ⁴ Uvvaami iñuk agḡiḡuni quliaqtuagaqsiḡpan atlamik Jesus-mik quliaqtuagḡisaptiknik, naagaunniñ akuqtuigupsi atlamik Irrutchimik tusraayugaaḡiksuaḡmiglū akuqtuagḡianikkapsitñiñ, pitchiḡiaḡisiruatum irrusriqaqtusri. ⁵ Kiñulliqḡianḡunḡiḡasrugiruna tamatkunakṇa qaukḡiunasrugiplutiṇ uqqiraqtauruaniñ. ⁶ Iḷisaqsimaruatum uqaqtaulḡuitḷaluḡuma, ilisimaruṇa sumik uqaqṇilaamnik. Qinḡititkikput taamna nalupḡinaiqḷugu ilipsitñun supayaakun. ⁷ Killuqsautauḡiḡpa uvaṇṇun atmuktiqama kiviḡukhusri quliaqtuagḡniraḡaluṇa tusraayugaaḡiksuaṇanik Agaayyutim akiḷaaḡluṇa? ⁸ Ivayaqtuiruṇa atlaniñ ukpiqtuanuruaniñ akuqtui'ama ikayuutaatnik savautriḥksraptiknun ilipsitñik. ⁹ Nayuutiḷamni ilipsitñi, inuqsriuliqama ihuḷliuqtitchiñḡitchuṇa kisumikunniñ. Aniqatiut agḡiḡamiṇ Macedonia-miñ qaitchaat inuḡikkapayaaḡa. Supayaakun akiyausrungitchuṇa ilipsitñun. Qaunatḡiaḡikkisigiga taamna. ¹⁰ Christ uqaḡuupmatun ilumutupiaq taatnatuntuuq uqaḡipmigiga ilumutuuruuq. Kia-unniñ iñuum nunaṇani Achaia-m nutqaqtitchumiñaitchaa uqavigaaḡutiqaḡiḡa quliaqtuaqama akiḷaaḡluṇa. ¹¹ Suvaata quliaqtuaqḡik akiḷaaḡluṇa? Piḡḡaḡiḡiññivisi? Agaayyun ilisimaruq piḡḡaḡillapiaqṇilaapsitñik.

¹² Savaaḡikkaḡa savaaḡituiḡaḡisigiga, [amiami quliaqtuaqtuiḡaḡluṇa akiḷaaḡluṇa]. Taavrumuuna nutqaqtitchukkitka tamatkua uqavigaaḡtuat savaaḡaḡniḷutiṇ Agaayyutim savaaṇanik, tuvrapiḡḷugu uvagut suraḡaḡiḡput. ¹³ Taatnatchich iñuich taṇiḡiḷaakun uqqiraqtaurut. Kinnitñiṇniakikun savaaḡaḡtut, qinḡiḡmikkun atlanṇuḡuurut ililḷutiṇ uqqiraqṇaisun Christ-ṇum. ¹⁴ Taatnaluasru! Uvvataḡku tuṇḡaḡ inṇmiñik qinḡiḡanikaḡuupmiuq israḡulḡatun qaumam. ¹⁵ Taatnamik quviḡusruutiksraunḡitchuq

tuungaam savaktai qinñaniktaqpata nalaunjaruaħum savaktaisun. Isruksrautaat taimanigu nalliusriaqagisiruq maligullugu savaaħat.

Paul-ħum Nagliksaaħutaa Uqqiraqtaupluni

¹⁶ Uqautitqiglapsi, isrummatiginasritħa kinnanaaqtuatun inniħuħa. Kinnanaaħnigaluagupsitħa akuqtuqsitħa taatna, uqavigaaqtuallakkumuunali mikiruumamikunniħ. ¹⁷ Uqautigikkaħa tamanna pitqutigingitchaluagaa Atangum Agaayyutim. Uqavigaaqama kinnanaaqtuatun ittunħa. ¹⁸ Qiniħlugich iħnugiaktuat uqavigaaħutiqaħuħat nunakħaqtanik sunik, uvaħaptuuq uqavigumiħnaqmiunħa. ¹⁹ Takku anuqsrutiraħigisri quviagipluguunniħ kinnanaaqtuat, ilipsitħnik isrumatunivagillapiaħusri. ²⁰ Iħatchiħuupmiusri iħuum savaktaaħrugipmasri, aqsaktuaqmasriħu kinnipiħsri, nunuriraħaqmasriħu savautitqupluni, kamaħniraaqman, suksraunħiqmasriunniħ patiktuqmatun kigiħapsigun. ²¹ Isrumasrugnaqtusriħu sayaitħuanunipluta suli taatnatun anħalatchiħiħiħniħipluta. Kanħunaħniaqpisa! Kiħapayaaq taluqsraitħuni uqavigaatlapman, taatnatuntuuq piyumiħnaqmiunħa—uqaguraaqtunħasuli kinnanaaqtuatun. ²² Iħiħich Hebrew-ħuniqupat? Uvaħaptuuq. Iħiħich Israel-aagħmiuniqupat? Uvaħaptuuq. Kiħuviagiħniħpagich Abraham-ħum? Uvaħaptuuq. ²³ Iħiħich savaktiħivagich Christ-ħum? Uvaħaptuuq, aħlaan savaktiħlautaħluktunħa iħiħitħiħ —uqaguraaqtunħasuli kinnanaaqtuatun. Savaaħatlukmiunħa sakuullapiaħuħa, isiħtakataħlukumiunħa, ipiħaqtuqsiupmiunħa atqunaq, tuqutitqayaqtaħuħa iħnugiaktuami. ²⁴ Tallimaniħlaan ipiħaqtuqsiurunħa Jew-ħuruaniħ, malħukipiani ipiħaqsagħniħni inullakħugu ataħtħimik. ²⁵ Piħasruniħlaan anaħmiksiurunħa anaħtanik, ataħtħimi miħuqtukkauplunħa uyaħaħnik, piħasruniħlaan umiaħpaiyaqtaħtiplunħa, unnuagħu uvlugħu naaplugik tiktauplunħa taħiumi, ²⁶ akulaiħlugu iħlauħħamni navianaqtuakuaħuħa uliħpaħniħ tigliħniaqtiniħiħu, navianaqtuakuaħuħa Jew-ħuqatimħiħ Jew-ħunħitchuaniħiħu, navianaqtuakuaħuħa nunaaqqiħi suviksraiħlaamiħu taħiumiħu, navianaqtuakuaħuħa tamatkunakħa tanħigilaakun anħqatauruaniħ, ²⁷ miħnguqtaagħgataħuħa sakiħnaħlu iħlutuħlugu, akulaiħlugu siħniktuangħiħuħa, niħisuksiuplunħa imiħguksiuplunħalu, iħnugiaktuami niħiksraiħliuħuħa, atnuħgailħliuħuħa itriħruami. ²⁸ Avataatigun tamatkua sut kigiħniħiħvigiraħigigiga uvlugagħipman isrumaaluħtiqagħiħa ukpiħtunħuranun. ²⁹ Nalliqsi sayaitħan ukpiħsriħiħmigun, uvaħaptuuq ikpiħipmiraħigigiga sayaiħliuħa. Nalliqsi killuħsaqħtiħaupman qniħqautisruugitka taatnaqħitħiruħat. ³⁰ Uqavigaaqtuksrauguma, uqavigaaħutiqaħniaqtunħa tamatkunħa qiniħqtitanħiħnik sayairrutħa. ³¹ Agaayyun Aapagikkaħa Atannapta Jesus Christ-ħum, iħniħich kamaksruqħaksraħigikkaħat qanħavak taimunħa, iħlisimaruq sagħluuqtuagħisilaħmnik. ³² Damascus-miħtħnama, kavanaħata umialħum atiqaqħtuam Aretas-mik qaunaksriħiqsuħaa nunaaqħia Damascus-ħum tigurautquplunħa. ³³ Aħlaan ikiplunħa aħuupmanħmun atqaqħtitkaatħa iħalikun kachimi aasriħiħ annaktiħlunħa ilaaniħ.

12

Paul-ħum Qiniħquuraħni suli Agaayyutim Sagviħsitani

¹ Uqavigaaqtuapsaallaktuksraurunħa sunnautigingitchaluħanħaan. Aħlaan uqautiħiniagħitka qiniħquuraħat sut Atanħuruam sagviħsitani. ² Iħlisimagiga anun ittuaq Christ-kun. Akimiagħuħtailat ukiut pianikħmata mayuutraururq piħayuatħnun qilaich. (Timituumħaan naagaħaa timaiħlaaħhuni nalugiga, aħlaan Agaayyun iħlisimaruq.) ³ Suli iħlisimagiga taamna anun mayuutrauħtilaħanħanik inaħtħnun ayuruħat. (Timituumħaan naagaħaa timaiħlaaħhuni nalugiga, aħlaan Agaayyun iħlisimaruq.) ⁴ Aasriħiħ taamna anun aullautikħkauħami pakħunħa, tusraururq sunik uqagħilħunaitħħuanik uqautħħimiħgun, suli iħuum uqautiħgiraħsraħingħisaniħnik atħlanun. ⁵ Uqavigaaħutiħgiyumiħnaħaluagħiħa

pisigilugu taamna iñuk, aglaan uqavigaagumiñaitchuña uvapkun, kisanik sayairrutipkun. ⁶ Aasriñ uqavigaatlagaluaqñuña, kinnaqtuatun itchungitñuña, uqağniaqtuña ilumun ittuamik. Pakmaaglaan uqağiqsuña taatna. Ilipsitñun isrumagitluqunğitchiga avataagun qinikkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamniñ. ⁷ Suli atchiksuaqupluña tamatkunuuna quvinqaqtuatigun sagviqsautigun uvañnun, kakitlağnaq qaisauruq timinnun. Taamna kakitlağnaq uqqiraqtigigaa tuunğaum. Ilaan nañniğaaña kamasraaqunğitñuña uvamnik. ⁸ Piñasruniaglaan ikayuqtisriuğaluaqtuña Agaayyutmun, taamna pilguirrutiga piiquplugu uvañniñ. ⁹ Uqautilhiñağaaña, “Ihuaqqutriğiga naamaruq ilipnun, takku sanñiga naamasrisuuruq sayailliuqavich.” Taatnamik quyagiliutipsaagiga pilguirrutiga, Christ-ñumli sanñia itchumuqu uvañni. ¹⁰ Taatnaqñuña Christ piqutigiplugu quviasruguuruña sayailliuhigmi, pisaayugautauhigmi, sakiqniuhigmi, nagliqsaaqitauhigmi, ihuilliuqtitauhigmi, takku sayailliuqama sayakturuña.

Paul-ñum Isrumaaluutigigai Ukpigtuanñuruat Corinth-mi

¹¹ Uqaqtuña kinnaqtun uqautikapsi tamatkunin, aglaan ilipsi uqaqusraaqñuña taatnatun. Ilipsi uqağiraksrağaluapsitñu nakuuruakun. Atakkii kiñulliqpiañuñuña inğitmiuña tamatkunakña uqqiraqtillautauñitçapsitñiñ, suunğitchaluññağma. ¹² Iitçuqutai uqqiraqtipiaqtuam savaañurut akunnapsitñi anuqsrukun, ilitçuqutitigunlu quvinqaqtuatigunlu suli sanñipluni savaatigun. ¹³ Qanuqhusri piviagañiññivisi atlatun ukpigtuanñuruatun nañitaqanğitñama ilipsitñik iñuuniutiksrapkun? Natqigusrimaallañniaqsitña killukuagaşrugigupsitña.

¹⁴ Piñayuatni tikitqattaalhiñaaguqtuña ilipsitñun. Akiyaayumiñaitchuña ilipsitñi, takku pakaqağitçuña sunik pigikkapsitñik aglaan ilipsi, taatnatun ililgaat sunnañniutriruksraunğitchut añaayuaamnik, aglaan añaayuaat piraksrağigaich ililgaatñ. ¹⁵ Quyyatigipiagağa ikayuutigağa supayaakun qaisimaaqñuñalu ilipsitñun. Uvvami piqpagiliutillapiagağniğupsi taatnatun, piqpagiraksrağigipsitñaptuuq. ¹⁶ Ilišimagaluaqhusri, natmaunğitçuña ilipsitñi, aglaan ilasri uqaqtut ilinipñuña pisaasruqtuatun manniugitñiñağnipluña ilipsitñiñ kinnisipkun. ¹⁷ Ivayaqtuğniqpsi nalliatigun iñuktigun tuyuğirağakkapkun ilipsitñun? ¹⁸ Pitchuksaagiga Titus utlaquplusri, suli piqasriqlugu aniqatmik ilisimakkapsitñik. Titus-ñum ivayaqtunğitçhaasri, takku isrummatiqagtuguk iñuuniusriqaqhunuk atiruamik. ¹⁹ Tuyuutipta isrumapkağuknağasriñu kiuniağnipluğich akitñautiñich ilisautriññuat. Uqaqtugut sivuğaani Agaayyutim takku savautigikput Christ. Piqpagikkamaañ, iluqaagun savaagikkaptigun makitammaagiksitqugikput ukpiqsriğiqsi. ²⁰ Anayasruutigigiga utlakkupsi iñuuniağiqanğiññasrugilusri alğaqsruutigikkapkun suli itmilun, niğiuğinğisapsigun. Anayasruktuña uqavaagaşrugalusri, siqñakkutiqağasrugalusri, qiniğusri, iğiktulusri, pigiitçuakun uqautikkutulusri, sanurrutulusri, qutçhigikun niaquqtusriñu, atausriummataiğusriñu. ²¹ Anayasruktuñasuli utlatqikkupsi, Agaayyutimnun atchiksillapiatihiksrağa sivuqğapsitñi, takku qirratiginiagağitka iñugiaktuat killuqsaañniqtuat sivuani isrummitqinñiurasruñaqatñ uvuñanunaglaan qaayugnaqtuamiñ, sayuñahigmiñu, suli timim pisuñnautaaniñ malinñuğutiplutñ.

13

Aquilliich Kiliktuutit İlammiuğutitlu

¹ Uvva piñatchiğitka utlautiğima ilipsitñun. Itqağilugu, “Kiñaunniiñ iñuk pasikkutiqaqpan iñuñmun ilisimariqaqtuksrauruq malğunñik naaga piñasrunik nalupqisrunğitçuani ilumutuudhagun patchisim.” ² Kilianikkipsi nayuutikama tugliani, aasriñ kiligukkipsi aglaktigun nayuutingiğamni. Uqautianiksima'apsi taimmani uqautigitqinñiagağa iluqañitñun killuliqiruanun sivuani: utlautitqikkuma qağanayaagutiyumiñaitçut. ³ Nalupqinağukkiksi Christ-ñum uqağuuha uvapkun. Nalupqinağumiñağiksi umuuna, Christ-ñum silğiqsuqmasri sayaitçuñunğitçuq, aglaan sanñiqapiaqtuq

ilipsitñi. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iñuutqiksitkaa Agaayyutim sanñimigun. Taatnatuntuuq sayaitchaluaqtugut ilaatun, aglaan ilitchuǵipkaǵipsi iñuuniaqtilaaptiknik Agaayyutim sanñiagun Christ-tun. ⁵ Qanuqitilaaqitchi uktuǵusri ilipsitñik iñuugaluaqmañaapsi ukpiqsriñikun. Iisimangitpisiuñ Jesus Christ itilaaña ilipsitñi? Qiñiǵnaqtinniaǵiksi agaayyutikuǵupsi—ukpinñuangǵisuǵupsi. ⁶ Aglaan uvvatuq ilitchuǵisriuñ agaayyutikuaqtilaaqput. ⁷ Agaayyutigipsi savaaqaqunǵitlusri pigiitchuamik. Qiñitlutqunǵitchikput nalaunñaniluta. Aglaan savaaǵiraksraǵigiksi nalaunñaruq, inuqtuutigaluaqmatun ilirugutunniñ. ⁸ Takku akillilǵisunǵitchikput ilumutuuruq aglaan savañhiñaqtugut pisigiplugu ilumutuuruq. ⁹ Quviasrugaqtugut sayaitñapta aasriñ sanñisi'apsi. Iniqsruutigipsi nalaunñasripkatqiliksraqsigun agaayyutikualipsigun. ¹⁰ Taatnaqñuñ aglakkitka tamatkua nayuutingitñama ilipsitñi. Utlautianikkuma suammatisrunǵitlusri atuqapku sanñiqutiqañiq Agaayyutim qaisaña uvañnun. Taavrumuuna sanñiqutiqañikun makitatqugipsi, piyaqquqtaǵunǵitchipsi taavrumuuna.

¹¹ Aniqatiumaan, aqulliuplugu, uvvatuq Agaayyutim malǵuaǵlisi. Ihuaqsruǵlugich piqutisri kamagilugillu pitchuksaǵutitka, anǵutlusri avatmun qiñuiññaqautilusri, Agaayyutimli piqpaksriruam uvaptiknik qiñuiññaqaqtitchiruamlu nayuǵumagaasri. ¹² Paǵlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutihikun. ¹³ Agaayyutim iñupayañiñ nayaanñanik tuyuǵaasri. ¹⁴ Uvvatuq ihuaqutrisaan Atanguruam Jesus Christ-ñum, suli piqpaksriñhan Agaayyutim, suli piqataulhan Ipqitchuam Irrutchim nayuǵlisi.

Paul-ŋum Tuyuutai Galatia-ġmiunun

¹ Uvaŋa Paul. Uqqiraqtaunġitchuŋa iñuich pisulhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam anipkakkana Jesus Christ tuqunaruaniñ piksraqtaagigaana tuyuġipluŋa uqqiraqtautqupluŋa. ² Aglaktuŋa taavrumiŋa tuyuutmik ukpiqtuanuruapayaanun Galatiami. Ukpiqtuanuruat aniqatit uvani tuyuqmiut nayaanjanik. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ atannapta ihuaqutillaŋniagliŋi suli tutqiksillusi. ⁴ Jesus qaitchuq inmiñik piqutigiplugich killuqsautivut annautisukhuta marrumakna pigitchuamiñ iñuuniaiptikniñ maligutlugu pisulha Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵ Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuŋa. Amen.

Tusraayugaagiksuaq Atautchiiñauruq

⁶ Uvaŋa kaŋiqsiñiaġukkiga una, Suvaatatai ayaktiġniqpisiun Jesus akuqtuinanikapsi sivuani anniqsuqtiksrauplugu. Ihuaqutriġiġmigun tuqluġaasi piqatautquplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaġnirusi atlamun tusaayugaagiksuaun. ⁷ Uvva, atlamik tusaayugaagiksuaamik piitchuq! Aglaan ilaŋisa iñuich alapititkaasi atlanjuqtaġniaqluġu tusaayugaagiksuaq Christ-kun. ⁸ Quliaqtuaġutigipsi tusaayugaagiksuaamik nalaunjaruakun. Aglaan ilaŋisa iñuich uqautiġaasi atlanjuqluġu. Uvagut naagaqaa isaġulgum qilaŋmiñ uqaġiguptiġu atlanjuqluġu nalaunjanġitchuq. Agaayyutim piyaqquġligich quliaqtuaqatuaat atlanjuqluġu. ⁹ Uqautiġitqinñiaġiga uqautiġikkaġa sivuani, Quliaqtuaqaliqput tusraayugaagiksuaamik nalaunjaruakun akuqtukkaqsi, aglaan atlat iñuich quliaqtuaġiġaat atlanjuqluġu. Agaayyutim suksraunġiqsinniaġai taatnatchich iñuich qanapak taimuŋa. ¹⁰ Quliaqtuaġikapku tusraayugaagiksuaq quliaqtuaatlaitchuŋa quyalisulhiñagliġgich iñuich. Savaktauruŋa Christ-mi. Taatnaqluġuasiñ pisuqtilaaptun quyalisulhiñiaġiga Agaayyun. Uvaŋa quyalitñinjanġitchuŋa iñunjanik.

Qanuqhuni Paul-ŋum Uqqiraqtiġuqtilaana

¹¹ Aniqatiumaan, ilitchuġitqugipsi uumiŋa, tusaayugaagiksuaq quliaqtuaġikkaġa iñunjanñ inġitchuq. ¹² Atakkii akuqtunġitchiga iñunjanñ, naagaqaa kia-unniñ ilisautinġitkaana, aglaan akuqtuġiga tusaayugaagiksuaq Jesus Christ-ŋum sagviutipmaŋa. ¹³ Tusaagiksi qanusiutilaġa iñuk iñuunjaġma Jew-ŋuruat ilitqusiatiġun. Pisuqtilaaptun nagliksaaqtitatka ukpiqtuanuruat Agaayyutmun suli piyaqquġniaqluġgich ilunjuktaitluŋa. ¹⁴ Kamaksritlukluŋa Jew-ŋuruat ilitqusiatiġnik iñugiaktuaniñ iñuqatiumniñ, piyummatigillapiaqluġu ilitqusiatiġ sivulliapta. ¹⁵ Agaayyutim ihuaqutriġiġmigun piksraqtaagigaana savautitqupluni anigaluaqtitnaŋa. ¹⁶ Nakuunasugigaa sagviiġiksrani iġniġmiñik uvamnun quliaqtuaġitquplugu tusaayugaagiksuaq Jesus-mik Jew-ŋunitchuanun. Taatnaqluŋa ikayuqtisiunitchuŋa iñunjanñ. ¹⁷ Jerusalem-munitchuŋa taapkununa uqqiraqtaunaniktuanun sivumni aglaan qilamiksrollapiaqluŋa Arabia-muktuna. Kinuagunaasii utilġitchuŋa Damascus-mun.

¹⁸ Jerusalem-muktuna pinasut ukiut aquatiġun qiñiġiaqluġu Peter nayuutipluŋaasiñ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qiñiġitkitka atlat uqqiraqtit kisian James, nukatchiaġikkaŋa Atanġuruam. ²⁰ Aglaatka sagluuqtuanunitchut. Sivugaani Agaayyutim uqaqtuna ilumutuuruamik. ²¹ Kinuagun Syria-muktuna Cilicia-munlu. ²² Ukpiqtuanuruat Judeami ilisimanjanitkaatna kigiñapkun. ²³ Ilinisa tusaalhiñiaġaatna itna, "Taamna iñuk nagliksaaqtitiġikkaqput sivuani piyaqquġniaqluġulu ukpiqutvut aglaan pakma quliaqtuaġiliutinigaa ukpiqqun inmiñik." ²⁴ Aasiñ ilinisa nangaaat Agaayyun piqutigipluŋa.

2

Paul-ŋum Akuqtukkauha Atlanun Uqqiraqtinun

Christ iñuuruq uvamni. Iñuullamni timipkun iñuullapiaqtunja ukpiqsriñhapkun Iğñinjanik Agaayyutim. Piqpagigaanja suli qaitchipłuni iñuudigmiñnik piqutigiplunja. ²¹ Ayanjtkiga Agaayyutim ihuaqqutriñha. Iñuk nalaunnjasritłasiñiqpan Agaayyutmi tupiksriñhiñaligmigun maligutaksranik, Christ-ñum tuqułha inuqnangitchuq.

3

Maliğutaksrat naagaqaa Ukpiqsriñiq

¹ Galatia-ğmii, kinnauruasii! Kia anatkuaqpasri? Quliaqtuağutigipsi nalupqinaillapiaqlugu tuqułhagun Jesus Christ-ñum sannigutami. ² Iitchuğisruktunja uumiña ilipsitñiñ, akuqtuqpsiun Ipqitchuaq Irrusriq tupiksriñipsigun maligutaksramik? Naagga! Tusraagiksi tusraayugaagiksuaq ukpiğıiplugulu, taatnaqhusi akuqtuğiksi Ipqitchuaq Irrusriq. ³ Aullağniiqaaqlugu Agaayyutikuñiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun, suvaata sivutmugukpsi pakma sanjipsigun? Taamna kinniqtaullapiaqtuq! ⁴ Nagliksaagutiqaqtusri pisigiplugu tusraayugaagiksuaq. Suilaamun itpat? Ukpiqsriñiqsi atuğumiñaitpa? Taatniitlaitchuq! ⁵ Agaayyun qaitchiva ilipsitñun Ipqitchuamik Irrutchimik tupiksrikapsi maligutaksratigun? Naagga! Agaayyutim qaitchigaasri Ipqitchuamik Irrutchimik savakhuni quviqnaqtuanik akunnapsitñi atakkii tusraakapsi tusraayugaagiksuaq ukpiqsrisri.

⁶ Abraham-tuuq ukpiqsriñiqsuq Agaayyutmik. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtuğniğaa nalaunnjaruağıplugu. ⁷ Taavrumuuna ilitchuğitlagiksi aullağvopiaqaqtılaanjat Abraham-mik—iñuich ukpiqsrisruat Agaayyutmik tunjavigiplugulu. Tamatkua aullağvigigaat Abraham. ⁸ Agaayyutim sivuniksriqutiginigaa aglausimaruat uqalhatigun nalaunnjasripkağniagniplugich iñuich ukpiqsriñhatigun. Taatnaqlugu Agaayyutim quliaqtuağutiniğaa Abraham tusraayugaallautamik inilğan, itnaqhuni, “Iñupayaaq nanipayaaq ikayuusriaqağisuruq ilipkun.” ⁹ Abraham ukpiqsriñiqsuq taavrumiña. Taatnaqhuniasii ikayuusriaqaqtuq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsrisruat Abraham-tun ikayuusriaqağisirut piqataulutinj ilaani.

¹⁰ Aglaan iluqatin iñuich niğiugaqaqtuat nalaunnjaruanjusrukhutin sivuğaañi Agaayyutim tupiksriñhiñaligmiktigun maligutaksramik nuyuağnaqtuami piyaqquğvinmi ittut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Kiñapayaaq atuiñgitchuaq supayaamik aglausimaruamik makpiğaanjini maligutaksram piyaqqukkauğisuruq piqutigiplugu tupiksriñgiñi.” ¹¹ Taamna nalupqinaitchuq kiñaunniñ iñuk nalaunnjasripkağumiñaitchuq sivuğaañi Agaayyutim tupiksriñunipsuuq maligutaksramik, takku uqautikkaaurugut Agaayyutim uqalhiñi, itna, “Iñuk nalaunnjaruaq sivuğaañi Agaayyutim iñuugisuruq ukpiqsriñkun.” ¹² Aglaan iñuk tupiksrisruaq maligutaksramik [Moses-ñum qaisanjamik] tunjaviqangitchuq ukpiqqutmik. Takku aglausimaruq Agaayyutim uqalhani itna, “Iñuk tupiksrisruaq maligutaksram iniqsruağıpayaakkanjanik iñuugisuruq.”

¹³ Tupigiyumiñaitkaptigu maligutaksrapayaaq Agaayyutim patchisigigaatigut tuqqutqupluta, aglaan Christ-ñum tasuğaatigut Agaayyutim atanniiłhaniñ inanjiutiligmigun uvaptiknun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhiñi itna, “Iñuk naktitauruq napaaqtumun taamna taiyuanilhuutitchiuruq.” ¹⁴ Taatnaqlugu Jesus Christ-kun taamna ikayuusriaq tikiumaniqsuq Jew-ñunitchuapayaanun Agaayyutim akiqsruutigikkana Abraham-mun. Iñupayaaq tunjaviqalhiñiaqtuq Christ-mik akuqtuğisuruq Ipqitchuamik Irrutchimik Agaayyutim akiqsruutigikkananik.

Maliğutaksratlu Akiqsruutaalu Agaayyutim

¹⁵ Aniqatiumaan, uvva urrakusraun iñunmiknaqtaq, iññuk akiqsruutipmaknik aglauptlutik suli nalupqinaiyasriqlugu avatmun, nalliaknikunniñ suksraağumiñaitchaa taamna inillaksimaaniktuaq sivunniugun naagaqaa atanjuğumiñaitługu. ¹⁶ Agaayyun akiqsruutiqağniqsuq Abraham-mun kinjuvianjiiñunlu. Agaayyun nipliñgitchuq itna,

“Kinjuvianun” iñugiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kinjuviapnun” atausriuruamun. Taamna atausriq Christ ittuq. ¹⁷ Una itnautigikkağa, Agaayyutim maligutaksraña qaisauruq 430 ukiut pianikmata nalupqinainaniqqaagtitudu akiqsruutaa Abraham-mun. Agaayyutim sivunniugutaa Abraham-mun nalupqinaiyausiqqaagtitudu suksraakkauyumiñaitchuq, atrilugu iñuum anigutaa nalupqinaiyaqsimaruaq suksraakkauyumiñaitmatun. ¹⁸ Uvva Agaayyutim aatchugniaqpatigut akiqsruutigikkañanik tupiksriñhiñagupta maligutaksramik? Qañaa, taatniingitchuq! Agaayyutim aatchuutiginiğaa ikayuusriaq Abraham-mun inillaksimaanikuakun akiqsruutmigun.

¹⁹ Supayaaq tunñaviqaqpan ukpiqsriñigmun, suvaata maligutaksraqaqpisa? Maligutaksraq ilłatauniqsuq aquagun tikkuagutitquplugich iñuich navguisaatnik maligutaksramik. Maligutaksraña Moses-ñum iñuich maligutaksraqigaat aggigñiañhanunaglaan kinjuvianuruam akiqsruutauruam. Israğulgich qaiññigaa maligutaksraq akunnigutauruamun, aasriili tikiutiniğaa iñunñun. ²⁰ Aglaan akunnigutauruag inuqnanğitchuq atausriñhiñaq iñuk itman. Aasriiñ Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraqaqa?

²¹ Uvvaasriiñ maligutaksraq akitñaummatiniqpa akiqsruutaiñun Agaayyutim? Taatniingipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitłaniqpagich iñuich iñuukigmik, ilmun nalaunnatlanayaqtugut Agaayyutim sivugaani maligutchiñaptigun taavrumiña maligutaksramik. ²² Aglaan taatniingitchuq. Agaayyutim uqalhan uqautiniğaa iñupayaaq tigutaanuniplugu killuqsautmi. Agaayyun aatchugunniqsuq akiqsruutigikkagmiñik iñunñun piqutigiplugich ukpiqsriñhatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisunniğaa tamatkununa tunñaviqaqtuanun ilaanuñhiñaq.

²³ Taamna ukpiqqun tikitchaluaqnagu tigutaaginiğaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaitchugut ukpiqqutim tikiññiañhanunaglaan. ²⁴ Maligutaksram ataniginiğaatigut aggigñiañhanunaglaan Christ-ñum. Tarra Christ agqiñman tunñavigiaqsigikput Christ anniqsuqupluta killuqsautiptikniñ. Taatnaqlugu Agaayyutim akuqtugaatigut nalaunnasripluta ukpiqsriñaptigun Christ-mik. ²⁵ Aasriiñ pakmapak ukpigumiñaaqsikapta Christ-mik ataniqanaiqsugut maligutaksramik. ²⁶ Taatnamik igñigiliutigaasri Agaayyutim tunñavigikapsiun Christ Jesus ukpiqsriñipsigun. ²⁷ Iluqasri paptaakkaukapsi atausriñnuqataurusri Christ-mi, atiplusri Christ-mik liilaa. ²⁸ Atlagiñaiqsut Jew-ñuruatlu Greek-ñuruatlu, savaktaagruillu patchisaitchuatlu, anutitlu ağnatlu. Iluqasri atausriñnuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹ Taatnamik, piginiqpasri Christ-ñum Abraham-ñum kinjuviağipmigaasri, sulipsuuq piññaktaaginiaqmigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkaña.

4

¹ Ilallaglagu uumiña itna, igñiq paitchaktaaksrautilik ililgaanunñagmiñi atlakaungitchuq savaktaagrunmiñ, iñuqagaluññaisa suurat inmiñun. ² Ililgaanunñagmiñi qaunaksriqaqtuq aņalatiaqahuniñu tikiññiañhanunaglaan piviksram aapañan inillakkaña. ³ Taatnatuntuuq uvagut. Ililgaanunñapta silam aņalarrutaisa aņalatmigaatigut piguğaluaqata. ⁴ Aglaan pivik inillaksimaruaq tikitman, Agaayyutim tuyugigaa igñigikkani. Christ animaruq ağnakun maligutaksrakuaquplugu. ⁵ Agaayyutim tuyugigaa tasuguklugich aņalatittuat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim igñigitqugaatigut ilaanun. ⁶ Ilmun Agaayyutim igñigigaasri. Taatnaqlugu Agaayyutim tuyuginiğaa Irrusia Igñigmi uummatiptiknun, taamnaasriiñ tuqluqhuni, “Abba, Aapañ.” ⁷ Taatnaqhutin Agaayyutim pisuhagun savaktaagruungiqsutin, aglaan Agaayyutim igñigigaatin, aasiiñ igñiginiqpatin tarra paitchaktaaksrautiligunniqsutin.

Paul-ñum Isrumaaluutiginiğai Galatia-ğmiut

⁸ Inilgaan ilitchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaagruurusri tamatkununa ilitqusriñun agaayyutaungitchuanun. ⁹ Aglaan ilitchugigiksi Agaayyun —naagauvva

ilumun Agaayyutim ilisimagaasri—suvaatami utigukpisi sayaitlutin atugumiñaitlutinlu aňalarrutaiñun silam? Savaktaagrutqigukpisi tamatkununa tigutaanulusri? 10 Qaunaksrugisi uvlut, tatqich, ukiutlu surağagviich! 11 Naviasruutigipsi savahhiñagasrugaluña piilaamun.

12 Aniqatiumaan, injiqsruğipsi uvaptun ilitquplusri, [amiami niğiugaqaqasri anniq-suğiakrsapsitñik tupiksriłipsigun maligutaksramik,] atakkii ilınaruña ilipsisun, [amiami tiliñgitchipsi maligutchiquplusri Jew-ñuruat maligutaksranitñik]. Innağma ilipsitñi pimaqluktanğitchipsitña. Suvaatami pimaqluktağukpisitña pakma? 13 Itqagingitpisiunjami atniğñalığa pilguirrutiaqaluña quliaqtuaqama tusraayugaagiksuamik ilipsitñun sivul-ligmi? 14 Atniğñautiga itkaluanñaan uukuutağutauruatun ilipsitñun iñugluagingitchipstña nağgugingitluñalu, aglaan akuqtuğipsitña israğulgatun Agaayyutim, naagaunniiñ Christ Jesus-tun. 15 Taimani qanutun quviasuktigivisi! Piyumiñagnigupsi iraiğayaqtusri aasriiñ iriliutilugik uvanñun. Itqallagağigiga. Suvaata isrummatigivisitña atlanjuqlugu pakma? 16 Pakma uumiksriřigugniqpik ilipsitñun uqautikapsi ilumutuuruamik? 17 Tamatkua atlat iñuich maliguaqtigiliutisukkaasri, aglaan taamna nakuungitchuq. Tamatkua ak-illilıqsuqugaasri uvamnı malıquplutın ilinıch kisimin. 18 Nakuugaluqaqtuq isrummatig-illautagaıtñi aglaan kisan ikayuutaukpan. Taamna nakuuruq ataramik, nayuu-tihamnihiñangillaq ilipsitñi. 19 İilgaanuruasrii! Isrumaaluutigillapiagağipsi igñisuktuatun nanırrutiqaqmatun. Kipiçniuçtuna ilumun Christ-ñum İrrusria naamasitquplugu ilipsitñi. 20 Uvatuq nayuutilaña ilipsitñi pakma atlanjuğlugulu uqausriğa ilipsitñun. Qanuqsau-siupiallaktuna ikayuutaunıksrapkun ilipsitñun.

Atrikusaun Hagar-kunlu Sarah-kunlu

21 İlasri aňalatitqiguktut maligutaksramun. Uqautisritña, tusraatlaitpisiun sumik Agaayyutim uqaqtılaaña maligutaksram makpiğaañani? 22 Aglausimaruq Abraham malgunnik igñiqagñiplugu, ilaqataa savaktaagrükun agnakun aasrii ilaqataa patchisaitchuakun agnakun. 23 İğñiña savaktaagrükun agnakun anıruq iñuich pıqsriatigun. Aglaan igñiña patchisaitchuakun agnakun anıruq Agaayyutim akiqsruutaagun. 24 Taapkuñiña atrikusautiaqatuna. Tarra taapkuak agnak ittuk malıguktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruq maligutaksrauruq Agaayyutim qaisaña igğigmiñ atilıñmiñ Sinai-mik. İñuich iñuuruat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaagrutatun. Aasriiñ agnaq atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq. 25 Taamna Hagar ittuq igğisun Sinai-tun Arabia-mi ittuatun. Hagar atrıqaqmiuq marrumiña nunaaqqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun iñuich savaktaagrurur atakkii aňalatitlutin maligutaksramun. 26 İglua sivunniugutauruq patchisailaahuruq Agaayyutim qaisaña Christ-kun. Aasriiñ agnaq atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq. Taamna Sarah atrıqaqmiuq Jerusalem-mik qılanmiittuamik aakaupluni iluqaqtikni. Taavrumuuna iñuich patchisaitchut atakkii aňalatitlutin Christ-mun. 27 Takku aglausimaruq Agaayyutim uqałhani:

“Quviasrugiñ agnaaq qitunğitlaitchuatin!

Atuğiñ quvianakun nipitusilutin,

igñisuktuam atniğñanjanik iglutunğitchuatin!

Atakkii agnaq suksraakkauruq qitunğaqatluñniaqtuq

taavrumakña ilaqatiqaqtuamiñ.”

Isaiah 54:1

28 Aniqatiumaan, pakma aňalatinaiqsusri maligutaksramun. İilgaagiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuq piqutigiqlugu Agaayyutim akiqsruutaa. 29 Aglaan inilgaan igñiq anıruq pisulhatigun iñuich piyuaqligñıqsuq igñigmik anıruamik Agaayyutim İrrutchıgmıgunlu pisulhagunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittuq. 30 Sumik Agaayyutim uqałha uqaqaqpa? “Aullaqtırrun savaktaagrük agnaq igñiñalu, takku savaktaagrüum agnam igñiña paitchaktaaqatauruksraungitchuq igñiñani

patchisaitchuam aḡnam.” ³¹ Taatnaqhuta, aniqatiumaan, ililgaagingitchaatigut savaktaagrūm aḡnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam aḡnam.

5

¹ Christ-ḡum patchisaikkagigaatigut. Taatnaḡusri makitavigisriun payanaḡusri iḡuk patchisaiqsamaruatun, savaktaagrugiliutitqinḡiaqasri maligutaksramun!

Iḡuuniaḡitchi Atanḡiqsamaruatun

² Naalaḡnisitchi! Uvaḡa Paul ilitchuḡitqugipsi uumiḡa: nalunaitḡutchiqsitkupsi Jew-nuruatun nalaunḡapkaḡniaḡasugalusri sivuḡaani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqt-inḡiḡḡiqsusri. ³ Kilitqilḡitchiga kisupayaaq iḡuk nalunaitḡutchiqsittuaq: Taamna iḡuk tupiksriuksrauruḡ iluḡaitḡik maligutaksranik. ⁴ Nalaunḡasipkaḡtausukkupsi Agaayyutim sivuḡaani tupiksriḡpsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri suli piinaniḡusri ihuaḡqutaaniḡ Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niḡiugaḡigikput Agaayyutmun nalaunḡasripkaḡsiliḡqput inḡiḡi ukpiqsriḡiptigun. Taamna utaḡḡigikput ikayuutaagun Iḡqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶ Tunḡavigikaptigu Jesus Christ kisan iḡuum nalunaitmiutaḡaḡhalu naagaḡaa nalunaitmiutaiḡhalu suutaunḡitchuḡ, aglaan ukpiqsriḡiq savaaḡaḡtuḡaḡ piḡpaksriḡikun.

⁷ Pillaḡtaḡaluaḡtusri tupiksriḡlusri ilumutuuruamik. Kia nutḡaḡtitpasri agaayyutikuḡiaḡipsitḡi? ⁸ Aglaan nalupḡinaitchuḡ Agaayyutim tuḡḡuḡtigikkapsi nutḡaḡtingitchaasri. ⁹ Qaunataḡiaḡiḡluḡu ilisauttun naalaḡnikkaḡsi, takku itnaḡsamaruḡ “Mikiruuram puvlaksautim puvlagataḡtittaḡigaa iluḡaan ḡaḡḡiak-sraḡ.” ¹⁰ Nalupḡisuutigingitchiga Atanikun isrummatiaḡniaḡtilaaḡsi uvaptun isrummatiaḡpmatun. Agaayyutim anasiḡḡuḡsaḡniaḡaa iḡuk avatvaḡtitchiruḡaḡ ilipsitḡik, kisuuḡsikpan. ¹¹ Aniqatiumaan! Suvaata Jew-ḡuruat piyuḡaḡuḡaaḡpatḡa? Quliaḡtuḡaḡḡigigaa iḡuum nalunaitḡutchiruksrauḡa. Taamna ilumun inniḡpan ihuillaḡuḡtiḡaḡayaitchuḡa iḡuḡnik quliaḡtuḡaḡama Christ-ḡum tuḡuḡhanik sannigutami. ¹² Uvvatuḡ tamatkua akatchiruḡat ilipsitḡik iḡruiglich inḡmiknik.

¹³ Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisaḡaasri. Taatnamik killuliḡitqinḡiaqasri kaḡḡruaḡtapsigun, aglaan piḡpakkutiḡikun savautilusri avatmun. ¹⁴ Tarra kamagigiksi iluḡaan Agaayyutim maligutaksraḡa iḡuukapsi uumuuna, “Piḡḡaḡiyumagiḡ iḡuuniaḡatin iliptun ililugu.” ¹⁵ Aglaan atniaḡutigupsi pisaanḡatiaḡsilusriḡu avatmun, ḡaunataḡiaḡigitchi! Piyaḡḡuḡtautiniaḡtusri avatmun taatna piḡupsi.

Savaḡa Iḡqitchuam Irrutchim Naagaḡaa Savaḡa Kaḡḡruaḡtam

¹⁶ Uumiḡa uḡautigipsi, Iḡqitchuamun Irrutchimun aḡalatitchiun iḡuuliḡsi. Taatnaḡupsi malinḡuḡtiyumiḡaitchusri kipiḡniḡuḡtaiḡun kaḡḡruaḡtam. ¹⁷ Takku kaḡḡruaḡtam kipiḡniḡuḡtai akitḡaumatirut kipiḡniḡuḡtaiḡun Iḡqitchuam Irrutchim, suli kipiḡniḡuḡtai Iḡqitchuam Irrutchim akitḡaumatirut kipiḡniḡuḡtaiḡun kaḡḡruaḡtam. Taapkuak iḡluliḡutiruk avatmun. Taatnamik patchisaḡḡitchusri pitḡaillaḡugich sut pisukkaluakkasri. ¹⁸ Aglaan Iḡqitchuamun Irrutchimun aḡalatitnapsi, aḡalatiḡaḡḡiqsusri maligutaksramik. ¹⁹ Kaḡḡruaḡtam malinḡutraḡtitaatigut sayuḡaḡḡmun ilaḡatiḡaḡaluaḡumi, atlatuḡḡmun ilaḡataitkaluaḡumiḡu, ḡaayuḡnaḡḡmunlu, aḡalalḡuiḡḡmunlu uvaptiknik, ²⁰ putḡataḡḡmunlu aḡḡuanun, aḡatkuuḡḡmunlu, uumikkutiḡḡmunlu, sanmisihḡḡmunlu, siḡḡatuḡḡmunlu, ḡatmiksaḡḡmunlu, uḡavaḡuḡḡmunlu, avḡumaḡḡmunlu, inḡikuḡḡtmunlu, ²¹ piḡatḡḡmunlu, iḡuaḡtuḡḡmunlu, imiliḡuḡḡmunlu, pivaḡḡautigiplugu quviasruḡniaḡḡmunlu suli atlanik taatnatun ittuān. Uḡautianikkaluaḡmigiḡipsi sivuani, aasriḡḡ kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiḡaitchut Agaayyutim aḡaayuḡautaani. ²² Aglaali Iḡqitchuam Irrutchim piḡpaksriḡkaḡaatigut quviatchaḡḡiḡmigli, tutḡiutmigli, manimmiḡutmigli, ihuaḡḡutriḡmigli, nakuuḡmigli, tuniḡsimmatihḡmigli, ²³ piisaanḡḡmigli suli aḡalataḡḡmigli inḡmun. Iḡuk

iñuuruuq tamatkunuuna taluqsrağumiñaitchuq maligutaksramik. ²⁴ Aasrii tamatkua Christ-mun pigiliutipkaqtuat kikiaktuutinigaat kanigruaqtat pisugruagutituummaan kipiñniugutituummaanlu. ²⁵ Iñuuniağvigiguptigu Ipqitchuaq Irrusriq, ki aňalatitta Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamanağniłuta isrumaruksraungitchugut uvaptiknun, qinnaguksaagutingiguta avatmun siqñakkutingigutalu.

6

Ikayuutititchi Avatmun

¹ Aniqatiumaan! İlaksi anjuraukpan killukuakikun ilipsi aňalatittuani Ipqitchuamun Irrutchimun utiqtitaksrağigiksi taamna iñuk piisaangihikun. Aglaan qaunagilusri ilipsitñun, atakkii aniqusraaqtitpiaqmisi. ² Ikayuutititchi avatmun sakiqniulikimun iligupsi, akiyautilusri avatmun uqumailiugutipsigun. Taatnağupsi tupigillapiağniağiksi maligutaksraq Christ-ñum qaisaņa. ³ Kiñapayaaq iñuk isrumagumi nakuutluñniłuni atlaniñ, suungiññağmi, kinnillapiaqtuq inmiñun. ⁴ Iñullaa naipiqtuğli inmiñun Agaayyutim sivuğaani surağalı nakuupmagaan. Suragağli nakuuniqpan isrumakkutigillautagañiaqtuq inmiñik. Kamasraagumiñaitchuğaasriñ nakuutluñniłuni atlaniñ. ⁵ Atakkii iñullaa isivğikkauniaqtuq iñuuniağmimigun.

⁶ Iñuk ilisautikkauruag Agaayyutim uqalıñik qaitchiruksraupmiuq ilisautiriuamun suurağmiñiñ. ⁷ Ukpiqsasqasri, kia-unniñ Agaayyun mitautigiyumiñaitchaa, atakkii iñuk akuqtuiñiaqtuq taatnatun aatchuikimisin, atrilugu nunaliqiri katitchiñiaqtuq qanutchiñik nautchiikkağmiñik. ⁸ Taatnamik iñuk tunñaviqagumi inmiñun akuqtuiñiaqtuq piyaqqukimik isruitchuamik, aglaan iñuk aňalatiqagumi Ipqitchuamun Irrutchimun akuqtuiñiaqtuq iñuulikimik isruitchuamik. ⁹ Aasrii mingūutailakput nakuurualiqihiq, takku qapinaitchupta Agaayyutim akiliiviksrañani akuqtuiñiaqtugut. ¹⁰ Taatnaqhuta, piviksraaqtilaaptiktun ikayuğlavut iñupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsriqataauruat.

Aqulliich Kiliktuutitlu Pağlatitlu

¹¹ Takkua, aglaich aglaatka anipiaqtut. Taatnağlugu ilitchuğitlasrigisi uvamnun aglaagitilaanitiñik. ¹² Iñugiaktuat Jew-ñuplutin ukpiqsriuat isrumatqugaasri nalaunñanilutin tupigikamitruñ maligutaksraq. Aglaan nuyuağniqsut piyuaqsu-niağasrugalutin malikkumin Christ-mik kikiaktuutikkauruamik. Taatnaqhutin nunurigaasri nalunaitñutchiqplusri. ¹³ Nalunaitñutchiqurriruat malingitmigaat maligutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitñutchiñiksraqsi kamasraagutigiñhiñaguklugu nalunaitñutaņa timipsi. ¹⁴ Aglaan uqavigaagutiqaqtuņa kisanik sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ñum. Christ-ñum tuqułhagun kikiaktuutriviñmi kanigruaqtat tuquñarut uvamni, sulipakma kanigruaqtam aňalatlaiqluņa. ¹⁵ Tunñavigikaptigu Christ Jesus kisan iñuum nalunaitmiutaqalıhalu naagaqaa nalunaitmiutailhalu suutaungitchuq, aglaan iñuum anniqsuqsimalha nutaamun iñuulikimun Christ-kun. ¹⁶ İluqagmin aňalataauruat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim piksraqtaagigai tamatkua iñuich, Israel-aagmiupiağugugich. Tamatkua Agaayyutim qinuiññañalu ilunñuktanalu pigigaat.

¹⁷ Uvakñaniñaglaan kia-unniñ iñuum pimaqłuutitqiñgillija, takku qilgut timimni qiniqtitkaat savaktaagruupluņa Ataniğmun Jesus-mun.

¹⁸ Aniqatiumaan, iluaqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum nayugumagaasri. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Ephesus-miunun

¹ Uvaŋa Paul, uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum pisuħhagun Agaayyutim. Tuyuġigitka ukua tuyuutit iñuiñun Agaayyutim Ephesus-mi tuniqsimaruanun Christ Jesus-kun. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqqutillaŋniagli si suli tutqiksillusi.

Quviasaaġusiat Christ-miñ

³ Quyalakput Agaayyun Aapaŋa Atannapta Jesus Christ-ŋum, qaitchirigikkaqput Christ-kun iluqaitñik ikayuutinik pakmakŋaqtauruanik. ⁴ Agaayyutim piksraqtaagigaatigut Christ-kun sivuani imma iñiqsigaluaqani nunamik. Piqpaksriliġmigun piksraqtaagigaatigut ipqitqupluta patchisaillutalu sivuġaġmiñi. ⁵ Agaayyutim sivunniutimagaa tiguagukhuta inmiñun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutimaplugu pisuħġmigun. ⁶ Nangaglakput Agaayyun atakkii iħuaqqutriñiqsuq uvaptiknik piqpagipluta Iġniġmigun piqpagikkaġmigun. ⁷ Christ-ŋum tasuġniġaatigut Agaayyutmun maqipkaqamiuŋ auni tuqquitipluta, suli Agaayyutim natqigutigaaatigut killuqsautiptiknik uktuġnaġumiñaitchuakun iħuaqqutriħġmigun. ⁸ Taatnaqami atqunallapiaq iħuaqqutriñiqsuq uvaptiknik. ⁹ Agaayyutim isrumatupaġataqtuam suli kaŋiqsimaplugich supayaat sagviġaa nalunaqtuaq sivunniugutigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniugutigikkaŋa sivuani, Christ-ŋum taŋiġaa pakmapak. ¹⁰ Agaayyutim sivunniutimagaa, piviksraq nalautitpan, iñiqtapayaat qilaŋmiļu nunamiļu atautchimuquplugich Christ-mi Atanguruami supayaami. ¹¹ Christ-kun piksraqtaanurugut paitchaktuksraupluta akiqsruutigikkaŋanik. Atakkii Agaayyun savaaqagaqtuq supayaamik maligutlugu sivunniutigikkaġmigun. ¹² Sivulligigaatigut iñuich niġiugaaqtuat Christ-mik. Piksraqtaanurugut nangaitqupluta Agaayyutim kamanahhanik iñuuniaħaptigun. ¹³ Ilipsipsuuq taatnatun piruksraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruuq tusraayugaagiksuaq anniqsuġiapsigun. Ukpigianikapsiuŋ uqaliq Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusriagun akiqsruutigikkaġmigun iñugiliutitilaqsi, iñuktun nalunaitchiqmatun suuraġmiñik ilisimanaqsipkaqlugich pigitilaanitñik. ¹⁴ Taamna Irrusigiksuaq nalupqinaigutauruq Agaayyutmun qaitchigisilaanjanik akiqsruutigikkaġmiñik uvaptiknun suli piqagñaqtilaaptiknik taimanigu supayaanik akiqsruutigikkaŋiñik. Taatnaġuta nangaglakput kamaŋaqtuaq Agaayyun.

Paul-ŋum Agaayulha

¹⁵ Tusraagiga ukpiqsriħiqsi Atanguruamik Jesus-mik piqpaksriliħiqsilu iluqaitñik iñuiñik Agaayyutim. ¹⁶ Taatnaqluŋa nutqautingitchiga quyyatiqaliġa ilipsitñik, itqagiplusri ataramik agaayukama. ¹⁷ Iniqsruqtuŋa Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ŋum, kamaŋaqtuamun Aapamun. Uvvatuq ilaan isrumattuqtillisi ilisimatlasriħu suli kaŋiqsitħasriħu pisuħa. ¹⁸ Iniqsruqmiuŋa ilaanun aŋmaquplugich isummatisri qiñiquplugu qaumangaa, suli kaŋiqsipkaquplusri niġiukkamik ilaan qaisaŋanik uvaptiknun tuqluutmigun suli ilitchuġipkaquplusri inuŋaiħhanik kamaŋautim Agaayyutim iñuiñ paitchaktaagikkaŋatnik. ¹⁹ Iniqsruqmiuŋa Agaayyutmun ilitchuġipkaquplusri uktuġnaġumiñaitchuamik saŋjanik ikayuqupluta ukpiqsriuranuruagut. ²⁰ Taavrumuuna kamaŋallapiaqtuakun saŋjiagun Agaayyutim aŋipkaġniġaa Christ tuquħġmiñ, aquvititluguasriiñ ilaan taliqpiŋmiñun qilaŋmi. ²¹ Agaayyutim Christ inillakkaa qaukliuplugu taapkunuŋa aŋalatchisiqapayaaqtuanun saŋjiqaqtuanunlu suli atanipayaanunlu. Kiñaunniñ saŋjiqatlukkumiñaitchuq Christ-miñ marrumani nunami naagaqaa taivrumanik tikitchuksrami. ²² Agaayyutim Christ

añalatchipkaġaa supayaaniglu iñupayaaniglu nanipayaaq. Suli Agaayyutim Christ qaukliguqtitkaa ukpiqtuanjuruapayaanun, niaquq añalatchikmatun timimik. ²³ Takku ukpiqsriuruapayaat Christ-ñum timigigai. Tamatkua naamapkaġaat Christ-ñum timaa atakkii Christ-ñum naamapkaġai supayaat nanipayaaq.

2

Tuquliġmiñ Iñuutġmun

¹ Iluqasri tuqunaruatun iñuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksritłaitłusri Agaayyutmik killuqsaqhusri. Taatnamik Agaayyutim iñuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun imma. ² Taimani ilipsi tupiksrigaluaqtuani pigiitchuamik añalatchirrutimik silami, malikługu iñuuniagusia nunam. Taatnasriq irrusriq pakma savaktuqsuli tamatkunani iñuñni tupiksriñġitchuani Agaayyutmik. ³ Taatnatun iluqata iñuuniagaluqtuani kimmutiġruañagun timipta, quyaliplugich pisukkanj timiptalu isrumaptalu. Atlatitun iñuktun tupiksriñġitchuat Agaayyutmik uvagut piyaqquġniaġaluqtuani qinnautaagun Agaayyutim. ⁴ Aglaan Agaayyutim ilunñuktanjan kamañuqtuq suli piqpagillapiaġniġaatigut. ⁵ Tuqunagaluaqtitluta killuġmi iñuutqiksitkaatigut piqataupluta Christ-mi. Iħuaqutaagun anniqsukkaursri. ⁶ Añitqiksitkaatigut tuqunaruaniñ piqataupluta Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ñum qilañmi. ⁷ Taivrumanı tikitchuksramı Agaayyutim qiniqtitchukkaa uuktuġnaġumiñaitchuaq iħuaqqutriħi uvaptiknun aasriñ ilisimanaqsisukkaa qanutun piqpaksrillapiaqtilaani uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸ Iħuaqutaagun anniqsukkaursri tumigiplugu ukpiqsriħiq. Anniqsutłaitchusri ilipsitñik. Aatchuusriaġigiksi Agaayyutmiñ. ⁹ Kiñaaniiñ annautriħiñiñunigumi inmiñik savaallautaqaħiġmigun taamna iñuk uqavigaagutiqaġayaqtuq. Aglaan annautraunġitchusri savaallautaqaħapsigun. ¹⁰ Agaayyutim nutaagutitkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim sivunniġniġaa inilġaanımma iñuuruksraupluta taatna.

Atausriñjuqatigiħiq Christ-mi

¹¹ Itqagisiun inilġaan aniħiqsi Jew-ñunġitłusri. Jew-ñuruat nalunaitmiutħiġniqsuat timimiknik qaahniñakun taiyuutiqaġniqsut ilipsitñik nalunaitmiutailaanik. ¹² Itqaumalugu taimani atausriñjuqatigiñaitkiksi Christ. Avakñaqtaursri nunaqataunġitłusri Israel-aagmiunun, piqatautlasrimaiñjapsi Agaayyutim sivunniugutigikkanjanik iñuñmiñun suli iñuunianjapsi niġiugaitłusri suli naluplugu Agaayyun nunami. ¹³ Aa, ilaatni unjasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ñum auna maqipkakkauruaq tuqquťipmatigut. ¹⁴ Pakma iluqata qiniñiñiñaqatugut Christ-kun. Jew-ñuruatlu Jew-ñunġitchuatlu atinġitmata uumikkutiplutinj Christ-ñum atausriñjutlasipkaġai, siqumitkaa avgutauruam katchinjan tuqukami sannigutami. ¹⁵ Suutaunġiqsitkaa Jew-ñuruat maliġutaksranjan tillisituummaan. Atausriñjuqtitkik Jew-ñuruq Jew-ñunġitchuaġlu malġuugaluathakniñ. Taavrumuuna qiniñiñiñaatlasripkairuq. ¹⁶ Tuquliġmigun sannigutami Christ-ñum uumikkutigiħiħak tuqquťkaa ilauraagiiksitlugik iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷ Christ agġiqsuq quliaqtuagiahuni qiniñiñiñamik ilipsitñun Jew-ñunġitchuanun unjasrikkaluaqtuanun Jew-ñuruanunlu qanittuanun Agaayyutmi. ¹⁸ Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuk tikitlasrigikpuk Aapauruaq atautħikun Ipqitħuakun Irrutchikun. ¹⁹ Taatnaqhusri avakñaqtaunġiqsusri iglaanuplusri, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim iñuiñi suli Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰ Nappakkaurusri lilaa turvinatnun uqqiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitħuillapiaġaqtuq uyaġaġigaa taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqqiqsauruq payañaitłuni, aasriñ agaayyuvikpaguqsaiñaqtuq iniqtaupluni piqutigiplugu Atanġuruq. ²² Ilaagun ilłataupmiusri tuppiamun Agaayyutim irvigikkanjanun ilaan Ipqitħuakun Irrusriagun.

3

Paul-ñum Savautigai Jew-ñungitchuat

¹ Uvaña, Paul, tigutaanuruña pisigiplugu Christ Jesus, quliaqtuaqtunakii tusraayugaagiksuamik Christ-kun ilipsitñun Jew-ñungitchuanun. ² Tusraañaniguknağiksi Agaayyutmun tilisitilaaga quliaqtuaqpluña ilipsitñun Jew-ñungitchuanun Agaayyutim ihuaqqutrisaanik. ³ Aglallaksimagaluaqtuña sivuani Jew-ñungitchuasi inugiliutitlapsitñik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagviğñigaa taamna nalunaqtuaq uvamnun. ⁴ Aasrii agliqigupsigin aglaatka puttuqsriñağiksi qanutun kanjisisiqaqtilaaga nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵ Taimakñaqaña kiñuviağiich sivuptikni ilisimangitchut taavrumiña nalunaqtuamik sivunniugutmik, pakmaasriñ Agaayyutim sagviğaa ipqitchuanun uqqiraqtaiñun sivuniksriqiraunijnunlu Ipqitchuakun Irrusriagun. ⁶ Uvvaasriñ nalunaqtuaq una, Jew-ñungitchuattuuq akuqtuitlasriplugich paitchaktaaksrautmik Agaayyutim akiqsruutigikkanik inuñmiñun, piqatchiu-titlasriplugich timaanun Christ-ñum, piqatautlasriplugillu akiqsruutaani Christ Jesus-ñum. Jew-ñungitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiliutikamitruñ tusraayugaagiksuaq Christ-kun ittuaq. ⁷ Agaayyutim savaktiksraqtaagigaaña uqautritqupluña marrumiña tusaayugaallautamik ihuaqqutikamiña uvamnun annautipluña sanñimigun. ⁸ Kamanaiññiqsrauruña iluqaitñiñ inuiñiñ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa ihuaqqutriñni uvamnun quliaqtuağitquplugich inuñaiapiaqhutiñ ikayuusriaksrirtutai Christ-ñum Jew-ñungitchuanun, ⁹ suli inupayaat kanjisiqtuplugich nalunaqtuanik sivunniugutmiñik. Agaayyutim inñiqsruam supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaagñigaa sivunniugutni aullağniilğatañhaniñaglaan nunam uvuñanunaglaan. ¹⁰ Pakma tumigiplugich ukpiqtuanuruat Agaayyutim sagviğukkaa sivunniugutni tamatkununa añalatchisiqaqtuñun sanñiqaqhutiñlu qilañmiittuanun. Taavrumuuna kanjisiñağaat isrumatulha Agaayyutim atlaupluni inñiğiaqtuagun. ¹¹ Taimakñaqaña Agaayyutim sivunniutiginiğaa sivunniugutni atuumapkağniagniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹² Pisigiplugu ukpiqsriñiqput ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupqisruutailłuta taluqsrautaigłutalu. ¹³ Nagliksaaqtuña pisigiplugu quliaqtuağigaa tusaayugaagiksuamik ilipsitñun. Taatnaqñuña inñiğipsi qapiqtaqunğitlusri. Nagliksaağutriğigaa ilipsitñik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriñha Christ-ñum

¹⁴ Tamanna pisigiplugu sitquqñuña agaayuraqtuña Aapañanun [Atannapta Jesus Christ-ñum], ¹⁵ Aapauruamun ukpiqsriurapayaanik, qilañmiitpata naaga nunamiitpata. ¹⁶ Agaayuraqtuña Agaayyutmun inuñaiilapiaqhuni kamanautiqaqtuamun sayyiquplusri irrutchipsitñi ilaan Irrutchiğmigun. ¹⁷ Agaayuraqmikuña Christ nayuutitquplugu uummatipsitñi ukpiqsriñikun, suli iluqasri inuñisri kanñiquplugich payañaiğlugich piqpaksriñhani. ¹⁸ Agaayuraqtuña taatnatun kanjisiqtasritquplusri ukpiqsriurapayaatlu qanutun iraqtutilaanik, taktilaanaglu, ititilaanaglu, qutchiksilaanaglu piqpaksriñhan Christ-ñum. ¹⁹ Agaayuraqtuña ilitchuğitlasritquplusri qanuq urrautaitłuni piqpaksriñhanik Christ-ñum. Taamna piqpaksriñiq kamañqapaitłuni ilitchuğimmaagiksiyumiñaitkikput iluqaan. Iluqagmi iluqñauñhan Agaayyutim immiumaagñigaa inuñiqsi inuqsrañaiğlugu. ²⁰ Agaayyun inuñaiilapiaqhuni sanñiqaqtuq, aasriñ ilaan savaaqalha ataramik qaanjummatiruuq qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniñ isrummatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlaruq supayaanik uvaptikni urrautaitłuni sanñimigun. ²¹ Ukpiqtuanuruapayaat nangağlitruñ Agaayyun Christ Jesus-kun qañapak taimuña. Taatnatuq.

4

Atausiuhq Christ-kun Atautchisun Timitun

¹ Isiqsiviñmiittuñ aatakkii pigipluñ Atanguruam. Agaayyutim tuqlugaasri. Taatnamik pitchuksaagipsi iñuutquplusri maligullugu Agaayyutim iñuutqurrutaanun ilipsitñun, ² atchigusri ataramik piisaangillusrilu, manimmisilusri avatmun sulii akuqtuutilusri piqpakkutigiilikun. ³ Pisuqtilaapsiktun atausriñjuumaagitchi Ippqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriñjuqtittusri qinñuiññakun. ⁴ Agaayyutim tuqlugaatigut piqatigiiqupluta ukpiqsriruani, taatnamik timaurugut atautchimik Christ-kun. Pakma atausriq Irrusriq nayuutiruq uvaptikni, iluqata niguganikhuta atautchiiñamik, ⁵ ataniqaqtugut atautchimik, ukpiqsriñiqagtugut atautchimik, paptaaqsiliqaqtugut atautchimik, ⁶ Agaayyutiqaqtugut atautchimik Apaauruamik iñupayaamun, qaukligikkañat supayaat sulii savaktuq supayaakun sulii iñuuruuq supayaani. ⁷ Atausriullaapluta aatchuusriaqaqtugut aatchuutinik maligutlugu iñuuaqutrisaa Christ-ñum. ⁸ Taatnaqlugu Agaayyutim nipliutigigaa uqakigmiñi,

“Mayuñniqsuq pakmuñ
aullatripluni tigutaagikkañiñik uumiksrin,
sulii qaitchiruq aatchuutinik iñuñnun.”

Psalm 68:18

⁹ Nipliqami “Mayuñniqsuq,” taamna qanuutauniqpa? Taamna itnautauruq uvva, mayuqsanaiññañmi atqaaqaaqtuq atchinqiñsrapiağatananun nunam. ¹⁰ Taamna tarra atqaaqtuq atausiñauruq mayuqtuq qutchiniñsramun qilañmun qaaniqugich, pakmaasiñ Christ nayuutitlasripluni nanipayaaq. ¹¹ Christ taamna “qaitchiruq aatchuutinik iñuñnun,” ilañich uqqiraqtiksrauplugich, ilañich sivuniksriqirik-srauplugich, ilañich quliaqtuaqtiksrauplugich, ilañich agaayuliqsiksrauplugich ilisautriksrauplugillu. ¹² Christ qaitchiruq aatchuutinik itqanaiyağiaqlugich Agaayyutim iñuiñ savaaksrañat ikayuulikun, makitammaağiliksranañatnun ukpiqsriruat timigikkañ Christ-ñum, ¹³ atausriñjuumaagviksrauplugich itqanaiyağiaqlugich ilisautriksrauplugillu. ¹⁴ Tarra inñaiğñiaqtugut iligauratun maliksuağuruuatun. Umiatun tinjaturuaton qanutnamunliqaa anuqñkun, taatnatun anjalatingiğñiaqtugut killukun ilisauttutinñun kinnitñiñiaqtit iñuich. Pisasrukimiktigun killukuaqtitchiñiaqtut ukpiqsriruanik iñugungitchuaniksulii Christ-ñum iluqnauñhanun. ¹⁵ Aglaan ataramik ilisautriyumarugut ilumutuuruamik avatmun. Aasriñ piqpakkutigiigupta avatmun qiniqtitlugu surağallaptigun, ilisaiñagisirugut Christ-tun ittuatun qaukligikkañatitun ukpiqsriruat. ¹⁶ Iluqaan timi anjalatiqaqtuq niaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsriurapayaat anjalatiqaqtut Christ-mun qaukliuruamun. Timi tigummisiqaqtuq napyaatigun, ilinjalaa savaaqahutin naupkağiaqlugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun ilisaiñaguguta Christ-tun piqpakkutilikun avatmun.

Iñuuniaqurrutaa Christ-ñum

¹⁷ Taatnamik Atanguruam uqautritqugañ qapinaiqluñ tarakñaniñaglaan iñuuniusrigaqungitlusri Jew-ñungitchuatitun. Isrummatinich suuyumiñaitchut. ¹⁸ Isrumañich taaqsiplutin aasriñ kanqisilguitchut. Nalupiallaktut uqayunaitlutinlu. Taatnaqhutin ilaliutiyumiñaitchut iñuuhimun Agaayyutim qaisañanun. ¹⁹ Sugingiqlugu qanuq iñuuniaqitñ qaisağiplutin inmiknik pisugruağutaanun timim savaağiplugu qaayugnaqtuapayaq urrautailaakun.

²⁰ Aglaan ilipsi, ilinğitchiksi Christ taatna. ²¹ Ilumutun tusraagiksi kanqisiplugu qanuq Christ-mun iñuuniaqutillaqsi. ²² Iitkiksi iñuuniaqtuiñagumiñaiñiqsi sivuanisun. Taatnamik piiqsaksrağigiksi iñuuniağruaq piungiqsitchiruq kinnitñikhuni pisugruağutaagun timim. ²³ Iitkiksi nutaagutuksrauhiqsi isrummatipsitñi Agaayyutim Irrusriagun, ²⁴ sulii atitquiqsi nutauruamik iñuñmik atipmatun atnugaamik. Agaayyun iñiqsiruq taavrumiñ iñuñmik ittuumik inmisun ilumutun nalaunñaruadikunlu ipqilikunlu.

²⁵ Taatnaqlugu sagluqsrunaigumuusi. Ilumutuuruami uqaqtuksraurusi avatmun, takku ukpiqsriruanupluta atausriurugut timaani Christ-ŋum. ²⁶ Qinnanŋigupsi killuqsautiginiqasiuŋ. Siqiŋiq nipipkaŋniaqnagu qinnaksimanŋaqpich. ²⁷ Tuunŋaŋmun akiilipkaŋniaqasri. ²⁸ Iŋuk tiglitaqtuaq tiglitaŋigili, aglaan sakkaŋli atuŋlugich argaŋni sagluqsrunaqani, aatchuutiksranikkumuŋ inuqsriuqtuanun. ²⁹ Uqautigiyumiŋaitchiksi atniummatiksraq aglaan uqautigilugu ikayuutiksraq sivutmuutiksrauluni. Tamatkuali tusraaruat uqautipsitŋik ikayuusriaqagumuut. ³⁰ Aliatchaktitaŋniaqasiuŋ Irrusria Agaayyutim. Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalunaitmiutchiŋaasri Agaayyutmun, tasuiŋiaqtuam ilipsitŋik taivrurmani uvlumi. ³¹ Uumisugruaŋutiqaqasi suli qinnaktaqasi uumitchaktaŋusi. Nipaalaruŋaqasi uqamaqluutisuŋaqasiŋu, suli qanusripayaamik pigiitchualiqisuŋaqasi. ³² Aglaan ihuaqquutilusri piqpakkuutilusiŋu avatmun. Natqigutilusri avatmun, taatnatun Agaayyutim natqigutipmigaasri Christ-kun.

5

Iŋuuniaŋitchi Qaumami

¹ Taatnamik tuvraqsiuŋ Agaayyutim suraŋalha takku piqpapiplusri ililgaagigaasri. ² Piqpakkuŋitchi atlanun iŋuŋnun maliguaglugu Christ-ŋum tuvraaksriutaa. Piqpapiplusra qaiŋŋiqsuŋ inmiŋik Agaayyutmun tuqupluni killuqsautaiŋukhuta. Taatna pikami quyaŋiŋaa Agaayyun taipkunatun ikipkaiplutin tunillaqtuqtuatuŋ.

³ Agaayyutim iŋugipmasri atlaliqirusraunŋitchusri qaayugnaqtualiqilusriŋu. Kaviuqtuksraunŋitchusri. Nalliatunniŋ nalaunŋanŋitchuŋ ipqiŋsitlutin iŋugiliutipkaqtuani Agaayyutmun. ⁴ Uqautitaqtuksraunŋitchusri kanŋunaqtuanik suunŋilaaniglu asriŋiqutiniglu. Tamatkua nalaunŋanŋitchut ilipsitŋi. Aglaan quyaraksraŋigiksi Agaayyun. ⁵ Nalupqiginŋiqsiuŋ una, Kiŋaliqua sayuŋaqaqtuaq iniquaŋumiŋaitchuŋ aŋaayyuqautaakni Christ-ŋum Agaayyutimlu naagaqaa iŋuk qaayugnaqtualiqirusraunŋitchusri. (Iŋuk kaviuqtauruaq ilumutun agaayyutinŋualiqirusraunŋitchusri.)

⁶ Kisumununniŋ iŋuŋmun kinnipkaqasri imailaakun uqautinŋik, atakkii pisigilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tikitkisiruaq iŋuŋnun tupiksriŋitchuanun ilaanik. ⁷ Taatnamik piqasriqsuutinasri ilinŋitŋi. ⁸ Ilaatniimma ilipsipsuuŋ taaqtuamikitkualuqmiruani, aglaan pakma qaumaŋuqtusri Atanŋuruakun. Taatnamik qaumautiŋaŋumausi iŋuuniaŋitŋi. ⁹ Pisigiplugu qauma Agaayyutmiŋ iŋuuniaŋitŋi nakuuru-aliquirusri nalaunŋarualiqiplusriŋu ilumuturuualiqiplusriŋu. ¹⁰ Iŋitchuŋituiŋaŋsiuŋ akuqtuyunaqtuaq Atanŋuruamun. ¹¹ Piqasriqsuutinasri iŋuŋnun pigiitchualiqirusraunŋitchusri, aglaan satqummiŋsigik tamatkua qaumamun. ¹² Takku kanŋunaqtuŋ uqautigisraqtuninunniŋ iŋuich nalunautchiplutin pigiitchualiqutinŋitŋik. ¹³ Aglaan qaumam satqummiŋamigich iŋuich pigiitchualiqutinŋich tarra qiniŋnaŋaqtut. Tarra qanusripayaŋaŋ qiniŋnaqtuaq qaumamiŋtuŋ. ¹⁴ Taatnaqlugu nipliŋŋiqsuŋ, itna, “Siŋinŋiaqpat! Itiŋnaŋsigaaŋin.

Makittin akunŋatniŋ tuqunaruaniŋ.
Christ-ŋumli qaggutiyumagaŋin.”

¹⁵ Qaunatiŋaŋillapiŋaglugu qanuŋ iŋuuniaqtillaŋsi, inŋigusri iŋuktun isrumatuitchuatuŋ aglaan iŋuktun isrumaturuatuŋ ililusri. ¹⁶ Savaaqallautaqaniŋusri piviŋanŋapsi, atakkii iŋuurugut uvlugiitchuani ugluvak. ¹⁷ Taatnamik inŋigitchi iŋuktun isrumatuitchuatuŋ aglaan kanŋiqsimmaŋiksiliŋu pisulha Atanŋuruamun. ¹⁸ Imiliŋasri taanŋaŋmik atakkii qihugniŋaŋasri, aglaan analatititichi Ipqitchuamun Irrutchimun [atakkii kamaksripkaŋniŋaŋasri Agaayyutmik]. ¹⁹ Uqaniŋusri avatmun quyyatinik atuutiniglu Iŋitqusiŋiksuaŋ aatchuutaiŋik, atuŋusri iŋŋallautamik uummatipsitŋiŋ Ataniŋmun. ²⁰ Ataramik quyyatigilugich supayaŋaŋ Agaayyutmun Aapauruamun atqagun Atanŋapta Jesus Christ-ŋum.

Tuvaaqatigiich

²¹ Kamakkutilusri avatmun pigilugu taluqsrihiqsi Christ-mik. ²² Nulianjuruasii, kamagisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanguruamik. ²³ Uinjuruuq qaukligigaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qaukligigaa ukpiqtuanjuruat. Ukpiqtuanjuruat timigikkañi Christ-ñum, aasriiñ ilinjich anniqsuutiqaqtut ilaaniñ. ²⁴ Atrilugu ukpiqtuanjuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulianjuruat kamaksrihich uimiknik sulipayaagmikni.

²⁵⁻²⁶ Uinjuruasrii, piqpaksrisitchi nuliapsitnik, Christ-tuntuuq piqpaksriruatun ukpiqtuanjuruamik tuqqutrikami ilinjitnik ipqiqsityagukhugich Agaayyutmun uqalhigun, sulil salummaqamiqich igguutiksraqtugrikaagun imigmik. ²⁷ Christ-ñum injimiktitchukkai ukpiqtuanjuruat kamaqaqsilugich piññaqnaqsilugillu, taqsractaillugich imuhunaurailugillu sulil salummaglugillu qanusripayaamiñ pigiilisauruamiñ. Ukpiqsriruat ipqitchuksraurur patchisaillutin. ²⁸ Uinjuruat piqpagiraksragigaich nuliatin timimiktun ililugich. Takku anjun piqpaksriruuaq nuliagmiñik piqpaksriruq injimik. ²⁹ Piitchuq anutmik uumiksriruamik timimiñik. Aglaan nigipchaqagigaa qaunagiplugulu, taatnatuntuuq Christ-ñum qaunagipmikai ukpiqtuanjuruat. ³⁰ Takku uvagullaa ilaviñigigaatigut ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpigaanani aglausimaruq, itna, “Taamna pisigilugu, anutim unitkisigaa aapanilu aakanilu piqasiutiluni nuliagmiñun, tarra iluqatikaasrii atautchisun timinigutik.” ³² Taamna uqalha Agaayyutim sagvigñigaa kamaqaqhuni nalunaqtuanjuruuq, aglaan kanjigsigaa taavruma uqalhum uqagitilaana Christ-mik ukpiqtuanjuruanglu. ³³ Aglaan uqagipmigaasri, anutillaam piqpagiraksragigaa nuliani piqpagipmatun injimik, sulil nulianjuruam kamagilugu uini.

6

Iyaalugruillu Anayuqaallu

¹ Ililgaanjuruasii, tupigisigik anayuqaasi Atanikun. Taamna nalaunjaruq. ² “Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliuapluni tillisauruq aqiqsruutilik, itna— ³ “Pillautauñ itchumuq ilipnun sulil utuqqalilgatagutin iñuuyumuutin nunami.” *Exodus 20:12*

⁴ Aapauruasii, uumisuktualiqsitnagich qitungasi, aglaan iñukkuksaqsiginj natqiksruutilugich sulil isilgigsuglugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵ Savaktauruasii, tupiktausritchi tamatkununa qaukligikkapsitñun nunami taluqsrihikun kamaksrihikunlu, savautillaautapiaglugich qanutitanailusri savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautrillautagusi ataramik, aasriiñ quyalitñinñiaqasri qauklipsi takkuatniñhiñaq, aglaan savaktinjun Christ-ñum savaaqagitchi pisulhanik Agaayyutim piyumalaaqglusri. ⁷ Tarraasriiñ savagitchi savaaqsi quviagilugu, savautripmatun Ataniqmun, iñunñik savautriñgitmatun. ⁸ Iisimatqugipsi kisupayaam akiliusriaqagnañhanik atisrilugu Ataniqmiñ savaallautagmigun, savaktaagruugaluññaqmi unniñ qaukliugaluññaqmi. ⁹ Qaukiuruasii, taatnatuntuuq irrutisigin savaktisri atisilugich. Aniqsraaqtusrunaqnagich, ilisimalugu Ataniqahiqsuptuuq qilanmi akiliqsuiñiaqtuaq atunim.

Anuyautnaña Agaayyutim

¹⁰ Aqulliqsaami, sayaqagitchi ukpiqsrihipsigun Agaayyutmik sulil tunjasrimahipsigun sanñjanun. ¹¹ Atilugu iluqaan anuyautnaña Agaayyutim, makitalguyumuusri qayuktitaqglugich pisaasrugmigautai tuungam. ¹² Anuyangitchivut iñuich timiqaqtuat, aglaan anuyaktugut akilliliqglugich sanñiñiglu pigiiliqilhum atanguruatlu pigiitchuat anjalatchiruat iñunñik marrumani nunami, sulil akilliliqglugich irrusriqullu silami. ¹³ Tarraasriiñ atuqsiñ anuyautnaq Agaayyutim qaisimaakkaña. Pigiitchuam uvlua tikitpan makitalguyumuusili sayaktulusri. Aasriiñ anuyaguigupsi makitasrugaaqgisirusri. ¹⁴ Makitatitchi itqanaiyaqusri. Tapsiuraagiksili ilumutuuruamik, satqagutilusri.

nalaun̄aruaḡimik. ¹⁵ Kamiktummaaḡiksuatun il̄ilusri quliatuaḡilugu tusraayugaal-lautana q̄iñuiññaqautrīlhum. ¹⁶ Ataramik atuqsiun̄ sam̄ḡuana ukpiqsrīlhum qami-titchitlaruaq ikualaruanik qaḡruiñik pigiitchuam. ¹⁷ Atilugu nasrautaa anniqsuḡiam, sulitigulugu Agaayyutim uqal̄ha aatchuutaa Irrutchim, atriqaqtuaq savikpaktun aṅuyal̄ipsit̄ni. ¹⁸ Iluqaisa tamatkua atilugich in̄iqsrul̄ipayaapsit̄ni ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim. Qaunagituiñaḡusri qapiqtasun̄aqasri in̄iqsrut̄rīl̄ipsigun ukpiqsriuanik nanipayaaq. ¹⁹ Uvvasuli agaayutiluna Agaayyutmun aatchuquluna uqaksramnik quliatuaḡuluna kan̄iqsiññaq̄it̄llugu nalunaqtuan̄anik tusraayugaaḡiksuam taluqsrautail̄aakun. ²⁰ Uqqiraqtigigana Agaayyutim isiqtaun̄ñaḡmaun̄niñ. Agaayutitchi quliatuaḡuluna tusraayugaaḡiksuamik taluqsrautail̄aakun uqal̄iksrap̄tun.

Paḡlasuiqsaaḡutit

²¹ Aglaan il̄isimatqupm̄igipsi qanuḡitilaamnik. Tychicus-ḡum piqpagikkaq̄put aniqatvut tuniqsimapluni savautiruaq Ataniḡmun uqautiniaḡaasri supayaanik uvapkun. ²² Pisigiplugu taamna tuyuḡigiga il̄ipsit̄n̄un il̄isimatqup̄lusri qanuḡitilaapt̄iknik, sulitilaanun pitchuksaaq̄up̄lusri.

²³ Agaayyutimtuq Aapauruam sulit Atanḡuruam Jesus Christ q̄iñuiññaq̄at̄illisi piq-pak̄utiqaq̄at̄ill̄usrīlu avatmun ukpiqsrīlikun. ²⁴ Uvvatuq Agaayyutim iḡuaq̄q̄utrisaa illi iluq̄anjit̄n̄un piq̄paksriuanun Atannapt̄iknik Jesus Christ-mik tuniqsimaruanunlu isru-anunaglaan. Taatnatuq.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

¹⁹ Atanguruakun tuyugiyumaaqsigiga qilamipayaaq Timothy ilipsitñun. Aasiin utigumiñañniqpan quviatchaktinniagaana uqautiaqsikpana qanuq iñuuniañapsitñik Agaayyutikun. ²⁰ Atakkii piitchunja atrinjanik ilaan qaunakkiagiksiksrapstñik. ²¹ Iluqatin atlat isumaaluutigigaat suliksraqtin, ilinich suqutiksriñitmiut tusaayugaallautamik Christ-kun. ²² Aglaan Timothy ilitchuñianiksimagiksi tunñavigiplugu ilaa, atakkii ilaan iluqnaugvigioplugu quliaqtuaqañhi tusaayugaagiksuumik atriplugu iñniq ikayuiruaq aapamiñik. ²³ Taatnamik tuyugihñiñaaguñigiga qilamillapiaq ilitchuñianikkuma qanuq uqaqsittaañhamni inillakpatña. ²⁴ Aglaan tunñavigillapiañigiga Agaayyun uvamnik qilamipayaaq tikiñhiñaaguñiksraña Philippi-mun.

²⁵ Utitqitaksrañigiga Epaphroditus tuyugigaluakkaqsi ikayuqpluna inuqsriullaamni. Ilaalu uvañalu aniqatigiiksillapiaqtuguk savaqatigiikhunuk akilñiqsuqñugich uumik-sririt Agaayyutmik. ²⁶ Aipkatqiaqsiiga aisuliqmipman ilipsitñun suli ihuilliuqutigioplugu tusaahiqsi atniññañniplugu. ²⁷ Atniññallapiaqmipñunilu tuquqayallapiaqhuni. Aglaan Agaayyutim nagligioplugu sayyitqikkaa, ilaa nagliksripmatun uvamnik. Taatnaqñugu tuquniñumi ilanayañaa alianniukña pakma. ²⁸ Taatnamik qilamipayaaq ilaa aipkañukkaluañigiga. Utitqikpan ilipsitñun ilaan quviatchaktinnayañaaasi aasiin ihuilliqñigiga uqigñipsaañayalgitchuq. ²⁹ Taatnañlugu pañlayumagiksi quviasuutigillapiañlugu Agaayyutikun. Kamakutiqañlugich iñuich ilaatun ittuat, ³⁰ atakkii sugingiqñlugu iñuñhi savakhuni uvamnun tuquqayaqñhuniunniñ. Savautigaasi ikayuqñuna ilipsi piyumiñaisapsitñik.

3

Iłumun Nalaunñaruatiq

¹ Aquilliulugu, ilauramaan, uqautigisukkaña una: Quviasuutigisiun Atanguruuq Agaayyun. Algaqsruutinñuligumiñaitchipsi tamatkunña tuyuutimnik ilipsitñun sivuani, atakkii tusaatqilgitchupsun annaumapkañaasi. Itnauvva: ² qaunakkiagigitchi tamatkunakña iñunñiñ pigiitchuaniñ siqupsihñiñaqtuaniñ timimik qipmisun iliplugich. Ilinich ilisautriraqtut nalunaitñutaqaqtuksrauniplusi timipsitñi qitunñagiliutipkañukpisi Agaayyutmun. ³ Aglaan uvagut ilumun qitunñagillapiañaatigit Agaayyutim pisigisrunaqañagu timivut nalunaitñutchiññilugich. Agaayyuvigigikput Agaayyun ilaan irrusianik ikayuqtiliqhuta suli nangagikput Christ Jesus iñuugutiqaqtitchiruaq nutaamik. Ukpiqsriyumiñaitchugut qaahñiakun annautiniññiluta. ⁴ Aglaan uqaviutigikpatrun anniqsuliqñin tupiksriñlun qaañhiñakun tavra uqaviutigitlukkayañigiga, itna, ⁵ nalunaitñutchikkauruñ tuvraqñugich Jew-ñuruat atuiragñihat tallimat piñasut uvlut atuumaanikmata. Israel-aanullapiaqtuna anñipkun, iñuguqataupluna Benjamin-nañmiuni, auga avuñlaaq Hebrew-piañataq. Tupiksriñuna tillisipayaanitñik Jew-ñuruat maligutaksrañata Pharisee-ñupluna. ⁶ Piyummatiqaqñaitluna ihuilliuqtitchirunaunniñ ukpiqtuanñuranik. Iñuk nalaunñaruahñiñaupman tupigilugich maligutaksrat kia-unniñ patchisigiyumiñaitkaa. ⁷ Suragahpayaatka kamanallapiañaluaqtuunniñ uvamni sivuani —pakmapak ayaliñitka atakkii anniqsuliksramnun tunñavigisukkiga Christ kisan. ⁸⁻⁹ Iłumun ayaktuiñaliñitka. Supayaat tamatkua sapluñhiñañaatña ilitchuñiñiksrañaniñ Christ Jesus-ñum. Pakma ilitchuñisullapiañigiga ilaa Ataniñiliutiksrañagun. Suapayaaqñisuli isummatigiliutigiga sumun atugumiñaitlugu pakmaaglaan inuñitlukkiga piqañiksraña Christ-mik piqasiutiluna ilaani. Tavrakñaaglaan isumatiginaqsuna uvamnik nalaunñasiyumiñañluna sivuñaaani Agaayyutim tupigiuraahñiñañlugu maligutaksraña, aglaan tunñavigiliutigiga Christ kisan anniqsuqtiksraña. ¹⁰ Pakma ilitchuñisukkiga Christ suli sañña anipkairuaq ilaanik tuquliñmiñ, suli nagliksaaqtitauluna ilaatun, tuquyumaluna ilaatun. ¹¹ Nalupqiginitchiga iñuñhiga Christ-kun anitqikkisipluna tuquliñmiñ.

Aqpaqsruuq Akimasaqtuni

¹² Uqautigiyumiñaitchiga atriliutianiñiluna Christ-mi naagaqaa ataramik iñuutlasiluna Christ-tupiağataq. Aglaan sakuuktunusuli Christ-tun ilisaiñagukluna iñuuniagumiñaqsiplunalu ilaatun. ¹³ Ilauramaañ, ilisimaruna taatnailiñisilaamniksuli. Atausiq pisullapiagiga, piiguguklugu itchuukiga aglaan ilisukluna Christ qanuq itqukpana. ¹⁴ Christ-ñum ilitchugipkağaana qanuq piqasiutiliksrapkun inmigun. Atriplugu aqpaqsruqtuaq sakuullapiaqhuni piññaktaaksrağmiñun uvanaptuuq sakuullapiaqmiuna ilisukluna ilaatun. Agaayyutim inmiñik tuqluğaana taatna iñuuniacqupluna. ¹⁵ Iluqata naujaniksamaruaguut ukpiqsriiptigun piqasiutipluta Christ-mi taatnaptuuq isummatiqagta atautchimik Christ-kun. Aglaantuuq atlakun isummatiqagupsi Agaayyutim kanjipsipkağisigaasi taavrumina. ¹⁶ Pakma una inuqnaqtuq. Sivutmuktuiñaqta piqatigilugu Christ aullağvigianikkaptigun.

¹⁷ Ilauramaañ, iñuuniagitchi iñuuniakaptun ilisaaqagusi tamatkunakna maligutchiruanin iñuuniaklamnik. ¹⁸ Atakkii piqatuuq atlanik maligutchisunitchuanik Christ-mik—uqautigianikkamnik ilipsitñun aasiñ alianniuqtitluna isummatigiasikapkich—akilliliqsuiruat Christ-ñum tuqulhanik. Piqasiutiniuraqmiñatitlu ilaanun. ¹⁹ Timitin anguağiliutiplugich agaayyutitun. Kamagiliutiplugichunnin savaatin kanjugiraksrağaluatin, aasiñ aqulliqsaanatni uvlut piqatauyumiñaitchut Agaayyutmi atakkii isummatigihiañaglugu iñuuniakitit maani nunami. ²⁰ Aglaan iluqaptiknun atlaullapiaqtuq. Isummatigiragigikput Agaayyun nayuqtigiplugu, niğiugaqaqhuta anniqsuutrimik kisianiñ ilaaniñ, aasiñ taamna anniqsuutri ittuq ataniq Jesus Christ. ²¹ Ilaan simmiğisigai sayaitchuatu tuqurağaqtuatu timivut atriliutilugich inmi kamañtuamun tuquyumiñaitchuamun timimiñun. Taatnağumiñallapiaqmiplunilu atakkii anjalatchipluni supayaanik tavra piuq.

4

¹ Ilauramaañ nakuagillapiağipsi suli inuğiplugu piqatauliksraga ilipsitni. Quviatchak-titkipsitna suli piqpagnapiaqtusi uvamnun. Taatnaqhusi napammaagigitchi Atanikun itqagilugu qanutun uvamnun piqpagiliqsi.

Alğaqsrutit

² Uqautisukkikka ağnak atiqaqtuak Evodia-mik suli Syntyche-mik: Nutaami iñuuhigmi Christ-kun qanaagumiñaitlutik suli ilannağiiksitqikhutik. ³ Ilannamaañ tuniqsimaplutin, iniqmigikpiñ ikayuquplugik taapkuak ağnak savaaqtuak sakuukhutik siamitchiñiaqhutik tusaayugaagiksuamik piqatigipluna sulipsuuq Clement-lu savaqatitkalu; Agaayyutim itqagigai iluqaisa atqich aglausimaruat makpiğaaniñun iñuulhum.

⁴ Nipliutigianiksimmakkağa sivuani nipliutigitqilgitchiga, itna, Quviasuutigisiun ataramik iñuululiqsi Christ-mi. ⁵ Ki, iñuich ilitchugilitrun Christ ilipsitni iluaqqutriñapsigun iluqaitñun iñunun inmiguanilapsigunlu. Ataniq Agaayyun qanittuq ilipsitni. ⁶ Taatnağusi isumaaluutiqağumiñaitchusi sumik, aglaan iniqsrutitigihiañasiun. Uvva, iniqsrutitni uqautilugu Agaayyun inuğikkapsitnik suli quyalugu ataramik kiggusiaqağapsi. ⁷ Agaayyutim tutqiksitkisigai isummatisi atakkii taamna qinuiñiaq kamanatluktuanuruq kanjisiğmiñ. Agaayyutim uummatisi qinuisaaqtitkisigai isumatuiñaqtillusi Christ-mik tunnağupsi ilaani supayaakun.

⁸ Aqulliuplugu, isummatigupsin ilumutuuruuq kamañtuaglu nalaunñaruaglu ipqitchuaglu iluaqnaqtuaglu, suli isummatigupsigich nakuuruat atlani, suli itqagilugu quyasuglugu Agaayyun nanğaglugulu, tavra tutqikkisirusi Agaayyutmi. ⁹ Uvanniñ ilisaaqqtusi Christ-mik akuqtuagiplugu ilaa iñuulipsitñun, tusaaplugu suli qiniquglugu qanuq tunnağiga Atanguruami supayaatigun. Ilisimagupsin ilaa minguiqsiağvigilugulu uvaptun, Agaayyun qinuiqsitchiruaq uvaptiknik nayuutigisuruq ilipsitni.

Quyyatit Aatchuutitigun

¹⁰ Quviasullapiaqtuᅇa ikayutqikapsitᅇa ikayuqqaaqᅇuᅇa sivuani. Taatnaqᅇugu nangagᅇukkiga Ataniq. Iᅇumun ikayuanikkaluagᅇipsitᅇa aasiiᅇ ᅇlitchuᅇigigiga piviqangᅇiᅇqsi ikayuiᅇiksrapstᅇiᅇk uvamnik taimakᅇaaglaan. ¹¹ Uqautiᅇiᅇitkiga taamna pisigilugu inuqsriuhᅇa. Iᅇlitchuᅇa pisuiqsimaatlasriᅇᅇuᅇa piqagᅇisiᅇᅇagᅇma aᅇiruamik naagaqaa mikiruamik. ¹² Iᅇisimagiga iᅇᅇuuniatiq inuqsriuᅇᅇuᅇa naagaqaa susuksiᅇiᅇitᅇuᅇa. Iᅇlitchuᅇipmigiga iᅇᅇuuniatiq ukpiqsriᅇᅇikun susuksiᅇiᅇitkuma naagaqaa nigisukkuma. ¹³ Iᅇᅇuuniatiᅇiᅇᅇauruᅇa supayaakun ikayuqsᅇiᅇᅇuᅇa Christ-mik saᅇᅇisiᅇpkairuamik ukpiqsriᅇᅇimnik.

¹⁴ Naagasuli iᅇuaqutᅇiᅇpsitᅇa ikayuᅇᅇuᅇa iᅇuilliuᅇᅇamni. ¹⁵ Iᅇauramaaᅇ Philippi-mi, iᅇisimallapiagᅇiksi quliaqtuaᅇiᅇa tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavrakᅇaasiiᅇ aullau-tiplugu atlanun nunaaqᅇiᅇᅇun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuaᅇuruasi qaitchirusi manᅇiᅇᅇiᅇk uvamnun. Quyyatᅇiᅇigiga taamna. ¹⁶ Thessalonica-miᅇtnama tuyuqtusi inuᅇᅇikkamnik akulaiᅇᅇugu. ¹⁷ Uvvaasiiᅇ nigᅇiᅇuᅇᅇiᅇllapiaqtuᅇa atlanik aatchuusiaksram-nik ilipsitᅇiᅇᅇ. Aglaan nigᅇiᅇugigiga Agaayyutmun piᅇᅇiusiaqaliksrapstᅇiᅇk iᅇuaqquᅇriᅇᅇapsigun uvamnik. ¹⁸ Iᅇisimatquᅇlusi akuqtuᅇᅇitka tuyuutipayaasi Epaphroditus-kun. Inuqs-rangᅇiᅇllapiaqtuᅇa sumik. Aatchuutᅇiᅇkkasi uvamnun iᅇumun aatchuutᅇiᅇigisi Agaayyut-mun. Agaayyutim quyagᅇiᅇiaᅇaa taamna. ¹⁹ Aasiiᅇ Agaayyutᅇiᅇikkaᅇma qaitchᅇiᅇisigaasi iᅇᅇuᅇiᅇksillapiagᅇlugu supayaamik inuᅇᅇikkapsitᅇiᅇk Jesus Christ-kun. ²⁰ Agaayyutvut Aapau-ruaq kamagᅇkkauli taimuᅇaaglaan. Taatnatuᅇ.

Paᅇlasuiᅇsaagᅇutit

²¹ Nayaᅇᅇᅇaᅇᅇitkaguᅇuᅇ iluᅇaisa ukpiqsriᅇuat iᅇᅇuᅇqatauruat Christ-mi, taatnatuntuᅇuᅇ ukpiqtuat nayuᅇtᅇima tuyuᅇaasi nayaᅇᅇᅇamik. ²² Iᅇuᅇatiᅇ ukpiqsriᅇuat tuyuᅇmᅇigaasi nayaᅇᅇᅇamik piᅇᅇlukhutiᅇ tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³ Jesus Christ-ᅇum iᅇuaqquᅇa nayuᅇtiᅇyumuᅇuᅇ iluᅇapsitᅇiᅇ.

ukpiqsrituiñağupsi payañaiğusri nuktinnağumiñağusri suli tigummitqiağikkupsiun niğiugikkaqsi tusraakapsiunaglaan tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuanuraqtuq iñupayaanun nanipayaaq. Aasiñ uvaña Paul uqqiraqtigigaaña uuma tusraayugaagiksuam.

Paul Savautriruq Ukpiqsriruanik

²⁴ Quviasuktunğa iğlutuqapku sakiqnaq pisigiplusri. Nagliksaaqtitaukama timipkun Christ nagliksaaqmatun piuna. Taatnamik quviasuktunğa naarrusiçapkich Christ-ñum nagliksaağniñi pisigiplugich ukpiqsriqiruanjuruat, tamatkua timigikkani. ²⁵ Aullağniikamaaglaan savautriğmik Agaayyutim uqqiraqtautqugaaña ukpiqsriru-apayaanun. Taatnamik tiligaaña quliaqtuağutitqplusri tusraayugaagiksuapayaamik. ²⁶ Taamna tusraayugaagiksuaq nalunaqtuanjuruq Agaayyutim iriqsimakkaña imakñaqaña inilğaasaaq. Aglaan pakma sagvigñigaa ukpiqsriruanun. ²⁷ Agaayyutim ilitçuğitqugai qanutun kamañaqtigiplutin nalunaqtuat iñupayaanun, taputiplugich Jew-ñungitçuat. Unauvva nalunaqtuaq—Christ iñuuruq ilipsitñi Jew-ñungitçuani, aasiñ niğiuganiktitusri iñuuliksrapisitñik Agaayyutim kamanautaani. ²⁸ Taamna Christ quliaqtuağigikput iñupayaanun, alğaqsruqlugu suli ilisautiplugu kisupayaaq ilisimatilaaptiktun. Iñupayaaq ukpiqsriruagugikput Christ-kun ililuni iñuguqtuatun. ²⁹ Tarra taamna sakuugutigigiga pisuqtilaamni, sanjiaqlunğa Christ-ñum sayyiutaanik savaktuamik uvamni.

2

¹ Iļisimatqugipsikii qanutupiaq sakuuktilaamnik ilipsitñun tamatkununjalı Laodicea-miittuanun suli iluqanjitñun qiniqsimaitchuanun uvamnik. ² Agaayyutimtuq pitchuksaallanğiligich piqatigiilhatigun piqpakkutihkun, suli nalupqiginaiğlugu kanıqsıllautaqtilligich nalunaqtuanjanik Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuaq Christ-ñuruq. ³ Christ-ñum kisimi kanıqsımapkağai iñuich Agaayyutmik, iluqaanik ilisimaraksranjanik Agaayyutikun. ⁴ Uqautigipsi taavrumıña, kiñaunnıñ kinnipkağniaqani uqallautaqtuanun uqautilusri saglunı. ⁵ Unasrikkaluanğma ilipsitñiñ piqataurunğa irrutchipkun. Iļisimagıga atausınjıqısi suli ukpiqsriğısi payañaiçhusri Christ-mik. Taatnamik quviasruktunğa.

Iñuullapiağatalıq Christ-mi

⁶⁻⁷ Ukpiqsriaqsirusri Christ Jesus-mik ataniğmik, ki iñuuniağitchi tunñaviqalhiñağlugu ilaa, kanıñıgusri Christ-mi nappağusrılu ukpiqsriğapsıgun, ukpiqsriğısi sanjınsaiñağlugu ilisauttusriusriapsıgun ulipkaulalusrılu quyalığmik. ⁸ Qaunagititchi, kimun-unniñ alapisaaqtinnasri ilisauttutitigun suli imailaatıgun inipçaqtitauruatıgun. Taatnatchich iñuich ilisauttutınıch iñuknitñaqtaurut suli ittut anjalarrutaiñiñ sılam, unniısuli ilisauttutınıch Christ-mitñaqtaunğitçut. ⁹ Uvvatakku iluqağmi Agaayyun iñuuruq inuqsranıqıhuni Christ-mi, amiami ilaan timaani. ¹⁰ Uvvasuli atausrıñjuqatıgıapsıun Christ ilipsıpsuq piqaqmıusri iñuulığmik Agaayyutitñaqtauruamik ilipsitñi. Christ kamağniqsraupluni atanguruq anjalatıpayaañiñ suli sanjıñiñ. ¹¹ Aasrıısuli atausrıñjuqataukapsi Christ-mun, nalunaitñutçiqsaurusri lıilaa. Nalunaitñutçiqsaunğitçusri timıpsitñi malığutlugu Jew-ñuruat piñhusikaanjanat aglaan nalunaitñutçiqsaurusri uummatıpsitñi. Christ-ñum nutaqtitkaasri piıqlugu kanığruaqtaqsi ilipsitñiñ. ¹² Paptaakkaukapsi kanığruaqtaqsi ilıvıqatauruq Christ-mi, aasrıñ sanjıan Agaayyutim anıpkagaasri nutaamun iñuulığmun takku tunñaplusri sanjıruamun Agaayyutmun anıqtıktitçıruamun Christ-mik iñuulığmun. ¹³ İlipsi tuqunğaluaqtuani killuqsautıpsıgun iñuuniaçhusri timim kimmutaagun, aglaan pakma Agaayyutim aatchuqhusri nutaamik iñuulığmik piqatautlasrıgaasri Christ-mi. Suli natqıgutıgaasri iluqaitñik killuqsautıpsitñik. ¹⁴ Suliasrıñ piığaa aglausımaruaq akikñaqtauruq uvaptıknun. Aglausımaruam uqautıgıgaa malığutçıñığıçput Agaayyutim iñuuniaqurrutaiñik,

akikḡautiḡuḡluḡu uvaptiknun. Agaayyutim tiguniḡaa taamna aglausimaruaḡ aasriiḡ kikiaktuutiḡluḡu liilaa sannigutami. Taavrumuuna piigai killuḡsautivut. ¹⁵ Aasriisuli Christ tuḡukami akimaniḡsuḡ iluḡaitḡiḡ aḡalatipayaaniḡ nanipayaaḡ suli sanḡiḡiḡiḡ siḡam. Christ-ḡum qiniḡtinnigaa kisupayaamun sanḡiqatluktilaani ilinḡitḡiḡ.

¹⁶ Anḡua kisumununniiḡ atanniḡsinniaḡasri niḡikkapsigun naagaḡaa imikkapsigun unniiḡ niḡiqḡpagvikaapsigun naagaḡaa niḡiqḡpagvikaatigun tatḡilḡitḡikman naagaḡaa minguiḡsiaḡviksigun.

¹⁷ Taatnatchich iḡuuniaqurrutit Christ-ḡum taḡḡaḡigai. Tikkuagutauḡhiḡaḡniḡsūt Christ-mun ilaan agḡigḡiḡaḡhanunaglaan. ¹⁸ Uḡautipkaḡniaḡasri killuḡsaḡniḡusri. Taatnatchich iḡuich atchiksuatun ilipḡlutinḡ putlatuniḡsūt israḡuliḡnun ataramik uḡaḡiplugich qiniḡquuraakkatinḡ. Qutchigillapiaḡtut inḡmiknik atakkii iḡuknitḡaḡtaupluni isrummataat. ¹⁹ Taatnatchich iḡuich inḡaiḡsuaḡnurut Christ-mi. Christ niaḡuuruḡ liilaa ukpiḡsriruat timigigai. Iluḡaḡminḡ ataruat niaḡumun napyaatigun nukiktigunlu aglisuurut atautchikun, Agaayyutim aglipkaḡḡugich.

Tuḡuliḡlu Iḡuuliḡlu Piḡatigiplugu Christ

²⁰ Christ tuḡupman tuḡuḡataurusri Christ-mi. Taatnamik aḡalatinḡaiḡsuksraurusri tamatkunḡa aḡalarrutaiḡnun sanḡiḡiḡunlu siḡam. Suvaatami tupigivisigik iḡuuniaqurrutit, itnaḡsimaruat, ²¹ “Niḡiḡniaḡnagu taamna, uuktuaḡniaḡnagu, aktuḡniaḡnagu.”

²² Iluḡatinḡ tamatkua iḡuuniaqurrutit atuḡumiḡaitchut, atakkii iḡuich piḡiaḡigaich. Tamatkua iḡuuniaqurrutit tunḡaviḡaḡhiḡaḡniḡsūt iḡuich tillisḡitḡun ilisauttutinḡitḡunlu.

²³ Itkaluaḡhutinḡ nalaunḡaruatun iḡuich putḡataḡtitlaplugich suli ilitḡusiḡaḡhutinḡ atchiksuatun suli anasiḡḡuḡsaḡtitlugich timinḡich piḡiplugich killuḡsautinḡich, aglaan tamatkua iḡuuniaqurrutit sumun atuḡumiḡaitchut. Tupiksriḡhatigun tamatkua iḡuuniaqurrutit iḡuum piḡumiḡaitchaa piḡiitchuaḡ kimmuraa timim.

3

¹ Anḡitḡiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitḡi, kipigḡniḡutigituiḡiaḡsigik pakmaniittuat, Christ-ḡum irviani, aquvitiḡtaupluni taliḡpiani Agaayyutim.

² Isrummatigituiḡaḡluḡu iḡuuliḡsi Agaayyutmi. Isrummatigisunḡatnagich nunam pigikkani. ³ Ilipsi tuḡuruatun iḡuktun ittuani atuiḡḡiḡsusri atuḡuḡaluakkapsitḡik. Pakma nutaamik iḡuuliḡaḡtusri piḡatigiplugu Christ iriḡsimaruaḡ Agaayyutmi. ⁴ Christ iḡuuliḡikkaḡput qiniḡnaḡsikpan ilipsipsuuḡ qiniḡnaḡsiḡatiginiḡaḡiksi, piḡataulusri ilaan kamanautaani.

Utuaḡauruaḡ Iḡuuliḡ Nutauruaḡlu

⁵ Taatnamik tuḡḡutchigik iluḡaisa kanḡruaḡnitḡaḡtauruat ilipsitḡi. Isrummatigisitchi ilipsitḡik tuḡuruatun kimmutaigḡluḡu qanusripayaaḡ sayunḡaiḡ, qanusripayaaḡ qaayugḡnaḡtuaḡ, kimmutiḡniḡḡuk, suli kaviuḡutiḡiḡ. Amiami, iḡuk kaviuḡtauruat atlat sulliḡauranḡitḡik aanguaḡtuḡtauruḡ. ⁶ Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautigai iḡuich tupiksriḡḡitmata ilaanik.

⁷ Sivuanigana killiḡisruḡaluaḡmiruasri taatnatun iḡuuniaḡapsi killuḡmi. ⁸ Pakmapak piiḡsigik iluḡaisa tamatkua, qinnaun, qiniḡun, kipinḡuḡsriḡiḡ, uḡaḡniḡluutriḡiḡ, qaayugḡnaḡtuanik uḡaḡaiḡ, ⁹ suli sagluḡḡutingiḡusri avatmun. Atakkii aḡalataḡinḡiḡaasri iḡuuniaḡiḡruapsi savaaḡtuummagmi, mattaḡmatun atnuḡaaḡruaḡ. ¹⁰ Pakma iḡuuniaḡiḡsi nutaagḡuḡtuḡ, atipmatun atnuḡaatchiamik. Agaayyutmun nutaḡtillusri ilitḡulusri ilaatun. Tarraasriiḡ ilitchuḡipsaaḡniaḡtusri Agaayyutmik iḡiḡsirigikkapsitḡik.

¹¹ Iḡuich nutaagḡuḡaminḡ Christ-kun Jew-ḡunḡitchuatlu Jew-ḡuruatlu, nalunaitḡutchiḡsittuatlu timimikni nalunaitḡutchiḡitchuatlu, sumikḡaḡtuatlu satkuliḡiruatlu Scythians-tun, savaktaagḡruuatlu savaktaagḡruunḡitchuatlu atlagiḡiḡiḡsūt. Christ qaukḡiullapiaḡtuḡ tamatkunakḡa iluḡaitḡiḡ suli iḡuupluni iluḡaitḡiḡ iḡugikkaḡmiḡi.

¹² Agaayyutim piksraḡtaagḡigaasri piḡḡapigplusri. Taatnamik iḡuk atipmatun atnuḡaatchiamik ilipsi piḡḡakkutisitchi avatmun, iḡuaḡḡutilusriḡ, atchigusriḡ,

aggañaiillusri lu suli iglutuutilusri. ¹³ Anuqsrutilusri avatmun suli natqigutisrimaagusri nalliysi uqaqtuyaagpan akitñağusri. Natqigutirilusri atrilugu Agaayyun natqigutripmatun ilipsitñik. ¹⁴ Una pitluktuaq iluqaitñiñ, piqpakkutituiñağitchi avatmun. Atakkii piqpaksriñhum atausriñnumapcallapiagai iñupayaat. ¹⁵ Ki qiñuiññañan Christ-ñum aňalataaglisigik uummatisri isrummatisilu. Agaayyutim iluqasri atausriñnuqtitkaasri iñuuqatigiiqplusri qiñuiñññağusri avatmun. Aasiñ ataramik quyyatiqagitchi. ¹⁶ Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-ñum ilisauttutai suli ikayuutilusri avatmun kanıqsiñksranatigun ilisauttutit, pitchuksaagutigilugu avatmun puqilıkun, atugusri psalms-nik atuutinıglu suli quyyatiqagıusı Agaayyutmun piqutigilugu ihuaqqutaa. ¹⁷ Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqağupsi, atuumaruksrauruq atqagun atangum Jesus-ñum quyyavigilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Iñuuniaqatigiiñiq Nutauruakun Iñuulikun

¹⁸ Ağnauruasii, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunñaruq Agaayyutmi. ¹⁹ Uınuruasii, piqpagilugich nuliasri aggañairrutilugich. ²⁰ İlaalugruuruasii, tupigilugich aňayuqaasri supayaatigun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Aapauruasii, uumitchaquesaasunaqnagich qitungasri, atakkii qapınasıviaqtut kamaksrigalualıgmikniñ ilipsitñik.

²² Savaktaagruuruasii, tupigilugich qauklisi supayaatigun. Quyalitñiniasrunaqasri qauklipsitñik takkuatniñhiñaq, aglaan savautisigik qanutitangıllusri talugilugu Agaayyun. ²³ Savautrigupsi iñunınik savaagıyumagiksi pisuqtilaapsitñi, atakkii savautrillapiagtusri Agaayyutmik savautri'apsi iñunınik. ²⁴ Itqagısiun akilıusriaksraqsi Agaayyutmiñ akıqsruutigıkkañı iñunımiñun. Qanusripayaakun savautillapiagıksi Atanıq Christ ilaalhiñaq. ²⁵ Aglaan kiña taimña nalaunñaitchualıqıruaq akuqtuıgisıruq anasriñnuqsautmik. Agaayyutim irrutıgai atisrıplugich iñuıch.

4

¹ Savaktıqagtuasii, irrutisigik savaktisri nalaunñaruamik atisilugich, aasiñ itqagılu atanıqagtilaaqsi qılañmi.

Alğaqsrutit

² İniqsruqtuiñağitchi suli ataramik quyamaagılu Agaayyun. ³ Uvva, tigutaañuruña piqutigiıplugu quliaqtuaqalıga tusraayugaagıksuamik. Taatnamik itqagıluta agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta pivıksramik quliaqtuaqalıksraptıknik tusraayugaal-lautamik Christ-ñum nalunaqtuañagun. ⁴ Agaayutiluña quliaqtuatlıksrapkun tusaayugaagıksuamik iñunıun kanıqsiñıaqsilugu. Taamna piraksragıkkaga. ⁵ İñuuniağusri puqıksaalıkun akunğatni ukpınaitchuat atullautagılu pivıks pisuqtilaapsitñi. ⁶ Uqalıqsi ataramik quyaqnaqtıtchiun iñupayaanun suli ilisımayumaısilı qanuq kıgıtuıqalıksrapsitñik kisupayaamun nalaullugu.

Pağlasuiqsaağutit

⁷ Tychicus piqpagiıplugu anıqatıgıgıga Christ-kun tunıqsımaruaq uqqıraqtı suli savaqatıga Agaayyutıkun. İlaan uqautıgisıgıasrı iluqaitñik atuumaruamik uvamnun. ⁸ Taatnaqıluğı tuyuğıgıga ilisımatqplusrı qanuq itılaaptıknik suli pitchuksaaqplusrı. ⁹ Tuyuğıpmıgıga Onesimus tunıqsımaruaq piqpagiıplugu anıqatvut Christ-kun. İlaa ilagıgıksi. Uqautıgisıgıasrı atuumapayaagtuamik uvanı.

¹⁰ Aristarchus-ñum tigutaañuqatıgıkkagıma suli Mark-ñum, uyugunñan Barnabas-ñum, tuyugaasrı nayaañnamik. Uqautıanıkkıpsı qanuq piñksrananı Mark-ñum agıqıpan. Tutqıksıtchumagıksi. ¹¹ Joshua taiyuutıqagtuag Justus-mik tuyuqmıuq nayaañnamik. Taapkua pınasut kisiitñik Jew-ñuruat savaqatıgıgıta piqutigiıplugu aňayyuqautaa Agaayyutim. İlinısa ikayullapiagaatña araaqtuqlunılu. ¹² Epaphras-ñum nunaqatıpsı suli savaktaan Jesus Christ-ñum tuyuqmıgıasrı nayaañnamik. İlaan agaayyutıgıasrı

Agaayyutmun ikayuquplusri sanjilusri suli nalaunjalusri ukpiqsrihipsigun. Agaayyutipmigaasri ilisimatquplugu Agaayyutim pisuutaa supayaatigun. ¹³ Ilisimapiagiga qanutun iniqsruutriha piqutigiplusri ukpiqsriruatlu iñuuruat nunaqqinñi atiligaak Laodicea-mik Hierapolis-miglu. ¹⁴ Luke piqpagikkauruaq taakti Demas-lu tuyuqtuk nayaanjamik.

¹⁵ Nayaanjaagukkitka ukpiqtuanuruapayaat nunaqqiani Laodicea-ñum suli aḡnaq atilik Nympha-mik ukpiqtuanuruatlu katiragaqtuat taavruma tupqani.

¹⁶ Agliqiaḡianikkupsiuḡ una tuyuutiga ilipsitñun tuyuḡiyumagiksi ukpiqtuanuruanun Laodicea-mi agliqitqulugu agaayyuvinmikni. Aasiili agliqiyumagiksipsuuq tuyuun Laodicea-ḡmiunun agaayyuvipsitñi. ¹⁷ Uqautiyumagiksi Archippus, “Naallapiagun savaaq atangum tillisigikkaḡa savaquplugu.”

¹⁸ Uvaḡa Paul argannik aglakkiga nayaanjaḡa, “Puuyugniaqnasriuḡ pituksimaliḡa isiqsivinmi.” Agaayyutimtuq iḡuaqutilisi.

Paul-ηum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-gmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñ lu suli Timothy-miñ ukpiqtuanuruanun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkanj Aagaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ηum. Uvvatuq ihuaqutmik suli qinuiññamik qaitchilisi.

Iñuuniałhatlu Ukpiğusriatlu

² Aagaayyun iluqapsigun quyyatigirağigikput, ataramik agaayuhaptikni itqağiplusri. ³ Aagaayyutmun uqaqaqtitluta itqağigikput, qanutun ukpiqsriłlapialıqsi, piqpak-sriłlapialıqsi, niğiugaqallapialıqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴ Aniqatiumaan! Aagaayyutim piqpaksriłha ilipsitñik nalungitchikput inmiñun piksraqtaagiplusri. ⁵ Uvvataku tusraayugaallataq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipiłhiñakuungitchuaq aglaan sanjikunlu suli Ipqitchuakun Irrutchikun, ilumutuulha nalupqigingiqlugu, taatna tikiutigikput. Iłisimagiksi qanuq iñuuniałiqput ihuałksrapsitñun ittuag ilipsitñiitnaptu. ⁶ Iłipsi uvaptiknun suli Ataniğmun tuvrauti'apsi, atqunaq nagliksautigigaluannaan, uqalıq quvianakun Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ akuqtuğiksi, ⁷ itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraqhusri. ⁸ Uvvataku siaminniğiksi Atangum uqalha iluqaitñun nunaniñun Macedonia-mu Greece-ηumlu, aasriñ tusraayugaallataq ukpiğutiqağnipsigun Aagaayyutmun siamitmiuq napmupayaaq, uvaptiknununniñ ilaraksraqiqlugu. ⁹ Iñuich iluqağmiñ uqağigaat qanuq ilipsitñun akuqtuqiłput taamuña tikitñapta, suli qanuq mumıliqsi aanguaniñ Aagaayyutmun, Aagaayyun iñuuruaq ilumunlu ittuag savautisruklu. ¹⁰ Uqağipmigaat taqqisilaaqsi Iğñiğikkanjanik Aagaayyutim qılanmiñ, Jesus-mik, İlaan anıqtıksıtağıkkıkanjanik tuqułiğmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ηum annautigisigaatıgıt Aagaayyutim qinnautaaniñ tıkitchuksramiñ.

2

Paul-ηum Savaana Thessalonica-mi

¹ Aniqatiumaan! İlipsipsuuq ilıtuçuiğianıkkası tikiumalıqput ilipsitñun suılaakun inğilha. ² İlisımarusri qanutun nagliksaanjanıktılaaptiknik suli kanñunakun anıalakkautılaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Aagaayyutıpta sayyiqsımaagaatıgıt qulıaqtuauqluta tusraayugaallatamık ilipsitñun iğlutuhaptikni atqunaq akıllılıqsuutmik. ³ Uvvataku ilipsitñik qulıaqtuauqtıtluta kinniqtıqsraangıtuçıptıgıñ, unniñ qaayugnaqtuakun pitqusraangıtuçıptıgıñ, naagaqaa kisumik pısaas-ruğmıgağniangıtuçıgıt. ⁴ Aglaan Aagaayyutim pitqułhagun ataramık uqaqaqtıgıt, takku İlaan piksraqtaagaatıgıt tusraayugaallatamık qulıaqtuauqluta. İñunık quyalitñiñniagağummatıtuçıgıt aglaan Aagaayyutmik iñuuniałapta naıpiqtuqtaanık. ⁵ Tikiumanıgııqput uqayusrahıkun nalupqigingıtuçıksı naagaqaa kavıuıq matummiñiağluğ—Aagaayyun ilisımarıgıgıput. ⁶⁻⁷ İlipsitñiñ unniñ atlanıñ quyagıtuçıunıałhiñangıtuçıgıt. Nangıquułhiñaugaluaqtıgıt ilipsitñun atakkı Christ-ηum uqqıraqtıgıpluta, aglaan ilipsitñi ittuğıt agganıaiqhuta aakauruam qaunaksriłha qıtunğamiñik atrıplugu. ⁸ Piqpagıvagiłusri Aagaayyutim uqalhiñagıngısanıagun aglaan iñuuhaptıgunlu piqasriqsulıksraqsı itqanairrutıgıput. İłipsi uvaptikni piqpaknallapiaqhusri. ⁹ Aniqatiumaan! İlumun itqağıgıksı qanuq savalıqput sakuukhuta! Unnuaqtuummaan savaktıgıt, ilipsitñi akiyauyumangıtluta Aagaayyutim tusraayugaallatana ilipsitñun uqautı'aptıgı. ¹⁰ İlisımarusri, Aagaayyutim ilisımapmiuq, irrutıtuçıput ilipsitñik ukpiqtuanuruanık ipqısılaana nalaunnaplunılu patchısaitlunılu. ¹¹ İlisımagıksı pitchuksaagııqput ilipsitñik atrıplugu aapa nakuuruuq qıtunğamiñik pitchuksaagıpmatun. ¹² Pitchuksaagıpsı arakhusri itqugaluaqhusri

iñuuniagitqukkanagun Agaayyutim tuq̄lumaripsi an̄aayyutmiñi suli kamanautmiñi piqatautqupluta.

¹³ Agaayyutim uqal̄ha tikiuti'aptigu, tusraa'apsiun, akuqtugiksi iñunmiñ pipmatu-ungitchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqal̄igiplugu, taatniillapiaqmip̄luni. Uvvatakku akun-napsit̄ni ukpiqsri ruani Agaayyun savaaqatuq. Taatnaql̄ugu uvaguttuuq ataramik Agaayyun quyagikput. ¹⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim ukpiqtuan̄juran̄isun Judea-mi il̄inisitun pigiliutipkaqtuatun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savauttusriaqaqtusri. Il̄ipsipsuuq taatnatun piyuaqsiuh̄gmik nunaqatipsit̄niñ iḡlutuqtusri Jew-ñuruaniñ tasrap-kua iḡlutuipmatun, ¹⁵ tuqqutchiruaniñ Atan̄gmik Jesus-mik suli sivuniksriqirinik, tasrap-kua uvañalu il̄akkalu piyuaqmigaatigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisigivat! Iñun̄ni uumiksriñuplutiñ! ¹⁶ Uqautrih̄ksraptikniñunniñ Jew-ñungitchuanun anniqsuliksrañatnik nutqaqtinniağaluğaatigut. Taatnatchich killuğmik ataramik iñiqtaqaqtut Agaayyutim qinnautaanun tikiññiah̄gmiknunaglaan.

Paul-ñum Tikitqikkummiul̄ha Ilin̄it̄ñun

¹⁷ Aniqatiumaan! Uvagut piisaall̄aptikni il̄ipsit̄niñ sivikisuurami, qanutun piitchivisi qin̄itqikkumagaluqhusri. Isrumaptigun nayuğaluğipsi. ¹⁸ Il̄ipsit̄ñun utitqigukkaluaqhuta, uvañ Paul utitqin̄ñiallakkaluqtuñ. Aglaan Tuunḡaum pirail̄igaatigut. ¹⁹ Aglaan il̄ipsi kisipsi niğiugaqağvigigipsi, quvianaḡip̄lusri, suli akim̄ah̄kun uqautigitlaplusri Atannapta Jesus-ñum sivuğaani aggiqpan. ²⁰ Il̄umutun kamanautigigipsi quvianaḡip̄lusri.

3

¹ Aasriñ iḡlutulguiqaptigu, ittuall̄iksrap̄tigun Athen-mi sivunniqsugut ² tuyuğil̄hani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quliaqtuaqağmi tus-raayugaallautamik Christ-kun. Tuyuğigikput sayyiquplusri suli ukpiqsrih̄qsi ikayuquplugu, ³ nalliqsiunn̄iñ utiqun̄iḡl̄ugu makun̄iñ piyuaqsiuh̄gmik piqusriğuni. Taatnatchich piyuaqputit Agaayyutim pisul̄iḡigai uvaptiknun. Taatna il̄itchuğianikkiksi. ⁴ Uvvatakku innaptikni il̄ipsit̄ni sivuani uqautigipsi taatna piyuaqsiugisiñipluta, aasriñ kan̄iqsian̄h̄apsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵ Iḡlutuutilguiqama ukpiqsrih̄qsi kan̄iqsisukl̄ugu, taatnaql̄ugu Timothy tuyuğigiga. Pin̄iksraqtuñ Tuunḡağmun killuqsaqtinniağasugalusri, iluqaniasri savaaqput sul̄laamun innasugalugu.

⁶ Pakma Timothy il̄ipsit̄niñ uvaptiknun utiqman, tusraayugaaḡiksaanik ukpiqsrih̄apsigun suli piqpak̄kutipsigun tikiutrip̄luni, uqautigaatigut ataramik uvaptiknik itqaqsriñipl̄usripsuuq suli atqunaq qin̄igun̄nipluta uvaguttuuq il̄ipsit̄nik qin̄igukmatun. ⁷ Aniqatiumaan! Taatnaqhuta iluqaani ih̄uill̄iuh̄aptikni suli naglik̄saaqsiuh̄aptikni il̄ipsigun piyummasrīlaakkaurugut. Il̄ipsi ukpiqsrih̄apsi sayyillağaatigut. ⁸ Pakma iñuugisipiaqtugut il̄itchuğianikap̄ta makitatilaapsit̄niksuli payañaḡusri iñuuniah̄apsit̄ni Agaayyutikun. ⁹ Quyyatinik Agaayyutmun il̄ipsigun qaitchiñiñaağutugut, quyalugu quvianaḡip̄kakkan̄agun sivuq̄qamiñi il̄ipsi pigiplusri. ¹⁰ Unnuaqtuummaan in̄iqsrullapiağikput qin̄itqigukhusri aasriñ inuqnaqtuanik ukpiqsrih̄apsit̄ni qaitchipsağusri.

¹¹ Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam in̄miñik suli Atannapta Jesus-ñum tikisilisigut il̄ipsit̄ñun. ¹² Uvvatuq Atan̄gum Jesus-ñum piqpak̄kutri avatmun suli iñun̄nun iluqait̄ñun naupkallañiağumigaa, piqpaksrih̄iqput il̄ipsit̄nik atril̄ugu. ¹³ Taatnağupsi sayyiḡisigaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivuğaani patchisağusri suli ipq̄ill̄usri qakugu Atanniḡikkaqput Jesus aggiqpan piqasriğuni iñun̄nik pigikkağmiñik.

4

Iñuuniat̄iq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

¹ Aniqatiumaan! Uvvasuli uvaptikniñ iliññanikkaqsi qanuq iñuuniaħiksraqsi Agaayyutmi quyaqnağlugu, ilumun iñuuniaħigianikkapsisun. Pakma Atanğuruam Jesus-ñum atqagun inğipsi uqapsaaqhusri atuitquplusri pitlughugu. ² Uvvataku ilisimagisri ilisauttutigianikkavut ilipsitñun Atanğuruam Jesus-ñum aňalatchiħagun. ³ Taamna Agaayyutim ilipsitñun pitqutigigaa, ipqillusri piisimağusri sayuňaliğmiñ. ⁴ Atausriukattağusri aňutit ilitchugiraksragigiksi qanuq ilaqatiksraliksraqsi ipqihikun nalaullugu, ⁵ itna killukun kimiksriħikuunğitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutin. ⁶ Tarra kia-unniñ killukuangilliuň aasiñ saglutağlugu aniqatni atlatuağilugu nuliana. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi alğaqsrullapiaqhusri, Ataniğmun anasriññuqsautiqagisiñiplugich tamatkua taatnaiplugu nalaunğitchuat. ⁷ Agaayyutim tuqlunğitchaatigut iñuuniaqupluta qaayugnaqtuakun aglaan ipqihikun. ⁸ Taatnağuni kia tamatkua ilisauttutit ayaummiyumigich iñuñnik ayaksimanğitchuq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitñik Ipqitchuamik Irrutchimik.

⁹ Taamna aglanğitchumaunniñ nakuuruq piqpaksriħapsigun ukpiqtuaqatiupsitñik. Uvvataku ilipsi Agaayyutmiñ ilisauttusriaqaaniksimaplusri, qanuq piqpakkutihiksrapsigun avatmun. ¹⁰ Suli taatnaiplugu aniqatiupayaapsitñun iluqaani Macedonia-mi irrusriğianiklugu. Aniqatiumaan, taatnağlugu inğipsi atuitquplusri pitlughugu. ¹¹ Sivunniutilugu iñuuniaħiksraqsi iñuksruigusri, iñuich atlat ilaksianğiglugich suli iñuuniutiksraqsi piññaktaaginiaglugu, maliglugu uqautianihıqput ilipsitñun. ¹² Taatnağupsi ihuagitchiuhıq tamatkunakña ukpiqsriñğitchuaniñ piññaktaagigisigiksi, suli kisumun inuğikkapsigun tunñaaqsiyumiñaitchusri.

Atanğum Aggihiksraña

¹³ Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuuligimik ukpiqsriuatigun tuquruatigun alianniugaqsisrunağasri tamatkunatitun niğugaitchuatitun iñuuligimik isruitchuamik. ¹⁴ Ukpigigikput Jesus tuqulğaaqhuni aňitqihha. Taatnatuntuuq, ukpigigikput Agaayyutmun aggiutipkağisiħhat Jesus-mun tamatkua tuquruat Ilaanik ukpiqsriplutin. ¹⁵ Tamarrumiña Atanğum ilisauttutaanik uqautigipsi, uvagut iñuuruani taivrumani uvlumi Atanğum agğihani tamatkua tuquaniktuat sivulikkumiñaitchivut. ¹⁶ Nipituruaq tilliñ itkisiruq, suli qaukhat israğulğich nipliçpan suli Agaayyutim qalğuqtautaa nipliçpan Ataniq inmiñik pakmakña qilañmiñ atqagisiruq. Taipchua tuquruat Christ-mik ukpiqsriplutin iñuuhıgmun aňiqqaagisirut. ¹⁷ Tarakña uvagulli iñuuruani taivrumani tatpaunautrauniaqtugut piqatigilugich nuvıyanun paaglugu Ataniq silami, aasriññ Ataniğmi ataramik iqataugaqsiluta. ¹⁸ Taatnağusri avatmun tamatkunuuna uqalıqtigun arautisitchi.

5

Itqanaigitchi Atanğum Aggihiksrañanun

¹ Aniqatiumaan! Atuummiruksrat aglahiksrañat ilipsitñun inuqnanğitchuq. ² Uvvataku ilipsi kanıqsimmagiksianikkiksi Atanğum uvlua agğiqsukaraq niğiunğisillusri atrilugu tigliniaqti unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuağnaiqsuq.” Taatna iñuich nipinikpata, taimmaiñaq piyaqquħum tikitkisigai annakkumiñaiğlugich, itna liilaa auliyautikkañatun ağnaq igñihiksrañanun. ⁴ Aniqatiumaan! Aglaan taamna nalunğigiksi, suli Atanğum uvluan niğiunğillağumiñaiğasri tigliniaqti atrilugu. ⁵ Iluqasri iñuñni qaumami iñuuniaqtusri, savaasri sagviplutin. Uvagut taagmi iñuunianğitchugut iriğaqtuħkun. ⁶ Taatnağuta atlatitun siñiktuanğiqsa, iqiiğuta qauğrimaagiksa. ⁷ Takku unnuami iñuich siñiğaqtu, unniñ unnuamik imiliğviqaqtu. ⁸ Aglaan uvagut uvlumik irviqatuani qauğrimaagirusraurugut. Satqagutirusraurugut ukpiqsriħıgmik suli piqpaksriħıgmik suli nasrautiluta niğiugaqaliksramik anniqsuliksraptnik. ⁹ Agaayyutim tıgusriagıngitchaatigut qinnautni iglutuqulugu aglaan anniqsugıaq piññaktaagıtquplugu uumuuna Atannaptigun

Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqutigipluta, inmiñi iñuuniaqatigisrukhuta qakugu aggiqpan, iñuugaluannapta naagaqaa tuqugaluannapta. ¹¹ Taatnağusri araaqtuutititchi avatmun sayyillağutilusri tuniqsimatlasriğusri taatna pakma pisuupmatun.

Aqulliich İisauttutit suli İlammiuğutit

¹² Aniqatiumaan, inğipsi kamagitquplugich tamatkua savaaqaqtuat akunnapsitñi, tamatkua Atangum tigusriagikkañi sivulliuqtautquplugillu alğaqsrutquplugillu.

¹³ Kamagiuraaglugich tamatkua savaagikkañat piqpaksriğhatlu piqutigilugu. Akun-napsitñi qiñuiğusrimağusri. ¹⁴ Aniqatiumaan, iqiasruuruat alğaqsrusigik, qapinasriuat pitchuksaaglugich, sayaitchuat ikayuglugich, iluqaisa anuqsruutilugich, ¹⁵ kanıqsimalugu akisaqtunğiğksraqsi pigiitchuamun pigiililugu, aglaan ataramik savaaqaliksraqsi nakuuruamik avatmun suli iñupayaamun. ¹⁶ Ataramik quviatchauğigusri, ¹⁷ inıglugu agaayulusri, ¹⁸ qanusripayaami irviqanğapsi quyalusri. Taatnatun Agaayyutim pitqugaasri iñuuniağapsitñi Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqaqtinniasrunaqnagu İpqitchuam İrrutchim savaagikkaña, qamitchiñiaqmatun ikniğmik. ²⁰ Sivuniksriqirit uqalğich ayaumasrunaqnagich. ²¹ Sua iluqaan naipillugu, qanusriq nakuuruuq akuqtuagilugu piññaktağilugulu, ²² qanusripayaamiñ pigiitchuamiñ piisimağusri.

²³ Agaayyutimtuq qiñuiññamik qaitchirigikkapta ipqiqsagumigaasri inmiñun iluq-nağusri, suli qaunagiyummigaasri irrutchisilü iñuusrisilü timisilü patchisailğugich Atan-napta Jesus Christ-ñum agğiğksranun. ²⁴ Taatna İlaan tuqluqtigikkapsi inıqtağitlagaa, takku tuniqsimaruq.

²⁵ Aniqatiumaan! İnjiksruutiyumigiptigut. ²⁶ Pağlalugich aniqatiut iluqaisa kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutikun. ²⁷ Tillisigillapiagıga Atanguruam analatchisaagun taap-kua tuyuutit ağıliqığksranat aniqatiunun iluqaitñun. ²⁸ Atannapta Jesus Christ-ñum İhuaqqutrisaan nayuğumigaasri.

piyaqquġlugu sagviliġmigun kamanaqsilugu agġigumi. ⁹ Iñuk Pigiilaq tikitkisiruw saññilik Tuungagmiñ qanusripayaamik quvinaqtuanik iñiqtaqaġuni, tanġiġilaanik qiñiqtitçiluni kamagiraksrañitñiglu. ¹⁰ Taavruma qanusripayaamik pigiilamik kinnigisigai. Ilinçh akuqtuiñġiġmiktigun suli piqpaksriñġiġmiktigun ilumutuuruamik anniqsuliksrāgmiknūn piyaqquġisirut. ¹¹ Taatnaġlugich Agaayyutim saññisilugu killukuwaliksrañat ilipkaġisigaa, tanġiġilaamik ukpiqsritlasriġugich. ¹² Taatnaġutin ukpiqsriñġitçuapayaat ilumutuuliġmik quvianaqaġniaqtuat killukun piyaqquġisirut.

Piksraqtaañurusri Anniqsuliksrāmūn

¹³ Aniqatiumaan! Atanġum piqpagikkañasri, uvagut Agaayyun ataramik quya-giraksragigikput piqutigilusri. Uvvataku Agaayyutim piksraqtaagiqqaġaasri anniq-suliksrāmūn Ipqitçuam Irrutchim saññiagun suli ukpiqsriġapsigun ilumutuuliġmik Agaayyutmun iñugitquplusri. ¹⁴ Taavrumuñ piksraqtaagigaa tusraayugaallataq tumigiplugu uqautigikkaqput ilipsitñun. Atannapta Jesus Christ-ñum quvianañani pik-sraqsi piññaktaġitquplugu, Agaayyutim tuqġugaasri. ¹⁵ Aniqatiumaan! Taatnaġusri mak-itaagitchi payañaiġusri, suli tamatkununa ilumutuuruānūn ilisauttutigikkaptiknūn ilipsitñun iluqaakkun uqalaptigunlu suli aglaptigun tunñalusri. ¹⁶ Uvva Atannapta Jesus Christ-ñum inmiñnik suli Agaayyutim Aapapta piqpagipluta suli iluaqqutriġiġmigun isruilaamik araaqtuutmik suli niġiugallautamik qaitçhigaatigut. ¹⁷ Ilaantuq aragligich uummatisri saññisilūsri atuiġiksrap-sigun nipiqaġiksrap-sigunlu iluqaanik nakuuruamik.

3

Iniqsruutiyumiiptigut

¹ Aniqatiumaan! Suliuvva iniqsruutiyumiiptigut Atanġum uqalħa uvaptigun sivutmun ililiksrañagun sukasriġuni kamagikkauluni ilipsitñi pipmatun. ² Suli Agaayyutmun iniqsruutiyumiiptigut annausimatquluta iñuñniñ pigiitçuapayaaniñ. Uvvataku iñuich ilañch tusraayugaallataq ukpiġingitçhaat. ³ Aglaan Atanġuruāq tuniqsimaruq. Ilaan saññipkaġisigaasri pigiitçuamiñ annausrimalusri. ⁴ Atanġum nalupqisrunġisitkaatigut ilipsigun atuiġisilipsitñik sivutmun uqagikkaptiknik ilipsitñun. ⁵ Atanġuruamtuq Agaayyun piqpagipkallañniaġliuñ suli Christ-ñum anuqsrutiaqqtillañniaġlisi.

Savaktuksraupiaqtugut

⁶ Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun tiligipsi, piisimaagumuusri aniqatiupayaaniñ iñuuniaqtuaniñ iqiasruukikun maligutçhiñġitçuaniñlu ilisauttutinik qais-aptiknik. ⁷ Ilipsi atuiruksrauiqsi uvaptiktitud nalupqigingitçhiksi. Ilipsitñi nayuuti'apta iqiasruktaungitçugut. ⁸ Nalailaamik akuqtuirilħiñaungitçugut, aglaan savaktugut unnuaqtuummaan sakuukhuta akiyausrunġilikun kimununniiñ sakuugutiqaqhuta. ⁹ Inilħiñaugaluāqhuta iñuuniutiksrap-tiknik iningitçugut, takku taavrumuuna ilipsitñi atrinuyummiuqhuta. ¹⁰ Tamanna uqautigikkaqput ilipsitñi innaptikni, kiñapayaaq sav-agutlaitpan niġiruksraungitçhuq. ¹¹ Taatna tusraarugut iñuñnik iqiasruuruanik akun-napsitñi ilaqaġniplūsri suniurasrunaqaatin aglaan iñuich atlat suħhatnūn ilġagautniaqhutin. ¹² Atannapta Jesus Christ-ñum atqagun taatnatchich iñuich tiligivut suli alġaqsruġivut iñuuniurallataquplugich, nalaullugu iñuuniutiksraġniaquplugich. ¹³ Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallataq iñiqtuutraqtaksraġingitçhiksi.

¹⁴ Taamani maligutçhisunġitçuamik uqautiptiknik ukunani aglañni, nalunaisitçu-migiksi taamna iñuk piqaqpan. Piqatigisrunaqañagu, ilaali kanñusruligumuuq. ¹⁵ Uumigiritun irrutisrunaqañagu, aglaan aniqatitud alġaqsruġlugu.

Uqautipsaagutit

¹⁶ Uvvatuq Atanġum kanjuruam qiñuiññañ ataramik sukupayaaq qaitçilisi qiñuiññaamik. Atanġumtuq iluqasri nayuġlisi. ¹⁷ Uvañ Paul aglakkitka nayaañat

uvamnik. Tarra taatna ilitchuqqutaat uvaᅇa tuyuutipayaagᅇma, taatniittuq aglausigᅇa.
¹⁸Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ᅇum iluaqqutrisaan iluqasri itqatigilisi.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

¹ Uvaŋa Paul Timothy-mun aglaktuŋa. Christ Jesus-ŋum piksraqtaagigaana uqquiraqtautqupluŋa. Taamna Agaayyutim Anniqsuqtipta tillisigigaa suli Christ Jesus-ŋum niŋiugaŋikkapta. ² Timothii! Ukpiqsriŋikun ilumun iŋniŋigikpiñ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ŋum Atannapta qaitchiŋisi iŋuaqutmik, ilunŋusriŋigmik suli qiñuiññamik.

Alŋaqsruutai Akitñaaŋugich Tanjigilaakun Iŋisauttutit

³ Uvaŋa Ephesus-mi itqugikpiñ ilvich uqautipmatun apqusraaŋamni Macedonia-mun. Iñuich ilaŋich taamani uqalŋnik tanjigitchuanik ilisautrirut, aasriñ iñiqtiŋugich nutqaqtitaksraŋigitin. ⁴ Uqautilugich suqutigingitqulugich unipchaalianiglu kaŋŋiuhigmikniglu takisipiagataŋugich takku taatnatchich uqaatchagusrimaŋigmun irrutaunŋinaqtut, pitlaitchut sayyillaagutaulutiŋ ukpiqqutmun. ⁵ Taavruma tillisim iñuŋnik piqpakstriyumapkaŋayaŋaatin, takku ipqitlutin ilisimaplugu qauŋrimmaagiutillautapni nalaunŋaruaglu nalaunŋaitchuaŋlu suli piqaqhutin ukpiqsriŋigmik ilumutuuruamik.

⁶ Iñuich ilaŋich ulapnaaraqutut Agaayyutim tumigitqukananiñ tanjigilaanun uqavaagutinun. ⁷ Iliŋich Agaayyutim pitqutaigun ilisautrauyummiuŋaluaqtut, aglaan uqalŋatiŋ inmiŋ kaŋiqsitlaitchaat tamarrumuuna uqagikkaŋmikkun nalupqis-runŋillapiaqhutiŋ.

⁸ Agaayyutim maligutaksraŋa nakuulha ilisimagikput, kia-unniñ atuqpagich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹ Itqagipmiŋlaan ilumun maligutaksrat iñiqtauruuq iñuŋnun nakuuruanun inŋitchuq, aglaan navguirinun suli tupiguutaitchuanun, agaayyutaitchuanun suli killiqirinun, tamatkunuŋa ukpingitchuanun unniñ agaayyiaqtaitchuanun, iñuŋnun tuqqutchiullaktuanun aapamiknik unniñ aakamiknik naagaqaa iñuaqtuqtinun, ¹⁰ tamatkunuŋa atlatuqtuanun, killuliqiruanun atugaŋiplugich iyaalugruich aŋutitlu timiqaqtuat inmiktigun, tigliktuqtinun iñuŋnik, tamatkunuŋa saglutiruanun unniñ ilisimaruaŋaqtuanun tanjigilaakun naagaqaa ilisauttutinun ilumutuuruuanun qanusripayaanik akitñaummatiruanik. Taatnatchiñun maligutaksraq iñiqtauruq. ¹¹ Taatnasriq ilisauttun Agaayyutim uqalhiñi paqitauruq, uvaŋnun qaisaupluni tusraayugaallautaq Agaayyutmiñ kamaŋaqtuamiñ quvianaqtuamiñ uqautigiraksraupluni.

Quyyatit Agaayyutim Iŋunŋuktanŋagun

¹² Christ Jesus Ataniqput quyagiga savaapkun sayyiqsigikkaŋa. Ilaa quyagiga piksraqtaagipmaŋa tuniqsimanipluŋa aasrii savaktigiliutiŋuŋa. ¹³ Qaaniqsuami uvaŋnun uqautigigaluaqtitluni pigiiliplugu suli piyuaqŋugu unniñ piŋgiqŋugu, Agaayyutim nagliginiŋaana takku ukpiqsriŋigikun taatnaqama sutilaamnik nalupluŋa. ¹⁴ Taatnaqhuni Atannapta iŋuaqutiluŋniŋaana atqunaq ukpiqsritlasripluŋa suli piqpakstriŋasripluŋa Christ Jesus-kun. ¹⁵ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq akuqtuyunaqtuq ukpiŋnaqhuni, Taamna Christ Jesus nunamun agqiŋsuq killiqirinik anniqsuityaqhuni, taputiŋuŋa tamatkunakŋa pigiitluktuami. ¹⁶ Aglaan Agaayyutim nagliginiŋaana, pitluŋniqsraugaluaqtitluŋa killiqiriniñ, uumiŋa piqusriŋigluŋu qiniŋtitchitqupluŋa Christ Jesus-ŋum anuqsruŋhanik. Iŋitchuqqutauyumiŋaqtuŋa anuqsruŋhanun iluqaitñun ukpiligumaaqtuanun Ilaanun aasriñ iñuutlasriŋutiŋ isruitchuamun. ¹⁷ Taavrumuŋa Umialinmun isruilaamun, piunŋigangitchuamun suli qiniŋnaitchaluŋaqtuamun, Agaayyutmun kisanun—Ilaanun piipkaun suli kamauna illi taimuŋa isruilaamun. Amen.

¹⁸ Timothii Iŋniŋ! Tillisigikpiñ tunŋasimatquplutin savautriŋipni Agaayyutmik. Taamna tillisriŋa Agaayyutim uqaligigaa ilipkun. Tamatkua sivuniksriqtit

sayyillaagutiyumigitin anuyaliqni pigiitchuamik. ¹⁹ Ukpiqsrihiñ pigituiñaglugu suli qaugrimmaagiutillautaqagutin. Iñuich ilanich ayanñigaat qaugrimmaagiutillautaq aasriñ ukpiqsrihiqtin piyaqquqługu. ²⁰ Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akunnirautiruk, Tuungaum sanñianun pilitakka, ilinik ilisaaqauqplugik nutqautriñksranaknun uqamaqłutriqaligmiknik.

2

Ukpiqtuat Agaayumaag'vigiliksrarjat

¹ Sivulliuplugu agaayyutiqağniñapsitñi apiqsruutitqugipsi iniqsruutilugich suli quyyatigilugich Agaayyutmun inupayaat ² suli umialgillu suli atlat anjalatchiruapayaat, inuuniatiqağumuugutli sułtuutailaakun qinuirrutrimaalikunlu suli agaayyutiqammaagilikunlu ihuatun inuuniaalikunlu. ³ Taamna nakuuruq suli quvianaqtuq Agaayyutmi Anniqsuutiptikni, ⁴ anniqsuquriruami inuñnik iluqaitñik suli ilitchuqsritquruami ilumutuuhigmik. ⁵ Uvvataku atautchimik Agaayyutiqaqtuq suli atautchimik akunnigutauruamik Agaayyunlu inuillu akunğatni, taamna inuk Christ Jesus-nuruq, ⁶ qaitchuaq inmiñnik inupayaat satuqsaqlugich. Taamna ilitchuqutauruq Agaayyutim inuich iluqaisa anniqsuqplugich. Taamna atuumaruq Agaayyutim piviksirrutaagun. ⁷ Taatnaqlugu uvaña tuyuuruña Agaayyutmik naluruanun uqaqtiguqluñu suli ilisautriquqluñu, ukpiqsriñhum suli ilumutuulhum uqauttutaa uqağitquplugu. Sagluuqtaunğitchuñu, ilumutuuruamik uqaqtuñu.

⁸ Anutit nanipayaaq iniqsrutlaqugitka, anutit iluqnauqsimaatqat Agaayyutmun iniqsrulikun pullutin, patchisailaakun uumisutailakunlu uqavaagutailaakunlu. ⁹ Ağnat itqugitka atnuğanisigun iruqnaillugich suli isrumaugalgulugich, atnuğaaqtutlalugich ihuaqnağlugu, niaqumik piññaqnaqsanñaliq pigitlusrunaqnagu unniñ maninñiñ sulianik suli atnuğanik akisuruanik, ¹⁰ aglaan ağnat agaayyutiqammaagiksuaat savaallautaqaglich. ¹¹ Ağnat inuksruisaalikun atchiksualgulikunlu ilisaqtuksraurut. ¹² Uvaña ağnat ilisautritqunğitchitka unniñ anutit qarğullugich aglaan inuksruisaqtuksraurut. ¹³ Takku Adam Eve-miñ iniqtaulğaaqsimaruq. ¹⁴ Adam kinnikkaunğitchuq, aglaan ağnaq kinnikkaupluni Agaayyutim tillisaanik tupiksriñğitłuni. ¹⁵ Aglaan ağnaq ukpiqsriñigmik piqpaktamiglu suli ipqiligmik piaqtauyulikun piqağumi qitunğıuhigmigun anniqsuğisiruq.

3

Qaukliuliksrar Ukpiqtuanjuruani

¹ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq, Inuk sivulliuqtauhigmik agaayyuvini piqağukkumi, savaallautaq kimigigaa. ² Qaukliq agaayyuvini ittuksrauruq patchisailłuni, atautchimik ilaqatiqağuni, qaugrimmaagiguni, inmiñun anjalalguluni, iruqnailluni, tukkuğinñaguni, suli ilisautrihiñaañuluni. ³ Taamna imiqtuqtauyumiñaitchuq unniñ piqłuktaiłłuni, aglaan agganaiłłuni suli qinuiłłuni, maninmik piqağugruasrunaqani, ⁴ ilaan kiñunni ihuatun anjalalgulugu suli qitunğamiñun kamaksriñlikun tupigipkağuni. ⁵ Uvvataku anutim qitunğani anjalalguitchumigich, qanuğuni ukpiqtuanjuruani agaayyuvini anjalatchilğugisiva? ⁶ Taatnasriq Agaayyutmun mumikpaaluk-taunuyumiñaitchuq. Kamagiliutiluni piyaqqukkauviaqtuq Tuunğaq pipmatun. ⁷ Taamna inuuniatksrauruq ukpiqsriuranunğitchuanun kamagiuraatlasriłuni. Taatniingisuagumi kanjusaağutauniaqtuq ukpiqtuanjuruani aasiñ Tuunğagmun pisagipkağuni.

Ikayuqtauliksrar Ukpiqtuanjuruani

⁸ Ikayuqtittuuq agaayyuvini inuuniusriğiksuksraurut, ilumutuulutin, imiqtuq-taunraqatin, naagaqaa killukun piqağugruağutaiłłutin. ⁹ Ilinich ataramik ukpiqsriuksraurut arguaqtuutaigutin qaugrimmaagiutillautagmikni ilisauttutinik iluqaitñik Agaayyutim inuñ ukpigikanitñik. ¹⁰ Tamatkua naipilğaaqtaksraurut,

aasrii uuktuagun pitluksimaagñiqpatruḡ, tarrali ikayuḡhiñaurut. ¹¹ Ilaqatiuḡittuuq iñuuniusrigiksukraupmiut uqaksraqsiuḡtausrunaqatiḡ. Ittuksraurut qauḡrimmaagigutiḡ supayaakun qanutitanaiḡllutiḡ. ¹² Ikayuḡtiti agaayyuviḡmi atautchiḡhiñamik ilaqatiqaqtuksraurut, qitunḡamiñik kiñuniḡmiñik iluatun anjalatchitḡlaraḡḡuluni. ¹³ Tamatkua savaaqallautaqtuat ikayuḡtauplutiḡ inḡmiknun kamagikkauḡiksramik piññaktaaqaḡaqtut, uqaqaḡiksramik taluqsrautaiḡḡhuni ukpiqsriḡlikun Christ Jesus-kun pigikkaptiḡun piqatigiḡksitluta.

Kamanaqtuaq Kanjqsilḡunaitchuaq

¹⁴ Aglaḡḡamni ukuniḡa tuyuutiniḡ utlautiyummiḡsuḡa qiñḡiḡaḡutin akuniisrunaḡnagu. ¹⁵ Aglaan pigallanḡiññiḡuma ukua aglaich ilisimapkaḡisigaatin qanuḡ iñuusriusriqaqtuksrautilaaptiknik Agaayyutim tupiqatiḡiñi, ukpiḡtuanḡuruagikkaniñi iñuuruam Agaayyutim, aasriiñ tamatkua ilaan ayagigai tunḡavigiḡplugich ilumutuḡḡhum. ¹⁶ Kia-unniñ ukpiḡsriḡpta nalunaqtuaḡa kamanaqtuaq arguagiyumiñaitchaa suli piilaḡiyumiñaitchaa, Agaayyun sagviḡsuḡaḡ timinikhuni, Agaayyutim Irrusian nalaunḡasripkaḡḡugu, israḡḡḡich qiñḡiḡaḡiplugu, quliaqtuaḡiplugu nunaḡaqḡipayaani, iñuich nunami ukpiḡiplugu, suli qilaḡmun mayuutikkaupluni.

4

Iḡisautrit Tanḡiḡlaakun

¹ Ipḡitichuaq Irrusriḡ uqaqtuḡ nalupḡqinaiḡḡugu iñuich ilanḡich ukpiḡutaḡiḡñiḡniḡplugich kiñuvaatigun, tupiksriḡḡutiḡ irrutchiñik sagluuḡtuanik suli maliguaḡlutiḡ tuunḡaich ilisauttutiḡitñik. ² Taatnatchich ilisauttutiḡ uqaḡiraḡiḡaich iñuich kinniḡtiñḡiaqtuat sagluuḡtuḡaḡhutiḡ, tammaipḡugu kanjqsitḡlaciḡtiḡ nalaunḡaruamiglu nalaunḡaitchuamiglu qauḡrimmaagiiḡtillautagmikni. ³ Taatnatchich iñuich ilisautriraqtut ilaqatniḡiq suli niḡiḡiq niḡit ilanḡitñik naḡḡunaḡḡugu. Aglaan Agaayyutim niḡiksraḡ iñiḡtaḡiḡai niḡiksrauplugich inḡiqsrḡḡhum quyaksriḡlikun aquagun tamatkununa ukpiqsriḡuanun suli ilitchuḡiruanun ilumutuḡḡmik. ⁴ Suapayaḡ Agaayyutim iñiḡtaḡimakkaḡa nakuuruḡḡuruḡ. Naḡḡuḡiraksramik piitchuḡ, aglaan iluḡani quyaḡḡhum inḡiqsrutaagun iñunḡnun akuḡtuumaḡtaksrauruḡ. ⁵ Uvvataḡku Agaayyutim uqaḡhan suli agaayyuḡḡhum akuḡtuyunaḡsipaḡaḡiḡai.

Christ Jesus-ḡum Savaktillautana

⁶ Tamatkuniḡa ukpiḡtuaḡatiutin ilisauttutiḡaḡupkich, Christ Jesus-mi savaktillautaugisirutin, sayyiqsimaḡiqni ilipnik irrutchipkun ukpiqsriḡḡhum uqauttutaiñiñ suli ilisauttutmiñ ilumutun ilvich maliguaḡkaqniñ. ⁷ Aglaan tamatkunakḡa uqaḡtuaniiñ agaayyiaḡtailaakun piisimaḡumuutin, inḡitchuaniñ uqaḡtiknaḡutiḡ. Ilipnun ayuḡḡiqsaiḡ agaayyutiḡammaaḡiḡlikun iñuḡḡimi irvigilugu. ⁸ Pisuqsaiḡ timipkun piññautaugaluaḡmiraḡtuḡ, aglaan agaayyutiḡammaaḡiḡiq piññautauruḡ supayaakun, takku iñuḡḡmik akiqsruutmik piqaḡtuḡ pakma suli sivuniḡmi. ⁹ Taamna nipliun ilumutuuruḡaḡ akuḡtuḡtaksraḡ suli ukpiḡiraksraḡ iluḡnaḡḡugu. ¹⁰ Taatnaḡhuta sakkiiḡirugut sakuukhuta, takku niḡiḡuḡaḡput inillaktisrimaaḡḡugu Agaayyutmun iñuuruamun iñuich iluḡatiḡ Anniqsuḡtiksranaḡatnun, pitḡḡḡlugich tamatkua ukpiqsriḡuat. ¹¹ Tamatkuniḡa tiliḡugich ilisautiyumigitiḡ. ¹² Kimununniñ piinḡlaḡiḡipkasrunaḡnak nutaunilutintuuḡ, aglaan ukpiḡtuani nipipkun iñuuniaḡḡapkun piḡḡpaktapkun ukpiqsriḡḡapkun suli ipḡiḡḡapkun atriñiaḡtaksraḡḡutiḡ. ¹³ Agḡiḡḡamnunaḡlaan piviqḡḡtillugu

agliqqutrihiq, quliaqtualiq suli ilisautrihiq iñuñnik Agaayyutim uqalhaniñ piyummatiqaglugu. ¹⁴ Suqutigingisruñaqnagu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun qaisauruaq sivuniksriqiruakun qaukñich ukpiqtuanjuruat patikmatigik argaktiñ ilipnun. ¹⁵ Tamatkua atuyusrağlugich, tamatkunuuna sakuugutin, aasriili iñuich iluqağmiñ qiniğumagaat nauhiñ. ¹⁶ Ilipnun suli ilisauttutipnun munaqqutiqagutin, tamatkua sivutmun atuğlugich, taatnağuvich anniqsugisirutin suli tamatkua tusraaritin.

5

Niğugaqağvuihat Ukpiqtuat

¹ Anjutmik utuqqauruamik nipliatrisruñaqnak, aglaan uqapsaağummatiqaglugu ilaa aapaptun ililugu. Anjutit nutauruat aniqatiuptun irrutilugich, ² ağnat utuqqauruat aakaptun suli ağnat nutauruat ağnauniuptun ipqitchuahikun.

³ Ikayuiyumalhiñ kamaksrihiñkun uilgağnaanik ilailaanik urriqsuğlugu. ⁴ Aglaan uilgağnaaq qitungaqaqpan unniñ tutitchiaqaqpan, tamatkua agaayyutikuahum atuqtaksranñi anayuqaamiktigun sivulliulugu ilisaksrağigaa. Taatnalmiktigun anayuqaatiñ suli taataatiñ utiqitichivigigisigaich, taatnihiq Agaayyutmi quyanaqtuq. ⁵ Ağnaq qaunaksriksraipiaqtuq uilgağnaapijanuruq Agaayyutmun tunñapluni agaayuraqtuq iniqsruqhuni ikayuğnağmigtun unnuaqtuummaan. ⁶ Aglaan uilgağnaañjugaluaqhuni qaiñjaruaq inmiñik killukun quvianamun, iñuñjurağniallağmi tuqumaananiqtuq. ⁷ Taatna tiliyumigitin, iñuumli taavrumuuna upyaktunğitchumigai. ⁸ Aglaan kisum iñuum ilani qaunakkutaitchumigich, suvaluk ilani inmi kiñuniğmiñi, taavruma ukpiqsrihiq ayyaumigaa ukpiqsrihiqitchuamiñ pigiilitlughuni.

⁹ Uilgağnaaq ilaliutiniaqnagu atiqagviatnun ikayuğnaqtuat kisianik piñasrukipiaq ukiuq qañiğniqpagu, suli taamna atautchihiñami ilaqatniksamaruksrauruq, ¹⁰ uqautigitchiillaautahimik savaallautatigun piqağuni, qitungamiñik ihuatun iñuguktitchianiksimağuni, iglaanik kiñuniğmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuiñ isiganitñik igguimaluni, ihuilliuqtuanik ikayuimaluni, suli savaallautaqaqsimaluni. ¹¹ Aglaan uilgağnaat nutautluktuat ikayuqtaksranun ilaginiaqnagich, takku ilinisa kimmutaata ilaqatnitqigulikun Christ-miñ tunutikisiyai, ¹² taavrumuuna navguiligmiktigun akiqsruutiqaagmiknik Ilaanun patchisiñigutiñ. ¹³ Tamatkua suli suuviğiğahimik siñiqsrahikun tupiğni ilitchigisirut naagasuli ilitchiñhat uqaksraqsiuğmik suli qaunagingirrutiqalhat atlamik pigiitluktuq sunik uqaksrağingisağmiknik uqautiqaqhutiñ. ¹⁴ Taatnaqlugu uilgağnaat nutautluktuat ilaqatnitqigugitka qitungiuglugich kiñuniğmiknik qaunaksraganiglughich. Taatnağumiñ piviisinnayağach uumiksriut uqautiqaliksranatniñ uvaptigun pigiililugu. ¹⁵ Uvatakku uilgağnaat ilañich sannitmuantitut maliklugu Tuunqaq. ¹⁶ Aglaan kiña ağnaq ukpiqtuanjuruq kiñuniğmiñi uilgağnaaqağniğumi qaunagiraksrağigaa, taamnaasrii ukpiqtuanjuruunun natmausrunaqani, aasriiñ ukpiqtuanjuruat uilgağnaanik ilaitchuanik qaunaksritlalutiñ.

¹⁷ Qaukliich añalatchiruat ukpiqtuanjuruunik isrummatigiraksraurut akiliusriaqaqtuksraupiağlugich malğuguglugu, suvaluk tamatkua quliaqtuaqtuat suli ilisautriruat sakuukhutiñ. ¹⁸ Uvatakku Agaayyutim uqalhi uqaqtut, “Savaktuam añjutim qanğa qiliqsruğumiñaitchiksi savañjaan.” Taatnatuntuuq, “Savaktim akiksranı piraksrağipmigaa.” ¹⁹ Agvisiksraqsiuğutinun naalağnisruñaqnak qaukliuruq akitñağlugu kisianik ilisimaritigun malğukkun naagaqaa piñasrutigun tikiutraukpan. ²⁰ Tamatkua killuqsraqtaqtuat iniqtiğutiqağumigitin takkuatni iñuich iluqağmiñ, tamatkuali atlat taluqsriğumuut killiqiliksrağmikkun. ²¹ Sivugaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum suli israğulgich piksraqtaagikkañi uvaña tiligikpiñ tupigitquplugich tamatkua ilisauttitit. Isivgiğmik suli ihaksriñgiğmik kisumun suhpayaaqni qiniqtitchisruñaqnak. ²² Kisumik Atanğuruam savaanun qilamiksruñkun patiglugu argapnik inillairagaşruñaqnak, unniñ killuqsautiñitñun piqasriqsuutisruñaqnak, ipqihksran qaunagilugu.

²³ Tarakñaaglaan imihhiñamik imiqasruñaqnak aglaan iluvich ikayuliksranaun misruğuqtullaalutin atniğñaqtuiñağuułłapkun. ²⁴ Iñuich ilañisa killuqsautiñich sagvirut aasriiñ ilisimanaqhutiñ atannikkaugaluqnañiñ. Aglaan atlat killuqsautiñich aquagun sagviğisirut. ²⁵ Taatnatuntuuq savaallautat sagvirut suli ingitchaluanñağmiñ sagvilutiñ iriqsimaanikkumiñaitchut.

6

¹ Kisupayaat tigutaanuplutiñ savaktauruat isrummatigiraksragigaich savagvisiñ piguğlugich taluqquitiqallapiaglugich, kisumli iñuum Agaayyutim atqa suli uvagut ilisauttutvut uqautigingitchumigaa pigiiłilugu. ² Tamatkua savaktit savautriqaqtuat ukpiqtuanik nağğuuqtaksragingitchaich, takku ilañisa aniqatigigaich. Taatnasruñaqatiñ savautraksragigaich ihuatluglugu sakuugutiñ, takku piññaktuat savaañatniñ ukpiqtuağigaich piqpapiglugich. Uqautigilugich ilisauttutigillapiagumigitin tamatkua.

Tañiğitchuat İlisauttutit suli İlumutuuruat Umialgutit

³ Kiña iñuk ilisauttinik atlakkamik ilisauttutiqağniqpan, Atannapta Jesus Christ-ñum uqautaiñik ilumun suli ukpigvipsa ilisauttutaiñik agaayyutiqammaağiğikun maligurrutingitpan, ⁴ taatnasriq kamagiliutiraqtuq inmiñik sumik ilisimangitmiuq. Taamna ikayuutaungitchuamik qapiqsigiğikun suli uqavaağumalikun taiyuutitigun kimmutinikhuni. Taatnasriq siqñakutrağimik, avgumagimik, atniiyumagimik suli ilimasruhigimik killukun tikiutriraqtuq. ⁵ Ataramik qapiqsigiutragummatinikhutiñ iñuñni isrummatiñich savallutangiqsuani ilumutuuhigimik piqangiqhutiñ, ilañisa isrummatigiliutiplugu agaayyutiqammaağiğiq piññallaksautauplugu.

⁶ İlumun agaayyutiqammaağiğihum iñuk piññaktillapiagağigaa apaigigumigich pigikkani. ⁷ Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitchugut. Sumik nunamiñ aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitchugut. ⁸ Taatnağlugu atnuğaaqauraqsinağupta suli niqqaqsinağupta, apaigiraksragigivut. ⁹ Aglaan tamatkua umialgusrisuktuat aniqusraaqtittaqtut aasrii pisagipkaqhutiñ nanigianiiñun. Napitittaqtut iñugiaktuanun kinniqtutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuruanun iñuñnik suksraungigvinmun. ¹⁰ Uvvatakkun kimmutiqaqiq maniñmik pigiiçhuat qanutchipayaurat kanjigigai. İlañich piqagugrualiqamiñ tamarrumiña ulapnaaraqtut ukpiqsriğigmiñ aasriiñ inmiknun isrumaaqpautiksriuqhutiñ.

İlisauttutit Timothy-mun

¹¹ Aglaan ilvich Agaayyutim iñugigaatin. Taatnatchiñiñ iluqaitñiñ piisimaagiñ. Nalaunñaruaiq, agaayyutiqammaağiği, ukpiqsriğiq, piqpaksriğiq, anuqsruaiq suli agganaiğiq, taapkua sakuugutigilugich. ¹² Pisuqtılaaqni ukpiqsriğikun piqqautrağiñ, aasiili iñuuhigimik isruitçuamik piññaktaaqağutin. Uvvatakkun taavrumuña iñuuhigimun Agaayyutim tuqługaatin uqauti'apkich nalupqinaiqhutin iñuich ukpiqsriğilapiaqtilaapnik. ¹³ Agaayyun iñuuhigimik iluqaitñun qaitchiruq. Suli Christ Jesus-ñum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautaga. İlinjik uvañni ilisimauruk, taatnaqhutin tiligikpiñ, ¹⁴ taivrumuñaaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviğviksranaun uvluanun tilliñ tupigilugu, ipqisillugu suli patchisaisillugu. ¹⁵ İlaan sagviğha tikiutikkaugisiruq, Agaayyutim piviksriutaagun nalaullugu Anjalatim, kisimi umialgich Umialgat suli atangich Atangat kamañqhuni. ¹⁶ İlaa kisimi tuquyumiñaitçhuaq, İlaa qaumami iñuuhhiñam tikitchumiñaisañani iñuuruaq, iñuum qiniğnaqsimaitchaa, iñuuhhiñauluni qiniğnağumiñaitçluni. Agaayyutmun kamañun suli sañni isruitçhuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷ Alğaqsruğumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iñuuhigimi kamaññaqunğıllugich, taatnatchiñun suuranun piungillaaruanun tunñatqunğıllugich, aglaan Agaayyutmun ihuaqutriğigimigun qaitchirigikkaptiknun supayaamik quvia-giraksraptiknik. ¹⁸ Tillisiqaglugich nakuuruamik savaaqaqulugich, savaallautanik

umialgutiqaqulugich, ihuaqqutrihikun atlat piqasriqsuiksranjat itqanairrutilugu. ¹⁹ Taatnağumiñ suuraksrağmiknik inmiknun tugvaigisirut, tunjaviksramiknik piigumiñaitchuamik, aasrii ilinich piññaktaaqatlalutin inuukigmik ilumutuuruamik.

²⁰ Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsrirrutauruaq qaunagillautagumigiñ. Pisimaagutin uqaqahigmiñ agaayyiaqtailaakun suli uqaksraqtuligmiñ isilğaiħikun. Inuich ilanisa uqaqaqtuat taatna isrummatigiraqtut inmiknun isrumaturuanjuplutin, aglaan taatniingitchut. ²¹ Inuich ilanisa isrumattun piññaktaaginigaluaqħugu, aglaan taatnaħigmiktigun ukpiqsriħiq tammairagigaat. Agaayyutimtuq ihuaqqutrihan iluqasri nayuu-tilisi.

Paul-ḡum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

¹ Uvaḡa Paul. Uqqiraqtigigaḡa Christ Jesus-ḡum Agaayyutim pisulhagun. Tili-rauruna quliaqtuaḡitquplugu akiqsruutauruaq iñuulikun pigiaḡutikkaptigun piqasriutiḡaptigun Christ Jesus-mi. ² Aglaktuna Timothy-mun, piqpagiplugu iḡñiḡipmatun itam-nun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Atannapta iḡuaqutilisiñ ilunḡugilutin suli qiñuirrusrimaḡutin.

Quyyatit suli Pitchuksaḡutit

³ Uvaḡa quyaḡiga Agaayyun savautraḡikkaga qauḡrimmaḡiutillautakun, sivulliatkap-tuuq pipmatun. Quyaḡigiga itqagiplutin ataramik iniqsruḡlamni unnuaqtuummaan. ⁴ Itqagiplugich qulvisin, qiñiḡummiullapiaḡikpiñ atqunaq, uvaḡaptuuq imaqaḡiksramnun qu-vianamik. ⁵ Itqagigiga ilumutuuruuq ukpiqsrisingikkan Agaayyutikun, ukpiqsrisingikkaḡa aanaruapich Lois-ḡum suli aakavich Eunice-ḡum. Aruaḡingitchiga taatnaptuuq ukpiqsrisingiḡaḡiñ. ⁶ Taatnaḡlugu itqaaqtuutigikpiñ makititquplugu Agaayyutim aatchu-utaa ilipnun illiqiḡapkun argamnik. ⁷ Uvvataku Ipqitchuam Irrutchim Agaayyutim qaisaḡan uvaptiknun iqsisaiḡaatigut, aglaan saḡḡiksritchaatigut piqpakktumiglu suli inḡmun aḡalalḡuḡmik.

⁸ Taatnaḡutin kanḡuginagu ilisimarauḡiñ Atannaptigun, unniñ kanḡuginaga uvaḡa Ilaan isiqtaḡa, aglaan nagliksaḡiñaanulutin piqutigilugu tusraayugaallataq Agaayyutim sayaqaqtitchiḡhagun ilipnik. ⁹ Ilaan anniqsuḡaatigut suli tuḡḡuḡaatigut inḡmiñun iñugisrukhta, pisigisruḡaḡnagu savaavut, aglaan pisigiplugu Ilaan sivunniutini suli iḡuaqutni. Sivuaniiḡma iḡuaqutianiḡniḡaatigut Christ Jesus-kun, ¹⁰ aglaan pakma ilitchuḡipkaḡaatigut taavrumiḡa iḡuaqutmik tumigiplugu sagviḡha Anniqsuḡtipta Christ Jesus. Uvva takku Christ isrupkaḡaa saḡḡia tuḡulhum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun Ilaan sagviḡaa iñuuliglu tuquyumiñaiḡiglu. ¹¹ Agaayyutim nalunaikkaḡigaḡa uqautigitquplugu tusraayugaallataq, uqqiraqtauluna suli ilisautrauluna. ¹² Taatnaḡlugu tamanna piqutigiplugu uvaḡa nagliksautiqaḡtuna tamatkuniḡa. Aglaan kanḡugingitchiga, nalunḡitlugu kisumun tunḡaḡiḡa, suli uvaḡa nalupḡigingitchiga Ilaan qaunaksriḡiksraḡa savaamnik taivrumuḡaaglaan uvluanun atanniivium. ¹³ Ukpiqḡutaḡiḡiaḡnagich ilumutuuruat uḡaḡhich ilisauttitka ilipnun atraksriuḡlughich, payaḡaḡvigilugu ukpiqsriḡiq suli piqpaktaḡ pigiaḡutikkaḡput piqasriuti'apta Christ Jesus-mun. ¹⁴ Qaunagilugich nakuuruat ilisauttit qaunaksraḡsirrutaauruat ilipnun saḡḡigikkaḡagun Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam uvaptikni.

¹⁵ Iḡisimaḡiñ, iluḡatin piqatipta Asia-miittuat malingiḡaatḡa unniñ unitchaatḡa, taapkuaksuli Phygelus-ḡumlu suli Hermogenes-ḡum. ¹⁶ Uvvatuq Agaayyutim iḡuaqutigumigai tupiḡatai Onesiphorus-ḡum, takku ikayugaḡigaḡa iñugiaktuami. Ilaan kanḡugisruḡaḡnagu iḡiḡa isiqsiviḡmi. ¹⁷ Rome-mun tikipqauraḡami pakkiutinigaḡa paḡilḡataḡlamnunaglaan. ¹⁸ Agaayyutimtuq nagligillaḡniḡliuḡ taivrumani uvluani atanniivium. Ilipsi ilisimallapiaḡiksi atqunaq ilaanun savautiḡiḡa Ephesus-mi.

2

Christ Jesus-ḡum Anḡuyaktillautana

¹ Ilvich, iḡñiin, saḡḡivigumagaḡiñ iḡuaqḡata Christ Jesus-ḡum. ² Uḡaḡhich tusraakkatin uvaḡniñ uqautigi'apkich sivuḡaatni iñugiaktuat ilisimarit qaḡniqsitchumigitin iñunḡun ilisautritḡaruanun atlaniktuuq. ³ Iḡlutuḡlugu nagliksaḡiñaanuliksran qaḡnutitaḡaitchuatun anḡuyaktaatun Christ Jesus-ḡum. ⁴ Anḡuyakti anḡuyaktaiḡiḡmiñi illakkattaḡusrimmataitchuq

iñuuniakigruagmiñun, aglaan ilaan quyaliummatiqagagigaa qaukigikkani tiliuqtigiplugu. ⁵ Suli aqpaliutraqtu aqpaliutrahigmiñi akimalguitchuq kisanik tupiksriłuni maligutaksranik. ⁶ Suli nautchiiri sakuuktuaq piññaqqaqtuksrauraqtuq nauruaniñ katitchihigmi. ⁷ Tamatkua uqautitka isrummatigikkich, takku Atanguruam ikayuğisigaatin kaniqsihiksranatigun supayaat.

⁸ Itqagiun Jesus Christ anipchakkauruaq tuqułigmiñ, kanjigviquaqtuaq David-mik, quli-aqtuağikkaptun tusraayugaallautamik. ⁹ Uvvataku uqaqahapkun tusraayugallautamik nagliksaaqtitauruñ suli pituqakkauruñ liilaa savvaqlukkataqti. Aglaan Agaayyutim uqalha piñailutaitchuq. ¹⁰ Taatnaqhuñ iglutugiga suapayaaq Agaayyutim piksraqtaañ piqutigiplugich, ilinjittuuq anniqsukkautquplugich Christ Jesus-kun iñuutquplugillu isruitchuami kamanautaani. ¹¹ Uvvauna ilumutuuruuq nipliun,

Uvagut tuquqataugupta Ilaagun
iñuutqikkisipmiugut Ilaagun.

¹² Uvagut iglutuisuiñagupta
añalatchiqataugisipmiugut Ilaagun.

Uvagut Ilaa piilaagiguptigu,
Ilaantuuq piilaagigisipmigaatigut.

¹³ Tuniqsimmatriñgitchugutunniñ
Ilaa tuniqsimmatriraqtuq,
takku piilaagiyumiñaitchuq injmiñik.

Savakti Ihuagikkauruaq

¹⁴ Itqaaqtuutigumigitin iñuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik algaqsrullapiaglugich Agaayyutim sivuğani añuyautiqaqungillugich nipliutitigun. Taatnasriq ikayuutaungitchuq iñuñun tusraaruanun, aglaan ukpiqqutaiğutauraqtuq. ¹⁵ Pisuqtilaaqni piññaaktağiniaglugu ihuagikkauhiq Agaayyutim qinñañani atrilugu savakti kanjusruutaitchuq savaagmigun, nalautlugu ilisautriruaq uqalhanik Agaayyutim ilumutuulhan. ¹⁶ Uqaqatiginagich agaayyiaqtailaat iñuich kinnauruat uqaqamin. Taatnasriq unurrutauruq ayuuqtaahiksranatnun iñuich Agaayyutmiñ. ¹⁷ Taatnatchich ilisauttutaat atriqaqtuq killigruamik nuñuqtuaqlugu uviñga timim cancer-tun. Malğuk taatnatchik ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. ¹⁸ Taapkuak ukpiqsriseiqhutik, ukpiqqutaiqsitchiruk ilañitñik ukpiqtuat nipiqağimikkun añitqihiksraqput atuumaaniñniplugu. ¹⁹ Aglaan tunjaviksriugaña Agaayyutim ilumutuuruuq atlanjuqtangitchuq. Taatnaqhuni aglaksimaaqtuq, itna, “Atanguruam ilisimagai tamatkua Ilaan pigikkani,” suli itna, “Kisupayaaq nipiqağumi Atanguruamun piginiluni killuliqisruisuksrauruq.” ²⁰ Tupiq aniruaq piqağtuq puggutani utkusriñnik atlakaagiiñik. Ilañich pilañuraqtut maniñmiñ qatiqtaamiñ naagaqaa kaviqsaamiñ, atlat suli qiruñmiñlu qikumiiñlu. Akisuruat utkusiich puggatallu atuqlugich tuyuğmiaqaqamin kisanik aasriñ akiññiqsrat ataramik atuqlugich ilañich suaqluqağvigliugich. ²¹ Taatnatuntuuq kiñapayaaq iñuk salummaqtitchumi iluqaaniñ killuğmiñ atukkaugisiruq kamaginaqtuamun, takku ipqiqsitaugisiruq aasriñ qaukian atutlalugu, itqanaigusrimaaglugu atuhksrani savaallautapayaamun.

²² Nutaulhum kimmutai qimaummiugaqtaksragigitin, aglaan piññaaktağiniaglugu nalaunñaruahi, ukpiqsrihi, piqpaktaq suli qinñiññaq, tapiğugutin tamatkunurña ilumun tuqluğaqtuamun Agaayyutmun ikayuquplutin. ²³ Aglaan uqaksraqtutiqasrunaqasri kinnaqtun nalukkapsigun. Ilisimagiñ taatnatchim isruqağagihha uqaallatrahigmik. ²⁴ Agaayyutim savaktaa uqaalaruksraungitchuq. Ilaa ihuaqutriruksrauruq iluqaitñik, nakuuluni suli anuqsruluni ilisautriñuluni, ²⁵ agganaiłluni nalğusruiyumi iglugirimiiñik. Itpiaqtuq Agaayyutim mumigviquaqtitchihiksrananun ilitchuqsriłutin ilumutuuruamik.

²⁶ Aasrii qaugrimmatinitqin̄niaqsut kan̄iqsiaqatq̄īkun, annagutin̄ nigatchian̄aniñ Tuunḡaum, tigugaluakkani tupigitq̄upluni.

3

Uvlut Aqulliich

¹ Aglaan kan̄iqsisriun̄ una. Aqulliḡnī uvluni sakiqnağutit̄ il̄iñiaqtut. ² Iñuich il̄it̄lukkisirut in̄miknūhiñiaq, pisugruağutin̄igutin̄, uqavil̄igutin̄, arguan̄asrīlutin̄, uqaḡniğ̄luligutin̄, tupiktaigutin̄ an̄ayuqaamiknik, quyyataigutin̄, ukpiqsr̄isaigutin̄, ³ īhuaqutr̄isaigutin̄, il̄un̄juk̄kutaigutin̄, saglutusrīlutin̄, tatamnaqs̄il̄utin̄, suli iq̄siñ̄aqs̄il̄utin̄, il̄in̄jisa nakuuruuq uumigiliutilugu, ⁴ il̄in̄ich ataaguutitağugutin̄, isrumamikni sivutmuusruusrīlutin̄, suunasrugiliutillapiagutin̄, quviasruñ̄iallitlugutin̄ agaayyutiqāiksramikniñ, ⁵ ukpiğ̄usriq q̄iñ̄iğ̄nautigil̄hiñ̄ağ̄nialiḡlugu, aglaan ayaksim̄apm̄illaan il̄umutuuruuq. Taatnatchiñ̄iñ̄ iñ̄uñ̄niñ̄ piisimaaḡumuutin. ⁶ Taatnatchich il̄an̄ich siñ̄iqsr̄aiḡmiktigun̄ payariraqtut piyaruanik ağ̄nanik pigil̄il̄lapiaḡtuanik suli iḡliḡutikk̄auliq̄suanik qanusripayaatigun̄ kimmutitigun̄. ⁷ Taatnatchich ağ̄nat il̄iñ̄iñ̄iurağ̄niallaḡm̄in̄ ataramik il̄itchuqs̄rianit̄laiqsuat il̄umutuuk̄iḡmik. ⁸ Taipchuak Jannes-lu Jambres-lu akil̄l̄iutipmatun̄ Moses-mun, taatnatuntuuq taipchua iñ̄uich akil̄liupmiut il̄umutuuruuamun, isrummatin̄ich pigiil̄ipl̄utin̄, ukpiqsr̄in̄ñ̄ualiq̄hutin̄ Agaayyutikun. ⁹ Aglaan taatnatchich ayuuḡumiñ̄aitchut, takku kisupayaam kan̄iqsim̄aīñ̄hat q̄iñ̄iğ̄isigaat, ipchun̄naktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pipmatun.

Īlisauttit Aqulliich

¹⁰ Aglaan il̄vich mal̄iğ̄uakk̄ağ̄iğ̄iñ̄ il̄isauttitiga, qanusriuh̄iğ̄a, suli piyummatiga iñ̄uuh̄iğ̄mi. Tuvrağ̄niak̄ağ̄iğ̄iñ̄ ukpiqsr̄iuh̄iğ̄a, anuqsruuh̄iğ̄a, piq̄pak̄tağ̄a, suli iḡlutuih̄iğ̄a, ¹¹ piyuaq̄siuh̄iğ̄a, suli naglik̄saaq̄siuh̄iğ̄a ukpiqsr̄īl̄ap̄kun. Īlisimaan̄ikkiñ̄ iluqaan̄ atuummiruaḡ uvañ̄nun̄ Antioch-mi, Iconium-mil̄u, suli Lystra-mi, tatamnaqs̄ipl̄ugu naglik̄saaq̄siuh̄iğ̄a iḡlutukkağ̄a. Aglaan tamatkunak̄ña iluqait̄niñ̄ Atanguruam annautikk̄ağ̄iğ̄a. ¹² Iñ̄uich agaayyutikuaḡuktupayaat Christ Jesus-mi piq̄ataulutin̄ piyuaq̄siuḡisirut. ¹³ Tamatkuali killukuaqtuat pin̄ñ̄uaqtit pigiil̄itmugutin̄ kinnit̄ñ̄īkun̄ atlanik, suli kinnil̄utin̄ in̄miknun. ¹⁴ Aglaan il̄vich il̄isauttusriaḡianikkan̄ il̄umutuuruuq payan̄aiḡlugu sivutmuutigumigiñ̄. Īlisim̄ağ̄iñ̄ kisuniñ̄ il̄isauttusriaḡīh̄agun, ¹⁵ suli il̄isauttusriaḡim̄āñ̄hatigun̄ il̄aalugruūliq̄niñ̄aglaan Agaayyutim uq̄āhi. Tamatkua kan̄iqsip̄chañ̄iñ̄augaatin̄ anniq̄suqt̄iğ̄mun̄ ukpiqsr̄īkun̄ Christ Jesus-kun. ¹⁶ Uvvataku uq̄āip̄yaaq̄ Agaayyutim Makpiğ̄āñ̄ani ittuq̄ ilaan̄ aniğ̄n̄il̄iutaagun, suli anniq̄suutaauruq̄ il̄isautriruni, iñ̄iqt̄iğ̄iruni, nal̄ğ̄uqsruiruni, suli al̄ğ̄aqsruiruni nalaun̄ñ̄aruak̄iksramun, ¹⁷ iñ̄uḡli agaayyutikuaḡt̄uaq̄ naamasripl̄ugu paq̄namallautlasripl̄ugu qanusripayaamun savaallautamun.

4

¹ Tiligikpiñ̄ sivuğ̄aani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñ̄um Atanniiruksraur̄um iñ̄upayaanik iñ̄ukuuruanik unniñ̄ tuqun̄aruanik, suli piq̄utigipl̄ugu aḡgit̄q̄īksran̄alu an̄aaȳuq̄autaalu: ² til̄il̄l̄apiaḡikpiñ̄ q̄uliaqt̄uağ̄it̄q̄uplugu tusraaȳugaallautaq, uq̄ağ̄iniapiaḡlugu piviksran̄agun̄ naagaq̄aa piviksraitmatun̄ in̄ñaan, il̄itchuğ̄ip̄kağ̄niutigilugu, al̄ğ̄aqsruutigilugu, pitchuksaağ̄utigilugu, suli anuqsruip̄yaaakun̄ il̄isauttitigilugu. ³ Uvvataku piviksraq̄ tikiumaḡisiruq̄ iñ̄uich naalağ̄nisunḡīksran̄at il̄umutuuruuamun il̄isauttitmun, iḡliḡutluligutin̄ in̄min̄ pisuiḡmikkun, katitchiñ̄ialigutin̄ il̄isautriksrağ̄miknik tusraasruk̄kañ̄iñ̄ağ̄miktigun. ⁴ Il̄in̄ich naalağ̄nit̄lukkum̄mataigutin̄ Agaayyutim il̄umutuul̄hanun, aglaan naalaḡulit̄luḡlich̄ utuq̄qaqtat unipchaaliat. ⁵ Il̄vill̄iasriiñ̄ qaugrim̄maağ̄iksuksraur̄utin̄ qanusripayaami irviq̄an̄ñ̄ap̄ich, iḡlutuğ̄lugu naglik̄saaq̄siuh̄iğ̄a, q̄uliaqt̄uağ̄ilugu tusraaȳugaallautaq, suli tan̄iğ̄lugu savaaksrapayaan̄a savaktaan̄ Agaayyutim.

⁶ Uvañaliuvva tikiummigiga tuqqutauiksrağa Agaayyutmik piqusriğluja. Aullakıksrağa marrumakña iñuullıgmiñ tikiummiruq. ⁷ Atriplıgu aqpaliutraqtı nuñitchiruaq, uvañaptuuq iñuullamni ukpiqsriğiq Agaayyutikun pigituiñağiga. ⁸ Pakma akiññaktaksrağma niaquğutiksrañan nalaunñaruallhum taqqigaaña, Agaayyutim nalaunñaruam Atangum qaisaña uvañnun taivrumani uvlumi, uvañnuñhiñaungitchuaq aglaan iluqaitñun aggitqıñksrañanik inuğruuqtuanun.

Uqauttutai Timothy-mun

⁹ Uggisigilugu utlakkumigikma. ¹⁰ Uvvatakkı Demas-ñum marrumiña nunamik kimmutiqatlulıqhuni unitchaaña. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrii Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ñum nayugaaña. Tuvaaqatigiyumigiñ Mark ikayuqtıksrağa savaakun. ¹² Tychicus-li tuyugigiga Ephesus-mun. ¹³ Qakugu aggiaqsiyuvich saagağumigiñ quppıgağa unisaga Troas-mi Carpus-mun, makpiğaatlu suvaluk qisıññıñ pıliugat aglaktuğvitka. ¹⁴ Alexander-m savviuqtım atqunaq naviannıuqtıtkaaña. Atangum utıqtıtchıvıgıgısigaa atniutaıgun. ¹⁵ Ilvıttuuq qaunakkutıqagağumuutin ilaagun, takku iħuaksrıñgıllıapiaħıkun akıllıliqsugai uqauttutıvut. ¹⁶ Sivugañıutiqqaaħamni Rome-ñum añalataıñun tapqıtchıña, iluqatıñ unitchaatña. Agaayyutımtuq akitñautailañniağligich taıpchua. ¹⁷ Aglaan Atangum nayuqlıña sayyıqsugaaña uqautıgianıtlasrıplıgu inuñaiğlıgu iluqatıñ Jew-ñungıtchuat tusraarakırañat. Uvaña annautıkkaurıña tuqqutauıksrağaluamniñ. ¹⁸ Suli Atanguruam annautıniagaaña iluqaaniñ pigıtıchuamiñ, annautılıña pakmaniıttuamun añaayıqautmiñun. Nangaun illi ilaanun qañavak isruılaamun. Amen!

Aqulliıch İlammiuğıtı

¹⁹ Tuyuqtıña iħuaqquıtmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupıqataıñun Onesiphorus-ñum. ²⁰ Erastus Corinth-mi ittuiñaqtuq, suli unıtchıga Trophimus Miletus-mun atnığñalıqman. ²¹ Aggıluagañıurağumuutin ukiuğraguqtıtınagu. Eubulus-ñum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaaññağaatın, atlallu anıqatıut.

²² Atanguruamtıuq piqasrıqsuglısın irruttıpkun. Agaayyutımtıuq iħuaqquıtlısi.

Paul-ŋum Tuyuutai Titus-mun

¹ Tuyuutit ukua aggiqsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqqiraqtigiplugu Jesus Christ-ŋum. Agaayyutim piksraqtaagigaaña ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaañi ukpiliquplugich suli ilisauttutiqağlugich ilumutuungagun ukpigusripta, ² tunŋaviqaqtuakun nigiuqaqalikun isruitchuamik iñuuligmik. Agaayyutim saglutlaitchuam ak-iqsruğniğaatigut taavrumiña iñuuligmik sivuani aullağniñhan piviksraurum. ³ Aasrii nalaullapiaqługu piviksraq sagviğaa taamna tusraayugaagiksuağmigun. Taatnaqtuksraquqłuna savaaksritchaaña, uvañaasrii uqağiplugu tillisaagun Agaayyutim Anniqsuqtipta. ⁴ Titus, aglaktuña ilipnun iğñaurapiamnun ukpiqsriñikun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapaurum suli Christ Jesus Anniqsuqtipta iluaqqutikun qiñuiññiqsimaagumigaatin.

Titus-ŋum Savaaña Crete-mi

⁵ Uvaña unitchikpiñ Crete-mun iluaqsruquplugich sut iluaqsrugaksrauruaat taamani, suli nalunaiqsitquplutin ukpiqtuanjuruat qauklksrañitñik nunaaqqipayaani. Tillisitka itqağilugich, ⁶ qauklksraqtaañuruuq patchisaitchuksrauruq, añun atautchimik ilaqaqtağuni, suli qitungai ukpiqsriñulutiñ uqautausruñaqatiñ pitchigiğilugich tupiktaiñkun. ⁷ Uqaqtiksraqtaaq Agaayyutim savaañanik añalatchiruksrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuğmigausruñaqani, uumitchaktangiguni unniñ imiligaqtausruñaqani, qinnaktasruñaqani unniñ killukun piqagugruasruñaqani. ⁸ Ilaa tukkuğinñaqsuksrauruq, piqpakrsriñuluni nakuuruamik, inmiñun añalalguluni, nalaunjaluni, ipqilluni, suli alğaqsrutmik tuvrairuñuluni. ⁹ Uqaqtiksraqtaam payañairvigiraksraqigaa uqaututini ukpigiraksrauruq suli iviqtisrimaaqtuaq ilisauttutmun. Taatna ilitqusriqağumi ilaa pitchuksaagilgugisiruq atlanik ilumutuuruakun ilisauttutikun, suli qiñiqtigugisiyaa tanjigiliqutaat akilliiruut uqağimun.

¹⁰ Uvvatakku iñugiaktut tupiguutaitchuut iñuich kinnitñikhutiñ atlanik nipiqağimikkun kinniqilikun, suvaluk taapkua ilisautriruat iñuk nalunaitjutchiqsuksrauplugu annautrauni-aqpan. ¹¹ Ilisauttutaat nutqaqtitaksraqipiagiñ, takku ilinisa akasrimagaich añayuqaagiich ilisautriğimikkun ilisauttutiginğilaaksraqmiknik killukun piqagugruaqhutiñ. ¹² Crete-tağmiut ilañat sivuniksriqiraat nipliğniqsuq, Crete-tağmiurguuq ataramik sagluturuañuniplugich, niğrugaaqłuktun inniplugich, suli iqiasruuplutin nigitlaturañuplugich. ¹³ Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnağlugich ilualiksrañatnun ilvich iñiqtiğumigitin ipiksilugu, ilinji sayakturuamik ukpigusriñikkumuut, ¹⁴ itlungigutiñ Jew-ŋuruat unipchaalianitñunlu ilisauttutaatnunlu suli iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuugmik. ¹⁵ Supayaaq ipqitchuq iñuñni ipqitchumaruani, aglaan ipqitchuanitchuq tamatkunani qaayugnaqtuani suli ukpiqsriñgitchuani, takku ilinisa isrummatinich suli qağrimmaagiutillautañich qaayugnaqsianiksimaplutin. ¹⁶ Ilinich ilitchuqsrimanigaluaqhutiñ Agaayyutmik, aglaan iñuuniaħhata piilaagigaa, ilinich uumiktanikhutiñ, tupiktaiqhutiñ, iñiqtaqağumiñaiqhutiñ nakuuruamik.

2

Nalaunjaruat Ilisauttutit

¹ Aglaan ilvich ilisauttutigiraksraqigini ilisauttutiksraq ilumutuurautigun uqaliqtigun. ² Uqautilugich utuqqanaaguuqtuat añutit qağrimmaagiqulugich, isrumaualgulutiñ, ilinjitñik añalalgusritqulugich. Ilumutuğugutiñ ukpiqsriğimikkun, piqpaktağmikkun, suli iglutuilgusriğimiktigun. ³ Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaaguuqtuat ağnat ukpiqtuam irrusrianik piqaqulugich, sagluturuañutqungillugich, naagaqaa tigutarriutitqungillugich taañjağmun, ilisautritqulugich nakuuruakun, ⁴ atriraksrallautagugutiñ

nutautiluktuanun aġnanun piqpaksrifiksranatigun ilaqatiumiknik suli qitungaġmiknik, ⁵ inmiknun aġalalġusriflutinj ipqiflikun suli ilaqatausruqsiflutinj kiñunigmi, tupiqsritlasriflutinj aġutiumiknik. Agaayyutimli uqaħha iñuich suñillaġingitchumigaat. ⁶ Taatnatuntuuq pitchuksaaġlugich nukatpiat aġalallautafiksranatnun inmiknik. ⁷ Ilvillu supayaatigun atriraksrallautagugutin savaallautakun. Ilumutuġullapiagutin suli piyummatiqagutin ilisautrifiqni. ⁸ Uqautriflutinj nagġuksruġnagumiñaitchuakun, akillilifsuqtitin kanġusrutlasriflugich, pigiitchuakun nipiksraillutinj uvaptigun. ⁹ Uqautiflugich savaktaaġruich tupiksritqulugich aġaayuqaġmiknik suli quyaliflugich sukupayaaq. Ilinich kiumakħiqsksraunġitchut ¹⁰ unniñ tigliktuġvigiraksraġingitchaich. Aġlaan ataramik urrifsuqtaksraġigaat nakuuifqinj suli qanutitanafifqinj kamagikkauifksrananun ilisauttutim Agaayyutikun Annifsuqtifigun suraġafipayaaġmikni.

¹¹ Uvvatakkun Agaayyutim ihuaqquataa ilisimanaqsiruf iñupayaat annifsuifksranatnun. ¹² Taavrumuuna ihuaqquatumigun Agaayyutim ilisautifaafigut agaayyutailaakuaqunġitluta suli nunakuaħhum kimmutaaguaqunġitluta, iñuutqupluta uvaptifnik aġalalġusrifluta, nalaunġaluta, agaayyutifaguta pakma uumani nunami, ¹³ taqqiflaptifkni quvianaqtuamun uvluanun niġiugaġikkapta, kamanautaa kamanaqtuam Agaayyutifpta Annifsuqtifpta Jesus Christ-ġum sagvifpan. ¹⁴ Ilaa qaitchuaf inmiñik pifutifġipluta, annautifraqhuta pigiitchuapayaañ suli pigifagutifqupluta inmiñulħiñaq, ipqifguta, piyummatifnifguta nakuuruakun. ¹⁵ Tamatkua ilisauttutifġiyumifġitin, atuġlugich aġalatchifñifqni, pitchuksaaġifqni suli alġaqsruħatni tusraarivich. Nalliatnun-unniñ piñillaġifpasruħaqnak.

3

Ukpiqtuam Agaayyutikuafifksraħa

¹ Itqaaqtuutilugich iñuġikkatin malifutħifksranatigun aġalatinif suli qaukħifñik, tupifksriflikun ilifñifñik, itqanairrutifqulufu savaallautapayaaq. ² Uqautiflugich pigifilakun uqautifksritqunġifllugich, aġlaan qifñuifysrimaaġlugich, ilauraafnaġlugich, suli ataramif aġġanairrutifriflikun irrutrifqulugich iñupayaanif. ³ Uvvaptuufqtakku qaafñifkaptifkni kinnifqifpluta, tupifktaitluta, nalaunġaisimarufut, savaksifqsimaplufu kimifksrifif quvianaġifkkanifġun killuum qanusrifpayaatifġun, iñuuniaqhuta uumifktakun suli siqñifktakun uumifkkuifpluta avatmun. ⁴ Aġlaan Agaayyutim Annifsuqtifpta aġġifami piqpaksrififġimifġun suli ihuaqqutrififġimifġun annifsuġaafifut. ⁵ Uvafut savaafqallautafiflaptifunġifchuaq aġlaan ilaan nafifksrififġimifġun anifqifksitkaafifut salummakkaufkapta imifġmik aasrifñ Ipfqitchuakun Irrutħifkun qaitħifpluta nutaamif iñuufifġmik. ⁶ Uvvatakkun Agaayyutim aġliflufu qaitħifaafigut Ipfqitħuamif Irrutħimif, uumuuna Jesus Christ-kun Annifsuqtiffigun, ⁷ taavrumuuna ihuaqquataaġun uvafut nalaunġasrifkaqhuta Agaayyutmi, suli piñifnaktaaġiflufu isruifchuaq iñuufifq niġiugaġifkkaqput.

⁸ Tarra taamna ilumutuuruaf niplifun. Uvaħa ataramif uqaqufġifpiñ tamarrumuuna nalupqifsrufutafifutinj, iñuiflil ukpifksrifruat Agaayyutmif ataramif kipifġifymuuf pivifqafqififksraħaġun savaallautam. Taatnatchif savaallautat nalaunġaruf suli ikayuutifksrauruf iñuñni. ⁹ Aġlaan piisimaaġvifġiflufu isilġaifħifkun uqaksraqtuħif, immakħaqtatifġun atifqifġun kanġiufif, aivvatrafif, suli akimaniutralfifmiñ malifġksratifġun qaisaurufatifġun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaunġifchut unniñ pitluktuanunġifchut. ¹⁰ Malġufuġlufuunniñ alġaqsruufifqafumifġifñ iñuk akatħifruaf avġumalfifmik ilamifñi, suqutifġifqifsrufħaħaġun malifñuġutillanġifpan. ¹¹ Uvvatakkun ilisimafifñ taatnasrif iñuk ihuaqsruutaunġifchuf suli killufqsautafñ kanifqsimapkaġaġigaat nalaunġifħaġun.

Ilisauttutif Aqullifħ

¹² Qakugu tuyuġiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallaksapiaġumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuġa ukiisukluġa tarani. ¹³ Ikayuġniallapiaġumiikkiñ Zenas, malġutaksraliqirilu suli Apollos aullaġniaħhakni iglauħksraġmiknun, suli supayaamik inuġaiyallapiaġlugik. ¹⁴ Iħsautilugich iħuġikkavut piviqaqtitchiħksraġatigun savaallautamik, aasiñ piviqaqtitchiħutin atlat inuġikkaħitħik iqaisruktuasruħaqtin.

¹⁵ Iluqagħmin pivasriqsuqtima nayaħħaġaatin. Nayaħħaġmivut ukpivtuħaqtivut. Agaayyutim iħuaqqutaan iluqasri nayuġumigaasri.

Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun

¹ Uvaŋa Paul tigutaanuruana piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiŋ Timothy aniqatigikkaqput uvamniittuqtuuq. Aglaktuŋa uumiŋa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ² suli Apphia-munlu piqpagikkaptiknun Archippus-munlu anuyyiuqtauqatiptiknun, ukpiqtuanuruanunlu katisruuruanun tupipnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta Atanguruamlu Jesus Christ-ŋum ihuaqquitiqpaglisi tutqiutiqaqtilusilu.

Philemon-ŋum Piqaksriŋhalu Ukpiqsriŋhalu

⁴ Quyagiga Agaayyutiga itqaŋiplutin iniqsruqama, ⁵ tusraapluna piqaksrisilaapnik iluqaitnik Agaayyutim inuiŋik suli ukpiqsrisilaapnik Atanigikkaptiknik Jesus. ⁶ Piqatigiiliqput ilipsitni ukpiqsriuranuruani piguqtuksrauruq ilitchuŋitlasrilusri ikayuutipayaanik pigikkapsitnik Christ Jesus-mi. ⁷ Aniqatmaan, quviatchaigikma arautiqaqŋalu piqpakutiŋapku, atakkii iŋsimagiga quviatchaiŋiŋ iluqaitnik Agaayyutim inuiŋik.

Paul-ŋum Iniqsruutigaa Onesimus

⁸ Taatnamik inigvigillagukkikpiŋ sumik piraksrapnik tilihiŋaugaluaqhutin, aniqatigiplutin Christ-mi. ⁹ Uvvasuli Christ-ŋum piqaksriŋhagun tilisunŋitchikpiŋ, aglaan uvaŋa anayuqaaqtuami, isiqtaupluna pisigiplugu Jesus Christ inigvigisrukkikpiŋ. ¹⁰ Tarra iniqsruŋikpiŋ pigiplugu Onesimus ignigiliutikkaŋa ukpiqsriŋiqman Christ-mik qiliqsimaŋamni pituutani. ¹¹ Taimma qaaglaanimna ikayuutaunŋitchaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtiguqtuq ilipnunlu uvaŋnunlu. ¹² Utigmun tuyuŋisraaqsigiga. Akuqtullaŋniagumagiŋ irrusriŋigutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³ Nayuqtigisrukkaluaŋiga uvaŋni illugu. Savautinayaŋaana iniksraŋaluapni qiliqsimaŋamni piqutigiplugu tusraayugaaŋiksuaq. ¹⁴ Aglaan suyumiŋaipiaqtuŋa apiqsruullakkaluaqnak. Nakuurualiqiŋ piyummatigillapiaŋlugu nunuripkasruŋaqaqnak uvaŋnun.

¹⁵ Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknaŋniqsuq ilipniŋ, ilipnun utitlasripluni iniglugu. ¹⁶ Uvakiŋaniŋaglaan savaktaaŋruuŋiŋaunŋiqsuq ilipnun aglaan nakuqsitluktuq savaktaaŋruŋmiŋ. Onesimus ukpiqsriaqsikami Christ-mik piqpaknaqsiruq aniqatigiliutiŋluni uvaŋnun aglaan pitlukluguunniŋ ilipnun, takku Agaayyutim pigiliutipmigaa iliptuntuuq. ¹⁷ Isrummatigigupŋa piqatnaaŋipiaŋluna, paŋlayumagiŋ utiqpan uvaktun ililugu. ¹⁸ Suli qitkutiksriŋiqpan suurapnik taimani qimakami suli niggiuqsrumaqaqpatin akiilliutiyumagiŋ uvamnun. ¹⁹ Uvva aglaktuŋa argamnik itna, Uvaŋa Paul akiliŋniapiaŋikpiŋ. Itqaqtuutingitichikpiŋ qanutun niggiuqsruutiqaqtilaaqnik uvamnun. ²⁰ Aniqatmaan, quyalisallaŋniŋaŋa pisigilugu Ataniq, quviatchaksaŋluna aniqatigipluna Atanguruakun.

²¹ Aglaktuŋa uumiŋa ilipnun nalupqigiŋgitlugu tupiksrisuulhiŋ iŋsimagaluaŋnaan savaaqatluŋniŋiŋ iniqsruaŋikkamniŋ. ²² Aasriipsuuq nigiuqaqtuŋa qiŋitlasilgihimnik ilipsitnik iniqsruŋapsigun. Taatnaqhutin itqanaiyaŋumuutin iniksramnik.

Ilammiuŋutit

²³ Epaphras-ŋum tigutaanuatigikkaŋma pisigiplugu Christ Jesus tuyuŋaatin nayaanŋaŋmiŋik. ²⁴ Mark-ŋumlu, Aristarchus-ŋumlu, Demas-ŋumlu, Luke-ŋumlu savaqatiuma tuyuqmigaatin nayaanŋanik. ²⁵ Uvvatuq ihuaqqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ŋum irvigiliuŋ irrusriqsi.

Tuyuun Hebrew-ᵈuruanun

Agaayyutim Uqaᵗha Uqaqtigiplugu Igñiñi

¹ Injilgaanimma Agaayyun uqaqtuq sivulliaptiknun sivuniksriqiritigun akulaiqlugu atlakaagiiklugich. ² Aglaanpakma makunani aqulligñi uvluni Agaayyutim uqautigaa-tigut Igñigmigun, nalunaiqsagmigun paitchaktaaquplugu supayaanik, aasriiñ ilaagun iñignikkani nuna. ³ Agaayyutim kamanautaa qiñignaitchuq. Aglaanpakma kamanaun qausaiñaqtuq Igñiguruakun Agaayyutillapiatun itluni. Igñiguruam tigummiugagaa supayaaq uqahigmigun sanñiaqtuatigun. Piinamikamigich iñuich killuqsautaat, aquvinniq-suq taliqpianun kamanagniqsram pakmani.

Igñiq Kamanatluktuq Isaḡulinmiñ

⁴ Taatnaqhuni kamanatluksipluni israḡulinñiñ Agaayyutim atchigñigaa kamanatluk-tuamik atigmik ilinjisa atinjitñiñ. ⁵ Atakkii Agaayyutim nalliatunniiñ israḡulgich nipliutis-rimaitchaa, itna,

“Ilvich Igñigigikpiñ.

Uvlupak nalupqinaigikpiñ igñigiplutin takkuatni iñupayaat.”

Psalm 2:7

Naagasuli itnaqsimaichuq israḡulinmun,

“Aapaugisiruᵅa ilaanun aasrii uvaᵅa Igñigilugu.”

2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13

⁶ Aasriipsuq, tuyugiyasripmagu Igñiguruuq aᵅalatiqatini iñunñun marrumani nunami nipliḡniqsuq, itna,

“Iluqatiᵅ Agaayyutim israḡulgiñ purvigilitruᵅ.”

Deuteronomy 32:43

⁷ Suli uqautigigai israḡulgich, itna,

“Israḡulgich anuḡiguqtinnigai,

savaktiniasriiñ ikualaruaguqtitlugich.”

Psalm 104:4

⁸ Aglaan Igñiguruamun uqaqtuq,

“Agaayyuun, aᵅalatchiraugisirutin taimuᵅa.

Aᵅalatkisigiñ aᵅaayuqautiiñ nalaunᵅalikun.

⁹ Quviagigiñ nalaunᵅaruakiq aasrii uumigiplugu nalaunᵅaitchuakiq.

Taatnaqhuni Atangum, Agaayyutvich, piksraqtaagigaatin qaitchiplutin pitluktuamik kamakkutmiglu quvianamiglu tamatkunakᵅapayaaq piqatipniñ.”

Psalm 45:6-7

¹⁰ Itnasuli uqaqtuq ilaagun,

“Ataniiq, aullaḡniisaqqaagataḡmi iñigiñ nunalu qilaglu argapnik.

¹¹ Tamatkua piungigñiaqtut, aglaan ilvich itchaḡataqtutin.

Iluqatiᵅ tamatkua utuqqaḡuḡniaqtut

aasriiñ atnuḡaaluktun suungigutiᵅ.

¹² Uligaatun imuniagitin

aasrii simmigutiᵅ atnuḡaaluktun.

Aglaan ilvich atlaᵅᵅuḡumiñaitchutin

suli ukiutin isrukᵅitchumiñaitchut.”

Psalm 102:25-27

¹³ Aasrii nalliatnun israḡulgich uqautrillaksimaitchuq itna,

“Aquvittin taliqpiniᵅa tuᵅaani aᵅalatchiqasiutilutinaasrii uvamnik

akiilillaḡiaḡniaḡhatnunaglaan iluqaitnik uumigirivich.”

Psalm 110:1

¹⁴ Israḡulgich savaktaulhiñaqtut irrusriuplutiᵅ. Tiliraurut ikayuquplugich tamatkua annautrauniaqtuanik.

2

Kamanaqtuaq Anniqsugiaq

¹ Qiñigikput Igñiguruam kamanatlulha isragulinñiñ. Taatnaguta piliqipiaqtuksraurugut qaunatqiaigilugich tusraakkavut. Tupigiguptigik tamatkua taggivaaktağumiñaitchugut ilumutuuruamiñ. ² Uqalıpayaaq isragulğich uqautigikkañat payañaitchuanjuruq. Aasriiñ kiñapayaaq navguiruaq maligutaksramik tupiksriñgitlunilu nalliusriaqagısiruq anasriñjuqsautmik. ³ Taatniitpan qanuguta annañniaqpisa anasiñjuqsagviksraptikniñ suk-sragingitchuptigu anniqsugıaq? Atangum Jesus uqautigiqqaagaa taamna anniqsugıaq. Aasriiñ tamatkua tusraaqqaagtuaq uqalıgmik qaaniqsitkaat nalupqinaiqługu uvaptik-nun ilumutuuniplugu. ⁴ Agaayyutimtuuq ilisimapkağniğai atlakaagıisigun quvinqnaqhutin savaatigun, suli Ipqitchuam Irrutchim aatchuutaigun pisulıgmigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkauruat

⁵ Aasriiñ Agaayyutim piksraqtaagıñğitchai isragulğich añalatiksraulugich nunami tik-itçhağumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim uqalıhani aglausimaruq, itna,

“Agaayyuun, suvaata isrummatigitlaniqpiun iñulhiñaq?

Naagaunniñ suvaata qaunagitlaniqpiun iñuum igñija?

⁷ Sivikitchuami kamanaitłuktitauraallakkaluaqługu isragulinñiñ, niaquusriğniğai kamanautmik kamakutmiglu,

⁸ suli inillakkiñ añalatağitlasriplugu supayaaq.”

Psalm 8:4-6

Taamna uqalıq uqautigigaluaqtitlugu Agaayyutmun inillañniplugu iñuk añalatchirauplugu supayaamik, pakma qiñingitchikputsuli iñuum añalatchitłapiaqtilaaja supayaamik. ⁹ Aglaali qiñigikput Jesus “sivikitchuami kamanaitłullakługu isragulinñiñ.” Agaayyutim ihuaqqutmigun tuqupkağniğaa pisigiplugich iñupayaat nanipayaaq. Taatnaqługu niaquusriğniğaa kamanautmik kamakutmiglu.

¹⁰ Agaayyutim añalanniğai supayaat, suli supayaat sagviğniğaat kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasipkaqamiun igñi nagliksaałikun tikiutitquplugich iñugiaktuat igñigich qılanmun. Taamna igñiq aullağniiriğugniğaa anniqsugıañatnun.

¹¹ Taamna ipqiqsitchiruaq iñuñnik Agaayyutmun suli tamatkua ipqiqsitauruat iluqatin aapaqagınisut atautchiiñamik. Taamna pisigiplugu Jesus-ñum kannjuringitchaa taiyuliksrañat ukpiqsriruat aniqatiumiñik. ¹² Nipliqhuni Agaayyutmun, itna,

“İitchuğipkautigigisigikpiñ aniqatiumnun;

nangagıisigikpiñ akunğatni ukpiqtuanjuruat.”

Psalm 22:22

¹³ İtnaqhunisuli,

“Tunñavigigisigiga Ataniq.”

Isaiah 8:17

Sulipsuuq,

“Uvaniittuna ililgaani Agaayyutim qaisañiñi uvamnun.”

Isaiah 8:18

¹⁴ Taapkua ililgaat timiqagtut auqaqhutinlu. Taatnatun ilaa iñuguqtuq timiqaqhuni ilinısitun. Tuqukami sannigutami timimigun piyaqqutlasriñiğaa tuqupkaitłaruq iñuñnik, taamna tuunğaq. ¹⁵ Jesus-ñum annautisrağniğai tamatkua iñuich tigutaanjuruat iñuuniqtutilaagmikni iqsilhatigun tuqułgmik. ¹⁶ Atakkii Jesus-ñum isrumaaluutigingitchai isragulğich, aglaan ikayuğugai iñuich kiñuviağikkañi Abraham-ñum. ¹⁷ Taatnamik Jesus iliruksrauruq aniqatiunısun supayaakun. Taamna pisigiplugu ilunñuksripluni tuniqsimaruauñunilu agaayuliqsipaguqtuq ilinıtñun. Jesus-ñum tuqułgmigun piğniğai iñuich killuqsautinich qiñuiqsitlugu Agaayyun. ¹⁸ Jesus ilaaptuuq nagliksaaqtuq uuktuaqsiukami. Taatnamik ikayulğuniğai tamatkua ukpiqsriruat uuktuaqsiupmata ilaatun.

3

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

¹ Aniqatiumaan, pigigaasri Agaayyutim. Qilaḡmuqugaasri. Taatnamik isrummatigiraksragigiksi Jesus tilirauruaq Agaayyutmiñ, ilaaptuuq agaayuliqsiq-pauruq ukpiġikkaqput payaḡaitḡugu. ² Jesus tuniqsimmatriruq Agaayyutmun piksraqtaagiriimiñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñik. ³ Taamna iñuk nappairuaq tupiġmik kamakkusriaqatluktuq tupiġmiñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktuq Moses-miñ. Moses savautriḡḡautagaḡuaqtuq Agaayyutim iñuiñik Jesus savautriḡḡautatluktuq. ⁴ Tupipayaaq nappairiqaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkaġigaa. ⁵ Moses-guuq tuniqsimaruq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktauḡhiñaqhuni. Moses nipliġsimaruq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [amiami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsimaruq iġñiġupluni aḡalatchiruaq iluqaanik tupiġmik. Iluqata ukpiġsriruani Agaayyutmik, uvagut tupiġigaatigut Agaayyutim ukpiġsrisiqagupta niġiugaqaguptalu isruanunaglaan.

Minguiqsiagviiqaqtut Agaayyutim Iñui

⁷ Tarraasriiñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq, “Uvluvak tusraayupsiuḡ Agaayyutim nipa, ⁸ siqquqsilaagḡniaqasigik isrummatigikkasri, taipchunatatun akilliliqsuiruatun Agaayyutmik uvlumi taivrumani suviksrailaami. ⁹ Apaapsi uuktuapiaġataġaatḡa arguaġipluḡa qiiñiġaluagḡugich savaatka. ¹⁰ Taatnaḡḡuḡa malġukipiani ukiuni uumitchautriruḡa taipchuniḡa iñuqatigiñik, aasriiñ uqaḡḡuḡa, ‘Pigisupayaakkanat killuuruq. Kanisimaitchaat ilitqusriġa.’ ¹¹ Tarra akiqsruqtuḡa uvaḡnun uumitchaḡḡamni, itna, ‘Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagviiqatukkamnun.’” *Psalm 95:7-11* ¹² Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqaġikkaḡa. Taatnamik qaunatiġiġutisitchi avatmun. Avallangitchumuusriḡi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu killuqsauḡ ukpiġqutaiġiġlu uummatipsitñi. ¹³ Aglaan pitchuksaaġutisritchi avatmun taiyuḡnaḡḡaansuli “Uvluvaḡmik” suli tusraatlaḡḡapsi Agaayyutim nipaanic tupiksritlaḡḡapsiḡu. Tupiksriñġitchupsi nalliġsi siqquqsiviaqtuq ilaatni killuqsautmun sagluqipkaġuni. ¹⁴ Takku iluqata pigigaatigut Christ-ḡum ukpiġsimauragḡiaġupta ukpiġsriḡḡaptiktun aullaḡniḡḡhaniḡaglaan tuniqsimalutalu payaḡaiġuta isruanunaglaan. ¹⁵ Itnaqsimaruuq, “Uvluvak tusraayupsiuḡ Agaayyutim nipa siqquqsilaagḡniaqasigik isrummatigikkasi taipchunatatun akilliliqsuiruatun uvlumi taivrumani suviksrailaami.” *Psalm 95:7-8* ¹⁶ Kisut tusraaniqpatruḡ Agaayyutim nipa akilliliqsuipmata ilaanik? Aa, iluqatiḡ taipchuanurut iñuich Moses-ḡum annisikkaḡi Egypt-miñ. ¹⁷ Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniqpagich malġukipiani ukiuni? Aa, iluqatiḡ taipchuanuniqsut killuqsaqtaqtuat tuquplutiḡaasriiñ suviksrailaami. ¹⁸ Agaayyun akiqsruḡniqsuq iḡmiñun, “Isiqtitichumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minguiqsiagviiqatukkamnun.” Kisut Agaayyutim uqautigivagich taatna? Aa, iluqatiḡ taipchuanurut tupiksriñġitchuat Agaayyutmik. ¹⁹ Tarra ilitchuġigikput ukpiġsriñġisilaanat, taatnaḡḡutiḡaasriiñ tikitchumiñaiñiḡisut kinilirviksraġmiknun, taavrumuḡa nunamun Agaayyutim akiqsruutigikkanaḡun ilinjitñun.

4

¹ Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minguiqsiagviksrakun itchugaaqtuq. Anayasuktuaqta nalliġsi tikiñġitpiaqtuq taavrumuḡa minguiqsiagvinḡmun. ² Takku

iñuktitun suviksrailaami inilğaallapiaq uvaguttuq tusraapmigikput ilaan nipaa tusraayugaagiksuakun. Aglaan tusraakkanata anniqsungññigai, takku Agaayyun ukpiğingitlugu. ³Uvagut ukpiqsiruanı minğuiqsiaqataurugut Agaayyutmi nipliutaatun, “Akiqsruqtunı uvamnun uumitchallamni,

‘Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minğuiqsiağvigitqukkamnun.’” *Psalm 95:11*

Itnağniqsuq taamna savaani naasrimagaluaqtitlugich inıgatalhaniñaglaan nunam. ⁴Aglausimarıq samma taavrumuuna tallimat malğıuutaatıgun uvlut itna, “Agaayyun minğuiqsiaqtuq savaağmiñiñ tallimat malğıuutaatni uvlut.” ⁵Tusraakkaptitun sivuani itnalğitchuq, “Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minğuiqsiağvigitqukkamnun.” ⁶Tarraasriiñ taipchua tusraaqqaqtuat tusraayugaagiksuamik isingitchut Agaayyutim minğuiqsiağvianun ukpiqsriñğilıgmiktıgun. Taatnamik isitlasrugaaqtugut minğuiqsiaqatauliksraptiknun Agaayyutmi. ⁷Agaayyun inillaitqıksuq atlamik uvlumik taiplugu “Uvluvanmik.” Inıgiaktuat ukiut pianikmata uqautıgitqıkkaa tumıgiplugu David, uqalıqtıgun tusraakkaptıgun itna, “Uvluvak tusraagupsiunı Agaayyutim nipaa siqquqsılaağniaqasigik isrummatıgıkkasi.” *Psalm 95:7-8*

⁸Tarra Joshua-mtuuq inıui Agaayyutim minğuiqsiaqtinniıpagich, Agaayyutim uqagıtqıkkayaıtchaa atla uvlug David-kun. ⁹Taatnamik inıui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutaauruamun minğuiqsiağvıñmun. ¹⁰Atakkı kiñapayaaq isıqtıuaq Agaayyutim minğuiqsiağvianun, nutqaqmıuq savaağmiñiñ Agaayyun nutqaqmatun savaağmiñiñtuuq. ¹¹Kı, sakuukta isıguguta minğuiqsiağvianun Agaayyutim. Tupıksriñğitchuksraunğitchugut atrılugich sivulliavut suviksrailaami isingitchuat taavrumunı minğuiqsiağvıñmun ukpiqqutailıgmiktıgun. ¹²Uvvatakkı uqalha Agaayyutim uumarıq sanñıllapiaqhıni. Qamunıaagatlarıuq inıuum inıuusrianunlu irrusrianunlu sulı isıvıgıuqlıgu isrummataalu kimmutaalu, atrıplugu ipıllapiaqtıuaq avatmulik avguıraqtuq saunğıñik sagvıqlıgu patqa. ¹³Sulı Agaayyutim sıvuğaanı qanusrıpayauraq uumarıaq irıqsımanğitchuq, aglaan supayaaq sagvıruq qıñıqnaqhıni irraknun ilaan isıvıgıuğıyumaqtıuaq uvaptıknik savaaptıknıglı.

Jesus Kamanaqtıuaq Agaayulıqsıqpak

¹⁴Taatnamik, kı ukpiğılakput payanıgıta Jesus, Agaayyutim Iğñıñı, kamanaqtıuaq agaayulıqsıqpagıkkapput. İlaa apqusaananiñıqsuq qılaktıgun sıvuğaanun Agaayyutim. ¹⁵Takku agaayulıqsıqpakput isumaaluqatautlarıuq ilısimaplunı qanutun sayaisılaaptıknik. İlaa anıqusaaqsiupmıuq uvaptıktitun supayaatıgun, aglaan killuqsanıglı. ¹⁶Taatnamik sıvuğanıutısa ihıaqqutrıqaqtıuaq Agaayyutmun nalupqısrunğıgıta, ilısimalugu Agaayyun ilunñuktaqaqtıuaq ihıaqqutrıgıniakkaqput ikayugnaqsırağıgıpta.

5

¹İlisımallapsısın Agaayyutim aglausımarıuamıñ uqalhaniñ, qauklıpayaanat agaayulıqsıt pıksraqtaanıurağniqsuq akunğatniñ inıuıch savautıtquplıgu Agaayyun pısigıplıgıch inıuıch. İlaa qaitchırıksrauruq aatchuutınik tunıllautınıglı killuqsautınıtñun İsrail-aagmiut. ²İlaa inıulhiñıaplunı inımiñik ilısimaruq sayaisılaağmiñik. Taatnaqhıni agganıairrutılagai tamatkua killuqsaaqtıuaq pısağaluaqatını. ³İlumun aatchuqtıksraupmıraqtuq tunıllautınik killuqsautmiñun pıtrıgalıullağmi killuqsautınıtñun İsrail-aagmiunıuqatmi. ⁴Agaayulıqsıqpaulıq kamakkutıqaqtıuaq. Aasriiñ kiñaanıiñ inıuk agaayulıqsıqpautlaitchuq inımıgun; pıksraqtaanıuruksrauruq Agaayyutmiñ Aaron pıksraqtaanıupmatun.

⁵Taatnatuntıuq Christ kamanıağniaqsanıgıtmiuq inımiñik agaayulıqsıqpıñnı qauklıgıqsanı. Aglaan Agaayyutim pıksraqtaagıgaa nipliutıplıgu,

“Ilvich Igñigigikpiñ.

Uvluvak nalupqinaigikpiñ igñigiplutin takkuatni iñupayaat.”

Psalm 2:7

⁶ Uqagipmigaaptuuq atlamiimma,

“Ilvich agaayuliqsigigikpiñ Melchizedek-tun iliplugu,
aasriiñ agaayuliqsaugisirutin isruit chuamun.”

Psalm 110:4

⁷ Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuquhigmiñ. Kiggusriaqagñiqsuq taluqsriplunikii Agaayyutmik.

⁸ Igñigugaluannañagmi nagliksaqtuq atriplugich iñuich nagliksaqmatun. Taatna nagliksaqami iliññiqsuq tupiksrihigmik. ⁹ Pakma tuquanikami Jesus naamasiruuq, aasriiñ anniqsuitlasiruuq iñuñnik taimuñ tupiksri ruapayaanik ilaanik. ¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiqlugu agaayuliqsigipañmik Melchizedek-tun iliplugu.

Kilikuutit Qapiqungiluta

¹¹ Uqautiksraukkağaluaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kanjipsikautigihksraña taamna ilipsitñun, takku tusraasrunğitchusri alapisaaq-paitlusri. ¹² Pakma ilisautriğugumiñaqsigaluaqtusri aglaan ilisautriqaqtuksraurusri suli ilisautripsaaqtuksrauruamik ilipsitñik sivulliqsigun ilisauttutauruatigun Agaayyutim uqalhiñi.

Aniqammiuratun miluktuqtuksrausrugaagñiqsusri niqipiatutlailtusri. ¹³ Kisupayaaq miluktuqtuaq aniqammiuratun ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik ilitchuğingitchaasuli atlakaagñiksilaanajak nalaunñaruamlu killuuruamlu.

¹⁴ Aglaan niqipiaq pigigaat iñuguaniksamaruat. Taatnatun iñuum ilisağullapiaqtuam uqalhanik Agaayyutim kanjitsitlasisaiñağagigai sakiqnaqtuat suli puttuqsritlasiragağaa sum nalaunñatilaanja killuqsaututilaanalu.

6

¹ Taatnağuta uqautigingiglavut sivulliich qaganaqtuat ilisauttutauruat Christ-kun. Iñuguğnaqsigaatigut. Ilisautriñğiqsa sivulliu plutiñ ilisauttutauruanik, itnautauruat mumiguni savaanñiñ tuquħum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriħkun,

² suli ilisautriħuni paptaağihigtigun suli inillailuni argañnik iñuñnun, suli ilisautriħuni anitqihhatigun tuquñaruamik atanniħikunlu isuit chuakun. Taapkua ilisauttutigigai aniqammiurat. ³ Aasriiñ qulvaqtaaqta ilisauttutinun iñuguaniktuanun iñuñnun, ami Agaayyutim pisuligikpaun.

⁴ Iñuk ukpiqsri ruagağuaniktuaq kanjipsikakkaunjanikami Agaayyutim qaumanagan, uuktuanjanikamilu aatchuutauruamik qilañmiñ, piqasriutianikamilu Ipqitchuami Irrutchimi, ⁵ uuktuanjanikamiunlu nakuulha uqalhan Agaayyutim suli sanñiqalha Agaayyutim anjalatchisaan, ⁶ tarra —taatnasiq ukpiqsri ruagağuaniktuaq taggivağumi maliğuağaluağimmiñiñ Agaayyutmik mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqilgitmatun pigaa Igñiña Agaayyutim, suli mitautigiplugu ilaan tuquħa. ⁷ Iñuk ukpiqsrimaaqtuaq Christ-mik ikayuusiaqtuq nunatun qaunakkusiaqtuatun silalukman, aasriiñ nauriraqtuq niqiksranik tamatkunña nunaliqiraunun. ⁸ Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suksraunğiqsitauruq nunatun naurirağaqtuatun kakitlağnaqtuanik ikikkaugisiruanik isruani. Taatnasriq iñuk anniqsunğitchuq.

⁹ Piqpagikkamaan, uqaqapta taatna nalupqisunğitchugut itilaapsitñik nunagiksu-atun aasriiñ annautrauniaqtusri. ¹⁰ Agaayyun nalaunñaruqtakku. Puuyugumiñaitchaa qanuq ikayuillapialiqsi Agaayyutim iñuiñik piqutigiplugu piqpaksriħiqsi ilaanik. ¹¹ Suli kaviuğigikput atausriullaalusri ikayuiñiapiaqplusri isruanunaglaan sivuanisun. Taatnağupsi iñuuniqtutilaapsitñi nalupqinaiñiağiksi niğiugaqaliqsi. ¹² Savautrituiñaqugipsigiñ Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliğuu tisritchi atlanun ukpiqsri ruanun akuqtuirua-nun ukpiqsriħkun anuqsrukunlu Agaayyutim akiqsruutigikkanjanik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuaq Akiqsruutaa

¹³ Itnaami, Agaayyutim akiqsruqamiun Abraham atuḡniḡaa atini takku atqitchuq kamanatluktuumik ilaan atqaniñ. ¹⁴ Itnaḡniqsuq, “Nalupqinaitchuamik quviasaapiaḡniḡagikpiñ aatchuḡutin iñugiallapiagtuanik kiñuviaksrapnik.”

¹⁵ Aasriiñ utaqqilḡataqami anuqsrukun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

¹⁶ Iñuittuuq akiqsruḡuupmiut atuḡlugu iñuum atqa kamanatluktuuaq iñmikniñ. Anḡgutaauruam nalupqinaigagigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavaaḡutiksraq piiḡlugu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinaigukka tamatkununa akiqsrukkaḡmiñun atlanḡuḡumiñaisilaana sivunniutini aasriiñ nalupqinaiqḡlugu atuḡlugu atchi.

¹⁸ Agaayyun saglutlaitchuq. Taatnamik tunḡavigigikput Agaayyun atuqamiun akiqsruutini nalupqinaiyautiniḡu, atakkii uqatha atlanḡutlaitḡuni. Ilaan akiqsruutaanlu nalupqinaiyautaanlu pitchuksaallapiagaaḡigut tigummitqiaḡiquplugu niḡiugaq qaisauruuaq uvaptiknun qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰ Niḡiugaḡikkaqput kitchatun iñuutchipsitñun ittuq aullatlaitḡuniḡu sanḡipluniḡu. Taamna niḡiugaq kisaqsamaruq qilañmi sivuḡaanillaḡiaq Agaayyutim liilaa talukuyaam tunuani inim ipqiññiqsrauruam iluani. Kisaliqiri isiqtuq taruna piqutigipluta. Taamna kisaliqiri ittuq Jesus agaayuliqsiqpaguqtuuaq atriplugu taimña Melchizedek.

7

Agaayuliqsi Melchizedek

¹ Tarra taavruma Melchizedek-ñum, umialgum Salem-mi agaayuliqsaupluniḡu kamaḡniqsrauruamun Agaayyutmun, nalaunniḡaa Abraham utiqtuuaq akiillaqaaḡlughich umialgich. Agaayyutiniḡaa ikayuusriaqaquplugu. ² Aasrii Abraham-ñum Melchizedek aatchuḡniḡaa qulinḡuḡutaanik utqutipayaakkagmi. Taamna atiq Melchizedek sivulliuplugu itnautauruq Umialga Nalaunḡaruahum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qiñuiññam. ³ Iñuich naluniḡaich anayuqaak sivullianḡllu unniñ sumi annisilaana tuqqutilaanaḡu. Atriginigaa Iḡñina Agaayyutim agaayuliqsiusugaaḡhuni qanapak taimuna.

⁴ Isrummatigisriun qanutun kamaḡniḡaḡtaana taavruma anutim, unniikii Abraham-ñum sivulliaḡikkapta kamaḡniḡaḡtaana aatchuḡniḡaa qulinḡuḡutaanik utqutikkaḡmi.

⁵ Aasrii Abraham kinuviaḡniqsuq Levi-mik aquagunaasriiñ Moses-mik. Tuvraḡlugu maligutaksraq Moses-ñum aglaana Israel-aḡmiupayaat qulinḡuḡutikuruksrauniqsut taapkununa Levi-tkuayaanun agaayuliqsiḡuqtuanun. Taatnaqtuksrauniqsut iluqatin Israel-aḡmiupayaat qitunḡaḡigaluaqtitlutin Abraham-mun. ⁶ Aglaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaanunḡiñḡaḡmi akuqtuiñiqsuq qulinḡuḡutmik Abraham-miñ. Iniqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqaqtuuaq. ⁷ Iñuk qaitchiruaq ikayuusriaksramik kamanatluktuq iñunmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ilumutuuruq. ⁸ Aasrii Levi-tkuayaat akuqtuiruqtut qulinḡuḡutinik aasriiñ ilisimarugut tuqqutilaanaḡatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq qulinḡuḡutinik, aasriiñ uqagimaitchuq tuquniḡlugu. ⁹ Uqautigillaglagu taatnatun, Levi kinuviaqtuummaḡmi kiñuagun akuqtuisuugaluaḡhuni qulinḡuḡutinik, ilaan qulinḡuḡutikuniḡaa Melchizedek-mun atakkii sivullian Abraham-ñum taimmani taputiḡlugu. ¹⁰ Takku Levi anigaluaqtitnagu inniqsuq liilaa timaani sivulliaḡmi Abraham-ñum Melchizedek-ñum paaqmaun.

¹¹ Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsut maligutaksramik Moses-kun atuqtaksraq-tuummaitnik analatchiḡhatigun agaayuliqsit savautriḡhatnik Agaayyutmik. Uvva savaanat tamatkua agaayuliqsit anniqsuiñhiñnullapiḡniqpan naamasilugu, suvaata inuqsraḡniqpa atlakauruamik agaayuliqsimik agḡiqsuksramik atrilugu Melchizedek kinuviaḡniḡisaña Aaron-ñum? ¹² Tarra Aaron-ñum kinuviañi agaayuliqsauruksraunḡiqsut, atakkii nutaaq agaayuliqsi agḡiqsuq, Melchizedek-tun ittuuaq. Taatnamik maligutaksraq analatchiruaq savautriḡhanik nutaam agaayuliqsiqpaum simmiqsuksrauniqsuq.

13 Christ taamnatarra nutaaq agaayuliqsiqpaauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanungitchuq, nalliatunniñ sivulliaqatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutiñ tunillaqtuḡviñmi. 14 Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kanijaḡha Judah-miñ. Moses-ñum uqautigimaitchai taapkua Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuag

15 Uvvasuli nalupqinaipsaaḡniqsuq atla agaayuliqsi atriplugu Melchizedek sagviqman.

16 Christ agaayuliqsiḡungitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ñum aglakkanatigun Levi-tkuayaanuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsiḡuqtuq sanjiagun iñuulhum sim-miḡumiñaitchuam. 17 Agaayyutim uqalhan nipliutiginigaa Christ-kun, “Agaayuliqsaaurutin qanapak taimuḡa atriplugu Melchizedek.”

Psalms 110:4

18 Aasiili sivulliq tilliñ atugumiñaiqsuq takku sayaitluniḡ sumun ikayuutauyu-miñaitluniḡ. 19 Maligutaksram nalaunḡasripkaḡumiñaitkai iñuich Agaayyutmi. Aglaali nakuutluktuamik niḡiuganiktugut nalaunḡasripkaḡhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigiplugu qallilaḡniaqtugut Agaayyutmun.

20-21 Agaayyutim nalupqinaigñigaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaat agaayuliqsiḡuqtut nalupqinaiyautailaakun. Aasriili Jesus agaayuliqsiḡuqtuq Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni, “Atanḡuruam akiqsruutigigaa

isrummitqikkumiñaitluni, itna,
Agaayuliqsaaurutin taimuḡa.”

Psalms 110:4

22 Taapkunuuna uqaliqtigun Jesus nalupqinaigutigigaa nakuutluktuam sivunniugutim. 23 Sulipsuuq, iluqatiñ sivulliich agaayuliqsiñ nayuutituiñatlaiññiqsut savaaḡmikni atakkii tuquḡhum piiqsittagigai. 24 Aglaan Jesus agaayuliqsaauruq nayuutituiñaqtuaq taimuḡa. 25 Taatnaqhuni annautitlapiagagigai qanumipayaaq tamatkua iñuich utlauriat Agaayyutmun inmigun, ataramik iñuuruq iniqsruutripuni ilinjitnik.

26 Tarra taatnasriq agaayuliqsiqpak inuḡigikput ipqitchuaq taqsraqtaitchuaḡlu pigiirrutaitchuaḡlu piisimaaqtuaḡlu killuliqiriniñ, aasriiñ kamaḡasipkakaupluni qilañmi. 27 Inuḡingitchaa tunillaqtukiksraani uvlugagipman taipkumatitun qaukḡinisitun agaayuliqsiñ qaitchisuuruatitun tunillaqtuutmik, sivulliplugu inmiñ killuqsautmiknun suliasriiñ Israel-aaqatmiñ killuqsautiniñun. Aglaan Jesus tuqukami sannigutami tunillautigiruq inmiñik atausriḡmiaḡluḡu. 28 Moses-ñum maligutaksraḡagun sayaitchuut iñuich agaayuliqsiñ qaukḡiḡuḡuurt. Aglaan taamna maligutaksraq inuqnaiqsuq Agaayyutim igñi agaayuliqsiqpaguqtitmaun nalupqinaiyautmigun. Aasiñ agaayuliqsiqpaugisiruq taimuḡa naamapluni supayaakun.

8

Agaayuliqsiqpaḡa Sivunniugutim Nutauruamli Nakuutluktuamli

1 Tarra una uqautigikkaqput, naalaḡniḡlaksiun, piqaqtugut taatnatchimik agaayuliqsiqpaḡmik aquvittuamik taliqpianun aquppiutaqpaḡan kamaḡaqtuam Agaayyutim qilañmi. 2 Savautriruq agaayuliqsiqpaupluni inimi ipqiiñiqsrauruami agaayyuvipiamiittuami [qilañmi], iñuum nappangisaḡani aglaan Atanḡum inmiñik nappakkaḡani. 3 Qaukḡipayaḡat agaayuliqsiñ qaitchisuuruksraurut aatchuutiniñ tunillautiniglu Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiqpakputtuuq aatchuutiqaqtuksrauruq Agaayyutmun. 4 Uvvaami Jesus nunami itchugaaḡumisuli agaayuliqsaunayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiqpaḡtuq qaitchisuuruanik aatchuutiniñ tunillautiniglu tuvraḡluḡu maligutaksraq. 5 Agaayuliqsiqpaḡat savaaḡaḡaqtut agaayyuvikpaḡmi nunami atrinulhiñiaqtuami taḡḡaḡhiñauruamiḡlu

tuvraqługu agaayyuvikpapiaq qılanmiittuami. Moses nappaqsaaqsılğataqmauñ tupiq agaayyuvikpaksramun Agaayyutim uqautiniğaa, “Qaunatqiağigutin nappağumagiñ tupiq tuvraqługu iliktiğutaa ilisauttusriağikkan iñgimi.” ⁶ Aglaan pakma Christ-ñum akuqtuğaa kamanatluktuaraq savautriñiq atlanıñ agaayuliqsiniñ savautriruaniñ nunami. Taatnamik Jesus-ñum akunniğutauruam atausiññuqtitkai Agaayyunlu iñuıllu nakuutluktuakun sivunniugutikun. Taamna nakuutluktuaraq sivunniugun tunñavigigaa Agaayyutim tuniqsimathanun, tupiksriñhanuñılaaq iñuich. ⁷ Uvvaami sivulliğ sivunniugun patchisaiññiqpan, atlamik inuqnağayaıtchuq. ⁸ Agaayyutim quyagingiññigai iñugikkani aasriiñ itnaqhuni,

“Taimanigu sivunniugutiqağisiruñ nutaamik
iñuiñun Israel-ñum Judah-mlu.

⁹ Itchumiñaitchuq atrinjatun sivunniugutim
qaisaptun aapaanıtñun uvlumi taivrumani
tasrirriutikapkich aullautityaqługich Egypt-miñ.

Tupigingitmatruñ sivunniugutiga taatnaqługich suksraağitka,
nipliqsuq Atanıq.

¹⁰ Una sivunniugun inillañniagıga Israel-aagmiupayaanun
taivrumani uvlumi, nipliqsuq Atanıq,

İligisigıga malıgutaksrağa iñuñma isrummatinıtñun aglaglugulu uummatinıtñun,
atrilugu iñuk aglakmatun kaliikkamun.

İlinisa kamagigisigaatñ kisma agaayyutauluñ
aasriiñ ilinich iñuginiağitka.

¹¹ Taivrumanıgu kiñaunniñ ilisautriyumiñaiapiaqtuq
nunaqatmiñik anıqatmiñıglu itnağuni, ‘İitchuğiuñ Atanğuruuq.’

Atakkii kisupayaam ilisimapiagısigañ
kamanaiññiqsramiñaglaan kamanagñiqsramun.

¹² Takku ilunñugigisigitka tupigingitchaluaqtılunı.
Suli itqağitqikkumiñaiğitka killuqsautinich.”

Jeremiah 31:31-34

¹³ Agaayyutim uqautigikamiuñ nutaaq sivunniugun tarra uqautiginiğaa
sivunniugutıgruq utuqqaliruñuplugu. Supayaaq atuğnağumiñaiqman utuqqalıluni
piıaqtuq.

9

Nunamitñaqtauruaglı Qılanmitñaqtauruaglı Agaayumaagvik

¹ Aasriiñ sivulliğ sivunniugun atuqtaksraqtuq agaayuliqsitlu iñuıllu
savautriñiksranatıgun Agaayyutmik suli Agaayyutim irviagun nunamiittuakun.

² Taamna Agaayyutim irvia malğunıñ inıqıqtuq. Sivulliğmi inimi kialuuraqağvıqaqhuni
niğgıvıqaqhuni lu ipqitchuanıñ qaqıaligaanıñ, taiyuutiqaqhuni asrii ipqitchuanıñ
inimik. ³⁻⁴ Tuglian talukuyaam tunuani inauraq taiyuutiqağniqsuq inimik

ipqıññiqsrauruamıñ piqaqtuq ikipkaivılamıñ tipragıksautinun piııaq kaviqsamıñ
manıñmik suli ipqitchuanıñ suluutmik iluqani qaalıgaaq kaviqsamıñ manıñmik.
İluani ipqitchuanıñ suluutim ilulik piııaq kaviqsamıñ manıñmik imalik Manna-
mik suli ayauppiananıñ Aaron-ñum akutuqqalılaruamıñ suli uyaqqak aglaqaqtuak
malıgutaksramıñ. ⁵ Qaanani suluutim matuan israğullak tuglauqsımauraagñıgaaq
Agaayyutim kamanautaa, ini Agaayyutim natqıgutrisımaagvıa killuqsautinik.

Aglaan tamatkua sut uqautıgıtılaitchıvut pakma. ⁶ Uqautıtqıglıgu, Agaayyutim irvia
malğunıñ inıqıqtuq. Uvlugagıpman agaayuliqsit isıgagñıqsut sıllıgımun inimun
savautityaqługu Agaayyun atuumarağalhatıgun. ⁷ Aglaan kisimi qaukiat agaayuliqsit
isılñıñıraaqniqsuq ilullıgımun inimun aasriiñ atausrıgımaqlıgu ukiugagıpman saagaqhuni
aunmik qaisaksrağmiñik killuqsautmiñun suli killuqsautaatnun Israel-aqatmi

killuqsaqtuat naluligmiktigun. ⁸ Taavrumuuna Ipqitchuam Irrutchim kanjicsipkaagaatigut apqun inimun ipqiññiqsrauruamun anmangisilaanjanik uvaptiknun napaniqtutilaanani silallium inim. ⁹ Taamna silalliq ini atrikusrautauruq iñuuvigikkaptikni pakma. Aatchuutit ikipkaqlugich tunillautit nalaunnasripkatlaitchaat iñuk Agaayyutmi; iñuum aatchuutaiñ patchisailaaqtikumiñaitchaat qaugrimmaagiutillautanani. ¹⁰ Tamatkua atuqtaksrat anjalatçhiñiaqtut niqiniglu imimiglu suli igguutiksraqtugvikaanik. Iñuich tupiksriuksrauniqsut tamatkunija qaalhiñakun atuqtaksranik inillañniañhanunaglaan nutaanuruam nakuutluktuam sivunniugutim.

¹¹ Aglaali Christ aggianiktuq. Ilaan agaayuliqsiqpagigaa sivunniugutim nutaanuruam nakuutluktuam. Christ savautriraqtuq kamanatluktuamiñu nakuutluktuamiñu agaayyuvikpanmi nunaknaqtaungitchuami suli nappangisanatni iñuich. ¹² Christ isiqtuq ipqiññiqsrauruamun inimun saagasunajanani aunatnik niçrutit, aglaan isiqami tunillaqtuutiginigaa auni piqutigipluta atausrigmiaqlugu. Taatnaqami anniqsuutigaatigut taimuna. ¹³ Atakkii taimani iñuk qaayugnaqsiruaq killuliqihigmigun. Ilaa ipqiçsitqigaqtuq agaayuliqsim siqillautipmagu atuqlugu aunat niçrutit suli kulavauram ikipkaqtam agraña. ¹⁴ Tarra, nalupqinaitçullapiaqtuq auñanun Christ-ñum salummaqtilaaña qaugrimmaagiutillautaptiknik savaañiñiñ kanjigruaqtam, atakkii tunillautigiruq inmiñik killuutaitçuni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun. Taatnaqhuta savautriñhiñaaguqtugut Agaayyutmik iñuuruam.

¹⁵ Tuqukami Christ akunnigutigugniqsuq Agaayyutmilu iñunmilu suli sanñiaqtitlugu nutaaq sivunniugun. Taavrumuuna Christ-ñum tasutlasigai iñuich tuquruksrauraut piqutigiplugu tupiksriñgihhat maligutaksramik sivulligmi sivunniugutigruami. Tasugniçgai iñuich Agaayyutim piksraqtaagikkani akuqtuitquplugich isuitchuamik paitchaktaaksrautmik, amiami iñuuligmik isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶ Sivunniugun Agaayyutim inillakkaña atriqaqtuq sivunniugutmik iñuum aglagikkañanik iñuunjaçmi. Tuquanikpan iñuich ilisimarautlaruksrauraut tuquñhanik taavruma iñuum aglaktuam sivunniugutmik. ¹⁷ Takku iñuum sivunniugutaani sanñiqutaitçuq iñuunjaan taavrumija aglaktuq. Aglaan aglaktuam tuquñhan aquagun sivunniugutaa sanñinigaqtuqtarra. ¹⁸ Taatnatuntuuq sivulliq sivunniugun sanñiaqmiuq tuquñhatiguhhiñaq niçrutit aunatigunlu. ¹⁹ Moses-ñum uqautiqqaaqamigich iñuich tillisipayaat maligutaksram tiguñgai aunat nuçgaich ilaplugu imigmik suli kaviqsaq ipnaim mitqualu hyssop-ñum akiçuaniglu, aasrii siqillaklugich makpiçaat iluqaisalu iñuich, ²⁰ niplichuni ilinittun, “Taavruma augum nalupqinaigaa sivunniugun Agaayyutim tillisigikkaña ilipsittun.” ²¹ Taatnatunsuli Moses-ñum siqillañniçaa auk ipqitchuamun inimun taputiplugich sut atuçuurat savautriçigmi Agaayyutmik. ²² Tarra, Agaayyutim maligutaksrañaguaqhuni supayaaqayaq salummakkausruuruq aukun. Agaayyun natqigutriyumiñaitçuq killuutinik auk maqipkaçaluaqnaçu.

Christ-ñum Tunillaqtuñhan Piiçai Killuqsautit

²³ Taatnaqhuni Moses-ñum ipqiçsaksraçiraçniçaa siqillautiqahagun aunmik ipqitchuamun inimun tuvrautauruamun qilañmiittuamun. Aglaan nakuutlukhuni tunillaun inuqnaqtuq inimun ipqitchuamun qilañmiittuamun. ²⁴ Atakkii Christ isingitchuq ipqitchuamun inimun savaagikkañatnun iñuich, tuvrautaulhiñaqtuamun ilumutuuruamun ipqitchuamun inimun. Aglaan Christ isianiktuq qilañmun sivuçaallapananun Agaayyutim akunnigutchiutaupluni pisigipluta. ²⁵ Qaukhiata agaayuliqsit Israel-aagmiunuruat isiguuruq ipqiññiqsramun inimun ukiutaugagipman saagaqhuni auñanik niçrutim. Aglaan Christ aatchuutigilgataqtuksraungitchuq inmiñik akulaiqlugu. ²⁶ Taatna Christ aatchuutigitqigaqtuksraugumi nagliksaatqigaqtuksraunayaqtuq iñiqtaulhaniñaçlaan nunam. Aglaan pakma Christ sagviçniçsuq atausrigmiaqlugu piiçiaqlugu killuqsauñ tunillautigipluni

inmiñik. ²⁷ Iñupayaq tuquruksrauruq atautchimi, aasriiñ aquagun taavruma atanikkauluni. ²⁸ Taatnatuntuuq Christ tuquruq atausrigmiaqlugu piiǵiaqlugich killuutinjich iñupayaat. Sagvitqikkisuruq tugliani, piiǵiasruñaqnaqu killuqsaun aglaan annautiyaqlugich utaqqiruat ilaanik

10

¹ Maliǵutaksraña sivunniugutigruam tikkualhiñaǵniqsuq naamasiruamun tunillaautaanun Christ-ñum, taǵǵaǵilhiñaqlugich ilumutuuruam. Ukiuǵaǵipman piqutigiplugich iñuich agaayuliqsit aatchuǵuurut tunillaautinik. Aglaan tamatkua tunillaautit killuutaiqsitlaiñiñiqsut iñuñnik tunillaqtuqtuanik. ² Tunillaautit killuutaigitlakpata iñuich nutqautianikkayaǵaat tunillaqtuǵi inilǵaanimma. Atakkii iñuich ukpiqtuanuruat salummaqtinniqpata atausrigmiaqlugu itqagitqikkayaikach killuutitiñ qauǵrimmaǵiutillautagmikni. ³ Aglaan tamatkua tunillaautauruat itqaqtirrutauratut killuutitiñun ukiuǵaǵipman. ⁴ Takku auñat niǵrutit piiǵiyumiñaitchuq killuutmik.

⁵ Taatnaqhuni Christ uqaqtuq nunamuyasrikami, itna, “[Agaayyutmaan,] Piqaǵukkumiñaitchutin tunillaautinik aatchuutiniglu aglaan timiqaqtillugu uvamnik tunillautigigitqulugu.

⁶ Ikipkaqlugich aatchuutit tunillaautitlu killuutaigutiksrat quyalisaunǵitchut ilipni.

⁷ Aasriiñ nipliqsuñ, ‘Agaayyutmaan, agǵiqsuñ savaǵityaqlugu pisulhiñ, aglaksimalhatun makpiǵaani uvapkun.’ ”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnaǵniqsuq, “Piqaǵukkumiñaitchutin tunillaautinik aatchuutiniglu, ikipkaqlugich aatchuutit tunillaautitlu killuutaigutiksrat quyalisaunǵitchut ilipni,” injañugaluññaisa maliǵutaksrakun. ⁹ Tugliani nipliqsuq, “Agaayyutmaan, agǵiqsuñ savaǵityaqlugu pisulhiñ.” Taatnaqami Christ-ñum suksraaǵniǵaa sivulliq sivunniugun tunillaautituummaisaa aasrii inillaklugu nutaaq sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-ñum tupiginiǵaa Agaayyutim pisulha. Tunillautigikamiuñ timini pisigiplugich killuutit ipqiqsagaañigut nalaunñapkaqhuta Agaayyutmi atausrigmiaqlugu.

¹¹ Aasriili agaayuliqsipayaq savautriraqtuq uvlugagipman qaitchipñuni atlanñutlaiñanik tunillaautinik killuutaigiyumiñaitchuanik. ¹² Aglaali Christ qaitchianikami atautchimik tunillaautmik killuutinun, aquvittuq taliqpianun Agaayyutim minguiqsiaǵiaqhuni savaǵmiñiñ taimuñ, ¹³ taimakñaniñaglaan utaqqipluni tarani uumigirini akiilñiksrañatnunaglaan. ¹⁴ Takku atautchikun tunillaautikun killuutaigñiǵai taimuñ tamatkua ipqiqsitaurat. ¹⁵ Taavruma Ippitchuam Irrutchim nalupqinaǵniǵaa uvaptiknun, itnaqhuni,

¹⁶ “Una sivunniugun inillañniǵiǵa Israel-aǵmiupayaanun taimani uvlumi, nipliqsuq Ataniq.

Iligisigiga maliǵutaksraǵa iñuñma isrummatiniñun aglaglugulu uummatiniñun.”

Jeremiah 31:33

¹⁷ Nipliqsuqsuli, itna, “Killuqsautinich nalaunñairrutiniñlu itqagitqikkumiñaitmitka.”

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqigutikkaukpata, ikipkaqlugich tunillaautiksrat pisigilugich killuutit inuqnaǵumiñaiqsut.

Qallilaaqta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqatiumaan! Pakma taluqsrautairrutiaqtugut isihksraptiknun Agaayyutim sivuǵaanun, atakkii Jesus-ñum tunillautiginiǵaa auni. ²⁰ Christ-ñum añmautiniǵaatigut nutauruamik apqutmik sivuǵaanun Agaayyutim. Agaayuliqsiqpaktun qallilaaqtuatun Agaayyutmun amunatchianun talukuyaam, uvaguttuq qallilaaqtuasipmigikput

Agaayyun timaagun Jesus-ŋum aatchuutigikkaŋagun tuqupluni. ²¹ Suli kamaŋaqtuamik agaayuliqsiqaqtugut Jesus-mik atanguruamik Agaayyutim tupqani, amiami ukpiqsriruanun. ²² Taatnaġuta qallilaaqta Agaayyutmun ilumutuġuġlugu uumman nalupqisruutailapiaġlugu ukpiqsriġipput, atakkii Christ-ŋum siqillaqamisigut auŋmiñik salummaġai qauġrimmaġiutillautavut killuqsautiptikniñ suli igġuqhuta imiġmik ipqitchuamik. ²³ Tigummitqiaġiġlakput niġiugaq uqautigikkaqput qanuġliqaanġiġuta takku Agaayyun akiqsruiruaq tuniqsimaruq. ²⁴ Qaunakkutiluta avatmun pitchuksaġutilutalu piqpakkutiġiksaptiknun savaallautaqaġiksaptiknunlu. ²⁵ Katiraġaqta atautchimun qapiqtanġiġuta, atrisunġaqnagich ilanġich iñuich katiraġanġaiqsuat. Ilitchuġiġiksi Atanġum aggitqinñiaħha. Taatnaqħugu pitchuksaġuti yumaugut avatmun qapiqtanġiġuta ukpiqsriġiptikni.

²⁶ Uvvaami kaŋiqsiqqaġuġta ilumutuħiġmik aasriiñ killuqsauġuiñġuġta ukpiqsriñġiġuta Christ-mik, piitchuq niġiugamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tunillaŋutmik qaisaksramik killuutiġiptiknun piiññiaqtuq. ²⁷ Aglaan taatnatun iñuuniġuġta niġiugiraksraġiġikput iqsiñiaqtuq atanniiviksraq, ittuatun ikualaruatun piyaqquññiaqtuatum uumiksruuanik Agaayyutmik. ²⁸ Iñuk suksraqanġitchumi Moses-ŋum maliġutaksraŋanik, taamna iñuk tuquruksrauruq ilunġuktailaakun ilisimariqaħhiñaqpan malġuŋnik unniiñ piñasrunik. ²⁹ Aglaan iñuk suksraqanġitchumi Iġñinġanik Agaayyutim suksraqanġitlunilu auŋanik Christ-ŋum ipqiġsitigikkaġmiñik, Agaayyutim taamna iñuk anasriññuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaanġatigaa Ipqitchuaq Irrusriġ iluaqqutriruaq ilaanik. ³⁰ Ilisimagikput kisuutilaanġa nipliqsuam itna ipqitchuani makpiġaani, “Akisaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq akisaġisigiga.” Uqaqmiñiqsuq itna, “Atanġuruam atanniġisigai iñuġikkani.” ³¹ Iqsiñallapiaġataqtuq anasriññuqsakkauruni Agaayyutmiñ iñuuruamiñ.

³² Itqallaksigik taipchua uvlut kaŋiqsiqqaġapsi ilumutuuruamik ukpiqsriruanġuqhusri. Iġlutuġniġiksi sakiqniuliġ atqunallapiaq. ³³ Ilaatni pisaanġatigikkaurusri atniaqsiuplusriġu iñuich takkuatni, ilaatnisuli piqataulħhiñaaġuqhusriunniñ tamatkunani taatna aŋalatauruanun. ³⁴ Uvvasuli nagliksaaqatiqāguurusri isiqtauruanik ikayuqħuġich suli quviatchauġiġikusri ivayaqtukkaġaluaqapsi suurapsitñik, ilitchuġiplugu ilipsi suuraqaliksqasi nakuutluktuanik nunuyumiñaitchuanik qilaŋmi. ³⁵ Taamna pisigilugu taluqsrairruġiqāġitchi Ataniġmun. Kamaŋaqtuamik akiġiusriaqāġniaqtusri nikaitkupsi. ³⁶ Aglaan anuqsruġiqāqtuksraurusri tupiksriġlaāġusri pisulħanik Agaayyutim. Atakkii akuqtuāġiniġiksi ilaan akiqsruutigikkaŋa. ³⁷ Agaayyun nipliqsuq ipqitchuami makpiġaani,

“Pivikisuurami agġiqsaġumaruaq agġiġisiruq.

Piñatchiaġumiñaitchuq.

³⁸ Nalaunŋasripkakaġa iñuugisiruq ukpiqsriħhagun.

Aglaan quyagiyumiñaitchiga iñuk
tunuttuaq uvamniñ ukpiqsriñaiqhuni.”

Deuteronomy 32:35

³⁹ Uvaguġ, ilaliqsuutiġitchugut tamatkunani tunutlutin piyaqqukkauniaqtuani, aglaan ilaurugut tamatkunani ukpiqsrimaqtuani annautikkauplutin.

11

Urrakusrautai Ukpiqsriħhum

¹ Iñuum ukpiqsrikami nalupqisruutigingiġāġigaa niġiugaġikkani. Nalupqigingiġāġigaa atuumaruksraq qiñiġnaqsigaluaqnagu. ² Sivulliaŋvut taimani iñuuniġaġniqsut taavrumuuna ukpiqsriħhikun. Taatnaqħuġich uqaġillautakkaurut. ³ Ukpiqsriħhikun kaŋiqsigikput Agaayyutim iñiqsitilaanġa nunamik siqiniġmiglu uvlugianiglu uqaġiġmigun. Taavrumuuna kaŋiqsigikputtuuq iñiqsitilaanġa sunik qiñiġnaqtuanik sanġiagun iñuich ilitchuġinġisaŋatnik isrummatigikkaġmikkun. ⁴ Ukpiqsriħhikun Abel aatchuutiqaqtuq Agaayyutmun nakuutluktuanik tunillaŋutmik Cain-miñ. Agaayyutim akuqtuġniġaa

Abel-ŋum tunillaŋtaa uqagiplugu nalaunŋatilaanŋa. Abel tuqugaluaqtitlugu ilitchitlarugutsuli ukpiqsriŋhaniñ. ⁵ Ukpiqsriŋkun Enoch aullautikkauniqsuq marrumakŋa iñuuniahiŋmiñ tuquruksraunŋitluni. Taatnaqlugu iñuich paqingiñŋiŋaat Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkaugaluagtinagu uqalhum uqautigigaa ilumutun quyalitñiktaunŋuniplugu Agaayyutmik. ⁶ Aglaan iñuk ukpiqsriŋgitchumi quyalitñikkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupayaaq piqatiqaguktuaq Agaayyutmik ukpiqsriŋrauruq itilaanŋanik suli akiliutiqaqtilaanŋanik tamatkununŋa piŋiqillapiaqhutinŋ pakaqaqtuanun inmiñik. ⁷ Ukpiqsriŋkun Noah-m kiliktuusriaŋigaa Agaayyutmiñ atuumaruksraq qiñiŋnaqsigaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim tillisaa umiaqpaliruq annautiksraŋatnik qitunŋami. Umiaqpiŋigmigun sagviqsinnigaa ukpiqsriŋgihhat nunam iñui, aasriiñ taavrumuuna patchisiqutinigai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsriŋha Agaayyutim akuqtuŋnigaa nalaunŋasripkakauplugu.

⁸ Ukpiqsriŋkun Abraham tupiksriŋiqsuq Agaayyutim tuqluqmani. Aullaŋniqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksraŋmiñun paitchaktaaksrautmik, nalugaluannŋaan napmun aullaqtilaani. ⁹ Ukpiqsriŋkun iglaanuruq nunami akiqsruutigikkaŋani Agaayyutim, irviqahuni palapkaaqpŋni piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim akiqsruutauruamik Agaayyutmiñ. ¹⁰ Takku Abraham niŋiugaqaŋniqsuq nunaaqqiŋpŋmik payanaitchuanik nappavilŋmik, Agaayyutim inmiñik nappakkaŋanik maligutlugu sivunniugutni. ¹¹ Ukpiqsriŋkun Sarah akuqtuiruq sayaksramik siŋaiyauhiksraŋmiñun kiñuviaksramik. Igñiruq aaquagaŋaluanŋaŋmi, takku ukpiŋinigaa Agaayyun pitlaruanŋuplugu akiqsruqtuaq. ¹² Tarraasriiñ atausriq anun Abraham tuqunaruatun inmiñi iligaluagtuq kiñuvianiŋniqsuq iñugiakhutinŋ uvlugianisun qilaum suli qavianŋatun tagium siñaan kisitchuŋnaitchuatun.

¹³ Tamatkua iñuich iluqagmiŋ ukpiŋigaa Agaayyun, aasriiñ tuqurut akuqtu-igaluagatinŋ akiqsruutauruamik. Aglaan qiñiqlugich immasraaŋruk sivuniŋmi quviatchaktitaurut. Piilaŋingitchaat avakŋaqtautilaaqtinŋ iglaanutilaaqtinlu marrumani nunami. ¹⁴ Iñupayaat uqaqamiŋ iglaanutilaaŋmiknik marrumani nunami nalupqinaigaa pakaqahiqtinŋ kiñuniksrautmiknik. ¹⁵ Iñuich taipkua isrumagisruuniŋumitruŋ taimña nuna unisaqtinŋ utilhaŋgaluaŋniqsut pisukkuminŋ. ¹⁶ Aglaan ilinich kimmutiqaqtut nakuutluktuumik kiñuniksramik qilaŋmi. Agaayyutim itqanaiyautigaa nunaaqqiŋ ilinŋitñun, atakkii kanŋuŋingitchaa Agaayyutiginiluni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷ Ukpiqsriŋkun Abraham tunillaŋtiqaŋhiñaaŋuŋniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uuktuaqmani aatchuutigigisipmanŋaan igñitualuni, taamna akuqtuaŋikkaŋa Agaayyutim akiqsru-utaagun. ¹⁸ Piñhiñagniqsuq ukpiŋiplugu Agaayyutim akiqsruutaa igñigmigun itnaqhuni, “Isaac-kun kiñuviaqaŋniaqtutin.” ¹⁹ Ukpiŋinigaa Agaayyutmun anŋpkaŋniaŋiksraŋa Isaac tuqunaruaniñ. Abraham-ŋum akuqtuaŋitqikkaa Isaac iligaluagtuq tuqunaruatun li-ila. ²⁰ Ukpiqsriŋkun Isaac-ŋum piŋiusriaqaqtitmigik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiplugu Agaayyutmun atuumapkaŋisilha akiqsruutigikkani sivuniksrami. ²¹ Ukpiqsriŋkun Jacob tuquaqsikami piŋiusriaqaqtitmigik atausriullaaplugik igñak Joseph-ŋum. Aasriiñ putluni agaayumaagvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayauppiagmi. ²² Ukpiqsriŋkun Joseph-ŋum uqautiginigaa aullaliksraŋat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutigai qanuq savaaŋiŋiksraŋatigun sauniŋmi.

²³ Ukpiqsriŋkun Moses-ŋum anayuqaakkiñ iriqsimaniŋaak piñasruni tatqiñi aniqqaaqman. Qiñiqamitku piññaqnalha iyaalugruam iqsiŋgitchuk umialgum tillisaiñik tuqqutquplugich anugaurat aniqammiurat. ²⁴ Ukpiqsriŋkun Moses iñuguanikami taiguqunaiŋniqsuq iñunŋun igñinŋanik Pharaoh-m panian. ²⁵ Piksraqtaagigaa anallaqluqatauliksrani iñuiñi Agaayyutim, atakkii quviagingiŋigaa iñuuniaŋiq qaganaqtuaq akisuruagtuummaan Pharaoh-m tupqani. ²⁶ Isrummatiginigaa nagliksaahksraŋa Christ-ŋum kamanatluklugu piqalhaniñ akisuruapayaaniñiñ

Egypt-ñum, takku ukpipiaǵniqsuq Agaayyutmun akiliǵñiaǵnipluni sivuniksrami. ²⁷ Ukpiqsriǵikun Moses-ñum aullaǵviginiǵaa Egypt iqsigingitlugu Pharaoh-m qinnautaa. Aullaqtuq ilipluni qiniqtuatum Agaayyutmik qiniǵnaitchuamik. Taamna qiniqquraaq siimasraaǵutiginiǵaa. ²⁸ Ukpiqsriǵikun Moses-ñum inillañniǵaa niǵiqpagvikaaraq taiyuutiqaqtuq Apqusraaqtitauliǵmik. Ukpiǵiǵaa Agaayyun uqaqman iñuich tigusritquplugich ipnaiyaat aunañnik siqillañtikrañitñik tupqisa taluñitñun. Agaayyutim ilaksiatqunǵitchai piyaqqiraumun Israel-aaǵmiut añaayukhiich. ²⁹ Ukpiqsriǵikun Israel-aaǵmiut ikaaǵniǵaat taǵiuq atiqaqtuq Red Sea-mik paliumaruakun nunakuaqmatun. Egypt-miut taatnatun ikaaqsagaaluǵniqsut, aglaan iluqatin ipiniqsut imikun.

³⁰ Ukpiqsriǵikun Israel-aaǵmiut kaivraaǵniǵaich katchinǵi Jericho-m tallimat malǵuñni uvluni. Taatnaqhutin katchich katagaalaniqsut. ³¹ Ukpiqsriǵikun Rahab akiisuk tukkuǵiniǵaat nalunaqtuakun takkuuqtit. Taatnaqhuni piyaqqunǵitchuq piqatigilugich Jericho-ǵmiut ukpiqsriǵitchuq Agaayyutmik.

³² Sumiksulitai uqapsaaǵisivik? Pivikitchuq uqautigisaǵupkich Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqirailu Agaayyutim. ³³ Ukpiqsriǵikun taipkua akimaraqtut umialinñiñ, nalaunñarualiqiplutin, akuqtuiplutin akiqsruutigikkañanik Agaayyutim, umitlaplugich qaninñich lion-nat, ³⁴ qamitlaplugu ikualapiaqtuq ikniq, annakhutin savikpakun tuqqutauliǵmiñ, sayaitchuq sayaktusriplugich, sapiǵñaqsiplugich añaayalǵmi akiilitlasiplugich añaayaktinñich atlat nunat, ³⁵ unniñ aǵnat akuqtuiplutin tuqunaruamiknik añaayitqiksitaupmata. Atlat iñuich nañititauniqsut tuquhiñaǵuqhutin ayaklugu annaǵviksraqtin, niǵiugaqaqhutin añaayitqiliksraǵmiknik nakuutluktuamun iñuulǵimun tuquanikkumin. ³⁶ Atlattuq nagliksaaqmiñiqsut mitautigitchiuplutin ipiǵaqtuqsiuplutinlu qiliǵlugillu isiqtaupkaǵlugich, ³⁷ uyaǵañniglu miluqtuqsiuplutin, uluaqtuǵlugich aviklugillu, uuktuaqsiuplutin, tuqqutauplutin savikpakun, qipiplitin atnuǵaaqhutin ipnaich aminitñik tuttuuraaisalu, piilliuqhutin, ihuilliuqtitauplutin, atniaqsiuplutin, ³⁸ qipiplitin suviksrailaami iñǵiñi, iñuuniaqhutin sisini nunamilu uyaǵalunmilu. Iñuñiñ nunam naliginñitchaich tamatkua!

³⁹ Iluqatin tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinaǵutrirat ukpiqsriǵimiknik uqaǵillaqtaǵlugich. Aglaan nalliat akuqtuiniǵitchuq iñuunñañmin Agaayyutim akiqsruutigikkañanik. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutluktuamik uvaptiknun, itna, taipchua naamasripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tikiññaiaqaptigut añaayuaqtanun Agaayyutim.

12

Agaayyun Aapakput

¹ Taipkunatitun ukpiqsriuatitun ilisimariqaqtuguttuq avatanjutrivanik uvaptiknik nuviyatun, aasriili tamatkua uqaǵilhiñaugaat ukpiqsriǵiqtut. Aqpaliutraqtitun piqǵugu unaviqutaǵikkañani, ki, piǵaǵlavut qilamipiaq killupayaat unaviqutaǵikkavut maliguta Ataniǵmik. Aqpaliutraqta iǵlutuñiǵikun tikiññaiañhanunaglaan kinilirviksrapta. ² Ataramik qiniqsimalakput Jesus aullaǵniiraalu naamasraalu ukpiqsriǵiaptu, [atakii tunñavigiǵaa Agaayyun iluqnaqhuni]. Pisigiplugu quvianaqtuq akiliusriaksrani suksraǵingitkaa kanñunaqtuq tuquǵi sannigutami. Aasriñ aquvittuq Agaayyutim taliqpian tunaanun añaalatchiqataupluni. ³ Jesus iǵlutuipmiñiqsuq qanusripayaanik akiliǵiǵutinñik killuliqirit. Isrummatigiraksraǵigiksi Jesus piyuaqsiugupsi taatnatun, mingugangitchumuusri qapinñasraǵangigusri maliguañapsitñi Christ-mik.

⁴ Killuqsaun ayyauqtuǵaluǵiksi, aglaan ayyauqtunǵitchiksi pigiitchuq tuquñapsitñunaglaan. ⁵ Puuyuguknaǵiksi Agaayyutim pitchuksaaǵilha ilipsitñun itna liilaa uqaǵipmatun qitunǵamun, “Iǵñiñ, suksraǵiñǵiñiaqnagu nalǵuqsruutaa Atanǵum unniñ qapinñasiñak iñiqtiqpatin.

⁶ Takku Atangum nalguqsruḡaḡigai tamatkua piqpagikkani, sulī annauksraqḡugich iñupayaat iḡñiḡiliutikkani.”

Proverbs 3:11, 12

⁷ Iḡlutuqtaksraḡigiksi nalguqsruutaa Agaayyutim. Añalattaḡigaasri iḡñiḡikkaḡmisun. Qanusriuva una iḡñiḡuruaq aapauruam anasriññuqsatlaisañ? ⁸ Agaayyutim iḡñipayaaq ataramik iñukkuksaḡniḡaa taatnatun. Ilipsi nalguqsruqsimaitechpsi aapaiḡapsisun ilumutun iḡñiḡiliutipkaqsimaiññiqsusri ilaanun. ⁹ Uvvasuliuna, aapapta nunami nalguqsruḡaatigut aasriisuli uvagut kamagisuuplugich. Kamaksriruksrauruguttuq Aapañatnik irrutchipsa pitḡluglu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuksairuq uvaptiknik isruitchuamun iñuukḡimun. ¹⁰ Sivikisuurami aapapta nalguqsruḡaḡigaatigut nalaunñanasrugikamitruñ. Aglaali Agaayyutim nalguqsruḡaḡigaatigut piññagviksrapitknun ipqiḡatigisrukhta inḡmisun. ¹¹ Iluqani nalguqsruun quvianaitchuuruq atniḡñaqmiuq. Aglaan aquvatigun nalunaḡuuruq qanuq nalguqsruun nakuutilaaña Agaayyutim qitunḡaḡikkañiñun, tupiksriḡiḡmiktigun iñuguqtut atuitḡasruat nalaunñaruamik sulī iñuuniaqtuat qñiñiñakun.

¹² Taamna pigilugu sayyiqsigin niviñasriuat argasri sulī sayaitchuat niusri; qapiñasiñasri. ¹³ Qaiqsisigin apqutiksrañat isigapsi. Aasriḡi sayaitḡutin ukpiqsriuat pisrulḡuitchuatun puukaḡumiñaitchut atniḡutin, aglaan mamititaulutin saññisitqñiñiaqtut.

Ilisauttit sulī Kiliktuutit

¹⁴ Qñiñiñiñaqutrisitchi iñupayaanun, iluqnauqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuuniangitchuam taatnatun qñitlasriyumiñaitchaat Ataniq. ¹⁵ Qaunatiḡaḡigitchi kiñaanñiñ iñuk suliqutiksringiḡñiñaqani iñuqaqutaanik Agaayyutim. Qaunangiḡitchpsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitñun miqutchisuuruat isrumagiḡiḡisḡitlusri, atriplugu kanḡruaq maqupkairuq nauriamik. ¹⁶ Naagaunñiñ iñuk atlatuḡtauviaqtuq agaayyiaḡtaitḡuni Esau-tun inḡḡaanimma. Esau tuniriruq paitchaktaaksrautigaluḡmiñik aḡayukḡiḡmiguñ atautchimun niḡiñiḡmun. ¹⁷ Ilisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ñum piññiñaaḡuqamiñ piññaktaaksrautni itigautiruq. Satuqsagaḡuḡaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikkumiñaiññaniñiqsuq.

¹⁸ Ilipsiasriñ, tikisimaitechsri iñḡimun aksinñaitchuamun atriplugu iñḡiq atilik Sinai-mik. Israel-aḡmiut imani qñiḡniḡaat iñḡiq ikualaruḡaq ikniḡmik. Kiñuagun taaqsiniḡsuq anuḡḡiḡullapiqhuni. ¹⁹ Taipkua iñuich tusraaniqsut qatrananik qalḡuqtautim sulī nip-itullapiaqtuanik nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitchakpagitḡutin uqapsaaqtut nip-imun uqautitḡiqunḡitḡutin. ²⁰ Agaayyutim tiliñḡai, “Niḡrutimunñiñ aksikpagu iñḡiq miḡuqtukkauniaqtuq uyaḡañnik.” Aglaan iñuich tatamiḡallaktut. ²¹ Iñḡim qñiḡisakha tatam-nallapiaḡataqtuq. Moses-unñiñ uqāḡniqsuq, “Atqunallapiaq iqsitchakḡuñ uuliksiruñ.” ²² Aglaan tikiññaniktusri Agaayyutim nayuutiḡhanun tikitmatun iñḡimun atilimun Zion-mik, sulī nunaaqḡiḡpañanun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuamun, sulī israḡuliñnun kisiññagumiñaitchuanun. ²³ Tikitchusri katiḡpagviatnun aḡayukiuplutin iḡñiñiñ Agaayyutim atinich aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangātunlu iñupayaat irrusriñitñunlu nalaunñaruat iñuich tuquruat naamasripkakkauplutin pakmani. ²⁴ Utlautipmiusri Jesus-mun akunniḡutauruamun aatchuḡtuamun nutauruamik sivunniḡutmik iñuñun. Christ-ñum killuqsautaiquplugich iñuich maḡipkaḡniḡaa auni sannḡutami. Aunā Abel-ñum tuḡqutauruḡaq uqautiḡaḡhiñiñiaqtuq akisautmik, aglaan aunā Christ-ñum uqautiḡaḡtuq natḡigutriḡmik.

²⁵ Naalaḡnisritchi Agaayyutmun uqaḡtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkunatitun Israel-aḡmiutitun. Annagviksraiññiqsut anasriññuqsasquḡiḡmiñ ayaummitñikamiñ kiliktuḡtauruamik ilinḡitñik maani nunami. Agaayyutim anasriññutlullakkisigaatigut tunutkuptigu ilaa kilḡityaḡtigikkaqput qilañmiñ pakma. ²⁶ Inḡḡaan Agaayyutim iḡisraqtiḡhiñiñaa nuna uqaḡami iñḡimi atilimmi Sinai-mik, pakmaaglaan ilaa akiqsruḡtuq nipliqhuni, “Atausripsaami iḡisraqtinniḡaḡa

nunałhiñaungitchuaq aglaan taputiniaqmigigaptuuq qilak.” ²⁷ Taavruma uqalhum “atausripsaami” nalupqinaillapiagaagaa Agaayyutmun supayaaq iñiqtağikkani atlanjuqtikisiñiplugu. Aasriiñ kisimi iliqsraqtitanğitchuaq itchumaagisipiaqtuq. ²⁸ Taatnağuta akuqtuiñaqtugut isruitchuamik kiñuniğmik iliqsraqtitanğitchuamik Agaayyutim anaayyuqautaani. Aasriiñ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunağuta kamaksriłikun taluqsriłikunlu, ²⁹ atakkii Agaayyutigikkaqput suunğıirağaqtuatun ikniqtun ittuq.

13

Aqulliich Alğaqsrutit

¹ Piqpakkutititichi ataramik aniqatigiilapsigun Christ-kun. ² Suksrağingitchuksraurusi tukkuğinñakigmik takku ilañich iñuich tuyuğmiaqağniqsut israğuliñnik nalunñaisa israğulgutilaanitñik. ³ Itqumasrigik tamatkua isiqsiviñmiittuat isiqsiviñmiittatigipmatun ililugich, tamatkualu anallaqluksiuruat nagliksaaqatigipmatun timipni ililugich. ⁴ Katchuusrimağiq kamakkutiqaqtuksrauruq akunğapsitñi. Ilaqatigiisuk katchuusrimağitk ipqisittaksrağigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atanniğisigai atunim iñuich sayunaruatlu atlatuqtuatlu. ⁵ Kimmutiqatlusunajaqsri maninmik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsamaruq, “Unitchumiñaitchikpiñ

unniiñ suksrağumiñaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

⁶ Taatnamik nalupqisrunğitluta nipliłhiñaurugut, “Atanğuruuq ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiñaitchuña iñuum qanuğaanjaunniñ.”

Psalms 118:6-7

⁷ Itqumasigik analatigikkasri uqautriruat ilipsitñun uqalhanik Agaayyutim. Ukpigutiqağitichi taipchunatitun iñuuniağmikni suli isrummatigilugu qanuq tuqułhat. ⁸ Jesus Christ atlanjutlaitchuq ikpaksrağlu, uvlupaglu, taimunaju. ⁹ Iñunmun avallaktitnasri atlakaagisigun atlanaqtuanuplutin ilisauttutinisigun malingiqplusri Agaayyutim ilumutuulhanik. Nakuuruq sayyikkaugupsi ukpiqsriłipsitñi Agaayyutim iluaqquataagun; sayyigumiñaitchusri ukpiqsriłipsitñi maliktuiñağupsigik iñuuniaqutit tunillautitigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tunillautitigun anniqsuutiginianğitchaich iñuich iñuuniaqtuat tamatkunuuna. ¹⁰ Uvaguttuuq tunillautiqaqtugut. Taamna Jesus tuquruuq sannigutami. Tuqułhagun Jesus-ñum piliusriaqaqtugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaqtuat ipqitchuami inimi maani nunami nigğivigitlaitchaat tunillautigikkaqput. [Taamna itnautauruuq, tamatkua anniqsukkauniruat tupiksriłiğmiktigun iñuuniaqutinik piqataulguitchut uvaptikni.] ¹¹ Ukiuğagipman qaukłiata agaayuliqsit qamunautirağigaa aunat niğrutit ipqinñiqsramun inimun tunillautigisaqlugich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriiñ tuqunaruat niğrutit timinich ikipkaqtitlugich silataani nullaaqtuğvium. ¹² Taatnatun Jesus-tuuq tuqupmiuq sannigutami silataani nunaaqqim, tunillautigisaqamun auni iñuich killuqsautaiquplugich. ¹³ Taatnağutaasriiñ ilaanukta silataaniittuamun nunaaqqim, iğlutuutiqağuta iñuich nağguqsruqpatigut pisigilugu ilaa. ¹⁴ Piitchugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan niğiuktugut kiñuniksramik isruitchuamik qilañmi, aasriiñ utaqqigikput ukpiqsriłikun. ¹⁵ Pisigilugu Jesus-ñum savaagikkaña uvaptiknun, nangaqsimaaglakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asriagiksaatitun ittut aachuutigikkavut Agaayyutmun tunillaqtuutigiqlugich. ¹⁶ Nakuurualiqisimaagitichi ikayuutilusri tamatkununa inuqsraqtuanun. Taatnatchich qaisauruat Agaayyutim quyagillapiagai. ¹⁷ Tupigisigik iñuich analatigikkasri analatillusri ilinjitñun, atakkii kiggutiqaqtaksrağigaat Agaayyun pisigilusri. Taatnaqhutin qanaksrirut iñuuniałapsitñik. Tupigigupsigin savaaqtin quviatchaugiutiginiağaat, aglaan sakiqniutitkupsigin piññautigiyumiñaitchiksi. ¹⁸ Qauğrimmaagiutillautiqaqtugut patchisaitchuamik iñuuniallautağukhuta supayaakun.

Taatnamik agaayutillañniaqtigut. ¹⁹ Suvaluk agaayutqugipsi utiqtitaułiksramnun ilipsitñun qilamipayaaq.

Agaayuliq

²⁰ Agaayuruña Agaayyutmun aatchuiruamun qĩñuiññamik. Jesus tuqukami sannigutami kamañqsipluni munaqsriğtuq uvaptiknun, ipnaisun ittuaguut, suli maqipkaqamiuñ auni nalupqinaigñigaa nutaaq isuksraithuaq sivunniugutauruaq. Piqutigiplugu taamna Agaayyun añitqiksitchiruaq atannaptiknik Jesus-mik tuqunaruaniñ. ²¹ Aasriñ pakma Agaayyutim ikayuğlisituq pitłasilusri pisuğigikkañanik supayaakun. Savaglisuq ilipsitñi akuqtuyunaqtuamik inmiñun Jesus Christ-kun. Kamakkutiqağisigikput pakma qañapaglu. Amen.

Aqulliich İlammiuğutit

²² Aniqatiumaan, iniqsruağipsi naalağnitquplugich uqalitka pitchuksaagutauplugich ilipsitñun tuyuutigikkatka ukunani naitchuani tuyuutini. ²³ İlisimatqugipsi aniqatigikkaqput Timothy patchisaiqsitaułhanik isiqtauvinmiñ. Aggipqauraqpan iluqanuk qĩñiğiağisigipsi.

²⁴ Tuyuğivut nayaanñağmik iluqaisa aňalatigikkasri ukpiqtuanuruapayaatlu. Taapkua Italy-miñ piruat tuyuqmigaasri ilammiuğutillautamik. ²⁵ Agaayyutimtuq tugluağlisi ihuaqqutillautağmigun.

James-ŋum Tuyuutai

¹ Uvaŋa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Atanġuruamlu. Tuyuqtuŋa nayaanŋaġmik iluqaitñun siaminŋaruanun ukpiqtuanun nanipayaaq.

Ukpiġunlu Puqiunlu

² Aniqatiumaan, atlakaagiich uuktuagutit tikitpasi quviatchaugillapiagitchi. ³ Iisimagiksi ukpiqsriġiqsi uuktuakkaupman sivutmuulgusrilaagagigaa. ⁴ Sivutmuulguħum savaani pianikpagu ilipsi piġuqniaqtusri naamapmilusilu, susruksiungigusrilu. ⁵ Nalliqli kanjiqsimaikumi suvaata uuktuagisiutilaagmiñik, ki, inġigliuŋ Agaayyun isumattutmik qaitchiyumaruaq iñupayaanun iġlikkuttutaitluni suli suakatautaitluni. ⁶⁻⁷ Taamna iñuk injiqsruġli arguaqqutaiglugu. Ilaa injiqsruġumi aasiin ukpiqsriŋitchumi Agaayyutmik akuqtuiyumiñaitchuq isumatuliġmik ataniġmiñ. Iñuk nalupqisuktuaq atriqaqtuq aŋalatchiqsuatun taġiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸ Taamna iñuk sivunnilguitchuaq tuniqsimaruanŋuŋitchuq suraġalipayaaġmiñi.

Inuqsriuqtuatlu Inuqsriunitchuatlu

⁹ Iiappauraq mattumani nunami quviasuktuksrauruq Agaayyutim kamaŋaqsipkaqmani, ¹⁰ suli inuqsriunitchuaq quviasullapiagli Agaayyutim atchiksipkaqmani. Inuqsriunitchuaq tunŋaviqaqtuaq umialgutmiñun nauriatun ittuq: ¹¹ Upiŋgaami uunaqtaqman siqiñġum pannaqlukkai ivgich. Nauriat katakhutiŋ, qiñiyunaġaluaqtuat piunġiġaqtut. Taitñatun umialik tuqulliñiaqtuq iñuunuraġniallaġmi.

Uuktuagisiuliġlu Aniqusaaqsiuliġlu

¹² Quvianamiuruq iñuk malinŋuġutranitchuaq uuktuagisiukami atakkii payanaittuniġumi akuqtuigisiruq akiññaktaksraġmiñik iñuuliġmik Agaayyutim akiqsruuttutaanik piqpagirimiñun. ¹³ Kisupayaaq aniqusaaqsiukami taavrumuuna uuktuagisiulikun patchisigiraksraġinitchaa Agaayyun itnaġuni, “Uvaŋa aniqusaaqsiuruŋa Agaayyutmiñ.” Agaayyutim killukuaqtaŋitchuam aniqusaatlaitchaatigut killuqsaquluta. Agaayyun-unniin aniqusaaqsiukami malinŋuġutratlaitchuq. ¹⁴ Aglaan kisupayaaq aniqusaaqsiuraqtuq kaviuġuksaaqtaukami napitaukamilu kimmutmiñun. ¹⁵ Tarra, iñuum kimmutmi pigiitchuam killuliqisuupkaġaa, aasiin ilaan killuqsautaan tikiutiplugu tuquliġmun. Taatnaħhaiñaq ittuq.

¹⁶ Kimun killukuagutipkaqasi, aniqatiumaan piqpagikkamaan! Agaayyun patchisiginasiuŋ aniqusaaqsiugupsi. ¹⁷ Iluqani nakuuruapayaaq pakmaŋaqtauruq Agaayyutmiñ. Ilaa simmiqsaġumiñaitchuq taġġatun siqiñiq nipipman. Agaayyun aniqusaaqsiutlaitchuq uvaptiktun, aglaan iñuich simmiġaqtut payanakhutiŋ. ¹⁸ Pisuliġmigun Agaayyutim nutaġuqtitkaatigut uqalikon ilumutuuruakun sivulliutqupluta akunġatni iñiqtaġikkaŋi, iluqnauqhuta qaisimaruaguut Agaayyutmun.

Naalaġniruatu Tupiksriuruatu

¹⁹ Isummatigilugu una, piqpagiplusi aniqatiumaan, kisupayaaq ataramik itqanailli naalaġniħksraġmiñun uqaqpaniħksraġmiñunlu qinnaktaniħksraġmiñunlu. ²⁰ Atakkii iñuk qinnaktaqami savakkumiñaitchuq nalaunŋaruamik pisuħhani Agaayyutim. ²¹ Taatnamik piiqsillapiaglugu iluqaan nalaunŋaitchuaq. Aglaan atchiħlikun uqalħa Agaayyutim akuqtuġlugu inillakkaŋa uummatipsitñun. Ilaan uqalħan anniqsutlagaatin. ²² Tusaalħiñaqasi Agaayyutim uqalħiñik aglaan tupigilugich. Ukpiqsaqasi ilipsitñik naalaġniħiñakun. ²³ Atakkii kisupayaaq naalaġniħiñiaqtuaq Agaayyutim uqalħiñik aasiin tupiksriŋitluni iñuktun taġġaqtuuraaqtuatun ittuq qiñiqtuahuni inmiñun. ²⁴ Qiñiqtuahuni inmiñun aullaqamiasiiñ piigugaġigaa qanuq qiñiñaaqtilaani.

²⁵ Agaayyutim uqal̄ha nalaunn̄aruq maligutaksrauruq. Tupiksriruni taavrumiṇa maligutaksramik patchisaiḡutauruq. Iṇuum pakkiaḡituiṇaamiun̄ —piiguqtasun̄aqnagu tusaakkani aglaan atuql̄ugu—taamna iṇuk quviasukkisirūq suraḡal̄ipayaaḡmiṇi.

²⁶ Kisupayaaq ukpiqtuan̄unasugigumi aṇalal̄guit̄ṇamiun̄ uqani ilaa sagluqsruutirūq iṇmiṇik, ukpiqtuan̄ṇuan̄uruq. ²⁷ Agaayyutim Aapauruam uqautigaatigut qanuq ukpiqsriruam iṇuuniaḡiksraṇa ittuksrautilaan̄anik, ikayuḡlugich ikayuq-naqtuat ilaippauraqtuummais̄a uil̄gaḡnaaqtuummais̄alu, sul̄i qaunaḡiluni iṇmiṇik ilitqusiḡal̄iksraḡmiṇiṇ̄ ukpiqsriṇ̄iḡikun.

2

Irrutriṇasi Iṇuṇnik Atlakaaḡiḡlugich

¹ Aniqatiumaan̄, ukpiqsrikapsi Jesus Christ-mik kamaṇaqtuam̄ik irrutriṇasi iṇuṇnik atlakaaḡiḡlugich qiṇṇal̄hiṇaṇatigun. ² Uvvaasiiṇ̄ una atrikusaun, Ukuagguuq iṇṇuk, ilaqataa inuqsriun̄iṇṇiqsuq ilaqataasrii inuqsriuqhuni. Taamnaguūq inuqsriun̄itchuaq atnuḡaallauqaqhuni qitiḡiḡutiqaqmiuq kaviḡsaamik, taamnaliasiiṇ̄ inuqsriuqtuaq atnuḡaaḡiṇ̄t̄luni. Taamna atnuḡaallaulik isiḡniqpan katimapkaḡusi, ³ ilipsiasiiṇ̄ irrutilaūḡuḡlugu itnaḡayaḡiksi, “Aquppiutallaūḡuvva aquvirviksran.” Aasiiṇ̄ inuqsriuqtuaq isiqniqpan, ilipsi nipliutilugu, “Qikaḡiṇ̄ tavrani, naagaqaa talum saniḡaani ayapiḡviun̄uraḡiṇ̄.” ⁴ Taatnaḡupsi tavra atlakaaḡiḡksitaḡisi iṇuich isummatipsit̄ṇi nali-aḡlugich iṇuich iṇmiguūḡutiqaqhusikii. ⁵ Naalaḡnisitchi, aniqatiumaan̄ piḡpaknaqtuasii! Agaayyun piksraḡtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsriḡlapiaquplugich il̄itchuḡipkaiṇ̄t̄q̄uplugich agaayyutit̄ṇaqturuam̄ik iṇuūḡiḡmik, amii? Ilaan akiqsruutiginiḡaa tamatkun̄uṇa piḡpagirimiṇ̄un, amii? ⁶ Inuqsriun̄itchuat ataramik suksraḡiṇ̄itkaat inuqsriuqtuaq. Taatniittusi. Inuqsriun̄itchuat il̄uill̄iuqtitkaasi, amii? Tamatkua tikiutipkaḡtaḡaasi uqaqsittaḡviṇ̄mun, amii? ⁷ Ilipsi piḡigaasi Christ, aglaan inuqsriun̄itchuat Christ-ṇum atqa uqautigiraḡigaat piḡiḡil̄ipl̄ugu, amii?

⁸ Atuḡniḡupkich Agaayyutim uqal̄hiṇi aglausimaruat itna: “Piḡpagilugu iṇuuniaqatin il̄il̄ugu iliptun.” Taatnaḡupsi piḡl̄autaḡisirusi. ⁹ Ilipsi irrutrigupsi iṇuṇnik atlakaaḡiḡksillugich qiṇṇal̄hiṇaṇatigun killuqsagtusitavra, taavrumuuna patchisiṇ̄iktusi maligutaksraḡ navikapsiun̄. ¹⁰ Kisupayaaq navḡigumi atautchimik tillitmik taamna patchisauruq navḡipmatun iluqaan̄ik maligutaksramik. ¹¹ Agaayyun nipliḡsuq, “Sayun̄ayumiṇ̄aitchutin” nipliḡhunisuli, “Iṇuaḡumiṇ̄aitchutin.” Taatnamik sayun̄aṇitkaluaḡuvich aglaan iṇuaḡuvich navḡuiriguqmiutin. ¹² Taatnamik iṇuuniaḡitchi tuvraḡlugu maligutaksraḡ patchisaiḡutiksrauruq ilipsit̄ṇik, il̄isimalugu Agaayyutmun atanniḡsuqtilaaptiknik taavrumuuna tillisikun. ¹³ Agaayyun atanniḡsuḡaḡsigumi iṇupayaan̄ik ilaan anasriṇ̄uqsaḡisigai nagliktaḡiḡuni nagliktaitchuat atlanik, aglaan nagligigisigai nagliktaḡaqtuat. Agaayyutim nagliktaṇa nakuutlukkisirūq ataniḡiksraṇaniṇ̄.

Ukpiḡunlu Savaatlu

¹⁴ Aniqatiumaan̄, iṇuk nipliḡumi ukpiqsrisiḡaḡniḡluni qiṇṇiḡtitmiṇ̄agulu ikayuiḡksraḡmigun atlanik, ukpiqsriḡha suyumiṇ̄aitchuq, amii? Taatnatchim ukpiqsriḡhum anniḡsuḡumiṇ̄aitchaa. ¹⁵ Uvvauna atrikusaun aniqatigiisigun atnuḡaaksraiḡliuqtuanik niḡiksraiḡliuqtuaniglu, ¹⁶ ilapsiḡiasiiṇ̄ uqautillaṇ̄iḡniḡpagich itna, “Iṇuuniurallaṇ̄iḡitchi, qiq̄isiasun̄aqasi, niḡiḡl̄autaḡmiḡusi,” aatchuu-raḡmiṇ̄agillu inuḡikkaṇ̄iḡiṇ̄—taatnasiḡ ukpiqsrisaupaḡpa? Tavra sumun̄ itpa? ¹⁷ Ukpiqsrisiḡal̄hiṇaṇ̄iḡtuni savaaḡaḡmiṇ̄aniḡl̄u taamna ukpiqsrisaun̄iḡlapiaqtuq. Taatnasriḡ ukpiqsriḡiḡ suksraitchuq, iṇuktun̄ tuḡun̄aruatun̄ ittuq.

¹⁸ Uvvasuli atla iṇuk nipliḡaqtuq akik̄ṇaḡtuip̄luni, “Aa, ilvich ukpiqsrisiḡaḡtutin aglaali uvaṇa savaaḡaḡtuṇa.” Kiikaa, il̄itchuḡipkaṇ̄a ukpiqsrisipnik savaaḡat̄l̄aitchuanik aglaan urriḡsutlasigikpiṇ̄ ukpiqsrisimnik savaaḡaḡtitamnik. ¹⁹ Ilvich ukpiḡiviuṇ̄

Agaayyutim atausiutilaana? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tuungaich ukpiqipmigaat taamna —iqsiliqpaitlutinj uulillagaluaqtut, aglaan anniqsunjitmiut.
²⁰ Iitchuqiraksragigiñ kanjqsimaitchuatiin, ukpiqsriñiq savaaqanjtkumi suuyumiñaitchuq.
²¹ Kiata, isummatigillaksaglakput sivulliaqikkaqput Abraham: Agaayyutim nalaunjasipkakanja savaaqalagun. Abraham-li qiniqtitkaa ukpiqsriñi inillakamiun igñiñi Isaac tunillaqvinmun tuqqutlasiplugu. ²² Tavra ilitchigigiñ una: ukpiqsriñiglu savaaqaliglu tuglilituruk. Abraham-nun tupigipmagu Agaayyun nalupqinaigñigaa ukpiqsriñiqapiaqtilaana. ²³ Pakma ilitchuqigikput uqalhan Agaayyutim ilumutuulha nipliuttutaupman, “Abraham ukpiqiplugu Agaayyun aasiili tupiksripman Agaayyutim nalaunjasipkaqaa.” Taatnaqhuni taiyuutiqaqtuq Ilauraananik Agaayyutim.
²⁴ Kanjqsigikput una, iñuk nalaunjasipkakkautilaana Agaayyutmi ukpiqsriñi qiniqtitnamiun suraqaipayaagmigun, ukpiqutiqalhiñakuunjitichuaq. ²⁵ Aasiisuli, Rahab-nun akiisuuruam takkuuqtit tukkuqaqtitnamigich atlakun tumikun annaktitkai. Taatnaanikman nalaunjasipkakkauruq Agaayyutmi quyalitñikhuni Agaayyutmik.
²⁶ Tarra ilitchuqigikput una, Iñuum ukpiqsriñha suuyumiñaitchuq savaaqaqtinisuaqumiun; ittuq tuqunaruatun irrusriq piinjanikman timimiñ.

3

Uqam Irrusia

¹ Ilauraamaan, iñugiaktuasii ilisautrauniasunjaqasi piviksraqagaluagupsi. Atakkii Agaayyutim uvagut ilisautrauruani atannigisigaatigut pitluglugu atlanin. ² Iluqata kinniqiraqtugut atlakaagiikun. Iñuk kinniqiraqanjitñami suraqaipayaagmigun taamna quyalitñiktuq Agaayyutmik. Taavruma iñuum aqalatlagaa timini iluqaan.
³ Uvva ukua atrikusautit, Iñuum aqalarrutchiqumiun qunqich qaninisiqun taavruma aqalatlagaa iluqaan. ⁴ Umiqaqpaitsuli aqalatchigaqtut mikiruuramiñ aquutmiñ igligvigisukkanagun aquttim. ⁵ Taatnatuntuuq uqaq, mikigaluaqhuni timimi aglaan uqavigaqpauraqtuq. Uvvasuliuna, Ikninuluuram iknaktittaqigaa nuna napaaqtuqtuummaan. ⁶ Uqaqput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaq mikigaluaqhuni saqviutriruq isummatipayaanik pigiitichuanik iñuum pigikkañiñik uummatmiñi. Uqalipayaapta pigiitichuat qilhuqtagagigaa piqatigiñiq akungatni iñuich, tuungaumkii taatnaqtitluta. ⁷ Iñuich taimaknaaglaan nuyuiqsairaqtut atlakaagiñik nigrutinik: anjutiniglu tinmianiglu paamguqtuaniglu tagium anjutainiglu. ⁸ Aglaan iñupayaam aqalalguitkaa uqani. Uqaq aqalatchuqñaitchuq. Iñupayaam isummataa immaukkaqtuq iñugiaktuanik pigiitichuanik isummatinik, iluliktun immaukkaqtuq tuqunamik.
⁹ Uqaptiknik quyaragigikput Ataniqput Aapagikkaqput sulipsuuq uqaptiknik uqamaqhuutigivut iñuuniaqatiuvut iñiqtanaruat Agaayyutim atrinatun. ¹⁰ Taavrumakna atautchimiñ qanigmiñ quyaq naagaqaa uqapiluliq aniraqtuq. Ilauraamaan, kisimi quyaq aniraqtuksrauruq. ¹¹ Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautaglu imigiilaqglu atautchimiñ suvlikkumiñaitchuk. ¹² Taatnatuntuuq nunanjiagich nauriyumiñaitchut paunganik, naagaunniñ uqpiich nauriyumiñaitchut aqpinñik. Tarakna ilitchuqigikput una, kisimi quyaq aniraqtuksrauruq qanigmiñ.

Puqiuñ Pakmakjaqtauruq

¹³ Akunnapsitñi-samma piqaqpakiaq kanjqsimaagikkasugiruamik? Taatnatchimik iñunmik piqaqpan, kiikaa urriqsuutigiliun kanjqsisiqaqtilaani suraqaipayaagmigun iñuuniiallataqigmigunlu. ¹⁴ Aglaan piqaqtusi uumiksriñigmik ilipsitñi killuqsriñigmiglu kamanagniaqigmiglu. Piqaqupsi taatnatchiñik kamasaaqutiginagu kanjqsimaqisi atakkii taatnaqupsi akiknaqtugiksi ilumutuupluni ittuq. ¹⁵ Taatnasiq isumatuliq pakmakjaqtaunitchuq aglaan iñukmitjaqtauruq, agaayyutitjaqtaunitchuq, tuungaqaqtauruq. ¹⁶ Ukpiqsriurua killuquttipmata avatmun kamasaaqutigiplugulu

isumatuliqtin, sanmisihiq atlakaagiisigun ittaqtuq. ¹⁷ Aglaan iñuk isumatuligmik pakmakñaqtamik piqagtuq ipqitchuq, qinuisaagunnaqmipłuni, agganaitmipłuni, uqautisugnaqmiuq; ilunñuktaupmipłuni, aasiñ iñuich ikayuusiaqagvigiplugu; tunñaviupłuni ukpinñuaqtaunñitmiuq. ¹⁸ Kiisaimmalu qinuisitchiñiaqtuat ukpiqsiruanik quviagigisivaat iñuuhq taatnasiq quyalisauruq Agaayyutmun, atrilugich nautchiirit quviasuutiqaqtuat katittagmiknik.

4

Ilannaqaliq Nunam Iñuñik

¹ Suvaatakiq qinigağivisi uqaalaplusilu avatmun? Atakkii ataramik piññañniaqhusi sunik pigiyumiñaisapsitñik. Taatnağupsi pisuiqsimayumiñaitchusi, aasiñ sanmisihiq itchagatağisuruq. ² Kimmutiqaqhusi pisuiqsimanñitñapsi iñuaqtuguktitkaasi. Killuqsriplusi sutigun aglaan piññaktaaqañilapsi uqaalapkağaasi qiniqtitlusilu. Naagauvva suqañitchusi atakkii iniqsruiñitłusi Agaayyutmiñ. ³ Iniqsrurağniallapsi sumik akuqtuillaitmisi killukun isumatiqaqhusikii. Suli akuqtugumakkaqi iniqsrulikun atugñiahiñiaqlugu inmiguuğniałipsitñun. ⁴ Ukpiqsiririt! Sayunaruqtitun, ilipsi iñuuniañitchusi tuvrağlugu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagauvva kimigiplugu iñuich ilitqusigiñhat taavrumuuna Agaayyun uumigigiksi. Kaniqsimaapisiun taamna? Kisupayaaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusigiñhigmik Agaayyutmun akillilutiraqtuq. ⁵ Isumavisi tanigillugich aglausimaruq inilgaanimma itna, “Ipqitchuaq Irrusriq Agaayyutim ilinigaa uvaptiknun, taavruma siqñagipluta pigitqupluta Agaayyutmun kisanun?” ⁶ Aglaan Agaayyutim ihuaqquataa kamanatluktuaq taavrumakña siqñaktamiñ sayyiraqtuq uvaptiknik akimmataupłuni kamagiagutiligmiñ. Taatnamik Agaayyutim uqağikkanani aglausimaruq,

“Agaayyutim akilliliqsimagai tamatkua kamagiagutiruat inmiknik,

aglaan qaitchiraqtuq ihuaqquqmik tamatkunina atchiksuanik sivuğagmiñi.” *Proverbs*

3:34

⁷ Taatnamik iluqnağusi qaillusi Agaayyutmun. Ayyauğlugu tuunğaq aniqusaqsiulipsitñi qimakkumağli ilipsitñiñ. ⁸ Qallilağusi Agaayyutmun ilaaptuq ilipsitñun qallilağisipmiuq. Ukpiqsiruasii, Agaayyutim killuqsautisi piqpagich tavra ipqigai isumatisi salummaqmiplugu iñuuniaqisi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautilasitqikkiksi iluqnaullapiagusi. Ukpinñuaqtuanñiağitchi. ⁹ Iñuilliuğutigilugich iñuuniağigikkasi, nunuurağilugich qulvilusiuñniñ. Quvianniuliqsi simmiqsillugu alianamun. ¹⁰ Itqağilugu, Agaayyutim nayuutilha nanipayaaq ittuaq. Agaayyutimli kamanaqsipkağumagaasi atchikkupsi.

Kilikuun Qanuqinnirağaqtitchiłikun Aniqatmik

¹¹ Ilauraamaan, sanurrutinağitchi avatmun. Atakkii kiñaliqaa uqautiksrikami akikñaqlugu aniqatni naipituipluni ilaanik, taamna ilmun uqautiksriraqtuq akikñaqlugu Agaayyutim maligutaksraña. Taatnasiq iñuk tupiksritłaitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik atakkii ilisimatlukkasunñiaqtuq Agaayyutmiñ taatnaqami. Taimmaasiñ ilipsi, nağğuksriłapsigun maligutaksramik atuirauñiqsaqhusi taavrumina aglaan ataniğutaqtusi. ¹² Aglaan iñuich tupiksriksraurur Agaayyutmik. Ilaa kisimi maligutaksramik iñiqsiruq, suli ilaa kisimi atanguruq sanñiaqahuni anniqsuitłapluni naagaqaa piyaqquıtłapluni. Kisuunasugivichmi ataniğutaqavich ilipnik iñuuniaqatiupnun?

Kilikuun Uqavigaagnikun

¹³ Atañii nipliqsuasii, “Uvlupak naagaqaa uvlaakun nunaaqqimukksirugut. Tavrani ittuallakkisirugut ukiumi tauqsigñiağuta maniññañniagaqsilutaasiñ.”

¹⁴ Ilisimanñitkaluağiksiunniñ uvlaakuksraq! Iñuuhqisi suuva? Ittuq puyulhiñatun.

Sagvillakkaluaqami mikiruurami apyuillagaqtuq. ¹⁵ Aglaan itnaqtuksrağaluaqtuasii, “Pisuliğikpañ Atangum iñuugisirugut aasiiñ savaaqsiluta sunik.” ¹⁶ Aglaan uqaviutiqaqtusi ilipsitñik nalupqisunjitpaitlusikii. Tamanna uqaviutipayaaq pigiitchuq. ¹⁷ Iñuum ilisimagaluağlugu atugaksrani nakuuruuq aasiiñ atunjitñamiñ killuqsaptapiaqtuq.

5

Kiliktuun Umialinjmun

¹ Atañii, inuqsriunitchuasii! Alianniugitchi immakii ihuilliugutiksrat tikitchagumarut ilipsitñun. ² Umialgutisi suksraungiqhutin piungiqsut, qupilgut nigigaich atnuğaallausi. ³ Maniutisi kaviqsaat qatitqaatlu qalıqtut. Taavruma qalhum ilitchugipkağaa atuiñğılıqsi umialgutipsitñik ikayuutiginjilugich inuqsralliuqtuanun. Siqñatuałipsi suungiqsinniaqmigaasi atriplugu ikniq. Atakkii tutquqsituiñaqtusi umialgutinik isuanunaglaan iñuuniałipsi. ⁴ Akılıqsuurañitmigisi savaktisi. Akiññaaktaaksrañich nigiuğikkañich ilinjitñun qaitłaitmigisi. Tusaasigik uqaallatinich akikñaqhusi! Savaktisi kappianapmata Atanguruamun Sanñipayaaqaqtuamun tusaaragigai aasiiñ ikayuqlugich. ⁵ Inuqsriunitchuasii, nunami quviasuutigilhiñagisi umialgutisi, aliasunjsaağusi inuqsriusunaqasi. Iñuuniałipsitñi igliktuarusi quyaliplugu kisian kimmutigikkaqsi. Taatnałipsigun ilapsaağagigisi akikñautiksrat ilipsitñun uvluani atanniuviksram, atriplugich qunñich uqsraqsaqmata tuqqutchiłiksram uvluanun. ⁶ Suksraungiqsusri iñuaqtuqmisi nalaunñaruamik iñunmik, aasiiñ ilaan akitñaqtunitmigaasi.

Anuqsrukıglu Agaayukıglu

⁷ İlauramaañ, taatnamik anuqsrusilusi Agaayyutim Atanguruam agğılıksrañanunaglaan. Atrikusautim uuma kañiqsipkağisigaasi: Kiñaliqaa asiagnağukami utaqqirağigaa up- ingaallapiaq. Taimmaasiiñ siqñıñgum silamlu naupkaqmagich asiagnağaqsiiraqtuq. Taatna iñuk asirruksramun utaqqiraqtuq nikasunaıqhuni. ⁸ Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusilusi. Nikatchautinagu nigiuğaąsi, Atanguruam agğılıksraña qalliuraaqmipkaqlugu. ⁹ İlauramaañ! Uqapılıutinasi avatmun, Agaayyutimli atanniqsunitchumagaasi. Atañii, Agaayyun atanniqsuqti tikiyasiuraqtuq. ¹⁰ İlauramaañ, ilisagitchi sivuniksriqiriniñ qanuq iglutuiłhatnik sakiqnamik iglutuitłasilusi anuqsrusilusi. İlinjittuuq tiliraurut uqaqtiksrauplutinj Agaayyutmun. ¹¹ Uqautigirağigivut iñuich quvianaqlugich iglutuiruat anuqsrusiplutin. Itqagilugu Job, iñuuniaqami tuniqsimaruuq Agaayyutmun anuqsrusipluni. Taatnatuntuuq sivulliapta qıñiqnaqtitkaat uvaptiknun iñuuniałhatigun tuqułhatigunlu Agaayyutim ilunñuktaqaqtılaaña naglıksrisılaaña ilinjitñun. Taamna ilisimagikput.

¹² Uvvasuliuna ilauramaañ, akiqsruğupsi sumik kiikaa uqağikkapsiksun atuqsıun. Ataramik uqağusi ilumutuuruamik. Supayaamik uqağupsi saglusunaqasi. Taatnanjtkupsi Agaayyutim atannigisipiagaasi.

¹³ Kisupayaaq akunnapsitñi ihuilliugumi ki agaayuli. Kisupayaaq quviasukkumi atuglı quyyatinik. ¹⁴ Kisupayaaq akunnapsitñi atniğñağumi tuqluıli qaukñitñik ukpiqtuanjuruat. İlinjsaasiiñ iniqsruutilitruñ uqsruğlugulu atqagun Atanguruam. ¹⁵ Atniğñaqtuuaq una ihuaqsikkaugisiruq iniqsruqpata ukpiqsriłikun. Atangum ihuaqsipkağisigaa. Aasiisuli taamna atniğñaqtuuaq killuqsagnaıqpan Agaayyutim natqigutigisipmigaa. ¹⁶ Taatnamik, quliağisigik killuqsautisi iniqsruutilusi avatmun; taavruma mamititkisigaasi. Iñuk atuiruuaq quyalisauruamik Agaayyutmun iniqsruqami iniqsrułha savaaqatlapiaqtuq. ¹⁷ Itqagilugu Elijah! İlaaptuuq iñugaluuq uvaptiktun aasiiñ inuqsraqami iniqsruqtuksrauruqtuuq kisupayaatun. İniqsruqman Agaayyutmun sialuqunjilugu, sialunitchuq nunami ukiuni pinjasuni avvağmik ilaplugich.

¹⁸ Aasiñ aquagun iniqsruqman Agaayyutmun sialuquplugu sialulgitchuq, nuna nauritqiaqsilgitchuq. Taatnatuntuuq Agaayyutim ikayugukkaatigut.

¹⁹ Ilauraamaan, ilari tupiksriñaiqpan ilumutuuhigmik aasiñ ukpiqsriruam ikayuqpaun tupiksritqitlasipkaqlugu Agaayyutmik, ²⁰ ilitchuqiyumausi uumuuna, taavruma ukpiqsriruam ikayugumiun piqataunaiqsuaq Agaayyutmi utiqtitkisigaa tupiksriñaiñaluanhaniñ Agaayyutmik. Taatnatun ikayugaa iñuuyumalitqiksitlugu iñuuhigmik agaayyutitñaqtauruamik. Aasiñ Agaayyun natqigutrigisiruq iñugiallapiaqtuanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

¹ Uvaŋa Peter. Uqqiraqtigigaŋa Jesus Christ-ŋum. Aglaktuŋa ukuniŋa tuyuutinik piksraqtaaniŋun Agaayyutim uŋutauplutinj siamittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-mi, Cappadocia-mi, Asia-mi, Bithynia-mi, ² piksraqtaaniŋun maligutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipqijsakkaŋiŋun Ipqitchuam Irrutchim tupiksritquplugich Jesus Christ-mik siqillaqtitquplugillu aunaŋun. Ihuuqputaa qiiŋiŋaŋalu nausaiŋaglik ilipsitŋi.

Iŋuuruuq Niŋiugaaq

³ Quyyan illi Agaayyutmun Aapaŋanun Atannapta Jesus Christ. Iŋunŋuktaqpaŋimigun anitqiksitkaatigut iŋuuruamun niŋiugamun aŋitqilŋagun Jesus Christ tuquŋimiiŋ ⁴ suli paitchaktaaksrautmun piunŋiqsangitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniŋ piunŋangitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qilaŋmi. ⁵ Ilipsi qaunagikkaurusri saŋŋiagun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriŋiqsi anniqsuŋiamun sagviŋŋiaqtuamun aqulligmi pivinŋmi. ⁶ Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikitchuami nagliksaaqtaullakkaluaqtusri atlakaagiisigun uuktuagutitigun. ⁷ Tamatkunuuna uuktuagutitigun ukpiqsriŋiqsi uuktuakkauruq iglutuitlapmaŋaan. Manik kaviqsaq piunŋigaaqtuag uuktuaguugaat iknikun, taatnatuntuuq ukpiqsriŋiqsi akisuruanutluktuaq kaviqsaamiŋ maninŋmiŋuuktuakkauruksrauruq. Ukpiqsriŋiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri nangautmik kamanautmik kamagikkauŋimiglu sagvigataqpan Jesus Christ. ⁸ Qiŋiqsimaitchaluŋaŋaan piqpagigiksi. Pakmaunniŋ qiŋingitchaluaqlugu ukpiŋigiksi quviasrullapiaqhusri quvianaqpaauramik uqagilgunaitchuamik. ⁹ Takku ilisimarusri aatchuusriaŋiniaqtilaŋapsitŋik annautiksraŋanik iŋuutchipsi, taŋjutauluni ukpiŋikkapsitŋun. ¹⁰ Sivuniksriqirit uqaqtuat Agaayyutim ihuqqutrisaanik aatchuusriaŋikkapsitŋik pakaaqallapiaqmiut ilitchuŋiniaqlugu. ¹¹ Tarra Irrusrian Christ-ŋum taimani uqaqtimatinj nagliksaaiksraŋanik Christ-ŋum suli kamanautmik tikitchuksramik aquagun nagliksaaŋhan, ilinŋich ilitchuŋisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniaqtilaŋanik. ¹² Agaayyutim ilitchuŋipkaŋiŋai savautriŋgisilaŋat inŋmiknik aglaan ilipsitŋik. Tamanna tusraayugaagiksuaq pakma uqautauruq ilipsitŋun taipchunuuna quliaqtuagikkaŋatigun tumigiplugu Ipqitchuag Irrusriq tuyuuruuq qilaŋmiŋ; israŋulgitunniŋ inuŋrugipmigaat kaŋiqsisuklugu tamanna.

Iŋuuniaŋikisraq Ipqilluni

¹³ Taatnamik paqnammaagiksilugich isrummatisri, qauŋrimmaagikkitchi niŋiugusri ihuqqutrisaanik qaisaugisiruamik ilipsitŋun sagvigataqpan Jesus Christ. ¹⁴ Atriŋlugu tupiktauruuq ililŋaaq, atriŋuniasruŋaŋasri pigiitchuanun kimmutiqaguullapsitŋun iŋuuniaqapsi nalunŋapsi tusraayugaagiksuaamik. ¹⁵ Aglaan iŋuuniaŋitchi ipqillusri iŋuuniaŋapsitŋi atriŋlugu ilaa tuŋuqtigikkaqsi ipqitchuag killuqsautaitlunilu. ¹⁶ Atakkii Agaayyutim uqalhani aglausimaruq itna, "Ipqitchuksraurusri, takku uvaŋa ipqitchuanuruna." ¹⁷ Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapamik atanniisuuruamik iŋunŋik atlakaagiisitasuŋaŋagich savaaŋisigun. Iŋuuniaŋitchi taluqsriŋikun ilaanik irvigiuuralhani marruma nunam. ¹⁸ Ilisimagiksi tasukkauqsi taŋigilaaniŋ iŋuuniaŋhatŋiŋ sivulliapsi. Tasukkaunŋitchusri piunŋigaaqtuatigun sutigun, ami manikun qatiqtaakun unniŋ kaviqsaakun, ¹⁹ aglaan akisuruakun aunaŋun Christ-ŋum [tunillaqtauruam] ipnayaatun patchisaitchuatun taqsraqtaitchuatunlu. ²⁰ Ilaa piksraqtaanuruuq iŋigaluaqnagu nuna, aglaan sagvikkauruq makunani aqulligŋi pivinŋi pisigiplusri. ²¹ Christ-kun ukpiŋigiksi Agaayyun aŋipkairuq ilaanik tuquŋimiiŋ qaitchiplugu kamanautmik, ukpiqsritquplusri niŋiugaqaqplusriŋu Agaayyutmik.

²² Pakmaasriiñ ipqiqsitnapsiun iñuusriqsi tupiksriñikun ilumutuuruamik tumigiplugu Ipqit chuaq Irrusriq piqpaksritlasrirusri aniqatiupsitñik. Taatnamik piqpakkutisritchi piliqillapiagusri [ipqit chuamiñ] uummatmiñ. ²³ Qitunğagiliutigaasri Agaayyutim tuqqut-laitchuam anitqiksimakapsi nautchiaksrakuungit chuaq piungigaktuakun aglaan piungigangit chuakun, ami uqalħagun Agaayyutim iñuuruakunlu isuklitlait chuakunlu. ²⁴ Takku Agaayyutim uqalħa aglausimaruaq, itna,

“Iñupayaaq atriqaqtuq ivigauramik,

suli iluqani kamanautaa iñuum atriqaqtuq nauriañatun ivgum.

Ivik pannaqħugaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piigaktuq.

²⁵ Aglaan uqalħa Atanguruam itkisiruq qañavak taimuñ.

Isaiah 40:6-8

Taamna uqaliq tusraayugaagiksuaq quliaqtuagikkauruq ilipsitñun.

2

¹ Taatnaqħugu piiqsitaksragigiksi iluqaan pigiñiq, kinnitñiğlu, ukpinñuaqtañuğlu, siqñakiğlu, pigiit chuakun uqautiksrisuuhıglu. ² Atrilugu aniqammiuraq miluguktuatun kimmutiqagitchi Agaayyutim ipqitluni uqalħanik, ilipsili taavrumuuna nauyumuusri.

³ Takku uuktuagiksi Atanguruam nakuulħa.

Iñuuruuq Uyağak Piksraqtaañuruatlu

⁴ Utlautisitchi ilaanun, iñuuruamun uyağañmun ayakkañatnun iñuich, aglaan piksraqtaagikkañanun Agaayyutim akisuruagiplugu. ⁵ Suli atrinurusri iñuuruatun uyağaktitun. Atangum atugumagaasri nappağumiun qinignait chuuaq irrutchikun agaayyuvikpañni. Aasrii Agaayyutim ipqit chuatuun agaayuliqsaisun tunillaqtutlaniaqtusri tunillautinik irrutchikun. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsiuyumuut Agaayyutmi tumigilugu Jesus Christ. ⁶ Taatnatun aglausimaruaq Agaayyutim uqalħani, itnaqħuni,

“Piksraqtaaqatun aakisuruamik uyağañmik

qaukiutquplugu tunñavik Zion-mi,

aasrii iñuum tunñavigiyumiun ilaa

qapiqpañayumiñait chuuaq.”

Isaiah 28:16

⁷ Ilipsitñunaasrii ukpiqsriruanun ilaa akisuruañuruq, aglaan tamatkunua ukpiqsriñgitchuanun

“Taamna uyağak tuppurit ayakkañat,

taamna uyağak piit chuillaapiagaqtuq tuppirauni.”

Psalms 118:22

⁸ Suli

“Taavruma uyağaum putukkisinniagai iñuich.

Taamna uyağak paallaktitchirağaqtuq ilinjitñik.”

Isaiah 8:14

Takku inmiknik putukkisaqtut tupiksriñgitlutin uqaliğmik. Taatnatun Agaayyutim sivunniugutigigai. ⁹ Aglaan ilipsi iñuksraqtaañurusri, agaayuliqsigiplusri umialgum, suli ipqit chuañuplusri takku Agaayyutim iñugiplusri. Piksraqtaañurusri quliaqtuagitquplugich quviqnaqtuat savaañi Agaayyutim tuqħuqtigikkapsi taaqtuamiñ quviqnaqtuamun qaumamiñun. ¹⁰ Ilaatniimma qañiqsuami iñugingipiagaluakkañasri, aglaan pakma iñugiliutigaasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitlusriunniñ nagliktuutaanik, pakmaaglaan akuqtugiksi nagliktañ.

Agaayyutim Savaktai

¹¹ Piqpagiplusri ilauraamaañ, avakñaqtaulħiñaqtusri iglaañuplusri lu mattumani nunami. Taatnamik siimasaagipsi piisimaaquplusri timim pisugruağutaaniñ añuyaktuamiñ akililiqsuqħugich iñuut chisi. ¹² Nalaunñaruakun iñuuniagitchi akungatni ukpiqsriñgitchuat. Ilaatni uqamaqħuutigumisi pigiit chuakun savaktiğugniłusri, qinignumagaich nakuuruat savaasi aasriñ kamaksruğlu Agaayyun uvlumi ilaan tikiu makpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniq kamakkutiqağusri iñupayaanik sanñiqutiqaqtuanik, Rome-mağmiut umialigigaluaqpatrun ¹⁴ naagalu kavanaugaluaqpata tillisiaqaqtuat ilaaniñ anasriñjuqsauqplugich savaaqaqtuat pigiitchuakun suli nangaquplugich tamatkua savaaqaqtuat nalaunñaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuliğigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutqautitquplugu piiniliqihhat naluruat iñuich. ¹⁶ Iñuuniagitchi patchisaitchuatitun iñuktitudun, aglaan atuqnagu patchisailiqsi mattutiginiaglugu pigiitchuamun, aglaan iñuuniagitchi savaktinjisun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iñupayaat, piqpagilugich ukpiqtuanjuruqaqatsri, taluğilugu Agaayyun, kamakkutiqağlugu umialik.

Urrakutaulha Christ-ñum Nagliksaañhan

¹⁸ Savaktaurusrii, tupiksrishitchi atannapsitñik taluğipiaglughich, kisiitñun tamatkununa ihuatmun anjalatipsitñun pisunjaqasri, aglaantuuq tamatkununa atanguturuanun. ¹⁹ Iñuk akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi qauğrimmaagiutillautagmigun iglutuigumi naninnamik nalaunñaitchualiqingitchaluaqhuniunniñ. ²⁰ Pisigilugu savaağiirrutin ipiğaqtuqsiuguvich kamakkutmik piksraitcutin Agaayyutmiñ iglutuğaluağupkuunniñ naninnaq. Aglaan iglutuğupku naninnaq anuqsrukun nalaunñarualiqinñaqpich, taamna akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Taavrumuna ilipsi tuqłukkaurusri. Christ-tuuq nagliksaaqtuq piqutigiplusri. Unitchiruq tuvraaksrapsitñik maliglugich tuvliğagniji.

²² “Ilaa killuqsatlaitchuq.

Kinnitñinñiutmik uqatlaitchuq.”

Isaiah 53:9

²³ Uqamaqłutikkaukami uqamaqłutmik kiumakñiğitchuq. Nagliksaaqami aniqsraaqtuinğitchuq. Aglaan tunñaviqaqtuq ilaanik atanniisuuruamik nalaunñaruakun.

²⁴ Ilaan akiyağigai killuutivut timimigun tuqupluni sannigutami tuqqtuqpluta sanñianun killuqsautim aasrii iñuutqupluta nalaunñaruakun. Ilaan ipiğaqtuğniğun mamititaurusri.

²⁵ Ilipsi atriqaqtusri ipnaisun killukuaguktuatun, aglaan pakma utiqsimarusri munaqsrimun suli qaunaksraanun iñuutchipsi.

3

Ilaqatigiich

¹ Taatnatullapiaq nuliañurusrii kamaksrishitchi uipsitñik. Ilañichaasiñ ukpiqsriñgitpata uqaligmik mumiksitauviaqtut nuliamin iñuuniallautalhatigun ² ilinisa qinñigumitrun ipqinñiañiqsi taluqsriñiqsilu iñuuniallapsitñi. ³ Qiniyunaqusriqsuqasri qaahñiakun, nutchiqihapsigun naagaqaa kaviqsaanik maninñik uyamitqualiqsulikun suli atnuğaağiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piññaqnañiqsi ititchiun iriqsimaqtuakun qamuuna uummatipsigun, piungigangitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaangitchuanupluni qinñiññaqaghuni. Taamna kamanallapiaqhuni akisuruq qinñihani Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuuq taipchua ipqitchuat ağnat ukpiqsriuat Agaayyutmik iñuuniusriqaqtut piññaqnaqutiqaqhutin qamuuna kamigiplugich uisin, ⁶ Sarah-tun tupiksriruaton Abraham-mik taipługu anjaayuqağmiñik. Ilipsi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqağupsi iqsitchangitchupsilu tupañanaqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuq uinurusii iñuuniqaqatigisigin nuliasri kaniqsimaugağlusri ağnat sayaktu-itłuktuanutillaanñatnik anutiniñ suli paitchaktaaqatigiplugich ihuaqqutaanik iñuulhum. Taatnağupsi piñailutaitkisuruq iniqsruliqsi.

Nagliksaañiq Piqutigiplugu Nalaunñaruaiq

⁸ Pakmapak uqallautilapsi uumiña, iluqasri atunim isrumaqağitchi, kaniqsiqutiniurağusri avatmun, piqpakkutilusri aniqatigiisun, ilunñukkutilusri, ihuaqqutilusri atchiñkun. ⁹ Akisaqtuqnagich pigiitchuakun atniyummatmiglu naagaqaa uqamaqłutmiglu uqamaqłutrigikkasri, aglaali injigusri tamatkua

ikayuusriaqaqulugich ilisimalugu tuqłukkauiqsi iniqsruutraksraqiplugich, aasriiñ taatnağupsi ikayuusriaqağisipmıusri, ¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpiğaanıñi,

“İñuk piqpaksrıruaq iñuukıgmik

suli uvlillıtağuktuaq quviasrukhuni

qaunagiliun qanıgıkkani uqałıksrañaniñ pigiitчуamik

suli qaqlıuñni uqałıksrañakniñ sagluuqtuanik.

¹¹ Savanıgıli pigiitчuanik aglaan savagli nakuuruanik.

Pakaagiliun qıñuiññaq pigiliutiniapiaglugu.

¹² Atakkii irrak Atanguruam qaunaksrıruk iñuñnik nalaunñaruanik,

suli siuttak naalağnıruk iniqsrulhatnun,

aglaan kigiñañan Atanguruam akıllılıqsımagai tamatkua

savaaqaqtuat pigiitчuanik.”

Psalm 34:12-16

¹³ Aasriiñ kia atniagısiñiqpasrı nakuuruanik savaaqağupsi. ¹⁴ Aglaan

naglıksaağupsi pisigilugu nalaunñaruag quvianamiugisırusrı. Iqsiginagu iñuich

tatamnaqsırağalhat, unniiñ ihuılliugutiginagich tamatkua. ¹⁵ Kamagisrıun Atanguruag

Christ uummatıpsıtñi, Atanıgıkkası. Itqanairutilugu ataramik kiggutiqałıksraqısi

iñuum apiqsruqpasrı niğıugakun pigıkkapsıgun. ¹⁶ Aglaan kiuyumagıksi piisaangıłıkun

talıqsrıłıkunlu, ataramik patchısaisıllugich qağrimmaagıutillautasrı. Taimmalı kisut

uqamaqlıutıgıpasrı savaaqağnıusrı pigiitчuanik, ilıñich kanñutçalhiñagumuut

ilıtçugılutıñ iñuuniıallautalıpsıtñik Christ-kun. ¹⁷ Tarra ihuatluktuq, Agaayyutim

pisıgıgıpañ, naglıksaağutıgıgıpsıun savaaqağallatıqısi uumakña savaaqağımiñ

pigiitчuanik. ¹⁸ Christ-tuuq naglıksaaqmıuq. İlaa tuqunaruq pisigıplugich

killıqsautıt atausrıgmıaqlıgu, nalaunñaruag iñuk pisigıplugich nalaunñaitçuat

tikiutısrukhuta Agaayyutmun. Tımaa ilaan tuqqutağaluaqtuq aglaan irrusıa

iñuuruqsuli. ¹⁹ Aasriiñ irrusrıpluni ilaan utlanıgıaa irrutçich tigutaagsıuvinmiıttuat

quliaqtuağıağhuni tusraayugaagıksuamik. ²⁰ Taipçhua irrusrıch tupıksrıñgıçhut

Agaayyutmik inıłğanımma uvlunıñi Noah-m, Agaayyutim anıqsrutıkkagımgıun

utaqqıkamıgıch ısrumıtıqıuplugıch Noah umıaqpalıpkaqlıgu. İkituurat iñuich,

tallımat piñasruuplutıñ, annautıkkaurut umıaqpamı ulıqpakman. ²¹ Taamna

atrıñuruq paptaağutmun pakma annıqsuutıgıkkapsıtñun. Paptaağutıgun iñuk

salımmağıtçhuq pıyanıñik tıımı, aglaan iñuk inıqsruqtuq Agaayyutmun

salımmağuplugı qağrimmaagıutillautanı killıqsautıpayaaniñ, pisigıplugu anıtıqıłha

Jesus Christ-ñum, ²² qılanmuktuaq aqıppıplıni talıqpıan tunañi Agaayyutim. İsrıgılgıllı

sanñıqıtıaqtuatlu sanñıaqtuatlu atanıgıgaat ilaa.

4

Atlanñuqtuaq İñuunialıq

¹ Tarra Christ naglıksaaqtıksraupman tıımıgıun pisigıplugu nalaunñaruag, ısru-

maqaqtıksraupmıusrı Christ ısrumapmatun itqanııllıusrı naglıksaağutıgırsraukpan

nalaunñaruag. Atakkii kiñapayaag naglıksaağımı tıımıgıun nutqautıpmıgıaa kil-

lılıqıliq. ² Taamna iñuk iñuuniangıqsıuq pisıliğruakun tuqunıağımiñunaglaan, aglaan

pisıłhagun Agaayyutim. ³ Taimma qaanıanıktuamı iñuuniappaanıktıusrı pisıulhatıtun

ukpıqsrıñgıçhuat iñuuniagaası suvaalhalıkun, pisıgrıuagıtıhıkun, imilıvaalhalıkun, alias-

rıngıñıalıkun, piqlıktalıkun taanñaqhuni, qaayıgınaqtıakunlu aangıaqtılıkun. ⁴ Pakma

ukpıqsrıñgıçhuat atlagıgaasrı ilalıqsuutıngıqası ilıñıtñun qıłhuqtalıhatni, aasriiñ uqa-

maqlıutıgıağıpsıusrı. ⁵ Aglaan ilıñich kıggıtıksraqaqtıksraugısrıt savaagmıktıgıun ilaa-

nun atanııñhiñaağıuqtıamun iñuuruanıglı tuqunaruanıglı. ⁶ Tarra taamna piqıtıgıplugu

Christ quliaqtuağnıqsıuq tusraayugaallautamık taipçhunıña tuquanıktıuanun tıımanı

ilıñıllı annautıautıuplugıtıtuq. Atanıkkauyımıñıağıpsılugıch iñupayaatuntıuq nunamı,

aglaan Agaayyutim iñuuyımıñıaqunıgıaı irrutçıgımıktıgıun Agaayyutıtun iñuuruatun.

Anjalatchi!lautaqtuat Agaayyutim Aatchuutaiñik

⁷ Aglaan supayaurat isruksranat qalliurallapiaqtuq. Taatnağusri qauğrimmaagigitchi qaunatqiağigusri lu aasriiñ iniqsrutlasri lusri. ⁸ Pitluktaksraq una supayaamiñ, piliqillapiağusri piqpakkutisritchi avatmun, atakkii piqpaksriñhum maturağigai iñugiallapiaqtuat killuqsautit. ⁹ Tukkiqsuutisritchi avatmun uqapi lu utailaakun. ¹⁰ Iñullaanuplusri akuqtuaqaqtusri aatchuutmik Agaayyutmiñ. Taatnağusri savautisritchi avatmun savaktillautaulusri atullautağlugich atlakaagiich aatchuutai Agaayyutim, itna, ¹¹ kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqağli taavruma uqağikkañagun, sulikiñapayaaq savautrigumi, ki savagli sayaksrerrutaagun Agaayyutim, Agaayyunli kamagikkauyumuuq supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, pigikkaña kamañanun anjalatchisi lu taimuñja isruitchuamun. Taatnatuq.

Nagliksaatiq Ukpiqtuanupluni

¹² Piqpagikkamaan, tupañanasri ukpiqsriñiqsi uuktuaqsiukpan sakiqnaqtuatigun ikniqtun ittuatigun; atlayuağinagu niğiunailaakun taamna atuumakpan ilipsitñun. ¹³ Aglaan quviatchauğigitchi piqasiutini lusri Christ-mun nagliksaañhagun quviatchallapiağumuusri quyalusri kamañnautaa sagviqpan. ¹⁴ Pisananñatchiugupsi pisigilugu atqa Christ-ñum quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusrian, Irrusria kamañnautaan, nayugaatin. ¹⁵ Sumiunniiñ nalliysi nagliksaaqani iñuaqtuqtauluni, unniñ tiglinñiaqtauluni, unniñ savvağluktauluni, unniñ naipiqtuqtauluni iñuich suti laanñatnik. ¹⁶ Aglaan kisupayaaq nagliksaaqtikkaugumi pisigilugu ukpiqsriñha Christ-mik kanñusruutigingilliun, aglaan kamaksruğliun Agaayyun ilisimanaliğmigun Christ-mun iñugitilaagmiñik. ¹⁷ Pakma atanniññhum aullağniiviksraña tikitchuq, aasrii Agaayyutim iñuñi atanniqsukkauqqaqtuksraurut. Tarra atanniqsuqqağniqpatigut, qanutchimik isruksraqağisivat tamatkua tupiksriñğitchuat tusraayugaallautamik Agaayyutikun?

¹⁸ “Nalaunñaruat iñuich annaliksrañat qağanangiññiqpan,

sugisiñiqpatmi iñuich agaayyutaitchuatu killuliqiritlu?”

Proverbs 11:31

¹⁹ Tarraasrii tamatkua nagliksaaqtikkaauruat pisuñhagun Agaayyutim nakuurualiqilich. Qaisimaapiaqtaksraqağigai iñuutichisñ iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruamun ataramik.

5

Munaqsrañi Agaayyutim

¹ Pakma silğiqsuğniagitka qaukliuruat akunnapsitñi, uvañaptuuq qaukliupluña. Qiñiqsimagiga nagliksaaqman Christ aasrii quliaqtuağiplugu, piqatauyumaqaññaptuuq kamañnautaanun sagviqsagumaruamun. ² Qaunagilugich iñugikkañi Agaayyutim, munaqsraqikkasri akunnapsitñiittuat, [Agaayyutim atuqukkaña ilipsitñun]. Nunurausruñaqasri aglaan piyummatigipiaglugu, piññanñiasruñaqasri aglaan savautiyumaapiaglugu. ³ Atanguniagvigisruñaqnagich Agaayyutim iñugikkañi qaunagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausitchi munaqsranun. ⁴ Aasrii qaukhat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigisirusri niaquğutaanik kamañnautim akiññaktaatun piungigagumiñaitchuamik. ⁵ Taatnatuntuuq, nukatpianuruarasrii kamakkutiugağitchi qaukliuruanik. Iluqasri kamañnagasrugisruñaqasri savauttutilusri atchiksualikun, atakkii “Agaayyutim ayaksimaagai kamañnagasrugiruat aglaan ikayuqsimaagai atchiksuaqtuat.”

Proverbs 3:34

⁶ Taatnamik atchiksimaagitchi ilipsitñi ataadni sayakturuat argaiñ Agaayyutim, ilaanli kamañnagsipkağumagaasri piviksraq nalautitpan. ⁷ Igillugu iluqaan isrumaaluutigikkaqsi ilaanun aasrii tutqiksri lusri, takku ilaan qaunagigisi-gaasri. ⁸ Qauğrimmaagigitchi qaunatqiağigusri. Uumiksriksi Tuunğaq ataramik ukpiğutaiqsitchiñiaqtuq ilipsitñik, qalinjuularuatun lion-tun kukiluktuatun sumunliqaa

niqiksragsiuqhuni. ⁹ Taatnamik akilliliqsuqsiun payanaiǵvigilugu ukpiqsriǵiqsi, ilisimalugu aniqatusri nanipayaaq nagliksaahhattuuq ilipsisun. ¹⁰ Aasriñ nagliksaaqtuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim ihuaqutipayaaqaqtuam tuqhuqtigikkapsi Christ Jesus-kun isruitchuamun kamanautigikkaǵmiñun, naamasripkaǵniǵaasri, nalupqinaǵusri ukpiqsriǵipsitñi, sayaktusriusri suli payanaiǵusri. ¹¹ Ilaanun illi kamanaun sanǵiǵu qarǵavak taimuǵa. Taatna.

Ilammiǵutit

¹² Aglaktuǵa naiglipǵugu Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniqsimapluni aniqataulha. Pitchuksaǵukkipsi aglagikkapkun uqautilusri Agaayyutim ihuaqutigillapiaǵhamik. Ilisimalugu taamna ihuaqqun tuniqsimavigisiun. ¹³ Ukpiqtuanǵuruattuuq Babylon-mi ittuat piksraqtaanǵuruat ilipsisun, tuyuqmigaasri nayaanǵamik, suli Mark-ǵum iǵniǵipmatun itaǵma. ¹⁴ Paǵlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutilikun. Qiñuiññaq illi iluqapsitñi ittuani Christ Jesus-mi. [Taatnatuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

¹ Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigiplunalu Jesus Christ-ñum. Tuyuqtuña ukuniña iñunñun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqsriñigmik uvaptiktun nalaunñaruahagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Iłitchuğisaiñaqsiunñtuq Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq iħuaqquitiqağitchi atqunaq qiñuiññamiglu.

Agaayyutim Tuqluutaalu Piksraqtaañalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun sanñiagun qaitchiññaatigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaağiğikun tumigiplugu iłitchuqsriñiptigun ilaanik tuqluqtigikkaptiknik ilañiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauħiğmiñunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruamik akiqsruutinik. Ukpigigupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusri qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kanjigruaqtanñisigun, aasrii piqatautlasriłusri Agaayyutim irrusriani ilaatun ililusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi ilłatigisriun ukpiqsriñapsitñun nakuuħiq, suli nakuuħiq tapiğlugu iłitchuğimmaagığimik, ⁶ suli iłitchuğimmaagığiq tapiğlugu inñmun añalalguħiğimik, inñmun añalalguħiq tapiğlugu anuqsruħiğimik, anuqsruħiq tapiğlugu agaayyutiqammaağığimik, ⁷ suli agaayyutiqammaağığiq tapiğlugu piqpakstriğimik aniqatinik, suli piqpakstriğiq aniqatinik tapiğlugu piqpaktamik iñupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigın nausaiñaqtusri taapkunuuna, imailaatun inğitchusri asriringitchuatunlu, aasriñ iłitchuqsrisaiñağniagtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kiñapayaaq iñuk piqanğiññiğumi tamatkuniña irrusriksranik irigiitchuq qiñitłaitłuni. Puuyuqmigaa salummakkautilaani killuqsautiğruağmiñiñ. ¹⁰ Taatniitman, aniqatiumaan, sakuugitchi pisuqtilaagıusri tuqlukkauħiqsi piksraqtaanñuħiqsiłu nalupqinaıqsillugu, atakkii taatna piyupsi paasraağagımiñaitchusri. ¹¹ Suli akuqtuıgisirusri kamañaqtuamik pağlatmik isiğupsi isruitchuamun añayyuqautaanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ.

¹² Taatnaqluña itqautisrağatağipsi tamatkuniña, ilisimagaluagısiunniñ payañaiğvigiplugulu Agaayyutim ilumutuuruña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaunñaruagıgiga iñuunıqtutılaamni maani nunami itqaqtitağukhusri sunik tamatkuniña. ¹⁴ Iłisimagıga timikuhksrağma tikitchaqtuuralħa. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaıqlugu uqautigaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiagıtka ilipsitñun itqağitquplugich tamatkua ataramik tuquanıkkaluagıma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksriqutauruaq

¹⁶ Quliaqtuagıtingitchipsi unipchaalıanısıgun iñuich iłitchuğıpkaisaqapta agıgıñiħhanik Atannapta Jesus Christ kamañaqtuakun sanñiqpauragımigun. Uvagut qiñıllapiaqsımagıkput kamañaqtuagı qaummağınñiña. ¹⁷ Nayuutirugut akuqtuıpman Agaayyutmiñ Aapauruamiñ kamakutmik kamanautmiğlu, taavruma nipim nipliutıpmagu kamañağniqsrauruam supayaanıñ nipliğhuni, “Tarrataamna piqpagıkkaga İğniğa quyalımaaqtigıllapiakkağa.” ¹⁸ Aasrii taimani tusraagıkput taamna nipi nipliqsuaq qılañmiñ piqatigıplugu Jesus inğimi taivrumanı Agaayyutim sagviqmagu kamanautni. ¹⁹ Uvaguttuugı nalupqısrıutıgıngıpsaagıkput uqautıgıkkanjat Agaayyutim sıvuniksriqırınısa inıłğaanımma. Pıllautagtusri naalağnitqıagıkkupsıgın uqalħich, takku uqalınıch kanıqsıpkagaasri agıgıtınñıaqtılaañanik Jesus-ñum atrıplugu nanğum qaumapkaıħa taaqtuagı ini qausrağatağniñanunaglaan uvlum suli nuıłgatağniñanunaglaan uvlugıañan uvlaam. ²⁰ Sivulliulugu iłitchuğıraksraqsi uvva, sıvuniksriqırım inmıktuiñaq kanıqsıpkagımiñaitchaa sıvuniksriqutauruaq Agaayyutim uqalħaniñ. ²¹ Atakkii iñuich

sivuniksriqingitchut sumiunniñ pisuñgmiktigun, aglaan Agaayyun uqağniqsut iñuñmigun aňalatkaqspmatinj Ipqitchuam Irrutchim.

2

İlisautrit Tanjigilaakun

¹ Injilgaanımma tanjigilaakun sivuniksriqirit iñukpalligñiqsut akunğatni iñuich [Israel-mil]; taatnatun tanjigilaakun ilisautrit iñukpalligñiaqmiut akunnapsitñi. Tikiutriñiaqtut nalu-nautchilutin tanjigilaanik ilisauttutitunik suksraunğıutauyumiñaqtuanik, piılaağıluguunniñ Atanğuruuq tuquruuq annautisuklugich. Aasrii pisigiplugu piılaaqałhat Atanıgmik taimmaiñaq piyaqqukkauniaqtut. ² Suli iñugiıllapiaqtuat piqasriqsuutigisirut pigi-ıllapiaqtuatigun kanñunaqhutin iñuuniałhatigun, aasrii iñuñnun uqamaqłhuutigipkaaqsıluğulugu ilumutuuruuq pisigiplugich ilinich. ³ Pitlatuhıgmiktigun maniññañniagvigigisigaasri, ilisautilusri uqautilusri lu ilumutuunğıtchuanik. Agaayyutim atanniqsuirinjata pasriñigai taimakñaaglaan, aasriiñ siñiktuanğıtchuq piyaqqulhiñaagıuğulugich ilinich.

⁴ Takku israğulğich killuqsaqmata Agaayyutim anasriññuqsaqmigai igitlugich nagliksaagvinmun qılıqsruıplugıllu taagñiqsrami tikiññiałhanunaglaan uvluan atanniuviksram. ⁵ Suli Agaayyutim piyaqquqmigai iñuich iñuuruat taimani uvlunıñi Noah-m, ipipkağlugich agaayyutaitchuat nunami ulıqpañmun kamañaqtuamun. Noah quliaqtuagaqtuq iñuñnun nalaunñasriruksraunıplugich sivuğaañi Agaayyutim, aasriiñi Agaayyutim annautigai Noah-lu tallimat malğuk iñuıllu. ⁶ Suli Agaayyutim patchisiqutiniğai iluqaisa iñuich iñuuruat nunaaqııqpaañni Sodom-milü Gomorrahamilü, aasriiñ ağralıpkagatağugik iknikun. Taavrumuuna Agaayyun urriqsuutiqağniqsuq qanuq suksraunğıñiaqtılaañatnik iluqaitñik agaayyutailaanik. ⁷ Suli Agaayyutim annautipmigaa nalaunñaruuq Lot, qıñupkakkauruuq atqunaq qaayugñaqtuakun iñuuniałhatigun killulıqirit iñuich. ⁸ Atakkii taamna nalaunñaruuq iñuk iñuuniaqami akunğatni tamatkua killıqıruat iñuich uvlugagıpman, ihuıllıuqtıtauruq qıñıqıugıllu tusraaplugıllu pigıitchuat savaañich. ⁹ Taatnaqhuni Atanğum ilisimagaa qanuq annautriñiksrami agaayyutiqaqtuanik uuktuagıusriañitñiñ suli qanuq tıgummıñiksrañat nalaunñaitchuat iñuich uvluanunaglaan atanniuviksram anasriññuqsagıviksrañatnun. ¹⁰ Agaayyutim anasriññuqsagısiñigai suvaluk tamatkua iñuich aňalatağıpkaqtuat timim kimmutıgruanıñun qaayugñaqtuanunlu, suli suksraqanğıtchuat Agaayyutim aňalatchisaanik. Tamatkua ilisautrit tanjigilaakun aañarut arguañaplutin. Sivuuğagingitchaat uqamaqłhuutiqałiksraqtin qıñıgnaitchuanik saññıqaqtuanik qılañmi. ¹¹ Israğulğitunniñ kamanatluktuat saññıkun sayaktuhıkunlu tamatkunakña uqamaqłhuutigitılaitchaich taapkua nayuqtıgıkkañi Atanğuruam. ¹² Aglaali tamatkua ilisautrit atriqaqtut isrumatılailaatun niğrutıtun, aňalatıtıtun aullasiğmiknun, anıruatun añuniagaksrauplutın tuqqtaksrauplutınlu. Uqağuurut pigıilıplugich sunik kañıqsımanğisağmiknik. Aasrii piyaqquğisirut isrumatılailaatun niğrutıtun. ¹³ Taamna akılıusriagıgisigaat nagliksaaqsiupkaiğıgmiktigun atlanik iñuñnik. İlinisa kimmutıgırağıgaat pisuğıruaqtın uvlugaluamiunniñ. Kanñusraagıtaulhiñaqtut ilipsitñun niğıqataukamın ilipsitñi, taqsraqtatun suli qılğulıktun akunnapsitñi, quviasruutigiplugu ukpiqsalıqtın. ¹⁴ Qıñıqamıtrun ağnaq ikłitchakhutin sayunayumarut nutqaummısilğuitlugu taatnasriq killuqsauñ. İkłısaagıniğaiç pitchıgiaqtuat iñuich killulıqılikrañatnun. İlinisa uummatinich aňalatiqağniqsut kavıuqtıaulıgmun. İlinich taiyuaniqłhuutıkkaurut, suksraunğıqsagıumaqtut. ¹⁵ Suksraagıniğaat nalaunñaruakuağıaq aasriiñ ulapnaaplutin. İñuuniagaqsıruat iñuktun atiliktun Balaam iğñıña Bosor-m, piqpaksrıruuq akılıutaanik killulıqıñhum. ¹⁶ Aglaan suakatakkauruq killulıqııgmıgun. Uqatılailaam natmaksıgvian nipliutıplugu iñuum nıpaatun nutqaqtınnığaa sivuniksriqiri kinniqısağaluaqtuq. ¹⁷ Tamatkua ilisautrit atriqaqtut nivviatun imğılaamı suli taktugayauratun aňalatañatun anuğıqłuum. Tamatkua iñuich Agaayyutim itqanaıyautiniğai inıksrañatnik taaqtuam

taagñiqsraŋani isruksraitchuami. ¹⁸ Ilinich uqaqamin nipitusriplutin uqaqagtut sumun atuġumiñailaatigun. Ikħisaaguugaich pisugruaġutaagun timim pivaallaħkunlu tamatkua salummaqtitlutin annaqqammisuat tamatkunakŋa killukun iñuuniaqtuaniñ. ¹⁹ Ilinisa akiqsruqtuġuugaich iñuich atanniqsuqtiksraiñiplugich ilinich savaktaaġruuŋaġmin qaayuġnaqtuamun, atakkii iñuk aŋalatittaqtuq qanusripayaamun akiiliraġaqtimiñun. ²⁰ Iñuich annaaniŋniqsut qaayuġnautaitñiñ nunam iñuiñ ilitchuqsriħiġmiktigun atannaptiknik Anniqsuqtiptikniglu Jesus Christ-mik. Uvvaami ilinich ilħakkataaġutitqikkumin tamatkunaja akiilipkaġutinlu, isruksraŋat pigiitħukkisiruq aullaġniiqqaħiġmikniñ. ²¹ Ilitchuġigaluaqqaqħugu iñuuniaħiq nalaunŋaruahaħkun, iħuatħukkayaġniqsuq ilinithi naluugaġumitruŋ taamna iñuuniaħiq uumakŋa tunutħiħiġmikniñ ipqitчуamik tillitmik qaisauruamik ilinithun. ²² Uvva atuumapkaġaat taimña nipliutaumaruaq, “Qipmim uttaqiraġigaa inmi miġiakani,” suli “Kuniaq iġġuanikkaŋat utiġaqtuq maġġaġmun maġġiħuktaġiaħuni.”

3

Akiqsruutaa Atanġum Agġiġñiaħan

¹ Piġpagikkamaan, ukua tuyuutit tugliġigaich tuyuutma ilipsitñun. Taapkuŋnuuna tuyuutipkun itiqsaġukkipsi itqaqtillugich tamatkua uqautigikkatka iñuuniaqplusri ipqitчуakun. ² Ilipsitñun itqaġitqugitka sivuniksriqutauruat ipqitчуatigun sivuniksriqiritigun suli tillisauruat uvaptiknun atannaptikniñlu anniqsuqtiptikniñlu uqqaqraqtigun. ³ Kanjqsiraksraġigiksi una sivulliulugu, mitautiksriuat tikitkisirut ilipsitñun aqulligñi uvluni aŋalatittuat pisuliġruaġmiknun. Mitautiginiġaasri ⁴ uqaqħutin, “Jesus-ŋum akiqsruutigigaa agġitqinñiaħi. Naamimi imma? Taimakŋaqaŋa aapaavut [Christ-kun] tuqugaluaqtut, aglaan sua iluqani tamarra atlanŋungitчуuq aullaġniilġataħaniñaglaan nunam iñiqtaulħan.” ⁵ Aglaan itqaġiyummataillapiġaat una, Injilġaan Agaayyutim iñiġaa uqaħhagun qilak suli nuna, aasrii nuna nunaġuqħugu imiġmiñ suli imikun, ⁶ suli tamarrumuuna imikun nunaqqaq piyaqquqħugu uliġpaktitlugu. ⁷ Taatnatuntuuq qilailħu nunalu pakma ittuat qaunaksriqagtut Agaayyutim uqaħhagun piyaqquġniaħhanunaglaan ikniġmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniqsuġisigai iñuich agaayyutaitчуat aasriiñ piyaqquġlugich.

⁸ Aglaan piġpagikkamaan, puuyumanagu una, isrumaraqtugut atausriq uvluq pivikisilaŋanik suli 1,000 ukiut pivikpauraqaqtilaŋanik, aglaan Ataniġmi atiruk. ⁹ Atanġum sukaisaġutiginġitchaa immiumasraqamiuŋ akiqsruutigikkani, iñuich ilanich sukaiñniġiaġaluġaqtut. Aglaan anuqsrutigaasri, atakkii piyummatiginġitchaa kiñaanmiñ piyaqququlugu, aglaan iluqaisa mumiqugaluaġai killuqsautmikniñ Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan uvlua Atanġuruam tikitkisiruq niġiilautiluni agġiħhatun tigliniaqtim. Taivrumanu qilaich piġisirut qukiġnaqtuamik tusraġnaqħutin suli qaummatit qilaŋmiittuat siqumitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtuq supayaatlu nunamiittuat. ¹¹ Iluqagmin tamatkua sut piyaqquġumaaqmata taatnatun, qanutchimigli iñuuniaħiqaqtuksrauniqpsi? Iñuuniaqtuksraurusri ipqillapiġusri suli agaayyutikuġusri supayaakun, ¹² utaqqilugu Agaayyutim uvlua tikitchumaaqtuq suli pisuqtilaapsitñi tikiumapkaġnaġiaġniġlugu taimña uvluq. Taivrumanu uvlumi ikniġum uunallapiaqtuam qilaich piyaqquġisigai suli qaummatit aukkisigai. ¹³ Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akiqsruutigikkaŋi, itnaami, niġiugaqagtugut nutaanik qilaŋnik suli nutaamik nunamik iñuuviksraŋatnik nalaunŋasripkakkauplutin iñuich tupiksriuat Agaayyutmik.

¹⁴ Taatnamik piġpagikkamaan, utaqqisiuŋ taamna uvluq. Pisuqtilaapsitñi iñuuniaġitchi taqsraqtailaakun puuyiluktautailaakun sivuġaani Agaayyutim suli qiñuiñħakun. ¹⁵ Isrummatigisiuŋ anuqsrullapiaħa atannapta kanjqsimalugu anniqsuquriħa uvaptiknik. Taatnatuntuuq piġpagiplugu aniqatiupta Paul-ŋum aġlakmiġaasri puqitukun Agaayyutim qaisaŋagun. ¹⁶ Iluqanithi tuyuqtuutmiñi

uqautigipmigai tamatkua sut. Uqañiñ ilañich kanjqsilgunaitchaluqtut. Aasriiñ iñuich naluruat payañaiqsimaitchuatlu qipititchiñiqsut Paul-ñum tuyuqtuutaiñik suliunniñ atlanik uqañhiñik Agaayyutim. Taamna pisigiplugu Agaayyutim piyaqquǵniaǵai.

¹⁷ Ilipsiasriiñ piqpagikkamaan, tamatkua sut ilitchuǵikkasri sivuani qaunatqiaǵiksik. Taatnangitchupsi sivullikkauviaqmiusri killukuǵutiñisigun maliǵutchiñgitchuat. Aasriili qaunagiyumagiksi paallangihksraqsi payañaiqsimmavigikkapsitñiñ.

¹⁸ Aglaan nausraiñagitchi ihuaqqutrisaagun ilitchuǵimmaǵiksisaiñaglugu Ataniqput anniqsuqtigikkaqputlu Jesus Christ. Ilaanun illi kamanaun pakma suli qañavak taimuǵa. Taatnatuq.

Sivulliich Tuyuutai John-ŋum

Uqaliq Iñuunaqtuaq

¹ Aglaktuŋa ilipsitñun Jesus-mik taiyuutiliŋmik uqaliġmik. Taamna iñuk Jesus qaitchiraqtuq iñuuliġmik inniqsuamik aullaġniġmiñaglaan. Taamna tusaagikput qiniġlugulu suli tautuklugulu aksiapluguunniñ. ² Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuuliġmik tautuŋnaqsipman qiniġuraaqsiñiaġikput. Sagviqqaaqman inmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitŋaqtauruakun iñuulikun inniqsuakun aapami aullaġniġmiñ. ³ Tamanna qiniġkaqput suli tusaaplugu uqagipmigikput ilipsitñun, ilaliutitqugaluahusi piqatigilugik Aapauruaglu suli Iġniŋalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatiqaqmatun iliniknik. ⁴ Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuuliġmik ilitchuġitquplugu Jesus. Taatnaġuta quviatchallapiaġisirugut.

Agaayyun Qaummatauruq

⁵ Uvvauna uqaliq uvagut tusaanikkaqput Agaayyutim Iġniŋaniñ aasiñ quliaqtuaġigikput ilipsitñun, itnailiġlugu, Agaayyun qaumaupluni suli ilaani taaqtuanitchuq suuramikunniñ. ⁶ Iñuk uqaqami piqatauniġluni Agaayyutmi killuqsqtautigalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruġaqtuq piqatauniġluni Agaayyutmi killuliqituiñaqhunikii. Taatnailiġlugu atrinurugut iñuktitun taaqtuami pisuktuatitun. ⁷ Iñuuniaġupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiiksilluta avatmun, taatnailiġlugu atrinurugut iñuktitun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiiñ salummaġaatigut killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim Iġniŋa Jesus tuqutaupluni maqipkaġlugu augikkani uvaptiknun. ⁸ Nipliakapta uvagut killuqsagumiñaitluta ukpiqsagagtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimanitchugut Agaayyutim ilumutuulhanik. ⁹ Quliagikaptigu Agaayyutmun killuqsagñiluta ilaan natqigutiniġaatigut nalaunŋaiġipayaaptiknik, atakkii ilaa tuniqsamaruq nalaunŋaruaŋupluni suraġaipayaagmiñi. ¹⁰ Agaayyun niqliqsuq killuqsagñiluta aglaan nipliakapta killuqsatlaitluta uqagigikput Agaayyun saglutuniġlugu, tavraasiiñ Agaayyutim uqaġhagun iñuuniaŋitluta.

2

Christ Uqapsaagutrikput

¹ Ilauraamaan, aglaaqsiruŋa ilipsitñun killuqsaqunġitkaluahuasi. Aglaan kiñapayaq killuqsaqnikpan piqagtugut uqapsaagutrikrsaptiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsaqsimaitchuaq. ² Taamna tuqukami sannigutami aatchuutigiruq inmiñik piqutigi-pluta, taavrumuunnaġlugu piigai killuutivut suli killuqsautiŋich iluqatiŋ iñuich nani-payaq.

³ Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukkumiñaitchugut ilisimatilaaptiknik ilaanik. ⁴ Iñuk niqliqman ilisimanilugu Agaayyun aglaan tupigiŋitlugu ilaan tillisaa sagluqsruġaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimanitchuq ilumutuuruamik. ⁵ Kisupayaq tupiksripman Agaayyutim nipliutaanik ilaan piqpagiraġigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsruiruq Agaayyutitŋaqtauruamik piqpaksriġmik. Tupiksriguptaasiiñ Agaayyutmik nalupqinaġigikput atausiŋjuqtilaqqut ilaani. ⁶ Kisupayaq niqliqami iñuuniaġniġluni atausiŋjuqatigimaaġlugu Agaayyun iñuuniaqtuksrauruq ataramik Jesus Christ-ŋum iñuuniaġhatun.

Nutauruaq Iñuuniaqurrun

⁷ Ilauraamaan, tuyuqanitchuŋa ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuqqaġmik inŋaniktuamik taimakŋaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakkaqsi tusaalapsitñiñaglaan. ⁸ Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkaga ilipsitñun nutaanupmiuq. Iñuich ilitchuġigaat

taatnasiq piqpaksriliq Christ-um iñuuniathagun ilipsiluumi iñuuniathapsigun, atakkii taaqtuaq qaaniqsaiñaqtuq aasiiñ ilumun qauma qaummagiksiruq. ⁹ Iñuk nipliakami qaumamiinnipluni uumiksriuraagutigalugu ukpiqtuaqatiumiñik tavra kanigruaqtana simminitchuq—taqtuamiittuq sivuanisun. Iñuuniagaqsilgitchaqtuq killuliqipluni.

¹⁰ Aglaan iñuum nakuagikamigich ukpiqtuaqatiuni qaumamiittuqtuq, iñuuniathani sumunniñ paasaqtittağumiñaitchaa. ¹¹ Aglaan iñuk uumiksrikami ukpiqtuaqatiumiñik ilaa taaqtuami ittuq, pisukhuni taagmi. Kiisaimma-tai qanutnamuqausiksraiğagivuuq atakkii taaqtuam qinilguiliplugu.

¹² Qitunğamaan, taatnaqłuna aglaktuna iluqapsitñun,
 atakkii Agaayyutim natqigutigai
 pigiiliqutisi Jesus Christ savaaqłhagun.

¹³ Aglaktuna ilipsitñun utuqqanaanun
 atakkii ilisimaanikługu Agaayyun
 taimña inñaniktuaq aullağniłhaniñaglaan.

Aglaktuna ilipsitñun nukatpianun
 atakkii akiiligiaksi Tuunğaq pigiitчуapayaam aullağniiraa.

¹⁴ Aglaktuna ilipsitñun, ililgaanun,
 atakkii ilisimaanikługu Aapauruaq.

Aglaktuna ilipsitñun utuqqanaanun ilisimaaniktuanun
 taivrumiña inñaniktuaamik aullağniłhaniñaglaan.

Aglaktuna ilipsitñun nukatpianun sanñiruanun
 tuniqsimaruanun Agaayyutim uqalhanun ittuanun ilipsitñi.

Taavrumuuna akiiligiaksi pigiitчуapayaaq,
 Tuunğauruq taamna.

¹⁵ Kaviuğinagich suoramik unniiñ ilitqusiat nunam iñunisa. Atakkii iñuum kaviuğikpagu taamna ilitqusiq piqpagiyumiñaitkaa Agaayyun. ¹⁶ Suami taavruma ilitqutchim ilagivaun? Kanigruaqtam kaviuğikkaña, sut iñuich qinikkañisa piññaktaagisukługu, sulii supayaat mattumani nunami iñuich kamasaagutigikkañich—taatnasiq ihuaqnañitkaluaqtuq Agaayyutim irrusiani. ¹⁷ Taamna ilitqusiat iñunisa nunam sulii kaviuğikkañilıu piğumaaqtut. Aglaan iñuk tupiksriuaq Agaayyutim pisukhanik iñuutuiñaqtuq Agaayyutmi.

Akilliliqsuqti Christ-mun

¹⁸ İlauraamaan, piviksram isua tikitchumaaqtuq. Tusaamagiksi akilliliqsuqtaa Christ aggiqsagumanıplugu. Aasiiñ ilitchuğigikput iñugiaktuat akilliliqsuqtai Christ aggianiksi-manıplugich. Taatnamik ilisimarugut piviksram isua qallisilaanani. ¹⁹ Tamatkua akilliliqsuqtai Christ unniiñ piqataugaluaqtuat uvaptikni ilaliutillapanıtkaluanağmiñ, taatnaqhutiñ aullağniqsut uvaptikniñ. Tuniqsimagaluağumiñ Agaayyutmun akilliliqsuiñayaitchut Christ-mik, aasiiñ nayuğayağaatigut. Unitñamisigut nalupqinaitkaat sumiunniñ piqataunıñıqtıñ uvaptikni. ²⁰ Aglaan iluqasi, ilumutuulıq ilisimagiksi, atakki Christ-um qaitchiñiğaaasi ilitqusiğmiñik. ²¹ Aglaktuna ilipsitñun naluruagilusi ilumutuuruahıgmik aglaan ilisimagiga ilitchuğianikkaluahıqsi taavrumiña aasiiñ ilisimapmıgiksi sagluturuuq ilağınıtkaa ilumutuuruam. ²² Kiñali sagluturuanañıqpa? Kisupayaaq piılaaqaqtuaq Jesus-mik Christ-nunıplugu (“Christ” itnautauruq, Agaayyutim tuyuğikkaña anniqsuutiksrauplugu uvaptiknun). Taatnaqtuaq taamna akilliliqsuqtauruq Christ-mik, aasiiñ ayyakługik Aapauruaglı İğniñalu. ²³ Kiñapayaaq piılaaqaqtuaq İğniğuruamik piqatauyumiñaitchuq taavruma Aapanani; kisupayaqaasiiñ uqaqtuaq ukpiğinılgıu İğniğuruuq taamna piqataullapiaqtuq taavruma Aapanani. ²⁴ Aglaan ilipsi, ukpiqsrituiñagıtchi tupiksriıusriıu tusaakkapsitñik aullağniłhaniñ ukpiqsriqqaalapsi. Taatnağupsi atausinñuumaniaqtusi İğniğmiıu Aapauruamıu. ²⁵ Itqagługu Christ

nipliutigikkaᅇa uvaptiknun, “Piqatauᅇapsigun Aapami qaitchigisigipsi iᅇuuiᅇmik Agaayyutitᅇaqtauruamik.”

²⁶ Piruksraukama aglaktuᅇa ilipsitᅇun tamatkunuuna uqaqtuanik iᅇisautrauniᅇlutitᅇ. Iᅇumun akilᅇilᅇiqsuqtaurut Christ-mik qanugᅇviiqsitchiᅇiᅇiaqhutiᅇ ilipsitᅇik. ²⁷ Aglaan ilipsitᅇun Christ qaitchiᅇiᅇiqsuq Irrusiᅇmiᅇik nayuutiruamik ilipsitᅇi. Taatnamik ilipsi inuqsraᅇitᅇchusi atlamik iᅇisautrimik, atakkii Christ-ᅇum Irrusian iᅇisautigaasi supayaanik, aasiᅇiᅇ iᅇitᅇchuᅇipkautaa iᅇumutuuruq. Iᅇuuniaqatigiᅇitᅇchi Christ-mi.

²⁸ Ki, qitunᅇamaaᅇ, iᅇuuniaqatigiᅇitᅇchi ilaani. Taatnaᅇupta tatavrualanayaitchugut tikitpan suli kannusukkayaitchugut sivuᅇaani agᅇiqpan. ²⁹ Iᅇisimaplugu Christ-ᅇum killuqsasimailaanuᅇha nalupqigitiᅇchiksi taamna nalaunᅇarualiqiruaq Agaayyutmun qitunᅇaᅇitilaaᅇa.

3

Agaayyutim Qitunᅇai

¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piᅇpagivaitᅇluta! Piᅇpaksriᅇha uvaptiknun kamanaqᅇaitᅇluni taiyuutiᅇaᅇaᅇatigut qitunᅇaᅇmiᅇik, iᅇumun ilaan qitunᅇaᅇillapiᅇaᅇatigut. Aglaan iᅇuich akitᅇiᅇaqtuiruat Agaayyutmik kanᅇiqsiᅇitkaatigut atakkii Aapauruaq iᅇitᅇchuᅇimaitᅇlugu. ² Iᅇauraamaaᅇ, Agaayyutim qitunᅇaᅇiliutianikkaatigut. Iᅇisimaniᅇtikikputsuli qanutchiuluta iᅇiᅇiksraᅇput, aglaan sagviᅇpan ilaatun iᅇigisirugut, atakkii ilaa qitᅇiᅇisigikput kanᅇiqsilugulu irrusipiana. ³ Taatnamik, kisupayaaq niᅇiugaaqᅇtuuaq Christ-ᅇum sagviᅇksraᅇanik ipqiᅇiᅇiuraᅇaᅇtuq atakkii iᅇisimaplugu Christ-ᅇum ipqisilaaᅇa.

⁴ Iᅇupayaaq killuqsaaᅇtuuaq atuiruᅇ atiruamik tupiksritᅇaitᅇchuam atuᅇaᅇikᅇaniᅇik. Iᅇuk killuqsaaᅇami ayairaᅇtuq Agaayyutmik navᅇiᅇluni iᅇuuniaqurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna iᅇisimagiksi Christ-ᅇum iᅇuᅇuᅇha piᅇiᅇityaqhuni killuqsautipayaanik. Killuqsaaᅇumiᅇaitᅇchuq atakkii killuutaitᅇluni. ⁶ Taatnamik, kisupayaaq atausiᅇᅇuqatausimaruaq Christ-mi killuqsaaᅇtaᅇitᅇchuq. Aglaan killuqsaaᅇtuam kanᅇiqsimaitᅇchaa iᅇitᅇchuᅇisimaitᅇlugu Christ qaᅇaunniᅇiᅇ. ⁷ Iᅇauraamaaᅇ, iᅇuᅇmun ukᅇiqsaᅇtitnasi. Iᅇuk atuiruaq nalaunᅇaruamik nalaunᅇaruanaᅇuruq Christ-tun killuqsasimailaanuruatun. ⁸ Iᅇuk killuqsaaᅇtaᅇtuuaq tuunᅇaᅇaᅇtauruaq atakkii Tuunᅇaᅇ killuliᅇiniᅇsuq aullaᅇniᅇiᅇhaniᅇaglaan. Pakma Iᅇiᅇiᅇa Agaayyutim agᅇiᅇiᅇiqsuq piyaᅇqᅇuᅇiaᅇlugu iluqaan Tuunᅇaᅇ savaaᅇikᅇana. ⁹ Kisupayaaq Agaayyutim qitunᅇaᅇiliutikkaᅇa killuqsaaᅇtaᅇitᅇchuq atakkii Agaayyutim qaitᅇisimaaᅇlugu iᅇuuiᅇmiᅇik. Iᅇuk taamna killuqsaaᅇtaᅇumiᅇaitᅇchuq atakkii Agaayyutitᅇaqtauruq. ¹⁰ Tavrakii iᅇisimagiksi atlakaaᅇiᅇksilaanᅇak qitunᅇaiᅇiᅇ Agaayyutim suli qitunᅇaiᅇiᅇ Tuunᅇaᅇ taavrumuuna, iᅇupayaaq killuqsaaᅇtaᅇtuuaq suli piᅇpaksriᅇitᅇchuaq ukᅇiᅇtuuaᅇatiumiᅇik Agaayyutitᅇaᅇtaᅇitᅇchuq.

Piᅇpakkutitᅇchi Avatmun

¹¹ Uqalᅇi Agaayyutim inniqsuat aullaᅇniᅇiᅇhaniᅇaglaan tusaamakᅇapsiᅇu uᅇautigaatigut piᅇpakkutitᅇupluta avatmun. ¹² Iᅇisimagikput Cain piᅇpaksriᅇitᅇluni Abel-mik nukatchiaᅇmiᅇik, taatnaᅇlugu iᅇuaᅇtaᅇiᅇgaa atakkii tuunᅇaᅇaᅇtaᅇupluni ilaa. Suvaata tuᅇqutpaunᅇ? Ilaan savaaᅇikᅇaniᅇ piᅇiᅇitᅇlutitᅇ. Aglaan Abel nalaunᅇaniᅇsuq taatnamik ilaan savaaᅇikᅇaniᅇ nakuuplutitᅇ. Ittuksrauyumiᅇaitᅇchugut Cain-tun. ¹³ Ukᅇiᅇtuuaᅇatmaᅇ, quviᅇusukkasi iᅇuich akitᅇiᅇaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴ Piᅇpagikaptigik ukᅇiᅇtuuaᅇatiuvut iᅇisimagikput annautrautilaaᅇput. Akilᅇilᅇiqsuikapta Agaayyutmik atriᅇaᅇtugut tuᅇᅇaruatun aglaan annautraᅇpluta pakma iᅇuutlasirugut Agaayyutikun. Iᅇupayaaq piᅇpaksriᅇitᅇchuaq ukᅇiᅇtuuaᅇatiumiᅇik tuᅇᅇaruqsuli piᅇataunᅇitᅇluni Agaayyutmi. ¹⁵ Kisupayaaq uumiksriᅇruuaq ukᅇiᅇtuuaᅇatiumiᅇik tuunᅇaᅇaᅇtauruaq, ilaa iᅇuaᅇtuᅇtaᅇupluni uummatmiᅇiᅇ. Iᅇisimapiᅇiᅇiksi iᅇuaᅇtuᅇti piᅇaᅇumiᅇaiᅇiᅇiᅇlugu iᅇuuiᅇmik Agaayyutitᅇaᅇtauruaamik. ¹⁶ Christ tuᅇqutikamisigut taavrumuunnaᅇlugu kanᅇiqsipkaᅇaᅇatigut piᅇpaksriᅇiᅇhum suutilaanᅇanik. Taatnaᅇhuta

tuqqutisugaaqtaksragipmivut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷ Uvvaasiiñ iñuk umialgutiqagumi inuqsriuñitluni suni aasrii ilitchuğiplugu aniqatiuni inuqsriuqtuaq suli ikayunĭtkumiun inuqsriuqtuaq, ilumun piqpaksriñitchuq Agaayyun piqpaksripmatun. ¹⁸ Ilauraamaanĭ, piqpaksriñata uqalhiñakun aglaan piqpaksrisa savaagikkaptigunlu ilumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugaani Agaayyutim

¹⁹ Piqpaksrigupta taatna ilisimagisigikput pigitilaqput ilumun Agaayyutmun. Taatnaqhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsisailaakun. ²⁰ Qakugupayaaq uummatipta ihuilliuqtitkaqsikpatigut tunjaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktuq uummatiptikniñ, aasiiñ ilaan ilisimagaa supayaaq. ²¹ Ilauraamaanĭ, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrutiqagtugut sivugaani Agaayyutim, ²² aasiiñ qanumipayaaq iniqsruğupta supayaanik akuqtuigisirugut ilaaniñ apiqsruagikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai suli atuqługu quyagikkaña. ²³ Aasiiñ taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunjaluta Igñigmiñun Jesus Christ-mun suli piqpakkutiluta avatmun, kamagilugu Christ-ñum tillisaa uvaptiknun. ²⁴ Iluqagminĭ tupiksriuat Agaayyutim tillisaiñik atausiñnuqatigimaagaat Agaayyun, aasiiñ Agaayyun piqataupluni ilinĭitni. Nalupqiginĭchikput Agaayyutim nayuutiłha uvaptikni atakkii qaitługu irrusiñi uvaptiknun.

4

Irrusia Agaayyutim suli Tanĭgilaq Irrusiq

¹ Ilauraamaanĭ, iñugiaktuat tanĭgilaqiruat ilisautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tunjaviginagu iñupayaaq uqaqtuaq Agaayyutim irrusiagun nipliğnipluni, aglaan uuktuagługu Agaayyutitnĭtaugaluaqmagaan. ² Uumuuna nalupqiginĭchiksi Agaayyutim irrusia, iñupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqatuaq Jesus Christ timiqaqtilaanĭnik piqatuaq Agaayyutitnĭtauruumik irrutchimik. ³ Kisupayaaq uqaqangitchuaq nalupqinaiqhuni Christ-mik taatna piqangitchuq Agaayyutitnĭtauruumik irrutchimik. Taamna irrusigigaa akililĭiqsuqtauruum Christ-mun. Tusaaniğiksi taavruma aggiqsagumałha naagaunniñ ilaa imma nayuutianiktuq iñunĭni nanipayaaq.

⁴ Ilauraamaanĭ, pigigaasi Agaayyutim aasiiñ akiłianikkisi tamatkua tanĭgilaqirit, atakkii Agaayyun ittuaq ilipsitni kamanatluktuanuruq tanĭgilaqiriniñ. ⁵ Tanĭgilaqirit tuungaqnaqtaurut. Taatnakii uqagigaat sutigun akitnaqtuiruat Agaayyutmik. Iñuittuuq tuungaqnaqtaupmiruat naalağnipmirağigaich. ⁶ Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalağnigaatigut. Uqautigikkaqput suunĭllapiagaluaqtuq iñunĭni qitunğaginisaniñi Agaayyutim. Taavrumuuna ilitchuğiniagivut iñuich malikpatrunĭ ilumutuuliq naagaqaa malikpatrunĭ killiqiq.

Agaayyun Piqpaksriłhuruq

⁷ Ilauraamaanĭ, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipluta piqpaksriłigmik aasiiñ kisupayaaq taatnatun piqpakkutiqaqtuaq qitunğagigaa Agaayyutim ilisimaanikhuniłu ilaanik. ⁸ Iñuk piqpaksriñitchuaq ilitchuqsrisimaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqpaksriłhuruq. ⁹ Agaayyutim urriqsuğniğaa qanutunaglaan piqpaksrisilaani uvaptiknik tuyuğikamiunĭ nunamun Igñitualuni atrinĭlaaq iñuutqupluta ilaagun. ¹⁰ Qanuutaupiaqtilaanĭ piqpaksriłhum uvva, taimani uvagut piqpaginĭtkaluağikput Agaayyun, aglaan ilaan urriqsuğniğaa piqpaksriłhi uvaptiknik tuyuğikamiunĭ Igñitualuni piiquplugich killuqsautivut tuquğimigun qinĭuiqsitlugu Agaayyun. ¹¹ Ilauraamaanĭ, Agaayyutim piqpagivaitłuta, uvaguttuuq piqpakkutiruksrauniqsugut avatmun taatniilĭlugu. ¹² Iñuum sumiunniñ Agaayyun qinĭnganĭtchaa. Piqpakkutigupta avatmun Agaayyun iñuuruq uvaptikni aasiiñ ilisautipluta piqpaksritqupluta atlanik ilaa piqpaksripmatun iñunĭnik.

¹³ Tuyuqtuᅇa taapkuniᅇa ilipsitᅇun ukpiqtuanun Iᅇᅇiᅇagun Agaayyutim nalupqinaitquplusi piᅇaaniktilaapsitᅇiᅇ iᅇuukᅇimik Agaayyutitᅇaᅇtauruamik. ¹⁴ Una pisigiplugu ukpiᅇillapiaᅇikput Agaayyun inᅇqsruᅇapta supayaamik pisuᅇhagun tusaaraᅇiᅇha uvaptiknik. ¹⁵ Iᅇitᅇuᅇiᅇipluguasiiᅇ tusaaraᅇiᅇha inᅇqsrupayaaᅇapta tavra iᅇisimapiaᅇikput qaisaᅇaaniiᅇha uvaptiknun inᅇqsruaᅇikkaptiknik ilaaniᅇ. ¹⁶ Kisupayaam qiiᅇiᅇumiuᅇ ukpiqtuaᅇatni killuᅇsaᅇlugu taamna tuᅇuᅇiᅇmuᅇiᅇtkaluᅇᅇaᅇ, ki inᅇqsruutiliuᅇ Agaayyutmun. Taatnaᅇuni ukpiqtuaᅇataa iᅇuugisiruᅇ, atakkii killuᅇsautai tuᅇuᅇiᅇmuᅇiᅇtᅇuᅇ. Aglaan killuᅇsaᅇiᅇq itmiuᅇtuuᅇ tuᅇuᅇiᅇmun ittuaᅇ, aasiiᅇ uᅇautigipsi inᅇqsruutigitᅇuᅇiᅇtᅇuᅇ taamna Agaayyutmun. ¹⁷ Iluᅇani killuliᅇiᅇiᅇq killuᅇsautauruᅇ, aglaan killuᅇsautipayaat tuᅇuᅇiᅇmun inᅇitmiut.

¹⁸ Iᅇisimagikput kiᅇnapayaaᅇ qitunᅇaᅇiᅇliutikkaᅇa Agaayyutim killuᅇsaaᅇsitᅇaisilaᅇa atakkii Iᅇᅇiᅇan Agaayyutim tugluaᅇsimaragaᅇaa, aasiiᅇ Tuunᅇaum atniᅇumiᅇᅇaitᅇhaa kinniyumiᅇᅇaitᅇugulu. ¹⁹ Iᅇisimagikput qitunᅇaᅇitilaaᅇput Agaayyutmun, aasiiᅇ iᅇisimagikputtuuᅇ atlat iᅇuich mattumani nunami pigitilaᅇat Tuunᅇaᅇmun suli ilaan kinniᅇᅇugich ilinᅇich. ²⁰ Iᅇisimagikputtuuᅇ Iᅇᅇiᅇiᅇkkaᅇan Agaayyutim agᅇianiᅇha, aasiiᅇ ilaan kaᅇiᅇsipkaᅇaatigut ilaanik iᅇumutuuruamik. Atausiᅇᅇuᅇsimarugut ilaanun iᅇumutuuruamun, Iᅇᅇiᅇanunlu Jesus Christ-mun. Ilaa Agaayyutaullapiaᅇtuᅇ suli iᅇuukᅇhuruᅇ isuitᅇhuaᅇ. ²¹ Iᅇauraamaᅇ, agaayyutiᅇaᅇasi agaayyutiᅇᅇuanik.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ŋum

¹ Uvaña John ukpiqtuanuruat qaukŋich, tuyuqtuña aġnamun Agaayyutim piksraq-taagikkaŋanun suli qitunġaŋiñun piqpagikkamnun ilumun. Uvañañhiñaunitchuña piqpak-sriruanaa, aglaantuq iluqatiŋ tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ² Piqutigiplugu ilumutuuruuq uvaptikni ittuq suli itkisipluni qanapak taimuña. ³ Uvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Jesus Christ Aapam Igñiñan ihuaqqutillaŋniagilisik suli ilunŋugilusik tutqiksilitiglu ilumutuuruakun suli piqpaksriŋikun.

Ilumutuuliġlu Piqpakkunlu

⁴ Uvaña quviatchallapiaqtuña atakkii ilitchuġigiga ilaŋich qitunġavich iñuuniahat ilumutuuruakun, maligutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptiknun. ⁵ Aasiñ, aġnaaq, aglaŋitchuña nutaamik tillitmik ilipnun aglaan taavrumiña pigikkaptiknik aullagñiñhaniñaglaan. Inġigikpiñ uumiña, uvagut piqpakutiruksraurugut avatmun. ⁶ Taamna piqpaksriŋiq uqautigikkaġa itnautauruq: Iñuuniaqtuksraurusi tupiksriŋikun Agaayyutim tillisaiñik tusaakkapsitñik aullagñiñhaniñaglaan. Atakkii ilaan tiligaatigut iñuuniaqupluta piqpaktakun.

⁷ Iñugiaktuat kinnirit tikitchut iñupayaanun uqaqatuaat nalupqinaiqhutiŋ Jesus Christ-mik timiqaniñniplugu. Taatnatchich iñuich kinniraurut suli akililiqsuqtaurut Christ-mi. ⁸ Qaunagisitchi ilinitchiñ. Tavra tammaiŋitchumaiksi savaagikkaqsi aasiñ Agaayyutim akiligiŋisigaasi inuñaiġlugu. ⁹ Kisupayaaq simmiuruq ilisauttutaiñik Christ-ŋum piqataunitchuq Agaayyutmi. Taamnaasiiñ tupiksriuruq ilisauttutaiñik Christ-ŋum piqatauruq Aapauruamiŋu suli Igñiġuruami. ¹⁰ Kiñaliqaa utlautikpan ilipsitñun quliaqtu-aqanilluni Christ-ŋum ilisauttutaiñik tukkuliqñagu tupiqnun naagaqaa ilaliñagu. ¹¹ Atakkii kisupayaam paġlagumiŋ kinniri piqasiqñiaġaa pigiitchuakun savaaŋagun.

Aqulliich Iłammiuġutit

¹² Uqaksraukkaġaluaqtuña aglaan uqautigisuŋitkitka ukunuuna tuyuutitigun, aglaan taamuñaguktuña ilipnun uqaqatigilutinaasii. Quviasuutigillapiaġayaġikpuk. ¹³ Qitunġaŋisa aġnam aniqatvich Agaayyutim piksraqtaagikkaŋiñ tuyuġaatin nayaanġaġmik.

Jude-ḡum Tuyuutai

¹ Uvaḡa Jude, savaktaa Jesus Christ-ḡum suli aniqatigiplugu James-ḡum. Tuyuḡigitka ukua iḡuḡnun tuḡḡukkanḡiḡun piḡḡagikkakanḡiḡun Agaayyutim Aapauruam, ḡaunagikkakanḡiḡunlu Jesus Christ-ḡum. ² Uvvatuḡ Agaayyutim iḡunḡuktaḡaḡtillisi ḡiḡuiḡḡnaḡaḡtillusriḡu suli piḡḡakkutiḡaḡtillusri ataramik.

Atanniḡsuiḡiksraq Iḡisautriḡḡuatigun

³ Piḡḡagikkamaan, pisuḡtilaaptun aglaguktunḡa ilipsitḡun uḡautigisukkaluaḡḡuḡu anniḡsuḡiaḡ iluḡata piḡikkaḡput, aglaan piyumaatchaktunḡa pitchuksaaḡuḡḡusri itna, aḡuyautisiun ukpiḡsriḡiḡ ipḡisimaaḡulugu Agaayyutim ḡaisaḡa atausriaḡḡuḡu iḡuḡmiḡun. ⁴ Atakkii iḡaḡich agaayyutaitchuat iḡuich nalunautchipḡutiḡ iḡḡatiniḡsut uvaptiknun. Atuḡaḡaat killukun iḡuaḡqutrisaa Agaayyutiḡta ḡaayugḡnaḡtuanun pisugruaḡutaitḡun timimiḡ suli iḡiḡisa ayaktuaḡmiḡḡuḡulu Jesus Christ Ataniḡput Aḡaayuaḡḡputlu. Agaayyutim taatnatchich iḡuich atanniḡsuḡniḡai patchisauniḡḡuḡich iḡiḡaan.

⁵ Itḡaḡtitchukkipsi sunik iḡisimaanikkaluakkapsitḡik. Itḡaḡsiun una, Atanḡuruam annautigaluḡḡuḡich Israel-aagḡmiut Egypt-miḡ, aglaan aquagun piyaḡḡuḡniḡai tamatkua ukpiḡḡutaitchuat. ⁶ Suli israḡulḡich sanḡiḡaḡaluaḡḡutiḡ savaaḡaḡaluaḡḡutiḡlu ḡiḡaḡmi uniḡḡiḡaat irvigigaluakkaḡtiḡ. Agaayyutim tigutaḡniḡai taaḡtuallapiaḡtuami pituḡḡuḡich isruitḡhuanik kalimḡiḡḡik taivrumuḡaaglaan kamaḡaḡtuamun uvlumun ilaan atanniḡsuiviksrautmiḡun. ⁷ Sulipsuuḡ Sodom-lu Gomorrah-lu nunaḡḡḡiḡlu avataatniittuat: Iḡuḡikkanich aatchuutigiḡrut iḡmiknik sayuḡaḡiḡmun, aḡutigaluatunniḡ aḡutinun. Savaaḡich kilgutaḡurūt tuvraḡunḡiḡḡuḡich, aasriḡḡ nagliksaaḡisirut tatapsausriaḡmiknik isruksraitchuami ikniḡmi.

⁸ Taatnatullapiaḡ tamatkua siḡḡaktuuraḡtit ḡaayugḡnaḡsigaat timiriḡ piḡiitchuakun, suksraḡiḡiḡḡuḡu Agaayyutim aḡalatchisaa, uḡamaḡḡuutigiḡḡuḡiḡlu tamatkua kamaḡaḡtuat pakmani. ⁹ Qaukiatunniḡ israḡulḡich Michael taatna uḡanḡitchuḡ. Qanaaḡatigikamiun tuunḡaḡ uḡavaaḡutigiḡḡuḡu nalliḡmiknun timaa Moses-ḡum piḡiniaḡtilaana, akitḡnaḡtunḡiḡḡiḡaa uḡamaḡḡuutilugu aglaan uḡautiḡhiḡaḡaa, “Atanḡumtuḡ iḡiḡtiḡiḡisin.” ¹⁰ Aglaali tamatkua iḡuich uḡamaḡḡuutiḡaḡuḡurūt supayaanik kanḡiḡsimmaaḡiḡiḡsaḡmiknik. Niḡrutitun aullasriḡaḡhiḡaḡḡutiḡ iḡiḡich kanḡiḡsiḡhiḡaḡaat malikḡuḡulu pisugruaḡutriḡ, aasriḡḡ taatnaḡamiḡ piyaḡḡukkauniaḡtut. ¹¹ Iḡsiḡamiurūt tamatkua! Iḡuuniusriḡaḡtut Cain-tun, akiḡḡaḡḡiḡaḡhiḡaḡḡutiḡ killuliḡiḡhiḡaḡuḡḡutiḡ piḡigiplugu manik Balaam-tun, aasrii Korah-tun piyaḡḡuḡniḡaḡtut piḡigiplugu uḡavaaḡutriḡḡtiḡ. ¹² Taatnatchich iḡuich puḡyḡiḡḡuḡḡuḡitun ittut niḡiḡatigiḡkapsi, aasrii niḡiḡataukamiḡ ilipsitḡi ḡaunagiraḡtut iḡmiknuḡhiḡaḡ taluḡsrisaiḡaakun. Taapḡua atrigigaich nuviyat imḡiḡlaat aḡalataḡi anuḡim. Ittut napaaḡtutitun asrirritlaiḡsuatitun, amusrimaḡḡutiḡ kanḡituummaḡmiḡ tuḡullupiaḡḡutiḡ. ¹³ Qaiḡḡaisun taḡium itmiut aḡniḡḡukman, aasrii kanḡunaḡtuat savaaḡich itḡutiḡ ḡapukḡuatun ḡaim. Uvlugiatun pamiuliktun ittut [taimmausruuruatun]. Taatnatchich iḡuich iniksraḡaḡniḡaḡtut taḡniḡsrapiaḡani taaḡtuam ḡaḡavak taimuḡa.

¹⁴ Enoch-ḡumtuuḡ, tallimat malḡuata kiḡuvianiḡ Adam-ḡum, sivuniksriḡutigiḡmiḡai tamatkua iḡuich, uḡaḡḡuni, “Ataḡi. Ataniḡ agḡiḡḡiḡaḡtuḡ piḡatigilugich kisitchuḡnaitḡutiḡ ipḡitchuat israḡuligikkani. ¹⁵ Atanniḡsuḡniḡai iḡupayaurat. Anasriḡḡuḡsaḡniḡai killuliḡiraupayaat agaayyutaiḡḡutiḡ savaapayaḡisigun, suli agaayyutaiḡḡutiḡ iḡuuniathatigun, suli uḡamaḡḡuutipayaatigun uḡaḡikkaniḡisigun akitḡaḡḡuḡu Agaayyun.” ¹⁶ Tamatkua iḡuich uḡapiḡuutiriraḡtut uḡaḡtuyaaḡḡutiḡ,

iñuuniaqhutin inmin pisukigruagmiktigun, uqavikhutin suli nangaqlugich atlat iñuich piññañniaqiaqhutin pisukkagmiknik.

Kilgutit Alg̃aqsruutitlu

¹⁷ Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, itqagiraksragigisi sivuniksriqutigikkanich uqqiraqtinñ Atannapta Jesus Christ-ñum. ¹⁸ Ilinisa uqautigaasri aqulligñi uvluni iñuqagisiñiplugu mitautiksriuanik iñuuniaqutin inmin pisukigruagmiktigun pigiitchuakun. ¹⁹ Tamarra tamatkua iñuich agvisauruat atingirrutinun, aňalatitlutin nunakñaqtam pisukigruañinun, suli piqangitlutin Ipqitchuamik Irrutchimik. ²⁰ Aglaan ilipsi piqpagikkamaan, nappaisitchi ilipsitñik tunñavigilugu ipqiññiqsrauruaq ukpiğun, agaayulusri Ipqitchuakun Irrutchikun. ²¹ Irviqaqtuiñağusri piqpaktaani Agaayyutim, niğiugituiñağlugu Atannaptiknun Jesus Christ-mun tikiutitqulusri ilunñuktañagun isruitchuamun iñuulikmun. ²² Ilunñuksrisitchi tamatkuniña nalupqisruktuanik ukpiqsriğmiktigun. ²³ Annautrisitchi ilañitñik nuqitchipmatun ikniğmiñ. Ilunñuksrisitchi atlanik anayasruutigilugu, uumigilugich atnuğanich puyyiluktakkanji killuqsautim.

Agaayuliq

²⁴ Uvva, nangaglakput ilaa qaunaksritlaruaq ilipsitñik paasraaliksrapsitñiñ ukpiqsri ilipsitñi suli tikiutitlaplusri patchisaungigusri quvianakun sivuğanun kamanautaan. ²⁵ Kisimi Agaayyutauruq, aasiñ ilaan anniqsuğaatigut Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamañniqsraq sañji suli aňalatchisipayaaq pigigai taimakñaqaña pakmanunaglaan suli qañavak taimuña. Amen.

Sagvikkauruaq John-mun

¹ Ukunani makpiġaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkañi. Agaayyutim qaiññigai ilaanun qiñiqtitquplugich savaktimiñun sut akuniisrunaqatiñ atuumas-raqumaruat. Christ-ñum ilitchuġipkaġai savaktimiñun John-mun tuyuġiplugu israquligikkani ilaanun. ² John-ñum nalupqinaiġlugu quliaqtuaġiniġaa Agaayyutim uqałhalu Jesus Christ-ñum sagvikkañalu. Uqautiginigai sut iluqaisa qiñikkani. ³ Quvianamiuruq iñuk agliqiruaq ukuniña sivuniksriqutmik suli quyanaqñiaqpat taapkua tusraaruat uqałġnik ukuniña suli tupigiplugillu sut aglausimaruat taapkunani makpiġaani, atakkii tamatkua atuumaviksrañat qallillaqiaġataqtuq.

Paġlatit Tallimat Malġuñun Agaayyuviniñun

⁴ Uvaña John aglañniaqtuña ukpiqtuanuruanun ittuanun tallimat malġuñni agaayyuviniñi nunami Asia-mi. Iħuaqqutriħiqagitchisuq qiñuiññamiglu Agaayyutmiñ, pakma ittumiñ, taimakñaqaña ittumiñ suli agġiqsaġumarumiñ, taapkunakñalu tallimat malġuñniñ irrusrianiñ sivuġaaniittuaniñ aquppiutaqpañan Agaayyutim, ⁵ suli Jesus Christ-miñ tuniqsimapluni ilisimaraurumiñ, aniruamiñ tuqunaruaniñ sivulliqpianupluni suli sivulliuqtininiñ umialguruat nunami. Jesus Christ-ñum piqpagigaatigut patchisaiqsitluta killuutiptikniñ ilaan auñmigun. ⁶ Ilaan umialiguqtitkaatigut agaayuliqsuqtitlugillu savautitquplugu Agaayyutini aapagikkaniħu. Kamanaun añałatchisiħu pigigaa Jesus Christ-ñum taimuña isruitchuamun. Amen.

⁷ Uvva, agġiġñiaqtuq nuviyatigun.

Iriqatuaqpayaam qiñiġisigaa,
ilinjalalu kapiriruat ilaanik.

Iluqatinlu atlakaagiich iñuich nunami uigualalutin qiaġisirut ilaa pisigilugu.

Aa, taatna itkisipiaqtuq.

⁸ “Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, aullaġniisaaq suli isrukħitchaaq.” Taatna niqliqsuq Atanġuruuq, pakma ittuaq suli taimakñaqaña ittuaq agġiqsaġumaruaġlu, Sañjipayaqaqtuaq Agaayyun.

John-ñum Qiñiqquuraħa Christ-mik

⁹ Uvaña John-ñuruña aniqatigikkaqsi atausriñuqataupluña piqatigigipsi nagliksaagutinik pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuaq ilipsitñun añaayuqautmiñi suli piqatigipkaqhuni ilipsitñun iglutuiħiġmi. Qikiqtamun atiqatuaqmun Patmos-mik ilikkauruña quliaqtuaqalipkun uqałhaniglu Agaayyutim ilumutuulħaniglu Jesus Christ-ñum.

¹⁰ Iħamni Irrutchimi uvluani Atanġuruam tusraaruña nipimik nipituruamik tunumniñ, itna liilaa qalġuqtautiqpaktun, ¹¹ niqliqhuni, “Aglakkumagitin tautukkatun makpiġaanun aasrii tuyuġilugich ukpiqtuanuruanun ittuanun tallimat malġuñni agaayyuviniñi Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹² Tarani qiviaqtuña qiñiġuklugu uqaqtuaq uvamnun. Qiviaqama qiñiġitka tallimat malġuk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich. ¹³ Aasrii qitqatni tallimat malġuk kialuuraqagviich qiñiġiga atausriq atrilik iñuktun, atnuġaaqahuni akuqturuamik isiganmiñunaglaan, suli tapsiqahuni kaviqsaq maniniñ satqamigun. ¹⁴ Ilaan niaqua nuyanħu qatiġniqsut ipnaim mitquatun qatiqhutinlu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵ Isiganjiksuli qivliqtaġniqsuk patukpatun ipqiqaqtatun uunaksautiqpakun. Nipaasuli tusraġnaġniqsuq quġluqtaqpatun. ¹⁶ Ilaan taliqpinmiñi tigummiñiqsuq tallimat malġuñnik uvluġianik. Savikpaksuli ipiktuaq avatmulik anniġaaqtuq qanġaniñ. Suli ilaan kiiñaña qaummaġinħiqsuq siqiññaagikmatun.

¹⁷ Tarra qiñiqapku ulguniqsuna isigaiñun tuqunaruatun ilipluna, aasriiñ iligai taliqpi-ich argani uvanun nipliutipluna, “Iqsiñak. Sivulliuruna aqulliuplunalu. ¹⁸ Uvana iñuuruanuruna. Tuqugaluquna iñuusragataqtuna taimuna isruit chuamun. Iñuktun anmaitiqaqtuatun anjalatchiqaqtuna tuquligmik suli tuqunaruagaqvinmik. ¹⁹ Pakma aglak-kich sut qiñikkatin suli pakma ittuat suli itchagumaruat aquagun taavruma. ²⁰ Taapkua kaniqsilgunaitchuat qiñikkatin—tallimat malguk uvlugiat taliqpiani arganma suli tallimat malguk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich—qanuutautilaanatuva, tallimat malguk uvlugiat israguligigaich tallimat malguk agaayyuviiich, suli tallimat malguk kialuuraqagviich tallimat malguk agaayyuvigipmigaich.

2

Agaayyutim Uqautai Ephesus-miunun

¹ “Isragulganun agaayyuvium Ephesus-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai tigungmiruam tallimat malgunik uvlugianik taliqpinmiñi, pisruktuam akungatni tallimat malguk kaviqsaat maniich kialuuraqagviich.

² “Iñisimagitka savaasri, sakuugutisri lu iglutukkasri lu anuqsrukun. Iñisimagiptuug ilatchitlaisilaaqsi killuliqiruanik iñunmik suli isivgiuqtillaaqsi tamatkuniña uqaqtuanik uqqiraqtauniplutin piungitchaluanagmin suli ilipsi ilitchugiplugu saglututillaanat. ³ Iñisimagiga anuqsrutillaaqsi nagliksaqtilaaqsilu pisigipluna suli ilipsi nikalinitchusrisuli. ⁴ Aglaan uumiña akitnaummatiqagipsi, piqpagingigipsitña inilgaanisun. ⁵ Itqaqsaqsun piqpaksriñiqaaqsi uvamnik ukpiqsri ruaguqapsi. Isummitqigitchi aasriiñ savautitqiguna sivuanisun. Isummitqinñisuaqupsi agqiqiniagipsi piigluguasrii kialuuraqagviksi inaaniiñ. ⁶ Aglaan nakuuruqaqaluaqtusri uumiña, uumiksrisusri savaanitnik pigiit chuani Nicolait-aagruat uvaptuntuuq. ⁷ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksranik naalañili Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun. Iñuich akimaruat nigipkañiaqitka napaaqtuaniiñ iñuunaqtuam nauruamiñ nautchiaqagviani Agaayyutim.

Agaayyutim Uqautai Smyrna-gmiunun

⁸ “Isragulganunli agaayyuvium Smyrna-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaligigai sivulliu-ruam aqulliuruam lu, tuqugaluqaqtuam lu anitqiksuum lu.

⁹ “Iñisimagitka ihuilliugutisri ilaippaukiqsilu (aglaan umialgurusri). Iñisimagitka sanutchisiniich tamatkua Jew-nuniruat iñuginitchaluaqtitlutin Agaayyutmun, aglaan ilumun savautriruanurut tuungagmik. ¹⁰ Sivuuqaginagu nagliksaagutigiyasrikkaqsi. Uvva, tuungaum isiqtaupkaqumaagaqsigai ilasri isivgiukkauviksranitñun, aasrii ihuilliugisirusri qulini uvluni. Tuniqsimatitchi tuquksitñunaglaan, aasrii akiliññaigipsi iñuuligmik isruit chuamik niaququsriqmatun. ¹¹ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksranik naalañili Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun. Iñuich akimaruat atnikkauyumiñaitchut tugliani tuquqhum.

Agaayyutim Uqautai Pergamos-miunun

¹² “Isragulganunli agaayyuvium Pergamos-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaligigai piqaq-tuam ipiktuamik avatmulinmik savikpanmik.

¹³ “Iñisimagiga iñuuniaqtilaaqsi tuungaum anjalatchiviani. Aglaan tuniqsimarusri uvamnun ukpiqqtutiqaqtuiñaqhusri, uvluiñiunniñ tuqqutaupman tuniqsimapluni ilisimariga Antipas akunnapsitni tuungaum iñuuviani. ¹⁴ Aglaan ikituuranik akitnaummatiqagipsi: ilipsi ilaqaqtusri tuvrairuanik ilisauttutinigun Balaam ilisautriruam Balak-mik killuqsaqtitquplugich Israel-aagmiut. Killuqsaqtut nigikamin niqinik tunillautauruanik aanguanun suli sayunakamin. ¹⁵ Sulipsuuq ilipsi ilaqaqmirusri tuvrairuanik pigiit chuakun ilisauttutinisigun Nicolait-aagruat. ¹⁶ Isummitqigitchiasriiñ. Taatnangisuaqupsi agqiqiniagipsi anuyyiaqglugich taapkua iñuich savikpanmik

anniugaaqtuamik qanimniñ. ¹⁷ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalañnili Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun. Iñuk akimaruaq niqiksriññaigiga iriqsimaqtuamik Manna-mik suli qaitchilugu qatiqtaamik uyağanmik. Aasrii uyağanmi nutaaq atiq aglaqağisiruaq, kia-unniñ iñuum ilisimanğisañanik kisimiaglaan taavruma iñuum akuqtuiruam.

Agaayyutim Uqautai Thyatira-ğmiunun

¹⁸ “Israğulganunli agaayyuvium Thyatira-mi aglagiñ itna: Taapkua uqağigai Iğñinan Agaayyutim, iriqaqtuam atriqlugu ikualaruqaq ikniq, suli isiganj atriqaqhutin qivliqsaqtuatun patukpatun.

¹⁹ “Ilisimagitka savaasri, piqpaksriqsi, ukpiqqutrilu, savautriqsi, suli anuqsruqsi. Ilisimagigaptuuaq una, savaagikkapsi pakma qaaniummatipiağich savaagikkasri ukpiqsriuağuuqaaqapsi. ²⁰ Aglaan uumiña akitñaummatiağipsi, ilipsi ilatchiqlugu ağnaq Jezebel taiyuqtuaq inmiñik sivuniksriqirimik. Iisautigai kinniqlugich savaktitka sayuñatquplugich suli niğitquplugich niqinik tunillaaturuanik aanguanun. ²¹ Piviqaqtikaluağiga isrummitqiliksrañanun sayuñathaniñ, aglaan isrummitqigunğiñiqsuq. ²² Uvva, inillaktinniagitka ilaalu tamatkualu sayuñatigikkañi nagliksaagutiqpaurağviksrañatnun inillakmatun siñigvinjñun nanjirutim. Taamna piñiağiga isrummitqinğisuaqpata killuliqiğmikniñ. ²³ Suli tuqunniagitka ililgañi. Tarra ukpiqtuanuruapayaat ilitchuğiniağaat uvañautilaaga ilisimaruaq iñuich ikpikkutaatnik isrummatinñiglu. Suli akiliğisigipsi atausriullaalusri maligullapiağlugu savaaqsi. ²⁴ Aglaan ilasri Thyatira-miittuat qapsiugaluñaisa malingitchuat taavruma pigiitchuamik ilisauttutaanik suli ilisaagiñitlugich kalipsiksuat nalunaqtuañi tuunğaum, ilipsi uqautigipsi, Uqumailiugitqikkumiñaitchipsi, ²⁵ aglaan tigummitqiağiktaksrağiksi pigianikkaqsi agğiñiañamunaglaan. ²⁶ Iñuk akimaruaq savaaqaqtuiñiaqtuağlu pisuligikkamnik isruanunaglaan, sanñiqutiksriññaigiga añalatchitlasilugu nunaaqqiqañnik. ²⁷ Uma añalataagaqsiñiağai sanñiqpapiamik saagaqaqtuatun ayaupiamik savilhamik,

añalataağlugich iñuum siquvrağipmatun qiku ilulik.

Psalms 2:9

Taatnatun akuqtuaqaqtuñja sanñiqutiqalimnik Aapamniñ. ²⁸ Suli aatchuğisigiga uvlaam uvluğiañanik. ²⁹ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalañnili Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun.”

3

Agaayyutim Uqautai Sardis-miunun

¹ “Israğulganunli agaayyuvium Sardis-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqağigai piqaqtuam tallimat malğunñik Irrusriññik Agaayyutim, suli tallimat malğunñik uvluğianik.

“Ilisimagitka savaasri. Ilipsi taiyuutiqağaluaqtusri iñuuruañuniplusri, aglaan tuqunarusri. ² Qiptaitqigitchi. Sayyiqsimaagsiñ tamatkua iñuuiqaqtuatsuli tuqugaluaqnagich, atakkii isivgiuğniğitka savaasri nalaunñaitlugich sivuğani Agaayyutim. ³ Taatnamik itqağilugu qanuq akuqtuiqsi tusraayugaagiksuamik tusraakkapsitñik. Tupigisiñ taamna isrummitqigusri. Qiptaiñgitchupsi agğiqisigipsi atrilugu tiglinñiaqti. Iisimayumiñaitchiksi kisumi sassağniğmi agğiñiağiksrağa ilipsitñun. ⁴ Aglaan piqağaluaqtusrisuli ikituuranik iñuñnik Sardis-mi atnuğaagmiknik puyaktairagañgitchuanik. Ilinisa iñuuniaqatiginiagaatña qatiqtaanik atnuğaagağutin atakkii ilinich nalliummatirut. ⁵ Iñuk akimaruaq atnuğaagisiruaq qatiqtaanik atnuğaank, suli piigumiñaitchiga atigikkañja makpigaaniñ iñuulhum. Uqautiginiagiga sivuğani Aapama israğuligikkañsalu piginilugu. ⁶ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalañnili Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-ğmiunun

⁷ “Isragulganunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai ipqitchuanuruum, ilumutuuruamlu, piqaqtuamlu sanñiqutiqalhanik David-ñum saagaqaqtuatun anmautinik. Anmaqpaun kia-unniñ iñuum umikkumiñaitcha, suli umikpaun kia-unniñ iñuum anmagumiñaitlugu.

⁸ “Ilisimagitka savaasri. Uvva, anmagñiağiga talu ilipsitñun kia-unniñ iñuum umikkumiñaisañ. Ilisimaruna mikiruamik sanñiqalipsitñik. Naagasuli tupiksirusri uqagikkamnik suli tuniqsimaaqtusri uvamnun piilaagñitlugu atigikkağa. ⁹ Naalağnisitchi, taapkua iñuich pigikkañi tuunğaum, nipliaruat Jew-ñuniplutin Jew-ñunğinğamin sagluplutin—uvva, utlautipkağisigitka ilipsitñun aasrii purvigipkağlugich sivuğapsitñun suli ilitchuğipkağlugich uvamnun piqpagitilaapsitñik. ¹⁰ Ilipsi, tupiksirusri uqautikapsi iglutuitqplusri. Taatnamik qaunaginiagipsi ihuilliuğvinmi tikiññaqtuami iluqaanun nunamun uuktuakkauviksrañatnun iñupayaurat nunamiittuat. ¹¹ Aggigisiruna qilamipiaq. Tigummitqiağisiun payañaiğlugu pigikkaqsi, kisumununniñ aatitchumiñaitlusri akiññaaktaapsitñik akimagupsi. ¹² Iñuk akimaruag ayaguqtinniagiga agaayyuvikpañani Agaayyutma, aasrii ilaa anitqikkumiñaiqsuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkaña Agaayyutma atigikkañalu nunaaqqañan Agaayyutma, taamna nutaaq Jerusalem atqagnaqtuaq qilañmiñ Agaayyutimniñ. Suli aglakkisipmigiga ilaanun nutauruaq atiga. ¹³ Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniñi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-ğmiunun

¹⁴ “Isragulganunli agaayyuvium Laodicea-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai Amen-ñuruam, tuniqsimaruam ilumutuupluni ilisimaruam, aullağniiruruam iñiqtapayañanik Agaayyutim.

¹⁵ “Ilisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unniñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatuq nalliakni ititchi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. ¹⁶ Uvvaasriñ pisigiplugu uunaavyuqi, nigliñapianginñiqapsi uunallapiangitlusri, tivvuaqsahñaagugipsi qanimniñ. ¹⁷ Uqagaqtusri itna, ‘Uvaña umialguruña. Iñugiaksisaiñaqtut surat. Inuqsrañaiqsuña.’ Taatna uqaqapsi nalurusri qanutun ihuilliuqtulaapsitñik nagliñnaqtulaapsitñiglu. Inuqsraqtusri qinñitlailusri atnuğaitlusri. ¹⁸ Alğaqsruğipsi tauqsiquplusri uvañniñ maninñik kaviqsaamik ipqiqsakkauruamik iknikun umialgutqplusri, suli tauqsiquplusri qatiqtaanik atnuğanik qaliğuağlugu kanjunaqtuaq atnuğaiqi suli uqsruğutiksramik mamirrutiksrañatnik irigikkapsi qinñitlasrilgitchumuusri. ¹⁹ Tamatkua piqpagikkatka suagağigitka nalğuqsruğugillu. Taatnamik piliqipiağitchi isrummitqigusri. ²⁰ Uvva, qichaqtuña talumi katchaktuqñu. Kisupayaam tusraayumiun nipiga anmautiluñalu talumik, isigisiruna ilaanun niğiqatigiasiluguasrii suli ilaan niğiqatigiluna. ²¹ Iñuk akimaruag aquppiqatigipkağniagiga aquppiutaqpamni, uvaptuntuuq akimapluna aquppiqataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpañani. ²² Iñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksrañnik naalağniñi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun.”

4

Nanğairuat Qilañmi

¹ Taapkua aquatigun qinñiqtuña talumik anmaruamik qilañmi. Aasrii sivulliq nipi tusraakkağa uqaqman uvamnun qalğuqtautiqpaktun itnağaña, “Mayuğin uvuña. Qinñiqtinnağikpiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquagun.” ² Taimmaiñaq Ipqitchuam Irrutchim analatkaqsigaña. Qinñiqtuña aquppiutaqpañmik inillaksimaruamik qilañmi, aasriñ taavrumiña aquppiruamik aquppiutaqpañmi. ³ Aasrii taamna aquppiruaq tarani qinñiaqagnaqsuq akisuruatitun uyagaktitun kavviagiksaatunlu, suli aquppiutaqpak kaivragutiqagnaqsuq niggamik qinñiaqatuamik akisuruatun uyagaktun

sunjauraaqtaatun. ⁴ Avataani aquppiutaqpaum iñuiññaq sisamat aquppiutaqpaqamut. Qiñiqtuña iñuiññaq sisamanik umialiqnanik aquppiruanik aquppiutaqpañni, atnuḡaaligaat qatiqtaanik. Niaquḡutiqaḡniqsut kaviqsaamik maniqmik niaqumikni. ⁵ Aquppiutaqpañmiñ anniḡaaḡniqsut ikniqpalaich katlulatlu suli niprualaruatlu. Sivuḡaani aquppiutaqpaum naniuraqaqmiñiqsut tallimat malḡuñnik ikummatiliñnik ikniḡmik. Taapkua tallimat malḡuk nanipiat Irrusriḡiniḡai Agaayyutim. ⁶ Aasrii sivuḡaani aquppiutaqpaum taḡiuqpauraqaḡniqsuq tapinniluktuatun. Sisamat uumaruat irilhaiñalgich saamiktigun tunumiktigunlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. ⁷ Sivulliq uumaruaq atriqaḡniqsuq lion-tun, aasriiñ tuglia uumaruam pañniqtun, piñayuatsuli uumaruat kigiñaaḡniqsuq iñuum kigiñañatun, aasrii sisamañat uumaruat atriqaḡniqsuq tiñmiaqpaktun. ⁸ Aasriiñ taapkua sisamauruat uumaruat, inḡmikkullaa itchaksrallaanik israḡuqaḡniqsut irilhaiñauplutiñlu ataaniḡu silataaniḡu israḡuñisa. Aasrii nipliatiuññaḡniqsut uvluvakpauraq unnuaqtuummaan,

“Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!

Ataniq Saññipayaaqtaq

Agaayyun killuqsautaiññiqsuq ipqitchuanupluni,

ilaa inniqsuaq taimakña, ittuaglu pakma, suli agḡiqsaḡumaruaḡlu.”

⁹ Qakugupayaaq taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakcutmiglu quyyatmiglu taavrumuña aquppiruamun aquppiutaqpañmi iñuuruamun taimuña isruitchuamun, ¹⁰ iñuiññaq sisamat umialiqnat sitqummiraḡniqsut sivuḡaanun aquppiruamun aquppiutaqpañmi purvigiplugu iñuuruuq taimuña isruitchuamun, mattaqḡugich ni-aquḡutitiñ aasrii iliplugich sivuḡaanun aquppiutaqpaum, nipliqtutiñ,

¹¹ “Ataniqpuut Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruañurutin akuqtuiḡksrapnun nangautmik kamakcutmiglu saññimiglu, atakkii iñiqtaḡigitiñ supayaurat, suli pisullapkun iñiqtaurut iñuuliqaqhutiñlu.”

5

Imurat Makpiḡaat Ipnaiyaaglu

¹ Aasriiñ qiñiqtuña taliqpinmi argañani taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi imuranik makpiḡaanik aglaqaqtuanik iluatniḡu silataatniḡu suli umiktuqsimaruanik tallimat malḡuñnik nalunaitmiutanik. ² Qiñiqmiuña saññiqaqtuamik israḡuliñmik nipliraqtuamik nipituruamik nipimik, “Kiña nalliummativa qauqtigukḡugich nalunaitmiutat aḡmaglugillu imurat makpiḡaat?” ³ Aglaan kiapayaaq qilañmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam aḡmatlaiññiḡaich imurat makpiḡaat naagaunniñ qiñiḡugich imañat. ⁴ Tarra qiaruña atqunapiaq iñuiññiqman nalliummatiruamik aḡmatlalugich makpiḡaat agliqirusramik unniñ qiñiqtuksramik imaḡikkañatnik. ⁵ Tarani ilañata umialiqnat nipliutigaña, “Qianak. Lion-ñat kiñuvianñ Judah-m, maññuat David-ñum, akimaruq aḡmatlasriplugich imurat makpiḡaat suli tallimat malḡuk nalunaitmiutat.”

⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akunḡatni sisamat uumaruatlu akunḡatniḡu umialiqnat qiñiqtuña ipnaiyaamik qichaqtuamik qiññaqaqhuni tuqqutauruatun. Taamna nagruqaḡniqsuq tallimat malḡuñnik. Iriqaqmiuqtuuq tallimat malḡuñnik, aasriiñ taapkua tallimat malḡuk Irrusriḡiḡaich Agaayyutim tuyugikkauruat iluqaanun nunamun. ⁷ Ipnaiyaam agḡiqhuni tigugai makpiḡaat taliqpinan argañiñiñ taavrumakña aquppiruamiñ aquppiutaqpañmi. ⁸ Tigupmagich makpiḡaat sisamat uumaruat iñuiññaq sisamatlu umialiqnat sitquḡniqsut sivuḡaanun ipnaiyaam, atuqtuuraqallaaplutiñ nuqaqtiliñnik suli piñaluuraqallaaplutiñ piḡiuqtamik kaviqsaamik maniqmik immaukkaqhutiñ tipraḡiksautinik. Taapkua iniqsruhiḡiḡaich Agaayyutim ipqiqsitanñisa. ⁹ Taapkua atuqtut nutaamik atuutmik itna,

“Ilviñhiñaq tigutlagitiñ imurat makpiḡaat

- suli qauqtitlalogich taapkua nalunaitmiutat.
 Nalliummatirutin atakkii tuqqutaurutin
 suli augikkapkun tasuiplutin iñuñnik Agaayyutmun
 qanusripayaaniñ iñuñniñ atlakaagiiñik uqautchilijniñ, iñuñitñik nakitñapayaaniñ.
 10 Ilvich umialiguqtitkai agaayuliqsiguqtitlugillu
 savautitquplugulu Agaayyutikput,
 suli atanguniaqtut nunami.”
- 11 Aasrii qivialgitchuna tusraapluna iñugiallapiagtuanik isragulijnik kia iñuum
 kisitlaisañitñik. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat umialijnatlu,
 12 niqliqsuat nipitusriplutin,
 “Ipnaiyaaq tuqqutauruaq nalliummatiruq
 akuqtuitlapluni sanñimik,
 umialgutmiglu isrumatuhigmiglu, sapigñautmiglu, kamakkutmiglu, kamanautmiglu suli
 nangautmik.”
- 13 Aasriiñ tusraagitka uumarupayaurat qilanjmi, silamilu, nunamilu, ataani lu nunam,
 tagiumilu—uumarupayaat nanipayaaq—uqautiqaqtuat itna:
 “Nangaun kamakkunlu, iluqaan kamanaunlu anjalatchijiglu
 pigigaa aquppiruam aquppiutaqpanmi
 suli ipnaiyaam taimuna isruitchuamun.”
- 14 Sisamat uumaruat nipliġvigigaat, itna, “Amen.” Suli iñuiññaq sisamat umialijnat
 purvigigaat [sivugaanun iñuuruamun taimuna isruitchuamun].

6

Nalunaitmiutat

- 1 Qiñiqtuaġiga ipnaiyaaq anmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat tallimat malġuuruat,
 aasrii tusraagiga ilanjat sisamat uumaruat niqliqsuaq nipitusripluni liilaa katlularuatun
 itnaqhuni, “Qaġġaiñ.” 2 Aasrii qiviaqama qiñiqtuna qatiqtaamik tuttuqpanmik, suli
 natmaksiqsuaq tuttuqpanmi qiluiññaqagñiqsuq, suli qaitchikkaupluni niaquutmik. Ilaa
 aullagñiqsuq akimaraupluni akimatyatqikhuni.
- 3 Ilaan anmaqmaun tuglia nalunaitmiutam, tusraagiga tuglia uumaruam niqliqsuaq,
 “Qaġġaiñ.” 4 Tarra atla tuttuqpak kaviqsaanuniqsuaq anilgitchuq aasrii natmaksiqsuaq
 sanñimik qaitchikkauniqsuq piigiquplugu qiñuiññaamik nunamiñ, iñuich tuqqutautitqu-
 plugich avatmun. Tarra qaitchikkauniqsuq savikpauramik.
- 5 Ilaan anmalgitmaun piñayuat nalunaitmiutat, tusraagiga piñayuat uumaruat uqallak-
 tuaq, “Qaġġaiñ.” Qiviaqama qiñiqtuna taaqtaamik tuttuqpanmik, aasriiñ natmaksiq-
 suaq taavrumani saagaqagñiqsuaq uqumaisilaagutijnik argañmiñi. 6 Suli tusraalgitchiga
 nipi akunġatniñ taapkua sisamat uumaruat uqallaktuaq, “Sisamat qallutit imanġat
 mukkaaġ akiqagñiaqtuq savaktuam akiññaaktaaksrañjanik uvlumi, suli qulit malġuk qallu-
 tit imanġat barley mukkaaġ akiqagñiaqtuq savaktuam akiññaaktaaksrañjanik uvlumi, aglaan
 minillugik uqsruġlu misruġlu.”
- 7 Aasrii anmalgitmaun sisamanġat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamanġatniñ
 uumaruat uqallaktuaq, “Qaġġaiñ.” 8 Qiviaqama qiñiqtuna qatiġiyaktaamik
 tuttuqpanmik. Natmaksiqsuaq taavrumani atiqagñiqsuq tuqqutmik suli tuquaniktuat
 malikġugu. Qaitchikkauniqsut sanñimik tuqqutitlaplugu sisamanġat iñupayaat nunami
 savikpakun, kakkaagñakunlu, tuqunakunlu, iqsiññaqtuatigunlu niġrutijugun nunam.
- 9 Suli ilaan anmaqmagu tallimanġat nalunaitmiutat, qiñiġitka ataani tunillaġvium
 iñuusriñich tamatkua tuqqutauruat piqutigiplugu uqalha Agaayyutim suli pisigiplugu
 ilisimarauġitij tuniqsimalikun. 10 Ilijich niplianiqsut nipitusriplapiqhutin, “Aatai,
 Ataniiq ipqitchuami suli ilumutuuruami, qakugun atannigñiaqpigich tuqqutigikkavut
 iñuuruat nunami aasrii akisautiluta?” 11 Iluqagmin qaitchikkauniqsut qatiqtaanik

akuqturuanik atnuġaanik aasrii uqautiplugich utaqqiuraallaktuksrauniplugitsuli naatchianiġhatnunaglaan iñugiaktilaaksrautaat savaqatinġisa aniqatiunġillu ukpiqsriġikun tuqqutausaġumapmiruat ilinġisituntuuq. ¹² Anġmaqmagu itchaksraġat nalunaitmiutat nuna iliqsraqpauragñiqsuq siqinġiq taaqsipmipluni taaqtaatun ukiġhaatun suli tatqiq kaviqsipluni auktun. ¹³ Suli uvlugiat katagaalaplutinġ nunamun, katagaalapmatun asriagikkani fig-ġum napaaqtuaniñ piñaaqsigaluaqnagich, ipsullakkaġa liilaa anuġiqpaum. ¹⁴ Qilaglu piigñiqsuq imupmatun kaliikkaqtun. Iġġipayauratlu qikiqtatlu nuuttut inimikniñ. ¹⁵ Aasrii umialiġi nunam, qutchiksaatlu aġalatit iñuich qaukliuruatlu aġuyaktini umialguruatlu sapigñaaqtaatlu iñuich, iluqatinġ savaktaagruutlu savaktaagruungitcheuatlu, iriqtut inġmiknik qaiġusruġnun akunġatnunlu uyaġaġisa iġġich, ¹⁶ kappiaġaplutinġ iġġiġun uyaġaġnunlu, “Kattaqisigut aasrii iriġuta kiiñġaniñ taavruma aquppiruam aquppiutaqpaġmi suli qinnautaaniñ ipnaiyaam. ¹⁷ Atakkii kamaġaqtuaq uvlua qinnautaaknik tikitchuq. Kiñami iġlutuutigisiñiqpa taavrumani?”

7

144,000 Israel-aagmiut

¹ Tamatkua aquatigun qinġiqtuġa sisamanik israġuliġnik makitaruanik sisamani iqirġuġiñi nunam. Tigummiugaġniġaich sisamat anuġiġi nunam, anuqġiqunġitlugu sumiunniñ nunamun naagaunniñ taġiumun naagaunniñ napaaqtunun. ² Qiniġtuġa atlamik israġuliġmik qunmukhuni nuiraġaġvianiñ siqinġum, saagaqhuni taluġniqsriqsanġanik iñuuruam Agaayyutim. Ilaa tuqġuġaqtuq nipitusriplugu sisamanun israġuliġnun sanġiksriñġaniksimaruanun piyaqquġuktatlasiplugu nuna taġiuġlu. ³ Nipliqhuni, “Piyaqquġuktaqnagu nuna, taġiuġlu, napaaqtutlu uvagut nalunaitmiutchiġgaluaqata qauġisigun savaktinġiġnik Agaayyutipta.” ⁴ Tarra tusraagiga kisirrutaat tamatkua nalunaitmiutchikkauruat. Iñugiaktiġaaqagñiqsut 144,000-tun kiñuviapayaġitniñ Israel-aagmiut.

⁵ 12,000 kiñuviaġi Judah-m nalunaitmiutchikkaurut,

kiñuviaġisuli Reuben-ġum 12,000,

kiñuviaġisuli Gad-ġum 12,000,

⁶ kiñuviaġisuli Asher-ġum 12,000,

kiñuviaġisuli Naphtali-m 12,000,

kiñuviaġisuli Manasseh-ġum 12,000,

⁷ kiñuviaġisuli Simeon-ġum 12,000,

kiñuviaġisuli Levi-ġum 12,000,

kiñuviaġisuli Issachar-ġum 12,000,

⁸ kiñuviaġisuli Zebulun-ġum 12,000,

kiñuviaġisuli Joseph-ġum 12,000,

kiñuviaġisuli Benjamin-ġum 12,000.

Iñugaagruich Nunaaqqipayaaniñ

⁹ Taavruma aquagun qiniġtuġa iñugiġallapiagataqtuanik iñuġnik kia-unniñ iñuum kisitchumiñaisanġiġnik nunaaqqipayaauraniñ atlakaagñiñiñlu iñuġniñ suli uqausripayaaniñ. Qichaġniqsut sivuġaanun aquppiutaqpaum suli sivuġaanun ipnaiyaam, atnuġaaqahutinġ qatiqtaanik akuqturuanik qisiqsiutinġglu tigummiugaqhutinġ, ¹⁰ nipliraqhutinġ nipitusriplugu itna, “Agaayyutipta aquppiruam aquppiutaqpaġmi suli ipnaiyaam annautigaatigut.”

¹¹ Iluqatinġ israġulgich qichaġniqsut avataani aquppiutaqpaum suli umialiġnat sisamatlu uumaruat, sitquqhutinġ sivuġaanun aquppiutaqpaum nangagat Agaayyun.

¹² Niplianiqsut,

“Amen,
nang’aun, kamaunaunlu,
isrumatuliġlu, quyyanlu, kamakkunlu,
saṅṅiḷu, sapigñaunlu
illi Agaayyutiptiknun taimuṅa isruitchuamun.
Amen.”

¹³ Aasrii iḷaṅata umialiṅnat apiqsruġaana, “Kisut makua iñuich atnuġaaqaqtuat qatiqtaanik akuqturuanik? Nakikṅalu aggiqsuanuṅvat?” ¹⁴ Nipliutigiga, “Anjuun, iḷisimaruaṅurutin.” Aasriiñ ilaan uqallautigaana,
“Tamatkua ihuilliukipauraq apqusraaġniġaat. Iġġuġniġaich atnuġaatiṅ akuqturuat, aasrii qatiqsiṅkaḷuġich auṅanun Ipnaiyaam.

¹⁵ Taatnaqhutiṅ ittut sivuġaani aquppiutaqpaṅan Agaayyutim savautipluġu uvlumi unnuamiḷu agaayyuvikpaṅani, aasrii taavruma aquppiruam aquppiutaqpaṅmi tugluqaqsimaagisigai nayuutiḷiġmigun.

¹⁶ Iliṅich niġisuksiutqikkumiñaitchut naaga imiġuksiutqikkumiñaitchut. Siquiṅumlu atlamlu uunaum uunniuqtitqikkumiñaitchai.

¹⁷ Atakkii ipnaiyaam qichaqtuam sivuġaani aquppiutaqpaṅmi niġipkaġisigai munaqs-ritun sivulligluġiḷlu iñuunaqtuanun suvliktuaġuraaqtuun, sulii Agaayyutim allaqtiġisigai qulvipayaat iriṅitñiñ.”

8

Tallimat Malġuṅat Nalunaitmiutat

¹ Uvva ipnaiyaam aṅmaqmauṅ tallimat malġuṅat nalunaitmiutat nipruisaagataqtut qilaṅmi siviṅutlaaliṅmi sassaġniġum avvaṅani. ² Aasriiñ qiniġitka tallimat malġuk israġulġich makitaruat sivuġaani Agaayyutim. Aatchukkauniqsut tallimat malġuṅnik qalġuqtautiniġ. ³ Tarra atlaptuuq israġulik agġiġniqsuq. Sivugagmuktug tunillaġviṅmun, saagaqhuni ikipkaiviliamik tipraġiksautmik piḷiuqtamik manijmiñ kaviqsaamiñ. Aatchukkauniqsuq atqunaq tipraġiksautmik avvutigitquplugu inijisruḷhatnun ipqiqsitaupayaat manijmi kaviqsaami tunillaġviṅmi sivuġaaniittuami aquppiutaqpaum. ⁴ Aasriiñ isiṅa tipraġiksautim piqatigipluġich inijisruḷhat ipqiqsittuat mayuqtug israġulgum arganiñiñ sivuġaanun Agaayyutim. ⁵ Suli israġulgum tiguplugu ikipkaiviliaq tipraġiksautmik immiġniġaa ikniṅaniñ tunillaġvium, igitlugaasriiñ nunamun. Taimma tusraġnaqtut nipit katlulatlu, sulii ikniqpalagaqhuni nuna iḷiqsraqhuniḷu.

Qalġuqtautit

⁶ Tarani tallimat malġuk israġulġich piqaqtuat tallimat malġuṅnik qalġuqtautiniġ itqanaiaqtut niqliqsitchisukhutiṅ. ⁷ Sivulliq israġulik niqliqsitchipman, natatquġnat ikniġlu avulik auṅmik kataniqsut nunamun. Tarraasriiñ piñayuagun nunam napaqtui suṅaaqtuatlu ivgich ikirut tamatkiqhutiṅ. ⁸ Aasriiñ tugliat israġulġich niqliqsitchipman liilaa imña iñġiqpauraq iknaktitaq igitauniqsuq taġiumun. Tarra piñayua taġium auguqtug. ⁹ Suli piñayuati taġiumi uumaruat tuquniqsut. Suli piñayuiṅich umiaqpaich tamatkiġniqsut. ¹⁰ Piñayuati israġulġich niqliqsitchilġitman uvlugiaqpauraq ikualaruq liilaa aukuṅun kataktug qilaṅmiñ, katakhuni piñayuiṅitñun kurgillu suvliktuaġuraaqtuatlu. ¹¹ Atqa taavruma uvlugiam taiyuutiqaġniqsuq “Suṅaġniḷiq.” Piñayuiṅich imġich tuqunaġuġniqsut aasrii iñugiaktuat iñuich tuqurut imiġiḷamiñ suṅaġnit chuamiñ. ¹² Sisamaṅat israġulġich niqliqsitchilġitman, taimmaiṅaq piñayuiṅich siqiṅum tatqimlu uvlugiatlu taaqsiliġniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua qaumangiġniqsuq, sulii unnuam qaummataan piñayua qaumangiġniqsuq.

¹³ Qiñiqtitluna tusraagiga tinmiaqpak tinmiruaq qutchikhuni qilañmi uqaqhuni nipitus-riplugu, “Nakliun! Aa, nakliun iñupayaanun iñuuranun nunami, atakkii atlat piñasrut israğulgich niqliqsinniaqpatigik qalğuqtautiqpat tatamnağisuruq.”

9

¹ Tarra tallimanat israğulgich niqliqsitchipman qalğuqtautiqpañmik qiñiqtuña uvluğiamik kataktuamik qilañmiñ nunamun, aasrii qaisauniqsuq anmaun natiqsiñaitchuamun anmaniğmun. ² Anmaqmaun natiqsiñaitchuaq anmaniq isiq mayuqtuq tarakña, itchialañatun uunaksautiqpaum, siqiñiglu silalu taaqsiruk isiagun anmaniğmiñ. ³ Itchialamiñ mitiglagaqtuat anirut qaananun nunam. Qaisauruq sanñi atriplugich putyuutilgich nunami sanñiqaqhutin kapuutilgich tuqunaliñnik. ⁴ Ilinich tillisiaqaqtut piyaqquluktaitqunğitlugich ivgiñiñik nunam naaga qanusripayaanik sunaaqtuanik naurianik napaaqtuniglu, aglaan kisiisa tamatkua iñuich piqangitchuat taluğniqsriqsanik Agaayyutim qaunisigun. ⁵ Suli tillisiaqaqtut tuqqutchitqunğitlugich iñuñnik, aglaan atniğñapiagataqtuakun nagliksaaqtitquplugich tallimani tatqiñi, atniğñañatun putyuutilgum kapitnikmatun iñuñnik. ⁶ Aasrii taipchunani uvluni iñuich pakakkisigaat tuquñiq aglaan paqitchumiñaitchaat. Tuqusrulilla piagişigaluaqtut aglaan tuquñiq qimakkisuruq ilinjitñiñ.

⁷ Tarra qiññañich mitiglagaqtuat atriqagñiqsut tuttuqpaktun itqanaiyaatun anuyaliğmun; niaqunjitñi inniqsuq niaquğun liilaa kaviqsaaq manik, suli kigiñañich kigiñañisitun iñuich. ⁸ Suli ilinich nuyaqagñiqsut nuyanisitun ağnat, kigutiqaqhutin suli kigutinisitun lion-nat. ⁹ Satqagutiqağniqsut satqagutititun savilhatun, aasrii siaksruniñat israğunisa inniqsuq siaksruniñatitun aksraliganisa tuttuqpagautit iñugiakhutin sukasriplutin anuyaliğmun. ¹⁰ Suli pamiuqağniqsut kapuutiqaqhutin atriplugich putyuutilgich. Ilinich atniagağutiqaqtut pamiumiktigun, aasrii atniagağirusrauplutin iñuñnik tallimani tatqiñi. ¹¹ Ataniqağniqsut israğulganik natiqsiñaitchuam anmanğum. Jew-ñuruat atiqagñigaat Abaddon-mik, aasrii Greek-ñich taggisqaqlugu Apollyon-mik, itnautiqaqtuag Piyaaquqtimik. ¹² Sivulliq nagliksaağun qaaniqsuq. Uvva malğuk nagliksaağutik tikiññaiaqtuk aquagun taavruma.

¹³ Tarani itchaksranat israğulgich niqliqsitchipman qalğuqtautiqpañmiñik, tusraaniqsuña nipinik sisamaniñ iqirğunjiñiñ tunillağviñmiñ piliuqtamiñ maninmik kaviqsaamik ittuamiñ sivuğaani Agaayyutim. ¹⁴ Uqautiniğaa itchaksranat israğulgich piqaqtuag qalğuqtautiqpañmik, “Pituikkich sisamat israğulgich pituksimaruat kamañaqtuami kuñmi Euphrates-mi.” ¹⁵ Tarra pituigaich sisamat israğulgich itqanaiqsimmatriuat taavrumuña sassagñiğmun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuqqutchirusrauranik piñayuiñitñik iñupayaat. ¹⁶ Aasrii tusraagiga kisirrutaat anuyaktit suli tuttuqpiraqtuat. Iñugiaktillaqağniqsut 200,000,000-mik. ¹⁷ Suli qiñiğitka tuttuqpaich qiñiçquuraamni itna, tamatkua aquppiruat ilinjitñi satqagutiqağniqsut kaviqsaatun ikniqtun suli uqaqtaatun sapphire-tun suli sunaqpalkun sulfur-tun. Aasrii tuttuqpaich niaqunich qiññaqağniqsut niaqunisitun lion-nat, suli qanijitñiñ anniuğaagñiqsuq ikniq, itchiğlu, suli sulfur. ¹⁸ Taapkunuuna piñasrutigun nagliksaağutitigun piñayuiñich iñuich tuqqutauniqsut iknikunlu, itchikunlu, suli sulfur-kun anniuğaagtuakun qanijitñiñ tuttuqpaich. ¹⁹ Tamatkua sanñiqagñiqsut qaniğmikkun pamiumikkunlu. Pamiuqağniqsut nimigiātun ittuanik niaquligaanik, aasrii atniagağutiginiğaiç iñuñnun.

²⁰ Suli kisiñnuqtat iñuich tuqqutaunğitchuat tamatkunuuna nagliksaağutitigun isrummitqigunğitchut savaañatniñ argagikkagmiñ. Nutqautinğitchaat putqatahiqtin tuunganun, aanguanunlu piliuqtanun kaviqsaanik qatiqtaaniglu maninñun, patukpañniglu uyagañniglu qiruniglu, qiñitlaitchuanik tusraatlaitchuanikunniñ

pisrutlaitchuaniglu. ²¹ Naagaunniiñ isrummitqigunġitchut iñuaqtuqtauliġmikniñ aṇatkuuliġmikniñlu, sayuṇaṇaṇiġmikniñlu, tigliktuqtauliġmikniñlu.

10

Israġulik suli Imurat Makpiġaurat

¹ Suli qiñiqtuṇa atlamik sapiġñaqtuamik israġulinmik atqaqtuamik qilaṇmiñ, atnuġaaqaqhuni nuviyamik, niaquġutiqaqhuni niggamik, kigiñaṇa qaumapluni siqiñiqtun, niuk iliplutik ayaṇaktitun ikniġum. ² Ilaa tigummiaqaġniqsuq makpiġauranik aṇmaruanik argaṇiñi, aasriiñ inillakkaa taliqpiich isigaṇni taġiumun, suli saumiich isigaṇni nuna-mun. ³ Nipruaġniqsuq nipitusrillapiaqhuni, atripluġu lion-ṇum uġiaġuulangā. Tarraasrii nipruaqman, tallimat malġuk katlulat nipliqsut. ⁴ Tarraasrii tallimat katlulat nipliqmata aglaksagaṭaqmiuṇalu. Tusraagiga nipi qilaṇmiñ uqautriga, “Aglasruṇaqaṇagich uqaġikkaṇich tamatkua tallimat malġuk katlulat, uqautiginagitunniñ.”

⁵ Tarra israġulgum qiñikkaġma qichaqtuam taġiumiḷu nunamiḷu, israutigai argaṇni qilaum tuṇaanun. ⁶ Akiqsruutigiruuq ilaagun iñuuruakun taimuṇa isruituchuumun iñiqsiruakun qilaṇmik, nunamiglu, taġiumiglu, suli uumarupayaanik taapkunani itna, “Tarani Agaayyutim atuumapkayasrigai sivunniutigikkani. ⁷ Aglaan tarani uvluni tallimat malġuata israġulgich nipliqsitchisaṭataqpan qalġuqtautmik Agaayyutim naanniaġai kaṇiqsilgunaitchuat sivunniutini, uqautigikkani savaktimiñun sivuniksriqirinun.” ⁸ Aasriiñ nipim tusraakkaġma qilaṇmiñ uqautilgitchaṇa, “Utlautilutin tiggutyakkich makpiġaurat aṇmaqsimaruat argaṇiñi israġulgum qichaqtuam taġiumiḷu nunamiḷu.” ⁹ Utlakapku israġulik nipliutigiga, “Qaiḷlakkich makpiġaurat uvaṇnun.” Aasrii nipliutigaaṇa, “Tigulugich niġikkich. Siiglaṇṇuliġisigaluaqtutin aqiaġupni, aglaan siigñaagñaqtuq honey-tun qanipni.” ¹⁰ Aasrii tigukapkich makpiġaurat israġulgum argaṇiñiñ niġigitka. Tarra qanimni siigñaagtut honey-tun aglaan tarra iirgauraanikapkich aqiaġuġa siiglaṇṇuliqsuq. ¹¹ Aasriiñ uqautigaṇa, “Sivuniksriqirusraulgitchutin iñugiaktuatigun iñuktigun, nunaaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

11

Malġuk ilisimarik

¹ Tarani aatchuusriaqaqtuṇa uuktuutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii israġulgum uqautigaṇa, “Makillutin, uuktuṇuṇ agaayyuvikpaṇa Agaayyutim tunillaġvialu, suli kisillugich iñugiaktiḷaṇat taapkua agaayuruat tarani. ² Aglaan uuktuṇnagu silalliq ka-timmavik ittuqaq silataani agaayyuvikpaum. Taamna ilaginagu atakkii aatchuutauruq Jew-ṇunġitchuanun. Iliṇisa tutmaluginiaġaat ipqitchuaq nunaaqqiq malġukipiaq malġuṇni tatqiñi. ³ Suli tuyuġisigikka malġuk ilisimarikka, atnuġaaqaġutik miissuṇnik ukiḷhaanik. Aatchuġisigikka saṇṇimik 1,260 uvluni sivuniksriqirautqulugik.”

⁴ Taapkuak malġuk olive napaaqtuk suli malġuk kialuuraqaġviiktarra naparuak sivuġaani Agaayyutaan nunam. ⁵ Aasriiñ kia iñuum atniaġniaġumigik taapkuak, ikniq anniuġaaġniaqtuq qanġakniñ, suli suksraunġiaġniaġaik uumigiritik. Kisupayaam atniaġniaġumigik taatnatchikun tuqquatauraġaġisiruq. ⁶ Taapkuak saṇṇiqaqtuk umiksitlalatuk qilaṇmik sialukkumiñaigluḷu uvlunitni sivuniksriqiliġmiṇ, saṇṇiqaqmilutik imġich auguqtitalugich suli nuna qanusripayaamik ihuilliugutiqaqtitalpluḷu, qanutupayaaq akulaisigilugu pisukkumik. ⁷ Tarraasrii taapkuak naatpakku uqaqtuqtautik, iqsiñaqtuam niġrugaaqhuum mayuqtuam natiqsiñaitchuamiñ aṇmanigmiñ aṇuyyutisigik aasrii akiililugik suli tuqullugik. ⁸ Aasrii tuqunaruak timiṇik nalagisirik apqutaani nunaaqqim, atannapsi kikiaktuutikkauviani. Ilitqusiagun taamna nunaaqqiq atrigigaa Sodom-ṇum Egypt-ṇum. ⁹ Tarani iñuich nunapayauramiñ nakitṇapayaaq qiñiġisigaich tuqunaruak timiṇik piṇasruni uvluni uvlumlu avvaṇani.

Tuvvaqtitchumiñaitchaichunniñ tuqujaruak timinik iluvigmun. ¹⁰ Iluqatin iñuich nayuutiruat nunami quviasruutigigaich tuquhakkun, aasriiñ tuyuqtuutimiplutin aatchuutinin avatmun. Quviasrullapiagniqsut atakkii taapkuak sivuniksriqirik iluilliuqtitchiñiqsuk tamatkunija iñuuruanik nunami. ¹¹ Tarra uvlut piñasrut avvaigmik ilaqaqtuat pianikmata Agaayyutim anigñinan iñuulhan isigñigik taapkuak, aasriiñ makitiqtuk. Iqsitchallapiagniqsut tamatkua tautuktuat taapkuñija. ¹² Aasrii tusraagaat nipituruaq nipi qilañmiñ uqaqtuaq iliniknun, “Qagğisitchik,” aasrii ilinik mayuqtuk qilañmun nuviyakun, uumiksrimiknun qiniqtuaqtitutik. ¹³ Taavrumani sassagñigmi nuna aulapauraqtuq, aasrii qulinñugutaa nunaqqim ulguruq, sulii nunam aularuam iñuich tuqqutkai iñugiaktutilaalgich 7,000-tun. Aasriiñ kisinñuqtuat tatamillapiqhutin nangaiñiqsut kamanautaanik Agaayyutim qilañmiittuam. ¹⁴ Tarra tuglia nagliksaagutim pianiktuq. Uvva piñayuat nagliksaagutit aggyasriuraqtuq.

Tallimat Malgūinat Qalguqtaun

¹⁵ Tarani tallimat malgūinat isragulgich qalguqtautiqañmiñik niqliqsitchiñiqsuq. Aasriiñ sapigñaqtuat nipit qilañmiñ itnaqtut,

“Uvakñaniñaglaan añaayuaqutaa nunam

añaayuaqtigiliutigaa Agaayyutipta sulii Christ-ñan,
aasrii ilaa aňalatchigisuruq taimuñja isruitchuamun.”

¹⁶ Sulii iñuiññaq sisamat umialinñat aquppiruat aquppiutaqañmikñi sivuğaani Agaayyutim, sitquqhutin nangagaat Agaayyun, ¹⁷ uqaqhutin,

“Ataniiq Agaayyuun Saññipayaaqqtuaq, ittuami ataramik pakmalu,
qaitchigiptigini quyyatmik,

atakkii urriqsugini kamanallapiaqtuaq saññiñ
sulii aňalatkasigitin iñupayaat.

¹⁸ Iñuñi nunam qinnallapiaqtut,

aglaan qinnautaiñ tikitchuq atanniqsuiviksraglu tuqujaruapayaanik.

Pakma akiliigaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksriqirininik ipqiqsittuaniglu,
sulii taluqsiruanik atigikkapnik kamanaiññaanlu kamanaññaanlu.

Sulii piyaqqugñagitin tamatkua piyaqquqtairaut nunamik.”

¹⁹ Tarani agaayyuvikpaña Agaayyutim aňmaqtuq qilañmi, aasrii suluun imalik sivuniugutaanik qiniğnaqsiruruq iluani agaayyuvikpañan. Tarani ikniqpalagaqtuq katlulaurahuniñu, sulii nuna aulapluni, atqunallapiaq natatquğnaqhuniñu.

12

Ağnağlu Tiritchiaqługlu

¹ Tarra atlayuağnaqpauraqtuaq sagviğñiqsuq qilañmi, sua-una ağnaq atnuğaalik siqiniğmik, aasrii tatqiq ataaniitluni isiganiñ, sulii niaquğmiñi niaquğutiqaqhuni qulit malgūñnik uvlugianik. ² Iğñiyasriñiqsuq. Iğialaugaqtuq atniğñaliutiplugu iğñisuum.

³ Aasriisulii sagviqsuq atla atlayuağnaqpaktuaq qilañmi. Tarrali, kamañaqtuaq kaviqsaq tiritchiaqłuk tallimat malgūñnik niaqulik aasrii qulinik nagruk sulii tallimat malgūñnik niaquğutilik niaquğmiñi. ⁴ Ilaan pamiñan salikuğniğai piñayuinich uvlugianini qilaum aasriiñ iksautigiplugich nunamun. Tarra tiritchiaqłuk makittuq sivuğaanan ağnam iğñiyasriuram niğisuklugu ililgaaña anirgauraqañ. ⁵ Ağnaq iğñiruruq aňugauramik aňalatchiruksramik savilhamik ayaupiamik, aglaan ağnam ililgaaña nuqitauruq Agaayyutimun aquppiutaqañanunlu. ⁶ Tarakña ağnaq aullauruq suviksrailaamun, iniksriukkananun Agaayyutim ilaanun. Tarani munağigisiñiğaat 1,260 uvluni.

⁷ Tarra aňuyyigñiqsut qilañmi. Michael-lu isragulinñu akililiutiniqsut tiritchiaqłunmun. Tiritchiaqłuk aňuyakmiuq israguliktuummağmi. ⁸ Aglaan tamatkua akiilikkaurut iniksraqtqikkumiñaiqhutin qilañmi. ⁹ Tiritchiaqłukpauraq igitauruq atmun, taamna

taimakñaqtaq nimigiaq, atiqaqtuq tuungagmik Satan-miglu, kinnitñiktuaq iñupayaanik nanipayaaq. Igitauruq nunamun israguliktuummagmi. ¹⁰ Aasrii tusraaruja nipitullapiaqtuamik nipimik uqaqtuamik qilañmi,

“Pakma tikitchuq anniqsugiana, sanñjalu, anjaayuqautaaalu Agaayyutipta suli anjalatchisaa Christ-ñan,

atakkii taamna patchisiquutri aniqatiuptiknik sivugaani Agaayyutipta uvlumiļu unnuamiļu igitauruq atmun.

¹¹ Ilinisa akiiligaat aunaqun ipnaiyaam suli ilisimarauhigmiktigun Agaayyutim uqalhanik, atakkii sugingitkaat tuqqutauniksraqtiñ.

¹² Taatnamik quviasrugitchi, qilaak suli iluqasri iñuuruani qilañmi.

Nakiun! Nagliksaagun itkisiruq iñunun nunami tagiumiļu ittuanun, atakkii tuungaum tikitkaasri qinnautiqpanmigun ilisimaplugu sivikitchuami piviqalli.”

¹³ Uvvaasriiñ tiritchiaqhuum ilitchugikami sinjitautilaagmiñik nunamun, maliqsru-aqsiñigaa agnaq igñiruaq anugauramik. ¹⁴ Aasrii agnaq qaitchikkauniqsuq israqquknik tinmiaqpaum tinjtquplugu nimigiamiñ suviksrailaamun, pamatchigviksrajanun piñasruni ukiuni avvaagmik ilaplugich. ¹⁵ Uvvaasriiñ qanigmigun nimigiaqluk anitchiñiqsuq imigmik kuuktun ulirrutisrukkaluaqługu agnaq, aullautitqugaluqługu ulittuamun. ¹⁶ Aglaan nunam ikayugaa agnaq anmaqługu qanigikkani. Iigaa kuuk tiritchiaqhuum anitana qanigmigun. ¹⁷ Tarani tiritchiaqhuum qinnautillapiaqaa agnaq, aasrii aullaqhuni anuyyiaagai kisiñuqtaturuat agnam kiñuviani, tamatkua tupiksriuat tillisaiñik Agaayyutim suli uqautiqaqtuat Jesus Christ-mik. ¹⁸ Aasrii tiritchiaqluk qichagñiqsuq siñaani tagium.

13

Malguk Niğrugaaqłuuk

¹ Aasrii qiniqtuna niğrugaaqłunmik mayuqtuamik tagiumiñ tallimat malgunnik niaqulik qulinik nagruliglu. Niaqugutiqaqmiuq qulini nagruiñi, suli niaqugmifi atiqaqhuni pisaanñatauruanik. ² Aasriisuli niğrugaaqłuk qinikkağa atriqaqtuq leopard-mik, isigaqaghuniasrii aklam isiganisun, aasrii qanga lion-ñum qangatun itluni. Tarra tiritchiaqhuum aatchuğniğaa niğrugaaqłuk sanñjimiñik, aquppiutağmiñiglu, kamañaqtuamiglu anjalatchiğmiñik. ³ Qiniğiga ilañat niaqunin niğrugaaqłuum ikiliqsimaruaq liilaa tuqusrimaplugu, aglaan ikinja mamisrimaniqsuq. Iñupayaam nanipayaaq quvigusruutiginiğaa maliklugulu. ⁴ Iñuich purviginiğaat tiritchiaqłuk aatchuqtuaq anjalatchiğmiñik niğrugaaqłunmun suli purvigipmigaat niğrugaaqłuk uqaqhutiñ, “Kamañaqniqpat taamna niğrugaaqłuk! Suli kia anuyakkumiñiaqpaun akilililuglu?”

⁵ Suli niğrugaaqłuk uqaqtitauniqsuq pigiillapiaqtuanik pisaanñatinik anjalatchitquplugu malgukipiaq malgunni tatqini. ⁶ Taavruma anmaqługu qanni uqamaqłutiniğaa pisaanñatinik akitñaqtuqługu Agaayyun ilaan atqalu iñuuniagvialu taputiplugich iñupayaat nayuutiruut qilañmi. ⁷ Ilaa anuyaktitauniqsuq ipqiqsitaniñik Agaayyutim akiillilugich. Suli qaitchikkauruq sanñimik anjalatchiğmik qanusripayaanun iñunun atlakaagiñik uqautchilijñunlu, iñunitñun nunaqqipayaat. ⁸ Aasrii iluqagmin iñuich nunami purvigigisigaat niğrugaaqłunmun, iñuich atinich aglaksimaitchuanun Ipnaiyaam Tuqqatauruam makpiğaanitñi iñuuruatigun sivuani nuna iniqtaunaiñjaan. ⁹ Kiñapayaaq siutiqaqtuaq ki tusraali.

¹⁰ Kiñapayaaq sivullikkaugumi tigutaanuhigmun tigutaanuvijmuniaqtuq.

Kiñapayaaq tuqqatauruksraugumi savikpakun

savikpakun tuqqutaugisirug.

Tarra taatniitpan Agaayyutim iñuñi iglutuutiruksaurut ukpiqsriñiqaqtuññağutin.

¹¹ Tarrasuli qinñilgitchuna atlamik niğrugaaqñunmik sagviqsuamik nunamiñ. Malğunñik nagruqağniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsinaqtuanik nipiqaqhuni tiritchiaqłuktun.

¹² Anjalatchirug sivullium anjalatchihagun niğrugaaqñuum takkuani. Purvigipkağniğai iñupayaat nunami sivulligmun niğrugaaqñunmun, ikiliqsimakkauruamun aasriiñ mamititaupluni.

¹³ Ilaa savaaqağniqsuq kamañaqtuanik quviqnaqtuanik, ikniqunniñ kataktitlugu qilañmiñ nunamun takkuatni iñuich.

¹⁴ Aasriiñ kinnitñinñiqsuq iluqaitñik iñunñik iñuuruamik nunami tamatkunuuna quviqnaqtuatigun savaağikkağmigun takkuani sivullium niğrugaaqñuum.

Uqautiniğai tamatkua iñuich nunami iñiqsitquplugich atrinjanik taavruma niğrugaaqñuum ikiliqsimaruaam savikpakun iñuuplunisuli.

¹⁵ Ilaan iñuukisritkaa atrinjanun niğrugaaqñuum suli atrinjan niğrugaaqñuum uqatlapkaqługu. Tamatkua putchungitchuat kamaksrisungitchuatlu atrinjanun niğrugaaqñuum tuqqutaupkağniğai.

¹⁶ Suli taavruma nalunaitmiutchiqsinniğai qauñisigun iluqaisa iñuich kamañaitchuat kamañaqtuatlu, umialguruatlu ilaippauruatlu, savaktaağruungitchuatlu savaktaağruuruatlu, talliqpiagun argañisa naagaqaa.

¹⁷ Aasrii kiñaliqaa tauqsigumiñaitchuq naaga tunniuqqaiyumiñaitchuq, kisimiñaglaan tamatkua piqaqtuat nalunaitmiutamik atigikkañanik niğrugaaqñuum naaga kisirrutaanik atqan.

¹⁸ Uvva taamna kalipsiksuq suli iñupayaq kanjisisiqaqtuksauruq. Iñuum kanjisitlaruam kisilliuñ kisirrutaa niğrugaaqñuum. Taamna kisirrutigigaa iñuum, aasrii kisirrutiqaqtuq 666-mik.

14

Atuutaat 144,000 Annautikkauruat

¹ Tarani qiviaqama qiniğiga ipnaiyaaq makitaruaq qimigaañani Zion-ñum. Piqa-tiqağniqsuq 144,000 iñunñik piqaqtuanik atigmiñik Aapamilu atqanik aglausimaruanik qauğmikni.

² Aasrii tusraaruña nipinik qilañmiñ nipaaturu qugluqtaqpaum katlulaqpau-raqtuamlu aasriisuli nipaaturu atuqtuuraqtuat nuqaqtilinñik atuqtuuramiknik.

³ Ilinñich atuqtut nutauruamik atuutmik sivuğaañi aquppiutaqpaum suli sivuğaatni sisamat uumaruatlu umialinñatlu.

Aasrii kia-unniñ iñuum ilitchumiñaiñniğaa taamna atuutaat aglaan kisimiñ taapkua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ.

⁴ Taapkua iñuich qau-nagirut inñmiknik atlatuğimiñ, atakkii tuvaaqataitkut. Ilinñisa malinñiğaat ipnaiyaaq napmupayaaq aullaqman.

Taapkua tasuqsimakkaurut akungatniñ iñuich auñagun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulliurut qaisaksrauplugich Agaayyutmun ipnaiyaamunlu.

⁵ Uqaqamiñ sagluuqtuatlaitkut. Patchisiquatinağumiñaitkut sivuğaañi Agaayyutim, atriplugich iñuktutun taqsraqtailaatun.

Piñasrut Israğulğich

⁶ Tarani qiniqtuna atlamik israğulinñmik tinmiruamik qutchikhuni qilañmi isruitchuamik tusraayugaağiksuaqağniqsuaq uqautiksrağmiñik tamatkunuña nayuutiruanun nunami, qanusripayaanun iñunñun atlakaağiñik uqautchilinñun, iñunñitñun nunaaqqiqpapayaat.

⁷ Uqaqtuq nipitusriñlapiaqhuni, “Taluqsrisitchi Agaayyutmik kamaksruğlugu, atakkii tikitchuq sassağnik atanniiviksraña. Purvigisriun ilaa iñiqsiruaq qilañmik nunamiglu tağiumiglu suvliktuağuraaqtuaniğlu.”

⁸ Atlam israğulgum malinñiğaa uqaqhuni, “Suksraunğikkauruq, kamañaqtuaq nunaaqqiq taggisiqaqtuq Babylon-mik suksraunğikkauruq, atakkii kinniqlugich iñupayaat nunami killuqsagtinnigai inñmiñun, imiliqtitlugich iñupayaat sayunñan sanñiruamik wine-nanjanik.”

⁹ Atlasuli piñayuak israğulik maliguutipmiuq taapkuñnuuna uqaqhuni nipitusripluni, “Uvva, kisupayaam iñuum purvigigumiun niğrugaaqłuk atrinjaluku akuqtuqługulu nalunaitmiutaña uuma qaumigun naagaqaa argañmigun,

¹⁰ taavruma iñuum imiğisipmigaa wine-naña qinnautaan Agaayyutim, kuvikkauruq avuilaq

qallutaanun ilaan qinnautiqpanan. Taamna iñuk nagliksaaqtitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivuğaati ipqitchuat israğulgich sulı sivuğaani ipnaiyaam. ¹¹ Aasrii itchiulangā ikniğum nagliksaaqtitauruatigun mayuqtuağisiruq taimuņa isruitchuamun. Ilinich iñiqtuıqsiagviitchut uvlumi unnuamılu, tamatkua putqataqtuat niğrugaaqıunmun atrinanunlu, sulı kisupayaaq akuqtuiruaq nalunaitmiutananik atqanıglu.” ¹² Uvvaasriiñ ipqiqsittuat iglutuutiqaqtuksraurut, tamatkua tupiksrruat tillisaiñik Agaayyutim sulı ukpiqsrruat Jesus-mik. ¹³ Aasriiñ tusraaruņa nipimik qılanmiñ uqaqtuamik, “Aglaiñ. Quvianamiurut tuquniaqtuat uvakñaniñaglaan tuniqsimahıgmiktigun Atanıgmun.” “Tarrallapiaq! Ilinich minguiqsiagisirut savaagmikniñ sulı akuqtuğisigaich akiññaaktaatıñ savaagmiktigun.” Taamna irrusriq uqautigikkaņa.

Kiprivik Katitchivıglu Nunami

¹⁴ Tarani qıñiqtuagtıluna qıñiqtuņa qatiqtaamik nuviyamik, aasriiñ una aquppiugaqtuaq qaanani nuviyam inniqsuq igñınatun iñuum. Niaquğmiñi manıñmik kaviqsaamik ni-aquğutiqağniqsuq, sulı arganmiñi saagağniqsuq ipiktuamik kipritmik. ¹⁵ Sulı atla israğulik anıruq agaayyuvikpanmiñ, tuqluqhuni taavrumuņa aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriiñ, atakkii katitchiviksraq tikitchuq. Pınjuqtuat asriat katinnaqsirut nunami.” ¹⁶ Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsagaa kiprisini nunami, aasrii nunami pınjuqtuat asriat katitlugich.

¹⁷ Tarani atla israğulik anılgitchuq agaayyuvikpanmiñ ittuamiñ qılanmi, ilaaptuug kiprisiqağmiñiqsuq ipiktuamik. ¹⁸ Aasriiñ atla israğulik amakñaqtuq tunıllagvinmiñ sanñıqaqtuaq aňalatlaplugu ikniq. Nıpruaqtuq nipitusrıpluni taavrumuņa tigummıruamun ipiktuamik kipritmik uqaqhuni, “Atuğun ipiktuag kipriiñ, aasrii katillugich asriat siıgñıaqtuat nunamiñ, takku asriat pınjullapiaqtut.” ¹⁹ Tarra israğulgum kiprisautıgıgaa kiprisini nunamun. Katitkai asriat nunamiñ igitlugich misriqqivikpauranun qinnautaan Agaayyutim. ²⁰ Misriqqivium imañ tutmiqatagıgaaat sılataani nunaaqqim, aasriiñ auk maqıruq misriqqivıñmiñ unasriksılaañ 200 mile-latun aasriiñ ititilaalıqhuni tuttuqpaum qaqluğutıknunaglaan.

15

Israğulgich Anjalatchıruat İhuıllıuğutiqpauranik

¹ Qıñiqtuņa atlamik atlayuagñaqtuamik qılanmi kamanaghuni quvıqnaqtuamik. Tallimat malğuk israğulgich piqağniqsut tallimat malğunıñ ihuıllıuğutiqpauraksranik. Aqullıqsaanurut atakkii qinnautaa Agaayyutim nunıitchaağutiqaqtuq taapkuniņa.

² Tarani qıñiqtuņa tağiumik tağgaqtuutıtun liilaa ılaratun ikniğmik sulı taapkuniņa akımaruanik niğrugaaqıunmiñ sulı atrıñaniñ kisırrutaaniñlu atqan. Qıchagñıqsut sıñaani tağium ittuam tağgaqtuutıtun, tıgummıplugich nuqaqtılğich atuqtuurat Agaayyutim aatchuutai. ³ Ilinısa atuğagaat atuutaa Moses-ñum savaktaan Agaayyutim sulı atuutaa ipnaiyaam uqaqhutıñ,

“Kamanaqtut quvıqnaqhutıñlu savaatin,

Atanıiq Agaayyuun Sanñıpayaaqatuıtiin.

Nalaunñaruanurut sulı ılumutuurut pılğusritin,

Umıalıglıplutin iñuıch nunaaqııqpanı.

⁴ Atanıiq, kĩa taluğıngıtksıvatın

kamakıutiqağlugulu atıgıkkın,

atakkii kisıvıch ipqıтчuanurutin.

Iñuıch nunaaqııpayaniñ agğıgısirut purvigılutın,

atakkii qıñıgñıgaıch iluqağmıñ surağautıtın nalaunñaruat.”

⁵ Taavruma aquagun qıñıgñıgıga ipqıñıñıqsrauruq ini agaayyuvikpanmi qılanmiıttuami anmağataqtuaq. ⁶ Aasrii tallimat malğuk israğulgich anırut agaayyuvikpanmiñ,

piqaqhutinj tallimat malguņnik ihuilliugutiqpauraksranik, atnugaaqaqhutinj salumaruanik qaummagiksaanik ukihaagiksaanik, suli tapsiqaqhutinj maninjmik kaviqsaamik satqanmiktigun. ⁷ Tarra ilanjata sisamat uumaruat aatchuğai tallimat malguk isragulgich tallimat malguņnik piņalunik kaviqsaamiņ maninjmiņ piļianik immaukkaqtuanik qinnautaanik Agaayyutim ihuuruam taimuņa isruitchuamun. ⁸ Aasrii agaayyuvikpak immaukkaqtuq itchimik kamanautaanin sanjianiņlu Agaayyutim. Kiņaunnin ihuk isitlayumiņaitchuq agaayyuvikpaņmun naatchigaluaqnagich tallimat malguk isragulgich taapkuninņa tallimat malguņnik ihuilliugutiqpauranik.

16

Iluligaurat Imalgich Qinnautaanik Agaayyutim

¹ Tarani tusraaruņa nipituruamik nipimik taavrumakņa agaayyuvikpaņmiņ uqaqhuni taapkunuņa tallimat malguņnun isragulinun, “Kuvvityaqsigin nunamun imanich iluligaurat qinnautaa Agaayyutim.” ² Tarra sivulliq isragulik aullaqtuq kuviplugu iluligaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniğņapiagataqtuatlu killigruat ilirut ihuņnun piqaqtuanun nalunaitmiutanjanik niğrugaaqłuum purvigiplugulu atrinņa. ³ Tuglian isragulgum kuviņiğaa iluligaurani tagiumun. Tarra iliruuq liilaa auņa tuqunaruam ihuum, aasrii uumarupayaat tagiumi tuquplutin. ⁴ Piņayuaknik isragullak kuviņiğaa iluligaurani kuunun suvliktuaguraqtuanunlu. Suli tamatkua imğat auguqtuq. ⁵ Tarra tusraagiga isragulik anjalatlaruaq imigmik uqaqtuag,

“Nalaunņapiaqtutin atanniikavich taatna,
ilvich ittuami ataramik pakmalu ipqitchuamilu.

⁶ Atakkii ihuich maqipkaiņiqsut auņatnik ipqiqsittuatlu sivuniksriqirautlu,
aasriili aatchuğitin auņmik imigaksranjanik. Taatnagaksrauruttakku.”

⁷ Suli tusraaruņa nipimik tunillağvinjmiņ uqaqtuamik,
“Aa, Ataniiq Agaayyun Sanņipayaaqatuatin,
atanniqsuutitin ilumutuurut nalaunņapiaqhutin.”

⁸ Sisamanjata isragulgich kuviņiğaa iluligaurani siqiņiğmun. Tarakņaaglaan siqiņiğmun uunanjan ihuich uunniqipkağniğai atniłuutiqaqlugich. ⁹ Suamaruam uunaum ihuich ikigai. Aasriisuli taimaqluutiniğaat atqa Agaayyutim ihuilliugutiqpauraqtitchiruam, suli isrummitqiņiğitchut kamakkutiqağuglugu kamanautaa.

¹⁰ Tallimanjat isragulgich kuvisiruuq iluligaurağmiņnik aquppiutanjanun niğrugaaqłuum,
aasrii anjaayuqautaa taaqsillapiaqtuq. Ihuich kinmağaiç uqqatin atniğņaqpagitlutin

¹¹ taimaqluutiplugu Agaayyun qilaņmiittuag pisigiplugu atniğņatin killigruatinlu. Naaga-
suli mumiguliņiğitmiut pigiitchuaniņ savaağmikniņ.

¹² Itchaksranjat isragulgich kuvisiruuq iluligaurağmiņnik kuukpauranjanun Euphrates-
ņum, aasrii taamna kuuk paliğniğaa itqanaiqsaqlugu apqutiksranjat umialinich
kivaknam tuņaaniņ. ¹³ Tarraasrii qiņiqtuņa piņasrunik salumaitchuanik irrutchiņnik
liilaa naağayinik anniuğaqtuamik qanğaniņ tiritchiaqłuum suli qanğaniņ niğrugaaqłuum
suli qanğaniņ tanjilaqtuam sivuniksriqirim. ¹⁴ Taapkua irrusriqlunich tuunğaum
savaaqaqtut quviqnaqtuanik. Taapkua piņasrut irrusriqluich aullağaqtuat
umialipayauraniņun nunam nanipayaaq, atautchimuktitchaqlugich anjyaquplugich
kamaanaqtuami uvluani Agaayyutim Sanņipayaaqatuam. ¹⁵ (“Naalağnisitchi!
Aggiğņiaqtuņa atrilugu tigliniaqti. Quviasruktuq ihuk itqummaagiksuaq qaunagiplugich
atnugaani. Tarrakii aullağumiņaitchuq atnugaılaağuni suli kanņugilugu atnugaısilaani.”)

¹⁶ Taapkua irrusriqluich katinnigaich atautchimun inimun taiyuutiqaqtuamun
Armageddon uqautchisun Hebrew-t.

¹⁷ Tallimat malguata isragulgich kuviņiqsuq iluligaurağmiņnik silamun. Tarraasrii
kamanallapiagataqtuag nipi nipliqsuq aquppiutaqpaņmiņ agaayyuvikpaņmi
uqaqhuni, “Naatchirut.” ¹⁸ Tarani tusrağnaqtuq katlulat, ikniqpalağaqhuni

suli nuna iliqsraqpauraqhuni. Qanjaunniñ taatnatun nuna iliqsrangangitchuq. Taamna nunam iliqsraqpauratha sujanisrauruq nunam aullañniivianiñaglaan. ¹⁹ Kamañaqtuaq nunaqqiq avguñiqsuq piñasruutluni, suli nunaqqich nunami piyaqqukkaurut. Agaayyutim itqagigaa kamañaqtuaq Babylon qaitchuklugu qallugauraq immaukkaqtuaq wine-nañanik, tarra ilaan tatamnaqtuaq qinnautaa. ²⁰ Suli qikiqtapayaurat piiqsut iñgipayauratlu paqinnatqikkumiñaiqhutin. ²¹ Suli natatqugnaqpaurat kataktut iñunun qilañmiñ uqumaisilaaqatuaq 100-pound-tunlaa. Aasrii iñuich taimaqtuutigaat Agaayyun piqutigiplugu ihuilliugutiqpauraq natatqugnatigun, taamna ihuilliugutiqpauraq tatamnaqpagitluni.

17

Akiisuqpaglu Niğrugaaqtuglu

¹ Tarani ilañat tallimat malğuk israqulğich piqaqtuaq tallimat malğunıñ iluligauranik uvamnukhuni uqautigaaña, “Ki. Qiñiqtitkisigikpiñ tatapsausriaksrañanik akiisuqpaum aquppiruam iñugiaktuani imiğni. ² Umialıñi nunam sayunaqatiqağniqsut taavrumiña akiisumik, suli iluqatin iñui nunam imiliğniqsut imiqhutin wine-mik sayunañhanik akiisum.” ³ Uvvaasriiñ Ipqitchuamun Irrutchimun añalatitluña israqulgum aullatigaaña suviksrailaamun. Aasriiñ qiñiqtuña ağnamik aquppiruamik qaañani kavviğiksaam niğrugaaqtuum aglaqaqtuam pigiitchuamik pisaaññatinik iluqaani qaamiñi. Taamna niğrugaaqtuk tallimat malğunıñ niaquqaqtuq suli qulinik nagruqaqhuni. ⁴ Ağnaq atnuğaaqniqsuq qiññağiksuanik tunuaqtaanik kavviğiksaaniglu, suli qiñiyunaqusriqsuqhuni manıñmik kaviqsaamik suli akisuruanik uyağauraanik suli qatiqtaanik sunauraqpañnik. Argañmiñi tigummiñiqsuq qallutmik piliuqtamik manıñmiñ kaviqsaamiñ immaukkaqtuamik nagğunallapiağataqtuanik atuummiruanik sayunağimigun. ⁵ Ağnam qaañani aglaqağniqsuq atıgmik kañiqsilgunaitchuamik,

“Babylon, kamañaqtuaq,
Aakañat Akiisut

nagğunallapiağataqtuapayaatlu nunamiittuami.”

⁶ Tarra qiñiğiga ağnaq imiliqsuaq añañatik ipqiqsittuat suli añañatik tuqqutauruat pisigiplugu ukpiqsriñiqtin Jesus-mik.

Qiñiqapku ağnaq atqunaq quviğusruktuña ⁷ Aasrii israqulgum uqautigaaña, “Suvaata quviğusrukpich? Uqautigisigikpiñ kañiqsilgunaitchuañanik ağnam suli taavruma niğrugaaqtuum usriaqsigvian, niaquqaqtuam tallimat malğunıñ nagruqaqhuniñ qulinik. ⁸ Niğrugaaqtuk qiñikkan itkaluaqtuaq ingiqsuq pakma, suli mayuğumaqsiruuq natiqsiñaitchuamiñ añağniñmiñ aasriiñ piyaqquğvinmuktuksrauluni. Iñuich iñuuruat nunami tamatkua atıñich aglaksimaitchuat makpiğaañani iñuulhum iñiqtaulğatañhaniñaglaan nunam quviğusrukkisirut qiñiğumitruñ niğrugaaqtuk itkaluaqtuaq suli ingiqhuni pakma suli sagvitqikkisipluni ilaatnigu. ⁹ Iñuk kañiqsisuktuaq taavrumiña isrumatuliqaqtuksrauruq Agaayyutmiñ. Tallimat malğuk niaqut tallimat malğuk qimiğaañurut taavruma ağnam aquppvigikkani. Tallimat malğuk umialgupmiuttuuq. ¹⁰ Tallimat umialğich umialgunaiğniqsut, atausriq umialğusugaaqhunisuli, suli atla aggiqsağumapluni. Taimma aggiğumi umialguurallakkisigaluaqtuq sivikitchuami piviñmi. ¹¹ Aasriiñ niğrugaaqtuk itkaluaqtuaq ingiqhuni pakma, taamna tallimat piñayugiğaat atangich aglaan ilagigaat tallimat malğuk atangich. Suli piyaqquğvinmukkisiruuq. ¹² Aasriiñ qulit nagruich qiñikkatin qulit umialgurut akuqtuimaitchuatsuli añañatçhiksramik umialiktitun, aglaan saññiqagumaqtut umialiktitun sivikitchuami piviñmi piqatigilugu niğrugaaqtuk. ¹³ Taapkuatautçhiñamik sivunniutiqaqtut, suli qaitkisigaat saññigikkaqtin añañatçhiksraqtinlu niğrugaaqtunmun. ¹⁴ Ilinich añañyiağisirut ipnaiyaamun aglaan ipnaiyaam akiiligiğisigai,

atakkii Atanigigaat atangich suli umialigigaat umialgich, suli tamatkua piqatauruaat ilaani tuqhuutiqaqtut piksraqtaanuplutinj suli tuniqsimaplutin.”

¹⁵ Aasriin isragulgum uqautigaana, “Imgich qiñikkatin akiisum aquppivigikkañi, tamarra iñuich iñugiallapiaghutin nunaqqipayauraniñ uqausrigaqtuat atlakaagiñik. ¹⁶ Suli qulit nagruich qiñikkatin suli nigrugaaqhuum uumigiagutigisigaat akiisuq. Ilinisa aatkisigaat suurapayaaninik unillugu atnugailaaq aasriin nigipmilugu timaa ikipkaqmilugu iknigmik. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim kipigniugutiqaqtinnigai tanjiguklugich ilaan sivunniutini atausriñjuqulugillu qaitchitqulugillu ilinjich anjalatchiñksranatnik umialiktitun nigrugaaqhuñmun, Agaayyutim uqalhi immiumanialhatnunaglaan. ¹⁸ Aгнаq qiñikkan nunaqqigigaa kamañaqtuaq atanniqsimatniktuaq umialinjitiñik nunam.”

18

Babylon Suksraungikkauruq

¹ Tamatkua aquatigun qiñiqtuña atlamik isragulinmik atqaqtuamik qilañmiñ anjalatchiñqpauraqaghuni, aasriin iluqaan nuna qaummagiksipkağaa qaumanigmiñik.

² Tarra nipruağniqsuq itna,

“Babylon kamañaqtuaq suksraungikkauruq, tarra ilumutuuruq!
Inigiliutigaat tuungailu qanusripayaatlu irrusriqhuich
sulipsuuq qaayuğnaqtuapayaatlu
uumiñaqtuatlu tinmiağruich.

³ Babylon qaitchigai wine-mik iñujich nunaqqipayaat imiliqtitlugich sayuñathan sanñiruamik wine-nañanik.

Umialinj nunam sayuñaqatiginigaat ilaa,
suli tauqsigñiaqtinjin nunam umialguğvigiplugu
umialgutitigun akuqtukkanich ilaan atugauñhagun.”

⁴ Tarra tusraapmiuñ atlamik nipimik qilañmiñ uqaqtuamik,

“Iñuñmaan, annisitchi taavrumakña nunaqqimiñ.
Ilipsi ilauruksraungitchusri killuqsautaiñi,
piqataungitchumausriñi iluilliuğutiksrautaiñi.

⁵ Killuqsautai iñugiaktut qutchiksiplutin qilaktun,
suli Agaayyutim itqagigai savamaqhuutai.

⁶ Utiqtitchivigisriun Babylon qaisañatun ilipsitñun,
akiliglugu malğuktun ilaan savaañigun,
immiglugu qallugaurañ malğuktun ilaa imiksriuqmatun ilipsitñun.

⁷ Atqunallapiaqhuu inmiñik kamagiruaq iñuuniugaqmiuq susrunğisaallapiaqhuni.
Pakma aatchuqsuñ nagliksaagutiksramik alianallapiaqtuamiglu.

Atakkii uqaqtuq inmiñun,
‘Uvaña aquppiuraagisiruñ ataniqtun. Uilgaanğitmiuñ.
Ilitchuqsriyumiñaitchuñ alianamik.’

⁸ Taatnaqhuu iluilliuğutiqaauraksrañin tikitkisigaat atautchimi uvlumi,
tuquñhum, alianamlu, kakkağnamlu.

Suli ikigisiruq iknigmik,
atakkii Atanguruuq Agaayyun sapigñaqtuq atanniuruq ilaanik.”

⁹ Tarraasriin umialinjisa nunam sayuñaqatiqaqtuat akiisumik pisuñnautaigun qiagisi-
gaat alianniugutigilugu taamna ağnaq qiñigumitruñ isia ikualaninjan. ¹⁰ Qichagisirut
uñasriksilutin sivuugagilugu ilaan nagliksaagtitaulha uqagutin,
“Nakluñ, nakluñ, ilvich Babylon, kamañaqtuaq nunaqqiq,
sanñiqagaluqtuaq nunaqqiq.

Atautchimi sassagnigmi anasriñjuqsakkaunantutin.”

11 Uvvaasriiñ tauqsigñiutilgich nunapayaami qiarut kiñuvǵuplugu ilaa, atakkii tarakñaaglaan kimikunniñ tauqsiqsiksraigñiqsuq suuranjitñik. 12 Suuraqpaurat kaviqsaatlu qatiqtaatlu maniich, akisuruatlu uyaǵauraat, qatiqtaatlu sunauraqpaich, ukiñhaagiksaatlu suli ukiñhaat tunuaqtaatlu, siluillu kavvigiksaatlu, qanusriñimaatlu ayuǵnaqtuat qiruich, qanusriñimaat suurat tuugaaniñ, akisuruatlu qiruich, patukpaillu, saviñhatlu, uyaǵaillu siqquqtatun, 13 sinimatlu, avuǵutit, tipragiksaautit ikipkaqñugich, myrrh-lu, frankincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaagiksaat, mukkaaksratlu, niǵrutitlu, ipnaich, tuttuqpaich, tuttuqpagautitlu, suliunniñ iñuuruat iñuich. 14 “Asriatluunniñ kipigñiugutigikkatin piqsut ilipniñ, suli suuraqpaatlu akisuruat qañiyunaqtuatlu taimmaurut ilipniñ, aasrii sumiunniñ paqitchumiñaitin.” 15 Tauqsigñiutilgich tamatkuniña suuranik umialguqtuat taavrumakña aǵnamiñ qichagisirut uñasriksuami, sivuǵagilugu nagliksaaqtitaulha alianapiaqtuamik qialutiñ, 16 uqaǵutiñ,

“Nakiiñ, nakiiñ. Kamañtuat nunaaqñiq
atnuǵaaqǵuuruq ukiñhaagiksaanik tunuaqtaaniglu kavvigiksaaniglu,
qañiyunaqusriqsuqhuni maniqñik kaviqsaamik,
akisuruaniglu uyaǵauraanik, qatiqtaatlu sunauraqpañik.

17 Atautchimi sassagñigmi tammaigai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqagñiq umiaqpaich umialiqñich taǵiuqsuqtillu suli iluqagñiq akiññañniaqtaut taǵiumi qichagñiqsut uñasriksuami, 18 suli nipaalarut qañiqamitruñ isia ikualaniñan uqaqñutit, “Piitchuq atlamik nunaaqñimik taavrumatun kamañtuatun nunaaqñisun.” 19 Iliñisa nalluqsruǵniǵaat nunam apyua niaqumiknun, qiallagñiq kinuǵgullagñiq nipaalapñutit,

“Nakiiñ, nakiiñ. Taamna kamañtuat nunaaqñiq!
Iluqagñiq umiaqpaqtaut taǵiumi umialguǵniqsut
suuranigun akisuruatigun!

Atautchimi sassagñigmi suksraunǵiqsauruq.”

20 “Qilaak, quviasrukpañutigiñ suksraunǵiqsaulha.

Quviasrukpañutichi Agaayyutim iñuillu uqqiraqtauruasiñu sivuniksriqirauruasiñu, atakkii Agaayyutim akiisuq anasriññuqsagñutigigaa pisigiplugu savaañagun ilipsitñun.”

21 Tarani sapiǵñaqtuauq israǵulik tigusriuruq uyaǵagruamik añjiruutun mukkaaksriugñutitun aasrii miñuqsautiplugu taǵiumun, itnaqhuni,

“Taatnatun kamañtuamik nunaaqñiq Babylon iksautikkaugisuruq,
aasriiñ qañiqñatqikkumiñaitisuruq sumiunniñ.

22 Suli nipiqñich nuqaqñiligaqtit atuqtuuralgich

suli supluaqtuǵnaqtuatlu qalǵuqtautitlu tusraǵnatqikkumiñaitchut ilipni
uvakñaniñaglaan.

Suliuqtit qanusripayaanik paqinnatqikkumiñaitchut ilipni,
suli qatragñiña mukkaaksriugñutim tusraǵnatqikkumiñaitchuq ilipni.

23 Suli qaumanga kialuuram

qaumagñitqikkumiñaitchuq ilipni uvakñaniñaglaan.

Nipaata uksrautimlu nuliaksrautimlu

tusraǵnatqikkumiñaitchuq uvakñaniñaglaan ilipni.

Ilvich tauqsigñiaqtitin kamañniqsrauniqsut nunami.

Suli añatkuuñipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.

24 Suli Babylon anasriññukkauruq

atakkii añat sivuniksriqirit ipqitchuatlu iñuich

suli iluqagñiq tuqqatauruat nunami qañiqñatqut nunaaqñimi.”

19

Qatchallautiqaliq Qilaŋmi

¹ Taavruma aquagun tusraaruŋa nipiŋpauranjanik iñugaagrukpaum qilaŋmi, uqaqhutin, “Quyanaqniaqpat!

Anniqsuġiaġlu kamaunaunlu [kamakkunlu] sanŋiġlu pigigaa Atanġuruam Agaayyutipta.

² Atanniqsuutai ilumutuuruat nalaunŋaplutin.

Atakkii akiisuqpaum asinŋuġaa iñupayaaq nunami sayuŋaġimigun.

Taatnaqġugu Agaayyutim atanniġaa anasriñŋuqsaqġugu piqutigiplugich tuqquatauruat ilaan savaktaiñ.”

³ Ilaqatchiqġugu niplitqiksut.

“Quyanaqniaqpat!

Isiq ikualaruamiñ nunaaqġimiñ qunmuktuq taimuŋa isruit chuamun.”

⁴ Suli iñuiññaq sisamatlu umialiŋnat sisamatlu uumaruat putiqitut nanġaqġugu Agaayyun aquppiruaq aquppiutaqpanmiñi, uqaqhutin, “Amen! Quyanaqniaqpat!”

Ipnaiyaam Katchuutiviksrautaa

⁵ Suli nipi nipliqsuq aquppiutaqpanmiñ,

“Nanġaqsiuŋ agaayyutigikkaqput, iluġapsi savaktaurusrii

taluqsriurasriilu ilaanik,

kamanaiñŋaġmin, kamananŋaġmin.”

⁶ Aasrii tusraagiga nipiŋpauraq itna liilaa nipaaitun iñugiallapiagataqhutin iñuich, nipaaitunlu iñugiaktuat imġich, nipaaitunlu suanaruam katlulam, uqaqhutin,

“Quyanaqniaqpat!

Atanġuruuq Agaayyutigikkaqput Sanŋipayaaqatuaq anjalatchiruq.

⁷ Quviatchakta quviasrullapiagutalu.

Nanġaġlakput kamanautaa;

atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitchuq,

suli ilaan nuliaksrautaa inmiñik itqanainaniktuq.

⁸ Nuliaksrautaa atnuġaaksrisauruq

qatiqtaamik ukiġhaaġiksaamik qaummaġiksuamiglu salumaruamiglu.”

Atakkii ukiġhaaġiksaq nalaunŋaruat savaaġigaat ipqiqsitanin Agaayyutim.

⁹ Aasriin israġulgum uqautigaana, “Aġlaġun una, quvianamiurut tamatkua aiyugaaqtauruat katchuutiruakun nullautchiqpagviksrajanun ipnaiyaam.”

Uqautitqikkaana, “Taapkua ittut ilumutullapiaq Agaayyutim uqaġhi.” ¹⁰ Taranitarra puttuna israġulgum isigaiñun purvigisrukġugu, aġlaan uqautigaana, “Taatnaqnak, uvanaptuuq savaktiġhiñnaġigaana Agaayyutim iliptun aniqatiuptitunlu tupiksriuruat Jesus-ŋum sagvikkanjanik. Purvigilugu nanġaġun Agaayyun. Atakkii taapkua uqaksrisimaruat pisigiplugu Agaayyun sivullikkaaurut irrutchikun sivuniksriqirititun sivuani.”

Usriaqsiqsuq Qatiqtaami Tuttuqpanmi

¹¹ Suli qiñiġiga qilaq anmaqtuaq, atanii qatiqtaaq tuttuqpak! Taamnaasrii aquppiruaq taavrumani atiqagñiqsuq Tuniqsimaruamik suli ilumutuuruamik, aasrii atanniqsuiruq anuyakhuniġlu nalaunŋarualikun. ¹² Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. Niaquani iñugiaktut niaquġutit. Atqa aġlausimaniqsuq ilaani, kia-unniin iñuum ilisimanġisaŋa aġlaan kisimi. ¹³ Atnuġaaqagñiqsuq akuqturuamik misruktaqsimaruamik anŋmun, suli taiyuġaat uumiŋa atigmik “Uqaġha Agaayyutim.” ¹⁴ Suli anuyaktaiñ qilaum maliŋniġaat usriaqsiqhutin qatiqtaani tuttuqpanni, atnuġaaqahutin ukiġhaaġiksaanik qatiqtaanik salumaruanik. ¹⁵ Ilaan qanġaniñ anniuġaġniqsuq ipiktuaq savikpak. Taavrumiŋa

ipigaqtugisiñigai nunaacqciqpaich iñuñich, suli aňalatkisigai savilhamik ayaupiamik. Tutmağisigaa misriqqivia tatamnaqsiluni qinnautaa Saňñipayaaqtuam Agaayyutim. ¹⁶ Suli akuqturuamiñi mumigmiñilu atiqagñiqsuq aglausimaruamik itna,

“Umialgat umialgich,
suli Atangat Atangich.”

¹⁷ Qiñilgitchuňa isragulinmik qichaqtuamik siqiñigmi nipitusrillapiaqhuni uqautiplugich iluqaisa tinmiat tinmiruat silami, “Qagğisitchi. Katittitchi nigityagusri nullautchiqpagviani Agaayyutim. ¹⁸ Niğiyumagisri timinich umialgich, timinich anuyaktit qauklinisa, suli timinich kamañaqtuat anutit, tuttuqpañisalu timinich tamatkualu tuttuqpaqatit. Niğiyumagisri timinich iluqaisa iñupayaurat, savaktaagruungiññaanlu savaktaagruunñaanlu, suli kamañaiññaanlu kamañaññaanlu.” ¹⁹ Suli qiñigiga niğrugaaqluk suli umialini nunam anuyaktituummaisa katiruat anuyaksagumaaqlugu taamna aquppiruaq tuttuqpañmi anuyaktinilu. ²⁰ Aglaan niğrugaaqluk tigurauruq taputiplugu sivuniksriqinñuaqti savaaqtuuaq quvinqaqtuanik ilaan takkuani. Kinnitñinñiqsuq tamatkuniña akuqtuiruanik nalunaitmiutanani niğrugaaqluum suli putqataqtuanik ilaan atrinjanun. Iluqatik taapkuak sinjaturuk iñuunñaaknik narvanjanun ikniğum ikualaruamun sulfur-mik. ²¹ Suli kisinñuqtat tuqutaurut savikpañagun taavruma aquppiruam tuttuqpañmi, anniugaqtuakun qanganiñ; aasrii iluqagmin tinmiat niğisuiğatağvigaiç timinich.

20

1,000 Ukiut

¹ Tarra qiñiqtuňa isragulinmik atqaqtuamik qilañmiñ, saagaqhuni argañmiñi anmautaanik natiqsiñaitchuam anmanğum kalimñaqpañniglu. ²⁻³ Ilaan tigugaa tiritchiaqluk, taamna taimakñaqtaq nimigiaq, tuunğauruaq Satan-ñuplunilu, qiliqsruqlugu sivunniqlugu 1,000 ukiunik. Aasriiñ sininniğaa natiqsiñaitchuamun anmaniğmun umiklugu umnutmik piillakkumiñaitchuamik, Satan-mun sagluqiyumiñaiğlugich iñuich tarakñaniñaglaan 1,000 ukiut naanniahatnunaglaan. Aglaan taapkua aquatigun pituisaallaktuksraupmiuq sivikisuurami.

⁴ Qiñiqmiuňa aquppiutaqpañnik, suli iñuich aquppiruat tamatkunani saññiqutiniñiqsut atanniqsuitquplugich. Aasriiñ qiñigitka iñuusriñich tamatkua niaquikkauruat tuniqsimakamin Jesus-mun uqathanunlu Agaayyutim suli payañaitñamin ukpiqsriğmikni. Tamatkua putqatangitchut niğrugaaqlunmun atrinjanunlu unniñ akuqtungitlugu nalunaitmiutaña qaumiktigun naaga argañmiktigun. Ilinich iñuutqinñiqsut atangūqataplutin Christ-mi 1,000-ni ukiuni. ⁵ Taamna tarra sivulliq anitqigviksraq. Kisinñuqtanich tuqunaruat anitqiñgitchut 1,000 ukiut naañaiññaisa. ⁶ Quvianamiurut ipqitlutin taapkua piqatauruat sivulligmi anitqigim. Tuglian tuqulhum saññiksraipiağai, aglaan agaayuliqsigigisigai Agaayyutim suli Christ-ñum, suli atangūqatigisigaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilirauruq

⁷ Tarraasriiñ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisiruq isiqtauvinmiñiñ. ⁸ Aasrii anigisiruq kinnitñiğiağuni iñuñiñik nunam nanipayaaq ilagilugik Gog-lu Magog-lu. Katinniğai iluqaisa anuyyiaqulugich. Iñugiaktutilaaqatut qavianjatun tağium siñaan. ⁹ Aasriiñ ilinich siaminniqsut iluqaanun nunamun aasrii iluplugu iñuiñ Agaayyutim nunaacqiglu piqpagillapiakkaña. Tarraasriiñ ikniq atqaqtuq qilañmiñ aasrii suk-sraunğıqlugich. ¹⁰ Aasriiñ tuunğaq kinnitñiktuaq ilinñiñik sinjaturuq narvanjanun ikniğum sulfur-ñumlu, sinjatuviaknun sivuani niğrugaaqluum sivuniksriqinñuaqtimlu. Aasrii ilinich nagliksaagisirut uvlumilu unnuamilu taimuňa isruitchuamun.

Aqulliq Atanniivik

11 Suli qiñiqtuja anjiruamik qatiqtaamik aquppiutaqpaamik taavruminjalua aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuğaaniñ nunalu qılaglu aullauruk, sumiunniñ paqinnağumiñaiqhutik. 12 Suli qiñigitka tuqunaruat, kamanaiñjaanlu kamanajjaanlu, qichaqtuat sivuğaani aquppiutaqpaam. Tarra makpigaat anmakkaurut, sulipsuuq makpigaanich iñuulhum. Taapkua tuqunaruat atannikkaurut savaanısıgun aglaksimakkanısıtun makpigaani. 13 Tagium suli tuqułhum anjalatchivanlu utiqtitkai tuqunaruapayaat. Ilinich atannikkaurut atausriuttaaqługich malıgutlugu savaanat. 14 Aasriñ tuqułıglu ilaan anjalatchivalu sıñıtauruk narvananun ikniğum. Tarra taamna tuglıgıgaa tuqułhum. 15 Tarraasriñ kisupayaaq, atıgıkkaja aglaksimaitman makpigaanıñ iñuulhum, sıñıtaupmiuq narvananun ikniğum.

21

Nutaaq Qılak Nutaağlu Nuna

1 Tarani uvaña John qiñiqtuja nutaamik qılanmik nutaamıglu nunamik. Sivullıq qılak sivullıglu nuna piıqsuk, tagıuq piıqmıuqtuuq. 2 Suli qiñıgıga ipqitchuaq nunaaqııq, nutaaq Jerusalem, atqaqtuaq Agaayyutmiñ qılanmiñ, itqanaıyaqsimapluni suli qiñiyunaqusrıqsukkaupluni nuliaksrautıtun uıksrautmiñun. 3 Aasrii tusraaruña nıpiqpaamıq aquppiutaqpaamıñ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasrıutıruq iñunun. Agaayyutim nayuqatıgıniagıai, aasrii ilinich iñugıniagıai. Agaayyun inmiñik itqatauniaqtuq ilinıtñi. 4 Agaayyutim allaqtıgısigai qulvipayaat irinıtñiñ. Ilinich tuqqutqıkkumiñaiqsut. Alianniutqıkkumiñaiqsut kinıuvğulutin atnıgñautıqagıtınlu tarakjanıñaglaan, atakkii sut sivuani itchuuruat piıgñıqsut.”

5 Suli taamna aquppiruaq aquppiutaqpaamı uqaqtuq, “Atanji, pakmapak savakıtka supayaat nutaağulugich.” Aasriñ uqautıpsaağaaña, “Aglakkıch ukua, atakkii uqalich uqautıgıkkatka ukpıgnaqtut ilumutuuplutinlu.” 6 Sulipsuuq uqautıgaaña, “Naanjanıktuq. Uvaña Alpha-ıuruna suli Omega-ıuplunalu, aullağniisaaq suli isrukıtchaaq. Kimunlıqaa imıgıliqsuamun aatchuutıgıniagıga imıq akiılaagługu suvlıktuağuraaqtuaniñ imğum iñuunaqtuam. 7 Kiñapayaaq akımaruaq paıtchaktaaqagısirıuq taapkunıja. Suli ilaan Agaayyutıgıgıgaaña suli ilaa igñıgıgıgıga. 8 Aglaali iqsisuruatlu, ukpıqsrısaitchuatlu, nagğunaqtuanıq savaaqaqtuatlu, iñuaqtuqtıtlı, sayunaruatlu, anjatkuuruatlu, aanguaqtuqtautlu, iluqatınlu sagluturuat, inıqagıniagtut narvami ikualaruami ikniğmik sulfur-mıglu. Taamna tuglıgıgaa tuqułhum.”

Nutaaq Jerusalem

9 Tarani ilanjata tallimat malğuk israğulğich tikıtchaaña piqaqtuuaq tallimat malğunıq ilulıgauranıq immaukkaqtuanıq tallimat malğunıq aqullıgñik ihııllıuğıtıpaauranıq. Uqautıgaaña, “Qagğaiñ, qiñıqtıniagıkpiñ katchuutıyaqtuamik, nuliaksrautaanıq ipnaiyaam.” 10 Ilaan akiyağaaña İpqıtchuakun İrrutçıkun iñgıqpauramun qutçıkısuamun, aasriñ qiñıqtıtkaaña ipqıtchuamik nunaaqqımik Jerusalem-mik atqaqtuamik qılanmiñ Agaayyutmiñ. 11 Taamna nunaaqııq qaumaqagıniqsuq kamanautaanıq Agaayyutim qaummagıñııqıqtuamik akısuruatun uyağaktun taiyuutıqıqtuatun jasper-mik tapınnıłuktun igalıqtun. 12 Suli katchıkpaqıqtuq qutçılłıpaıqtuanıq qulıt malğunıq paaqıqhuni, suli qulıt malğuk israğulğich qaunaksrırut paanıq. Paanı aglaqagıniqsut atınıch qulıt malğuk sıvullıanı İsrail-ıum. 13 Piñasrut paaqıqagıniqsut avatıllaanani, kıvaknam tuñaani piñasrut paaqıpaıch, nıgıqpaum tuñaani piñasrut paaqıpaıch, unallam tuñaani piñasrut paaqıpaıch, suli kanaknam tuñaani piñasrut paaqıpaıch. 14 Suli katchını nunaaqqım turvıqagıniqsut qulıt malğunıq uyağanıq aglaqıqtuanıq qulıt malğunıq atınıtñik uqqıraqtınıñik ipnaiyaam. 15 Taamna israğulik uqaqtuuaq uvanun piqagıniqsuq uuktıutmik piłıamıq manınmiñ kaviqsaamıñ uktıgıklıgu nunaaqqım paanılı katchınılı. 16 Nunaaqııq sısamanıq

iqirġuqaġniqsuq suli taktilaanġalu iraqutulaanġalu atiplutik. Israqulġum uuktugaa nunaqqiq uuktutmiñik, taktilaanġalu iraqutulaanġalu kinjiktulaanġalu inniqsut 1,500 mile-latun atunim. ¹⁷ Suli uuktugai katchiñi nunaqqim. Qutchiksilaqaġniqsut 216 isiganñiqsut iñuum uuktuguułhatun, uaktuun israqulġum atukkanatuntuuq. ¹⁸ Suli katchit pilianñiqsut qivliqtaaniñ uyaġañniñ taiyuutiqaqtuaniñ jasper-mik. Nunaqqigli pilianñiqsuq maniñmiñ kaviqsaamiñ, tapinnilukħuġu igaliqtun. ¹⁹ Suli turvii katchiñiñ nunaqqim qiñiyunaqusriqsuqsimarut qanusripayaanik akisullapiaqtuaniglu qivliqtaaniglu uyaġañmik taiyuutiqaqtuanik jasper-miglu, sapphire-miglu, agate-miglu, emerald-miglu, ²⁰ onyx-miglu, carnelian-miglu, chrysolite-miglu, beryl-miglu, topaz-miglu, chrysoprase-miglu, jacinth-miglu, suli amethyst-mik. ²¹ Aasriiñ qulit malġuk paani qulit malġuuniqsut qatiqtaat suñauraqpaich akisuruat. Paallaa pilianñiqsuq atautchimiñ qatiqtaamiñ suñauraqpañmiñ akisuruamiñ, suli apqutaa nunaqqim inniqsuq salumaruamiñ maniñmiñ kaviqsaamiñ, tapinnilukħuni igaliqtun.

²² Uvaña John qiñingitchuña agaayyuvikpañmik nunaqqimi, atakkii Ataniq Agaayyun Sañipayaaqquaq ipnaiyaaglu agaayyuvikpaginiġik taavruma. ²³ Suli nunaqqiq inuqsrangiñniqsuq siqiñiġmik naaga tatqimik qaummatiksraqmiñik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaaq naniġipluġu taavruma. ²⁴ Iñui nunapayaat pisruktaugisirut nunaqqim qaumanani, suli umialġi nunam tikiutrigisipmiut suura-payaagmiknik taruña. ²⁵ Suli paani taavruma umiksimayumiñaitchut uvluqtutulaanġatun. Itqaġisiuñ, unnuatlainñiaqtuq tarani. ²⁶ Tikiutigisigaich taruña umialgutai suurañiġu nunam nunaqqipayaana. ²⁷ Aglaan kiñapayaaq salumaitchuq naaga savaaqaqtuaq naġġunallapiaqtuamik naaga sagluturuq isigumiñaitchuq taruña, aglaan kisimiñ tamatkua iñuich atinġich aglaqaqtuat Ipnaiyaam makpiġaaniñi iñuuruatigun.

22

¹ Tarra israqulġum qiñiqtitkaaña kuunaniġ imġan iñuunaqtuam, tapinnilukħuġu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpañaniñ Agaayyutim suli ipnaiyaam, ² saġvaqhuni qitqagun apqutaan nunaqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaaqtut iñuunaqtuat asrirriugaqtuat qulit malġuiñik tatqigagipman ukiumi. Akutuqpalinġich napaaqtut mamirrutiginiġaich nunam iñuñisa. ³ Suapayaaq Agaayyutim naġġugikkaña piqutigi-pluġu killuqsaun paqitqikkumiñaitchuq nunaqqimi. Aquppiutaqpaña Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruq, suli ilaan savaktiñiñ purvigigisigaat. ⁴ Ilinisa qiñiġisigaat kiiñaña [kañiqsiluġu irrusripana]. Suli ilaan atqa aglaqaġniaqtuq qaunitiñi. ⁵ Taavrumani unnuaqatqikkumiñaitchuq; iñuich inuqsratqikkumiñaitchut qaumananiġ naniġumlu siqiñiġumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli iñuich anġalatchiqataugisirut taimuña isruitchuamun.

Jesus Christ-ñum Agġiħha

⁶ Suli israqulġum uqautigaaña, “Tamatkua uqautauruat ukpiġnapiaqtut suli ilumutuuplutinġ. Suli Atanġuruam, Agaayyutaata irrusriñich sivuniksriqirit, tiliñiġaa israquligikkani ilitchuġipkaqupluġich savaktigikkani sunik atuumayasriuraqtuanik. ⁷ Naalaġnisitchi, uvaña agġiħuaġisiruña. Quvianamiuruq iñuk kamaksriuruq uqaliniñiñik sivuniksriqutinġisa ukua makpiġaat.”

⁸ Uvva John-ñuruña tusraaruq qiñiqluġu tamatkuniña sunik. Tarraasriiñ tusraakapkiġich qiñiqluġiħu sitquqtuña purvigisrukħuġu sivuġaatnun isiganñiñ israqulġum qiñiqtitchirima tamatkuniña sunik. ⁹ Aglaan ilaan uqautigaaña, “Taatnaqnak, uvaña savaktauqatauruña ilipni aniqatiupniħu sivuniksriqirinilħu, suli piqatigi-pluġich tamatkua kamaksriuruq uqautiniñiñik ukua makpiġaat. Purvigiluġu naniġaġuñ Agaayyun.”

¹⁰ Tarra ilaan uqautigaaña, “Iriqsimaniaqnagich uqaliniñich sivuniksriqutinġisa ukua makpiġaat, takku piviksraq qalliruq. ¹¹ Iñuk piġiitħualiqiruaq piġiitħualiqituiñagli.

Suli iñuk salumaitchuaq salumaittuiñaġli. Suli iñuk nalaunnaruaq nalaunnatuiñaġli. Suli iñuk ipqitchuaq ipqiqsautuiñaġli. ¹² Naalaġnisitchi, agġiġuaġisiruġa. Saagaġniaġiga akiliutiksraġa qaisaksraġa iñupayauramun maligullugu qanutchimik savaaqqpan. ¹³ Uvaġa Alpha-ġuruġa suli Omega-ġupluġalu, sivulliq suli aqulliq, aullaġniisaaq suli isrukliġchaaq.”

¹⁴ Quvianamiurut [tamatkua kamaksriruat uuma tillisianik, suli] tamatkua iġġuqtuat atnuġaatin salummaġġugich. Ilinich isitlasriñaiaqtut paatigun nunaaqqimun suli niġitlasriplutin asrianik napaaqtuaniñ iñuunaqtuam. ¹⁵ Nunaaqqim siġataani ittut qipmich, aġatkutlu, atlatuqtitlu, iñuaqtuqtitlu, aanguanun putqataqtitlu, kisupayaaġlu piqpaksriruaġlu piġiqiruaġlu saglutuġimik. ¹⁶ “Uvva Jesus-ġuruġa, tuyuġigiga israġuliga uqautitquplusri ukpiqtuanuruasri agaayyuviniñ tamatkuniġa sunik. Uvaġa kaġigigaġa kiñuviaġipluġalu David-ġum. Qaummaġiksuaq uvlaam uvluġiaġigaġa.” ¹⁷ Suli Ipqitchuaq Irrusriġ nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qaġġisitchi.” Suli kiñapayaaq tusraaruġa taavrumiġa uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qaġġisitchi.” Suli kiñapayaaq imiġuliqsuaq utlautili. Kiñapayaaq imiġuktuaq akuqtuili imiġmik iñuunaqtuamik aatchuusriaġilugu.

Uqaliqsaaġun

¹⁸ Uvaġa John, kilillapiaġiga iñupayaaq tusraaruġa uqaġiniñik sivuniksriqutinisa ukua makpiġaat. Kiapayaaq ilakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq illatiqaġisipmigaa iluilliugutiqpauranik aglausimaruanik ukunani makpiġaani. ¹⁹ Suli kiñapayaaq piiqsikpan uqaġiniñiñ makpiġaanat tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piigñiaqmigaa ilaġiutiksraġa asrianiñiñ napaaqtuan iñuunaqtuam suli ipqitchuamiñ nunaaqqimiñ, aglausimaruaniniñ ukunani makpiġaani. ²⁰ Taamna nipliġniqsuaq iluqaġitnik tamatkuniġa uqaqtuq, “Nalupqinaitchuamik agġiġuaġisiruġa.” Amen. Agġiġiñ Ataniiq Jesus. ²¹ Iħuaqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ġum nayuutili iluqaġisitni. Amen. Taatnapiaq.